

НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН САЛБАРЫН ЭРХ ЗҮЙН БАРИМТ БИЧГИЙН ЭМХЭТГЭЛ

Нийтийн тээврийн бодлогын газар

Нийслэлийн тээврийн салбарын албан хаагч, ажилтан, их дээд сургуулийн багш, судлаач, иргэдийн хэрэгцээнд зориулж хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа эрх зүйн баримт бичгүүдийг эмхэтгэн гаргаж байна.

Хянасан: НТБГ-ын дарга Д.Отгонжаргал

Эмхэтгэсэн: Б.Эрдэнэбилэг

Б.Болорцэцэг

Э.Минжинсор

Б.Энхзул

ӨМНӨХ ҮГ

Нийслэл Улаанбаатар хотын хүн амын өсөлт болон хотжилт эрчимтэй явагдаж байгаатай холбогдуулан нийтийн тээврийн олон төрөлт үйлчилгээг олон улсын хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн хөгжүүлэхдээ шинжлэх ухаан технологийн шийдэлд суурилсан, Монгол Улсын хууль тогтоомжийг мөрдөх, олон улсын гэрээ, захиргааны хэм хэмжээний актыг боловсронгуй болгох, тэдгээрийг чанд мөрдөж ажиллах нь нэн чухал юм. Монгол Улсын Засгийн газар, нийслэлийн удирдлагаас 2021-2024 онд нийтийн тээврийн том, дунд, угсраа, давхар, цахилгаан болон дизель хөдөлгүүртэй 1020 автобусаар нийтийн тээврийн парк шинэчлэлтийг эрчимжүүлэн, нийтийн тээврийн салбарт ажиллагсдын хүний нөөцийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ зарим мэргэжилтний цалин хөлсийг хоёр дахин нэмэгдүүлж, иргэдэд соёлтой үйлчлэх хандлагын өөрчлөлтийн талаар олон талт ажлуудыг өрнүүлээд байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2023 оны 12-р сарын 7-ны өдрийн Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах хуульд зааснаар нийтийн тээврийн төрөл, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор нийтийн тээврийг хөгжүүлэх санд 2024 онд төвлөрсөн хөрөнгөнөөс нийтийн тээврийн парк шинэчлэлтийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх нөхцөл бүрдээд байна.

Засгийн газрын 2024 оны 2-дугаар сарын 28-ны өдрийн 81 дугаартай тогтоолоор оноосон нэрийг “Нийтийн тээврийн бодлогын газар” болгон өөрчилж, Нийслэлийн Засаг даргын 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн А/443 дугаартай захирамжаар тус газрын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тооны хязгаарыг шинэчлэн баталсан.

Монгол Улсад тэртээх 1925 онд байгуулагдсан “Тээх нэвтрүүлэх газар”, “Монгол транс нийгэмлэг”-ээс улбаатай Нийтийн тээврийн бодлогын газар үүсэж хөгжсөний 55 жилийн ойг тохиолдуулан салбарын үе үеийн удирдлагууд, ахмад ажилтнууд, тэдний залгамж халаа болсон алба хаагчид, хамтран ажилладаг аж ахуй нэгж, байгууллагууд болон гэр бүлийнхэнд тань ажлын амжилт эрүүл энх, сайн сайхан бүхнийг хүсэн ерөөе!

Та бүхний “Алтан шар зам өлзийтэй байх болтугай”

НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН
БОДЛОГЫН ГАЗРЫН ДАРГА

Д.ОТГОНЖАРГАЛ

ЭРХ ЗҮЙН БАРИМТ БИЧГИЙН ЭМХЭТГЭЛ**Гарчиг****Өмнөх үг****Нэг. Монгол Улсын Үндсэн хууль /хэсэгчилэн тусгав/.....8****Хоёр. Монгол Улсын хуулиуд**

2.1. Автотээврийн тухай хууль	12
2.2.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль	24
2.3.Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хууль	39
2.4.Монгол Улсын автотээврийн өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай хууль.....	47
2.5.Иргэний хууль /холбогдох хэсэг/.....	52
2.6.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль /холбогдох хэсэг/	59
2.7.Зөрчлийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/	66
2.8.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль /холбогдох хэсэг/	71
2.9.Ахмад настны тухай хууль /холбогдох хэсэг	75
2.10.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль /холбогдох хэсэг.....	76
2.11.Цагдаагийн албаны тухай хууль /холбогдох хэсэг/	78
2.12.Дотоодын цэргийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/	79
2.13.Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /холбогдох хэсэг/	80
2.14.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль /холбогдох хэсэг/.....	81
2.15.Зөвшөөрлийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/	87
2.16.Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль /холбогдох хэсэг/	88
2.17.Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/.....	90
2.18.Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль /холбогдох хэсэг/.....	91
2.19.Захиргааны ерөнхий хууль /холбогдох хэсэг/	97
2.20.Хөдөлмөрийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/	100
2.21.Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль /холбогдох хэсэг/	109
2.22.Шилэн дансны тухай хууль /холбогдох хэсэг/	103
2.23.Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль /холбогдох хэсэг/.....	107

2.24.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль /холбогдох хэсэг/.....	109
2.25.Зар сурталчилгааны тухай хууль /холбогдох хэсэг/	111

Гурав. Монгол Улсын олон улсын гэрээ

3.1. Тээврийн салбарт хамтран ажиллах тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг соёрхон батлах тухай /2016.02.05/.....	113
3.2. Улаанбаатар хотын нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн санхүүжилтийн ерөнхий хэлэлцээр соёрхон батлах тухай /2015.04.30/.....	114

Дөрөв. Улсын дээд шүүхийн тогтоол

4.1. Автотээврийн тухай хуулийн зарим зүйл , хэсэг , заалтыг тайлбарлах тухай тогтоол /2006.02.20/	115

Тав. Монгол Улсын Их Хурлын тогтоол

5.1."Алсын-хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого батлах тухай бодлого /2020.05.13-ны өдрийн 52 дугаар тогтоол/	116

Зургаа. Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоол

6.1.Замын хөдөлгөөний дүрэм батлах тухай /2018.08.08-ны өдрийн 239 дүгээр тогтоол/	125
6.1.1.Монгол Улсын замын хөдөлгөөний дүрэм	126
6.1.2.Замын тэмдэг.....	166
6.1.3.Замын тэмдэглэл.....	175
6.1.4.Тээврийн хэрэгслийн таних тэмдэг.....	180
6.2.Тээврийн хэрэгслийг ашиглахыг хориглох эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчлийн жагсаалт	182
6.3. Автотээврийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай /2009.08.18"ны өдрийн дугаар 251/	185
6.4.Авто тээврийн хэрэгслийг үзлэгт оруулах хугацаа, оношлогооны төлбөрийн жишиг батлах тухай /2004.03.03-ны өдрийн дугаар 55/	186
6.5. Автомашин түрээслүүлэх журмыг батлах тухай /1997.06.18-ны өдрийн дугаар 148/	188
6.6. Автобензин, дизелийн түлш, мах, нийтийн тээврийн үнийг тогтворжуулах зарим арга хэмжээний тухай /2012.02.15-ны өдрийн дугаар 53/	191
6.7.Автотээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах давтамж, оношлогооны төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2016.12.28-ны дугаар 213/	193
6.8. Нийслэлийн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал, нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулах зарим арга хэмжээний тухай /2002.01.16-ны өдрийн дугаар 8/	195

6.9.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар , Улаанбаатар хотын Захирагчийн Ажлын албаны бүтэц , нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Улаанбаатар хотын Захирагчийн Ажлын албаны орон тооны хязгаарыг батлах тухай /2020.02.28-ны өдрийн дугаар 81/ 197

6.10. Журам батлах тухай /газар чөлөөлөх/, /2024.03.06-ны өдрийн дугаар 91/.....200

6.11.Журам батлах, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай /“Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих журам”-ын 3 дугаар хавсралт/, /2017.07.04-ний өдрийн 197 дугаар тогтоол/.....201

Долоо. Сайдын тушаал

7.1.Сургалтын хөтөлбөр, журам, үнэмлэхний загвар батлах тухай. /Зам , тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайд, Боловсрол, Соёл шинжлэх ухааны сайдын тушаал/ /2010.05.07-ны өдрийн дугаар 161/229/ 206

7.2.Тээвэрлэлттэй холбоотой баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглах журам /Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2023.12.08-ны өдрийн 317 дугаар тушаал/ 226

7.3.Эрх олгох тухай /2016.09.20-ны өдрийн дугаар 31/ 231

7.4.Жишиг норм батлах тухай /2019.12.30-ны өдрийн 390 дүгээр тушаал/ 232

7.5. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм шинэчлэн батлах тухай /2020.01.30-ны өдрийн А/24 дүгээр тушаал/ 242

7.6.Журам шинэчлэн батлах тухай /Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журам/, /2020.11.18-ны өдрийн А/222 дугаар тушаал/.....270

7.7.Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношилогоо явуулах журам батлах тухай /2021.12.31-ний өдрийн А/199 дүгээр тушаал/ 287

7.8. Авто үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоох журам шинэчлэн батлах тухай /2022.04.25-ны өдрийн А/112 дугаар тушаал/ 293

7.9.Байгал орчин, аялал жуулчлалын сайд , зам тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын хамтарсан тушаал /2011 оны 3 дугаар сарын 7-ны өдөр Дугаар А-63/67/ 302

7.10.Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын тушаал Журам батлах тухай /Авто тээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд аюул , хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журам/ /2009 оны 7 дугаар сарын 22-ны өдөр Дугаар 188/ 306

7.11.Монгол Улсын Зам, тээврийн сайдын тушаал /Авто үйлчилгээний ангилал тогтоох/ /2016.04.12-ны өдрийн дугаар 90/ 311

7.12.Журам батлах тухай зам, тээврийн хөгжлийн Сайдын тушаал /Жишиг норм батлах тухай/ "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм/ /2019 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр Дугаар 390/ 328

7.13.Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд цагдаагийн ерөнхий газрын даргын дарга нарийн хамтарсан тушаал /2023.07.04-ний өдрийн А 246, А 186 дугаар тушаал/.....329

Найм. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, түүний Тэргүүлэгчдийн тогтоол

8.1.Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд ногдуулах албан татварын хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2024.02.08-ны өдрийн дугаар 07/ 344

8.2.Авто зам ашигласны төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр дугаар 02/ 346

8.3.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх , барьж байгуулах журам батлах тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн дугаар 16/ 347

8.4.Нийслэл хотод олгох тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын дээд хязгаарыг тогтоох тухай /2024оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр/.....352

8.5.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр дугаар 21/ 353

8.6.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх захиран зарцуулах, хяналт тавих журам батлах тухай / 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр Дугаар 03/ 355

8.7.Амьтны хүрээлэн ажлуулах журам батлуулах тухай /2024.02.08-ны өдрийн дугаар 17/ 359

8.8.Мал аж ахуй эрхлэхийг хориглох бүсийг хил хязгаарыг тогтоож, журам батлах тухай /2024.02.08-ны өдрийн дугаар 09/ 360

8.9.Оршуултын үйл ажиллагааг эрхлэх, зохион байгуулах, зөвшөөрөлтэй оршуулгын газар болон зөвшөөрөлгүй газар оршуулсан, шилжүүлсэн журам батлах /2024.02.08 дугаар 18/ 361

8.10.Хураамжийн хэмжээ тогтоох тухай /2013.03.28-ны өдрийн 8/34 дүгээр тогтоол/.....362

8.11.“Их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн сурагч, оюутанд нийтийн тээврийн цахим төлбөрийн карт олгох, цэнэглэх, ашиглахад баримтлах журам батлах тухай” /2015.10.22-ны өдрийн 6/21 дүгээр тогтоол/ 363

8.12.Журамд өөрчлөлт оруулах тухай Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол /2023 оны 09 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 99 дүгээр тушаал/ 364

8.13.“Хүндэт донор” иргэнийг нийтийн тээврийн хэрэгслээр хөнгөлөлттэй зорчуулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2017.06.14-ний өдрийн 95 дугаар тогтоол/ 365

8.14.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт гадна зар сурталчилгаа байрлуулахад дагаж мөрдөх журам /2017 оны 04 дүгээр сарын 27-ны 9/10 дугаар тогтоол/	366
8.15.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний салбарын санхүүжилтийн журам шинэчлэн батлах тухай /2022.09.07-ны өдрийн 82 дугаар тогтоол/	395
8.16.Машин цагийн зардлын тарифыг шинэчлэн батлах тухай /2024.02.28-ны 26 дугаар тогтоол/	367
8.17.Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай /2020.12.04-ний 02/09 дүгээр тогтоол/	396

Ес. Нийслэлийн Засаг даргын захирамжууд

9.1.Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдөр Дугаар А/1037/	392
9.2.Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2023 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн А/1429/	396
9.3.Машин цагийн зардлын задаргааг шинэчлэн батлах тухай/2024.03.21-ний өдрийн А 290/	398
9.4.Нийтийн тээврийн бодлогын газрын дүрмийг батлах тухай /2024.05.09-ний А 536/	403

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛЬ

1992 оны 1 дүгээр сарын 13-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Монголын ард түмэн бид:

**-улсынхаа тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдлыг бататган бэхжүүлж,
-хүний эрх, эрх чөлөө, шударга ёс, үндэснийхээ эв нэгдлийг**

эрхэмлэн дээдэлж,

-төрт ёс, түүх, соёлынхоо уламжлалыг нандигнан өвлөж,

-хүн төрөлхтөний соёл иргэншлийн ололтыг хүндэтгэн үзэж,

**-эх орондоо хүмүүнлэг, иргэний ардчилсан нийгэм цогцлуулан
хөгжүүлэхийг эрхэм зорилго болгоно. Үүний учир Монгол Улсын Үндсэн
хуулийг даяар олноо зарлан тунхаглаж байна.**

Арван гуравдугаар зүйл.

1.Монгол Улсын төрийн дээд байгууллагууд байнга оршдог хотыг Улсын нийслэл гэнэ. Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хот мөн.

2.Монгол Улсын нийслэлийн эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ХҮНИЙ ЭРХ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

Арван дөрөвдүгээр зүйл.

1.Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа хүн бүр хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна.

2.Хүнийг үндэс, угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсролоор нь ялгаварлан гадуурхаж үл болно. Хүн бүр эрх зүйн этгээд байна.

Арван зургадугаар зүйл.

Монгол Улсын иргэн дараахь үндсэн эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдэлнэ:

1/амьд явах эрхтэй. Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэний учир шүүхийн хүчин төгөлдөр тогтоолоор ялын дээд хэмжээ оногдуулснаас бусад тохиолдолд хүний амь нас бусниулахыг хатуу хориглоно;

2/эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй;

3/хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй. Хувийн өмчийг хууль бусаар хураах, дайчлан авахыг хориглоно. Төр, түүний эрх бүхий байгууллага нь нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн хувийн өмчийн эд хөрөнгийг дайчлан авбал нөхөх олговор, үнийг төлнө;

4/ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй. Хэнийг ч хууль бусаар албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй;

5/өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хүүхэд төрүүлэх, асрах болон хуульд заасан бусад тохиолдолд эд, мөнгөний тусламж авах эрхтэй;

6/эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж авах эрхтэй. Иргэдэд эмнэлгийн төлбөргүй тусламж үзүүлэх болзол, журмыг хуулиар тогтооно;

7/сурч боловсрох эрхтэй. Төрөөс бүх нийтийн ерөнхий боловсролыг төлбөргүй олгоно. Иргэд төрөөс тавих шаардлагад нийцсэн хувийн сургууль байгуулан ажиллуулж болно;

8/соёл, урлаг, шинжлэх ухааны үйл ажиллагаа явуулах, бүтээл туурвих, үр шимийг нь хүртэх эрхтэй. Зохиогч, шинэ бүтээл, нээлтийн эрхийг хуулиар хамгаална;

9/шууд буюу төлөөлөгчдийн байгууллагаараа уламжлан төрийг удирдах хэрэгт оролцох эрхтэй. Төрийн байгууллагад сонгох, сонгогдох эрхтэй. Сонгох эрхийг арван найман наснаас эдэлнэ. Сонгогдох насыг төрийн зохих байгууллага, албан тушаалд тавих шаардлагыг харгалзан хуулиар тогтооно;

10/нийгмийн болон өөрсдийн ашиг сонирхол, үзэл бодлын үүднээс нам, олон нийтийн бусад байгууллага байгуулах, сайн дураараа эвлэлдэн нэгдэх эрхтэй. Нам, олон нийтийн бусад бүх байгууллага нийгэм, төрийн аюулгүй байдлыг сахиж, хуулийг дээдлэн биелүүлнэ. Аль нэгэн нам, олон нийтийн бусад байгууллагад эвлэлдэн нэгдсэний төлөө болон гишүүний нь хувьд хүнийг ялгаварлан гадуурхах, хэлмэгдүүлэхийг хориглоно. Төрийн зарим төрлийн албан хаагчийн намын гишүүнийг түдгэлзүүлж болно;

11/улс төр, эдийн засаг, нийгэм соёлын амьдрал, гэр бүлийн харилцаанд эрэгтэй, эмэгтэй тэгш эрхтэй. Гэрлэлт нь хуулиар тогтоосон насанд хүрсэн эрэгтэй, эмэгтэй хоёрын тэгш эрх, сайн дурын харилцаанд үндэслэнэ. Гэр бүл, эх нялхас, хүүхдийн ашиг сонирхлыг төр хамгаална;

12/төрийн байгууллага, албан тушаалтанд өргөдөл, гомдлоо гаргаж шийдвэрлүүлэх эрхтэй. Төрийн байгууллага, албан тушаалтан нь иргэдийн өргөдөл, гомдлыг хуулийн дагуу шийдвэрлэх үүрэгтэй;

13/халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхтэй. Хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур дур мэдэн хэнийг ч нэгжих, баривчлах, хорих, мөрдөн мөшгих, эрх чөлөөг нь хязгаарлахыг хориглоно. Хэнд боловч эрүү шүүлт тулгаж, хүнлэг бус, хэрцгий хандаж, нэр төрийг нь доромжилж болохгүй. Баривчилсан шалтгаан, үндэслэлийг баривчлагдсан хүн, түүний гэр бүлийнхэн, өмгөөлөгчид нь хуульд заасан хугацаанд мэдэгдэнэ. Иргэний хувийн ба гэр бүл, захидал харилцааны нууц, орон байрны халдашгүй байдлыг хуулиар хамгаална;

14/Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, бусдын хууль бусаар учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх, өөрийгөө өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа авах, нотлох баримтыг шалгуулах, шударга шүүхээр шүүлгэх, хэргээ шүүх ажиллагаанд биеэр оролцох, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, уучлал хүсэх эрхтэй. Өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно. Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. Гэм буруутны ял зэмлэлийг түүний гэр бүлийн гишүүд, төрөл саданд нь халдаан хэрэглэхийг хориглоно;

15/шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөөтэй;

16/итгэл үнэмшилтэй байх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөтэй. Жагсаал, цуглаан хийх журмыг хуулиар тогтооно;

17/төр, түүний байгууллагаас хууль ёсоор тусгайлан хамгаалбал зохих нууцад хамаарахгүй асуудлаар мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхтэй. Хүний эрх, нэр төр, алдар хүнд, улсыг батлан хамгаалах, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн хэв

журмыг хангах зорилгоор задруулж үл болох төр, байгууллага, хувь хүний нууцыг хуулиар тогтоон хамгаална;

18/улсынхаа нутаг дэвсгэрт чөлөөтэй зорчих, түр буюу байнга оршин суух газраа сонгох, гадаадад явах, оршин суух, эх орондоо буцаж ирэх эрхтэй. Гадаадад явах, оршин суух эрхийг үндэсний болон хүн амын аюулгүй байдлыг хангах, нийгмийн хэв журмыг хамгаалахын тулд зөвхөн хуулиар хязгаарлаж болно.

Арван долдугаар зүйл.

1.Монгол Улсын иргэн шударга, хүнлэг ёсыг эрхэмлэн дараахь үндсэн үүргийг ёсчлон биелүүлнэ:

1/Үндсэн хууль, бусад хуулийг дээдлэн хүндэтгэж, сахин биелүүлэх;

2/хүний нэр төр, алдар хүнд, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх;

3/хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх;

4/эх орноо хамгаалах, хуулийн дагуу цэргийн алба хаах.

2.Хөдөлмөрлөх, эрүүл мэндээ хамгаалах, үр хүүхдээ өсгөн хүмүүжүүлэх, байгаль орчноо хамгаалах нь иргэн бүрийн журамт үүрэг мөн.

Арван есдүгээр зүйл.

1.Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна.

2.Онц болон дайны байдал зарласан тохиолдолд Үндсэн хууль, бусад хуульд заасан хүний эрх, эрх чөлөөг гагцхүү хуулиар хязгаарлаж болно. Тийнхүү хязгаарласан хууль нь хүний амьд явах эрх, итгэл үнэмшилтэй байх, шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөө, түүнчлэн хэнд боловч эрүү шүүлт тулгах, хүнлэг бус, хэрцгий хандахыг хориглосон хуулийн заалтыг үл хөндөнө.

3.Хүн эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ үндэсний аюулгүй байдал, бусад хүний эрх, эрх чөлөөг хохироож, нийгмийн хэв журмыг гажуудуулж болохгүй.

Далдугаар зүйл.

1.Үндсэн хуульд хууль, зарлиг, төрийн байгууллагын бусад шийдвэр, нийт байгууллага, иргэний үйл ажиллагаа бүрнээ нийцсэн байвал зохино.

2.Монгол Улсын Үндсэн хуулийг 1992 оны хоёрдугаар сарын 12-ны өдрийн 12 цаг буюу арван долдугаар жарны усан бичин жилийн хаврын тэргүүн хар барс сарын шинийн есний идрийн барилдлагаатай өлзийт сайн шар морин өдрийн морин цагаас эхлэн улс даяар дагаж мөрдөнө.

Мэдэгтүн, сахигтун!

БҮГД НАЙРАМДАХ МОНГОЛ АРД УЛСЫН АРДЫН ИХ ХУРАЛ

1992 оны нэгдүгээр сарын 13-ны өдрийн 11 цаг 35 минут Улаанбаатар хот

АГУУЛГА

Хоёр. Монгол Улсын хуулиуд

1. Автотээврийн тухай хууль /1999.06.04/
2. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль /2015.07.08/
3. Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай /2023.10.07/
4. Монгол Улсын автотээврийн өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай хууль /1992.12.01/
5. Иргэний хууль /холбогдох хэсэг/ /2002.12.01/
6. Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль /холбогдох хэсэг/ 2023.01.03/
7. Зөрчлийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2017.05.11/
8. Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2017.05.18/
9. Ахмад настны тухай хууль /холбогдох хэсэг/ 2017.01.26/
10. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2016.02.05/
11. Цагдаагийн албаны тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2017.02.07/
12. Дотоодын цэргийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2017.02.09/
13. Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2017.02.02/
14. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2008.05.22/
15. Зөвшөөрлийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2022.06.17/
16. Монгол улсын нийслэл улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2021.07.07/
17. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2010.11.25/
18. Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2020.05.07/
19. Захиргааны ерөнхий хууль /холбогдох хэсэг/ /2015.06.19/
20. Хөдөлмөрийн тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2021.07.02/
21. Төрийн болон албаны нууцын тухай /холбогдох хэсэг/ /2016.12.01/
22. Шилэн дансны тухай хууль /2014.7.01/ /холбогдох хэсэг/
23. Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай /холбогдох хэсэг/ /2021.12.17/
24. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2021.12.17/
25. Зар сурталчилгааны тухай хууль /холбогдох хэсэг/ /2002.5.30/

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1999 оны 6 дугаар сарын 4-ний өдөр

Улаанбаатар хот

АВТОТЭЭВРИЙН ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх үйл ажиллагаа болон автотээврийн хэрэгсэлд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлох, автотээвэрлэлт болон автотээврийн хэрэгслийг ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Автотээврийн тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2.3.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гадаад улсын хуулийн этгээд, иргэн автотээврийн хэрэгслээр тээвэрлэлт гүйцэтгэхэд Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол тус улсын хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томьёо

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томьёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1."автотээврийн хэрэгсэл" гэж зорчигч, ачаа тээвэрлэхэд зориулсан бүх төрлийн автомашин, чиргүүл, цахилгаан тээврийн хэрэгслийг;

3.1.2."зорчигч" гэж автотээврийн хэрэгслээр зорчихдоо энэ хуулийн 3.1.11-д заасан нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчих пайз, тасалбар авсан зорчигчийг;

3.1.3."ачаа" гэж автотээврийн хэрэгслээр тээвэрлэж буй эд зүйлсийг;

3.1.4."тээвэрлэлт" гэж автотээврийн хэрэгслээр зорчигч болон ачааг нэг газраас нөгөө газарт шилжүүлэн зөөхтэй холбогдсон ажил, үйлчилгээг;

3.1.5."тээвэрлүүлэгч" гэж тээвэрлэлтийн үйлчилгээ хэрэглэгчийг;

3.1.6."тээвэрлэгч" гэж тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээ эрхэлж байгаа этгээдийг;

3.1.7."улс хоорондын тээвэрлэлт" гэж Монгол Улсын хилийг нэвтрэн хийх тээвэрлэлтийг;

3.1.8."хот хоорондын тээвэрлэлт" гэж хот, аймгуудын нутаг дэвсгэрийг дамжин хийх тээвэрлэлтийг;

3.1.9."орон нутгийн тээвэрлэлт" гэж тухайн аймаг, сумын нутаг дэвсгэрт хийх тээвэрлэлтийг;

3.1.10."хот доторх болон хот орчмын тээвэрлэлт" гэж тухайн хотын нутаг дэвсгэрт хийх тээвэрлэлтийг;

3.1.11."нийтийн тээвэр" гэж эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон нийтийн үйлчилгээний замын чиглэл, цагийн хуваарийн дагуу болон зохион байгуулалттай гүйцэтгэж байгаа зорчигч тээвэрлэлт, таксийн үйлчилгээг;

3.1.12."мөсөн замын тээвэр" гэж гол, мөрөн, нуурын ус хөлдсөн үед мөсөн дээгүүр хийх тээвэрлэлтийг;

3.1.13."жуулчин тээвэрлэлт" гэж жуулчинд үзүүлж буй Аялал жуулчлалын тухай хуулийн 3.1.1 дэх заалтад хамаарах тээвэрлэлтийг;

3.1.14."хүнсний технологийн тээвэрлэлт" гэж хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор түргэн муудах болон хадгалалтын тусгай горимд тухайн бүтээгдэхүүний шинж чанарыг алдагдуулахгүйгээр тээвэрлэх тээвэрлэлтийг;

3.1.15."тээврийн хэрэгслийн мэргшсэн жолооч" гэж автотээврийн хэрэгслийг жолоодох ажил гүйцэтгэж өөрт ашиг, орлого олох зорилгоор эрх бүхий байгууллагаас баталсан журмын дагуу сургалтын хөтөлбөрт хамрагдан мэргэжлийн үнэмлэх авсан этгээдийг;

3.1.16."автотээврийн хэрэгслийн ашиглалт" гэж автотээврийн хэрэгслийг хадгалах, техникийн үйлчилгээ, засвар хийх, шатахуун тосолгооны болон ашиглалтын бусад материалаар хангах, техникийн хяналтыг зохион байгуулж явуулах зэрэг автотээврийн хэрэгслийн ашиглалтын хугацаанд техникийн бүрэн бүтэн байдал, найдварт ажиллагааг хангахад чиглэгдсэн техникийн ба зохион байгуулалтын арга хэмжээг;

3.1.17."техникийн хяналтын үзлэг" гэж автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдлыг тусгай багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж ашиглан, оношлогчийн мэргэжлийн ур чадвар, дадлага туршлагад тулгуурлан, стандартын шаардлагыг хангаж байгаа эсэхэд үзлэг хийж шалгах, тодорхойлох, үнэлэх үйл ажиллагааг;

3.1.18."авто үйлчилгээний байгууллага" гэж автотээврийн хэрэгслийн ашиглалттай холбогдон гарах үйлчилгээг хэрэглэгчид үзүүлж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагыг.

3.1.19."хяналтын төхөөрөмж" гэж олон улсын хэлэлцээрт заасан тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн болон жолоочийн ажлын тодорхой хугацааны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг автоматаар, эсхүл хагас автоматаар бүртгэж, харуулах, тээврийн хэрэгсэлд суурилуулах зориулалттай төхөөрөмжийг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

АВТОТЭЭВРИЙН ТАЛААРХИ ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН БҮРЭН ЭРХ

4 дүгээр зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

4.1.Монгол Улсын Их Хурал автотээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1.автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого тодорхойлох;

4.1.2.өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар олон улсын автотээврийн холбогдолтой гэрээ соёрхон батлах;

4.1.3.автотээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хянан шалгах.

5 дугаар зүйл.Монгол Улсын Засгийн газрын бүрэн эрх

5.1.Засгийн газар автотээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1.автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх, бүх төрлийн тээврийн оновчтой бүтэц, тээвэрлэлтийн үр ашигтай нэгдсэн сүлжээг хөгжүүлэх;

5.1.2.автотээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангах;

5.1.3.автотээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих захиргааны хяналтыг хэрэгжүүлэх, автотээврийн улсын хяналтын дүрмийг батлах;

5.1.4.хүн амын нутагшил, байршлын онцлог, зорчигч ба шуудан тээвэрлэлтийн хэрэгцээнээс шалтгаалан өрсөлдөх боломжгүй чиглэлд хот

хоорондох зорчигч, шуудан тээвэрлэлтийг зохих нөхөн төлбөр олгох нөхцөлтэйгээр тээвэрлэгчтэй гэрээ хийж гүйцэтгүүлэх.

5.1.5.автотээврийн хэрэгслийн төрөл, зориулалтыг нь харгалзан техникийн хяналтын үзлэгт орох хугацаа, оношлогооны төлбөрийн жишгийг ялгавартай тогтоох.

5.1.6.Үндэсний тээврийн хорооны бүрэлдэхүүн, ажиллах журмыг батлах.

6 дугаар зүйл.Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

6.1.Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгүүлнэ:

6.1.1./Энэ заалтыг 2008.12.19-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

6.1.2.автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого боловсруулах;

6.1.3./Энэ заалтыг 2008.12.19-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

6.1.4.тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа, тээврийн хэрэгслийн техник ашиглалтын талаар нийтлэг мөрдөх дүрэм, журам, норм, нормативыг батлах, тэдгээрийн биелэлтийг хангуулах;

6.1.5.автотээврийн асуудлаар олон улсын үйл ажиллагаанд оролцох, улс хооронд тээвэрлэх ачаа, зорчигчдын хэмжээ болон тээвэрлэлтийн аюулгүй байдал, үйлчилгээний чанарын шаардлагын талаар холбогдох улстай тохиролцох;

6.1.6./Энэ заалтыг 2002.7.10-ны хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

6.1.7.тээвэрлэлтийн зай, ачааны төрлөөс хамааруулж зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн жишиг тарифыг батлах;

6.1.8./Энэ заалтыг 2008.12.19-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

6.1.9.автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого болон хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг улсын хэмжээнд зохион байгуулж, биелэлтийг шалгах, дүнг мэдээлэх;

6.1.10.улс хоорондын зорчигч болон ачаа тээвэр, нийтийн тээвэр, шуудан, жуулчин тээвэрлэлтийн үйлчилгээ болон автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх ажлыг зохион байгуулах;

6.1.11.тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, холбогдох байгууллагыг байнгын мэдээллээр хангах ажлыг зохион байгуулах;

6.1.12.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт ашиглагдаж байгаа автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлийг хөтлөх үйл ажиллагааг зохион байгуулах;

6.1.13.Монгол Улсын нэгдэн орсон автотээврийн салбарын олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх, хяналт тавих, гэрээний үүргийн биелэлтийг хангуулах талаар мэргэжил, арга зүйн зөвлөмжөөр хангах;

6.1.14.автотээврийн салбарын мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх, давтан сургах, мэргэжил дээшлүүлэх, мэргэжлийн зэрэг олгох журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй хамтран батлах;

6.1.15.жолоочийн хөдөлмөр, амралтыг зохицуулах, хөдөлмөр, амралтын горимын хяналтын төхөөрөмж ашиглах, хянах журмыг батлах.

6.1.16.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

7 дугаар зүйл. Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх

7.1. Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга нь автотээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.нутаг дэвсгэртээ автотээврийн тухай хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр, автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийн биелэлтийг хангах;

7.1.2.автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлоготой уялдуулан тухайн нутаг дэвсгэрт автотээврийн талаар баримтлах бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх;

7.1.3.автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран нутаг дэвсгэртээ автотээврийн улсын хяналт хэрэгжүүлэх;

7.1.4.нийтийн тээвэр, ачаа, шуудан тээвэрлэлтийг тухайн нутаг дэвсгэрт зохицуулах, зохион байгуулах;

7.1.5.хүн амын нутагшил, байршлын онцлог, зорчигч ба шуудан тээвэрлэлтийн хэрэгцээнээс шалтгаалан өрсөлдөх боломжгүй чиглэлд орон нутагт зорчигч, шуудан тээвэрлэлтийг зохих нөхөн төлбөр олгох нөхцөлтэйгээр тээвэрлэгчтэй гэрээ хийж гүйцэтгүүлэх;

7.1.6.орон нутгийн цаг уурын байдлыг харгалзан мөсөн замын тээвэрлэлтийг эхлэх, дуусах хугацаа, чиглэл, мөсний даацыг тухайн орон нутгийн ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний байгууллагатай хамтран тогтоох.

7.2.Аймаг, нийслэлийн тээврийн албаны даргыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай зөвшилцөж аймаг, нийслэлийн Засаг дарга томилж, чөлөөлнө.

7.3.Аймаг, нийслэлийн тээврийн албаны даргыг авто зам, тээврийн болон эдийн засгийн салбарын мэргэжилтэй иргэдээс Төрийн албаны тухай хуулийн 25, 26, 27 дугаар зүйлд заасны дагуу сонгон шалгаруулж томилно.

7.4.Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчиж байгаа хараагүй хүнд зориулж буудлыг зарлах, сонсголын бэрхшээлтэй иргэнд зориулж буудал бүрд нэр, хаяг, чиглэлийг бичмэл болон зургийн хэлбэрээр байрлуулах, өөрчлөх шийдвэрийг тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТЭЭВЭРЛЭЛТ

8 дугаар зүйл.Тээвэрлэлтийн ангилал, зохицуулалт

8.1.Тээвэрлэлт нь түүнийг гүйцэтгэх нутаг дэвсгэрийн хүрээгээр улс хоорондын, хот хоорондын, орон нутгийн, хот доторх болон хот орчмын гэж ангилагдана.

8.2.Улс хоорондын тээвэрлэлтийн чиглэлийг тогтоох, өөрчлөх шийдвэрийг олон улсын тээврийн харилцааны гэрээг үндэслэн автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн гаргах бөгөөд түүнийг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлнэ.

8.3.Хот хоорондын ачаа, нийтийн тээвэрлэлтийн чиглэлийг тогтоох, өөрчлөх шийдвэрийг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага холбогдох аймгийн Засаг даргатай хамтран гаргаж хэрэгжүүлнэ.

8.4.Аймаг хооронд, орон нутаг, аймгийн төв, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний чиглэлийг тогтоох, өөрчлөх шийдвэрийг тухайн аймаг, хотын Засаг дарга гаргах бөгөөд аймаг, нийслэлийн Засаг даргын эрх олгосон байгууллага хэрэгжүүлнэ.

9 дүгээр зүйл.Тээвэрлэлт гүйцэтгэх

9.1.Тээвэрлэлтийг Иргэний хууль болон энэ хуульд нийцсэн гэрээний дагуу гүйцэтгэнэ.

9.2.Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм болон хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

9.3.Нийтийн зорчигч тээвэрлэлтийн үйлчилгээг зориулалтын, стандартад нийцсэн, зүүн гар талдаа жолооны хүрдтэй, зорчигчийг баруун гар талруугаа буулгаж, суулгах нөхцөлийг хангасан автотээврийн хэрэгслээр гүйцэтгэнэ.

9.4.~~Хөт дөтөрх болон хөт-өрчмын нийтийн зорчигч тээвэрлэлтийн үйлчилгээнд байгалийн шатдаг хий, цахилгаан эх үүсвэрээр ажилладаг автотээврийн хэрэгсэл ашиглана.~~

[/Энэ хэсгийг 2023.12.07-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./](#)

9.5.Тээвэрлэлтийн үйлчилгээнд хяналтын төхөөрөмжөөр тоноглогдсон автотээврийн хэрэгсэл ашиглана.

9.6.Тээврийн хэрэгслийн хяналтын төхөөрөмж ашиглахтай холбоотой дараах журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална:

9.6.1.хяналтын төхөөрөмж суурилуулах шаардлагатай тээврийн хэрэгслийн ангилал, төрөл, тээвэрлэлт гүйцэтгэж байгаа тээврийн хэрэгсэлд суурилуулах хяналтын төхөөрөмжид тавигдах шаардлага, хяналтын төхөөрөмжийг ашиглах, үйлчилгээ хийх, үйл ажиллагааг хянах журам;

9.6.2.тээврийн хэрэгслийн хяналтын төхөөрөмжийг суурилуулах, шалгах, засвар, үйлчилгээ хийх зөвшөөрөл олгох журам;

[/Энэ заалтыг 2023. 01.06-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./](#)

9.6.3.тээврийн хэрэгсэлд суурилуулсан хяналтын төхөөрөмжид карт олгох, тавигдах шаардлага, картыг бүртгэх, хяналт тавих журам;

9.6.4.тээврийн хэрэгсэлд суурилуулсан хяналтын төхөөрөмжийн ажиллагаа, гэрчилгээжүүлэлт болон хяналтын төхөөрөмжийн картын мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хяналтын төхөөрөмжийн хяналт, зохицуулалтын систем ашиглах журам.

10 дугаар зүйл.Тээвэрлэгчийн эрх, үүрэг

10.1.Тээвэрлэгч нь дараахь эрх эдэлнэ:

10.1.1.автозамын байгууллагаас автозам, гүүрийг тээврийн хэрэгсэл зорчиход саадгүй байлгахыг шаардах, автозам, гүүрийн ашиглалтын нөхцөл хангаагүйгээс учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр нэхэмжлэх;

10.1.2.зорчих тасалбарыг урьдчилан аваагүй буюу жолооч, кондуктор шаардахад тээврийн хөлс төлөхгүй байгаа зорчигч, мөн тээвэрлэлтийн нөхцөлийн дагуу бэлтгээгүй ачааг тээвэрлэхээс татгалзах;

10.1.3.нийтийн тээврийн хэрэгслийн жолооч, кондуктор нь зорчигчид нийгмийн хэв журам сахих, тээврийн үйлчилгээний дүрэм, журмыг биелүүлэх шаардлага тавих.

10.2.Тээвэрлэгч нь дараахь үүрэг хүлээнэ:

10.2.1.өөрийн тээвэрлэлтийн үйлчилгээний талаархи үнэн зөв мэдээллээр тээвэрлүүлэгчийг хангах, зорчигчийн амь нас, эрүүл мэнд, ачаанд аюул, хохирол учруулахгүй байх;

10.2.2.ачаа, зорчигчийг тээвэрлэлтийн нөхцөл, техникийн шаардлага хангасан зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тав тухтай, аюул, осолгүй тээвэрлэх;

10.2.2¹.тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээг тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолоочоор гүйцэтгүүлэх;

10.2.3.нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэхдээ гэрээ байгуулсан байгууллагатай тохиролцсон цагийн хуваарь, чиглэлийг баримтлах;

10.2.4.өөрийн гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний хэмжээ, үйл ажиллагааны мэдээ, тайланг тогтоосон үзүүлэлт, загвараар хугацаанд нь гэрээ байгуулсан байгууллагад гаргаж өгөх;

10.2.5.автозам, замын байгууламжийг техникийн нөхцөл шаардлагын дагуу ашиглах;

10.2.6.автотээврийн хэрэгслийн хэрэглээний стандартын үзүүлэлт, шаардлагыг хангах;

10.2.7.автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч, жолооч нь автотээврийн хэрэгслийг гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, байгаль орчныг хамгаалах, иргэдийн эрүүл мэнд, амгалан тайван байдлыг алдагдуулахгүй байх нөхцөлийг хангасан, зориулалтын, зөвшөөрөгдсөн байр, зогсоол, талбайд тавих;

10.2.8. 20 ба түүнээс дээш нийтийн тээврийн хэрэгсэлтэй тээвэрлэгчийн тээврийн хэрэгслийн 10-аас доошгүй хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг тээвэрлэхэд зориулагдсан байх;

10.2.9.тээвэрлэгч нь энэ хуулийн 10.2.8-д заасан хэмжээний тээврийн хэрэгсэлгүй бол Засгийн газраас тогтоосон хэмжээ, журмын дагуу жил бүр төлбөр төлнө. Төлбөрийг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих санд төвлөрүүлэн, уг хөрөнгийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд зориулах нийгмийн хамгааллын арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулах;

10.2.10.энэ хуулийн 3.1.14-т заасан тээвэрлэлтийг гүйцэтгэх бол стандартын шаардлагыг хангасан тусгай зориулалтын автотээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх;

10.2.11.зөвхөн өөрийн эзэмшлийн тээврийн хэрэгслээр улс, хот хоорондын нийтийн тээвэр, шуудан тээвэрлэлтийн үйлчилгээ эрхлэх.

11 дүгээр зүйл.Тээвэрлүүлэгч, зорчигчийн эрх, үүрэг

11.1.Тээвэрлүүлэгч, зорчигч нь дараахь эрх эдэлнэ:

11.1.1.тээвэрлэлтийн нөхцөл, техникийн шаардлага хангаагүй, зориулалтын бус тээврийн хэрэгслээр үйлчлүүлэхээс татгалзах;

11.1.2.нийтийн тээврийн тогтоосон чиглэл, үйлчилгээний цагийн хуваарь баримтлахыг тээвэрлэгчээс шаардах;

11.1.3.тээвэрлэлтийн үнэ тариф, замын чиглэл, үйлчилгээний цагийн хуваарь, ачаа хүргэх хугацааны талаар үнэн зөв мэдээлэл авах;

11.1.4.тээвэрлэлтийн гэрээнд зааснаас бусад тохиолдолд улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчигч нь өвчлөх зэрэг хүндэтгэх шалтгаанаар худалдан авсан зорчих тасалбарт заасан чиглэлд зорчиж чадахгүй болсон буюу хүрэх газартаа хүрээгүй буусан тохиолдолд замын үлдсэн хэсэгт ногдох тээврийн хөлсийг тээвэрлэгчээс буцааж авах;

11.2.Тээвэрлүүлэгч, зорчигч нь дараахь үүрэг хүлээнэ:

11.2.1.ачааны савлалт, баглаа, боодол, бэхэлгээг стандартын дагуу хийж, нэр төрөл, илгээх чиглэлээр нь ялган тээвэрлэхэд бэлтгэх;

11.2.2.ачааг ачих, буулгах зам, талбайг автотээврийн хэрэгсэл явахад саадгүй байлгах;

11.2.3.ачих, буулгах машин механизм, нэмэгдэл төхөөрөмж, хүн хүчийг бэлэн байлгаж ачааг тогтоосон хугацаанд ачих, буулгах, өөрийн хаягтай буюу гэрээт ачааг хүлээн авах;

11.2.4.ачааг тээвэрлэх, хадгалах тухай мэдээллээр тээвэрлэгчийг хангах;

11.2.5.ачааг ачсан, хүлээн авсан тухайгаа тээврийн баримт бичигт тэмдэглэж баталгаажуулан тээвэрлэгчид олгох;

11.2.6.нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчигч нь зорчих тасалбарыг худалдан авах;

11.2.7.нийтийн тээврээр зорчихдоо бусдын амь нас, эрүүл мэндэд аюул, гэм хор учруулж болзошгүй эд зүйлийг авч явахгүй байх;

11.2.8.нийтийн тээврээр зорчихдоо автотээврийн хэрэгслийг эвдэж, гэмтээхгүй байх;

11.2.9.зорчигч нь улс, хот хооронд, орон нутагт зорчихдоо иргэний паспорт, холбогдох бусад баримт бичиг, зорчих тасалбарыг биедээ авч явах, тэдгээрийг жолооч, кондуктор болон шалгах эрх бүхий хүмүүсийн анхны шаардлагаар үзүүлэх.

12 дугаар зүйл.Тээвэрлэлтийн үнэ, хөнгөлөлт

12.1.Зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн үнэ хөлсний хэмжээг оролцогч талуудын тохиролцож байгуулсан гэрээгээр тогтооно.

12.2.Боловсролын тухай хуулийн 43.2.5-д заасны дагуу сурагч, оюутанд аймаг, нийслэлийн доторх нийтийн тээврийн хэрэгсэл /таксинаас бусад/-ээр зорчих нөхөн олговор олгоно.

12.3.Энэ хуулийн 12.2-д заасан нөхөх олговрыг олгох журмыг аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал батална.

12.4.Тээвэрлэгч нь автотээврийн хэрэгсэл /таксинаас бусад/-ээр зорчих хөлсийг төлсөн зорчигчид энэ хуулийн 16-д заасан журмын дагуу хэвлэсэн зорчих тасалбар олгоно.

12.5.Таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хувь хэмжээг энэ хуулийн 6.1.7-д заасан жишиг тарифт нийцүүлэн аймаг, нийслэлийн Засаг даргын саналыг үндэслэн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.

12.6.Энэ хуулийн 12.5-д заасан нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн орлогыг орон нутгийн төрийн сангийн дансанд төвлөрүүлэх бөгөөд зарцуулалтад эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан хяналт тавина.

12.7.Энэ хуулийн 12.6-д заасан орлогыг төвлөрүүлэхэд хяналт тавих ажлыг нээлттэй сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр хөндлөнгийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж болно.

13 дугаар зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн дайчилгаа

13.1.Автотээврийн хэрэгслийг хууль тогтоомжид заасны дагуу дайчилж болно.

13.2.Хууль тогтоомжид зааснаас бусад нөхцөлд автотээврийн хэрэгслийг дайчлахыг хориглоно.

14 дүгээр зүйл.Тээвэрлэлтийн ажлыг түр хугацаагаар зогсоох, хязгаарлах

14.1.Гамшиг, аюулт үзэгдэл болон аюул тохиолдсон нөхцөлд тээвэрлэлтийн ажлыг түр хугацаагаар зогсоох буюу хязгаарлах шийдвэрийг дараахь эрх бүхий албан тушаалтан гаргаж нийтэд мэдээлнэ:

14.1.1.улс, хот хоорондын тээвэрлэлтийн чиглэлд Улсын онцгой комиссын шийдвэрийг үндэслэн автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн;

14.1.2.орон нутгийн тээвэрлэлтийн чиглэлд нийслэл, тухайн аймаг, сумын Засаг дарга.

14.2.Хууль тогтоомжид зааснаас бусад үндэслэлээр тээвэрлэлтийн ажлыг зогсоох, хязгаарлах, автотээврийн хэрэгслийг саатуулахыг хориглоно.

15 дугаар зүйл.Тусгай зөвшөөрөл

15.1.Автотээврийн хэрэгслийн дугаар үйлдвэрлэх, автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх, аймаг, нийслэлийн нийтийн зорчигч

тээвэр, таксины үйлчилгээг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 5.3, 5.5, 5.12-т заасан тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд эрхэлнэ.

15.2.Энэ хуулийн 15.1-д заасан зөвшөөрлийг олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох харилцааг Зөвшөөрлийн тухай хуулиар зохицуулна.

~~15.3./энэ хэсгийг 2008.5.29-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/~~

~~15.4./энэ хэсгийг 2011.01.20-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./~~

15.5.Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага дараахь нөхцөл, шаардлагыг хангасан эсэхийг магадлан шалгасны үндсэн дээр аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнд тусгай зөвшөөрөл олгоно:

15.5.1.тусгай зөвшөөрөл авахыг сонирхогч этгээдэд техникийн хяналтын үзлэгийг бүрэн, үнэн зөв гүйцэтгэх санхүү эдийн засаг, мэргэжлийн боловсон хүчний чадавхи, үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл, нэвтрүүлэх технологи, ажлын байр, тоног төхөөрөмжийн талаар тавих шаардлага;

~~15.5.2./Энэ заалтыг 2001 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/~~

15.5.3.тухайн ажил үйлчилгээнд мөрдүүлэхээр эрх бүхий байгууллагаас баталсан стандарт, дүрэм, журмаар тогтоосон нөхцөл.

15.6.Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага нь тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнтэй гэрээ байгуулж ажиллана.

15.7. Энэ хуулийн 15.1-д заасан ажил, үйлчилгээг эрхлэхээр хэд хэдэн сонирхогч этгээд өргөдөл гаргасан тохиолдолд, уг ажил, үйлчилгээний эрэлт, хэрэгцээг харгалзан сонирхогчдыг сонгон шалгаруулах замаар тусгай зөвшөөрлийг олгож болно.

15.9.Нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг дараах нөхцөл, шаардлагыг хангасан хуулийн этгээдэд олгоно:

15.9.1.нийтийн тээврийн үйлчилгээг шуурхай зохион байгуулах, жолооч, зорчигчдын аюулгүй байдлыг хангах дүрс бичлэгийн төхөөрөмжөөр тоноглогдсон, техникийн хяналтын үзлэгт хамрагдаж тэнцсэн нийтийн тээврийн хэрэгсэлтэй байх;

15.9.2.нийтийн тээврийн үйлчилгээг гүйцэтгэх мэргэшсэн жолооч, мэргэжлийн хүний нөөц, санхүүгийн чадавхтай байх;

15.9.3.техникийн оношилгоо, үйлчилгээний болон засвар, угаалгын байртай байх;

15.9.4.автотээврийн хэрэгсэл нь хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний аюулгүй, чөлөөтэй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх;

15.9.5.Монгол Улсын стандартад заасан шаардлага хангасан байх;

15.9.6.автотээврийн хэрэгсэл нь үйлдвэрлэснээс хойш 10-аас дээш жил ашиглагдаагүй байх;

15.9.7.татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн, татварын өргүй байх;

15.9.8.цахим төлбөрийн баримтын системд холбогдсон байх.

15.10.Такси үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 15.9-д зааснаас гадна жолоочийг тогтсон тарифын дагуу үйлчилж байгаа эсэхийг шалгах хэмжилт-хяналтын төхөөрөмж, таних тэмдэгтэй автотээврийн хэрэгсэлтэй байх нөхцөл, шаардлага хангасан хуулийн этгээдэд олгоно.

16 дугаар зүйл.Тээвэрлэлтийн баримт бичиг

16.1.Автотээврийн хэрэгслээр зорчих тасалбар, ачааны дагалдах хуудас зэрэг тээвэрлэлттэй холбогдсон баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглах журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТ, БҮРТГЭЛ, СТАНДАРТЧИЛАЛ

17 дугаар зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналт

17.1.Автотээврийн хэрэгслийн хүн амын эрүүл мэнд, байгаль орчинд нөлөө үзүүлэх сөрөг хүчин зүйлсийн зөвшөөрөгдөх хэмжээний түвшин, тээвэрлэлтийн болон техник ашиглалтын шаардлагыг хангасан байдалд жилийн турш техникийн хяналт хийж гэрчилгээ олгоно.

17.2.Техникийн хяналтын үзлэг хийсэн гэрчилгээнд заасан хугацаанд техникийн хяналтад ороогүй автотээврийн хэрэгслийг /байлдааны тусгай зориулалттайгаас бусад/ замын хөдөлгөөнд оролцохыг хориглоно.

17.3.Энэ хуулийн 17.1-д заасан үйл ажиллагааг эрхлэн явуулах байгууллага нь автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллана.

17.4.Ашиглагдаж байгаад импортоор орж ирсэн тээврийн хэрэгслийг техникийн оношлогоонд оруулж, стандартын шаардлага хангуулсны дараа улсын бүртгэлд бүртгэж, дугаар олгоно.

17.5.Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоо явуулах журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

17¹дүгээр зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэл

17¹.1.Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн тээврийн хэрэгсэл өмчилж авснаас хойш 72 цагийн дотор, ашиглалтаас хассанаас хойш нэг сарын дотор аймаг, нийслэл дэх автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын харьяа байгууллагад бүртгүүлнэ.

17¹.2.Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

17¹.3.Автотээврийн хэрэгслийн сонирхол татахуйц улсын бүртгэлийн дугаарыг үнэ хаялцуулах дуудлага худалдаагаар борлуулж болно.

17¹.4.Энэ хуулийн 17¹.3-т заасан орлогыг Хүүхдийн төлөө санд төвлөрүүлнэ.

17¹.5.Нийслэлд олгох автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын тооны дээд хязгаарыг нийслэлийн Засаг даргын саналыг үндэслэн нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал батлах бөгөөд тус хязгаарт багтаан автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг энэ хуулийн 17¹.2-т заасан журмын дагуу олгоно.

17¹.6.Энэ хуулийн 17¹.1-д заасан автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлийг нийслэлийн Засаг даргад шилжүүлж болно.

17¹.7.Энэ хуулийн 17¹.5-д заасан хязгаарт багтаан олгох автотээврийн хэрэгслийн төрөл, ангилал, иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, шалгуур үзүүлэлтийг нийслэлийн Засаг дарга батална.

17¹.8.Нийслэлд бүртгэлтэй автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч нь нийслэлийн оршин суугч байх бөгөөд автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг худалдах, бэлэглэх, барьцаалах замаар бусдад шилжүүлж болно. Автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч автотээврийн хэрэгслийг орон нутгийн бүртгэлд шилжүүлэн бүртгүүлсэн, эсхүл ашиглалтаас хасуулсан бол автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өөр автотээврийн хэрэгсэлд ашиглаж болно.

18 дугаар зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн стандартчилал

18.1.Автотээврийн хэрэгслийн ашиглалттай холбогдсон үндэсний стандартыг Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн

тухай хуулийн 9.1-д заасны дагуу стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага батална.

19 дүгээр зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолооч бэлтгэх

19.1.Энэ хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан тээвэрлэлтийг гүйцэтгэхэд зохих ангиллын автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолоочийг ажиллуулна.

19.2.Автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын хөтөлбөр, шалгалт авах, үнэмлэх олгох журам, үнэмлэхийн загварыг автотээврийн болон боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

19.3.Энэ хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө жолоодох эрх авсан этгээд автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журмын дагуу шалгалт өгч мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх авч болно.

19¹дүгээр зүйл.Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг явуулах

19¹.1.Авто тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэгийг энэ хуулийн 15.1-д заасан тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага эрхэлнэ.

19¹.2.Техникийн хяналтын үзлэг хийх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгж, байгууллага дараахь нөхцөл, шаардлагыг хангана:

19¹.2.1.авто тээврийн хэрэгслийн техникийн ашиглалтын байдалд тавих шаардлагын дагуу техникийн хяналтын үзлэгийг / авто тээврийн хэрэгслийн ерөнхий байдал, иж бүрдэл, хөдөлгүүр, хүч дамжуулах анги, тоормосны систем, жолооны механизм, гэрэл дохио, явах анги, экологи болон эргономикийн үзүүлэлт / бүрэн хийх;

19¹.2.2.техникийн хяналтын үзлэгийн талаархи дүрэм, журам, стандартыг мөрдөх;

19¹.2.3.үйлдвэрлэлийн байр, талбай, оношлогооны тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн стандартын үзүүлэлт, шаардлагыг хангаж, хэмжил зүйн мэргэжлийн байгууллагаар жил бүр шалгуулж, баталгаажуулах;

19¹.2.4.гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээний хэмжээ, үйл ажиллагааны мэдээ, тайланг тогтоосон үзүүлэлт, загвараар эрх бүхий байгууллагад тогтмол хугацаанд гаргаж өгөх.

19¹.3.Авто тээврийн хэрэгсэл өмчлөгч, эзэмшигч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн дараахь үүрэг хүлээнэ:

19¹.3.1.техникийн хяналтын үзлэг хийсэн гэрчилгээнд заасан хугацаанд авто тээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах;

19¹.3.2.авто тээврийн хэрэгсэл бүрийн техникийн бичиг баримтын бүрдлийг хангах.

19²дугаар зүйл.Авто үйлчилгээний байгууллага

19².1.Авто үйлчилгээний байгууллага нь дараахь шаардлагыг хангаж ажиллана:

19².1.1.тухайн үйлчилгээний ангилал, стандартад тавигдах шаардлагын дагуу үйл ажиллагаа явуулах;

19².1.2.тухайн үйлчилгээнд тавигдах шаардлагыг хангаж буй эсэхийг хэмжилзүйн мэргэжлийн байгууллагаар жил бүр шалгуулж, баталгаажуулах.

19².2.Авто үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

19².3.Авто үйлчилгээний байгууллага нь дараахь эрх, үүрэгтэй:

19².3.1.өөрийн ангилалд нийцүүлэн үйл ажиллагаа явуулах;

19².3.2.тухайн жилд үйлчлүүлсэн хэрэглэгчдийн талаарх судалгааг тогтоосон журмын дагуу автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад гаргаж өгөх;

19².3.3.хэрэглэгчдэд үнэн бодит мэдээлэл өгөх;

19².3.4.авто үйлчилгээний ажилтнуудыг мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамруулж байх;

19².3.5.авто үйлчилгээний бүтээгдэхүүний үнэ тарифыг тогтоох;

19².3.6.эрх бүхий байгууллагаар ангиллаа тогтоолгох.

19².4.Авто үйлчилгээнд тавигдах шаардлагыг хангасан иргэн авто үйлчилгээ эрхэлж болно.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ.

АВТОТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН БИЕЛЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ

20 дугаар зүйл.Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэх тогтолцоо

20.1.Автотээврийн салбарын үйл ажиллагаанд тавих захиргааны хяналтыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага, автотээврийн хяналтын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

20.2.Автотээврийн салбарт захиргааны хяналтыг хэрэгжүүлэх байгууллага, улсын байцаагч нь автотээврийн үйлчилгээнд мөрдөж байгаа хууль тогтоомж, стандарт, дүрэм, журмын биелэлтэд хяналт тавьж, зөрчил гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, буруутай үйлдлийг илрүүлж таслан зогсоох, хариуцлага хүлээлгэх, учирсан хохирлыг арилгуулах арга хэмжээ авах үүрэгтэй ажиллана.

20.3. /Энэ хэсгийг 2002.7.10-ны хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

20.4.Автотээврийн хяналт, шалгалтын мэргэжлийн төв, орон нутгийн хяналтын байгууллагын хяналтын улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхийг Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд заасны дагуу олгоно.

21 дүгээр зүйл. Захиргааны хяналтыг хэрэгжүүлэх чиглэл

21.1.Автотээврийн хэрэгслийг ашиглах, тээвэрлэлтийн үйлчилгээг хэрэглэгчийн эрх ашигт нийцүүлэхтэй холбогдсон захиргааны хяналтыг дараахь чиглэлээр хэрэгжүүлнэ:

21.1.1.хууль тогтоомж, түүнд нийцүүлж автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн болон төрийн захиргааны эрх бүхий байгууллагаас нийтээр дагаж мөрдүүлэхээр гаргасан стандарт, дүрэм, журмыг сахиулах;

21.1.2.автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналт, нийтийн тээвэр эрхлэх үүргийн биелэлтийг хангуулах;

21.1.3.улсын захиалга, даалгавар, цаг үеийн шуурхай тээвэрлэлтийг хэрэгжүүлэх;

21.1.4.нийтийн тээврийн чиглэл, цагийн хуваарь, үйлчилгээний журмыг мөрдүүлэх;

21.1.5.автотээврийн хэрэгслийн ашиглалтын шаардлага, тээвэрлэлтийн нөхцөлийг хангуулах, тээвэрлэлтийн баримт бичгийн бүрдүүлэлтийг зохих шаардлагын дагуу гүйцэтгүүлэх;

21.1.6.тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч, зорчигчийн үүргийн биелэлтийг хангах;

21.1.7.автозам, замын байгууламж, шатахуун, тосолгооны материалын чанар нь автотээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлж болох зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх.

21.1.8.тээвэрлэлтийн үйлчилгээнд хяналтын төхөөрөмжийн ашиглалтын нөхцөлийг хангуулах.

22 дугаар зүйл.Автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн эрх

22.1.Автотээврийн хяналтын улсын байцаагч нь дараахь эрх эдэлнэ:

22.1.1.энэ хуулийн 21-д заасан чиглэлийн дагуу хяналт, шалгалт хийж захиргааны хяналтыг хэрэгжүүлэх;.

22.1.2.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль¹, Захиргааны хариуцлагын тухай хууль² болон бусад хууль тогтоомжид заасан улсын байцаагчийн нийтлэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх;

22.1.3.хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих хяналтыг хэрэгжүүлэхдээ автотээврийн хэрэгслийг түр зогсоож шалгах бөгөөд шаардлагатай гэж үзвэл тухайн автотээврийн хэрэгслийн жолоочийн үнэмлэх, талон, тээвэрлэлтийн баримт бичгийг уг зөрчлийг шийдвэрлэж дуустал түр хураах;

22.1.4.автозам, замын байгууламж нь нийтийн тээврийн үйлчилгээг саатуулсан, автотээврийн хэрэгсэл болон ачаа бараанд гэмтэл учруулсан зөрчил илэрсэн тохиолдолд холбогдох автозамын байгууллага, аж ахуйн нэгжид албан шаардлага өгч, зөрчлийг арилгуулах;

22.2.Автотээврийн хяналтын улсын байцаагч нь дүрэмт хувцас, ялгах тэмдэг хэрэглэх бөгөөд хянан шалгах үүргээ гүйцэтгэхэд шаардагдах техник хэрэгслээр хангагдана.

22.3.Автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн дүрэмт хувцасны загвар, ялгах тэмдгийг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД ЗҮЙЛ

23 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

23.1.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2015 оны 7 дугаар сарын 8-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, холбогдох харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж

2.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль, захиргааны хэм хэмжээний актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1."тээврийн хэрэгсэл" гэж хүн, ачаа, суурилагдсан тоног төхөөрөмжийг замаар тээвэрлэхэд зориулсан хэрэгслийг;

3.1.2."механикжсан тээврийн хэрэгсэл" гэж мопедоос бусад, хөдөлгүүрээр тоноглогдсон тээврийн хэрэгслийг;

3.1.3."жолооч" гэж тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүн, жолоодлогын дадлага хийлгэж яваа багш, замаар ердийн хөсөг унаж, хөтөлж яваа хүнийг;

3.1.4."зам" гэж тээврийн хэрэгслээр зорчиход зориулсан зурвас газрыг. Зорчих хэсэг болон түүний хажуугийн хөвөө, явган хүний зам, тусгаарлах зурвас замд хамаарна;

3.1.5."замын хөдөлгөөн" гэж нийтийн хэрэгцээний зам дээр явганаар болон тээврийн хэрэгслээр хүн, ачаа шилжих үйл ажиллагааг;

3.1.6."зам тээврийн осол" гэж зам дээр тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүдэн хүний амь нас, эрүүл мэнд хохирох, тээврийн хэрэгсэл болон зам, замын байгууламж эвдэрч гэмтэх, ачаа болон бусад эд хөрөнгийн хохирол учрахыг;

3.1.7."замын хөдөлгөөнд оролцогч" гэж замаар явж байгаа жолооч, тээврийн хэрэгслээр зорчигч, явган зорчигчийг;

3.1.8."замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал" гэж замын хөдөлгөөнд оролцогчийг зам тээврийн осол, түүнээс үүдэн гарах хор уршгаас хамгаалсан байдлыг;

3.1.9."замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах" гэж зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, ослоос үүдэн гарах хохирлыг багасгахад чиглэсэн үйл ажиллагааг;

3.1.10."замын хөдөлгөөний зохион байгуулалт" гэж замын хөдөлгөөнийг удирдан явуулахад чиглэсэн цогц үйл ажиллагааг;

3.1.11."явган зорчигч" гэж замаар явган яваа /зам дээр ажил үүрэг гүйцэтгэж яваагаас бусад/ хүн, жагсаалаар яваа болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тэргэнцэртэй, түүнчлэн тэрэг түрж, чарга чирж, мотоцикл, мопед, унадаг дугуйг хөтөлж замаар яваа хүнийг.

4 дүгээр зүйл.Замын хөдөлгөөний нэгдсэн журам

4.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт бүх нийтээр дагаж мөрдөх замын хөдөлгөөний нэгдсэн журмыг Замын хөдөлгөөний дүрмээр тогтооно.

4.2.Замын хөдөлгөөний дүрмийг Засгийн газар батална.

4.3.Замын хөдөлгөөний дүрэмд механикжсан тээврийн хэрэгслийн ангилал, тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох насны хязгаар, замын хөдөлгөөнд оролцогчийн үүрэг, явганаар болон тээврийн хэрэгслээр хөдөлгөөнд оролцох журам, холбогдох стандартаар тогтоосон замын хөдөлгөөн зохицуулах дохио, замын тэмдэг, тэмдэглэлийн загвар, утга агуулга, тээврийн хэрэгслийг ашиглахыг хориглох эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчлийн жагсаалт, тээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийн загвар, хэрэглэх журмыг тусгана.

4.4.Монгол Улсад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг замын зорчих хэсгийн баруун гар талаар явуулна.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭРХ, ҮҮРЭГ

5 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

5.1.Монгол Улсын Их Хурал замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах төрийн бодлогыг тодорхойлох, хууль тогтоомжийг батлах;

5.1.2.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын талаарх хууль тогтоомжийн биелэлтийг хянан шалгах;

5.1.3.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн талаар жил бүрийн нэгдүгээр улиралд холбогдох Байнгын хороогоор хэлэлцэж, санал, дүгнэлт гаргах, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд үүрэг болгох.

6 дугаар зүйл.Монгол Улсын Засгийн газрын бүрэн эрх

6.1.Монгол Улсын Засгийн газар замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

- 6.1.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;
- 6.1.2.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндэсний бодлого, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;
- 6.1.3.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээг санхүүжүүлэх;
- 6.1.4.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааны уялдааг хангах;
- 6.1.5.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;
- 6.1.6.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын үндэсний зөвлөлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн, зохион байгуулалт, дүрмийг батлах.

7 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын үндэсний зөвлөл

- 7.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд нэгтгэн зохион байгуулах үүргийг Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын үндэсний зөвлөл /цаашид "Үндэсний зөвлөл" гэх/ хэрэгжүүлнэ.
- 7.2.Үндэсний зөвлөлийн дарга нь Ерөнхий сайд байна.
- 7.3.Үндэсний зөвлөл Улсын Их Хуралд ажлаа жилд нэг удаа тайлагнана.
- 7.4.Үндэсний зөвлөл замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдох чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг Засгийн газрын гишүүд, агентлагийн дарга болон мэргэжлийн холбоод, төрийн бус байгууллагын удирдлагын төлөөллийн тэнцүү оролцоог хангасан, орон тооны бус бүрэлдэхүүнтэй байна.
- 7.5.Үндэсний зөвлөл орон тооны ажлын албатай байна.
- 7.6.Үндэсний зөвлөл дараах эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ:
 - 7.6.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндэсний стратеги, хөтөлбөр, холбогдох дүрэм, журмын төсөл боловсруулах ажлыг зохион байгуулах;
 - 7.6.2.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэдийн хамтын ажиллагааг уялдуулан зохион байгуулах;
 - 7.6.3.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, замын хөдөлгөөний зохион байгуулалтыг оновчтой болгоход чиглэсэн үйл ажиллагаанд шинжлэх ухааны ололт дэвшил, дэвшилтэт техник, технологи, мэдээллийн сүлжээг нэвтрүүлэх ажлыг зохион байгуулж байгаа эсэхэд хяналт тавих;
 - 7.6.4.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар үүрэг, чиглэл өгөх, зөвлөмж гаргах, ажлын хэсэг байгуулах;
 - 7.6.5.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санг нэгтгэх, дүн шинжилгээ хийх, чиглэл өгөх, тайлан мэдээ гаргах;
 - ~~7.6.6.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын талаарх мэдлэг олгох сургалтыг сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын сургалтын үндсэн хөтөлбөрт тусгуулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;~~

/Энэ заалтыг 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./

7.6.7.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон хууль тогтоомж, захиргааны шийдвэр, стандарт, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хянах, шаардлага тавих;

7.6.8.байгууллага, албан тушаалтнаас замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон мэдээлэл, судалгаа, тайлбар, тодорхойлолт, бусад баримт бичгийг үнэ төлбөргүйгээр гаргуулан авах, танилцах, мэргэжлийн дүгнэлт, магадлагаа гаргуулах;

7.6.9.иргэдэд замын хөдөлгөөнд аюулгүй оролцохыг сурталчлах, бүх төрлийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр санамж, зөвлөгөө үнэ төлбөргүй нийтлэх, нэвтрүүлэх, түгээхийг үүрэг болгох, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

7.6.10.хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

8 дугаар зүйл.Цагдаагийн байгууллагын эрх, үүрэг

8.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад цагдаагийн байгууллага дараах үүргийг гүйцэтгэнэ:

8.1.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон захиргааны хэм хэмжээний актын хэрэгжилтэд хяналт тавих;

8.1.2.замын хөдөлгөөнд оролцогчийн хэвийн, аюулгүй зорчих нөхцөлийг хангах зорилгоор замын хөдөлгөөнийг зохицуулах.

8.2.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад цагдаагийн байгууллага дараах эрхтэй байна:

8.2.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлөх үйлдэл, нөхцөлийг таслан зогсоох үндэслэлээр тээврийн хэрэгслийг албадан зогсоох, дайчлах, түр саатуулах, зөөж шилжүүлэх;

8.2.2.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор замын хөдөлгөөнийг зохион байгуулах, урсгал, чиглэлийг түр өөрчлөх, хязгаарлах, хаах;

8.2.3.жолооч согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн эсэхийг зориулалтын техник, хэрэгсэл ашиглан шалгаж тогтоох;

8.2.4.холбогдох хуульд заасны дагуу Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага оногдуулах, зөрчлийн бүртгэлийн оноо тооцох;

8.2.5.зэвсэгт хүчин болон хилийн цэргийн техникийн шалгах албыг замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах мэргэжлийн чиг үүргээр харьяалах.

8.2.6.хяналтын төхөөрөмжөөр тоноглогдсон тээврийн хэрэгслийн жолоочийн ажиллах, амрах горим, хөдөлгөөний хурдны хязгаарлалтыг баримталж байгаа эсэхийг хяналтын төхөөрөмжийн мэдээлэлд үндэслэн шалгаж тогтоох.

8.3.Замын хөдөлгөөн зохицуулах, хянан шалгах зөрчлийн бүртгэлийн оноо тооцох журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

8.4.Энэ хуулийн 8.3-т заасан журамд дараах асуудлыг тусгана:

8.4.1.замын хөдөлгөөн зохицуулах, хянан шалгах журамд эргүүлийн чиглэлийн хяналтын бүсийг тогтоох, хяналтын арга, хэлбэр, зам, замын байгууламж, замын хөдөлгөөн зохион байгуулах техник хэрэгсэл, тээврийн хэрэгсэлд хяналт тавих, зөрчлийг бүртгэж, шийдвэрлэх үйл ажиллагаа, зам тээврийн ослын газрыг хамгаалах, тээврийн хэрэгслийг дайчлах, албадан зогсоох, эрэн сурвалжлах, тээврийн хэрэгслийг түр саатуулах, зөөж шилжүүлэх, замын хөдөлгөөнд хяналт тавихад хөтлөх бүртгэл, судалгаа, маягтын загвар;

~~8.4.2.бэлэн бус хэлбэрээр торгууль оногдуулах журамд торгууль оногдуулах, шийдвэрлэх, гүйцэтгэлд тавих хяналт, торгуулийн хуудасны загвар, бүртгэл, мэдээллийн сангийн асуудал;~~

[/Энэ заалтыг 2020. 01.10-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./](#)

8.4.3.зөрчлийн бүртгэлийн оноо тооцох журамд зөрчил тус бүрд тооцох оноо болон онооны нийт хэмжээ, оноог тооцох үндэслэл, хариуцлага, мэдээллийг иргэнд хүргэх асуудал.

9 дүгээр зүйл.Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын эрх, үүрэг

9.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах эрхтэй байна:

9.1.1.харьяа орон нутгийн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах асуудлыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд шийдвэрлэх;

9.1.2.Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 63.1-д заасан олон нийтийн цагдаагийн ажилтныг замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр харьяа нутаг дэвсгэртээ ажиллуулах, холбогдох зардлыг шийдвэрлэх.

9.2.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

9.2.1.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэх;

9.2.2.зам тээврийн осол, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх дунд болон богино хугацааны төлөвлөгөө батлах;

9.2.3.харьяа нутаг дэвсгэрийнхээ замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах ажлын хэрэгжилтийг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хянан шалгах;

9.2.4.харьяа нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд тээврийн хэрэгслийг зөөж шилжүүлэх, тээврийн хэрэгслийг түр саатуулах хашаа /байр/ ажиллуулах шийдвэр гаргах, төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох.

9.3.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга дараах эрхтэй байна:

9.3.1.харьяа нутаг дэвсгэрийнхээ нийтийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгслийн явах чиглэл, зогсоолын байршлыг тогтоох, өөрчлөх;

9.3.2.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 10.11-д заасны дагуу хот, суурин газрын авто замын зурвас газарт худалдаа, үйлчилгээ эрхлэх зорилгоор талбай ашиглах зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох;

9.3.3.тухайн нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын талаар нийтээр дагаж мөрдөх захиргааны хэм хэмжээний акт зөрчсөн зөрчилд шийтгэл хүлээлгэх ажлыг зохион байгуулах.

9.4.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга дараах үүргийг хэрэгжүүлнэ:

9.4.1.зам тээврийн осол, хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлэх;

9.4.2.замын хөдөлгөөний түгжрэл, саатлын шалтгаан, нөхцөлийг судалж, түүнийг арилгахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

9.4.3.иргэдэд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах ажлыг зохион байгуулах;

9.4.4.тухайн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд, иргэнд замыг цэвэрлэх, бохирдол, цас мөсийг арилгахыг үүрэг болгох;

9.4.5.харьяа нутаг дэвсгэрийнхээ зам, замын байгууламж гэрэлтүүлэг, хөдөлгөөн зохицуулах техник хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал, замын хөдөлгөөний зохион байгуулалт, аюулгүй байдалд хяналт тавьж, илэрсэн зөрчил, иргэдийн санал, гомдлыг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд мэдэгдэж, шаардлагатай арга хэмжээг авахуулах;

9.4.6.зам, замын байгууламжийг шинээр барих, өргөтгөх, засварлах, тоноглох, замын гэрэлтүүлэг, тэмдэг, тэмдэглэл хийх ажил нь холбогдох хууль, захиргааны хэм хэмжээний акт, байгаль орчны болон замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах;

9.4.7.харьяа нутаг дэвсгэрийнхээ замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах ажлын хэрэгжилтийг иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд жилд хоёроос доошгүй удаа тайлагнах.

9.5.Замын хөдөлгөөний түгжрэл, саатлыг зохицуулах зорилгоор аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь харьяа нутаг дэвсгэртээ Монгол Улсын хууль тогтоомж, Замын хөдөлгөөний дүрэмд нийцүүлэн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоосон захиргааны хэм хэмжээний акт гаргаж болно.

9.6.Энэ зүйлийн 9.3.2-т заасан зөвшөөрөлтэй холбогдсон харилцааг Зөвшөөрлийн тухай хуулиар зохицуулна.

9.7.Энэ зүйлийн 9.3.2-т заасан зөвшөөрлийг олгоход нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагаас санал авсан байна.

10 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан

10.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан нь дараах төрөлжсөн сангаас бүрдэнэ:

10.1.1.тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн санд механикжсан тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэл, шилжилт хөдөлгөөн, ашиглалт, засвар, оношилгооны бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.2.зам, замын байгууламжийн эвдрэл, гэмтлийн бүртгэл, мэдээллийн санд замын хөдөлгөөнд аюул учруулж болзошгүй зам, замын байгууламжийн төлөв байдал, эвдрэл, гэмтлийн бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.3.жолоочийн бүртгэл, мэдээллийн санд жолоодох эрхийн үнэмлэх дээрх мэдээллийн бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.4.жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллагын бүртгэл, мэдээллийн санд жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллага, түүний сургалтын материаллаг бааз, хүний нөөц болон суралцагсдын бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.5.зам тээврийн осол, хэрэг, зөрчлийн бүртгэл, мэдээллийн санд зам тээврийн осол, түүнээс учирсан хохирол, Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн зөрчлийн тоо бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.6.жолоочийн эрүүл мэнд, зам тээврийн осолд өртсөн хүний бүртгэл, мэдээллийн санд механикжсан тээврийн хэрэгслийн жолоочийн эрүүл мэндийн үзлэгийн дүгнэлт, зам тээврийн ослын улмаас гэмтсэн, нас барсан хүний тоо бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.7.жолоочийн даатгалын мэдээллийн санд даатгалын гэрээ, даатгалын тохиолдол, хохирогчид олгосон нөхөн төлбөр, даатгагч, даатгуулагч, хохирогчийн болон жолоочийн даатгалтай холбоотой бусад бүртгэл, мэдээллийг хамруулах;

10.1.8.авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын бүртгэл, мэдээллийн санд тухайн төрлийн татварын бүртгэл, мэдээллийг хамруулах.

10.1.9.хяналтын төхөөрөмжийн хяналт, зохицуулалтын бүртгэл, мэдээллийн санд хяналтын төхөөрөмжөөр тоноглогдсон тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, хяналтын төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээний байгууллагын бүртгэл, ашиглалт, засварын түүх, картын бүртгэл, мэдээллийг хамруулах.

10.2.Энэ хуулийн 10.1.1, 10.1.9-д заасан санг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, 10.1.2-т заасан санг авто замын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, 10.1.4-т заасан санг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, 10.1.3, 10.1.5-д заасан санг цагдаагийн байгууллага, 10.1.6-д заасан санг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, 10.1.7-д заасан санг Санхүүгийн зохицуулах хороо, 10.1.8-д заасан санг татварын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллага тус тус хариуцан хөтөлнө.

10.3.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан болон түүний төрөлжсөн санг хөтлөх, уг сангаас мэдээлэл, лавлагаа өгөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах журмыг Үндэсний зөвлөл батална.

10.4.Зам тээврийн осол, хэрэг, зөрчлийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн бүртгэл, мэдээлэлд үндэслэн жолоочийн зөрчлийн оноог тооцно.

10.5.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангаас иргэн, хуулийн этгээд энэ хуулийн 10.3-т заасан журмын дагуу шаардлагатай мэдээлэл, лавлагаа авч болно.

11 дүгээр зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ

11.1.Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, хүний амь насыг аврахад чиглэсэн эмнэлгийн дараах тусламж, үйлчилгээг зохион байгуулж хэрэгжүүлнэ:

11.1.1.зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх талаар иргэнд чиглэсэн сургалт, сурталчилгааны хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

11.1.2.зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн тусламж үзүүлэх;

11.1.3.зам тээврийн осолд өртсөн хүнд үзүүлэх эмнэлгийн байгууллагын яаралтай тусламж, үйлчилгээ, нөхөн сэргээх эмчилгээний чанар, шуурхай байдлыг хангах;

11.1.4.зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх эмнэлэг, анхны тусламжийн цэг, харьяалагдах нутаг дэвсгэрийг тодорхойлох, ажиллах нөхцөл, боломжоор хангах;

11.1.5.тээврийн хэрэгслийн жолооч болон жолооч бэлтгэх сургалтад хамрагдах иргэнийг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах.

11.2.Жолоочийн эрүүл мэндэд тавих шаардлага, жолоочийн эрүүл мэндийн үзлэг явуулах журам, үзлэгийн хуудасны загвар, үзлэг явуулах эрх бүхий эмнэлгийн байгууллагын жагсаалт, тээврийн хэрэгсэл жолоодоход харшлах эм, бэлдмэл, тээврийн хэрэгсэлд байх эмийн сангийн иж бүрдлийн жагсаалт, зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн тусламж үзүүлэх журмыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

11.3.Жолооч согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн эсэх, зам тээврийн ослын улмаас гэмтсэн, нас барсан хүний тоо бүртгэх зааврыг эрүүл мэндийн болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ИРГЭН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

12 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөнд оролцогчийн эрх, үүрэг

12.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай үндэсний хууль тогтоомж болон Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг хэрэгжүүлж, замын хөдөлгөөнд оролцогчийн замын хөдөлгөөнд аюулгүй оролцох эрхийг хуулиар хамгаална.

12.2.Замын хөдөлгөөнд оролцогч дараах эрх эдэлнэ;

12.2.1.Замын хөдөлгөөний дүрмийг баримтлан саадгүй зорчих;

12.2.2.замын хөдөлгөөнд аюулгүй оролцох нөхцөлөө хангуулахаар төрийн холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд шаардлага тавих;

12.2.3.зам тээврийн ослын үед эмнэлгийн болон авран хамгаалах бусад яаралтай тусламжийг холбогдох төрийн байгууллага, хариуцсан этгээдээс үнэ төлбөргүй авах;

12.2.4.зам тээврийн ослын улмаас учирсан хохирлоо хуульд заасны дагуу нөхөн төлүүлэх.

12.3.Замын хөдөлгөөнд оролцогч нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомжийг биелүүлэх үүрэгтэй.

13 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг

13.1.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар иргэн, хуулийн этгээд дараах эрх эдэлнэ:

13.1.1.холбогдох эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас замын хөдөлгөөнд хязгаарлалт буюу хориглолт тогтоосон шалтгаан, нөхцөл, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн аливаа техник хэрэгсэл, ажил, үйлчилгээний талаар мэдээлэл авах;

13.1.2.замын эвдрэл, гэмтлийг засах, бохирдол, цас мөс цэвэрлэхийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах.

13.2.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар иргэн, хуулийн этгээд дараах үүргийг хүлээнэ:

13.2.1.Замын хөдөлгөөний дүрмийг сахин биелүүлэх;

13.2.2.зам тээврийн осолд өртсөн хүнд яаралтай анхан шатны тусламж үзүүлэх;

13.2.3.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж чадахааргүй өвчтэй буюу ядарсан үедээ явганаар болон тээврийн хэрэгсэл жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцохгүй байх;

13.2.4.зам дээр болон түүний ойр орчимд ажил, үйлчилгээ хийхдээ замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах;

13.2.5.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, зөрчлийн талаар холбогдох байгууллагад шуурхай мэдээлэх;

13.2.6.иргэн, хуулийн этгээд оршин байгаа газартаа хамаарах замын бохирдол, цас мөсийг цэвэрлэх;

13.2.7.эцэг эх, асран хамгаалагч, бүх шатны боловсролын байгууллагын холбогдох албан тушаалтан 10 хүртэлх насны хүүхдийг харгалзах хүнгүйгээр замын хөдөлгөөнд оролцуулахгүй байх;

13.2.8.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар эрх бүхий этгээдээс тавьсан хууль ёсны шаардлагыг биелүүлэх.

13.2.9.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж болон түүнд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний акт зөрчсөнтэй холбогдуулан оногдуулсан торгох шийтгэл, авто зам, замын байгууламж ашигласны төлбөр, агаарын бохирдлын төлбөр, автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварыг хугацаанд нь төлөх.

13.3.Иргэн, хуулийн этгээд замын хөдөлгөөнд оролцогчид замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж зөрчихийг аливаа хэлбэрээр албадан тулгах, дэмжихийг хориглоно.

13.4.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тээврийн хэрэгсэл ашиглан үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах талаар дараах үүргийг хүлээнэ:

13.4.1.жолоочийн ажил үүргийг замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцүүлэн зохион байгуулах;

13.4.2.жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимыг байгууллагын дотоод дүрэм, журам, холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн баталж хэрэгжүүлэх;

13.4.3.жолоочийг мэргэжил, мэдлэгээ дээшлүүлэх боломжоор хангах;

13.4.4.жолоочийн замын хөдөлгөөний соёл, мэргэжлийн ур чадвар, ёс зүйн харилцааны зохицуулалтыг байгууллагын дотоод дүрэм, журамд тусган, хэрэгжилтийг хангах.

13.5.Иргэн, хуулийн этгээд энэ хуулийн 13.2.9, 22.4-т заасан үүргээ хугацаанд нь биелүүлээгүй бол автотээврийн хэрэгслийг замын хөдөлгөөнд оролцуулахыг хориглоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛ ЖОЛООДОХ ЭРХ

14 дүгээр зүйл.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх

14.1.Механикжсан тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалт, жолоодох эрхийн шалгалт авах үйл ажиллагааг тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх, жолоодох эрхийн шалгалт авах журмаар зохицуулна.

14.2.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх журам, сургалтын хөтөлбөрийг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн баталж, хэрэгжилтэд хяналт тавина.

14.3.Жолоодох эрхийн шалгалтын төвийн үйл ажиллагааны болон жолоодох эрхийн шалгалт авах журмыг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

14.4.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллагын стандарт, жолоодох эрхийн шалгалтын төвийн стандартыг стандартчиллын төв байгууллага батална.

14.5.Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх үйл ажиллагааг зохион байгуулахдаа тухайн мэргэжлийн сургалтыг удирдлага, зохицуулалтаар хангах чиг үүрэг бүхий төрийн бус байгууллагаар дараах ажил үүргийг гүйцэтгүүлж болно:

14.5.1.тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллагын стандарт, жолоодох эрхийн шалгалтын төвийн стандарт, сургалтын стандарт боловсруулах;

14.5.2.тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллагыг магадлан итгэмжлэх, үйл ажиллагаанд нь үнэлгээ, дүгнэлт хийх;

14.5.3.жолоодох эрхийн шалгалтын төвийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах.

14.6.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг хүчингүй болгох үндэслэл нь сургалтыг хангалтгүй зохион байгуулсан, эсхүл бэлтгэсэн жолоочийн зөрчлийн онооны бүртгэл болно.

14.7.Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын онолын мэдлэгийг иргэн бие даан эзэмшиж болох бөгөөд дадлагын хичээлийн нийт багц цагийг дадлагын талбай, замын хөдөлгөөнд гүйцэтгэснээр жолоодох эрхийн шалгалтад орох эрх үүснэ.

15 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх олгох

15.1.Дараах шаардлагыг хангасан иргэнд механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх олгоно:

15.1.1.тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх бүхий насанд хүрсэн;

15.1.2.тээврийн хэрэгсэл жолоодоход эрүүл мэндийн хувьд тэнцсэн;

15.1.3.тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн шалгалтад тэнцсэн.

15.2.Механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг жолоодох эрхийн үнэмлэхээр баталгаажуулна.

15.3.Жолоодох эрхийн болон олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг олгох, бүртгэх ажлыг цагдаагийн байгууллага хариуцан гүйцэтгэнэ.

15.4.Жолооны багшийн үнэмлэх олгох журам, жолооны багшийн үнэмлэхийн загварыг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, жолоодох эрхийн үнэмлэх олгох журам, жолоодох эрхийн үнэмлэхийн загвар, үнийг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тус тус батална.

16 дугаар зүйл.Олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэх олгох

16.1.Монгол Улсын олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг Замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцид нийцүүлэн, жолоодох эрхийн үнэмлэхийг үндэслэн олгоно.

16.2.Монгол Улсын олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэх Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлчлэхгүй.

17 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх хүчинтэй байх хугацаа

17.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тус улсын иргэн зөвхөн Монгол Улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхээр механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодохыг /жолоодлогын дадлага хийх тохиолдол хамаарахгүй/ зөвшөөрнө.

17.2.Монгол Улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг 10 жил, Монгол Улсын олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг гурван жилийн хугацаагаар олгоно. Олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг олгох үед тухайн жолоодох эрхийн үнэмлэхийн хүчинтэй байх хугацаа гурван жилээс хэтрэхгүй байвал уг хугацаагаар хязгаарлана.

17.3.Замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцийн гишүүн орноос олгогдсон бөгөөд уг конвенцид нийцсэн жолоодох эрхийн буюу олон улсын жолоодох эрхийн хүчин төгөлдөр үнэмлэхээр гадаадын иргэн Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт нэвтэрснээс хойш нэг жилийн хугацаанд тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодож болно.

17.4.Замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцийн гишүүн бус орноос олгогдсон жолоочийн болон олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхээр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодохыг хориглоно.

18 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх дуусгавар болох, эрх сэргээх үндэслэл

18.1.Дараах тохиолдолд тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх дуусгавар болно:

- 18.1.1.жолоодох эрхийн үнэмлэхийн хүчинтэй байх хугацаа дууссан;
- 18.1.2.жолооч тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодоход эрүүл мэндийн хувьд тэнцэхгүй нь эрүүл мэндийн байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон;
- 18.1.3.зөрчлийн оноо тогтоосон хязгаарт хүрсэн;
- 18.1.4.тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг холбогдох хуульд заасны дагуу хассан.
- 18.2.Жолоодох эрхийн үнэмлэх хүчингүй болсон тохиолдолд тухайн иргэний олон улсын жолоодох эрхийн үнэмлэхийг хүчингүйд тооцно.
- 18.3.Дараах тохиолдолд тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг сэргээнэ:
- 18.3.1.жолоодох эрхийн үнэмлэхийг зохих журмын дагуу сунгуулсан;
- 18.3.2.жолооч тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодоход эрүүл мэндийн хувьд тэнцэх нь эрүүл мэндийн байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон;
- 18.3.3.тээврийн хэрэгслийн жолоодох эрхийг хассан хугацаа дуусгавар болсон.
- 18.4.Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх дуусгавар болох, тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг сэргээх журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХАД БАРИМТЛАХ ТЕХНИКИЙН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА

19 дүгээр зүйл.Зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, барих, өргөтгөх, засварлах, арчлан хамгаалахад замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндсэн шаардлага

- 19.1.Зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, барих, өргөтгөх, засварлах, арчлан хамгаалах ажил замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцсэн байна.
- 19.2.Зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, барих, өргөтгөх, засварлах, арчлан хамгаалах ажил нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн хууль, техникийн норм, дүрэм, стандартад нийцэж байгаа эсэхэд тухайн холбогдох хяналтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хяналт тавина.
- 19.3.Зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, барих, өргөтгөх, засварлах, арчлан хамгаалахад замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлөх инженерийн шийдэл гаргахыг хориглоно.
- 19.4.Зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, барих, өргөтгөх, засварлах ажлыг замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын холбогдох шаардлагад нийцүүлэх үүргийг авто замын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хариуцна.

20 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөнийг зохион байгуулахад замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах шаардлага

- 20.1.Замын хөдөлгөөн зохион байгуулах ажил, үйлчилгээг тухайн орон нутгийн авто замын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хариуцан гүйцэтгэнэ.

20.2.Замын хөдөлгөөнийг зохион байгуулах болон түүний төсөл, бүдүүвчийг гүйцэтгэхэд холбогдох хууль тогтоомж, техникийн норм, дүрэм, стандарт, Монгол Улсын олон улсын гэрээний заалтыг мөрдлөг болгон шинжлэх ухааны үндэслэл, тооцоо, судалгаа, дэвшилтэт технологи, техник хэрэгсэл, инженерийн оновчтой шийдлийг иж бүрэн ашиглана.

20.3.Замын хөдөлгөөн зохион байгуулах техник хэрэгсэл, замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохионд тавих техникийн шаардлага, хэрэглэх дүрмийн үндэсний стандартыг авто замын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулж, стандартчиллын төв байгууллага батална.

20.4.Энэ хуулийн 8.2.2-т зааснаас бусад тохиолдолд тухайн авто замын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр замын хөдөлгөөний зохион байгуулалт, урсгал, чиглэлийг өөрчлөх, хязгаарлах, хаахыг хориглоно.

20.5.Замын хөдөлгөөний зохион байгуулалтыг өөрчлөх, замын хөдөлгөөнийг зохицуулах, техник хэрэгсэл шинээр байрлуулах, солихын өмнө тухайн ажлыг гүйцэтгэж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага замын хөдөлгөөнд оролцогчид зохих тэмдэг, хэрэгслээр урьдчилан анхааруулж, олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр 48-аас доошгүй цагийн өмнө мэдэгдэнэ.

20.6.Замын хөдөлгөөний зохион байгуулалтад түүний аюулгүй байдлын түвшнийг бууруулах байдлаар өөрчлөлт оруулахыг хориглоно.

21 дүгээр зүйл.Тээврийн хэрэгсэл, түүний хийцийн бүрэлдэхүүн хэсэг, нэмэлт тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгслийг үйлдвэрлэх, угсрах, импортлоход тавих шаардлага

21.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөнд оролцуулах зорилгоор тус улсад үйлдвэрлэсэн, угсарсан тээврийн хэрэгсэл, түүний хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлөх хийцийн бүрэлдэхүүн хэсэг, нэмэлт тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгсэл нь зохих техникийн норм, дүрэм, стандарт, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан байх бөгөөд шинжлэх ухааны холбогдох байгууллагын дүгнэлтээр баталгаажсан байна.

21.2.Импортоор оруулж ирсэн тээврийн хэрэгсэл, түүний хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлөх хийцийн бүрэлдэхүүн хэсэг, нэмэлт тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгсэл нь зохих техникийн норм, дүрэм, стандарт, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан байх бөгөөд холбогдох хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу техникийн хяналтын үзлэг, оношилгооны дүгнэлт буюу гэрчилгээгээр баталгаажсан байна.

21.3.Гадаад улсад ашиглахыг хориглосон тээврийн хэрэгсэл, түүний хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлөх хийцийн бүрэлдэхүүн хэсэг, нэмэлт тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгслийг Монгол Улсад импортоор оруулахыг хориглоно.

21.4.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлага хангасныг гэрчлэх шинжлэх ухааны холбогдох байгууллага, эсхүл техникийн хяналтын үзлэг, оношилгооны дүгнэлтгүйгээр тухайн тээврийн хэрэгслийг бүртгэхийг хориглоно.

21.5.Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлөх эд анги, нэмэлт тоног төхөөрөмжийн хийцийг өөрчилсөн тохиолдолд техникийн хяналтын үзлэг, оношилгоог давтан хийлгэж гэрчилгээ авна.

22 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгслийг ашиглахад замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндсэн шаардлага

22.1.Замын хөдөлгөөнд оролцож байгаа тээврийн хэрэгслийн техникийн үзүүлэлт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагыг бүрэн хангасан байвал зохино.

22.2.Тээврийн хэрэгслийн ашиглахыг хориглох эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчлийн жагсаалтыг техникийн стандартаар тогтооно.

22.3.Тээврийн хэрэгслийн ашиглахыг хориглох эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчлийн хяналтыг авто тээврийн хяналтын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

22.4.Тээврийн хэрэгслийг эзэмшигч Монгол Улсад бүртгэлтэй механикжсан тээврийн хэрэгслийг ашиглалтын явцад тогтоосон хугацаанд техникийн хяналтын үзлэгт хамруулах үүрэгтэй.

22.5.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг, оношилгоог хийсэн хуулийн этгээд тухайн тээврийн хэрэгслийн техникийн үзүүлэлт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцэж байгааг зохих баримт бичгээр баталгаажуулсан байна.

22.6.Замын хөдөлгөөнд оролцох тээврийн хэрэгслийг техникийн хувьд бүрэн бүтэн байлгах үүргийг тухайн тээврийн хэрэгслийг эзэмшигч /өмчлөгч/ буюу ашиглагч этгээд хүлээнэ.

23 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийхэд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндсэн шаардлага

23.1.Тээврийн хэрэгсэлд хийсэн техникийн үйлчилгээ, засвар тухайн тээврийн хэрэгслээр замын хөдөлгөөнд аюулгүй оролцох шаардлагыг бүрэн хангасан байвал зохино.

23.2.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засварыг хийхдээ үйлдвэрлэгчээс тогтоосон техникийн норм, дүрэм, зааварчилгааг мөрдлөг болгоно.

23.3.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийх үйл ажиллагааг тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийх журмаар зохицуулна.

23.4.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийх журмыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

23.5.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийх үйл ажиллагаа эрхлэн явуулах хуулийн этгээдэд тавих шаардлагыг үндэсний стандартаар тогтооно.

23.6.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийсэн хуулийн этгээд тухайн тээврийн хэрэгслийн техникийн үзүүлэлт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад бүрэн нийцэж байгааг зохих баримт бичгээр баталгаажуулсан байна.

24 дүгээр зүйл.Тээврийн хэрэгсэлд тусгай дуут болон гэрлэн дохио тавьж замын хөдөлгөөнд оролцох

24.1.Хууль сахиулах, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах байгууллага, төрийн тусгай хамгаалалт, хүн, мал эмнэлэг, цахилгаан, дулаан, ус суваг, холбоо, үйлдвэрлэлийн ослын шуурхай дуудлагын болон дохиолол хамгаалал, даатгалын шуурхай алба, хот тохижилт, тусгай зориулалтын чирэгч ачигч, техникийн хяналт болон замын арчлалт, засвар үйлчилгээ, хяналт шалгалтын зориулалттай шуурхай ажлын тээврийн хэрэгслээс бусад тээврийн хэрэгсэлд тусгай дуут болон гэрлэн дохио хэрэглэж замын хөдөлгөөнд оролцохыг хориглоно.

24.2.Тээврийн хэрэгсэлд тусгай дуут болон гэрлэн дохио тавьж хэрэглэх журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

24.3.Тусгай дуут болон гэрлэн дохиогоор тоноглогсон тээврийн хэрэгслийн өнгө, таних тэмдэг, бичлэг, дуут дохионы хөг ая, гэрэл дохионы өнгө, давтамжийг үндэсний стандартаар тогтооно.

24.4.Тусгай дуут болон гэрлэн дохио бүхий тээврийн хэрэгслээр замын хөдөлгөөнд оролцох журмыг Замын хөдөлгөөний дүрмээр тогтооно.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ**ХУУЛЬ ЗӨРЧИГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА****25 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага**

25.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй, хуульд өөрөөр заагаагүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

25.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД**55 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох**

55.1.Энэ хуулийг 2015 оны 9 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны 12 сарын 07 өдөр

Улаанбаатар хот

НИЙСЛЭЛ УЛААНБААТАР ХОТЫН ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТҮГЖРЭЛИЙГ БУУРУУЛАХ, ГЭР ХОРООЛЛЫГ ОРОН СУУЦЖУУЛАХ ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь иргэний саадгүй зорчих нөхцөлийг нэмэгдүүлэх, нийтийн тээврийн төрөл, хүртээмж, авто зогсоолын ашиглалтыг сайжруулах, хотын төвлөрлийг сааруулж, гэр хорооллыг орон сууцжуулах, түгжрэл, орчны бохирдлоос үүсэх нийгэм, эдийн засгийн нөлөөллийг бууруулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах хууль тогтоомж

2.1.Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль, Автотээврийн тухай хууль, Авто замын тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Газрын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хууль Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хот /цаашид "нийслэл хот" гэх/-ын нутаг дэвсгэрт үйлчилнэ.

3.2.Нийслэл хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулахтай холбогдсон энэ хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг холбогдох хуулиар зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1."авто зогсоол" гэж тээврийн хэрэгслийг байрлуулах, хадгалах зориулалт бүхий талбай, байгууламжийг;

4.1.2."замын хөдөлгөөний түгжрэл" гэж замын хөдөлгөөний эрчим буурч, авто замаар зорчих тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний дундаж хурд 20 км/цагт хүрэхгүй, тээврийн хэрэгслийн дараалал нэмэгдэх байнгын шинжтэй үзэгдлийг;

4.1.3."гэр хорооллыг орон сууцжуулах" гэж нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээнд үндэслэн газар чөлөөлөлт хийгдсэн талбайд гэр хорооллыг барилгажуулах үйл ажиллагааг;

4.1.4."гэр хорооллыг орон сууцжуулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэгч" гэж гэр хорооллыг орон сууцжуулах нийслэлийн өмчит хуулийн этгээдийг;

4.1.5."нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээ" гэж нийтийн эрх ашиг, иргэний эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах суурь хэрэгцээг хангах зориулалттай нийтээр ашиглах нийгмийн суурь үйлчилгээний барилга байгууламж, тэдгээрийн шугам, сүлжээ, инженерийн дэд бүтцийг;

4.1.6."автотээврийн хэрэгсэл" гэж Автотээврийн тухай хуулийн 3.1.1-д заасныг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙТИЙН ТЭЭВЭР, АВТО ЗОГСООЛ

5 дугаар зүйл.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх

5.1.Нийслэл хот олон төрөлт, багтаамж ихтэй нийтийн тээвэр, түүнийг дэмжсэн дэд бүтэцтэй байна.

5.2.Нийслэлийн нийтийн тээврийг төрөлжүүлэн хөгжүүлэхэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу төрөөс дэмжлэг үзүүлнэ.

5.3.Нийслэл хотын ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, зорчигч урсгалын эрэлт хэрэгцээ, тухайн зорчих хэсгийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний эрчим, дэд бүтцийг харгалзан тогтвортой зорчилт хөдөлгөөний болон нийтийн тээврийг хөгжүүлэх урт, дунд хугацааны төлөвлөлттэй байна.

5.4.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуульд заасны дагуу нийтийн тээврийн үйлчилгээг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн гэрээ байгуулах замаар хэрэгжүүлж болно.

5.5.Нийслэл хот нь нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сантай байна.

Тайлбар: Энэ хуульд заасан нийслэлийн нийтийн тээвэр гэдэгт Автотээврийн тухай хуулийн 3.1.11-д зааснаас гадна дүүжин тээвэр болон багтаамж ихтэй зорчигч тээврийн үйл ажиллагааг ойлгоно.

6 дугаар зүйл.Такси үйлчилгээний хяналт, зохицуулалт

6.1.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 5.12-т заасны дагуу хуулийн этгээд такси үйлчилгээ эрхэлж болно.

6.2.Такси үйлчилгээ эрхлэхэд Автотээврийн тухай хуулийн 15.9, 15.10-т заасан нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна.

6.3.Такси үйлчилгээг зорчигч тээвэрлэх дүрэм болон холбогдох стандарт, аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан тээвэрлэгчээр гүйцэтгүүлнэ.

6.4.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан байгууллага такси үйлчилгээнд хяналт тавина.

7 дугаар зүйл.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сан

7.1.Нийслэл хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, нийтийн тээврийн үйлчилгээний төрөл, чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилго бүхий нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээнд зарцуулна:

7.1.1.нийслэлийн нийтийн тээвэрт ашиглах автобусны чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

7.1.2.шинэ төрлийн багтаамж ихтэй нийтийн тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх;

7.1.3.нийтийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ, автобусны буудал, авто зогсоолыг төлөвлөх, байгуулах, хөдөлгөөн зохион байгуулах техник, хэрэгсэл, зураг, дуу-дүрсний бичлэгийн болон хэмжилт-хяналтын төхөөрөмж суурилуулах, тоноглох;

7.1.4.нийтийн тээврийн хэрэгсэлд зориулсан авто зогсоол /автопарк/ барих;

7.1.5.нийтийн тээврийн үйлчилгээг хөгжүүлэх, нийслэл хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах чиглэлийн эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг санхүүжүүлэх;

7.1.6.нийтийн тээврийн үйлчилгээг төлөвлөх, зохион байгуулах чиглэлээр ажиллах хүний нөөцийг сургаж, дадлагажуулах.

7.2.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, хяналт тавих журмыг нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал баталж, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавина.

7.3.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн дүрмийг нийслэлийн Засаг дарга батална.

7.4.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн тайлан, зарцуулалт ил тод, нээлттэй байна.

7.5.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сан дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

7.5.1.нийтийн тээврийн хэрэгслийг төлбөртэй ашиглуулсны орлого;

7.5.2.Автотээврийн тухай хуулийн 17^{1.5}-д заасан хязгаарт багтаан шинээр олгох автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар худалдан борлуулсны орлого;

7.5.3.нийтийн тээврийн хэрэгслийн авто зогсоол дахь барилга байгууламжийг хүн, хуулийн этгээдэд төлбөртэй ашиглуулсны орлого;

7.5.4.нийтийн тээврийн үйлчилгээний тусгай зөвшөөрөл, бүртгэлийн орлого;

7.5.5.нийтийн тээврийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн хуулиар хориглоогүй хандив, тусламж, бусад.

8 дугаар зүйл.Авто зогсоол

8.1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт өмчийн хэлбэрээс үл хамааран авто зогсоолын төрөл, тэдгээрт тавих нийтлэг шаардлагыг хотын стандартаар тогтооно.

8.2.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах журмыг нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал батална.

8.3.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолын үйл ажиллагаа эрхлэх журмыг нийслэлийн Засаг дарга батална.

8.4.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт өмчийн хэлбэрээс үл хамааран нийтийн хэрэгцээний зориулалттай авто зогсоолын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь авто зогсоолын нэгдсэн системд холбогдсон байна.

8.5.Нийслэлийн өмчлөлийн авто зогсоолын менежмент, авто зогсоолын нэгдсэн системийг нийслэлийн Засаг дарга хариуцна.

9 дүгээр зүйл.Нийслэл хотод олгох тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, дугаарын хязгаар

9.1.Нийслэлийн тээврийн хэрэгслийн өсөлт, авто замын сүлжээний нягтрал, замын хөдөлгөөний түгжрэлийг харгалзан нийслэл хотод олгох тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарт хязгаарлалт тогтооно.

9.2.Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгосны дагуу нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан байгууллага Автотээврийн тухай хуулийн 6.1.11-д заасан тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангаар дамжуулан тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийг хөтөлнө.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. НИЙГМИЙН ЗАЙЛШГҮЙ ХЭРЭГЦЭЭГ ҮНДЭСЛЭН ГАЗАР ЧӨЛӨӨЛӨХ, ГЭР ХОРООЛЛЫГ ОРОН СУУЦЖУУЛЖ, БАРИЛГАЖУУЛАХ

10 дугаар зүйл.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөх

10.1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд төвлөрлийг сааруулах зорилгоор хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, Засгийн газрын шийдвэрийн дагуу улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө, төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, гадаад улсын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хийгдэх төсөл

арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн энэ хуулийн 10.7-д заасан журмын дагуу газар чөлөөлнө.

10.2.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газрыг дараах зориулалтаар чөлөөлнө:

- 10.2.1.боловсролын үйлчилгээ;
- 10.2.2.эрүүл мэндийн үйлчилгээ;
- 10.2.3.нийгмийн халамжийн үйлчилгээ;
- 10.2.4.нийтийн номын сан, соёлын байгууллага;
- 10.2.5.спортын байгууламж;
- 10.2.6.эрчим хүч;
- 10.2.7.дулаан хангамж;
- 10.2.8.ус хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж;
- 10.2.9.харилцаа холбооны шугам, сүлжээ;
- 10.2.10.авто болон төмөр зам, гүүр, нүхэн гарц, гарам;
- 10.2.11.гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагаа;
- 10.2.12.гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хангах үйл ажиллагаа;
- 10.2.13.хог хаягдлыг зохистой хаях, хадгалах, устгах;
- 10.2.14.тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлт;
- 10.2.15.явган зам, дугуйн зам;
- 10.2.16.нийтийн хэрэгцээний авто зогсоол;
- 10.2.17.нийтийн тээвэр, дүүжин тээвэр;
- 10.2.18.гэр хорооллыг орон сууцжуулах.

10.3.Газар албадан чөлөөлөх шийдвэрийг гаргахад тухайн төсөл, арга хэмжээний нөлөөлөлд өртөж байгаа газар өмчлөгч, газар эзэмших эрхтэй этгээд, улсын бүртгэлд бүртгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөгч иргэн, хуулийн этгээдийн 70-аас доошгүй хувийн дэмжлэгийг авсан байна.

10.4.Энэ хуулийн 10.3-т заасан дэмжлэгийг авсан тохиолдолд бусад өмчлөгч, эзэмшигчийн газрыг энэ хуулийн 10.7-д заасан журмын дагуу нөхөх олговрыг олгох болон газар албадан чөлөөлөх шийдвэрийг нийслэлийн Засаг дарга гаргана.

10.5.Нийслэлийн Засаг дарга газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртсөн иргэн, хуулийн этгээдэд энэ хуулийн 10.4-т заасан шийдвэрийг хүргүүлнэ.

10.6.Газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртсөн иргэнийг ажлын байраар хангах, мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтад хамруулах ажлыг зохион байгуулж болно.

10.7.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөх журмыг Засгийн газар батална.

10.8.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөх журамд газар чөлөөлөх үйл ажиллагаа, газар чөлөөлөлтийн санхүүжилт, нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулах гэрээний загвар, газрын өмчлөх, эзэмших эрх болон үл хөдлөх эд хөрөнгийн эрхийг шилжүүлэх, дуусгавар болгох, төрийн байгууллагын оролцоо, түүний эрх, үүрэг, маргааныг шийдвэрлэх зэрэг асуудлыг тусгана.

11 дүгээр зүйл.Газар чөлөөлөхөд баримтлах зарчим,

нөхөх олговрын хэлбэр

11.1.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөхөд дараах зарчмыг баримтална:

- 11.1.1.газар чөлөөлөлтийн үйл ажиллагаа ил тод байх;

11.1.2.иргэн, хуулийн этгээдийн хуулиар хамгаалагдсан мэдээллийг задруулахгүй байх;

11.1.3.чөлөөлсөн газрыг нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээнд ашиглах;

11.1.4.чөлөөлөгдсөн газрыг байгальд ээлтэй, нийгмийн суурь хэрэгцээг хангах зориулалтаар төлөвлөж, зохион байгуулах.

11.2.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөхөд нөхөх олговрын дараах хэлбэрийн аль нэгийг ашиглана:

11.2.1.газрыг газраар дүйцүүлэн олгох;

11.2.2.газрыг үл хөдлөх болон хөдлөх эд хөрөнгөөр дүйцүүлэн олгох;

11.2.3.газрыг нөхөх олговрын мөнгөн хэлбэрээр худалдан авах;

11.2.4.боломжит бусад.

11.3.Энэ хуулийн 11.2-т заасан хэлбэрүүдийг хослуулан нөхөх олговрыг олгож болох бөгөөд энэ хуулийн 11.2.4-т заасан нөхөх олговрын бусад боломжит хэлбэрийг энэ хуулийн 10.7-д заасан журамд тусгана.

12 дугаар зүйл.Газрын нөхөх олговрын үнэлгээ

12.1.Газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийн газар, үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээг эрх бүхий этгээд Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 7.2.4-т заасан газар, үл хөдлөх эд хөрөнгийн нөхөх олговрын зориулалттай үнэлгээний аргачлалын дагуу үнэлгээ хийх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээдээр хийлгэнэ.

12.2.Газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэн, хуулийн этгээд энэ хуулийн 12.1-д заасан үнэлгээг эс зөвшөөрвөл уг үнэлгээтэй танилцсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор өөрийн зардлаар үнэлгээ хийх тусгай зөвшөөрөлтэй этгээдээр хийлгэж болно.

12.3.Газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэн, хуулийн этгээд хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас энэ хуулийн 12.2-т заасан хугацаанд үнэлгээ хийлгээгүй бол уг хугацаа дууссанаас хойш 14 хоногт багтаан үнэлгээг хийлгэнэ.

12.4.Энэ хуулийн 12.1, 12.2-т заасан үнэлгээ зөрүүтэй байвал Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 22.1-д заасан хөрөнгийн үнэлгээний мэргэжлийн байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлнэ.

12.5.Газар чөлөөлөлтийн нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэн, хуулийн этгээд энэ хуулийн 12.2-т заасан хугацаанд үнэлгээ хийлгээгүй бол энэ хуулийн 12.1-д заасан үнэлгээг хүлээн зөвшөөрсөнд тооцно.

13 дугаар зүйл.Гэр хорооллыг орон сууцжуулах байршил

13.1.Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгагдсан дэд төвийн байршилд гэр хорооллыг тэргүүн ээлжинд орон сууцжуулна.

13.2.Энэ хуулийн 13.1-д заасны дагуу орон сууцжуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхдээ нийгмийн суурь үйлчилгээ болох соёл, боловсрол, эрүүл мэнд, нийтийн үйлчилгээг цогц байдлаар төлөвлөж хэрэгжүүлнэ.

Тайлбар: Энэ хуульд заасан "дэд төв" гэдэгт нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээнд үндэслэн хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгагдсан байршилд гэр хорооллыг орон сууцжуулж, барилгажуулахаар төлөвлөсөн нийгмийн суурь үйлчилгээний барилга байгууламж, тэдгээрийн шугам, сүлжээ, инженерийн дэд бүтцийн цогцолборыг ойлгоно.

14 дүгээр зүйл.Гэр хорооллыг орон сууцжуулахад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг, санхүүжилт

14.1.Нийслэлийн гэр хорооллыг орон сууцжуулж, барилгажуулахад холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу төрөөс дэмжлэг үзүүлнэ.

14.2.Нийслэлийн гэр хорооллыг орон сууцжуулах үйл ажиллагааг Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасан хөрөнгийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлнэ.

15 дугаар зүйл.Гэр хорооллыг орон сууцжуулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэгчийн чиг үүрэг

15.1.Гэр хорооллыг орон сууцжуулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэгч дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

15.1.1.хот байгуулалтын холбогдох баримт бичгийг эрх бүхий байгууллагаар батлуулах;

15.1.2.төсөл хэрэгжүүлэгчийг нээлттэй сонгон шалгаруулах, гэрээ байгуулах, төслийг нэгдсэн удирдлагаар хангах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

15.1.3.дэд төвөөс олгогдох инженерийн шугам сүлжээний техникийн нөхцөл олгох;

15.1.4.батлагдсан барилгажилтын төслийн дагуу орон сууцжуулах үйл ажиллагаанд захиалагчийн хяналт тавих;

15.1.5.гэр хорооллыг орон сууцжуулах нэгж талбарыг сонгон батлуулах;

15.1.6.орон сууцны барилга байгууламжийн зураг төсөл, баримт бичиг боловсруулах, магадлал хийж, баталгаажуулах.

15.2.Гэр хорооллыг орон сууцжуулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэгч гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслийн хүрээнд баригдсан орон сууцыг газар чөлөөлөлтийн нөхөх олговрын зориулалтаар зарцуулна.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТҮГЖРЭЛИЙН НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТАЛААР ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЧИГ ҮҮРЭГ, ОРОЛЦОГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

16 дугаар зүйл.Монгол Улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах Үндэсний хорооны даргын чиг үүрэг

16.1.Замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах талаар Монгол Улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах Үндэсний хорооны дарга дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

16.1.1.тогтвортой зорчилт хөдөлгөөний болон нийтийн тээврийг хөгжүүлэх урт, дунд хугацааны төлөвлөлтийг батлах;

16.1.2.нийслэлийн хүн амын төвлөрлийг сааруулах, замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах арга хэмжээний талаарх мэдээллийг Засгийн газарт тухай бүр танилцуулах;

16.1.3.нийслэлийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмших, ашиглах эрх шинээр олгох, сунгах, барилга байгууламж барих, дахин төлөвлөх үйл ажиллагаанд хязгаарлалт тогтоох нийслэлийн Засаг даргын саналыг Засгийн газарт танилцуулж шийдвэрлүүлэх;

16.1.4.холбогдох төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагын ажлын уялдааг нэгдсэн удирдлагаар хангах;

16.1.5.төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалт, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх.

17 дугаар зүйл.Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын чиг үүрэг

17.1.Замын хөдөлгөөний түгжрэл, түүний нөлөөллийг бууруулах талаар нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

17.1.1.замын хөдөлгөөний түгжрэл, түүний нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай төсвийг тухайн жилийн орон нутгийн төсвийн төсөлд тусгаж, батлах;

17.1.2.замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах талаар нийслэлийн Засаг даргаас авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээнд хяналт тавих;

17.1.3.нийслэл хотод олгох тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын дээд хязгаарыг нийслэлийн Засаг даргын саналыг үндэслэн тогтоох;

17.1.4.хуульд заасан бусад.

18 дугаар зүйл.Нийслэлийн Засаг даргын чиг үүрэг

18.1.Замын хөдөлгөөний түгжрэл, түүний нөлөөллийг бууруулах талаар нийслэлийн Засаг дарга дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

18.1.1.замын хөдөлгөөний түгжрэлээс үүссэн нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд нөлөөлж байгаа нөлөөллийн талаар судалгаа хийж, олон нийтэд мэдээлэх;

18.1.2.замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагаанд олон нийтийн оролцоог хангах;

18.1.3.иргэний явганаар зорчих зам, дэд бүтцийн хүртээмж, дугуйн замын сүлжээг сайжруулах, нэмэгдүүлэх;

18.1.4.замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай газрыг чөлөөлөх;

18.1.5.нийслэлийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмших, ашиглах эрх шинээр олгох, сунгах, барилга байгууламж барих, дахин төлөвлөх үйл ажиллагаанд хязгаарлалт тогтоох саналыг эрх бүхий этгээдэд уламжлах;

18.1.6.энэ хуулийн 16.1.1-д заасан төлөвлөлтийн хэрэгжилтийг хангах;

18.1.7.замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө баталж, хэрэгжүүлэх;

18.1.8.хуульд заасан бусад.

18.2.Нийслэлийн Засаг дарга Хот байгуулалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан ерөнхий архитекторын эрх үүргийг гэрээний үндсэн дээр мэргэжлийн байгууллага, хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлж болно.

19 дүгээр зүйл.Нийслэлийн замын хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага, түүний чиг үүрэг

19.1.Нийслэлийн замын хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага нь нийслэлийн Засаг даргын дэргэд ажиллана.

19.2.Нийслэлийн замын хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах талаар дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

19.2.1.нийслэлийн замын хөдөлгөөний үйл ажиллагааг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах;

19.2.2.замын хөдөлгөөний ажиглалт, судалгаа, тооллого, мэдээлэлд үндэслэн хөдөлгөөнийг оновчтой, зохион байгуулах, хяналт тавих;

19.2.3.замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөхцөл байдлыг бүртгэх, боловсруулах, хяналт тавих, судалгаа хийх, эрх бүхий байгууллагыг мэдээллээр хангах;

19.2.4.замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөхцөл байдлын талаарх мэдээллийг Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасан журмын дагуу олон нийтэд мэдээлэх;

19.2.5.авто зогсоолын үйл ажиллагааг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, судалгаа хийж, түүний менежмент, нэгдсэн системийг хариуцан ажиллах.

20 дугаар зүйл.Иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг

20.1.Иргэн, хуулийн этгээд замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулах талаар дараах эрх эдэлнэ:

20.1.1.холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөхийг бусдаас шаардах;

20.1.2.замын хөдөлгөөний түгжрэл, саатлын шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулах талаар холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хууль ёсны шаардлага тавих;

20.1.3.хууль тогтоомжид заасан бусад.

20.2.Иргэн, хуулийн этгээд замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулах талаар дараах үүрэг хүлээнэ:

20.2.1.замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулахтай холбогдсон хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх;

20.2.2.хуульд заасан бусад.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД ЗҮЙЛ

21 дүгээр зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

21.1.Энэ хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй нь гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжгүй бол албан тушаалтанд Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

21.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

22 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

22.1.Энэ хуулийг 2023 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1992 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдөр Улаанбаатар хот
МОНГОЛ УЛСЫН АВТОТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЛИЙН
АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛЬ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь хувь хүн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хууль тогтоомж

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар /цаашид "албан татвар" гэх/-ын хууль тогтоомж нь Татварын ерөнхий хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан энэ хууль, хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Албан татвар төлөгч

Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл эзэмшиж буй хувь хүн, аж ахуйн нэгж, байгууллага албан татвар төлөгч байна.

4 дүгээр зүйл.Албан татвар ногдох автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл

Дараахь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд албан татвар ногдуулна:

1/бүх төрлийн ачааны автомашин;

2/автобус;

3/суудлын автомашин;

4/мотоцикл;

5/үйлдвэрлэгчээс тусгайлан тоногдсон, хүнсний технологийн тээвэрлэлтийн зориулалт бүхий автомашинаас бусад хүн болон ачаа тээвэрлэхэд зориулагдаагүй тусгай зориулалт бүхий автомашин;

6/трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл;

7/авто чиргүүл.

5 дугаар зүйл.Албан татварын хэмжээ

1.Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг дараах хэмжээгээр ногдуулна:

Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн төрөл		Жилд ногдуулах албан татварын дээд, доод хязгаар /төгрөгөөр/	
		Улаанбаатар хот, Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн сумд	Бусад сумд
1	2 дугуйтай мотоцикл	2 000-6 000	1 800-5 400
2	3 дугуйтай мотоцикл	1 500-9 000	2 800-8 400

3	Суудлын автомашин: а/ 2001 см ³ хүртэл б/ 2001-3001 см ³ хүртэл в/ 3001 см ³ болон түүнээс дээш	Улаанбаатар хот /Цилиндрийн багтаамжийн нэг см ³ тутамд төгрөгөөр/ 16-96 18-108 22-132	14-42 16-48 20-60
		Дархан-Уул, Орхон аймгийн төвийн сумд /Цилиндрийн багтаамжийн нэг см ³ тутамд төгрөгөөр/ 16-48 18-54 22-66	
4	Микроавтобус /15 хүртэл суудалтай/	35 000-105 000	28 000-84 000
5	Автобус	52 000-156 000	40 000-120 000

6	Ачааны автомашин: 1/ 1 хүртэл тн-ын даацтай 2/ 1-2 тн-ын даацтай 3/ 2-3 тн-ын даацтай 4/ 3-5 тн-ын даацтай 5/ 5-8 тн-ын даацтай 6/ 8-10 тн-ын даацтай 7/ 10-20 тн-ын даацтай 8/ 20-30 тн-ын даацтай 9/ 30-40 тн-ын даацтай 10/ 40-50 тн-ын даацтай 11/ 50-60 тн-ын даацтай 12/ 60-70 тн-ын даацтай 13/ 70-80 тн-ын даацтай 14/ 80-90 тн-ын даацтай 15/ 90-100 тн-ын даацтай 16/ 100 тн-оос дээш даацтай	25 000-75 000 35 000-105 000 45 000-135 000 55 000-165 000 80 000-240 000 90 000-270 000 100 000-300 000 120 000-420 000 180 000-540 000 220 000-660 000 280 000-840 000 320 000-960 000 360 000-1 080 000 400 000-1 200 000 440 000-1 320 000 480 000-1 440 000	20 000-60 000 28 000-84 000 36 000-108 000 44 000-132 000 64 000-192 000 72 000-216 000 80 000-240 000 120 000-360 000 180 000-480 000 200 000-600 000 240 000-720 000 280 000-840 000 320 000-960 000 380 000-1 140 000 420 000-1 260 000 440 000-1 320 000
7	Тусгай зориулалтын автомашин	16 000-48 000	15 000-45 000
8	Трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл	14 000-42 000	11 200-33 600
9	Бага оврын трактор	7 000-21 000	5 600-16 800

10	Чиргүүл /даацын 1 тонн тутамд/	5 500-16 500	5 500-16 500
11	Цахилгаан тэжээлт автомашин	0-100 000	0-80 000

2.Энэ зүйлийн 8 дахь хэсгийн трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэлд үр тарианы комбайн, гинжит трактор хамаарахгүй.

3.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд ногдуулах албан татварын хэмжээг Улсын Их Хурлаас баталсан хязгаарт багтаан албан татвар төлөгчийн автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн бүртгэлтэй аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.

4.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалтад заасан ачааны автомашины даацын хэмжээ 2 ангилалд давхацсан тохиолдолд түүнийг өмнөх ангиллаар нь тооцож албан татвар ногдуулна.

6 дугаар зүйл.Албан татвар ногдуулах

1.Улсын бүртгэлд байгаа автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд тэдгээрийг ашиглаж байгаа эсэхийг үл харгалзан албан татвар ногдуулна.

2.Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл ашиглалтаас хасагдсан тохиолдолд улсын бүртгэлээс хассан тухай албан ёсны баримт бичгийг үндэслэн түүнд ногдох албан татварыг дараа улирлаас эхлэн зогсооно. Албан татвар төлөгч автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл өмчлөх эрхээ бусдад шилжүүлсэн тохиолдолд түүний албан татвар төлөх үүрэг дараа улирлаас эхлэн дуусгавар болно.

3.Албан татвар ногдох автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийг бүртгэх, бүртгэлээс хасах журмыг санхүү, төсвийн болон зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

7 дугаар зүйл.Албан татвар төлөх хугацаа

1.Хувь хүн нь авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг жилд нэг удаа тухайн жилийн 6 дугаар сарын 1-ний өдрөөс өмнө харьяалах татварын албанд төлнө. Хэрэв 6 дугаар сарын 1-нээс хойш авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийг импортоор оруулж ирсэн бол харьяалах татварын албанд тухайн жилдээ багтаан үлдсэн хугацаанд ногдох татварыг төлнө.

2.Аж ахуйн нэгж, байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн жилийн албан татварыг тэнцүү хэмжээгээр улирал бүрийн сүүлчийн сарын 25-ны дотор багтаан төсөвт төлж дараа оны 2 дугаар сарын 15-ны дотор тайланг татварын албанд ирүүлнэ.

3.Татвар төлөгч дараа улирал, жилийн албан татварыг урьдчилан төлж болно.

8 дугаар зүйл.Албан татварын талаар замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллагын үйл ажиллагаа

1.Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэл эзэмшигчийн тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албатай албан татварын тооцоо хийсэн тухай тодорхойлолтыг үндэслэн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгэнэ.

Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага нь автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн бүртгэл, шилжилт хөдөлгөөний мэдээг тухайн нутаг дэвсгэрийн татварын албанд улирал тутам гаргаж өгнө.

2.Замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварыг хураах ажилд туслалцаа үзүүлнэ. Татварын алба, замын хөдөлгөөн зохицуулах байгууллага автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн техникийн үзлэг, татварын хяналт шалгалтын ажлыг хамтатган зохион байгуулна.

3.Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн техникийн үзлэгийн гэрчилгээ нь албан татвар төлсөн тухай тэмдэглэлтэй байна.

9 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ хууль 1993 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ЕРӨНХИЙ НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА Н.РИНЧИНДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2002 оны 1 дүгээр сарын 10-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ИРГЭНИЙ ХУУЛЬ

ГУЧИН ТАВДУГААР БҮЛЭГ

Тээвэрлэлт

380 дугаар зүйл. Тээвэрлэлтийн гэрээ

380.1.Тээвэрлэлтийн гэрээгээр тээвэрлэгч нь зорчигч буюу ачаа, тээшийг тогтоосон газар хүргэх, тээвэрлүүлэгч нь хэлэлцэн тохирсон хөлс төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.

380.2.Зорчигч буюу ачаа, тээшийг тээвэрлэх нөхцөл, тээвэрлэлтийн талаар талуудын хүлээх хариуцлага нь хууль, хуульд нийцсэн тодорхой төрлийн тээврийн дүрмээр тодорхойлогдоно.

381 дүгээр зүйл. Гэрээ байгуулах

381.1.Зорчигч буюу ачаа, тээш тээвэрлэхийг нийтэд санал болгож байгаа этгээд нь зайлшгүй татгалзах үндэслэл байхгүй бол тээвэрлэлтийн гэрээг заавал байгуулах үүрэгтэй.

382 дугаар зүйл. Зорчигч тээвэрлэлт

382.1.Зорчигч тээвэрлэлтийн гэрээг зорчих пайз, тасалбарыг зорчигчид гардуулснаар байгуулагдсан гэж үзнэ.

382.2.Зорчих пайз, тасалбарыг бусдад дамжуулахаар буюу үл дамжуулахаар үйлдэж болох бөгөөд бусдад дамжуулах боломж тээвэрлэлт эхлэхэд дуусна.

383 дугаар зүйл. Гэрээг цуцлах

383.1.Гэрээнд ямар нэгэн байдлаар саатал учруулахааргүй бол зорчигч нь тээвэрлэлтийн гэрээг хэдийд ч цуцалж болох бөгөөд гэрээг цуцалснаас үүссэн хохирлыг тээвэрлэгчид төлөх үүрэгтэй.

383.2.Урьдчилан мэдэх боломжгүй байсан бөгөөд мэдсэн тохиолдолд гэрээг хийхгүй байх шалтгаан болохоор нөхцөл байдал тээвэрлэгчийн зүгээс илэрсэн, түүнчлэн гэрээнд заасан газарт хүрч очих болон замд явах хугацаа хожимдох магадлал байгаа тохиолдолд зорчигч гэрээ байгуулахаас татгалзаж болно. Энэ тохиолдолд хохирлыг нөхөн төлөх үүрэг үүсэхгүй.

384 дүгээр зүйл. Тээвэрлэгчийн хүлээх хариуцлага

384.1.Тээвэрлэлтийн явцад зорчигчид өөрт нь буюу түүний эд хөрөнгөд гэм хор учирсан, авч яваа зүйл нь алдагдсан, гэмтсэн бол тээвэрлэгч хууль болон тодорхой төрлийн тээврийн дүрэмд заасан хариуцлага хүлээнэ.

384.2.Гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчний шинжтэй онцгой нөхцөл байдлын улмаас, эсхүл зорчигчийн буруугаас буюу түүний авч явсан зүйлээс шалтгаалж гэм хор учирсан бол тээвэрлэгч хариуцлага хүлээхгүй.

384.3.Тухайн төрлийн тээврийн хэрэгслийн жолооч болон бусад ажилтнуудын үйл ажиллагааны дутагдал, тээврийн хэрэгслийн бүрэн бус ажиллагаа, эвдрэл, эд материалын доголдол, дутагдал зэргээс зорчигчид хохирол учирсан нь тээвэрлэгчийг хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

384.4.Тээвэрлэгчийн шууд санаатай буюу хэт болгоомжгүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалаагүй болон гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол тээвэрлэгч нь хугацаа хожимдсоноос учирсан хохирлыг хариуцахгүй.

384.5.Тээвэрлэгчийн хариуцлагыг гэрээгээр хязгаарлах буюу чөлөөлж болохгүй.

385 дугаар зүйл. Зорчигчийн хүлээх хариуцлага

385.1.Зорчигч нь өөрийн буруутай үйл ажиллагаа, түүнчлэн авч яваа ачаа, тээш болон бусад эд хөрөнгөөс шалтгаалж тээвэрлэгчид учирсан хохирлыг хариуцна.

385.2.Зорчигч нь ачаа тээвэрлэлтийн явцад баримтлах хадгалалт, тээвэрлэлтийн бүхий л нөхцөл, журмыг чанд баримталсан бол хохирлыг хариуцахгүй.

386 дугаар зүйл. Ачаа тээвэрлэлтийн гэрээ

386.1.Ачаа тээвэрлэлтийн гэрээг дагалдах бичгийн хэлбэрээр байгуулна.

386.2.Дагалдах бичгийг гурван хувь үйлдэж, талууд гарын үсгээ зурж эхний хувийг ачаа илгээгчид үлдээж, хоёр дахь хувийг ачаанд хавсаргаж, гурав дахь хувийг тээвэрлэгчид өгнө.

386.3.Ачааг хэд хэдэн тээврийн хэрэгслээр, эсхүл өөр өөр төрөл буюу тодорхой хэсэгт хувааж тээвэрлэхээр бол тээвэрлэгч, ачаа илгээгч талууд ачааны төрөл, тээврийн хэрэгслийн тоогоор дагалдах бичиг үйлдэхийг шаардах эрхтэй.

386.4.Дагалдах бичиггүй, түүнийг дутагдалтай үйлдсэн, эсхүл үрэгдүүлснээс үл хамааран энэ бүлгийн холбогдох заалт тээвэрлэлтийн гэрээний агуулга, хүчинтэй байх нөхцөлд нэгэн адил хамаарна.

387 дугаар зүйл. Дагалдах бичгийн агуулга

387.1.Дагалдах бичигт дараахь зүйлийг тусгасан байна:

387.1.1.дагалдах бичиг үйлдсэн газар, он, сар, өдөр;

387.1.2.ачаа илгээгчийн нэр, хаяг;

387.1.3.тээвэрлэгчийн нэр, хаяг;

387.1.4.ачааг тээвэрлэгчид шилжүүлэх он, сар, өдөр, газар болон хүргэх газар;

387.1.5.хүлээн авагчийн нэр, хаяг;

387.1.6.ачааны болон сав, баглаа, боодлын ердийн нэр, түүнчлэн аюултай ачаа тээвэрлэх үед түүний нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн тэмдэг, тэмдэглэгээ;

387.1.7.тээвэрлэх ачааны тоо, хэмжээ, тэмдэг, дугаар;

387.1.8.ачааны жин буюу хэмжээний талаархи бусад тэмдэглэл;

387.1.9.тээвэрлэлттэй холбогдсон зардал /тээврийн хөлс, нэмэлт зардал, гаалийн хураамж, гэрээ байгуулснаас ачааг хүргэх хүртэл гарах бусад зардал/;

387.1.10.хуульд заасан бусад нөхцөл.

387.2.Шаардлагатай гэж үзвэл талууд дагалдах бичигт дараахь зүйлийг тусгаж болно:

387.2.1.ачааг өөр тээврийн хэрэгсэлд шилжүүлэх, ачихыг хориглосон заалт;

387.2.2.тээвэрлүүлэгч хариуцах зардал;

387.2.3.ачаа илгээх үед төлөх нэмэгдэл үнийн хэмжээ;

387.2.4.ачааны өртөг, түүнийг дурдсан газарт хүргэх онцгой сонирхол;

387.2.5.тээвэрлүүлэгчээс ачааг даатгуулах тухай тээвэрлэгчид өгсөн заалт;

387.2.6.тээвэрлэлтийг дуусгахаар тохиролцсон хугацаа;

387.2.7.тээвэрлэгчид хүлээлгэн өгсөн баримт бичгийн жагсаалт.

388 дугаар зүйл. Тээвэрлэгчид ачааг хүлээлгэн өгөх

388.1.Тээвэрлэгч ачааг хүлээн авахдаа дараахь зүйлийг шалгах үүрэгтэй:

388.1.1.дагалдах бичигт заасан ачааны тоо, хэмжээ, тэмдэг үнэн зөв эсэх;

388.1.2.ачааны гадаад байдал, сав, баглаа, боодол.

388.2.Тээвэрлэгч энэ хуулийн 388.1.1-д заасан үүргээ гүйцэтгэх бололцоогүй бол энэ тухай болон ачааны гадаад байдал, сав, баглаа, боодлын талаар дагалдах бичигт тэмдэглэнэ.

388.3.Ачаа илгээгч нь ачааны жин болон бусад хэмжигдэхүүнээр тэмдэглэсэн түүний тоо, хэмжээ, түүнчлэн тээвэрлэх ачааны бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг шалгаж, дагалдах бичигт тэмдэглэхийг тээвэрлэгчээс шаардаж болох бөгөөд үүнтэй холбогдон гарах зардлыг тээвэрлэгч хариуцна.

388.4.Тээвэрлэгч нь ачааг хүлээн авсан болон гэрээний агуулга эсрэгээр нотлогдох хүртэл дагалдах бичгийг гэрээ байгуулсны нотолгоо гэж үзнэ.

388.5.Ачааны дагалдах бичигт энэ хуулийн 388.2-д заасан тэмдэглэл хийгээгүй бол эсрэгээр нотлогдох хүртэл ачааг хүлээн авахад түүний сав, баглаа боодлын гадаад байдал доголдолгүй, ачааны тоо хэмжээ, тэмдэг дугаар дагалдах бичигт заасантай тохирч байна гэж үзнэ.

388.6.Тээвэрлэгч ачааг хүлээн авах үед түүний илэрхий доголдлын талаар мэдэж байсан бөгөөд үүнтэй холбоотой ямар нэг болзол тавиагүйгээс бусад тохиолдолд ачааны сав, баглаа, боодлын улмаас бусдад учирсан хохирлыг ачаа илгээгч хариуцна.

388.7.Ачаа илгээгч нь ачааг зохих газарт хүргэхэд шаардагдах гаалийн болон бусад бүх баримт бичгийг дагалдах бичигт хавсаргах буюу тээвэрлэгчид өгч, тээвэрлэгчийг зохих мэдээллээр бүрэн хангах үүрэгтэй.

388.8.Тээвэрлэгч энэ хуулийн 388.7-д заасан баримт бичиг, мэдээллийн үнэн зөв болон хангалттай эсэхийг шалгах үүрэггүй.

388.9.Тээвэрлэгчийн буруутай үйл ажиллагаанаас бусад тохиолдолд ачаа илгээгч нь баримт бичиг, мэдээллийн дутуу болон буруугаас учирсан гэм хорыг тээвэрлэгчийн өмнө хариуцна.

388.10.Дагалдах бичигт хавсаргасан буюу өөрөө хүлээн авсан баримт бичгийг үрэгдүүлсэн, буруугаар ашигласны хариуцлагыг тээвэрлэгч хүлээнэ. Гэхдээ хариуцлагын хэмжээ нь ачааг үрэгдүүлснээс үүсэх хариуцлагаас ихгүй байна.

389 дүгээр зүйл. Ачааг захиран зарцуулах эрх

389.1.Ачаа илгээгч нь дагалдах бичигт дурдсанаас өөр газар буюу өөр этгээдэд ачааг хүргүүлэхгүй байх зорилгоор ачааг захиран зарцуулах, тээвэрлэлтийг зогсоох эрхтэй.

389.2.Тээвэрлэгч дагалдах бичгийн 2 дахь хувийг ачаа хүлээн авагчид өгснөөр ачаа илгээгчийн энэ хуулийн 389.1-д заасан эрх дуусгавар болох бөгөөд энэ үеэс тээвэрлэгч нь ачаа хүлээн авагчийн зааврыг биелүүлнэ.

389.3.Ачаа илгээгч нь дагалдах бичигт тусгай тэмдэглэл хийгээгүй бол ачаа хүлээн авагч нь дагалдах бичгийг хүлээн авсан үеэс эхлэн уг ачааг захиран зарцуулах эрхтэй болно.

389.4.Ачаа хүлээн авагч нь уг ачааг гуравдагч этгээдэд хүргүүлэхээр тээвэрлэгчид үүрэг хүлээлгэсэн бол гуравдагч этгээд нь ачаа хүлээн авагч өөр этгээдийг нэрлэх эрхгүй.

389.5.Ачааг захиран зарцуулах эрхийг хэрэгжүүлэхэд дараахь журмыг баримтална:

389.5.1.ачаа илгээгч, эсхүл ачааг захиран зарцуулах эрхтэй хүлээн авагч нь тээвэрлэгчид өгсөн шинэ зааврыг тусгасан дагалдах бичгийн эхний хувийг

тээвэрлэгчид өгч, эдгээр зааврыг гүйцэтгэсний дараа түүнд учирсан зардал, хохирлыг нөхөн төлнө;

389.5.2.тээвэрлэгчид өгөх шинэ заавар нь хүлээн авмагц биелэгдэх боломжтой, тээвэрлэгчийн үйлдвэрлэлийн хэвийн үйл ажиллагаа болон ачаа илгээгч, ачаа хүлээн авагчийн бусад ачаанд саад, гэм хор учруулахааргүй байвал зохино;

389.5.3.ачааг задлан хуваах заавар өгч болохгүй.

389.6.Ачааг задлан хуваах тухай заавраас болж түүнд өгсөн бусад зааврыг биелүүлэх боломжгүй бол тээвэрлэгч нь энэ тухайгаа заавар өгөгчид нэн даруй мэдэгдэнэ.

389.7.Тээвэрлэгч нь энэ зүйлд заасан журмын дагуу өгсөн зааврыг биелүүлээгүй, эсхүл энэ хуулийн 389.5.1-д заасан дагалдах бичгийн эхний хувийг шаардалгүй эдгээр зааврыг гүйцэтгэснээс үүссэн гэм хорыг эрх бүхий этгээдийн өмнө хариуцна.

390 дүгээр зүйл. Хүлээн авагчид ачааг хүлээлгэн өгөх

390.1.Ачааг зохих газарт хүргэж, хүлээлгэн өгөх үед хүлээн авагч нь ачааг хүлээн авсны баталгаа болгож тээвэрлэгчээс дагалдах бичгийн 2 дахь хувийг шаардан авах эрхтэй.

390.2.Ачаа алдагдсан, дутсан буюу тохиролцсон хугацаандаа ирээгүй тохиолдолд ачаа хүлээн авагч нь гэрээнд заасан эрхийнхээ дагуу өөрийн нэрийн өмнөөс шаардлага гаргах эрхтэй.

390.3.Ачаа хүлээн авагч энэ хуулийн 390.2-д заасан эрхээ хэрэгжүүлэхдээ дагалдах бичгийн дагуу гарсан бүх зардлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй бөгөөд энэ талаар маргаан гарсан тохиолдолд тээвэрлэгч өөрийн шаардлагыг хангах хүртэл ачааг хүлээн авагчид шилжүүлэхээс татгалзаж болно.

391 дүгээр зүйл. Тээвэрлэлтийг гэрээнд зааснаар гүйцэтгэх боломжгүй нөхцөл байдал

391.1.Ачааг зохих газарт нь хүргэх, хүлээлгэн өгөхөөс өмнө тээвэрлэлтийн гэрээг дагалдах бичигт заасан нөхцөлөөр, эсхүл бүхэлд нь гүйцэтгэх боломжгүй болсон тохиолдолд тээвэрлэгч нь энэ хуулийн 389 дүгээр зүйлд заасны дагуу ачааг захиран зарцуулах эрхийг эрх бүхий этгээдээс шаардах эрхтэй.

391.2.Нөхцөл байдал нь дагалдах бичигт зааснаас өөрөөр тээвэрлэхэд хүргэж, тээвэрлэгч нь эрх бүхий этгээдээс энэ хуулийн 389 дүгээр зүйлд заасан шинэ зааврыг зохих хугацаанд авч чадаагүй тохиолдолд тэрээр эрх бүхий этгээдийн ашиг сонирхолд илүү нийцэх арга хэмжээг авах үүрэгтэй.

391.3.Түргэн муудах ачаа, эсхүл ачааны нөхцөл байдал зайлшгүй шаардсан буюу хадгалалтын зардал нь ачааны өртгөөс давахаар бол тээвэрлэгч нь эрх бүхий этгээдийн зааврыг хүлээлгүйгээр ачааг худалдах шийдвэр гаргаж болно.

391.4.Ачааг энэ хуулийн 391.3-т заасны дагуу худалдсанаас олсон орлогоос ачаатай холбогдон гарах зардлыг хасаж, үлдсэнийг нь эрх бүхий этгээдэд шилжүүлнэ. Ачаатай холбогдон гарах зардал ачааг худалдсан орлогоос давсан тохиолдолд тээвэрлэгч зөрүүг нөхөн төлүүлэхээр шаардаж болно.

391.5.Ачааг зохих газарт хүргэсний дараа түүнийг хүлээлгэн өгөхөд саад болох нөхцөл байдал үүсвэл тээвэрлэгч нь ачаа илгээгчээс зааварчилгаа шаардах эрхтэй.

391.6.Ачаа хүлээн авагч нь ачааг хүлээн авахаас татгалзсан тохиолдолд ачаа илгээгчээс өөр заавар өгөөгүй бол тээвэрлэгч нь ачааг хүлээн авахыг шаардаж болно.

391.7.Ачаа хүлээн авагч нь энэ хуулийн 389.4-т заасны дагуу ачааг гуравдагч этгээдэд хүлээлгэн өгөх заавар өгснөөс хойш ачааг хүлээлгэн өгөхөд саад болох

нөхцөл байдал үүсч, энэ хуулийн 391.1, 391.2-т заасныг хэрэглэхэд хүлээн авагч нь ачаа илгээгчийн, 3 дахь этгээд нь хүлээн авагчийн эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ. 391.8.Энэ хуулийн 391.1, 391.3, 391.5-391.7-д заасан тохиолдолд тээвэрлэгч эрх бүхий этгээдийн зардлаар ачааг буулгаж болно. Энэ тохиолдолд тээвэрлэлтийг дууссанд тооцож тээвэрлэгч ачааг хадгалах буюу уг үүргийг гуравдагч этгээдэд даалгаж болно.

392 дугаар зүйл. Ачаа барьцаалах тээвэрлэгчийн эрх

392.1.Тээвэрлэлтийн зардлыг төлүүлэхийн тулд тээвэрлэгч нь ачааг захиран зарцуулах эрх үүсэх хүртэл ачааг барьцаалах эрхтэй.

393 дугаар зүйл. Тээвэрлэгчийн хариуцлага

393.1.Тээвэрлэгч ачааг хүлээн авснаас хойш хүлээлгэн өгөх хүртэлх хугацаанд ачаа алдагдсан, дутсан, гэмтсэн, түүнчлэн тээвэрлэлтийн хугацаа хоцроосны хариуцлагыг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн хариуцна.

393.2.Эрх бүхий этгээдийн буруугаас, эсхүл түүний зааварчилгыг биелүүлснээс ачаа алдагдсан, дутсан, гэмтсэн буюу тээвэрлэлтийн хугацаа хэтэрсэн, эсхүл дээрх нөхцөл байдал, түүний үр дагаврыг урьдчилан арилгах боломж тээвэрлэгчид байгаагүй бол тээвэрлэгч хариуцлагаас чөлөөлөгдөнө.

393.3.Тээвэрлэгч өөрийн буруугаас хохирол учруулсан бол түүний хүлээх хариуцлагыг хязгаарласан буюу нотлох үүргээс чөлөөлсөн энэ бүлэгт заасан журам хамаарахгүй.

393.4.Дараахь нөхцөл байдлын улмаас ачаа алдагдсан, дутсан буюу гэмтсэн бол тээвэрлэгч энэ хуулийн 393.6-393.8-д заасан хариуцлагаас чөлөөлөгдөнө:

393.4.1.талууд шууд тохиролцон, дагалдах бичигт тэмдэглэснээр задгай тээврийн хэрэгсэл ашигласан;

393.4.2.ачаа сав, баглаа, боодолгүй буюу түүний чанар муу байсан;

393.4.3.ачаа илгээгч, хүлээн авагч, эсхүл тэдгээрийг төлөөлөх гуравдагч этгээд ачаанд үзлэг хийж ачсан буюу буулгасан;

393.4.4.тодорхой төрлийн ачааны онцлогоос хамаарч эвдрэх, зэврэх, хатах, элэгдэх, хэвийн алдагдал гарах, асгарах болон мэрэгч амьтдын нөлөөлөл зэргээр хэсэгчлэн буюу бүрэн гэмтэх аюул байсан;

393.4.5.тээвэрлэх ачааны дугаар буюу тэмдэглэл шаардлага хангаагүй байсан;

393.4.6.амьтан тээвэрлэсэн.

393.5.Энэ хуулийн 393.4-т заасан нөхцөл байдал байсан боловч гэм хор учирсан шалтгаан нь дээрхээс өөр бол гэм хорыг тээвэрлэгч хариуцна.

393.6.Энэ хуулийн 393.4-т заасан нэг буюу хэд хэдэн нөхцөлийн улмаас ачаа алдагдсан, дутсан буюу гэмтсэнд гэм буруугүй болохоо тээвэрлэгч нотолж чадвал хариуцлагаас чөлөөлөгдөнө.

393.7.Энэ хуулийн 393.4.1-д заасан тохиолдолд давагдашгүй хүчний шинжтэй нөхцөл байдлын улмаас ачаа алдагдсан, дутсан, гэмтсэн бол энэ хуулийн 393.6 хамаарахгүй.

393.8.Энэ хуулийн 384.3-т заасан журам ачаа тээвэрлэгчид нэгэн адил хамаарна.

394 дүгээр зүйл. Гомдлын шаардлага гаргах

394.1.Ачаа хүлээн авагч ачааг хүлээн авахдаа тээвэрлэгчтэй хамт түүнийг шалгаагүй, эсхүл алдагдсан, дутсан ачааны болон учирсан хохирлын талаар ямар нэгэн шаардлага тээвэрлэгчид гаргаагүй бол эсрэгээр нотлогдох хүртэл ачаа хүлээн авагч ачааг дагалдах бичигт заасан байдлаар хүлээн авсанд тооцно.

394.2.Ачаа хүлээн авагч ачааны илэрхий гэмтэл, дутагдлын талаархи шаардлагыг ачаа хүлээн авсан өдөр, харин далд дутагдалтай холбоотой шаардлагыг ачааг хүлээн авсан өдрөөс хойш 7 хоногийн дотор бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр тээвэрлэгчид гаргана.

394.3.Ачаа хүлээн авагч, тээвэрлэгч талууд ачааны байдлыг хамтран шалгасан боловч нуугдмал дутагдал, гэмтлийг тухайн үед илрүүлж чадаагүй бол ажлын 7 хоногийн дотор шалгасан үр дүнгийн талаар эсрэг нотолгоо гаргаж болно.

394.4.Ачаа хүлээн авагч хугацаа хэтэрсэнтэй холбоотой шаардлагаа ачаа хүлээн авсан өдрөөс хойш 21 хоногийн дотор тээвэрлэгчид бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр гаргасан тохиолдолд хугацаа хэтэрснээс үүссэн хохирлыг нөхөн төлүүлэх эрхтэй.

394.5.Энэ зүйлд заасан хугацааг тоолохдоо ачаа илгээсэн, шалгасан буюу хүлээлгэж өгсөн өдрийг оролцуулан тооцохгүй.

394.6.Тээвэрлэгч, ачаа хүлээн авагч талууд шаардлагатай шалгалт хийх, зайлшгүй хэрэгтэй гэж үзсэн хүчин зүйлүүдийг тогтооход бие биедээ харилцан туслах үүрэгтэй.

395 дугаар зүйл. Хөөн хэлэлцэх хугацаа

395.1.Тээвэрлэлтийн гэрээнээс үүсэх шаардах эрхийн хөөн хэлэлцэх хугацаа нэг жил, санаатай буюу илтэд болгоомжгүй үйлдлийн улмаас хохирол учирсан бол хөөн хэлэлцэх хугацаа гурван жил байна.

395.2.Дор дурдсан үеэс эхлэн хөөн хэлэлцэх хугацааг тоолно:

395.2.1.ачаа алдагдсан, гэмтсэн өдрөөс буюу энэ тухай мэдсэн, мэдэх ёстой байсан өдрөөс, эсхүл хүлээлгэн өгөх хугацааг хэтрүүлсэн бол ачааг хүлээн авах байсан өдрөөс;

395.2.2.ачааны зарим хэсэг алдагдсан тохиолдолд тээвэрлэлтийн гэрээгээр тохирсон ачааг хүлээлгэн өгөх хугацаа дууссанаас хойш 30 дахь өдрөөс, ийм хугацаа товлоогүй бол тээвэрлэгч ачаа хүлээн авснаас хойш 60 дахь өдрөөс;

395.2.3.бусад тохиолдолд гомдлын шаардлагын хариуг авсан буюу гомдлын шаардлага гаргах хугацаа дууссан өдрөөс.

396 дугаар зүйл. Дамжуулан гүйцэтгэх тээвэрлэлт

396.1.Нэг гэрээгээр хэд хэдэн тээвэрлэгч тээвэрлэлтийг дамжуулан гүйцэтгэхээр байвал тээвэрлэгч бүр тээвэрлэлтийн үүргийг бүхэлд нь хариуцах бөгөөд дамжуулан тээвэрлэхээр ачааг хүлээн авч байгаа тээвэрлэгч ачаа болон дагалдах бичгийг хүлээн авснаар гэрээний тал болно.

396.2.Өмнөх тээвэрлэгчээс ачааг хүлээн авсан тээвэрлэгч түүнийг хүлээн авсан он, сар, өдрийг тэмдэглэж, гарын үсэг зурж баталгаажуулсан баримт бичгийг өмнөх тээвэрлэгчид өгөх үүрэгтэй бөгөөд дагалдах бичгийн 2 дахь хувь дээр өөрийн нэр, хаягийг заана.

396.3.Шаардлагатай тохиолдолд ачааг хүлээн авч байгаа тээвэрлэгч нь энэ хуулийн 388.2-т заасан тэмдэглэл болон ачаа хүлээн авсныг гэрчлэх тэмдэглэлийг дагалдах бичгийн 2 дахь хувь дээр тусгаж болно.

396.4.Ачаа дамжуулан тээвэрлэхэд ачааг хүлээлгэн өгч байгаа болон хүлээн авч байгаа тээвэрлэгчдэд энэ хуулийн 388.4, 388.5 нэгэн адил хамаарна.

396.5.Ачаа алдагдсан, дутсан, гэмтсэн буюу хугацаа хэтэрснээс үүсэх гэм хорыг нөхөн төлүүлэх тухай шаардлагыг гагцхүү эхний болон эцсийн тээвэрлэгчид, эсхүл ачаа үрэгдүүлж, гэмтээсэн буюу хугацаа хэтрүүлсэн тээвэрлэгчид гаргаж болох бөгөөд нэг шаардлагыг хэд хэдэн тээвэрлэгчид гаргах эрхтэй.

396.6.Тээвэрлэгч дараахь тохиолдолд сөрөг шаардлага гаргах эрхтэй:

396.6.1.ачаа алдсан, дутаасан буюу гэмтээсэн тээвэрлэгч хэд хэдэн тээвэрлэгчийн хамтран хариуцвал зохих гэм хорыг дангаар нөхөн төлсөн;

396.6.2.хэд хэдэн тээвэрлэгч ачааг алдсан, дутаасан, гэмтээсэн бол тус тусдаа өөрийн хүлээх хариуцлагад хувь тэнцүүлэн гэм хорыг нөхөн төлөх бөгөөд үүнийг тогтоох бололцоогүй тохиолдолд тээвэрлэгч тус бүр авсан хөлстэйгээ хувь тэнцүүлэн хариуцлага хүлээсэн;

396.6.3.тээвэрлэгчдийн хэн нь гэм хорыг нөхөн төлөхийг тогтоох бололцоогүйгээс энэ зүйлд заасны дагуу хувь тэнцүүлэн хариуцлага хүлээсэн.

396.7.Хэрэв тээвэрлэгчдийн хэн нэг нь төлбөрийн чадваргүй бол түүний төлөх ёстой байсан төлбөрийг бусад тээвэрлэгчид авсан хөлстэйгээ хувь тэнцүүлэн хариуцна.

396.8.Сөрөг шаардлага гаргаж байгаа тээвэрлэгч нь үндэслэлгүйгээр төлбөр гүйцэтгэсэн, эсхүл төлбөр нөхөн төлөх тухай шийдвэрийг шүүх гаргахдаа үүрэг бүхий этгээдэд зохих журмын дагуу урьдчилан мэдэгдсэн бөгөөд тэрээр шүүх хуралдаанд оролцох боломжтой байгаад оролцоогүй бол сөрөг шаардлага гаргах буюу сөрөг шаардлагыг хангахаас татгалзах эрхгүй.

396.9.Ачаа дамжуулан тээвэрлэгчид нь энэ хуулийн 396.6, 396.7-д зааснаас бусад асуудлаар харилцан тохиролцож болно.

397 дугаар зүйл. Тээвэрлэлттэй холбоотой зарим хэлцэл хүчин төгөлдөр бус байх

397.1.Энэ хуулийн 396.9-д зааснаас бусад энэ бүлгийн заалтад харшилсан хэлцэл хүчин төгөлдөр бус байна.

397.2.Тээвэрлэгч ачааны даатгалаас үүсэх шаардлагаа, эсхүл нотлох үүргээ бусдад шилжүүлсэн аливаа хэлцэл хүчин төгөлдөр бус байна.

398 дугаар зүйл. Хохирлыг нөхөн төлөх нэмэгдүүлсэн хариуцлага

398.1.Тээвэрлэгчид итгэмжлэн өгсөн ачаа нь онцгой ач холбогдолтой бол түүнийг алдсан буюу дутаасан тохиолдолд үнийг 2 нугалж төлүүлэхээр ачаа илгээгч буюу хүлээн авагч тал нь тээвэрлэгчтэй урьдчилан тохиролцож болно.

II ДЭД ХЭСЭГ

ЗӨРЧЛИЙН УЛМААС ҮҮСЭХ ҮҮРЭГ

ТАВИН ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

Гэм хор учруулснаас үүсэх үүрэг

499 дүгээр зүйл. Тээврийн хэрэгслийн ашиглалтаас үүссэн гэм хорыг арилгах

499.1.Зорчигч болон ачаа тээвэрлэх зориулалт бүхий тээврийн хэрэгслийг ашиглах явцад бусдын амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учирсан буюу эд юмс нь эвдэрч, устаж, гэмтсэн бол тухайн тээврийн хэрэгслийг эзэмшигч учирсан гэм хорыг нөхөн төлөх үүрэгтэй.

499.2.Агаарынхаас бусад тээврийн хэрэгслийг ашиглах явцад гэнэтийн буюу давагдашгүй хүчний шинжтэй онцгой нөхцөл байдал үүссэнээс гэм хор учирсан бол энэ хуулийн 499.1-д заасан үүрэг үүсэхгүй.

499.3.Хэн нэг этгээд өмчлөгч буюу эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүйгээр тээврийн хэрэгслийг ашигласнаас бусдад хохирол учирсан бол гэм хорыг тухайн этгээд хариуцах боловч өөрийн буруугаас тээврийн хэрэгслийг ашиглах боломж олгосон өмчлөгч буюу эзэмшигч хариуцлагаас чөлөөлөгдөхгүй.

499.4.Тээврийн хэрэгсэл ашиглагчийг өмчлөгч буюу эзэмшигч өөрөө томилсон буюу өөрөө түүнд уг хэрэгслийг шилжүүлэн өгсөн бол бусдад учирсан гэм хорыг өмчлөгч буюу эзэмшигч хариуцан арилгах үүрэгтэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

С.ТӨМӨР-ОЧИР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны 1 дүгээр сарын 03-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ТӨРИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь төрийн хяналт шалгалтын тогтолцоо, төрийн захиргааны хяналт шалгалтын эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, төрийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.

3¹ дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

3¹.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3¹.1.1. "хяналт шалгалт" гэж иргэн, хуулийн этгээдийн явуулж байгаа үйл ажиллагаа /үйлдэл, эс үйлдэхүй/, түүнчлэн үйлдвэрлэж байгаа болон борлуулж байгаа бараа, бүтээгдэхүүн, үзүүлж байгаа ажил, үйлчилгээ хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг дүгнэхэд чиглэсэн хянан шалгах арга хэмжээний цогцолборыг;

3¹.1.2. "хяналт шалгалтын арга, хэлбэр" гэж тухайн хяналт шалгалтад хамаарах баримт бичгийг хянан үзэх, шалгуулагч этгээдийн үйл ажиллагаагаа явуулдаг нутаг дэвсгэр, байр, барилга байгууламж, өрөө тасалгаа, тоног төхөөрөмж, бусад объект, тээврийн хэрэгсэл, ачаа бараанд үзлэг хийх, бүтээгдэхүүн болон тухайн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдааны орчноос дээж авч шинжлэх, турших, учирсан хор хохирол болон гаргасан зөрчлийн хоорондох уялдаа холбоог тогтоох зорилгоор шинжилгээ явуулах зэрэг хяналт шалгалт хийх эрх бүхий байгууллагын албан тушаалтан, түүнчлэн хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу хяналт шалгалтад татагдан оролцож байгаа шинжээч, шинжилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг;

3¹.1.3. "хяналт шалгалтын бүртгэл" гэж хийсэн хяналт шалгалт бүрийг зохих журмын дагуу мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэхийг.

3¹.1.4. "гарын үсэг" гэж Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн 4.1.14-т заасныг.

5 дугаар зүйл. Хяналт шалгалт хийх нийтлэг үндэслэл, журам

5.1. Хяналт шалгалтыг төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, орон нутагт хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага /цаашид "хяналт шалгалтын байгууллага" гэх/ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хийх бөгөөд төлөвлөгөөт, төлөвлөгөөт бус, урьдчилан сэргийлэх, гүйцэтгэлийн гэж ангилна.

5.2. Төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус, урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтыг эрх бүхий албан тушаалтны баталсан удирдамжийн дагуу хийх бөгөөд түүнд дараахь зүйлийг тусгана:

5.2.1. он, сар, өдөр, удирдамжийн нэгдсэн дугаар;

5.2.2. шалгалтын зорилго, үндэслэл;

5.2.3. шалгалтын төрөл, арга, хэлбэр;

5.2.4.шалгалтын хүрээ, шалгалтад хамрагдах аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн, объектын нэр;

5.2.5.шалгалтын бүрэлдэхүүн, ажлын хэсгийн ахлагч;

5.2.6.шалгалт эхлэх болон дуусах хугацаа;

5.2.7.өмнө хийсэн шалгалтын талаархи мэдээлэл.

5.3.Хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд шууд буюу шууд бусаар ноцтой аюул болон их хэмжээний хор хохирол учруулж байгаа буюу учруулж болох нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд хяналт шалгалтыг хяналт шалгалтын байгууллага, онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрээр энэ хуулийн 5.2-т заасан удирдамжгүйгээр хийж болно.

5.4.Хяналт шалгалтыг холбогдох асуудлын талаар урьдчилсан дүгнэлт гаргаж, түүнийгээ батлах замаар хийхийг хориглоно.

5.5.Хяналт шалгалтын бүрэлдэхүүнд төрийн болон төрийн бус мэргэжлийн бусад байгууллага, шинжээч, шинжилгээний байгууллага, иргэнийг татан оролцуулж болно.

5.6.Хяналт шалгалт эхлэхээс өмнө эрх бүхий албан тушаалтан шалгуулах этгээдэд шалгалтын зорилго, бүрэлдэхүүнийг танилцуулж удирдамж, хяналтын хуудасны нэг хувийг өгөх бөгөөд улсын байцаагч албаны үнэмлэхээ үзүүлнэ.

5.7.Хяналт шалгалтыг зөвхөн удирдамж, хяналтын хуудсанд заасан асуудлын хүрээнд хийж гүйцэтгэнэ.

5.8.Шаардлагатай бол улсын байцаагч хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны явц болон илэрсэн зөрчлийг баримтжуулах /фото зураг, дүрс бичлэг/, түүнчлэн шалгуулагч этгээд, түүний албан ёсны төлөөлөгч, эрх бүхий албан тушаалтан хяналтын үйл явц, улсын байцаагчийн үйлдэл, илрүүлсэн зөрчлийг баримтжуулж болно.

5.9.Хяналт шалгалтын явцад улсын байцаагч шалгалтын тэмдэглэлийг хоёр хувь үйлдэх бөгөөд нэг хувийг шалгуулагч этгээдэд өгөх ба шалгалтын тэмдэглэлд дараахь үндсэн мэдээллийг тусгана:

5.9.1.шалгалтын явц болон шалгалтаар тогтоогдсон нөхцөл байдал;

5.9.2.улсын байцаагчийн санал, дүгнэлт;

5.9.3.шалгуулагч этгээдийн санал, хүсэлт.

5.10.Шалгуулагч этгээд шалгалтын тэмдэглэлтэй танилцаж гарын үсэг зурж баталгаажуулах бөгөөд хэрэв гарын үсэг зурахаас татгалзсан бол энэ тухай шалгалтын тэмдэглэлд тусгана.

5.11.Улсын байцаагч шалгалтын тэмдэглэл болон үр дүнгийн талаар дээд шатны улсын байцаагчид тухайн шалгалт дууссанаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор танилцуулна.

5.12.Шалгалтын үр дүнд илрүүлсэн зөрчлийг таслан зогсоох зорилгоор улсын байцаагч тухайн шалгуулагч этгээдийн үйл ажиллагааг түр зогсоосон, эд хөрөнгийг битүүмжилсэн тохиолдолд дээд шатны улсын байцаагч ажлын 5 өдрийн дотор улсын байцаагчийн авсан арга хэмжээг хянан үзэж түүнийг өөрчлөх эсэх асуудлаар шийдвэр гаргаж, шалгуулагч этгээдэд бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр мэдэгдэнэ. Байгаль орчны хяналтад энэ хэсгийн заалт хамаарахгүй.

5.13.Шалгалтын явцад илрүүлсэн зөрчлийг нэн даруй арилгаж, тавьсан шаардлагыг бүрэн биелүүлсэн бол тухайн этгээдийн хүсэлт, давтан шалгалтын дүнг үндэслэн ногдуулсан торгуулийн хэмжээг багасгах, эсхүл тухайн арга

хэмжээг хүчингүй болгож болох бөгөөд энэхүү шийдвэрийг дээд шатны улсын байцаагч гаргана.

5.14.Хийсэн хяналт шалгалтын талаархи мэдээллийг тухай бүр хяналт шалгалтын бүртгэлийн нэгдсэн санд оруулна.

5.15.Хяналт шалгалтын байгууллага, албан тушаалтан, хяналт шалгалтын ажилд оролцсон бусад этгээд хяналт шалгалтын явцад авсан мэдээллийг өөр зорилгоор ашиглахыг хориглоно.

5.16.Хяналт шалгалтын дүнгийн тухай танилцуулга, бусад баримт бичгийг зохих журмын дагуу үйлдэж, хяналт шалгалт хийсэн албан тушаалтан гарын үсэг зурна.

5.17.Хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол хяналт шалгалтын байгууллага хийсэн хяналт шалгалтынхаа дүнг эцэслэн гаргасны дараа ажлын 10 өдрийн дотор олон нийтэд нээлттэй болгоно.

5.18.Улсын байцаагч хяналт шалгалтын үйл ажиллагаа явуулахдаа хуульд заасан журам болон улсын байцаагчийн ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн тохиолдолд шалгуулагч этгээд эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд гомдол гаргах эрхтэй.

5.19.Хяналт шалгалт хийх, хяналт шалгалтын төлөвлөгөө, эрсдэлийн шалгуур үзүүлэлт, хяналтын хуудас боловсруулах, батлах, эрсдэлийн ангилалд хамааруулахтай холбогдсон нийтлэг журам, аргачлалыг Засгийн газар батална.

5¹ дүгээр зүйл.Төлөвлөгөөт хяналт шалгалт

5¹.1.Хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий төрийн захиргааны төв байгууллага эрсдэлийн үнэлгээг харгалзан дараа жилд хийх хяналт шалгалтын төлөвлөгөөг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт ирүүлнэ.

5¹.2.Засгийн газар энэ хуулийн 5¹.1-д заасан төлөвлөгөөг өмнөх жилийн 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор батална.

5¹.3.Хяналт шалгалтын байгууллага төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийх тухайгаа шалгуулах этгээдэд таваас доошгүй хоногийн өмнө шуудангаар, утсаар, эсхүл биечлэн мэдэгдэх бөгөөд мэдэгдэлд шалгалт хийх байгууллагын нэр, шалгалт эхлэх ба дуусах хугацааг заана.

5¹.4.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол тухайн объект дээр хийх төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын үргэлжлэх хугацаа ажлын 15 өдрөөс илүүгүй байх бөгөөд үүнд шалгалтын дүнг гаргах хугацаа болон санхүүгийн хяналт шалгалт хамаарахгүй.

5¹.5.Төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийхэд тухайн хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтныг байлцуулах бөгөөд тухайн албан тушаалтан ирээгүй нь уг шалгалтыг хойшлуулах үндэслэл болохгүй.

5² дугаар зүйл.Төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт

5².1.Төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын өргөдөл, хүсэлт, гомдол, мэдээлэл, эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр, түүнчлэн осол аваар, халдварт өвчин, хордлого зэрэг хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд шууд буюу шууд бусаар хор хохирол учруулсан тохиолдолд болон хууль тогтоомжид заасан бусад үндэслэлээр хийнэ.

5².2.Энэ хуулийн 5².1-д заасан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага өргөдөл, хүсэлт, гомдол, мэдээллийг зохих нотлох баримтын хамт хяналт шалгалтын байгууллагад ирүүлэх бөгөөд уг өргөдөл, хүсэлт, гомдол, мэдээлэл нь үндэслэлтэй гэж хяналт шалгалтын байгууллага үзсэн тохиолдолд хяналт шалгалтыг ажлын 5 өдрийн дотор эхлүүлнэ.

5².3.Төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг гагцхүү түүнийг явуулах болсон үндэслэл, удирдамжид заасан асуудлын хүрээнд хийнэ.

5².4.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол тухайн объект дээр хийх төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтын үргэлжлэх хугацаа ажлын 10 өдрөөс илүүгүй байх бөгөөд үүнд шалгалтын дүнг гаргах хугацаа хамаарахгүй.

5².5.Энэ хуулийн 5².1-д зааснаас бусад үндэслэлээр төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт явуулахыг хориглоно.

5³ дугаар зүйл.Урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт

5³.1.Урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтыг хүний амь нас, эрүүл мэнд, нийтийн болон орчны аюулгүй байдалд учирч болзошгүй эрсдэл, хууль бус үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, таслан зогсоох зорилгоор хийнэ.

5³.2.Урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтыг тухайн асуудлыг хариуцсан хяналт шалгалтын байгууллагууд хамтран гүйцэтгэж болно.

5⁴ дугаар зүйл.Гүйцэтгэлийн шалгалт

5⁴.1.Гүйцэтгэлийн шалгалтыг өмнөх шалгалтын явцад илэрсэн зөрчлийг арилгуулах талаар хяналт шалгалтын байгууллагаас өгсөн албан шаардлагын биелэлтийг хянах зорилгоор явуулна.

5⁴.2.Гүйцэтгэлийн шалгалтыг өмнөх шалгалтаар илэрсэн зөрчил, түүний шалтгаан, нөхцөлийг арилгуулахаар өгсөн албан шаардлагын хүрээнд хийнэ.

5⁴.3.Гүйцэтгэлийн шалгалт хийхдээ шалгуулагч этгээдэд ажлын хоёроос доошгүй хоногийн өмнө урьдчилан мэдэгдэнэ.

5⁵ дүгээр зүйл.Хяналт шалгалтын объектын эрсдэлийн ангилал

5⁵.1.Хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, нийгмийн аюулгүй байдалд учруулж болох хор хохирол, үр дагаврыг харгалзан хяналт шалгалтын объектын эрсдэлийг бага, дунд, их хэмжээний гэж ангилна.

5⁵.2.Энэ хуулийн 5⁵.1-д заасан эрсдэлийн ангилалд хамааруулах шалгуур, үзүүлэлтийг тухайн салбарын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно.

5⁵.3.Энэ хуулийн 5⁵.2-т заасан шалгуур, үзүүлэлтийг үндэслэн эрсдэлийн ангилалд хамаарах объектын жагсаалт, шалгалтад хамруулах давтамжийн хугацааг тухайн салбарын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

9 дүгээр зүйл.Хяналт шалгалтын байгууллагын бүрэн эрх

9.1.Хяналт шалгалтын байгууллага дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

9.1.1.хуульд заасны дагуу хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн акт, техникийн зохицуулалт, стандартын биелэлтэд хяналт тавих;

9.1.2.хяналт шалгалтын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санг хөтлөх;

9.1.3.хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх доод шатны нэгж, улсын байцаагчийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах;

9.1.4.хяналт шалгалтын мэргэшсэн ажилтан бэлтгэх, давтан сургах, тэдний ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах ажлыг хууль тогтоомжийн хүрээнд зохион байгуулах;

9.1.5.хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн акт, техникийн зохицуулалт, стандарт, тэдгээрийг үндэслэн төрийн эрх бүхий байгууллагаас нийтээр дагаж мөрдөхөөр тогтоосон журмыг хэрхэн хэрэгжүүлж байгааг судлан нэгтгэж, холбогдох хууль тогтоомж, шийдвэрийг боловсронгуй болгох саналаа төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх;

9.1.6.хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

9.2.Хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 9.1-д зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

9.2.1.хяналт шалгалт явуулахтай холбогдсон журам, заавар, маягт, аргачлал, техникийн ерөнхий шаардлага, хяналтын хуудсыг хууль тогтоомж болон энэ хуулийн 5.19-д заасан нийтлэг журамд нийцүүлэн батлах;

9.2.2.эрхэлсэн асуудлын хүрээнд хамаарах хяналт шалгалтын байгууллага, улсын байцаагчийг мэргэжил, арга зүй, зохион байгуулалтын удирдлагаар хангах;

9.2.3.хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн акт, техникийн зохицуулалт, стандарт, тэдгээрийг үндэслэн төрийн эрх бүхий байгууллагаас нийтээр дагаж мөрдөхөөр тогтоосон журмыг хэрхэн хэрэгжүүлж байгааг судлан нэгтгэж, холбогдох хууль тогтоомж, шийдвэрийг боловсронгуй болгох саналаа холбогдох байгууллагад хүргүүлж, жилд нэг удаа Засгийн газарт танилцуулах;

9.2.4.шаардлагатай бол хуульд заасны дагуу хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн акт, техникийн зохицуулалт, стандартын биелэлтэд хяналт тавих;

9.2.5.хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

9.3.Энэ хуулийн 9.2.1-д заасан журам, заавар, хяналт шалгалтын үйл ажиллагаатай холбогдсон хууль тогтоомж болон эрх зүйн бусад актын жагсаалт нь олон нийтэд нээлттэй, хүртээмжтэй байна.

9.4.Хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий төрийн захиргааны төв байгууллагын хяналт шалгалтын чиг үүргийг эрхлэх асуудлынх нь хүрээнд хамаарах төрийн захиргааны болон мэргэжлийн байгууллагад шилжүүлж болно.

9.5.Хяналт шалгалтын байгууллага улсын болон орон нутгийн төсөвт орлого оруулах үүрэг хүлээхгүй.

9.6.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн 16.3.2-т заасан мэдээллийг бүрдүүлнэ.

10 дугаар зүйл.Улсын байцаагч, түүний нийтлэг бүрэн эрх

~~10.1, 10.2, 10.3.~~ [/Энэ хэсгүүдийг 2022.11.11-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./](#)

10.4.Хяналт шалгалтыг салбарын улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

10.5.Салбарын улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхийг эрхлэх асуудлынх нь хүрээнд тухайн салбарын хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг хамаарч байгаа Засгийн газрын гишүүн Засгийн газраас баталсан журмын дагуу олгож, цуцална.

10.6.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий төрийн захиргааны төв байгууллагын хяналт шалгалтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалтын нэгжийн дарга нь салбарын улсын ерөнхий байцаагч байна.

10.7.Хяналт шалгалтын байгууллагад улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч ажиллана.

10.8.Улсын байцаагч нь Засгийн газраас загварыг нь баталсан, уг улсын байцаагчийг томилох эрх бүхий албан тушаалтнаас олгосон албаны болон хувийн дугаар бүхий үнэмлэх, тэмдэг, түүнчлэн албан шаардлага, дүгнэлт, акт, торгуулийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

10.9.Улсын байцаагч дараахь нийтлэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

10.9.1.хууль тогтоомжоор болон түүнийг үндэслэн төрийн эрх бүхий байгууллагаас удирдлагын тодорхой салбарт нийтээр дагаж мөрдөхөөр тогтоосон тусгай журмын биелэлтэд хяналт тавих;

10.9.2.хяналт шалгалт хийх объектод саадгүй нэвтрэн орох;

10.9.3./Энэ заалтыг 2010.6.10-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

10.9.4.хяналт шалгалтын ажилд шаардлагатай мэдээ, судалгаа, тайлбар, тодорхойлолт, бусад баримт бичгийг холбогдох байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтнаас үнэ төлбөргүй гаргуулан авах;

10.9.5, 10.9.6./Энэ заалтуудыг 2010.6.10-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

10.9.7.хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд шууд буюу шууд бусаар хор хохирол учруулж байгаа буюу учруулж болох нь зохих ёсоор нотлогдсон, түүнчлэн осол аюул гарч болох тохиолдолд холбогдох ажил, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, үйл ажиллагааг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн уг зөрчлийг арилгах хүртэл түр зогсоох, шаардлагатай зүйлийг ариутгах, хоргүйжүүлж цэвэршүүлэх, тухайн барилга байгууламж, машин, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтыг зогсоох, холбогдох бүтээгдэхүүнийг худалдах, борлуулахыг хориглох, устгах буюу зохих шаардлагад харшлахгүй бол өөр зориулалтаар ашиглах шийдвэр гаргах, энэ тухай олон нийтэд зарлан мэдээлэх. Энэ шийдвэрийг биелүүлээгүй тохиолдолд хуульд өөрөөр заагаагүй бол тухайн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг бүрмөсөн зогсоох тухай шийдвэр гаргах;

10.9.8.хяналт шалгалтын явцад илэрсэн зөрчил дутагдлыг таслан зогсоох, түүний шалтгаан нөхцөлийг арилгах талаар холбогдох байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн, албан тушаалтанд шаардлага тавьж, хугацаатай үүрэг даалгавар өгч биелэлтийг хангуулах;

10.9.9./Энэ заалтыг 2010.6.10-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

10.9.10.улсын байцаагч нь хууль тогтоомжийг чанд сахих, хөндлөнгийн нөлөөнд үл автан албан үүргээ үнэнчээр гүйцэтгэх, төр, байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтны хууль ёсны ашиг сонирхол, нэр төрийг хүндэтгэх, өөртэйгээ болон эхнэр, нөхөр, гэр бүлийн бусад гишүүн, садан төрлийн хүмүүст холбогдох асуудлыг шалгах аас татгалзах, хяналт шалгалтыг бүрэн гүйцэд хийх үүрэгтэй;

10.9.11.улсын байцаагч хийсэн хяналт шалгалт, гаргасан дүгнэлт, бичсэн танилцуулга, албан шаардлага, тоо, баримтын үндэслэл, нотолгооны үнэн зөвийг бүрэн хариуцах;

10.9.12.хуульд заасны дагуу Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага оногдуулах;

10.9.13.хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

10.10.Улсын байцаагчийн тодорхой бүрэн эрхийг холбогдох хууль тогтоомжоор тогтооно.

10.11./Энэ хэсгийг 2022.11.11-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон./

10.12.Салбарын улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч энэ хуулийн 10.9-д заасан нийтлэг бүрэн эрхээс гадна дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

10.12.1.холбогдох байгууллагатай тохиролцон зохих мэргэжлийн хүмүүсийг хяналт шалгалтын ажилд татан оролцуулах, шаардлагатай асуудлыг магадлах зорилгоор лабораторийн буюу магадлан шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх;

10.12.2.аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний хууль бусаар олсон орлого, эд хөрөнгийг акт үйлдэж улсын орлого болгох, түүнчлэн бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх асуудлыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэх;

10.12.3.энэ хуулийн 10.9.7-д заасан шийдвэрийг биелүүлээгүй тохиолдолд хуульд өөрөөр заагаагүй бол улсын байцаагчийн шийдвэрийг шүүхээр баталгаажуулан албадан гүйцэтгүүлэх, эсхүл тухайн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг бүрмөсөн зогсоох тухай санал, дүгнэлтээ холбогдох байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлэх;

10.12.4.ноцтой осол аюул гарсан, хүний амь нас, эрүүл мэнд хохирсон, их хэмжээний хор хохирол учирсан тохиолдолд болон илэрсэн зөрчил нь гэмт хэргийн шинжтэй бол шалгалтын акт, холбогдох баримт бичгийг эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;

10.12.5.төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус, урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтын удирдамжийг батлах;

10.12.6.улсын байцаагчийн үйл ажиллагаа болон хяналт шалгалттай холбогдуулан гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэх.

10.13.Энэ хуулийн 10.12.2, 10.12.3-т заасан бүрэн эрхийг улсын ахлах байцаагчгүй суманд сумын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. БУСАД ЗҮЙЛ

15 дугаар зүйл.Хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх бүрэн эрх бүхий албан тушаалтанд хүлээлгэх хариуцлага

15.1.Хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх эрх бүхий албан тушаалтан хууль тогтоомж зөрчсөн бол түүнд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

16 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

16.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

16.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

16.3. Энэ хуулийг 2003 оны 1 дүгээр сарын 3-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

С.ТӨМӨР-

ОЧИР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ. НИЙТИЙН ЁС СУРТАХУУН, ХҮН АМЫН ЭРҮҮЛ МЭНД, ЭРҮҮЛ АХУЙН ЖУРМЫН ЭСРЭГ ЗӨРЧИЛ

6.1. дүгээр зүйл.Хог хаягдлын тухай хууль зөрчих

2.Тээврийн хэрэгслийн болон барилгын хог хаягдлыг:

- 2.1.цэвэрлэх;
- 2.2.цуглуулах;
- 2.3.ангилах;
- 2.4.тээвэрлэх;
- 2.5.дахин боловсруулах;
- 2.6.сэргээн ашиглах;
- 2.7.устгах;

2.8.булшлах журам зөрчсөн нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

6.30 дугаар зүйл.Нийслэл Улаанбаатар хотод мөрдөх хууль, дүрэм, журам зөрчих

1.Нийслэл хотын дүрэм зөрчсөн бол хүнийг хорин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Авто зогсоолын нэгдсэн удирдлагын цахим системд холбогдоогүй, стандартын шаардлага хангаагүй авто зогсоол ажиллуулсан бол зөрчлийг арилгуулж, хууль зөрчиж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4.Зөвшөөрөлгүй нийтийн тээвэр, таксины үйлчилгээ эрхэлсэн бол хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ. АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРМЫН ЭСРЭГ ЗӨРЧИЛ

10.14.Аялал жуулчлалын тухай хууль зөрчих

1.Аялал жуулчлалын үйлчилгээний байгууллага нь үйлчилгээний стандарт, техникийн зохицуулалт, зэрэглэлд тавигдах шаардлагыг зөрчиж үйл ажиллагаа явуулсан бол хуулийн этгээдийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

10.25 дугаар зүйл.Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль зөрчих

1.Итгэмжлэгдсэн сорилтын лаборатори, баталгаажуулалт, техникийн хяналтын байгууллага нь тохирлын үнэлгээний үр дүнг зориуд буруу гаргасан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг хорин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Нийтийн ашиг сонирхол, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдалд хохирол учруулж болзошгүй объектод сорилт, баталгаажуулалт, техникийн хяналт явуулах байгууллага нь хуульд заасан журмын дагуу нэг жилээс дээш хугацаагаар итгэмжлэгдээгүйгээр тохирлын үнэлгээний үйл ажиллагаа явуулсан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3.Итгэмжлэгдсэн байгууллага тохирлын үнэлгээг итгэмжлэлээр тогтоосон хүрээнд явуулах эрхээ хэтрүүлж үйл ажиллагаа явуулсан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4.Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн төрийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах мэдээ, мэдүүлгийг хуурамчаар гаргасан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гучин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

5.Нийтийн ашиг сонирхол, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдлыг хамгаалах объектод тогтоосон техникийн зохицуулалтыг мөрдөөгүй, эсхүл үндэсний стандарт, техникийн зохицуулалтын үзүүлэлт шаардлагыг хангаагүй байгууллагын стандартыг баримтлан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлсэн бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

6.Нийтийн ашиг сонирхол, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчин, улс орны аюулгүй байдалд хохирол учруулж болзошгүй бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэл эхэлснээс хойш гурван сарын дотор тохирлын баталгаанд хамруулаагүй бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

7.Хуульд заасныг зөрчиж:

7.1.үндэсний стандартыг худалдах зорилгоор хувилж олшруулсан;

~~7.2.үндэсний стандарт, эсхүл стандарт хэрэглэх журамд зааснаас өөр стандарт хэрэглэсэн;~~

7.3.стандартын шаардлага хангаагүй бүтээгдэхүүнд стандартын товчилсон тэмдэглэгээ тавьсан;

7.4.бүтээгдэхүүний чанарын ангилал, зэргийг зориуд өсгөсөн, эсхүл улсын стандартын тэмдэглэгээ, тохирлын үнэлгээний үр дүнг хууль бусаар ашигласан бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

10.27 дугаар зүйл.Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч эрхээ хэрэгжүүлэхэд саад учруулах

1.Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулиар олгогдсон эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь хууль бусаар саад учруулсан бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

10.29 дүгээр зүйл.Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай хууль зөрчих

1.Паркийн удирдлага нь хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа эрхэлсэн бол тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Паркийн нэгж нь хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа эрхэлсэн бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

АРВАН НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ.ҮНЭТ ЦААС, БАНК, САНХҮҮ, ГААЛЬ, ТАТВАР, ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ, ДААТГАЛЫН ЖУРМЫН ЭСРЭГ ЗӨРЧИЛ

11.2 дугаар зүйл.Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль зөрчих

1.Төрийн хяналт шалгалтад хамрагдах үүрэг бүхий этгээд:

1.1.хяналт шалгалтаас зайлсхийсэн;

1.2.дотоод хяналт шалгалтын журам тогтоож мөрдүүлээгүй бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Төрийн хяналт шалгалтад хамрагдах үүрэг бүхий этгээд төрийн хяналт шалгалтад холбогдолтой баримт бичгийг:

2.1.гаргаж өгөхөөс үндэслэлгүйгээр татгалзсан;

2.2.засварласан;

2.3.гэмтээсэн;

2.4.зайлсхийсэн;

2.5.устгасан;

2.6.хуурамч баримт бичиг гаргаж өгсөн бол хүнийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

АРВАН ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. МЭДЭЭЛЭЛ, ХАРИЛЦАА ХОЛБОО, ТЭЭВЭР, ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН АШИГЛАЛТ, ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЖУРМЫН ЭСРЭГ ЗӨРЧИЛ

14.6 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хууль зөрчих

1.Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчихдоо зорчих тасалбар худалдан аваагүй бол хүнийг арван нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчихдоо:

2.1.бусдын амь нас, эрүүл мэндэд аюул, гэм хор учруулж болзошгүй эд зүйлийг авч явсан;

2.2.нийтийн тээврийн хэрэгслийн эд ангийг эвдсэн, эсхүл гэмтээсэн бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг хорин таван нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3.Тээвэрлэгч нь ачаа, зорчигчийг тээвэрлэлтийн нөхцөл, техникийн шаардлага хангасан зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлээгүй бол хүнийг нэг зуун тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянга таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4.Автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч, жолооч:

4.1.автотээврийн хэрэгслийг гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх;

4.2.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах;

4.3.байгаль орчныг хамгаалах;

4.4.иргэдийн эрүүл мэнд, амгалан тайван байдлыг алдагдуулахгүй байх нөхцөлийг хангах;

4.5.зориулалтын, зөвшөөрөгдсөн байр, зогсоол, талбайд автотээврийн хэрэгслийг тавих үүргээ биелүүлээгүй бол хүнийг арван нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

5.Техникийн хяналтад ороогүй автотээврийн хэрэгслийг замын хөдөлгөөнд оролцуулсан бол хүнийг хорин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

6.Согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн жолоочийг замд гарах зөвшөөрөл олгосон бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

7.Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн чиглэл, замналын зогсоолыг зөвшөөрөлгүйгээр шинээр тогтоосон, эсхүл өөрчилсөн бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

8.Хуульд заасан тусгай зөвшөөрөлгүйгээр автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийсэн, дугаар үйлдвэрлэсэн бол хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

9.Хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллагаас гаргасан нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм, журам зөрчсөн бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг хорин таван нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

10.Хуульд заасан үүргээ:

10.1.тээвэрлэгч;

10.2.тээвэрлүүлэгч;

10.3.зорчигч биелүүлээгүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг арван таван нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг зуун тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

11.Техникийн хяналтын үзлэг хийх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаагүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг гучин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

12.Тээвэрлэлтийн гэрээгүй нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ эрхэлсэн бол хүнийг нэг зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

13.Авто үйлчилгээний байгууллага нь хуульд заасан шаардлагыг хангаагүй бол хүнийг тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

АРВАН ТАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХЭВИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭСРЭГ ЗӨРЧИЛ

15.2 дугаар зүйл.Төрийн албан тушаалтны шийдвэрийг үл биелүүлэх, үйл ажиллагаанд нь саад учруулах

1.Төрийн албан хаагч, эсхүл улсын байцаагчийн эрхтэй этгээдийг хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх зорилгоор:

- 1.1. тавьсан хууль ёсны шаардлагыг биелүүлээгүй, эсхүл биелүүлэхгүй байхыг бусдад уриалсан;
- 1.2. хууль ёсны дагуу шаардсан холбогдох мэдээ, мэдээллийг цаг хугацаанд нь гаргаж өгөөгүй, эсхүл санаатайгаар худал мэдээлэл өгсөн, эсхүл төөрөгдүүлсэн;
- 1.3. хийсэн үйл ажиллагаанд нь саад учруулсан, эсхүл хөндлөнгөөс нөлөөлөхийг оролдсон бол хүнийг тавин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

АРВАН НАЙМДУГААР БҮЛЭГ. БУСАД ЗҮЙЛ

18.1 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

1. Энэ хуулийг 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.НЯМДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЗӨРЧИЛ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.Энэ хуулийн зорилт нь зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааны үндэслэл, журмыг тогтоож, зөрчлийг шалгах, зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулах, энэхүү ажиллагааны явцад хүн, хуулийн этгээдийн хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалахад оршино.

1.2 дугаар зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх хууль тогтоомж

1.Зөрчил шалган шийдвэрлэх хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

1.3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа нь зөрчил хаана гарсныг үл харгалзан энэ хуулийн дагуу явагдана.

2.Энэ хууль нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хамаарах хилийн чанадад байгаа Дипломат төлөөлөгчийн газрын эзэмшил нутаг, усан, агаарын орон зайд байгаа Монгол Улсын усан онгоц, агаарын хөлөгт зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахад нэгэн адил үйлчилнэ.

3.Дипломат эрх ямба, дархан эрх эдэлж байгаа хүнд холбогдуулан зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийг Улсын ерөнхий прокурор Монгол Улсын гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар уламжлан тухайн улс, олон улсын байгууллагаас хүснэ.

1.4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.1."зөрчил шалган шийдвэрлэх" гэж зөрчлийн хэрэг бүртгэлт, түүнд тавих прокурорын хяналт, зөрчил шүүхээр хянан шийдвэрлэх ажиллагааг;

1.2."зөрчлийн хэрэг бүртгэлт" гэж зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийг тогтоох, шийтгэл оногдуулах эсэхийг шийдвэрлэх зорилгоор эрх бүхий албан тушаалтны явуулах энэ хуульд заасан ажиллагааг;

1.3."зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтан" гэж эрх бүхий албан тушаалтны шууд харьяалах дээд шатны албан тушаалтныг;

1.4."оролцогч" гэж зөрчилд холбогдогч, хохирогч, тэдгээрийн хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийг;

1.5."хувийн баримт бичиг" гэж Монгол Улсын иргэний үнэмлэх, үндэсний гадаад паспорт, албаны болон жолоодох эрхийн үнэмлэх, гадаадын иргэний паспорт, эсхүл тэдгээртэй адилтгах баримт бичгийг.

2.Энэ хуульд хэрэглэсэн бусад нэр томьёог Зөрчлийн тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан утгаар ойлгоно.

1.7 дугаар зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааны нууцлал

1.Шүүгч, прокурор, зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах болон эрх бүхий албан тушаалтан зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад олж мэдсэн хувь хүн, байгууллага, төрийн болон албаны нууцыг задруулахгүй байх, түүнийг хамгаалах арга хэмжээ авна.

2.Шүүгч, прокурор, зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах болон эрх бүхий албан тушаалтан нь хувь хүн, байгууллага, төрийн болон албаны нууцтай холбоотой ажиллагаанд оролцсон, байлцсан хүнд нууцыг задруулахгүй байх үүргийг сануулж, бичгээр баталгаа гаргуулж авна.

1.8 дугаар зүйл.Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааны харьяалал

1.Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг уг зөрчил үйлдэгдсэн нутаг дэвсгэр, энэ хуульд заасан харьяаллын дагуу явуулна.

2.Энэ хуульд заасан тохиолдолд зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн тодорхой ажиллагааг прокурорын зөвшөөрлөөр харьяалах нутаг дэвсгэрээс гадна явуулж болно.

3.Тухайн зөрчил хэд хэдэн нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн бол сүүлийн зөрчил үйлдэгдсэн нутаг дэвсгэрийн эрх бүхий байгууллага шалган шийдвэрлэнэ.

4.Зөрчил үйлдэгдсэн газрыг тогтоох боломжгүй, зөрчлийн хэргийг тухайн орон нутагт шалгахад нөлөөлөл үзүүлж болохуйц нөхцөл байдал тогтоогдсон, эсхүл эрх бүхий албан тушаалтан хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэд хэдэн аймаг, сум, дүүрэгт хэрэгжүүлэх явцад зөрчил илрүүлсэн бол зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн харьяаллыг прокурор тогтооно.

5.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хамаарах хилийн чанадад байгаа Дипломат төлөөлөгчийн газрын эзэмшил нутаг, усан, агаарын орон зайд байгаа Монгол Улсын усан онгоц, агаарын хөлөгт гарсан зөрчлийг шалган шийдвэрлэх харьяаллыг Улсын ерөнхий прокурор тогтооно.

6.Дараахь эрх бүхий албан тушаалтан доор дурдсан харьяаллын дагуу зөрчлийг шалган шийдвэрлэнэ:

6.35.автотээврийн хяналтын улсын байцаагч Зөрчлийн тухай хуулийн 6.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, 6.30 дугаар зүйлийн 1, 2, 4 дэх хэсэг, 10.14, 10.25, 10.27, 10.29, 11.2, 14.6 дугаар зүйл, 15.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зөрчил;

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ЗӨРЧИЛ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ

2.1 дүгээр зүйл.Зөрчил хянан шийдвэрлэх шүүх

1.Эрүүгийн хэргийн шүүх энэ хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасан зөрчлийг харьяаллын дагуу, энэ хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.8, 6.9, 6.13, 6.26, 6.29, 6.30 дахь заалтад заасан эрх бүхий албан тушаалтны шийтгэл оногдуулсан, шийтгэлээс чөлөөлсөн шийдвэрт гаргасан оролцогчийн гомдол, прокурорын дүгнэлтээр анхан шатны журмаар, оролцогчийн гомдол, прокурорын эсэргүүцлээр давж заалдах шатны журмаар зөрчил хянан шийдвэрлэнэ.

2.Захиргааны хэргийн шүүх энэ хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6.7, 6.11, 6.12, 6.14, 6.15, 6.16, 6.17, 6.18, 6.19, 6.20, 6.21, 6.22, 6.23, 6.24, 6.25, 6.27, 6.28, 6.31, 6.33, 6.34, 6.35, 6.36, 6.37, 6.38, 6.39, 6.40, 6.41, 6.42, 6.43, 6.44, 6.45, 6.46, 6.47, 6.48, 6.49, 6.50, 6.51, 6.52, 6.53, 6.54, 6.55, 6.56, 6.57, 6.58, 6.59, 6.60, 6.61 дэх заалтад заасан эрх бүхий албан тушаалтны шийтгэл оногдуулсан, шийтгэлээс чөлөөлсөн шийдвэрт гаргасан оролцогчийн гомдол, прокурорын дүгнэлтээр зөрчил хянан шийдвэрлэнэ.

2.3 дугаар зүйл.Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтан

1.Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтан дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

1.1.зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг зохион байгуулалт, мэргэжлийн удирдлагаар хангах;

1.2.зөрчлийн талаархи гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлж, прокурорын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх;

1.3.зөрчлийн хэрэг бүртгэлт явуулах үүргийг нэг, эсхүл хэд хэдэн эрх бүхий албан тушаалтанд даалгах;

1.4.шаардлагатай тохиолдолд зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг явуулах эрх бүхий албан тушаалтныг өөрчлөх;

1.5.зөрчил шалгах нэмэлт ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол хэрэг бүртгэлтийн хугацааг 14 хүртэл хоногоор сунгах;

1.6.зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн хэргийг харьяаллын дагуу шилжүүлэхээр прокурорт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

1.7.шаардлагатай бол эрх бүхий албан тушаалтны бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх.

2.Оролцогч энэ хуулийн 2.2 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтныг татгалзан гаргах хүсэлтийг прокурорт гаргаж болно.

3.Прокурор энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хангахаас татгалзах, үндэслэлтэй гэж үзвэл хүсэлтийг хангаж, өөр албан тушаалтныг томилно.

4.Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрт гомдол гаргахгүй.

5.Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтан энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад гэмт хэргийн шинж илрүүлсэн бол прокурорт даруй мэдэгдэнэ.

2.4 дүгээр зүйл.Эрх бүхий албан тушаалтан

1.Энэ хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан эрх бүхий албан тушаалтан хуулиар хүлээсэн чиг үүргийн хүрээнд зөрчил шалган шийдвэрлэх явцад дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

1.1.хуулиар харьяалуулсан зөрчлийг өөрөө илрүүлсэн, эсхүл зөрчлийн тухай гомдол, мэдээлэл ирүүлснийг хүлээн авч хялбаршуулсан журмаар хянан шийдвэрлэх;

1.2.зөрчлийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, бүртгэх;

1.3.хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу зөрчлийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах, эсхүл зөрчлийн хэрэг нээх;

1.4.зөрчлийн талаархи гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналыг зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтанд гаргах;

1.5.зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн ажиллагааг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу явуулах;

1.6.шинжилгээнд зориулж хэв загвар, дээж авах, шинжилгээ хийх;

1.7.прокурорын шийдвэр, үйл ажиллагааны талаар хуульд заасан журмын дагуу тухайн нэгжийн дээд шатны прокурорт гомдол гаргах;

1.8.зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогчийн гаргасан хүсэлтийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шийдвэрлэх;

1.9.хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу эрх хязгаарлах арга хэмжээг авах;

1.10.хуулиар харьяалуулсан зөрчилд шийтгэл оногдуулж, албадлагын арга хэмжээ авах;

1.11.зөрчлийн үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ авах, зардлыг нөхөн төлүүлэх;

- 1.12. зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээд шийтгэл оногдуулсан шийдвэрийг тогтоосон хугацаанд биелүүлээгүй, зөрчлийн үр дагаврыг арилгахтай холбоотой зардлыг нөхөн төлөөгүй бол албадан гүйцэтгүүлэхээр шүүхэд хүсэлт гаргах;
- 1.13. шүүхээс зөрчил хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох;
- 1.14. хуульд заасан бусад.
2. Оролцогч энэ хуулийн 2.2 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр эрх бүхий албан тушаалтныг татгалзан гаргах хүсэлтийг зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтанд гаргаж болно.
3. Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтан энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хангахаас татгалзах, үндэслэлтэй гэж үзвэл хүсэлтийг хангаж, зөрчлийн хэргийг шалгуулахаар өөр эрх бүхий албан тушаалтанд шилжүүлнэ.
4. Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийг удирдах албан тушаалтны шийдвэрт гомдол гаргахгүй.
5. Эрх бүхий албан тушаалтан оногдуулсан шийтгэл, шийтгэлийг албадан гүйцэтгүүлэх үндэслэлийг шүүхэд нотлох үүрэг хүлээнэ.
6. Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад гэмт хэргийн шинжийг илрүүлсэн бол прокурорт даруй мэдэгдэнэ.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ. ХУУЛЬ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БОЛОХ

10.1 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

1. Энэ хуулийг 2017 оны 7 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ц.НЯМДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 1 дүгээр сарын 26-ны өдөр

Улаанбаатар хот

АХМАД НАСТНЫ ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

АХМАД НАСТАНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ, ДЭМЖЛЭГ, ХҮНДЭТГЭЛ

8 дугаар зүйл. Ахмад настны амьжиргааг дэмжих

8.1.5.ахмад настан нийслэл, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл /таксинаас бусад/-ээр орон нутгийн харьяалал харгалзахгүй үнэ төлбөргүй зорчих бөгөөд нийтийн тээврийн байгууллага ахмад настныг нийтийн тээврийн хэрэгслээр чөлөөтэй, аюулгүй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэх;

8.1.6.ахмад настанд олгох нийтийн тээврийн хэрэгслийн төлбөрийг харьяа аймаг, нийслэлийн төсвөөс санхүүжүүлэх.

8.2.Энэ хуулийн 8.1.2-т заасан амралт, сувиллын газрын стандартыг стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, энэ хуулийн 8.1.5-д заасан нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих журмыг Засгийн газар батална.

17 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

17.1.Энэ хуулийг 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

М.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2016 оны 2 дугаар сарын 05-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ ЭРХИЙН ТУХАЙ ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ НИЙГМИЙН ХАРИЛЦААНД ТЭГШ ОРОЛЦОХ ЭРХ

6 дугаар зүйл. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг үл ялгаварлан гадуурхах

6.3.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний таатай, аюулгүй орчинд амьдрах, сурч боловсрох, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд оролцох, улс төрийн эрхээ эдлэхэд энэ хуулийн 6.2-т зааснаас гадна иргэн, хуулийн этгээдийн дараахь үйлдэл, эс үйлдэхгүйг ялгаварлан гадуурхалт гэж үзнэ:

6.3.1.нийтийн тээврээр зорчих, дэд бүтэц, орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламжид саадгүй хүрэх, нийтийн тээврийн хэрэгслээр чөлөөтэй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлээгүй байх;

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ АЖИЛЛАЖ АМЬДРАХ ОРЧИН НӨХЦӨЛИЙГ САЙЖРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

8 дугаар зүйл. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний ажиллаж, амьдрах орчин, нөхцөлийг сайжруулах арга хэмжээ

8.1.Орон сууц, олон нийтийн барилга байгууламж, зам талбай, нийтийн тээвэр, мэдээлэл, харилцаа холбооны технологи нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хүртээмжтэй байна.

8.2.Нийтийн тээвэр, харилцаа холбоо, нийтийн үйлчилгээ, барилга байгууламжийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хүртээмжтэй болгох, хиймэл эрхтэн, туслах болон асаргаа сувилгаа, ариун цэвэр-эрүүл ахуйн материал, хэрэгсэл, бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэж, үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийг дэмжих журмыг Засгийн газар батална.

8.3.Төрийн байгууллага нь нийтийн барилга байгууламж, зам талбай, нийтийн тээвэр, мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хүртээмжтэй байлгах хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлох, шаардлагатай стандарт, удирдамжийн баримт бичгийг боловсруулах, хяналт шалгалт хийх, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах, судалгаа шинжилгээ хийх, үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх ба холбогдох зардлыг улсын төсөвт тусгана.

8.4.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, залуучуудад хүртээмжтэй дэд бүтцийг сайжруулах, түүнд мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглах боломжийг нэмэгдүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэлтийг дэмжих, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хоол хүнс, хувцас, орон байр, ахуйн хэрэгслээр хангах арга хэмжээг авч, зардлыг барилга, зам, нийтийн тээвэр, мэдээлэл, харилцаа холбоо, эрүүл мэнд, нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэл, дүүргийн төсөвт тусган шийдвэрлэнэ.

10 дугаар зүйл. Нийтийн тээврийн үйлчилгээг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэх

10.1.Нийтийн тээврийн байгууллага нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийтийн тээврийн хэрэгслээр чөлөөтэй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

10.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хэрэгцээнд нийцсэн нийтийн тээврийн хэрэгсэл, зогсоол, үйлчилгээний заавал мөрдөх үндэсний стандартыг тээвэр, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын саналыг үндэслэн стандартчиллын байгууллага батална.

10.3.Нийтийн тээврийн байгууллага энэ хуулийн 10.2-т заасан стандарт бүхий тээврийн хэрэгслийг ашиглах үүрэгтэй.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮНИЙ БУСАД ЭРХ

32 дугаар зүйл. Бие даан амьдрах эрх

32.8.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн нийслэл, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл /таксинаас бусад/-ээр орон нутгийн харьяалал харгалзахгүйгээр үнэ төлбөргүй зорчино. Энэ арга хэмжээнд шаардагдах хөрөнгийг нийслэл, орон нутгийн төсөвт жил бүр тусган, хэрэгжүүлнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 2 дугаар сарын 09-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ЦАГДААГИЙН АЛБАНЫ ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

**ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ШУУРХАЙ, АЮУЛГҮЙ
БАЙДЛЫГ ХАНГАХ**

**59 дүгээр зүйл. Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны шуурхай
байдлыг хангах**

59.1.Цагдаагийн алба хаагч албан үүргээ гүйцэтгэх үедээ дараахь эрх эдэлнэ:

59.1.4.хот, суурингийн дотор нийтийн тээврийн хэрэгсэл /таксинаас
бусад/-ээр үнэ төлбөргүй зорчих;

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН САНХҮҮЖИЛТ

94 дүгээр зүйл. Орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэх

94.1.Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, бүх шатны Засаг дарга нь нийтийн хэв
журам хамгаалах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор нутаг
дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллага, алба хаагчийг орон байр, хүнс,
тээвэр, холбооны хэрэгслээр хангах, томилогдсон алба хаагч, түүний гэр бүлийн
 гишүүдэд дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг орон нутгийн
 төсөвт тусган санхүүжүүлж болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

М.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 2 дугаар сарын 09-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН ТУХАЙ

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧ, ТҮҮНИЙ ЭРХ ЗҮЙН БАТАЛГАА

33 дугаар зүйл. Дотоодын цэргийн алба хаагчийн эрх

33.1.Дотоодын цэргийн алба хаагч энэ хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэхдээ Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан нийтлэг эрхээс гадна дараахь эрх эдэлнэ:

33.1.11.хот, суурины дотор такси үйлчилгээнээс бусад нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих;

40 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

40.1.Энэ хуулийг 2017 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
М.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны 02 сарын 02 өдөр

Улаанбаатар хот

**ГАМШГААС ХАМГААЛАХ ТУХАЙ
/ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/
ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ**

**ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН БАЙГУУЛЛАГА, ТҮҮНИЙ АЛБА ХААГЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН
БАЙДАЛ**

**49 дүгээр зүйл. Онцгой байдлын байгууллагын алба хаагчид олгох
тэтгэвэр, тэтгэмж**

49.1. Онцгой байдлын байгууллагын алба хаагч Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд заасны дагуу тэтгэвэр, тэтгэмж авна.

49.2. Гамшгаас хамгаалах улсын хяналтын байцаагч албан үүргээ гүйцэтгэж явахдаа хот, суурингийн дотор нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэгүй зорчино.

49.3. Онцгой байдлын байгууллагын алба хаагч албан үүргээ гүйцэтгэж яваад амь насаа алдсан тохиолдолд 10 жилийн үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний тэтгэмжийг тухайн алба хаагчийн сарын үндсэн цалингийн дунджаар тооцож түүний гэр бүлд нэг удаа олгоно.

БУСАД ЗҮЙЛ

52 дугаар зүйл. Хууль тогтоомж зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлага

52.1. Гамшгаас хамгаалах тухай хууль тогтоомж зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол Төрийн албаны тухай хууль, Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага оногдуулна.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
М.ЭНХБОЛД**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2008 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН ТУХАЙ
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. Нийтлэг үндэслэл****1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт**

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи төрийн бодлого, үндсэн зарчмыг тодорхойлж, төрийн байгууллагын удирдлага, хяналтын тогтолцоо, ажлын байранд тавигдах хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг хангах, ажилтан, хөдөлмөр эрхлэгч иргэнийг эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомж

2.1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1. "хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй" гэж хөдөлмөрлөх явцад хүний ажиллах чадвар, эрүүл мэндийг хэвээр хадгалах, эрүүл, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн нийгэм, эдийн засаг, зохион байгуулалт, техник, технологи, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн арга хэмжээ авах, эмчлэх, сувилах, нөхөн сэргээх, эрсдэлээс хамгаалах үйл ажиллагааг;

3.1.2. "хөдөлмөрийн аюулгүй байдал" гэж хөдөлмөрлөх явцад хүний эрүүл мэнд, хөдөлмөрлөх чадварт үйлдвэрлэлийн аюултай, хортой хүчин зүйлийн нөлөөллийн түвшин нь эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрээгүй байхыг;

3.1.3. "хөдөлмөрийн эрүүл ахуй" гэж хөдөлмөрлөх явцад хими, физик, биологийн хүчин зүйлээс шалтгаалан хүний бие махбодь, мэдрэл сэтгэхүйд өөрчлөлт орж өвчлөх, хөдөлмөрийн чадвараа түр болон бүрэн алдахаас урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг;

3.1.4. "хөдөлмөрийн нөхцөл" гэж хөдөлмөрлөх явцад хүний ажиллах чадвар, эрүүл мэндэд дагнасан буюу хамссан байдлаар нөлөөлөх ажлын байрны болон үйлдвэрлэлийн орчныг;

3.1.5. "үйлдвэрлэлийн хортой хүчин зүйл" гэж хүний эрүүл мэндэд нөлөөлж өвчлүүлэх, сэтгэхүйд өөрчлөлт оруулах, хөдөлмөрлөх чадварыг бууруулах, мэргэжлийн өвчин бий болгох уршиг бүхий үйлдвэрлэлийн хүчин зүйлийг;

3.1.6."үйлдвэрлэлийн аюултай хүчин зүйл" гэж ажлын ээлжийн хугацаанд хурц хордлого, үйлдвэрлэлийн осолд хүргэх, хүний эрүүл мэнд, амь насанд аюул учруулах хүчин зүйлийг;

3.1.7. "ажлын байран дахь эрсдэл" гэж иргэнийг үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалах өвчинд хүргэж болзошгүй ажлын байрны нөхцөлийг;

3.1.8."эрсдэлийн үнэлгээ" гэж ажлын байрны эрсдэлд үнэлэлт өгөх үйл явцыг;

3.1.9. "ажлын байр" гэж иргэн, ажилтны гүйцэтгэх ажил үүрэгтэйгээ холбоотойгоор хүрэлцэн очих ёстой ажил олгогчийн шууд ба шууд бус хяналтын дор байх бүх байрыг;

3.1.10."хурц хордлого" гэж цацраг болон биологийн идэвхт бодис, химийн хорт бодисын нөлөөгөөр хурц, цочмог хэлбэрээр богино хугацаанд хордохыг;

3.1.11."тусгай хувцас" гэж үйлдвэрлэлийн хортой, аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс хамгаалах зориулалт бүхий хувцас, гутал, малгай, бээлий зэрэг хэрэгслийг;

3.1.12."нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл" гэж үйлдвэрлэлийн хортой, аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс ажилтныг хамгаалах зориулалт бүхий хэрэгслийг;

3.1.13."хамтын хамгаалах хэрэгсэл" гэж үйлдвэрлэлийн хортой, аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллөөс хоёр ба түүнээс дээш тооны ажилтныг нэгэн зэрэг хамгаалах зориулалт бүхий хэрэгслийг;

3.1.14."хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцоо" гэж хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи бодлого, зорилтыг тодорхойлох, тэдгээрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах, манлайлах, хяналт тавих, үнэлгээ хийх харилцан холбоо бүхий удирдлагын үйл ажиллагааны цогцыг;

3.1.15."ахуйн байр" гэж иргэн, ажилтны хөдөлмөрлөх хэвийн үйл ажиллагааг хангахад чиглэсэн, тусгайлан төхөөрөмжилсөн хувцас солих, түр амрах, хооллох, бие засах, усанд орох, дулаацах зэрэг зориулалтын өрөө тасалгааг;

3.1.16."үйлдвэрлэлийн ажлын байрыг хөдөлмөрийн нөхцөлөөр аттестатчилах" гэж гүйцэтгэж буй ажлын аюултай, хортой, хүнд, ачаалалтай байдал нь хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн нөхцөлийн хэм хэмжээнд нийцэж байгаад үнэлгээ өгөхийг;

3.1.17."хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөл" гэж ажилтанд нөлөөлөх үйлдвэрлэлийн хортой ба аюултай хүчин зүйлийн нөлөөллийн түвшин нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тогтоосон хэм хэмжээнээс хэтрээгүй байхыг;

3.1.18."үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдал" гэж зураг төсөл, техникийн баримт бичигт заасан нөхцөлийн дагуу тоног төхөөрөмжийг ажиллуулахад хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан байхыг;

3.1.19."хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандарт" гэж хөдөлмөрийн нөхцөл, аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон хэм хэмжээг.

3.1.20."үйлдвэрлэлийн осол" гэж хөдөлмөр эрхлэгч иргэн хөдөлмөрлөх үүргээ биелүүлэх явцад үйлдвэрлэлийн болон түүнтэй адилтгах хүчин зүйлийн үйлчлэлд өртөхийг;

3.1.21."үйлдвэрлэлийн орчин" гэж аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааны талбай, гадна орчныг;

3.1.22."эрсдэлийн түвшин их ажлын байр" гэж хөдөлмөрлөх явцад ажилтанд учирч болзошгүй аюултай хүчин зүйлийн магадлал нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс өндөр байхыг.

4 дүгээр зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

4.1. Энэ хууль нь ажил, хөдөлмөр эрхэлж буй дараахь этгээдэд үйлчилнэ:

4.1.1. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 4.1.1, 4.1.3-т заасан ажил олгогч, ажилтан;

4.1.2. хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн;

4.1.3.иргэд хоорондын гэрээгээр ажиллагчид;

4.1.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагад үйлдвэрлэлийн дадлага хийж байгаа их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн суралцагч, цэргийн сургуулийн сонсогч;

4.1.5. хугацаат ба цэргийн гэрээт алба хаагч, дайчилгааны сургууль, цугларалтад оролцож байгаа цэргийн үүрэгтэн;

4.1.6. хоршоо, нөхөрлөлийн гишүүд;

4.1.7. ял эдэлж байгаа хоригдол;

4.1.8.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа гадаадын аж ахуйн нэгж, байгууллагад ажилладаг Монгол Улсын иргэн, гадаадын болон харьяалалгүй иргэн.

4.1.9. хамтран ажиллах, ажил гүйцэтгэх гэрээний үндсэн дээр болон бусад хэлбэрээр ажил, хөдөлмөр эрхэлж буй Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, харьяалалгүй иргэн.

5 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар төрөөс баримтлах бодлого, зарчим

5.1.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи төрийн бодлогын үндэс нь хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэн, ажилтны амь нас, эрүүл мэндийг бүх талаар хамгаалахад чиглэгдэнэ.

5.2.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үйл ажиллагаанд дараахь зарчмыг баримтална:

5.2.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи хэм хэмжээний шаардлага нэгдмэл байх;

5.2.2.хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг хэрэгжүүлэх байнгын хяналтын тогтолцоог хангах;

5.2.3.хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи мэдээллийн ил тод, үнэн бодит байдлыг хангах;

5.2.4.хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн хөдөлмөрийн нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх.

9 дүгээр зүйл. Машин механизм, тоног төхөөрөмжид тавих шаардлага

9.1.Үйлдвэрлэлийн зориулалттай, хүний эрүүл мэндэд аюул учруулж болох машин механизм, тоног төхөөрөмжийн талаар ажил олгогч нь дараахь шаардлагыг хангасан байна:

9.1.1. машин механизм, тоног төхөөрөмжийн бүтэц, хийц, хөдөлгөөнт хэсэг, удирдлага, дохиоллын систем, бүрдэл хэсэг (ажлын байр, гарц, шат, хашлага, хамгаалах хэрэгсэл) нь аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан байх;

9.1.2. машин механизм, тоног төхөөрөмжийг ажиллуулах, засвар үйлчилгээ хийх үед мөрдөх ашиглалт, аюулгүй ажиллагааны заавар, техникийн паспорттай байх;

9.1.3 машин механизм, тоног төхөөрөмжийг суурилуулах, их засварын дараа ашиглалтад оруулахдаа улсын байцаагчаар хянуулж зөвшөөрөл, гэрчилгээ авсан байх;

9.1.4 машин механизм, тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээ, тохируулгыг техникийн баримт бичигт заасан хугацаанд тогтмол хийж байх.

9.2.Машин механизм, тоног төхөөрөмжийг бусдад шилжүүлэхдээ ашиглалтын паспорт, гэрчилгээний хамт шилжүүлнэ.

9.3.Цахилгааны тоног төхөөрөмж нь удирдлага, дохиолол, хаалт, хамгаалалттай, гарч болзошгүй ослоос урьдчилан сэргийлэх хэрэгслээр тоноглогдсон байна.

9.4.Цахилгааны тоног төхөөрөмж нь зураг төслийн дагуу угсрагдсан, газардуулга, газардуулгын даацын баталгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, цахилгаан ашиглалтын аюулгүй ажиллагааны дүрмийн шаардлагыг хангасан байна.

9.5.Энэ хуулийн 9.1-9.4-т заасан шаардлагыг хангаагүй машин механизм, тоног төхөөрөмжийг ашиглахыг хориглоно.

10 дугаар зүйл. Өргөх, зөөх, тээвэрлэх механизмд тавих шаардлага

10.1.Өргөх, зөөх, тээвэрлэх хэрэгслийн техникийн бүрэн бүтэн байдлыг хангасан байна.

10.2.Өргөх, зөөх, тээвэрлэх хэрэгсэлд мэргэжлийн байгууллагаар техникийн магадлагаа хийлгэж, зохих зөвшөөрлийг авсан байна.

10.3.Өргөх, зөөх, тээвэрлэх хэрэгсэлд засвар үйлчилгээ, тохируулгыг техникийн баримт бичигт заасны дагуу аж ахуйн нэгж, байгууллага тодорхой хугацаанд хийж, эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулна.

10.4.Энэ хуулийн 10.1, 10.2, 10.3-т заасан шаардлага хангагдсан байх нөхцөлийг ажил олгогч хангасан байна.

12 дугаар зүйл. Химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодистой харьцахад тавих шаардлага

12.1.Ажил олгогч нь химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодис, түүний нөлөөллөөс ажилтны амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авна.

12.2.Ажил олгогч нь үйлдвэрлэлийн явцад хэрэглэж байгаа химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодисын талаар тэмдэглэл хөтөлж, эрх бүхий байгууллагаас баталсан журмын дагуу хөдөлмөрийн хяналтын болон холбогдох мэргэжлийн байгууллагад мэдээлнэ.

12.3.Химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодистой харьцан ажиллагч нь тухайн бодисын эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх талаар зохих мэдлэг, дадлагатай байна.

12.4.Химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодис хэрэглэх, харьцах аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнд тавигдах бусад шаардлагыг холбогдох хуулиар зохицуулна.

12.5.Химийн хорт ба аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, цацраг, биологийн идэвхт бодисын хэрэглээтэй холбоотой осол, хурц хордлого гарсан тохиолдолд үйлдвэрлэлийн ослын нэгэн адил судлан бүртгэнэ.

13 дугаар зүйл. Галын аюулгүй байдалд тавих шаардлага

13.1.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд нь галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх болон гал унтраах дүрэм, журам, стандартыг хангаж ажиллах үүрэг хүлээнэ.

13.2.Галын дохиолол болон гал унтраах тусгай тоноглол, гарц, орцын зураглалыг гал гарч болзошгүй ажлын байр бүрт байрлуулан, тэдгээрийг тогтмол ажиллагаатай байлгаж, ажилтныг уг тоноглолыг ашиглаж сургасан байна.

13.3.Галын аюулгүй байдлыг хангах талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх, үүрэг, хариуцлагыг Галын аюулгүй байдлын тухай, Зөрчлийн тухай хуулиар зохицуулна.

14 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн үзлэг

14.1.Ажил олгогч нь эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас тогтоосон журмын дагуу үйлдвэрлэл, ажил, үйлчилгээтэй холбоотой, зайлшгүй шаардлагатай эрүүл мэндийн урьдчилсан ба хугацаат үзлэгт ажилтныг хамруулна.

14.2.Энэ хуулийн 14.1-д заасны дагуу эрүүл мэндийн үзлэг хийлгэхэд шаардагдах зардлыг ажил олгогч хариуцна.

14.3.Энэ хуулийн 4.1-д заасан этгээд гүйцэтгэж буй тухайн ажил, хөдөлмөрт шаардлагатай бол эмнэлгийн үзлэгт орсон байна.

14.4.Ажилтныг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах журмыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

15 дугаар зүйл. Ажилтныг ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангах

15.1.Ажил олгогч нь ажилтныг түүний ажлын нөхцөл, ажил үүргийн онцлогт тохирсон ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр үнэ төлбөргүй хангах үүрэгтэй.

15.2. Ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслийг турших, худалдаж авах, хадгалах, угааж цэвэрлэх, засварлах, ариутгах зардлыг ажил олгогч хариуцна.

15.3. Ажил олгогч нь ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслийн нэр, төрөл, эдэлгээний хугацаа бүхий жагсаалтыг баталж мөрдүүлнэ.

15.4. Ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслийн чанарын талаар мэргэжлийн байгууллагаар ажил олгогч дүгнэлт гаргуулсан байна. Олон улсын стандартын дагуу үйлдвэрлэсэн, чанарын баталгаа бүхий ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгсэлд энэ заалт хамаарахгүй.

16 дугаар зүйл. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөлд тавигдах шаардлага

16.1.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний ажлын байрны нөхцөл нь тэдний хөдөлмөрлөх чадварт нь тохирсон байна.

16.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний ажлын байр нь түүнийг орж, гарахад нь саад болохооргүй байдлаар тоноглогдсон байна.

17 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн болон мэргэжлийн сургалт

17.1.Ажил, хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэн, ажилтан болон ажил олгогч нь хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журмын дагуу хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтад хамрагдаж мэдлэг, дадлагатай болсон байна.

17.2.Энэ хуулийн 17.1-д заасан сургалт нь дараахь төрлөөр зохион байгуулагдаж болно:

17.2.1. шинээр ажилд орж байгаа иргэний сургалт;

17.2.2. өөр ажлын байранд шилжиж байгаа иргэн, ажилтны сургалт;

17.2.3. үйлдвэрлэлийн хортой, аюултай хүчин зүйлийн үйлчлэл бүхий болон тэдгээртэй адилтгах эрсдэлтэй ажлын байранд ажиллаж байгаа иргэн, ажилтны сургалт.

17.3.Энэ хуулийн 17.2.3-т заасан ажлын байранд зохих сургалтад хамрагдаж, дадлага хийж, шалгалтанд тэнцсэн иргэнийг ажиллуулна.

17.4.Ажил олгогч нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаархи сургалтыг жилд хоёроос доошгүй удаа зохион байгуулж, нийт ажилтныг хамруулан, шалгалт авч байна.

17.5.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтын хөтөлбөр, шалгалт авах журмыг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

17.6.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн чиглэлийн мэргэжилтэн бэлтгэх, мэргэшүүлэх харилцааг Боловсролын тухай, Дээд боловсролын тухай хуулийн дагуу зохицуулна.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Бусад заалт

37 дугаар зүйл. Маргааныг шийдвэрлэх

37.1.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудлаар ажил олгогч, ажилтан болон хөдөлмөр эрхэлж буй этгээдийн хооронд үүссэн маргааныг холбогдох хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Д.ЛҮНДЭЭЖАНЦАН

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны 12 сарын 07 өдөр

Улаанбаатар хот

ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**1 дүгээр зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай хэсэг, заалт нэмсүгэй:**

1/3.4 дүгээр зүйлийн 3, 4 дэх хэсэг:

"3.Энэ хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн 3.9, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13, 3.14, 3.15, 3.16, 3.17, 3.18, 3.19, 3.20, 3.21, 3.22 дахь заалт, 14 дэх хэсгийн 14.25, 14.28, 14.32, 14.33, 14.34 дэх заалтад тусгагдсан тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга гурвалсан гэрээ байгуулж ажиллана.

4.Энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан гэрээний загварыг тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд болон аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хамтран батална."

2/8.1 дүгээр зүйлийн 5.12 дахь заалт:

Тусгай зөвшөөрөл	Тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд
5.12.орон нутгийн, хот доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээвэр, такси үйлчилгээ эрхлэх	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга

3/9.6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:

"2.Энэ хуулийн 3.4 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 3 сарын дотор уг хэсэгт заасан гэрээг нөхөн байгуулна."

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны 12 сарын 07 өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН НИЙСЛЭЛ УЛААНБААТАР ХОТЫН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ НИЙСЛЭЛ ХОТЫН ЧИГ ҮҮРЭГ, ДҮРЭМ

9 дүгээр зүйл. Нийслэл хотын дүрэм

"9.1. Нийслэл хотын дүрэмд дараах харилцааг тусгаж болно:

- 9.1.1. ногоон байгууламжийн ашиглалт, хамгаалалт;
- 9.1.2. цэцэрлэгт хүрээлэн /парк/-ийн ашиглалт, хамгаалалт;
- 9.1.3. хотод тарьж ургуулж болох мод, бут, сөөг;
- 9.1.4. дуу, чимээний бохирдлын хяналт;
- 9.1.5. хүүхдийн тоглоомын талбай байгуулах, түүний ашиглалт, тохижилт;
- 9.1.6. нийтийн зориулалттай эд хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалт;
- 9.1.7. хөшөө, дурсгал, хүндэтгэлийн самбар байрлуулах;
- 9.1.8. хашаа, хайсны стандарт, түүнийг барих, ашиглах, буулгах;
- 9.1.9. явган хүний болон дугуйн зам, талбай төлөвлөлт, ашиглалт, хамгаалалт;
- 9.1.10. ашиглалтад орсон орон сууц, барилга байгууламжийн нүүр тал /фасад/-д тавих шаардлага, өнгөний шийдэл;
- 9.1.11. зам дагуух барилга байгууламж, үйлчилгээ эрхлэгчдийн гаднах орчны тохижилт, цэвэрлэгээ, үйлчилгээ;
- 9.1.12. барилга угсралтын үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгслийн ариутгал, цэвэрлэгээ;
- 9.1.13. ерөнхий боловсролын сургуулийн эргүүл;
- 9.1.14. хотын оршин суугчийн соёл, хөршийн холбоо;
- 9.1.15. сургуулийн хүүхэд тээвэрлэх автобус;
- 9.1.16. нисгэгчгүй нисэх төхөөрөмж /дрон/ ашиглалт;
- 9.1.17. гудамж, талбайд олон нийтийг хамарсан арга хэмжээг зохион байгуулах;
- 9.1.18. нийтийн тээврээр үйлчлүүлэх харилцаа;
- 9.1.19. зар сурталчилгаа, хаягжилт, гудамжны тоноглол;
- 9.1.20. нийтийн байрны ашиглалт, зохицуулалт;
- 9.1.21. алдагдсан эд зүйлсийн зохицуулалт;
- 9.1.22. нүхэн жорлонгийн шаардлага, ашиглалт."

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙСЛЭЛ ХОТЫН УДИРДЛАГА, ТҮҮНИЙ БҮРЭН ЭРХ

22 дугаар зүйл. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн бүрэн эрх

22.1. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль болон бусад хуульд зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

22.1.13.харьяалах нутаг дэвсгэрийн замын хөдөлгөөнд ачааны, түгээлт, хүргэлтийн үйлчилгээний автомашиныг хязгаарлалттайгаар оролцуулах, дэмжлэг үзүүлэх журам батлах;

22.1.14.хотын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ үзүүлэх, түүнд хяналт тавих журам батлах."

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

НИЙСЛЭЛ ХОТЫН ДАГУУЛ ХОТ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТУСГАЙ БҮС

"41 дүгээр зүйл.Тусгай бүсийн Захирагч

41.1.Тусгай бүсийг дагуул хотод байгуулсан тохиолдолд тусгай бүсийн Захирагч нь тухайн дагуул хотын Захирагч байна.

41.2.Энэ хуулийн 41.1-д зааснаас бусад нутаг дэвсгэрт байгуулсан тусгай бүсийн Захирагчийг тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулснаар нийслэлийн Засаг дарга томилно.

51 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

51.1.Энэ хуулийг 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2010 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Улаанбаатар хот

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ХЭМЖЭЭ

6.3.Энэ хуулийн 29.1.12, 29.1.14, 35.1.4-35.1.22 дахь заалт, 35.4, 35.5 дахь хэсэгт заасан тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээг энэ хуульд заасан хязгаарт багтаан аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.

29 дүгээр зүйл.Зам, тээвэр, аялал жуулчлалын чиглэлээр эрхлэх үйл ажиллагаанд зөвшөөрөл олгох, сунгахад хураах тэмдэгтийн хураамжийн хэмжээ

29.1.6.автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход 5 000 000-15 000 000 төгрөг;

29.1.14.орон нутгийн, хот доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээвэр, такси үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгоход 3 000 000-10 000 000 төгрөг.

47 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

47.1. Энэ хуулийг 2011 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА
Н.ЭНХБОЛД**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2020 оны 05 сарын 07 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО, ТӨЛӨВЛӨЛТ, ТҮҮНИЙ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ**НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ****1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт**

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн тогтвортой, залгамж чанарыг хангах, үндэсний хэмжээнд хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд баримтлах зарчмыг тодорхойлох, хөгжлийн бодлого боловсруулах, төлөвлөх, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх, мэдээлэх, нэгдсэн, оновчтой тогтолцоог бүрдүүлэх, бодлого, төлөвлөлтийн харилцаанд оролцогчдын эрх, үүргийг тодорхойлох, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд оролцогчдын түншлэлийг зохистойгоор хангах, бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөл, хэлбэрийг журамлахтай холбогдсон харилцааг зохицуулж, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлага, зохион байгуулалтыг бэхжүүлэхэд оршино.

2 дугаар зүйл.Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль тогтоомж

2.1.Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага, зохицуулалтын тухай хууль, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хууль нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлогыг боловсруулах, батлах, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх, тайлагнах, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлж, удирдлагыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1."хөгжлийн бодлого" гэж улс, салбар, салбар хооронд болон бүс, орон нутгийн түвшинд, урт, дунд, богино хугацаанд хөгжлийн тодорхой асуудлаар ахиц дэвшилд хүрэхээр дэвшүүлсэн хэмжигдэхүйц зорилго, зорилт, тэдгээрийн суурь түвшин, хүрэх үр дүн, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, санхүүжилтийн эх үүсвэрээр баталгаажсан төсөв, хэрэгжилтийг хянах шалгуур үзүүлэлтийг тусгасан эрх бүхий этгээдээс баталсан баримт бичгийг;

4.1.2."хөгжлийн төлөвлөлт" гэж хөгжлийн бодлогын хэмжигдэхүйц зорилго, зорилтуудыг үе шаттайгаар тодорхой хугацаанд хэрэгжүүлэхээр тодорхойлсон төлөвлөгөөг боловсруулах үйл ажиллагааг;

4.1.3."хөгжлийн төлөвлөлтийн үе шат" гэж хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлох, нөөцийг тогтоох, үнэлэх, хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох, төлөвлөлтийг урт, дунд, богино хугацаанд улс, салбар, салбар хооронд болон бүс, орон нутгийн түвшинд төлөвлөх, түүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх, тайлагнах үйл ажиллагааг;

4.1.4."Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого" гэж Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдлыг бататган бэхжүүлэх, дэлхий нийтийн хөгжлийн түгээмэл хандлагыг өөрийн орны онцлогт тохируулан тусгасан, байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хадгалах, хүний хөгжлийг хангах, эдийн засаг, нийгэм, засаглалын хөгжлийг ахисан түвшинд хүргэхэд чиглэсэн урт хугацааны зорилго, зорилт, хүрэх үр дүн, үйл ажиллагаа, шалгуур үзүүлэлтийг тусгасан баримт бичгийг;

4.1.5."Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр" гэж Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тусгагдсан тодорхой зорилт, арга хэмжээг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхээр салбар, салбар хоорондын болон бүс, орон нутгийн онцлогт нийцсэн, нөөцөд суурилсан, санхүүгийн эх үүсвэрээр баталгаажсан үйл ажиллагаа, тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлтийг тусгасан дунд хугацааны бодлогын баримт бичгийг;

4.1.6."Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл" гэж Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн, Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт нийцүүлсэн улс, салбар, салбар хооронд болон бүс, орон нутгийн уялдааг хангасан зорилго, зорилт, хүрэх үр дүн, нөөцөд суурилан боловсруулсан төсөл, арга хэмжээг агуулсан улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлт бүхий дунд хугацааны нэгдсэн төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.7."Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл" гэж Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт суурилсан орон нутгийн онцлогийг тусгасан дунд хугацааны төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.8."Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр" гэж Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тусгагдсан зорилго, зорилтод нийцсэн, Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.9."Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө" гэж Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг төсөв, санхүүгийн тооцоо, эх үүсвэртэй нь уялдуулан нарийвчлан төлөвлөсөн баримт бичгийг;

4.1.10."Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр" гэж Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг орон нутагт хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.11."Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө" гэж орон нутгийн онцлогт нийцсэн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг төсөв, санхүүгийн тооцоо, эх үүсвэртэй нь уялдуулан нарийвчлан төлөвлөсөн баримт бичгийг;

4.1.12."Улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр" гэж Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө оруулалтын төсөл,

арга хэмжээг төсөв, санхүүгийн тооцоо, эх үүсвэртэй нь уялдуулан нарийвчлан төлөвлөсөн хавсралт баримт бичгийг;

4.1.13."Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө" гэж Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд тусгагдсан зорилго, зорилтыг тухайн жилд хэрэгжүүлэх төсөв, санхүүгийн эх үүсвэрийг тусгасан төсөл, арга хэмжээ бүхий төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.14."Аймаг, нийслэл, хотын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө" гэж Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд суурилсан, тухайн нутаг дэвсгэрт хэрэгжүүлэх төсөв, санхүүгийн эх үүсвэрийг тусгасан төсөл, арга хэмжээ бүхий төлөвлөлтийн баримт бичгийг;

4.1.15."хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ" гэж хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийг боловсруулахдаа энэ хуульд заасан зарчмыг баримталсан байдал, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд оролцогчдын чиг үүргээ хэрэгжүүлсэн болон хамтран ажилласан байдал, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнд хийсэн цогц үнэлгээг;

4.1.16."бодлогын зорилго" гэж улс, салбар, салбар хооронд болон бүс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн уялдааг хангасан, хүрч болохуйц эерэг өөрчлөлтийг;

4.1.17."бодлогын зорилт" гэж бодлогын зорилгод нийцсэн, улс, салбар, салбар хооронд болон бүс орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн уялдааг хангасан тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч болохуйц, хэрэгжихүйц, бодитой, хугацаатай эерэг өөрчлөлтийг;

4.1.18."бодлогын үр нөлөө" гэж бодлогыг хэрэгжүүлснээр хүний хөгжил, нийгэм, байгаль орчин, эдийн засаг, засаглалын хүрээнд бий болох эерэг өөрчлөлтийг;

4.1.19."бодлогын хувилбар" гэж нөхцөл байдлын дүн шинжилгээ болон нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээнд үндэслэн асуудлыг шийдвэрлэхээр санал болгосон бодлогын хоёроос дээш сонголтыг;

4.1.20."суурь түвшин" гэж төслийг боловсруулах үеийн шалгуур үзүүлэлтийн тоон болон чанарын утгыг;

4.1.21."үйл ажиллагаа" гэж бодлогын зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн оновчтой, хэмжигдэхүйц, тодорхой хугацаанд хүрч болохуйц арга хэмжээг;

4.1.22."шалгуур үзүүлэлт" гэж хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн хэрэгжилтийн үе шат бүрд бий болох өөрчлөлтийг хэмжихээр төсөлд заасан тоон болон чанарын үзүүлэлтийг;

4.1.23."зорилтот түвшин" гэж бодлогыг хэрэгжүүлэх явцад болон хэрэгжиж дуусахад хүрэхээр хүлээгдэж байгаа өөрчлөлтийг төсөлд тодорхойлсон шалгуур үзүүлэлтийн тоон болон чанарын утгыг;

4.1.24."бодлогын уялдааны үнэлгээ" гэж зорилго, зорилт, үйл ажиллагаа бүхий бодлогын баримт бичиг нь бусад урт, дунд, богино хугацааны, салбар болон салбар хоорондын түвшний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигтэй уялдах байдлын болон тэдгээрийн давхцал, хийдэл, зөрчлийн шинжилгээ, үнэлгээ, зөвлөмжийг;

4.1.25."ерөнхий мэдээлэл" гэж бодлогыг оновчтой тодорхойлох зорилгоор төслийг боловсруулах үеийн хүн, нийгэм, байгаль орчин, эдийн засгийн хөгжлийн түвшин, засаглалын нөхцөл байдлыг тодорхойлсныг;

4.1.26."нөхцөл байдлын дүн шинжилгээ" гэж асуудлын шалтгаан, үр нөлөөг тоон болон чанарын мэдээлэлд үндэслэн хамрах хүрээний хамт тодорхойлсон бодлогын хувилбар боловсруулахад ашиглах судалгааг;

4.1.27."нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээ" гэж бодлогыг хэрэгжүүлснээрнийгэм, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчны унаган төрх, тэнцвэрт байдал, түүнчлэн эрх зүйн орчин болон засаглалын тогтолцоонд үзүүлэх нөлөөллийн талаарх судалгааг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО, ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН ЗАРЧИМ, ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО, ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН БАРИМТ БИЧГИЙН ТӨРӨЛ

6 дугаар зүйл.Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөл

6.1.Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг нь дэвшүүлсэн зорилго, зорилтоо хангахад чиглэгдсэн, харилцан уялдаа бүхий дараах төрөлтэй байна:

6.1.1.урт хугацааны;

6.1.2.дунд хугацааны;

6.1.3.богино хугацааны.

6.2.30 хүртэл жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх "Алсын хараа" нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг байна.

6.3.Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг нь дунд болон богино хугацааны бодлого, төлөвлөлтийн үндэс байна.

6.4.Хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн болон хотын ерөнхий төлөвлөгөөг Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт үндэслэнэ.

6.5.Дунд хугацааны буюу 10 жилийн хугацаанд хэрэгжих хөгжлийн бодлогын баримт бичиг нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн зорилго, зорилт, санхүүгийн эх үүсвэрээр баталгаажсан үйл ажиллагаа бүхий, тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлтээр хэмжигдэх дараах Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр байна:

6.5.1.хүний хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр;

6.5.2.нийгмийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр;

6.5.3.эдийн засгийн болон дэд бүтцийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр;

6.5.4.байгаль орчны зорилтот хөтөлбөр;

6.5.5.засаглалын зорилтот хөтөлбөр;

6.5.6.бүсийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр;

6.5.7.үндэсний өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх зорилтот хөтөлбөр.

6.6.Энэ хуулийн 6.5.3, 6.5.5-д заасан Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрийн төрөлд хамаарах баримт бичгийн төслийг Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагаас боловсруулах бол үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн боловсруулж, холбогдох Байнгын хороонд хүргүүлнэ.

6.7.Дунд хугацааны буюу таван жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх хөгжлийн төлөвлөлтийн баримт бичиг нь Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл байна.

6.7.1.Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.7.1.а.урт хугацааны хөгжлийн бодлогын зорилго, зорилтын тухайн таван жилд хүрэх үр дүн, тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлт, тухайн шалгуур үзүүлэлтээр хэмжигдэх зорилтот түвшинг тодорхойлсон байх;

6.7.1.б.хүн, нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчны тэнцвэртэй байдал, засаглалыг сайжруулахад чиглэсэн салбар болон салбар хоорондын уялдааг хангасан байх;

6.7.1.в.тухайн таван жилд тавьсан зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төсөв, санхүүгийн тооцоо, эх үүсвэртэй

нь уялдуулан нарийвчлан төлөвлөсөн улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийг хавсаргах.

6.7.2.Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.7.2.а.Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд тусгасан зорилго, зорилт, хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлтээс тухайн аймаг, нийслэл, хотод хамаарахыг өөрийн онцлогт нийцүүлэн тодорхойлсон байх;

6.7.2.б.Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэрийг тооцсон төсөл, арга хэмжээг тусгасан хөтөлбөрийг хавсаргах;

6.7.2.в.Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд тусгасан зорилго, зорилт, хүрэх үр дүнд уялдуулан орон нутгийн аливаа онцлогийг харгалзан зорилго, зорилт, хүрэх үр дүн, тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлт, тухайн шалгуур үзүүлэлтээр хэмжигдэх зорилтот түвшинг орон нутгийн түвшинд шинээр тодорхойлж болно.

6.8.Дунд хугацааны буюу дөрвөн жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх хөгжлийн төлөвлөлтийн баримт бичиг нь Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр байна.

6.8.1.Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.8.1.а.Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд тусгасан зорилго, зорилт, хүрэх үр дүнд хүрэхээр чиглэсэн байх;

6.8.1.б.Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт заасан төсөл, арга хэмжээтэй уялдсан байх;

6.8.1.в.хүн, нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчны тэнцвэртэй байдал, засаглалыг сайжруулахад чиглэсэн салбар болон салбар хоорондын уялдааг хангасан байх.

6.8.2.Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.8.2.а.зорилго, зорилт, түүнийг хангахад чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг салбар, бүс нутаг, байршил, санхүүжилтийн эх үүсвэр, жил бүрийн задаргаагаар боловсруулсан байх;

6.8.2.б.үр дүнд чиглэсэн шалгуур үзүүлэлт болон гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, зорилтот түвшинг тооцож боловсруулсан байх.

6.8.3.Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.8.3.а.Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан зорилго, зорилтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга замыг сонгон боловсруулсан байх;

6.8.3.б.Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт заасан төсөл, арга хэмжээг орон нутагт хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх;

6.8.3.в.тухайн орон нутгийн хүн, нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчны тэнцвэртэй байдал, засаглалыг сайжруулахад чиглэсэн улсын, бүсийн болон орон нутгийн хөгжлийн зорилтуудтай уялдсан байх;

6.8.3.г.бүс нутгийн хүрээнд засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжүүдийн хоорондын хамтын ажиллагаа, уялдаа холбоог бэхжүүлж, харилцан уялдаатай хөгжих боломжийг хангасан байх.

6.8.4.Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.8.4.а.зорилго, зорилт, түүнийг хангахад чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг санхүүжилтийн эх үүсвэр, жил бүрийн задаргаагаар боловсруулсан байх;

6.8.4.б.үр дүнд чиглэсэн шалгуур үзүүлэлт болон гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт, зорилтот түвшинг тооцож боловсруулсан байх.

6.9.Богино хугацааны буюу нэг жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх хөгжлийн төлөвлөлтийн баримт бичигт Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө, улсын төсөв, Аймаг, нийслэл, хотын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө, Орон нутгийн төсөв хамаарна.

6.10.Нэг жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх хөгжлийн төлөвлөлтийн баримт бичиг нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

6.10.1.Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Аймаг, нийслэл, хотыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Засгийн газрын болон Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр боловсруулсан байх;

6.10.2.санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тодорхойлсон, шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг урьдчилан тооцсон, хариуцах эзэнтэй, техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв нь батлагдсан, тухайн жилд хэрэгжүүлэх шаардлагатай төсөл, арга хэмжээг эрэмбэлсэн байх;

6.10.3.улсын төсөв нь Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх;

6.10.4.орон нутгийн төсөв нь Аймаг, нийслэл, хотын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх.

6.11.Бусад хууль тогтоомжид заасан “төрөөс баримтлах бодлого” гэснийг энэ хуулийн 6.2, 6.5, 6.7, 6.8, 6.9 дэх хэсэгт заасан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөлд, “үндэсний хөтөлбөр” гэснийг энэ хуулийн 6.5-д заасан Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрт тус тус хамааруулж ойлгоно.

6.12.Засгийн газар энэ хуулийн 6.8.2, 16.3-т заасан Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө батлахдаа тухайн цаг үед тулгамдаж байгаа зайлшгүй асуудлыг шийдвэрлэхэд шаардлагатай эрсдэлийн үеийн төсөл, арга хэмжээг Улсын Их Хуралд танилцуулснаар төлөвлөгөөндөө тусгаж болно.

6.13.Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Монгол Улсын гадаад бодлогын үзэл баримтлал зэрэг улсын тусгаар тогтнол, аюулгүй байдалтай холбоотой төрийн бодлогын баримт бичиг, гамшгийн болон онц, дайны байдлын үеийн төлөвлөгөө нь хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөлд хамаарахгүй бөгөөд энэ хуулиар зохицуулахгүй.

25 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

25.1.Энэ хуулийг 2020 оны Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулиар байгуулагдсан Улсын Их Хурлын анхдугаар чуулганы хуралдаан эхэлсэн өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2015 оны 6 дугаар сарын 19-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ЗАХИРГААНЫ ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬ I ХЭСЭГ ЕРӨНХИЙ ҮНДЭСЛЭЛ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

2 дугаар зүйл.Захиргааны хууль тогтоомж

2.1.Захиргааны үйл ажиллагаатай холбоотой хууль нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан бусад хуулиас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хууль дараах харилцаанд үйлчлэхгүй:

3.1.1.хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах болон хууль тогтоох үйл ажиллагаа;

3.1.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээ байгуулах үйл ажиллагаа;

3.1.3.Үндсэн хуулийн цэц, бүх шатны шүүхийн гэмт хэрэг, эрх зүйн маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаа;

3.1.4.хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, түүнд тавих прокурорын хяналт, нийгмийн хэв журмыг сахиулах, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаа;

3.1.5.онц болон дайны байдал зарласан үед зэвсэгт хүчин ашиглах, цэрэг хөдөлгөх;

3.1.6.тагнуул, үндэсний аюулгүй байдлыг хамгаалах болон төрийн гадаад бодлогыг шууд хэрэгжүүлэхтэй холбоотой ажиллагаа;

3.1.7.Монгол Улсын Их Хурлын улс төрийн шийдвэрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Засгийн газраас гаргасан шийдвэр.

Тайлбар: "Улс төрийн шийдвэрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор" гэдэгт Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин тавдугаар зүйлд заасан онцгой бүрэн эрхийнхээ хүрээнд Улсын Их Хурлаас гаргасан төрийн гадаад, дотоод бодлогыг тодорхойлсон шийдвэрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор, Улсын Их Хурлын тухайн шийдвэрээс салгаж болохгүй Засгийн газрын шийдвэрийг ойлгоно.

/Улсын Их Хурлаас 2019 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдөр баталсан Захиргааны ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуульд бүхэлд нь тавьсан Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн хоригийг хүлээж авсан./

3.1.8.Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын хүний эрхийн зөрчлийн талаарх гомдлыг шийдвэрлэх ажиллагаа.

3.1.9.Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд заасан шүүгчийн сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа.

~~3.2.Үндсэн хуулийн цэц, бүх шатны шүүх, мөрдөн байцаах, прокурор, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын энэ хуулийн 3.1.3, 3.1.4-т зааснаас бусад захиргааны үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцаанд энэ хууль үйлчилнэ.~~

~~3.3.Захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг тухайлсан хуулиар зохицуулаагүйгээс бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.~~

3.4.Захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааг тухайлсан хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

60 дугаар зүйл.Захиргааны хэм хэмжээний актад тавих шаардлага

60.1.Захиргааны хэм хэмжээний акт дараах шаардлагыг хангасан байна:

60.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон бусад хуульд нийцсэн байх;

60.1.2.тусгайлан эрх олгосон тухайн хуулийн агуулга, зорилго, хүрээнд нийцсэн байх;

60.1.3.тэмдэглэх хэсэгт үндэслэл болгож байгаа хуулийн заалтыг заасан байх;

60.1.4.шийдвэрийн заалт хоорондоо болон эрх бүхий бусад этгээдийн гаргасан шийдвэрийн заалттай зөрчилдөхгүй байх;

60.1.5.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог үндсэн болон нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн утгаар хэрэглэх;

60.1.6.хуулиар эрх олгосноос бусад тохиолдолд хуулиар хориглоогүй асуудлаар хориглосон зохицуулалт тогтоохгүй байх;

60.1.7.тухайн шийдвэрээр урьд нь гарсан шийдвэрийг хүчингүй болсонд тооцож байгаа, эсхүл түүнд өөрчлөлт оруулж байгаа бол энэ тухай заалтыг тусгасан байх;

60.1.8.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заалгүйгээр шаардлагатай тохиолдолд эшлэл хийгдсэн байх;

60.1.9.баталсан байгууллага, албан тушаалтны болон захиргааны хэм хэмжээний актын нэр, он, сар, өдөр, дугаарыг тодорхой заасан байх;

60.1.10.хуульд заасан бусад шаардлага.

60.2.Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 4.1.2-т заасан баримт бичиг энэ бүлэгт хамаарахгүй.

60.3.Захиргааны хэм хэмжээний актыг шинэчлэн батлах, эсхүл өөрчлөлт оруулах тохиолдолд тухайн захиргааны хэм хэмжээний актын дагуу эрх, үүрэг үүссэн этгээдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор шаардлагатай гэж үзвэл шилжилтийн үеийн зохицуулалтыг тусгаж болно.

60.4.Хуульд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны хэм хэмжээний актыг буцаан хэрэглэхгүй.

60.5.Захиргааны хэм хэмжээний актад өөрчлөлт оруулахдаа тухайн захиргааны хэм хэмжээний актын анхдагч эх бичвэрт оруулна.

60.6.Захиргааны хэм хэмжээний акт батлах эрх олгосон хуулийг хүчингүй болгох, шинэчлэн найруулах, эрх олгосон заалтад агуулгын өөрчлөлт оруулах тохиолдолд Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу захиргааны хэм хэмжээний актын төслийг хамтад нь боловсруулна.

65 дугаар зүйл.Захиргааны хэм хэмжээний актыг бүртгэх

65.1.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага захиргааны хэм хэмжээний актыг бүртгэхдээ энэ хуулийн 60, 61, 62 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянаж, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэнэ.

65.2.Энэ хуулийн 60, 61, 62 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангаагүй захиргааны хэм хэмжээний актыг улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхгүй.

7 дугаар зүйл.Захиргааны хэм хэмжээний акт хүчин төгөлдөр болох

67.1.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэсэн захиргааны хэм хэмжээний актыг бүртгэсэн өдрөөс хойш 10 өдрийн дотор “Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхэтгэл”-д нийтлүүлнэ.

Тайлбар: “Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхэтгэл”-д 40 хүртэл хуудастай захиргааны хэм хэмжээний актыг бүрэн эхээр нь, 40-өөс дээш хуудастай захиргааны хэм хэмжээний актын тухайд захиргааны хэм хэмжээний актыг баталсан шийдвэрийг эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулсан цахим холбоосын хамт нийтэлнэ. 40-өөс дээш хуудастай захиргааны хэм хэмжээний актыг баталсан захиргааны байгууллага хүсэлт гаргасан бол тухайн байгууллагын зардлаар “Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхэтгэл”-д бүрэн эхээр нь нийтэлж болно.

67.2.Захиргааны хэм хэмжээний акт нь энэ хуулийн 67.1-д заасны дагуу нийтэлснээр хүчин төгөлдөр болно. Захиргааны хэм хэмжээний актад дагаж мөрдөх хугацааг өөрөөр зааж болно.

67.3.Энэ хуулийн 67.2-т заасан шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд тухайн захиргааны хэм хэмжээний акт эрх зүйн үйлчлэл үзүүлэхгүй бөгөөд биелүүлээгүй иргэн, хуулийн этгээдэд үүрэг, хариуцлага хүлээлгэхгүй.

67.4.Хүчин төгөлдөр бус захиргааны хэм хэмжээний актыг дагаж мөрдүүлснээс үүсэх үр дагаврыг захиргааны хэм хэмжээний акт гаргасан хуулиар тусгайлан эрх олгогдсон захиргааны байгууллага хариуцна.

67.5.Улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэсэн, хүчин төгөлдөр болсон захиргааны хэм хэмжээний актыг бүрэн эхээр нь эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан болон баталсан байгууллагын цахим хуудсанд байршуулна.

67.6.Захиргааны хэм хэмжээний актыг үндэслэл болгох, хэсэгчлэн нийтлэх болон байгууллагын албан ёсны цахим хуудас, мэдээллийн самбарт байршуулахдаа улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэсэн он, сар, өдөр, дугаарыг заана.

67.7.Энэ хуулийн 67.1-д заасан “Захиргааны хэм хэмжээний актын эмхэтгэл”-д нийтэлсэн болон эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулсан захиргааны хэм хэмжээний акт цаасан эх хувьтай адил байна. Нийтэлсэн хувь болон цахим хувь зөрвөл цаасан эх хувийг баримтална.

108 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

108.1.Энэ хуулийг 2016 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 07 сарын 02 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

ХӨДӨЛМӨРИЙН ТУХАЙ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь хөдөлмөрийн харилцааны зарчим, суурь хэм хэмжээг тогтоож, уг харилцаанд оролцогч талуудын үндсэн эрх, үүргийг тодорхойлж, тэдгээрийн хоорондын зохистой тэнцвэрт байдлыг хангахад оршино.

2 дугаар зүйл.Хөдөлмөрийн хууль тогтоомж

2.1.Хөдөлмөрийн хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2.3.Хөдөлмөрийн эрх зүйн хэм хэмжээ тогтоосон актууд энэ хуулийн 2.5-д зааснаас бусад тохиолдолд дараах эрэмбээр үйлчилнэ:

2.3.1.энэ хууль;

2.3.2.Монгол Улсын бусад хууль;

2.3.3.захиргааны хэм хэмжээний акт;

2.3.4.салбар, салбар дундын хамтын хэлэлцээр;

2.3.5.хамтын гэрээ;

2.3.6.хөдөлмөрийн гэрээ;

2.3.7.аж ахуйн нэгж, байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод хэм хэмжээ.

2.4.Хөдөлмөрийн хууль тогтоомжид нийцсэн хамтын гэрээ, хамтын хэлэлцээр, хөдөлмөрийн гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэм хэмжээг холбогдох талууд дагаж мөрдөх үүрэгтэй.

2.5.Энэ хуулийн 2.3-т заасан хөдөлмөрийн эрх зүйн хэм хэмжээ тогтоосон актууд хоорондоо зөрчилдвөл ажилтанд илүү таатай нөхцөлийг олгосон зохицуулалтыг хэрэглэнэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулиар дараах хөдөлмөрийн харилцааг зохицуулна:

3.1.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гүйцэтгэсэн ажил, үзүүлсэн үйлчилгээтэй холбоотой үүссэн, эсхүл;

3.1.2.талууд энэ хуулиар зохицуулахаар харилцан тохиролцсон.

3.2.Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйтай холбогдсон харилцааг Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулиар зохицуулна.

3.3.Ажилтан, ажил олгогчийн хооронд үүссэн нийгмийн даатгалтай холбогдсон харилцааг Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулиар зохицуулна.

3.4.Төрийн албаны тухай хууль болон холбогдох бусад хуулиар тусгайлан зохицуулаагүй төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

3.5.Нөхөрлөл, хоршоо нь гишүүдийнхээ хөдөлмөрийн харилцааны талаар дүрэмдээ тусгайлан заагаагүй, эсхүл тусгайлан журам тогтоогоогүй бол энэ хуулийг мөрдөнө.

3.6.Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчин, нөхөрлөл, хоршооны гишүүн, дагалдан ба дадлагажигч зэрэг албан болон албан бус эдийн засагт ажиллаж, ажил хайж, мэргэжил эзэмшиж байгаа хүн бүр энэ хуулийн 5.1-д заасан үндсэн эрхийг эдэлж, холбогдох үүргийг хүлээнэ.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1."ажил олгогч" гэж хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааны үндсэн дээр хүнийг ажиллуулж байгаа дотоод, гадаадын аж ахуйн нэгж, байгууллага /түүний салбар, төлөөлөгчийн газар/, Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол олон улсын байгууллага, түүний төлөөлөгчийн газар, алба, нэгжийг;

4.1.2."ажил олгогчийн төлөөлөгч" гэж ажил олгогчоос өөрөөс нь, эсхүл ажил олгогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах байгууллагаас тухайн асуудлаар ажил олгогчийг төлөөлөх эрх авсан байгууллага, хувь хүнийг;

4.1.3."ажилтан" гэж хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааны үндсэн дээр ажиллаж байгаа Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг;

4.1.4."ажилтны төлөөлөгч" гэж ажилтны эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах үүрэг хүлээсэн үйлдвэрчний эвлэл, түүний төлөөлөгч, хэрэв ийм байгууллага байхгүй бол нийт ажилтны хурлаас сонгогдсон ажилтныг;

4.1.5."ажил хаялт" гэж хөдөлмөрийн сонирхлын хамтын маргаан, эсхүл энэ хуулийн 25.2-т заасан хөдөлмөрийн эрхийн маргааныг шийдвэрлэх зорилгоор ажилтан ажил үүргээ гүйцэтгэхээ сайн дурын үндсэн дээр тодорхой хугацаагаар бүрэн буюу хэсэгчлэн зогсоохыг;

4.1.6."насанд хүрээгүй ажилтан" гэж энэ хуульд заасны дагуу хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаанд оролцож байгаа 18 насанд хүрээгүй хүнийг;

4.1.7."хамтын гэрээ" гэж тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтны хөдөлмөр эрхлэх, түүнтэй холбогдох эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөдөлмөрийн хууль тогтоомжоор тогтоосон суурь хэм хэмжээнээс дордуулахгүйгээр харилцан тохиролцож ажилтныг илүү таатай нөхцөлөөр хангах, хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөл, нийгмийн хамгаалалтай холбоотой хуулиар шууд зохицуулаагүй асуудлыг шийдвэрлэхээр ажил олгогч, ажилтны төлөөлөгчийн хооронд байгуулж, зохих журмын дагуу бүртгүүлсэн тохиролцоог;

4.1.8."хамтын хэлэлцээр" гэж хүний хөдөлмөрлөх, түүнтэй холбогдох эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор улс, аймаг, сум, нийслэл, дүүрэг, салбар, салбар дундын хэмжээнд холбогдох талуудын хооронд байгуулж, зохих журмын дагуу бүртгүүлсэн тохиролцоог;

4.1.9."хөдөлмөрийн гэрээ" гэж хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааны үндсэн дээр ажил олгогч, ажилтан харилцан тохиролцсоны дагуу хийсэн тохиролцоог;

4.1.10."хөдөлмөрийн дотоод хэм хэмжээ" гэж хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын асуудлаар аж ахуйн нэгж, байгууллага дотооддоо дагаж мөрдөхөөр холбогдох хууль тогтоомж, хамтын гэрээ, хамтын хэлэлцээрт нийцүүлэн ажил олгогчоос бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр гаргасан баримт бичгийг;

- 4.1.11."хөдөлмөрийн нөхцөл" гэж Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн 3.1.4-т заасан ажлын байрны болон үйлдвэрлэлийн орчныг;
- 4.1.12."хөдөлмөрийн сонирхлын маргаан" гэж хамтын хэлэлцээ хийх, бүх төрлийн хамтын гэрээ, хамтын хэлэлцээр байгуулах, өөрчлөх, хөдөлмөрийн гэрээг өөрчлөхтэй холбоотойгоор түүний талуудын хооронд үүссэн саналын зөрүүг;
- 4.1.13."хөдөлмөрийн харилцаа" гэж хөдөлмөрийн хамтын болон хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг нийтэд нь;
- 4.1.14."хөдөлмөрийн хамтын харилцаа" гэж хөдөлмөрийн хууль тогтоомжоор тогтоосон суурь хэм хэмжээг дээшлүүлэх, нийгмийн түншлэлийг хангах зорилгоор ажил олгогч, ажил олгогчийн төлөөлөгч болон ажилтны төлөөлөгчийн хооронд үүссэн харилцааг, түүнчлэн ажил олгогчийн болон ажилтны төлөөлөгч, төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага хооронд үүссэн харилцааг;
- 4.1.15."хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа" гэж ажилтан нь ажил олгогчийн удирдлага, заавар, хяналтын доор тодорхой ажил үүргийг энэ хуульд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд ажил олгогчийн заасан ажлын байранд биечлэн гүйцэтгэх, ажил олгогч нь ажилтанд цалин хөлс олгох, хөдөлмөр эрхлэлтийн бусад нөхцөлөөр хангах талаар харилцан эрх эдэлж, үүрэг хүлээхээр тохиролцсоноор үүссэн харилцааг;
- 4.1.16."хөдөлмөрийн эрхийн маргаан" гэж хөдөлмөрийн хууль тогтоомж, бүх төрлийн хамтын гэрээ, хамтын хэлэлцээр, хөдөлмөрийн гэрээ, хөдөлмөрийн дотоод хэм хэмжээг хэрэгжүүлэх, эсхүл эдгээр хэм хэмжээг тайлбарлахтай холбоотойгоор талуудын хооронд үүссэн саналын зөрүүг;
- 4.1.17."хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөл" гэж ажлын байр, түүний байршил, цалин хөлсний хэмжээ, хөдөлмөрийн нөхцөл, ажил, амралтын цаг зэрэг хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаанд ажилтан ажил үүргээ зохих ёсоор гүйцэтгэхэд зайлшгүй шаардлагатай хүчин зүйлийг.
- 4.1.18."гарын үсэг" гэж Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуулийн 4.1.14-т заасныг.

АРВАН ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

166 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

166.1.Энэ хуулийг 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр

Улаанбаатар хот

ТӨРИЙН БОЛОН АЛБАНЫ НУУЦЫН ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ.НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах үндэсний тогтолцоо, эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, мэдээллийг нууцлах, хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль тогтоомж

2.1.Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуульд нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулийг Монгол Улсын байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтан, иргэн дагаж мөрдөнө.

3.2.Монгол Улсын төрийн болон албаны нууцтай танилцсан гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүн энэ хуулийг биелүүлэх үүрэг хүлээнэ.

3.3.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол гадаад улс, олон улсын байгууллагаас шилжүүлэн өгсөн төрийн болон албаны нууцад хамаарах мэдээллийг хамгаалахад энэ хуульд заасан журам нэгэн адил үйлчилнэ.

5 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

5.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

5.1.1."төрийн нууц" гэж Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу төрийн нууцад хамааруулсан, задруулах, үрэгдүүлэх тохиолдолд үндэсний аюулгүй байдал, үндэсний ашиг сонирхолд аюул, занал, хохирол учруулах төрийн хамгаалалтад байх мэдээллийг;

5.1.2."албаны нууц" гэж задруулах, үрэгдүүлэх тохиолдолд салбарын болон төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдийн ашиг сонирхолд хохирол учруулах төрийн хамгаалалтад байх мэдээллийг;

5.1.3."төрийн болон албаны нууц тээгч" гэж төрийн болон албаны нууцыг бичвэр, тэмдэг, дүрс, дохио, техникийн шийдэл, үйл ажиллагааны хэлбэрээр агуулж байгаа материаллаг зүйлийг;

5.1.4."мэдээллийг нууцлах" гэж төрийн болон албаны нууцад хамааруулсан мэдээлэлтэй танилцах, эсхүл тараахад хязгаарлалт тогтоох арга хэмжээг;

5.1.5."нууцын зэрэглэл" гэж төрийн болон албаны нууц мэдээллийн нууцлалын түвшинг илэрхийлэх, нууц тээгч, эсхүл түүний дагалдах баримт бичигт тавьсан тэмдэглэгээг;

5.1.6."төрийн болон албаны нууцтай танилцах эрх" гэж энэ хуульд заасны дагуу албан тушаалтан, иргэн төрийн болон албаны нууцад хандах, хуулийн этгээд төрийн болон албаны нууцыг ашиглахтай холбоотой үйл ажиллагаа явуулах эрхийг;

5.1.7."төрийн болон албаны нууц хамгаалах ажилтан /цаашид "нууц хамгаалах ажилтан" гэх/ гэж төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдэд төрийн болон албаны нууцын хамгаалалтыг зохион байгуулж хэрэгжүүлэх, хяналт тавих чиг үүрэг бүхий нэгжийн ажилтан, эсхүл энэ чиг үүргийг хэрэгжүүлэх ажилтныг;

5.1.8."төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах хэрэгсэл" гэж төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах зориулалтаар ашиглах техникийн, программ хангамжийн, криптографийн болон бусад хэрэгслийг;

5.1.9."төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах" гэж төрийн болон албаны нууцыг задруулах, үрэгдүүлэхээс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн хууль зүй, зохион байгуулалт, техник, криптографын болон бусад арга хэмжээний цогцыг;

5.1.10."төрийн болон албаны нууцыг ил болгох" гэж энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу төрийн болон албаны нууцын хамгаалалт, нууцлах хугацаа, зэрэглэлийг хүчингүй болгохыг;

5.1.11."төрийн болон албаны нууцыг задруулах" гэж мэдээлэх, дамжуулах, үзүүлэх, хэвлэн нийтлэх болон бусад арга замаар төрийн болон албаны нууцтай танилцах эрхгүй этгээдэд хүрсэн байхыг;

5.1.12."төрийн болон албаны нууцыг үрэгдүүлэх" гэж тогтоосон дэглэм, журмыг зөрчсөний улмаас байгууллага, албан тушаалтан, иргэний эзэмшил, ашиглалтаас төрийн болон албаны нууц түр, эсхүл бүрмөсөн гарсныг.

40 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

40.1.Энэ хуулийг 2017 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
М.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2014 оны 7 сарын 01 өдөр

Улаанбаатар хот

ШИЛЭН ДАНСНЫ ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь улс, орон нутгийн төсөв, улсын болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгийг үр ашигтай захиран зарцуулах зорилгоор төсвийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх шийдвэр, үйл ажиллагаа ил тод, нээлттэй, ойлгомжтой байх, түүнд олон нийт хяналт тавих мэдээллийн тогтолцоо /цаашид "шилэн данс" гэх/-г бүрдүүлэхэд оршино.

2 дугаар зүйл.Шилэн дансны тухай хууль тогтоомж

2.1.Шилэн дансны тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Доор дурдсан байгууллага, түүний эд хөрөнгө захиран зарцуулах эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуулийн үйлчлэлд хамаарна:

3.1.1.төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд;

3.1.2.төрийн өмчит үйлдвэрийн газар;

3.1.3.хяналтын багц буюу түүнээс дээш хэмжээний хувьцааг нь төр, орон нутаг болон тэдгээрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээд эзэмшиж байгаа компани;

3.1.4.улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр хөрөнгө оруулалт, төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээ, ажил, үйлчилгээ гүйцэтгэж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага;

3.1.5.төрийн чиг үүрэгт хамаарах ажил, үйлчилгээг хууль тогтоомж, гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгэгч.

3.1.6.төрийн санхүүжилт авч байгаа нам, эвсэл.

3.2.Энэ хуульд дараах төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагааны төлөвлөлт, гүйцэтгэл, хэрэгжилт, тайлагнал эдгээртэй холбоотой мөнгөн болон бусад гүйлгээ хамаарна:

3.2.1.улс, орон нутгийн төсөв болон Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв;

3.2.2.орон нутгийн хөгжлийн сан;

3.2.3.Засгийн газрын тусгай сан;

3.2.4.төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагаа;

3.2.5.Засгийн газар, орон нутгийн өрийн бичиг, санхүүгийн бусад хэрэгсэл;

3.2.6.Засгийн газар, орон нутгийн гадаад болон дотоод зээл, буцалтгүй тусламж;

3.2.7.төр, хувийн хэвшлийн түншлэл;

3.2.8.Засгийн газар, орон нутгийн баталгаа болон төсвийн өр, авлага үүсгэх аливаа бусад шийдвэр.

3.3.Төрийн нууцад хамаарах төсөв, үндэсний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон гүйцэтгэх ажил эрхлэх эрх бүхий байгууллагын гүйцэтгэх ажилтай холбоотой төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, хэрэгжилт, тайлагнал энэ хуульд хамаарахгүй.

3.4.Төрийн нууцад хамаарахаас бусад төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, хэрэгжилт, тайлагналыг байгууллагын нууцад хамааруулан нийтэд мэдээлэхээс зайлсхийхийг хориглоно.

11 дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

11.1.Энэ хуулийг 2015 оны 1 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 12 сарын 17 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

ХҮНИЙ ХУВИЙН МЭДЭЭЛЭЛ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь хүний хувийн мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль тогтоомж

2.1.Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулиар хүн, хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллага хүний хувийн мэдээлэл /цаашид "мэдээлэл" гэх/-ийг цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

3.2.Техник хэрэгсэл, программ хангамжийн тусламжтайгаар мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцаанд энэ хууль нэгэн адил үйлчилнэ.

3.3.Энэ хууль дараах харилцаанд үйлчлэхгүй:

3.3.1.хүн өөрт нь буюу түүний гэр бүлийн гишүүнд хамааралтай мэдээллийг тухайн хүний халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхийг зөрчихгүйгээр цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангах;

3.3.2.хүн өөрийн өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж байгаа хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгө, өөрийн болон гэр бүлийн гишүүний амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэгийн төхөөрөмж байршуулах;

3.3.3.хүн өөрийн өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж байгаа хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгийг хамгаалах, мэдээллийг хадгалах зорилгоор өөрийн биометрик мэдээллийг ашиглах;

3.3.4.мэдээллийг нийтэд ил болгохоор хуульд заасан.

3.4.Гүйцэтгэх ажлын тухай хуулиар тусгайлан зохицуулснаас бусад хувь хүний нууцтай холбогдсон харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

3.5.Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбай, олон нийтийн газарт, эсхүл замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрсний бичлэгийн төхөөрөмж байршуулахтай холбогдсон Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд зааснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1. "биометрик мэдээлэл" гэж тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, программ хангамжийн тусламжтайгаар хүнийг тодорхойлох боломжтой гарын хурууны хээ, нүдний солонгон бүрхэвч, нүүр царай, дуу хоолой, биеийн хөдөлгөөний онцлог шинж зэрэг хүний бие махбодтой холбоотой биеийн давхцахгүй өгөгдлийг;

4.1.2. "генетик мэдээлэл" гэж биологийн сорьцын шинжилгээгээр тогтоосон хүний бие махбод, эрүүл мэнд, өвлөн авсан удамшлын шинж чанарыг илэрхийлсэн дахин давтагдашгүй мэдээллийг;

4.1.3. "даруй" гэж боломжит богино хугацааг;

4.1.4. "захидал харилцааны мэдээлэл" гэж захидал, илгээмж, цахим шуудан, харилцаа холбоо, мэдээллийн технологи ашиглан солилцож байгаа мэдээллийг;

4.1.5. "мэдээллийн эзэн" гэж энэ хуулийн 4.1.11-д заасан мэдээллээр тодорхойлогдож байгаа хүнийг, Иргэний хуулийн 17, 18, 19 дүгээр зүйлд заасан, хуульд өөрөөр заагаагүй бол мөн хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан иргэн бол түүний хууль ёсны төлөөлөгчийг;

4.1.6. "мэдээлэл ашиглах" гэж Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 4.1.4-т заасныг;

4.1.7. "мэдээлэл боловсруулах" гэж Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 4.1.5-д заасныг;

4.1.8. "мэдээлэл хариуцагч" гэж хуульд заасны дагуу, эсхүл мэдээллийн эзний зөвшөөрлийн дагуу мэдээлэл цуглуулж, боловсруулж, ашиглаж байгаа хүн, хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллагыг;

4.1.9. "мэдээлэл цуглуулах" гэж Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 4.1.6-д заасныг;

4.1.10. "хөрөнгийн мэдээлэл" гэж мэдээллийн эзний өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж байгаа эд хөрөнгийн талаарх мэдээллийг;

4.1.11. "хүний хувийн мэдээлэл" гэж хүний эмзэг мэдээлэл болон хүний эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, төрсөн он, сар, өдөр, төрсөн газар, оршин суугаа газрын хаяг, байршил, иргэний бүртгэлийн дугаар, хөрөнгө, боловсрол, гишүүнчлэл, цахим тодорхойлогч, хүнийг шууд болон шууд бусаар тодорхойлох, эсхүл тодорхойлох боломжтой бусад мэдээллийг;

4.1.12. "хүний эмзэг мэдээлэл" гэж хүний үндэс, угсаа, шашин шүтлэг, итгэл үнэмшил, эрүүл мэнд, захидал харилцаа, генетик болон биометрик мэдээлэл, тоон гарын үсгийн хувийн түлхүүр, ял эдэлж байгаа болон ял эдэлсэн эсэх, бэлгийн болон хүйсийн чиг баримжаа, илэрхийлэл, бэлгийн харьцааны талаарх мэдээллийг;

4.1.13. "хүнийг тодорхойлох боломжгүй болгох" гэж мэдээллийг тухайн хүнд хамааруулах боломжгүй болгохыг;

4.1.14. "цахим тодорхойлогч" гэж хүнийг цахим орчинд тодорхойлох мэдээллийн системийн нэвтрэх нэр, цахим шуудан, нийгмийн сүлжээ, харилцаа холбооны утастай болон утасгүй технологийн хаяг, бусад төрлийн төхөөрөмж, мэдээллийн систем дэх мэдээллийг;

4.1.15. "эрүүл мэндийн мэдээлэл" гэж хүний бие махбод, сэтгэцийн эрүүл мэнд болон эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ авсан тухай мэдээллийг.

32 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

32.1. Энэ хуулийг 2022 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2021 оны 12 сарын 17 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилго

1.1.Энэ хуулийн зорилго нь хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу иргэний мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхийг хангах, нийтийн мэдээллийн дэд бүтцийн эрх зүйн үндсийг тогтоох, төрийн үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр явуулах, нээлттэй, ил тод, шуурхай байлгах, төрийн үйл ажиллагаанд олон нийтийн хяналтыг бий болгоход оршино.

2 дугаар зүйл.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын хууль тогтоомж

2.1.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Хуулиар төрийн нууцад хамааруулахаар заасан мэдээллийг ил болгохтой холбогдсон харилцааг энэ хуулиар зохицуулахгүй.

3.2.Нийтийн мэдээллийн дэд бүтэц, төрийн үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр явуулахтай холбогдсон харилцааг тухайлсан хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1."мэдээллийн систем" гэж мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, хайх, илгээх, хүлээн авах, ашиглах болон аюулгүй байдлыг хангах зорилго бүхий программ хангамж, техник хангамж, мэдээллийн сан, бусад бүрэлдэхүүн хэсэг, тэдгээрийн иж бүрдлийг;

4.1.2."мэдээллийн сүлжээ" гэж хоёр, түүнээс дээш хэрэглэгчийн хооронд мэдээлэл илгээх, дамжуулах, хүлээн авах программ хангамж болон техник хэрэгслийн иж бүрдлийг;

4.1.3."мэдээллийн эзэн" гэж Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуулийн 4.1.5-д заасан хүн болон тухайн мэдээллээр тодорхойлогдож байгаа хуулийн этгээдийг;

4.1.4."мэдээлэл ашиглах" гэж мэдээллийг цуглуулах, боловсруулахаас бусад хэлбэрээр үйл ажиллагаандаа хэрэглэх, дамжуулах болон мэдээлэлтэй танилцахыг;

4.1.5."мэдээлэл боловсруулах" гэж мэдээллийг ангилах, хадгалах, дүн шинжилгээ хийх, өөрчлөх, устгах, сэргээх үйл ажиллагаа, тэдгээрийн нийлбэрийг;

4.1.6."мэдээлэл цуглуулах" гэж мэдээллийг олж авах, бүрдүүлэх, бүртгэх үйл ажиллагааг;

4.1.7."нийтийн мэдээллийн дэд бүтэц" гэж нийтийн мэдээлэл хариуцагч хуульд заасан чиг үүргийнхээ хүрээнд мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангахад ашиглаж байгаа мэдээллийн систем, мэдээллийн сүлжээг;

4.1.8."нийтийн мэдээлэл" гэж нийтийн мэдээлэл хариуцагч хуульд заасан чиг үүргийнхээ хүрээнд цуглуулсан, боловсруулсан, ашиглаж байгаа өгөгдлийн бүрдлийг;

4.1.9."цахим баримт бичиг" гэж мэдээллийн системийг ашиглан үүсгэх, боловсруулах, хадгалах, илгээх болон хүлээн авах боломжтой мэдээллийг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ ХАРИУЦАГЧ, НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ

7 дугаар зүйл.Нийтийн мэдээллийн ангилал

7.1.Нийтийн мэдээллийг нээлттэй, хязгаарлалттай, хаалттай гэж ангилна.

7.2.Хуульд ил тод, нээлттэй байхаар заасан, эсхүл хязгаарлалттай болон хаалттай мэдээлэлд хамаарахгүй мэдээллийг нээлттэй мэдээлэл гэж үзнэ.

7.3.Танилцах, ашиглахад хуулиар хязгаарлалт тогтоосон албаны нууц болон хүн, хуулийн этгээдэд хамаарах мэдээллийг хязгаарлалттай мэдээлэл гэж үзнэ.

7.4.Хуульд хаалттай байхаар заасан, эсхүл төрийн нууцад хамаарах мэдээллийг хаалттай мэдээлэл гэж үзнэ.

7.5.Хуульд ил тод, нээлттэй байхаар заасан мэдээллийг албаны нууцад хамааруулж тогтоохгүй.

7.6.Хаалттай болон хязгаарлалттай мэдээлэлд хамаарах төрийн болон албаны нууцтай холбогдох Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

7.7.Нийтийн мэдээллийг ашиглахад хуульд зааснаас бусад тохиолдолд иргэний мэдээлэл авах эрх, эрх чөлөөг үл хязгаарлах, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа олон нийтэд ил тод, нээлттэй байх, хүн, хуулийн этгээд хуулиар хязгаарлалт тогтоогоогүй аливаа мэдээллийг саадгүй олж авах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.

38 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

38.1.Энэ хуулийг 2022 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2002 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ ТУХАЙ
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
Ерөнхий зүйл****1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт**

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт зар сурталчилгааг бүтээх, байрлуулах, түгээх, түүнд хяналт тавих болон шударга өрсөлдөөнд харшлах, хэрэглэгчийг төөрөгдөлд оруулах, хуурч мэхлэх, тэдний ашиг сонирхолд хохирол учруулахуйц зар сурталчилгааг хориглохтой холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ**Зар сурталчилгаанд тавих тусгай шаардлага****8 дугаар зүйл. Тээврийн хэрэгслээр түгээх зар сурталчилгаа**

8.1.Хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч буюу эсхүл түүний нэрийн өмнөөс эрх бүхий этгээдтэй байгуулсан гэрээний үндсэн дээр автотээврийн хэрэгсэл ашиглан зар сурталчилгааг түгээж болно.

8.2.Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын улсын хяналтын албатай тохиролцсоны үндсэн дээр тээврийн хэрэгслээр зар сурталчилгаа түгээхэд тавих аюулгүйн ажиллагааны болон стандартын шаардлагыг тогтоож болно.

9 дүгээр зүйл.Гадна зар сурталчилгаа

9.1.Гадна зар сурталчилгаанд нийтийн эзэмшлийн барилга байгууламж, зам, гудамж, талбайд самбар, гэрэл дохио, гэрэлтүүлэг болон хөдөлгөөнгүй бусад хэрэгслийн тусламжтайгаар байрлуулах зар сурталчилгаа хамаарна. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 11.12-т заасны дагуу гадна зар сурталчилгаа байрлуулах зөвшөөрлийг тухайн аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар олгоно.

9.2.Энэ хуулийн 9.1-д заасан зөвшөөрөл олгох эрх бүхий этгээд гадна зар сурталчилгаа байрлуулах зөвшөөрлийг олгох, сунгах, хүчингүй болгохтой холбогдсон харилцааг Зөвшөөрлийн тухай хуулиар зохицуулна.

9.3.Гадна зар сурталчилгаа байрлуулах зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд зааснаас гадна дараах баримт бичгийг хавсаргана:

9.3.1.гадна зар сурталчилгаа байрлуулах байршил, солбицлын цэг;

9.3.2.гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн ангилал, төрөл, тоо, хэмжээ, ажлын зураг;

9.3.3.орон сууцны зориулалттай барилгын цонхгүй цул хана, дээвэрт сурталчилгааны байгууламж байрлуулах бол тухайн сурталчилгаа байрлуулах хэсэгт хамааралтай орон сууц өмчлөгчдийн энгийн олонх зөвшөөрснийг баталсан сууц өмчлөгчдийн холбооны удирдах зөвлөлийн хурлын тогтоол.

9.4.Гадна зар сурталчилгаа байрлуулахыг хориглох байршил, тухайн нутаг дэвсгэрт байрлуулах гадна зар сурталчилгааны өнгө, үзэмж, хэлбэр, аюулгүй ажиллагааны болон стандартын нийтлэг шаардлагыг тухайн шатны нутгийн өөрөө удирдах байгууллага тогтоож болно.

9.5.Энэ хуулийн 9.1-д заасан зөвшөөрөлд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар батална.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

29 дүгээр зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

29.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

29.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА
Ж.БЯМБАДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2015 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдөр

Улаанбаатар хот

УЛААНБААТАР ХОТЫН НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ХӨТӨЛБӨРИЙН САНХҮҮЖИЛТИЙН ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газар, Азийн хөгжлийн банк хооронд байгуулсан "Улаанбаатар хотын нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр"-ийн санхүүжилтийн ерөнхий хэлэлцээрийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

3.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2016 оны 02 сарын 05 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

ТЭЭВРИЙН САЛБАРТ ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ТУХАЙ ЗАСГИЙН ГАЗАР ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 2015 оны 03 дугаар сарын 10-ны өдөр Улаанбаатар хотноо гарын үсэг зурсан "Тээврийн салбарт хамтран ажиллах тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

2006 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 05

Улаанбаатар хот

**АВТОТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗҮЙЛ,
ХЭСЭГ, ЗААЛТЫГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ**

Автотээврийн тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг нэг мөр ойлгох, зөв хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 4 дэх заалт, Шүүхийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6.5.-д заасныг удирдлага болгон Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ НЬ:

1. Хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.5.-д заасан "тээвэрлэлтийн үйлчилгээ хэрэглэгч" гэдэгт Иргэний хуулийн 380 дугаар зүйлд заасан тээвэрлэлтийн гэрээний оролцогч болох зорчигч буюу ачаа, тээш тээвэрлүүлж буй этгээдийг хэлнэ.

2. Хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4.-т "нийтийн тээвэр, шуудан тээвэрлэлтийг тухайн нутаг дэвсгэрт зохицуулах, зохион байгуулах" гэдэгт Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2.1.-д заасны дагуу аймаг хооронд, орон нутаг, хотын доторхи болон хот орчмын нийтийн тээвэр, шуудан тээвэрлэлтийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг олгох эрхтэй аймаг, Нийслэлийн Засаг дарга нь харьяа албаараа дамжуулан нийтийн тээврийн үйлчилгээний замын чиглэл, шугам, цагийн хуваарь зэргийг батлах, тээвэрлэлтийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах талаар арга хэмжээ авах, тээвэрлэлтийн гэрээний үнэ тарифын дээд хязгаарыг тогтоох зэрэг ажиллагааг хамааруулан ойлговол зохино.

3.Хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.-д "Зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн үнэ хөлсний хэмжээг оролцогч талуудын тохиролцож байгуулсан гэрээгээр тогтооно" гэсний "гэрээ" гэдгийг Иргэний хуулийн 380 дугаар зүйлд заасан тээвэрлэлтийн гэрээ гэж ойлгож, энэхүү гэрээний "оролцогч талууд" гэдэгт тухайн гэрээний оролцогч болох тээвэрлэгч болон тээвэрлүүлэгчийг ойлгоно.

4.Хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6.-д "энэ хуулийн 15.2., 15.3., 15.4.-т заасан тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага нь тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнтэй гэрээ байгуулна" гэсний "гэрээ" нь Иргэний хуулийн 189 дүгээр зүйлийн 189.2., 189.3.-т заасан эрх олгох болон, Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1.-д заасан нийтийн эрх зүйн гэрээ тул Иргэний хуулийн 380 дугаар зүйлд заасан тээвэрлэлтийн гэрээнд хамааралгүй гэж ойлгоно. Харин хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4.-т заагдсан эрх бүхий этгээд нийтийн тээвэр, шуудан тээвэрлэлтийг тухайн нутаг дэвсгэрт зохицуулж, зохион байгуулах арга хэмжээнүүдийг энэхүү гэрээний гол нөхцөл болгон тусгасан байвал зохино.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ
ТАНХИМЫН ТЭРГҮҮН

С.БАТДЭЛГЭР
Ц.АМАРСАЙХАН

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2020 оны 05 сарын 13 өдөр Дугаар 52 Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

"АЛСЫН ХАРАА-2050" МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1."Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого"-ыг 1 дүгээр хавсралтаар, ""Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа"-г 2 дугаар хавсралтаар, ""Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин"-г 3 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2."Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүнг үндэслэн дараагийн үе шатны хүрэх үр дүнтэй нийцүүлэн зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшинг боловсруулж, Монгол Улсын Их Хурлаар батлуулахыг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/-т үүрэг болгосугай.

3.Энэ тогтоолыг баталсантай холбогдуулан Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалтын дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/-т үүрэг болгосугай:

1/Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг үндэсний, салбарын, салбар хоорондын болон бүс нутаг, аймаг, нийслэлийн түвшний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгаж, шаардагдах хөрөнгийг улс, орон нутгийн төсвийн болон санхүүжилтийн бусад эх үүсвэрээс төлөвлөн үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх;

2/Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх ажлыг удирдан зохион байгуулах байнгын бүтэц, тогтолцоог бий болгох;

3/Монгол Улсын Их Хурал болон Монгол Улсын Засгийн газраас баталсан дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгүүдийг "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэх арга хэмжээг авах;

4/"Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийн явцад 5 жил тутам хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, Монгол Улсын Их Хуралд танилцуулах.

4.Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Төрийн байгуулалтын байнгын хороо /С.Бямбацогт/-нд даалгасугай.

5."Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030"-ын үр дүнг илэрхийлэх үзүүлэлтүүд, Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн зорилтууд нь агуулгаараа ""Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого батлах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад тусгагдсан тул "Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030 батлах

тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 02 дугаар сарын 05-ны өдрийн 19 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

6.Энэ тогтоолыг 2020 оны 5 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР

Монгол Улсын Их Хурлын
2020 оны 52 дугаар тогтоолын
1 дүгээр хавсралт

“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

**АЛСЫН ХАРАА: Монгол Улс 2050 онд нийгмийн хөгжил, эдийн засгийн
өсөлт, иргэдийн амьдралын чанараар Азид тэргүүлэгч орнуудын
нэг болно.**

Эрхэм зорилго:

-үндэс язгуур, төрт ёс, өв соёлоо дээдэлж,
-үндэсний нэгдмэл үнэт зүйлээ эрхэмлэж,
-хүн төрөлхтний дэвшилтэт ололтыг дэмжиж,
-хөрст дэлхий, унаган байгалиа хайрлан хамгаалж,
-амар тайван, хүмүүнлэг нийгмийг цогцлоож,
-ардчилал, шударга ёсны засаглалыг бэхжүүлж,
-өөрийгөө тэтгэсэн эдийн засаг нь өрх, иргэн бүрд тэгш, хүртээмжтэй хүрсэн,
-эрүүл чийрэг, эрдэм боловсролтой, эх оронч, хөрвөх чадвартай,
оюунлаг, бүтээлч иргэнтэй улс болж хөгжинө.

ДӨРӨВ.ЭДИЙН ЗАСАГ

Зорилго 4.Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга зонхилсон, ядуурал эрс буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно.

Зорилт 4.2.Эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудыг хөгжүүлж, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бий болгоно.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

I үе шат (2021-2030): Эдийн засгийн бүтцийн шинэчлэлтийг эхлүүлж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэн, импортыг орлох болон экспортод чиглэсэн хүнд, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх үе.

9.Үндэсний тээвэр, логистикийн тогтолцоог хөгжүүлсэн байна.

II үе шат (2031-2040): Хүнд, хөнгөн болон эрчим хүч, барилгын материалын үйлдвэрлэлийн хэрэгцээг дотоодоос бүрэн хангаж, экспортод чиглэсэн үйлдвэрлэлийг түлхүү хөгжүүлэх шатанд шилжих үе.

5.Олон улсын стандартад нийцсэн холимог тээврийн сүлжээ бүрдсэн байна.

ЗУРГАА. НОГООН ХӨГЖИЛ

Зорилго 6.Байгаль орчинд ээлтэй ногоон хөгжлийг эрхэмлэн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалж, байгаль орчны тогтвортой байдлыг ханган үр өгөөжийг нь өнөө болон ирээдүй хойч үе хүртэх нөхцөлийг бүрдүүлж, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.

III үе шат (2041-2050): Байгалийн болон зориудаар арвижуулсан нөөцийг хяналттай, зохистой ашиглаж хэвших үе.

Зорилт 6.4.Нүүрстөрөгч багатай, бүтээмжтэй, хүртээмжтэй ногоон эдийн засгийг хөгжүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах олон улсын хүчин чармайлтад хувь нэмэр оруулна.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

I үе шат (2021-2030): Ногоон санхүүгийн үндэсний тогтолцоог бий болгон хөгжүүлж, байгальд ээлтэй, үр ашигтай цэвэр технологи, хэмнэлттэй хэрэглээг дэмжих үе.

2.Эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, хог хаягдлын салбарын хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулж, нүүрстөрөгчийн шингээлтийг нэмэгдүүлнэ.

НАЙМ.БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

Зорилго 8.Үндэсний соёлоо дээдэлсэн, хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтвортой тогтолцоотой, байгалийн унаган төрх, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан хойч үедээ өвлүүлсэн, эдийн засгийн төрөлжилт, дагалт, хоршилт бүхий ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцад нэгдсэн, өрсөлдөх чадвартай, харьцангуй тэнцвэртэйгээр бүс, орон нутгийг хөгжүүлнэ.

Дэд бүтэц

Зорилт 8.1.Бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцад дэд бүтцийн нэгдсэн сүлжээгээр бүрэн холбогдож, эдийн засгийн эрчимтэй өсөлтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

I үе шат (2021-2030): Эдийн засгийн тэргүүлэх бүс нутаг, салбаруудыг дэд бүтцээр холбох үе.

4.Олон улсын болон бүсийн тээвэр логистикийн нэгдсэн сүлжээг үе шаттайгаар байгуулж, хөрш орнуудын сүлжээтэй холбогдсон байна.

5.Орон нутгийн мэдээлэл болон цаг агаарын урьтаж анхааруулах мэдээг малчдад дамжуулж бэлэн байдалд орох боломж бүрдүүлэх мэдээлэл холбооны эргэх холбоо бүхий цогцолборыг аймгууд, аюулын эрсдэл өндөртэй зарим сумдад үе шаттайгаар байгуулсан байна.

II үе шат (2031-2040): Дэд бүтцийн нэгдсэн сүлжээгээр хөрш орнууд болон олон улсын эдийн засгийн интеграцад бүрэн холбогдох үе.

4.Орон нутгийн тээвэр логистикийн нэгдсэн сүлжээг үе шаттайгаар байгуулж, олон улсын болон бүсийн тээвэр логистикийн сүлжээнд холбосон байна.

III үе шат (2041-2050): Орчин үеийн ухаалаг дэд бүтцийн сүлжээгээр эдийн засгийн хөгжлийг тэтгэх үе.

1.Орчин үеийн технологид суурилсан тээврийн хэрэгсэлд нийцсэн замын сүлжээг байгуулсан байна.

4.Хэрэглэгч бүрд хүрсэн орчин үеийн ухаалаг тээвэр логистикийн сүлжээг нэвтрүүлсэн байна.

ЕС.УЛААНБААТАР БА ДАГУУЛ ХОТ

Зорилго 9.Амьдрахад таатай, байгаль орчинд ээлтэй, хүн төвтэй ухаалаг хот болгон хөгжүүлнэ.

Орчин төвтэй шийдэл

Зорилт 9.2.Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангасан, хүлэмжийн хийн ялгарал багатай ногоон технологи бүхий амьдралын таатай орчинтой хот болно.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

I үе шат (2021-2030): Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг хангаж, нөхөн сэргээх, хариуцлагатай, хэмнэлттэй хэрэглээг бий болгох үе.

4.Хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх үйлчилгээнд технологийн шинэчлэл хийж бохирдол бага ялгаруулах, хог хаягдалгүй хэрэглээг дэмжих тогтолцоотой болсон байна.

5.Хотын ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэнгийн талбайг боломжит бүх байршилд нэмэгдүүлж, хот доторх оршуулгын газрыг дахин зохион байгуулна.

6.Уур амьсгалын өөрчлөлтийн сөрөг нөлөөллийг даван туулах, гамшгийг эрт илрүүлэх, тэсвэрлэн гарах чадавхыг бэхжүүлнэ.

7.Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, хөдөө орон нутгаас нийлүүлдэг органик хүнсний сүлжээ бий болгоно.

8.Агаар, орчны чанарын хяналт-шинжилгээний чадавхыг олон улсын түвшинд хүргэнэ.

9.Ногоон барилгын стандартыг нэвтрүүлж, хэрэгжүүлнэ.

II үе шат (2031-2040): Хотын экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангасан ногоон, ухаалаг технологийн үе.

4.Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах зорилгоор нийтийн тээвэрт эко, цахилгаан тээврийг нэвтрүүлсэн байна.

Төлөвлөлт төвтэй хөгжил

Зорилт 9.3.Орон зайн оновчтой төлөвлөлт бүхий суурьшлын зөв тогтолцоотой, эрчимтэй хөгжиж байгаа дагуул хотуудтай олон улсад өрсөлдөгч метрополитан болж хөгжинө.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

I үе шат (2021-2030): Хотын төвлөрлийг задалж дэд бүтцийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, ухаалаг технологийн шинэчлэлийн үе.

1.Улаанбаатар хотын төвлөрөл, суурьшсан нутаг дэвсгэрийн тэлэлт, хязгаарлалт, газар зохион байгуулалт, авто замын сүлжээ, нийтийн тээвэр, газар доорх орон зайн шаардлагатай төлөвлөлтийг тооцон хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж, мэдээллийн нэгдсэн системд холбон хот байгуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

2.Хот дахин хөгжүүлэх төслийн хүрээнд орон сууцны хангамж нэмэгдсэн байна.

3. Инженерийн дэд бүтцийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, шинэ технологийг нэвтрүүлсэн байна.

4.Хотын орон зайн түвшинд аюулгүй байдлыг хангасан автоматжуулалтыг бий болгоно.

5. Олон төрөлт, ухаалаг нийтийн тээвэр хэрэглээнд нэвтэрсэн байна.

6.Улаанбаатар хотод сөрөг нөлөө үзүүлж байгаа үйлдвэр, аж ахуйн нэгжийг хотоос шилжүүлсэн байна.

7.Ачаа тээврийн Богдхан төмөр замыг барьж байгуулна.

8.Улаанбаатар хотын авто замын бүсчлэлийг тогтоож тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг зохицуулна.

II үе шат (2031-2040): Дэд бүтцийн бүрэн хангамжтай, ухаалаг систем бүхий хотын хөгжлийг эрчимжүүлэх үе.

4.Богдхан уулыг тойрсон зорчигч тээврийн сүлжээг барьж байгуулна.

5.Дагуул хот, тосгоныг холбосон хурдны замтай болно.

6.Хотын гудамж замын иж бүрэн сүлжээг бий болгоно.

III ҮЕ ШАТ (2041-2050) Амьдралын таатай орчин бүрдсэн метрополитан хөгжлийн үе.

1.Амьдралын таатай орчин бүрдсэн метрополитан хот болж хөгжинө.

2.Хиймэл оюун ухаанд суурилсан ухаалаг системийн шинэ үе шатны технологийг хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд нэвтрүүлсэн байна.

3.Бүс нутгийг Улаанбаатар хоттой холбосон орчин үеийн өндөр хурдтай тээврийн сүлжээтэй болно.

4.Ногоон эрчим хүчний үйлдвэрлэлтийг нэмэгдүүлж бүс нутагтаа эрчим хүчийг тогтвортой нийлүүлнэ.

5.Олон улс, тив, дэлхийн томоохон наадмуудыг хүлээн авч зохион байгуулдаг болсон байна.

6.Газар доорх тээврийн сүлжээг бий болгон хөгжүүлсэн байна.

Дагуул хот

Зорилт 9.5.Үндэсний онцлог бүхий аялал жуулчлал, соёлын үйлчилгээ, үйлдвэрлэлийг бий болгосон, Зүүн хойд Азийн тээвэр, логикийн болон олон улсын харилцааны зангилаа төв болсон дагуул хотуудыг хөгжүүлнэ.

Зорилтыг хэрэгжүүлэх үе шат, хүрэх үр дүн

III үе шат (2041-2050): Олон улсад өрсөлдөхүйц эрчимтэй хөгжлийн үе.

1.Дагуул, хаяа хот, тосгон тус бүрд нь худалдаа, үйлчилгээ, соёл боловсрол, хөдөө аж ахуй, хүнс, хөнгөн үйлдвэрлэл, тээвэр логистик, аялал жуулчлалын чиглэлээр төрөлжүүлэн хөгжүүлж ажлын байрыг нэмэгдүүлэх замаар Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулсан байна.

-----oOo-----

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52
дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт

**“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН
БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД 2021-2030 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
ЕС.УЛААНБААТАР БА ДАГУУЛ ХОТ**

Төлөвлөлт төвтэй хөгжил

Зорилт 9.3.Орон зайн оновчтой төлөвлөлт бүхий суурьшлын зөв тогтолцоотой, эрчимтэй хөгжиж байгаа дагуул хотуудтай олон улсад өрсөлдөгч метрополитан болж хөгжинө.

Зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

9.3.1.Улаанбаатар хотын төвлөрөл, суурьшсан нутаг дэвсгэрийн тэлэлт, хязгаарлалт, газар зохион байгуулалт, авто замын сүлжээ, нийтийн тээвэр, газар доорх орон зай гэх мэт шаардлагатай төлөвлөлтийг тооцон хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, мэдээллийн нэгдсэн системд холбон хот байгуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

9.3.8.Газар доорх орон зайг оновчтой ашиглаж зам, тээвэр, инженерийн шугам сүлжээнд ашиглана.

9.3.12.Олон төрөлт, ухаалаг нийтийн тээврийг хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.

9.3.13.Хотын хэвтээ, босоо, тойрог чиглэлийн авто замын сүлжээ, дагуул, хаяа хотын авто замын сүлжээг барьж байгуулах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

9.3.14.Зорчигч урсгал ихтэй томоохон коридор дагуу багтаамж ихтэй “Цахилгаан соронзон тээвэр”-ийг нэвтрүүлнэ.

9.3.15.“Агаарын дүүжин замын тээвэр”-ийг нэвтрүүлж, зориулалтын зогсоол, дэд бүтцийг барьж байгуулна.

9.3.16.Тусгай замын автобусны сүлжээг байгуулна.

9.3.19.Авто үйлчилгээний бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, авто үйлчилгээний салбарт баталгаат үйлчилгээний тогтолцоог сайжруулна.

9.3.20.Хотын дэд төвүүдийг түшиглэсэн түгээлтийн төвүүдийг байгуулж, тээвэрлэлтийг хотын захын гол замуудаар хүнд даацын том оврын тээврээр хийх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

9.3.21.Зорчигчийн урсгалаас хамааруулан дагуул, хаяа хотуудыг холбосон их багтаамжийн тээврийг нэвтрүүлнэ.

9.3.22.Зорчигч тээврийн үйлчилгээний дамжин суулт хийх терминал болон зогсоолуудыг нэгдсэн уялдаатайгаар барьж байгуулна.

9.3.23.Сургуулийн хүүхдэд зориулсан тээврийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

9.3.24.Тээврийн хэрэгслийг цахилгаан болон хийн эх үүсвэрээр цэнэглэх сүлжээг байгуулна.

9.3.25.Нийтийн тээврийн удирдлага, мэдээллийн болон хяналтын төвийг шинэчлэн замын сүлжээнд ухаалаг системийг бүрэн нэвтрүүлнэ.

9.3.26.Явган хүний болон унадаг дугуйн зам барьж байгуулах, өргөтгөх, нүхэн, гүүрэн гарцыг нэмэгдүүлж хяналтын системийг бий болгоно.

9.3.27.Авто зогсоолын менежментийн боловсронгуй тогтолцоог бий болгоно.

9.3.28.Улаанбаатар хотын авто замын бүсчлэлийг тогтоож тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг зохицуулна.

9.3.29.Улаанбаатар хотод авто машиныг хамтран эзэмших, авто машин түрээслэх үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.

9.3.30.Хотын такси үйлчилгээг хөгжүүлэх төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлнэ.

9.3.31.Богдхан уулыг тойрсон зорчигч тээврийн сүлжээг байгуулна.

9.3.32.Ачаа тээврийн Богдхан төмөр зам барьж байгуулна.

9.3.33.Хот, тосгоныг холбосон хурдны зам барьж байгуулна.

9.3.34.Бүс нутгийг Улаанбаатар хоттой холбосон тусгай замын өндөр хурдтай тээврийг нэвтрүүлнэ.

9.3.35.Инженерийн дэд бүтцийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэн шинэ технологийг нэвтрүүлж, бүрэн хангамжид хүргэнэ.

Дагуул хот

Зорилт 9.5.Үндэсний онцлог бүхий аялал жуулчлал, соёлын үйлчилгээ, үйлдвэрлэлийг бий болгосон, Зүүн хойд азийн тээвэр, логиستيкийн болон олон улсын харилцааны зангилаа төв болсон дагуул хотуудыг хөгжүүлнэ.

Зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

9.5.1.Дагуул, хаяа хот, тосгоныг тус бүрд нь худалдаа, үйлчилгээ, боловсрол, соёл, эрүүл мэнд, хөдөө аж ахуй, хүнс, хөнгөн үйлдвэрлэл, тээвэр логистик, аялал жуулчлалын чиглэлээр төрөлжүүлэн хөгжүүлж ажлын байрыг нэмэгдүүлэх замаар Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулна.

9.5.2.“Шинэ Зуунмод”, “Майдар” шинэ дагуул хотын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлж, инженерийн шугам сүлжээ, орон сууцжуулах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

9.5.3.Хөшигийн хөндийд байрлах олон улсын нисэх онгоцны буудлыг даган байгуулагдах “Шинэ Зуунмод” шинэ хотын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлнэ.

9.5.4.Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудлыг ашиглалтад бүрэн оруулж, Зүүн хойд азийн зорчигч, ачаа тээврийн нэгдсэн зангилаа төвийг байгуулна.

АГУУЛГА

Зургаа. Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоол

1. Замын хөдөлгөөний дүрэм батлах тухай /2018.08.08-ны өдрийн 239 дүгээр тогтоол/
 - Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм
 - Замын тэмдэг
 - Замын тэмдэглэл
 - Тээврийн хэрэгслийн таних тэмдэг
2. Тээврийн хэрэгслийг ашиглахыг хориглох эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчлийн жагсаалт
3. Автотээврийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай /2009.08.18-ны өдрийн дугаар 251/
4. Авто тээврийн хэрэгслийг үзлэгт оруулах хугацаа, оношлогооны төлбөрийн жишиг батлах тухай /2004.03.03-ны өдрийн дугаар 55/
5. Автомашин түрээслүүлэх журмыг батлах тухай /1997.06.18-ны өдрийн дугаар 148/
6. Автомашин шилжүүлэхийг зөвшөөрөх тухай /1999.11.17-ны өдрийн дугаар 183/
7. Автобензин, дизелийн түлш, мах, нийтийн тээврийн үнийг тогтворжуулах зарим арга хэмжээний тухай /2012.02.15-ны өдрийн дугаар 53/
8. Автотээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах давтамж, оншилгооны төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2016.12.28-ны дугаар 213/
9. Нийслэлийн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал, нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулах зарим арга хэмжээний тухай /2002.01.16-ны өдрийн дугаар 8/
10. Нийслэлийн засаг даргын тамгын газар, улаанбаатар хотын захирагчийн ажлын албаны бүтэц, нийслэл, дүүргийн засаг даргын тамгын газар, улаанбаатар хотын захирагчийн ажлын албаны орон тооны хязгаарыг батлах тухай /2020.02.28-ны өдрийн дугаар 81 /
11. Журам батлах тухай /газар чөлөөлөх/, /2024.03.06-ны өдрийн дугаар 91/
12. Ажлын үнэлгээ шинэчлэн батлах тухай /2018.10.24-ний дугаар 320/
13. Журам батлах, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай /"Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих журам"-ын 3 дугаар хавсралт/, /2017.07.04-ний өдрийн 197 дугаар тогтоол/

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2018 оны 8 дугаар сарын 08-ны өдөр

Дугаар 239

Улаанбаатар хот

ДҮРЭМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 4.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

- 1."Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм"-ийг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.
- 2.Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрмийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч, биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Ц.Нямдоржид даалгасугай.
- 3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Дүрэм батлах тухай" Засгийн газрын 2004 оны 4 дүгээр сарын 5-ны өдрийн 74 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.
- 4.Энэ тогтоолыг 2018 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

У.ХҮРЭЛСҮХ
Ц.НЯМДОРЖ

Засгийн газрын 2018 оны
239 дүгээр тогтоолын хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэ дүрмийн зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөний нэгдсэн журам тогтооход оршино. Замын хөдөлгөөнтэй холбоотой бусад хэм хэмжээний актууд нь энэ дүрмийн заалт шаардлагууд дээр үндэслэгдсэн, түүнтэй зөрчилдөхгүй байвал зохино.

1.2. Энэ дүрэмд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.2.1. “автобус” гэж жолоочоос гадна наймаас илүү хүний суудалтай, хүн тээвэрлэхэд зориулсан, троллейбусаас бусад автомашиныг;

1.2.2. “автомашин” гэж мотоцикл, трактор, өөрөө явдаг машин механизмаас бусад механикжсан тээврийн хэрэгслийг;

1.2.3. “аюултай ачаа” гэж тээвэрлэлтийн үед хүний амь нас, эрүүл мэнд, байгаль орчинд хор хөнөөл тарих, эд хөрөнгийн хохирол учруулж болзошгүй элдэв бодис, түүгээр хийсэн эд зүйл, үйлдвэрийн хаягдал, аж ахуйн зориулалт бүхий бусад зүйл болон тэдгээрийн ариутгаагүй сав, баглаа, боодлыг;

1.2.4. “байр эзлэх” гэж явж байгаа чигтээ эгнээ байраа солих үйлдлийг;

1.2.5. “бодит жин” гэж тээврийн хэрэгслийн тухайн үеийн жинг. Чирүүлж яваа тээврийн хэрэгслийн жинг бодит жинд оролцуулан тооцно;

1.2.6. “бүх жин” гэж тээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон өөрийн болон ачаа, жолооч, зорчигчийн нийт зөвшөөрөгдөх дээд жинг. Чиргүүл нь тухайн тээврийн хэрэгслийн бүтцэд хамаарагдах бол бүх жинг чирэгч, чиргүүл хоёрын бүх жингийн нийлбэрээр тооцно;

1.2.7. “гарц” гэж замын зэргэлдээх нутаг дэвсгэр рүү орох, түүнээс гарахад зориулсан зорчих хэсэг замтай нийлсэн бэлчрийг;

1.2.8. “гол зам” гэж уулзварт нийлсэн хучилттай болон шороон замын хучилттай нь буюу энэ дүрмийн 1 дүгээр хавсралтын 3.1 «Гол зам», 3.3.а–3.3.в «Туслах зам нийлнэ», 5.1 «Тууш зам» тэмдэг (цаашид тэмдэг, тэмдэглэлийн зөвхөн дугаарыг зааж бичнэ) бүхий замыг;

1.2.9. “гүйцэж түрүүлэх” гэж явж байгаа эгнээнээсээ гаран эсрэг урсгал сөрж урдаа яваа нэг буюу хэд хэдэн тээврийн хэрэгслийг гүйцэх, буцаж эгнээндээ орох үйлдлийг;

1.2.10. “гүйцэх” гэж нэг чигт зэрэгцээ эгнээгээр яваа тээврийн хэрэгслээс илүү хурдтай явах үйлдлийг;

1.2.11. “давуу эрх” гэж бусад замын хөдөлгөөнд оролцогчоос хөдөлгөөнөө урьтан хийх эрхийг;

1.2.12. “ердийн хөсөг” гэж уналга, ачлагад ашиглаж байгаа мал, амьтан, түүнд хөллөсөн хэрэгсэл (хөсөг)-ийг;

1.2.13. “жолооч” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.3-т заасныг;

1.2.14. “зайлшгүй зогсолт” гэж жолооч, зорчигчийн биеийн байдал, тээж яваа ачаа, байгалийн үзэгдлийн улмаас аюул учирч болзошгүй үед, мөн техникийн эвдрэл, зам дээр саад бий болсноос шалтгаалан тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг зогсоосон үйлдлийг;

1.2.15. “зам” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.4-т заасан болон хөдөлгөөнд нээлттэй хучилттай буюу шороон зурвас газрыг;

- 1.2.16. “зам тавьж өгөх” гэж замын хөдөлгөөнд оролцогч давуу эрх бүхий хөдөлгөөнд оролцогчийн хөдөлгөөний хурд болон чигийг өөрчлөхөд нөлөөлөхгүйн тулд хөдөлгөөнөө эхлэхгүй буюу үргэлжлүүлэхгүй байх үйлдлийг;
- 1.2.17. “зам тээврийн осол” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.6-д заасныг;
- 1.2.18. “замын зэргэлдээх нутаг дэвсгэр” гэж замын ойролцоох зогсоол, талбай, хашаа, хороолол, шатахуун түгээгүүр, үйлдвэр, албан байгууллага зэрэг тээврийн хэрэгслийн дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд зориулагдаагүй нутаг дэвсгэрийг. Замын зэргэлдээх нутаг дэвсгэр дотор энэ дүрмийн заалт, шаардлагыг мөрдөнө;
- 1.2.19. “замын хөдөлгөөн” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.5-д заасныг;
- 1.2.20. “замын хөдөлгөөнд оролцогч” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.7-д заасныг;
- 1.2.21. “зорчих хэсэг” гэж тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд зориулсан замын хэсгийг. Зам нь тусгаарлах зурвасаар зааглагдсан хэд хэдэн зорчих хэсэгтэй байж болно;
- 1.2.22. “зохицуулагч” гэж замын хөдөлгөөн зохицуулах эрх, үүрэг бүхий хүнийг. Зохицуулагч нь дүрэмт хувцас, ялгах тэмдэгтэй байна;
- 1.2.23. “механикжсан тээврийн хэрэгсэл” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.2-т заасныг;
- 1.2.24. “мопед” гэж 50 куб.см-ээс ихгүй ажлын багтаамж бүхий дотоод шаталтат хөдөлгүүртэй, эсхүл 0.25 кВт-аас 4 кВт хүртэл чадал бүхий цахилгаан хөдөлгүүртэй, техникийн дээд хурд нь цагт 50 км-ээс ихгүй, хоёр буюу гурван дугуйт тээврийн хэрэгслийг;
- 1.2.25. “мотоцикл” гэж хөдөлгүүрийн ажлын багтаамж буюу чадал, эсхүл техникийн дээд хурд нь мопедынхоос илүү, хоёр дугуйт механикжсан тээврийн хэрэгслийг. Энд өөрийн жин нь 400 кг (ачааны зориулалттай бол 550 кг)-аас хэтрэхгүй гурван дугуйт болон мотоциклын төрлийн жолооны залууртай дөрвөн дугуйт механикжсан тээврийн хэрэгсэл мөн хамаарна;
- 1.2.26. “саадыг тойрон гарах” гэж тухайн эгнээгээр хөдөлгөөн хэвийн үргэлжлэх боломжийг хязгаарласан хөдөлгөөнгүй биет зүйл (зам тээврийн ослын улмаас зогссон буюу түр ба удаан, эсхүл зайлшгүй зогсолт хийсэн тээврийн хэрэгсэл, мөн зорчих хэсгийн нүх, эвдрэл, гэмтэл, хашсан хэсэг болон зорчих хэсэг дээр тавьсан, унасан эд зүйл гэх мэт)-ийг тээврийн хэрэгслээр тойрон гарах үйлдлийг. Тухайн эгнээнд хөдөлгөөний нягтрал ихэссэнээс шалтгаалж зогссон буюу дүрмийн шаардлагыг биелүүлэхийн тулд зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийг саадад тооцохгүй;
- 1.2.27. “сургууль орчмын бүс” гэж ерөнхий боловсролын сургуулийн ойролцоох замын хэсгийг хамруулж 5.25 тэмдгээр тэмдэглэсэн нутаг дэвсгэрийг;
- 1.2.28. “суурин газар” гэж 5.3, 5.5 тэмдгээр тэмдэглэсэн, хүн ам төвлөрч суурьшсан нутаг дэвсгэрийг;
- 1.2.29. “төмөр замын гарам” гэж төмөр замтай нэг түвшинд огтлолцсон замын бэлчрийг. Төмөр замын гармын өргөнийг төмөр замын хоёр талд байрлуулсан гэрлэн дохио буюу хаалт, эдгээр нь байхгүй бол 1.3.а (эсхүл 1.3.б) тэмдгийн хоорондох зайгаар тодорхойлно;
- 1.2.30. “тусгаарлах зурвас” гэж зэрэгцээ зорчих хэсгүүдийг хооронд нь тодорхой зайтай салгаж зааглахад зориулагдаж хийгдсэн, тээврийн хэрэгслийн зогсоол болон хөдөлгөөнд зориулаагүй замын хэсгийг;

- 1.2.31. “тууш зам” гэж эсрэг хөдөлгөөний зорчих хэсгүүд нь хоорондоо тусгаарлах зурвас, эсхүл замын хашилтаар зааглагдсан бөгөөд бусад зам болон явган хүний зам, унадаг дугуйн зам, мөн төмөр замтай нэг түвшинд огтлолцоогүй, 5.1 тэмдэг бүхий замыг;
- 1.2.32. “тээврийн хэрэгсэл” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.1-д заасныг;
- 1.2.33. “тээврийн хэрэгслээр зорчигч” гэж тээврийн хэрэгсэл дээр буюу түүний бүхээг дотор байгаа жолоочоос бусад хүнийг. Тээврийн хэрэгсэл рүү орж байгаа болон түүнээс бууж байгаа хүнийг мөн хамааруулж ойлгоно;
- 1.2.34. “түр зогсолт” гэж жолооч тээврийн хэрэгслээ 5 минутаас илүүгүй хугацаагаар зориуд зогсоосон үйлдлийг. Зорчигчдыг буулгах, суулгах буюу ачаа ачих, буулгахад үүнээс илүү хугацаагаар зогсоосон үйлдэл нь түр зогсолтод хамаарна;
- 1.2.35. “удаан зогсолт” гэж зорчигчдыг буулгах, суулгах буюу ачаа ачих, буулгахаас бусад тохиолдолд жолооч тээврийн хэрэгслээ 5 минутаас дээш хугацаагаар зориуд зогсоосон үйлдлийг;
- 1.2.36. “удаан явдалт тээврийн хэрэгсэл” гэж техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон дээд хурд нь цагт 30 км-ээс илүүгүй механикжсан тээврийн хэрэгслийг;
- 1.2.37. “унадаг дугуй” гэж унаж яваа хүний булчингийн хүчээр явдаг (0.25 кВт-аас илүүгүй чадал бүхий цахилгаан хөдөлгүүрээр тоноглогдсон байж болно), хоёроос цөөнгүй дугуйтай (хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тэргэнцрээс бусад) тээврийн хэрэгслийг;
- 1.2.38. “унадаг дугуйн зам” гэж унадаг дугуй, мопедын хөдөлгөөнд зориулсан, 4.4 тэмдэг бүхий зам, замын хэсгийг. Унадаг дугуйн зам нь бусад замаас хийцийн хувьд салангид буюу замын зорчих хэсэг, явган хүний замаас хайс, хашлага, хөвөөгөөр тусгаарлагдсан, эсхүл явган хүний зам дээр явган зорчигчийн хөдөлгөөн явагдах хэсгээс тэмдэглэлээр зааглагдсан буюу гадаргуугийн өнгө, төрлөөр ялгаатай байна;
- 1.2.39. “унадаг дугуйн эгнээ” гэж зорчих хэсэг дээрх унадаг дугуй, мопедын хөдөлгөөнд зориулсан, 4.4 тэмдэг бүхий эгнээг. Унадаг дугуйн эгнээ нь зорчих хэсгийн бусад эгнээнээс тэмдэглэлээр зааглагдсан байна;
- 1.2.40. “уулзвар” гэж замууд нэг түвшинд огтлолцсон бэлчир (зорчих хэсгийн захын дугуйрч байгаа эхлэлийг түүний эсрэг тал руу шулуун холбож хязгаарлахад үүсэх талбай)-ийг. Зорчих хэсгүүдийн огтлолцлын талбайг шар өнгийн шугамаар хүрээлж, хэрээслэн тэмдэглэсэн байж болно;
- 1.2.41. “үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөл” гэж байгалийн үзэгдэл (цас, бороо, манан, шуурга гэх мэт) болон замд утаа, тоос боссаноос буюу бүрэнхий үед 300 м-ийн дотор зам харагдахгүй болсон нөхцөлийг;
- 1.2.42. “үзэгдэлт хязгаарлагдмал нөхцөл” гэж байгалийн тогтоц, газрын тэгш бус байдал, замын нугачаа, инженерийн болон ногоон байгууламж, барилга, объект, түүнчлэн тээврийн хэрэгсэлд замын дагуух үзэгдэх орчин халхлагдсан байдлыг;
- 1.2.43. “харанхуй үе” гэж үдшийн бүрийгээс үүрийн гэгээ орох хүртэлх хугацааг;
- 1.2.44. “хороолол” гэж орон сууц буюу гэр хорооллын доторх зорчих хэсгийг хамруулж, 5.23 тэмдгээр тэмдэглэсэн нутаг дэвсгэрийг;
- 1.2.45. “хөвөө” гэж зорчих хэсгийн гадна талын захтай нэг түвшинд хиллэсэн, энэ дүрмээр зөвшөөрсөн хөдөлгөөн болон зогсоход ашиглах замын хэсгийг. Хөвөө нь зорчих хэсгээс гадаргуугийн төрлөөр ялгаатай, эсхүл 1.2 тэмдэглэлээр зааглагдсан байна;

- 1.2.46. “хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэх” гэж найм болон түүнээс олон хүүхдийг чиглэлийн бус автобусаар тусгайлан тээвэрлэх үйл ажиллагааг;
- 1.2.47. “цуваа” гэж тусгай гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгслээр хамгаалуулан, ойрын гэрлээ асааж, зохион байгуулалттай цуварч яваа, энэ дүрмийн 3 дугаар хавсралтад заасан «Цуваа» таних тэмдэг (цаашид таних тэмдгийн зөвхөн нэрийг зааж бичнэ) бүхий гурав буюу түүнээс олон механикжсан тээврийн хэрэгслийг;
- 1.2.48. “чиглэлийн тээврийн хэрэгсэл” гэж тогтоосон буудал бүхий чиглэлийн дагуу зорчигч тээвэрлэх зориулалтаар нийтийн үйлчилгээнд явж байгаа автобус, троллейбусыг;
- 1.2.49. “чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ” гэж чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд зориулсан, 5.14 тэмдэг болон 1.22 тэмдэглэл бүхий эгнээг;
- 1.2.50. “чиргүүл” гэж механикжсан тээврийн хэрэгслээр чирэхэд зориулсан тээврийн хэрэгслийг;
- 1.2.51. “эгнээ” гэж автомашины хөдөлгөөнийг нэг эгнээгээр явуулах боломж бүхий өргөнтэй, тэмдэглэлтэй буюу тэмдэглэлгүй зорчих хэсгийн дагуух зурвасыг;
- 1.2.52. “явган зорчигч” гэж Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.11-д заасныг;
- 1.2.53. “явган хүний гарц” гэж явган зорчигч зам хөндлөн гарахад зориулсан, 5.19.а, 5.19.б тэмдэг ба 1.13.а, 1.13.б тэмдэглэлтэй, зорчих хэсгийн хөндлөн зурвасыг. Тэмдэглэлгүй гарцын өргөнийг 5.19.а ба 5.19.б тэмдгүүдийн хоорондох зайгаар тодорхойлно;
- 1.2.54. “явган хүний гарам” гэж зорчих хэсэгтэй нэг түвшинд огтлолцоогүй, 5.20.а–5.20.г тэмдэг бүхий, явган зорчигч зам хөндлөн гарахад зориулсан гарцыг;
- 1.2.55. “явган хүний зам” гэж явган зорчигчийн хөдөлгөөнд зориулсан замын хэсгийг. Явган хүний зам нь зорчих хэсэг, унадаг дугуйн замаас хайс, хашлага, хөвөөгөөр тусгаарлагдсан, эсхүл унадаг дугуйн замаас тэмдэглэлээр зааглагдсан байна.
- 1.3. Замын хөдөлгөөнд оролцогч нь аюул, хохирол учруулахгүй, хөдөлгөөнд осолтой байдал бий болгохгүйгээр зорчино.
- 1.4. Замын тэмдэг, гэрлэн дохио болон хөдөлгөөн зохион байгуулах бусад техник хэрэгслийг эвдэж гэмтээх, халхлах, дур мэдэн байрлуулах, өөрчлөх, авч хаях, мөн замын хөдөлгөөнд саад болох, халтиргаа, шарвалт үүсгэх, тээврийн хэрэгслийн дугуйн доороос шидэгдэх, дугуйг хагалж болзошгүй элдэв зүйлсийг зам дээр хаях, асгах, орхих, замын хучилтыг бохирдуулах, эвдэх, гудамж замд хог хаяхыг хориглоно. Тухайн аюул, саадыг бий болгосон хүн, хуулийн этгээд нь түүнийг нэн даруй арилгах, хэрэв боломжгүй бол бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод анхааруулах талаар шаардлагатай арга хэмжээ авч, цагдаагийн алба, эсхүл замын хяналт (ашиглалт, арчилгаа, хяналт шалгалт) хариуцсан байгууллагад яаралтай мэдэгдэх үүрэг хүлээнэ.
- 1.5. Замын хөдөлгөөнд оролцогч нь энэ дүрмийн өөрт хамаарах заалт, шаардлагыг мэддэг, сахин биелүүлдэг байвал зохино.
- 1.6. Замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.
- Хоёр. Механикжсан тээврийн хэрэгслийн ангилал
- 2.1. Механикжсан тээврийн хэрэгслийг дор дурдсанаар ангилна:

А-мотоцикл;

В-жолоочоос гадна наймаас илүүгүй хүний суудалтай, бүх жин нь 3500 кг-аас хэтрэхгүй автомашин (бүх жин нь 750 кг-аас ихгүй чиргүүлтэй);

С-“D” ангилалд хамаарагдахаас бусад бүх жин нь 3500 кг-аас их автомашин (бүх жин нь 750 кг-аас ихгүй чиргүүлтэй);

Д-жолоочоос гадна наймаас илүү хүний суудалтай, хүн тээвэрлэхэд зориулсан автомашин (бүх жин нь 750 кг-аас ихгүй чиргүүлтэй);

ВЕ-бүх жин нь 750 кг-аас илүү чиргүүлтэй “В” ангиллын автомашин;

СЕ-бүх жин нь 750 кг-аас илүү чиргүүлтэй “С” ангиллын автомашин;

ДЕ-бүх жин нь 750 кг-аас илүү чиргүүлтэй “D” ангиллын автомашин болон угсраа автобус, угсраа троллейбус;

М-трактор, өөрөө явдаг машин механизм, тэдгээрийн чиргүүл буюу ажлын тоног төхөөрөмжтэй бүрэлдэхүүн.

2.2. “С”, “D”, “СЕ”, “DE” ангиллын тээврийн хэрэгслийг дор дурдсанаар дэд ангилна:

С1-бүх жин нь 7500 кг-аас илүүгүй “С” ангиллын автомашин (бүх жин нь 750 кг-аас ихгүй чиргүүлтэй);

Д1-жолоочоос гадна арван зургаагаас илүүгүй хүний суудалтай “D” ангиллын автомашин (бүх жин нь 750 кг-аас ихгүй чиргүүлтэй);

С1Е-бүх жин нь 750 кг-аас илүү чиргүүлтэй “С1” дэд ангиллын автомашин;

Д1Е-бүх жин нь 750 кг-аас илүү чиргүүлтэй “D1” дэд ангиллын автомашин.

2.3. “А”, “В”, “С”, “М” ангилал болон “С1” дэд ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг арван найм, “D” ангилал болон “D1” дэд ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хорин нэгээс дээш насны хүнд олгоно.

2.4. “ВЕ”, “СЕ”, “DE” ангиллын тээврийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүн жолоодох эрхийг тухайн харгалзах “В”, “С”, “D” ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх бүхий хүнд, түүнчлэн “С1Е”, “D1Е” дэд ангиллын тээврийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүн жолоодох эрхийг тухайн харгалзах “С”, “D” ангилал буюу “С1”, “D1” дэд ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх бүхий хүнд олгоно.

2.5. “С”, “D” ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх бүхий хүн нь тухайн харгалзах “С1”, “D1” дэд ангиллын тээврийн хэрэгслийг, мөн “СЕ”, “DE” ангиллын тээврийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүн жолоодох эрх бүхий хүн нь тухайн харгалзах “С1Е”, “D1Е” дэд ангиллын тээврийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүнийг жолоодох эрхтэй байна.

2.6. Механикжсан тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг холбогдох хууль, журмын дагуу олгоно.

Гурав. Жолоочийн үүрэг

3.1. Механикжсан тээврийн хэрэгслийн жолооч дараахь бичиг баримттай байна:

а/ тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийн хүчинтэй үнэмлэх буюу түр зөвшөөрөл (жолоодлогын дадлага хийж яваа суралцагчид хамаарахгүй);

б/ тухайн тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн гэрчилгээ;

в/ жолоочийн даатгалын баталгаа;

г/ холбогдох хууль, эрх зүйн актад заасан ачааны болон бусад баримт бичиг;

д/ «Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн» таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгсэл жолоодоход тулгуур эрхтний бэрхшээлтэйг нотлох бичиг баримт.

3.2. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт олон улсын хөдөлгөөнд оролцох механикжсан тээврийн хэрэгсэл нь тухайн бүртгэсэн улсынхаа ялгах тэмдэг, дугаартай байхаас гадна жолооч нь дараахь бичиг баримттай байна:

а/ замын хөдөлгөөний тухай Венийн конвенцид нийцсэн жолоодох эрхийн хүчинтэй үнэмлэх, тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн гэрчилгээ;

б/ Монгол Улсын хилээр тухайн тээврийн хэрэгслийг түр хугацаагаар нэвтрүүлсэн тухай гаалийн байгууллагын тэмдэглэгээ бүхий баримт;

в/ Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хэлэлцээрт заасан зөвшөөрөл болон бусад шаардлагатай баримт бичиг.

Тайлбар: Тээврийн хэрэгслийн ялгах тэмдэг нь бүртгэлийн дугаарын тэмдэг дотор байж болно.

3.3. Зохицуулагч, цагдаагийн алба хаагч, олон нийтийн цагдаа, автотээврийн болон байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч энэ дүрмийн 8.16-д заасны дагуу зогсох дохио өгвөл жолооч тээврийн хэрэгслээ зогсоож, энэ дүрмийн 3.1, 3.2-т заасан бичиг баримт болон шаардлагатай тохиолдолд тээврийн хэрэгсэл, тээж яваа ачаа, бусад зүйлийг зохих журмын дагуу шалгуулна.

Тайлбар: Дээр дурдсан эрх бүхий ажилтан тухайн жолоочийн хүсэлтийн дагуу түүнд албаны үнэмлэхээ үзүүлэх үүрэгтэй.

3.4. Жолооч дараахь үүргийг хүлээнэ:

а/ энэ дүрмийн 4 дүгээр хавсралтад заасан эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчилгүй байхаар тээврийн хэрэгслийнхээ бүрэн бүтэн байдлыг хангах;

Тээврийн хэрэгслийн ажлын тоормосны систем, жолооны механизм ажиллахгүй болсон, чиргүүлийн холбоос (чиргүүлтэй үед) эвдэрсэн, харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд хол, ойрын буюу ар талын оврын гэрэл асахгүй болсон, цас, бороо орж байгаа үед жолооч талын шил арчуур ажиллахгүй бол хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг хориглоно.

Хөдөлгөөнд оролцож явах үед тээврийн хэрэгсэлд дээр дурдсанаас бусад гэмтэл (энэ дүрмийн 4 дүгээр хавсралтад заасан) тохиолдвол түүнийг засах, хэрэв бололцоогүй бол аюулгүй байдлыг хангаж аль ойр байгаа зогсоол (гараж) буюу засварын газарт очих хүртэл хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрнө;

б/ хамгаалах бүсээр тоногдсон автомашин жолоодохдоо хамгаалах бүс хэрэглэх, хамгаалах бүсийг хэрэглээгүй зорчигч тээвэрлэхгүй байх;

Тайлбар: Энэ заалт нь шуурхай албаны автомашины үүргээ гүйцэтгэж яваа жолооч, зорчигч, мөн биеийн эрүүл мэндийн байдалд үл тохирох заалт бүхий эмчийн магадлагаатай зорчигчид хамаарахгүй.

/ мотоцикл, мопед жолоодохдоо хамгаалах малгайг зааврын дагуу өмсөх, хамгаалах малгай өмсөөгүй зорчигч тээвэрлэхгүй байх;

г/ хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд ноцтой хохирол учирсан байж болзошгүй зам тээврийн ослын тохиолдол харсан даруйд очиж бололцоотой тусламж үзүүлэх, цагдаа, эмнэлгийн байгууллагад яаралтай мэдэгдэх;

д/ зам тээврийн осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх, түүнийг эмнэлэгт яаралтай хүргэх;

е/ зам тээврийн осол, байгалийн гамшиг болон бусад аюул, эрсдэлд өртөж болзошгүй нь илэрхий байдалтай саатаж зогссон (зайлшгүй зогсолт хийсэн) жолоочийн дохиогоор зогсож, бололцоотой тусламж үзүүлэх;

ж/ согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн эсэх буюу тээврийн хэрэгсэл жолоодоход эрүүл мэндийн хувьд тэнцэж байгаа эсэхийг, мөн шаардлагатай тохиолдолд тээврийн хэрэгсэл жолоодох ур чадвараа цагдаагийн эрх бүхий ажилтны шаардлагаар зохих журмын дагуу шалгуулах;

з/ зам дээр ажил, үүрэг гүйцэтгэж байгаа хүний дэргэдүүр өнгөрөхдөө хурдаа хасаж, түүнд аюул, осолтой байдал үүсгэхгүйгээр зорчих;

и/ цагдаа, онцгой байдал, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнаас дайчлах тухай тавьсан хүсэлтийн дагуу гэмт хэрэг, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, байгалийн гамшиг, хүн, малын гоц халдварт өвчин зэрэг гэнэтийн аюул тохиолдсон буюу нийтийн эмх замбараагүй байдал үүссэн газарт хүрэлцэн очих, нүүлгэн шилжүүлэх, гэмт этгээдийг мөрдөн хөөх, амь нас, эрүүл мэндэд нь ноцтой хохирол учирч болзошгүй хүнийг эмнэлэгт, гэмт этгээдийг цагдаагийн байгууллагад хүргэхэд тээврийн хэрэгслээрээ үйлчлэх;

Тайлбар: Дээр дурдсан ажилд тээврийн хэрэгсэл дайчилсан ажилтан тухайн жолоочийн хүсэлтийн дагуу түүнд явсан зай, хугацаа, өөрийн овог нэр, албан тушаал, үнэмлэхний дугаараа тэмдэглэж албан ёсны баримт бичиж өгнө. Үүнийг үндэслэн тухайн жолоочид учирсан хохирол, зардлыг холбогдох хууль, журмын дагуу нөхөн төлнө.

3.5. Зам тээврийн осолд холбогдсон жолооч дараахь үүргийг хүлээнэ:

а/ тээврийн хэрэгслээ нэн даруй зогсоож, ослын дохионы гэрлээ асаах ба ослын зогсолтын тэмдгийг энэ дүрмийн 9.5-д заасны дагуу тавьж, тээврийн хэрэгсэл болон осолд холбогдол бүхий эд юмсыг байрнаас нь хөдөлгөхгүй байх;

б/ осолд өртсөн хүнд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлж, түргэн тусламж дуудах, хугацаа алдаж болзошгүй тохиолдолд уг хүнийг ойр байгаа эмнэлэгт аль тааралдсан тээврийн хэрэгслээр хүргүүлэх буюу бололцоогүй бол өөрийн жолоодож яваа тээврийн хэрэгслээр хүргэж, эмнэлгийн ажилтанд биеийн байцаалт (иргэний үнэмлэх буюу жолоодох эрхийн үнэмлэх гэх мэт), тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг үзүүлж, өөрийн овог нэр, утасны дугаар, тээврийн хэрэгслийн марк, улсын дугаарыг тэмдэглүүлээд уг газартаа буцаж ирэх;

в/ осолд холбогдсон тээврийн хэрэгсэл нь бусад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хаасны улмаас зорчих хэсгийг чөлөөлөх, мөн осолд өртсөн хүнийг эмнэлэгт уг тээврийн хэрэгслээр хүргэх зайлшгүй тохиолдолд хөндлөнгийн хоёроос доошгүй гэрчийг байлцуулан тухайн тээврийн хэрэгслийн ул мөрийн байрлалыг тодорхой тэмдэглэж, боломжтой бол гэрэл зураг, дүрс бичлэгээр баримтжуулсны дараа байрнаас нь хөдөлгөх;

г/ тухайн ослын талаар цагдаагийн байгууллага (ажилтан)-д яаралтай мэдэгдэж, ослыг гэрчлэх хүмүүсийн овог нэр, хаяг, утасны дугаарыг тэмдэглэж аваад цагдаагийн ажилтанг хүлээх ба түүнийг иртэл осолд холбогдол бүхий эд мөрийн баримт, ул мөрийг хамгаалах, бусад тээврийн хэрэгсэл тойрч гарах нөхцөлийг бүрдүүлэх талаар бололцоотой арга хэмжээ авах;

Тайлбар: Зам тээврийн ослыг харсан гэрч нь осолд өртсөн хүнд яаралтай тусламж үзүүлэх, цагдаагийн байгууллага (ажилтан)-д мэдэгдэх, эмнэлгийн түргэн тусламж дуудах, мөн боломжтой бол ослыг гэрчлэх бусад хүний овог нэр, хаяг, утасны дугаарыг тэмдэглэж авах, цагдаагийн ажилтанг иртэл хэргийн газраас явахгүй байх үүрэг хүлээнэ.

д/ согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн эсэхийг шалгаж тогтоох зорилгоор шинжилгээ авах хүртэл, эсхүл ийм шинжилгээ авах шаардлагагүй гэж цагдаагийн ажилтан шийдвэр гаргах хүртэл энэ төрлийн зүйл хэрэглэхгүй байх.

3.6. Зам тээврийн ослын үед хүний амь нас, эрүүл мэнд хохироогүй, осолд холбогдсон жолооч нарын тээврийн хэрэгслээс бусад эд хөрөнгөд хохирол учраагүй, ослоос үүдсэн эд хөрөнгийн хохирлыг жолооч нар өөр хоорондоо буюу даатгалын байгууллагатай харилцан маргаангүй шийдвэрлэхээр тохиролцсон бол энэ дүрмийн 3.5-ын "г"-д заасан үүргээс чөлөөлөгдөж болно.

3.7. Жолоочид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхгүй (жолоодлогын дадлага хийхээс бусад тохиолдолд) , эсхүл согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн, мөн хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж чадахааргүй өвчтэй буюу ядарсан үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодох;

б/ тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхгүй (жолоодлогын дадлага хийхээс бусад тохиолдолд), эсхүл согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн, мөн хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж чадахааргүй өвчтэй буюу ядарсан хүнд жолоогоо шилжүүлэх;

в/ зохих журмын дагуу улсын бүртгэлд хамруулаагүй буюу бүртгэлийн дугаарын тэмдэггүй, тэмдгийг буруу байрлуулсан, дугаар нь бүдгэрсэн, арилсан, түүнчлэн тогтоосон хугацаанд техникийн хяналтын үзлэгт оруулаагүй буюу тэнцээгүй тээврийн хэрэгслээр замын хөдөлгөөнд оролцох;

г/ эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимыг зөрчиж тээврийн хэрэгсэл жолоодох;

д/ тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний үед гар утас болон түүнтэй ижил төстэй төхөөрөмж, хэрэгслийг гарны оролцоотойгоор ашиглах;

е/ зохицуулагчийн шүглийн чимээ, бусдын дуут дохиог сонсох боломжийг хязгаарласан чихэвч зүүх, хэт чанга хөгжим дуугаргах;

ж/ цуваанд яваа тээврийн хэрэгслүүдийн буюу жагсаалаар яваа хүмүүсийн дундуур нэвтрэн гарах, тэдний хооронд байр эзлэх;

з/ тээврийн хэрэгслээр зорчих хэсгийн хашлага давах (тэмдгээр тусгайлан зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд), тусгаарлах зурвас, аюулгүйн арал, таримал зүлгээр явах, замын хаалт, хашилт, тууз, чиглүүлэх хэрэгслээр хашиж хамгаалсан буюу хориглолт тогтоосон зам, талбай, ажлын талбар руу дур мэдэн нэвтрэх, батлагдсан замаас гарч шинэ зам гаргах, байгаль орчин, газрын хөрс, хадлан, тариалангийн талбай, ой модыг гэмтээх, гол мөрөн, нуур, булаг, хиймэл усан байгууламжийг бохирдуулах.

Дөрөв. Тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн

4.1. Тусгай дуут болон гэрлэн дохиогоор тоногдосон автомашин, мотоциклын жолооч нь тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг гурваас дээш жил жолоодож дадлагажсан байна. Тусгай дуут болон гэрлэн дохионы өнгө, давтамж, хөг ая нь MNS 4979 “Тээврийн хэрэгсэлд ашиглах тусгай дуут болон гэрлэн дохио. Ерөнхий шаардлага” (цаашид стандартын зөвхөн дугаарыг зааж бичнэ) стандартад нийцсэн байна.

4.2. Улаан, хөх, хөх-улаан, ногоон өнгийн тусгай гэрлэн дохио ажиллуулан хойшлуулшгүй албан үүрэг гүйцэтгэж яваа тээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангасан нөхцөлд энэ дүрмийн 7, 8 дугаар бүлэг (зохицуулагчийн дохиотой холбоотой заалтаас бусад), 10-17, 19, 20 дугаар бүлэг болон 1 ба 2 дугаар хавсралтын заалтыг мөрдөхгүй байж болно. Тусгай дуут дохиогоо хамт ажиллуулсан тохиолдолд давуу эрхтэй байх бөгөөд давуу эрх эдлэхдээ бусад хөдөлгөөнд оролцогч өөрт нь зам тавьж өгч байгааг мэдсэн байвал зохино. Энэ эрх нь дээрх тээврийн хэрэгслээр хамгаалуулж яваа тээврийн хэрэгслийн жолоочид мөн адил хамаарна.

4.3. Шар өнгийн тусгай гэрлэн дохио ажиллуулан зам, замын байгууламжийн засвар, арчлалтын ажил гүйцэтгэж яваа болон гэмтэл, зөрчилтэй тээврийн хэрэгслийг шилжүүлэн зөөж яваа тээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангасан нөхцөлд энэ дүрмийн 9.3-ын “е”, 9.6, 11.2, 11.6-11.8,

11.10, 11.12, 20.1 заалт болон замын тэмдэг (2.11-2.14, 2.20, 3.2, 3.4-3.6 тэмдгүүдээс бусад), тэмдэглэлийн заалтыг мөрдөхгүй байж болно.

Мөн шар өнгийн тусгай гэрлэн дохио ажиллуулан хүнд буюу овор ихтэй ачаа тээвэрлэж яваа (эсхүл ийм ачаатай тээврийн хэрэгслийг хамгаалж яваа) тээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангасан нөхцөлд замын тэмдэглэлийн заалтыг мөрдөхгүй байж болно.

Шар өнгийн тусгай гэрлэн дохио нь хөдөлгөөнд оролцогчдын анхаарлыг өндөржүүлэх зориулалттай бөгөөд давуу эрх олгохгүй.

Тайлбар: Шар өнгийн тусгай гэрлэн дохиог тусгай дуут дохиотой хэрэглэхгүй.

4.4. Тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулсан (шар өнгийн дохио ажиллуулж яваагаас бусад) автомашин, мотоцикл болон тэдгээрээр хамгаалуулж яваа тээврийн хэрэгсэл ойртон ирж яваа үед бусад тээврийн хэрэгслийн жолооч зам тавьж өгөн, чөлөөтэй зорчих боломжийг хангана.

4.5. Тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулсан (шар өнгийн дохио ажиллуулж яваагаас бусад) автомашин, мотоцикл болон тэдгээрээр хамгаалуулж яваа тээврийн хэрэгслийг гүйцэх, гүйцэж түрүүлэхийг хориглоно.

4.6. Улаан, хөх, хөх-улаан өнгийн тусгай гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгсэл ойртон ирж, тусгай дохиогоо дуугаргах буюу чанга яригч хэрэгслээр зогсохыг шаардвал жолооч энэ дүрмийн 14.1-д заасны дагуу зогсох бөгөөд хэрэв өөр албан шаардлага тавибал түүнийг нэн даруй биелүүлнэ.

4.7. Тусгай гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгсэл зогсож байвал ойртон ирсэн жолооч шаардлагатай тохиолдолд нэн даруй зогсох боломжтой байхаар хурдаа хасна.

4.8. Зохих журмын дагуу эрх бүхий байгууллагаас олгосон зөвшөөрөлгүйгээр тусгай дуут болон гэрлэн дохиог тээврийн хэрэгсэлд байрлуулахыг хориглоно.

Тав. Явган зорчигчийн үүрэг

5.1. Явган зорчигч нь явган хүний замаар, тийм зам байхгүй бол зорчих хэсгийн хажуугийн хөвөөгөөр явна. Явган хүний зам, хөвөө байхгүй буюу түүгээр явах боломжгүй тохиолдолд явган зорчигч нь унадаг дугуйн зам, эсхүл зорчих хэсгийн захаар (тусгаарлах зурвастай замд зорчих хэсгийн гадна талын захаар) цуварч явна.

Тэрэг түрсэн, чарга чирсэн, овор ихтэй ачаа барьсан буюу жагсаалаар яваа, мөн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тэргэнцэртэй хүмүүс явган хүний зам, хөвөөгөөр явахад бусад явган зорчигчдод саад болохоор байвал зорчих хэсгийн захаар явж болно.

Явган зорчигч зорчих хэсгийн захаар явахдаа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний чигийн эсрэг, харин хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тэргэнцэртэй буюу мотоцикл, мопед, унадаг дугуй хөтөлж яваа хүн хөдөлгөөний чигийн дагуу явна.

Тайлбар: Нэг чигийн хөдөлгөөнтэй замын зорчих хэсгийн захаар явах тохиолдолд дээрх заалтыг мөрдөхгүй байж болно.

5.2. Харанхуй үед гэрэлтүүлэггүй замд болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд зорчих хэсгийн зах буюу хөвөөгөөр явах тохиолдолд явган зорчигч нь жолоочид харагдах нөхцөлөө сайжруулах үүднээс аль болох тод гэгээлэг өнгийн, боломжтой бол гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий хувцас хэрэглэл, эд зүйлстэй явбал зохино. Мотоцикл, мопед, унадаг дугуй түрж яваа хүн тээврийн хэрэгслийнхээ гэрэлтүүлэх хэрэгсэл, гэрэл ойлгуурыг халхлахгүй явна.

5.3. Жагсаалаар яваа хүмүүс зорчих хэсгээр явах тохиолдолд дөрвөөс илүүгүйгээр зэрэгцэж хөдөлгөөний чигийн дагуу баруун гар талаар явна. Жагсаалын зүүн гар талын захын урд болон ард, өдрийн цагт улаан дарцаг,

харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд урд нь цагаан, ард нь улаан гэрэл (эсхүл гэрэл ойлгуур) барьсан хүн харгалзаж явна.

5.4. Хүүхдийн жагсаалыг зөвхөн явган хүний замаар, явган хүний зам байхгүй бол зорчих хэсгийн хажуугийн хөвөөгөөр хоёроос илүүгүйгээр зэрэгцүүлж зөвхөн өдрийн цагаар явуулахыг зөвшөөрөх бөгөөд урд болон ард нь (хүүхдийн тоо гучаас олон бол жагсаалын мөн дунд хэсэгт) насанд хүрсэн хүн хамгаалж явна.

5.5. Явган зорчигч нь 10 хүртэлх насны хүүхдийг замын хөдөлгөөнд харгалзаж явахдаа (энэ дүрмийн 5.4-т заасны дагуу жагсаалаар авч яваагаас бусад тохиолдолд) өөрөөсөө салгахгүй (хөтлөх, тэврэх, үүрэх, хүүхдийн тэргэнд түрэх гэх мэт) авч явна.

5.6. Явган зорчигч нь явган хүний гарц буюу гармаар зам хөндлөн гарна. Хэрэв үзэгдэх хүрээнд явган хүний гарц, гарам байхгүй бол замын дагуу хоёр тийш сайн харагдах, хайс, хашилтгүй хэсгээр, ойртон ирж яваа тээврийн хэрэгслийг өнгөрүүлэн эгц хөндлөн гарна.

5.7. Хөдөлгөөний зохицуулгатай хэсгээр явган зорчигч зам хөндлөн гарахдаа явган хүнд зориулсан гэрлэн дохио буюу зохицуулагчийн зөвшөөрсөн дохиогоор зорчих хэсэг рүү орох бөгөөд зорчих хэсгийг хөндлөн гарч амжаагүй байхад дохио өөрчлөгдвөл энэ дүрмийн 8.21-д заасныг баримтална. Явган зорчигчид зориулсан гэрлэн дохио байхгүй (эсхүл ажиллахгүй) бол явах чигийн өөдөөс хандан байрласан, зэрэгцээ хөдөлгөөний тээврийн хэрэгсэлд зориулсан гэрлэн дохиог удирдлага болгоно.

5.8. Замын дагуу үзэгдэлт халхалсан саад, зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийн дэргэдүүр зам хөндлөн гарахдаа тээврийн хэрэгсэл ойртон ирж байгаа эсэхийг магадлан мэдсэн байвал зохино.

5.9. Явган зорчигч замын аль ч хэсэгт тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулсан (шар өнгийн дохио ажиллуулж яваагаас бусад) автомашин, мотоцикл болон тэдгээрээр хамгаалуулж яваа тээврийн хэрэгслийг урьдчилан өнгөрүүлнэ. Ийм тээврийн хэрэгсэл ойртон ирж яваа үед зорчих хэсэг дээр явж байсан явган зорчигч аль болох яаралтай зорчих хэсгийг чөлөөлнө.

5.10. Харааны бэрхшээлтэй хүн зорчих хэсгээр хөндлөн гарахдаа цагаан таяг барьсан байвал зохих бөгөөд хэрэв зорчих баримжаа алдаж, явган хүний гарцын байршлыг тогтоож чадахгүй болсон буюу гэрлэн дохионы заалтыг мэдэх боломжгүй бол бусдын туслалцааг авах, ийм бололцоогүй тохиолдолд таягаар сайтар дохио өгч анхаарал болгоомжтой зам хөндлөн гарна.

Тайлбар: Цагаан таяг нь харанхуй үед гэрэл ойлгодог буюу гэрэлтдэг гадаргуутай байвал зохино.

5.11. Чиглэлийн тээврийн хэрэгсэл, таксигаар үйлчлүүлэх хүмүүс болон замын дагуух тээврийн хэрэгслээр зорчих хүмүүс зориулалтын хүлээлгийн талбай дээр, ийм талбай байхгүй бол зорчих хэсгийн хашлаганы гадна талд (явган хүний зам дээр буюу хөвөөний гадна захад), хайс, хашилтгүй хэсэгт хүлээх бөгөөд тээврийн хэрэгсэл ирж бүрэн гүйцэд зогссон үед зорчих хэсэг рүү орохыг зөвшөөрнө. Тээврийн хэрэгслээс буусны дараа зорчих хэсгийг нэн даруй чөлөөлнө.

5.12. Явган зорчигчид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ үзэгдэх хүрээнд явган хүний гарцтай замын гарцгүй хэсгээр, эсхүл явган хүний гарамтай замын гарамгүй хэсгээр зам хөндлөн гарах;

б/ аюулгүй байдлыг хангахаас бусад шалтгаанаар зорчих хэсэг дээр зогсох, саатах, зам хөндлөн гарч байхдаа алгуурлах, эргэж буцах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд санаатайгаар саад хийх;

в/ зорчих хэсгээр явж байхдаа утсаар ярих, гар утас болон түүнтэй ижил төстэй тоглоом, хэрэгсэл оролдож ширтэх, зохицуулагчийн шүглэйн чимээ, бусдын дуут дохио, анхааруулгыг сонсох боломжийг хязгаарласан чихэвч зүүх, ном, сонин зэрэг зүйл унших;

г/ зорчих хэсэг дээр дугуйт тэшүүр, дугуйт хавтан болон түүнтэй ижил төстэй, биеийн тамир, спорт, тоглоомын зориулалттай хэрэгслээр явах;

д/ ойртон ирж яваа тээврийн хэрэгслийн урдуур гэнэт гүйх.

Зургаа. Тээврийн хэрэгслээр зорчигчийн үүрэг

6.1. Тээврийн хэрэгслээр зорчигч дараахь үүргийг хүлээнэ:

а/ хамгаалах бүсээр тоногдсон суудалд зорчихдоо хамгаалах бүс хэрэглэх (энэ дүрмийн 3.4-ийн “б” заалтын тайлбарт дурдсанаас бусад тохиолдолд);

б/ мотоцикл, мопедоор зорчихдоо хамгаалах малгайг зааврын дагуу өмсөх;

в/ тээврийн хэрэгслийг бүрэн гүйцэд зогссоны дараа зориулалтын буух талбай руу, ийм талбай байхгүй бол явган хүний зам, хөвөө тал руу буюу ар тал руу буух, тэр талаас суух.

Тайлбар: Явган хүний зам, хөвөө тал руу буюу ар тал руу буух, тэр талаас суух боломжгүй бол аюулгүй байдлыг хангаж, бусдын хөдөлгөөнд саад хийхгүйгээр зорчих хэсэг тал руу буух, тэр талаас суухыг зөвшөөрнө.

6.2. Тээврийн хэрэгслээр зорчигчид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ хөдөлгөөний үед жолоочийн анхаарлыг сарниулах, жолоодлогод саад болох;

б/ тээврийн хэрэгслийн хүн тээхэд зориулаагүй хэсэг дээр буюу ачааны автомашины тэвшний хашлаганаас дээш гарсан ачаан дээр байрлаж явах, тэвшин дээр зогсож явах, тээврийн хэрэгслээс зүүгдэх;

в/ тээврийн хэрэгслийн явдал дунд хаалга нээх, буух, суух, ачаа ачих, буулгах, цонхоор биеэ болон бусад зүйл гаргах;

г/ чиглэлийн тээврийн хэрэгсэл дотор зогсоогоор зорчихдоо зориулалтын бариулаас барихгүй явах;

д/ зогсож байгаа тээврийн хэрэгслээс зорчих хэсэг талд ачаа буулгах, ачих, тэр талын цонхоор биеэ болон бусад зүйл гаргах;

Тайлбар: Зорчих хэсэг талд ачаа буулгах, ачих зайлшгүй тохиолдолд аюулгүй байдлыг хангаж, бусдын хөдөлгөөнд саад хийхгүйгээр гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө.

е/ бусдын хөдөлгөөнд саад болохоор байвал зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийн хаалгыг нээх.

Долоо. Замын тэмдэг ба тэмдэглэл

7.1. Замын хөдөлгөөнийг зохион байгуулахад MNS 4597, MNS 4759 стандартаар тогтоосон замын тэмдэг, тэмдэглэлийг MNS 4596 стандартад заасны дагуу хэрэглэнэ.

Тайлбар: Дээрх стандартаар тогтоосон замын тэмдэг, тэмдэглэлийн дугаар, нэр, дүрс, утга агуулга, үйлчлэх нөхцөлийг энэ дүрмийн 1 ба 2 дугаар хавсралтад тусгана.

7.2. Замын хөдөлгөөнд оролцогч нь өөрийн явж байгаа чигийн өөдөөс хандан байрласан замын тэмдгийг энэ дүрмийн 1 дүгээр хавсралт, тэмдэглэлийг 2 дугаар хавсралтад заасан утга агуулга, үйлчлэлийн хүрээнд дагаж мөрдөнө.

7.3. Энэ дүрэмд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд замын тухайн хэсэгт байрлуулсан тэмдэг, тэмдэглэлийн заалт дүрмийн бусад заалттай зөрчилдөж байвал тэмдэг, тэмдэглэлийн заалтыг баримтална.

7.4. Замын тухайн хэсэгт байнгын тэмдгээс зөрүү утга бүхий түр тэмдэг тавьсан байвал түр тэмдгийн заалтыг баримтална. Түр тэмдэг нь зөөврийн суурьтай байх

буюу энэ дүрмийн 1-р хавсралтын 1.6, 2.9, 3.3-т заасны дагуу шар өнгийн дэвсгэртэй байж болно.

7.5. Замын тухайн хэсэгт байрлуулсан тэмдэг, тэмдэглэлийн утга хоорондоо зөрж байвал тэмдгийн заалтыг баримтална. Мөн байнгын тэмдэглэлээс зөрүү утга бүхий түр тэмдэглэл тавьсан байвал түр тэмдэглэлийн заалтыг баримтална. Түр тэмдэглэл нь улбар шар өнгөтэй байна.

Найм. Замын хөдөлгөөн зохицуулах дохио

8.1. Замын хөдөлгөөнийг гэрэл буюу зохицуулагчийн дохиогоор зохицуулна.

8.2. Замын хөдөлгөөнд оролцогч нь өөрийн явж байгаа чигийн өөдөөс хандан байрласан замын гэрлэн дохио буюу замын тухайн хэсэгт хөдөлгөөн зохицуулж байгаа зохицуулагчийн дохиог дагаж мөрдөнө.

8.3. Зохицуулагчийн дохиогоор хөдөлгөөн зохицуулж байгаа газарт гэрэл дохио болон дарааллын тэмдгийн заалтыг, гэрлэн дохиогоор зохицуулж байгаа бол дарааллын тэмдгийн заалтыг мөрдөхгүй.

I. Замын гэрлэн дохио

8.4. Замын хөдөлгөөнийг зохицуулахад MNS 4980 стандартаар тогтоосон улаан, шар, ногоон өнгийн гэрэл бүхий босоо буюу хэвтээ байрлалтай гэрлэн дохиог MNS 4596 стандартад заасны дагуу хэрэглэнэ.

8.5. Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн зохицуулах гэрлэн дохио (энэ дүрмийн 8.7-д зааснаас бусад) нь улаан, шар, ногоон өнгийн дарааллаар дээрээс доош, эсхүл ийм дарааллаар зүүнээс баруун гар тийш байрласан гэрлүүдтэй байх бөгөөд ногоон гэрэл нь чиг заасан сумтай байж болно.

Мөн хар өнгийн дэвсгэр дээр ногоон өнгөөр гэрэлтдэг сум бүхий нэг буюу хоёр нэмэгдэл дохиотой байж болох ба энэ тохиолдолд үндсэн ногоон гэрэл нь нэмэгдэл гэрэл дохионы сумнаас бусад чигийг заасан хар өнгийн сумтай байна. Зүүн гар тийш чиг заасан нэмэгдэл гэрэл дохио нь үндсэн ногоон гэрлийн зүүн гар талд, харин баруун гар тийш чиг заасан нэмэгдэл гэрэл дохио нь босоо байрлалтай гэрлэн дохионы хувьд үндсэн ногоон гэрлийн баруун гар талд, хэвтээ байрлалтай гэрлэн дохионы хувьд доор нь байрласан байна.

8.6. Явган зорчигчийн хөдөлгөөн зохицуулах гэрлэн дохио нь босоо байрлалтай байх бөгөөд дээд талдаа улаан өнгөөр гэрэлтдэг зогсож буй хүний дүрс, доод талдаа ногоон өнгөөр гэрэлтдэг алхаж буй хүний дүрс бүхий дохиотой байна. Мөн харааны бэрхшээлтэй хүмүүст явган хүний гарцын байршлыг мэдэгдэх буюу тухайн гэрлэн дохионы ажиллагааны горимыг мэдээлэхэд зориулсан нэмэгдэл дуут дохиотой байж болно.

8.7. Төмөр замын гармаар нэвтрэх хөдөлгөөнийг зохицуулах гэрлэн дохио нь анивчдаг буюу ээлжлэн анивчдаг улаан өнгийн нэг буюу хоёр гэрэл бүхий дохиотой байх бөгөөд нэмэгдэл дуут дохио (хонх)-той байж болно.

8.8. Унадаг дугуйн хөдөлгөөн зохицуулах гэрлэн дохио нь 7.4.ж нэмэлт тэмдэгтэй байна.

8.9. Гэрэл дохио нь дараахь утгатай байна:

а/ ногоон гэрэл дохио хөдөлгөөнийг зөвшөөрнө;

Тайлбар: Ногоон гэрэл дохио унтрах хүртэл үлдэж байгаа хугацааг жолооч болон явган зорчигчид мэдээлэх зориулалттай тоон буюу хуваарьт хэмжүүр бүхий дэлгэцийг гэрлэн дохиотой хамт байрлуулсан байж болно.

б/ шар гэрэл дохио нь гэрэл дохио солигдох гэж байгааг анхааруулах бөгөөд энэ дүрмийн 8.19-т зааснаас бусад тохиолдолд замын тухайн хэсэг рүү (энэ дүрмийн 8.18-д заасан зогсох газар руу) нэвтрэн орохыг хориглоно;

в/ анивчсан шар гэрэл дохио нь хөдөлгөөнийг зөвшөөрөх бөгөөд тухайн уулзвар буюу явган хүний гарц зохицуулгагүй болсныг мэдээлж болгоомжтой явахыг анхааруулна;

г/ улаан гэрэл дохио хөдөлгөөнийг хориглоно.

8.10. Нэмэгдэл гэрэл дохио нь зөвхөн сум заасан чигийн хөдөлгөөнийг зохицуулах бөгөөд үндсэн гэрэл дохио нь нэмэгдэл дохионы зааснаас бусад чигийн хөдөлгөөнийг зохицуулна.

8.11. Чиг заасан сум бүхий үндсэн ногоон гэрэл болон нэмэгдэл гэрэл дохио нь зөвхөн сум заасан чигт хөдөлгөөнийг зөвшөөрнө. Зүүн гар тийш эргэхийг зөвшөөрсөн сум нь буцаж эргэхийг мөн зөвшөөрнө. Нэмэгдэл гэрэл дохио асаагүй бол (гэрлэн дохионы зохицуулгатай үед) уг чигт хөдөлгөөнийг хориглоно.

8.12. Баруун гар тийш чиг заасан нэмэгдэл гэрэл дохиог байнгын асаалттай горимд ажиллуулж тухайн талаас уулзвараар баруун гар тийш эргэх тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг нээлттэйгээр зохион байгуулж болно. Гэрэл дохионы ийм зохицуулгатай уулзвараар жолооч баруун гар тийш эргэхдээ энэ дүрмийн 15.5-д заасныг баримтална.

II. Зохицуулагчийн дохио

8.13. Зохицуулагч биеийн байрлал, гар, дохиурын заалтаар дохио өгөхөөс гадна хөдөлгөөнд оролцогчдын анхаарлыг өндөржүүлэх үүднээс шүглээр дохио өгнө.

8.14. Зохицуулагчийн хөдөлгөөн зохицуулах дохио нь дараахь утгатай байна:

а/ баруун гараа дээш өргөсөн байвал энэ дүрмийн 8.19-т зааснаас бусад тохиолдолд тээврийн хэрэгсэл замын тухайн хэсэг рүү (энэ дүрмийн 8.18-д заасан зогсох газар руу) явган зорчигч зорчих хэсэг рүү нэвтрэн орохыг хориглоно;

б/ баруун гараа цээжиндээ авсан буюу гараа алдалсан байвал зохицуулагчийн зүүн болон баруун гар талаас яваа тээврийн хэрэгсэл чигээрээ буюу баруун гар тийш нэвтрэх, явган зорчигч зам хөндлөн гарахыг зөвшөөрөх бөгөөд зохицуулагчийн ар, өвөр талаас яваа тээврийн хэрэгсэл, явган зорчигчийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

в/ баруун гараа урагш сунгасан байвал зохицуулагчийн зүүн гар талаас яваа тээврийн хэрэгсэл бүх чигт, өвөр талаас яваа тээврийн хэрэгсэл зөвхөн баруун гар тийш эргэхийг зөвшөөрөх бөгөөд бусад талаас (баруун гар буюу ар талаас) яваа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно. Явган зорчигч зохицуулагчийн зөвхөн ар талаар зам хөндлөн гарахыг зөвшөөрнө.

8.15. Зохицуулагч нь жолооч, явган зорчигчдод хөдөлгөөний чиг өөрчлөх, байр эзлэх, хурд хасах буюу нэмэх, тойрон гарах, зогсох зэрэг үйлдэл хийхийг заасан ойлгогдохуйц дохио өгч болно.

8.16. Зохицуулагч дохиураа (эсхүл гараараа) тээврийн хэрэгсэл рүү чиглүүлэн зааж дохих, эсхүл чанга яригч хэрэгслээр шаардвал уг тээврийн хэрэгслийн жолооч зохицуулагчийн заасан газарт буюу замын тухайн хэсэгт бусдын хөдөлгөөнд саад болохооргүй тохиромжтой байрлал сонгож зогсоно.

8.17. Зохицуулагчийн ойлгогдохуйц дохио нь замын гэрэл дохио, тэмдэг, тэмдэглэл болон энэ дүрмийн бусад заалттай зөрчилдөж байвал хөдөлгөөнд оролцогчид зохицуулагчийн дохиог удирдлага болгоно.

III. Хориглосон дохиогоор зогсох буюу хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэх

8.18. Гэрэл буюу зохицуулагчийн хориглосон дохиогоор жолооч «Зогс-шугам» (1.11 тэмдэглэл буюу 5.32 тэмдэг)-ийн өмнө зогсох бөгөөд хэрэв тийм тэмдэг, тэмдэглэл байхгүй бол тухайн уулзвар, явган хүний гарцын өмнө, бусад газарт

тээврийн хэрэгсэл, явган зорчигчийн хөдөлгөөнд саад болохгүйгээр гэрлэн дохио, зохицуулагчийн наана, эсхүл энэ дүрмийн 17.5-д заасны дагуу төмөр замын гармын өмнө зогсоно.

8.19. Энэ дүрмийн 8.18-д заасан газарт дөхөж ирсэн жолооч шар гэрэл дохио асахад буюу зохицуулагч гараа өргөх үед огцом тоормослохгүйгээр зогсох боломжгүй тохиолдолд аюулгүй байдлыг хангаж хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрнө.

8.20. Энэ дүрмийн 8.18-д заасан газрыг зөвшөөрсөн дохиогоор нэвтрэн орсон жолооч дохио өөрчлөгдвөл аюулгүй байдлыг хангаж, явж байгаа чигтээ хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ. Харин уулзвар дээр жолоочийн явах чигийн өмнө «Зогс-шугам» (1.11 тэмдэглэл буюу 5.32 тэмдэг) бүхий гэрлэн дохио байвал түүнийг удирдлага болгоно.

8.21. Зөвшөөрсөн дохиогоор явган хүний гарц руу орсон явган зорчигч дохио өөрчлөгдвөл аль болох яаралтай зорчих хэсгийг нэвтрэн гарах бөгөөд боломжгүй бол тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний эсрэг урсгалын зааг дээр зогсож аюулгүй байдал хангагдсан үед хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэх буюу дараагийн зөвшөөрөх дохиог хүлээж нэвтэрнэ.

Ес. Анхааруулах дохио ба таних тэмдэг

9.1. Анхааруулах дохио ба тээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийг жолооч өөрийн хийж буй үйлдэл, тээврийн хэрэгслийнхээ онцлогийг бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод мэдэгдэж, аюул, осол үүсгэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор энэ дүрэмд заасны дагуу хэрэглэнэ.

9.2. Анхааруулах дохио болон таних тэмдэг нь давуу эрх олгохгүй бөгөөд урьдчилан сэргийлэх зайлшгүй арга хэмжээ авахаас чөлөөлөхгүй.

I. Ослын дохионы гэрэл

9.3. Ослын дохионы гэрлийг дараахь тохиолдолд хэрэглэнэ:

а/ зам тээврийн ослын улмаас зогссон үед;

б/ түр зогсох хориотой газарт зайлшгүй зогсолт хийсэн тохиолдолд;

в/ харанхуй үед замын гэрэлтүүлэггүй хэсэгт болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд оврын гэрэл нь асахгүй (эсхүл байхгүй) тээврийн хэрэгслийг замаас гаргах боломжгүйн улмаас зорчих хэсэг, хөвөөн дээр зогсоосон тохиолдолд;

г/ «Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл» таних тэмдэг бүхий автобусаас хүүхэд буулгах, түүнд суулгах үед;

д/ жолоочийн нүд гялбан зорчих баримжаа алдах үед;

е/ механикжсан тээврийн хэрэгсэл чирч яваа үед (чирч ба чирүүлж яваа);

ж/ тээврийн хэрэгсэл нь аюул учруулж болзошгүй бусад тохиолдолд.

II. Ослын зогсолтын тэмдэг

9.4. Жолооч энэ дүрмийн 9.3-т заасны дагуу ослын дохионы гэрлээ асааж зогсох шаардлагатай үед уг гэрэл нь ажиллахгүй (эсхүл байхгүй) бол ослын зогсолтын тэмдгийг нэн даруй тавьж анхааруулахаас гадна мөн дараах тохиолдолд (ослын дохионы гэрэл асааснаас үл хамааран) хэрэглэнэ:

а/ зам тээврийн ослын улмаас зогссон үед;

б/ түр зогсох хориотой газарт зайлшгүй зогсолт хийсэн тээврийн хэрэгсэл нь ойртон ирж яваа бусад жолооч нарт харагдахааргүй тохиолдолд.

9.5. Ослын зогсолтын тэмдгийг аюул учруулж болзошгүй талаас ойртон ирэх жолооч нарт тухайн саадыг урьдчилан анхааруулах зорилгоор тэдний ирэх зүгт хандуулан, тээврийн хэрэгслээс суурин газарт 15 м-ээс, суурин газрын гаднах замд 30 м-ээс, тууш замд 50 м-ээс багагүй зайд байрлуулна.

9.6. Чирүүлж яваа механикжсан тээврийн хэрэгслийн ослын дохионы гэрэл нь ажиллахгүй (эсхүл байхгүй) бол ослын зогсолтын тэмдгийг уг тээврийн хэрэгслийн ард байрлуулж хөдөлгөөнд оролцоно.

III. Чиг заах ба тоормослох дохио

9.7. Жолооч хөдөлгөөн эхлэх, байр эзлэх, эргэх, зогсохын өмнө тээврийн хэрэгслийн эргэх чиг заадаг гэрлээр, хэрэв тэр нь ажиллахгүй буюу байхгүй бол гараар тухайн чигт хандсан дохио өгнө.

9.8. Гараар өгөх дохиог бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод сайтар харагдахуйц байдлаар гүйцэтгэнэ. Зүүн гар тийш дохио өгөхдөө зүүн гараа хажуу тийш чигээр нь сунгах буюу баруун гараа тохойгоор нь нугалж өргөнө. Баруун гар тийш дохио өгөхдөө баруун гараа хажуу тийш чигээр нь сунгах буюу зүүн гараа тохойгоор нь нугалж өргөнө.

9.9. Чиг заах дохиог тодорхой үйлдэл хийхийн өмнө өгөх бөгөөд үйлдлээ хийж дуусмагц зогсооно. Харин уг дохиог гараар өгсөн бол үйлдлээ эхлэхийн өмнө дуусгаж болно.

9.10. Тоормосны гэрэл нь уг тээврийн хэрэгсэл хурдаа хасаж байгааг анхааруулах бөгөөд хэрэв тэр нь ажиллахгүй буюу байхгүй бол жолооч тоормослохын өмнө бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод сайтар харагдахуйц байдлаар гараа хажуу тийш сунган дээш доош хөдөлгөнө.

9.11. Чиг заасан дохио нь бусад хөдөлгөөнд оролцогчдыг төөрөгдүүлэхгүй, тэдэнд буруу ойлголт төрүүлэхээргүй байвал зохино.

IV. Дуут дохио

9.12. Дуут дохиог зөвхөн дараахь тохиолдолд хэрэглэж болно:

а/ зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор;

б/ суурин газрын гаднах замд гүйцэж түрүүлж байгаагаа бусад жолоочид анхааруулах зорилгоор;

в /төмөр замын гарам дээр зайлшгүй зогсолт хийсэн тохиолдолд энэ дүрмийн 17.7-гийн “б” заалтын дагуу.

Ү. Гэрэл шилжүүлэх дохио

9.13. Гэрэл шилжүүлэх дохиог өгөхдөө харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд тээврийн хэрэгслийн холын ба ойрын гэрлийг ээлжлэн шилжүүлэх, өдрийн цагт асааж, унтраах байдлаар үйлдэнэ.

9.14. Гэрэл шилжүүлэх дохиог дараахь тохиолдолд хэрэглэж болно:

а/ гүйцэж түрүүлэх гэж байгаагаа бусад жолоочид анхааруулах зорилгоор;

б/ өөдөөс яваа тээврийн хэрэгслийн жолоочид холын гэрлээ ойрын гэрэлд шилжүүлэхийг анхааруулах зорилгоор;

в/ зам тавьж өгөхөөр зогсож байгаагаа тухайн хөдөлгөөнд оролцогчид мэдэгдэх зорилгоор.

9.15. Гэрэл шилжүүлэх дохио нь бусад жолоочийн нүдийг гялбуулахаар бол хэрэглэхийг хориглоно.

ҮI. Ойрын гэрэл

9.16. Өдрийн цагт дараах тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн ойрын гэрлийг асааж хөдөлгөөнд оролцоно:

а/ мотоцикл, мопед жолоодож яваа үед;

б/ хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэж яваа үед;

в/ хүнд буюу овор ихтэй, мөн аюултай ачаа тээвэрлэж яваа үед;

г/ тусгай гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгслээр хамгаалуулж яваа үед.

VII. Тээврийн хэрэгслийн таних тэмдэг

9.17. Энэ дүрмийн 3 дугаар хавсралтад заасан хэмжээ, өнгө, загварын дагуу үйлдсэн таних тэмдгийг уг хавсралтад дурдсан тээврийн хэрэгсэлд байрлуулж тухайн жолооч, зорчигч, тээврийн хэрэгсэл, тээж яваа ачааны онцлогийг хөдөлгөөнд оролцогчдод мэдэгдэж анхааруулах зорилгоор хэрэглэнэ.

Арав. Хөдөлгөөн эхлэх болон чиг өөрчлөх

10.1. Жолооч хөдөлгөөн эхлэхийн өмнө зам, орчны байдлыг биеэр шалгаж, хөдөлгөөн эхлэх, чиг өөрчлөх, байр эзлэх, зогсохдоо аюул, осол үүсгэхгүй байх бүх нөхцөлийг хангана.

10.2. Жолооч хөдөлгөөн эхлэхдээ бусад оролцогчдод зам тавьж өгнө.

10.3. Жолооч гарцаар замд нийлэх, замаас гарахдаа уг замын дагуу яваа хөдөлгөөнд оролцогчдод зам тавьж өгнө.

10.4. Жолооч байр эзлэхийн өмнө зэрэгцээ эгнээнд чигээрээ яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө. Харин харилцан байраа солиход баруун гар талд яваа нь эхэлж байр эзэлнэ.

10.5. Уулзвар, гарцаар нэвтрэх хөдөлгөөн нь зөвхөн нэг чигт зөвшөөрөгдсөнөөс бусад тохиолдолд жолооч баруун гар тийш эргэхийн өмнө хамгийн баруун, зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн өмнө хөдөлгөөний тухайн чигийн хамгийн зүүн гар талын захад урьдчилан байр эзэлсэн байна.

Хэрэв тухайн эгнээнээс явах хөдөлгөөний чигийг 5.10.а, 5.10.б тэмдэг, 1.17 тэмдэглэлээр заасан байвал уг тэмдэг, тэмдэглэлийн заалтыг баримтална.

10.6. Жолооч баруун буюу зүүн гар тийш эргэхдээ тээврийн хэрэгслийн оврын хэмжээ болон бусад шалтгаан /ачааны онцлог, зам дээрх саад гэх мэт/-аар энэ дүрмийн 10.5-д заасан шаардлагыг биелүүлэх боломжгүй бол аюулгүй байдлыг хангаж, бусад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг саатуулахгүйгээр уг үйлдлийг өөр эгнээнээс гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө.

Уулзвар, гарцаас бусад замын хэсэг дээр хөдөлгөөний тухайн чигийн зүүн гар талын захаас буцаж эргэхэд зорчих хэсгийн өргөн хүрэлцэхгүй байвал уг үйлдлийг баруун гар талын эгнээ буюу хөвөөнөөс гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө. Ингэхдээ өөдөөс буюу зэрэгцээ эгнээнд араас яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

10.7. Эгнээнээс явах чигийг 5.10.а, 5.10.б тэмдэг, 1.17 тэмдэглэлээр заагаагүй уулзварын өмнө, улаан гэрэлтэй хамт ассан нэмэгдэл гэрэл дохионы сум заасан чигт явах захын эгнээг эзэлсэн жолооч араасаа тухайн чигт явах тээврийн хэрэгсэл ирвэл өөрийн явах чигийг үл харгалзан нэмэгдэл гэрэл дохионы сум заасан чигт хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ.

10.8. Жолооч уулзвар, гарцаар нэвтрэхдээ тухайн эгнээнээс өөрийн явах чигийн дагуу хөдөлгөөний эгнээний үргэлжлэлийг заасан 1.7 тэмдэглэлийг баримтална. Хэрэв тийм тэмдэглэл байхгүй бол дараах байдлаар нэвтэрнэ:

а/ уулзвар, гарцаас гарахдаа тухайн орж буй зорчих хэсгийн эсрэг урсгалыг сөрөхгүйгээр үйлдлийг гүйцэтгэнэ;

б/ зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхдээ өөдөөс мөн зүүн гар тийш буюу буцаж эргэх тээврийн хэрэгслийг баруун гар талаараа өнгөрөөж байхаар үйлдлийг гүйцэтгэнэ;

в/ баруун гар тийш нэвтрэх үйлдлийг зорчих хэсгийн баруун гар талын захад аль болох ойр явж гүйцэтгэнэ;

г/ тухайн уулзвар, гарцаар нэвтрэх хөдөлгөөн зөвхөн аль нэг чигт зөвшөөрөгдсөн, эсхүл баруун буюу зүүн гар тийш эргэх үйлдлийг 5.10.а, 5.10.б тэмдэг буюу 1.17 тэмдэглэлээр олон эгнээнээс давхар гүйцэтгэхийг зөвшөөрсөн байвал зэрэгцэн эргэх тээврийн хэрэгслүүд эзэлж яваа байрлалаа солихгүйгээр

хажуугийн зайгаа барьж нэвтэрнэ. Ингэхдээ эргэлтийн дотор талд яваа тээврийн хэрэгслийн жолооч аль болох богино зайг туулж нэвтэрнэ.

10.9. Уулзвараас бусад газарт жолооч зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхдээ өөдөөс чигээрээ яваа болон баруун гар тийш эргэх тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

10.10. Хөдөлгөөний дараалал нь энэ дүрмийн бусад заалтуудад тусгагдаагүй газарт жолооч баруун гар талаас ойртон ирсэн тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

10.11. Хурд хасах эгнээтэй замаас гарахдаа жолооч уг эгнээнд орсны дараа тээврийн хэрэгслийн хурдыг хасна. Харин хурд авах эгнээгээр явж замд нийлэхдээ тухайн замаар яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

10.12. Өөдөөс яваа тээврийн хэрэгсэлтэй зөрж өнгөрөхөд хүндрэлтэй буюу боломжгүй байвал саадыг тойрон гарах тээврийн хэрэгслийн жолооч зам тавьж өгнө. Харин 1.10 буюу 1.11 тэмдгээр анхааруулсан уруу буюу өгсүүр замд өгсөж яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

10.13. Дараахь газруудад буцаж эргэхийг хориглоно:

а/ явган хүний гарц дээр;

б/ унадаг дугуйн зам (эгнээ)-ын огтлолцол дээр;

в/ чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн буудал дээр;

г/ төмөр замын гарам дээр;

д/ гүүрэн дээр болон доор;

е/ хонгил дотор;

ж/ үзэгдэлт замын дагуу аль нэг чигт 100 м-ийн дотор хязгаарлагдмал газарт.

10.14. Бусдад саад учруулахааргүй газарт, аюулгүй байдлыг хангасан нөхцөлд ухрах үйлдэл хийхийг зөвшөөрнө. Шаардлагатай тохиолдолд ухрах үйлдлийг бусдын тусламжтайгаар гүйцэтгэх бөгөөд жолооч аюулгүй байдлыг хангах үүргээс чөлөөлөгдөхгүй.

10.15. Уулзвар дээр болон энэ дүрмийн 10.13-т заасан буцаж эргэхийг хориглосон бүх газарт ухрах хөдөлгөөнийг хориглоно.

Арван нэг. Тээврийн хэрэгсэл байрлан явах

11.1. Эгнээний тоог зорчих хэсэг дээрх тэмдэглэл болон 5.10.а, 5.10.б, 5.11.а, 5.11.б тэмдгээр тодорхойлно. Хэрэв эдгээр тэмдэг, тэмдэглэл байхгүй бол жолооч харааны баримжаагаар тухайн зорчих хэсгийн өргөн, автомашины өргөний хэмжээ, хажуугийн аюулгүйн зайг харгалзан эгнээний тоог тодорхойлох бөгөөд тухайн зорчих хэсэг эсрэг хөдөлгөөнтэй бол түүний өргөний зүүн гар тал дахь тэн хагасыг эсрэг хөдөлгөөнд зориулагдсанд тооцно.

11.2. Эгнээний хилийг тэмдэглэсэн зорчих хэсэг дээр жолооч тээврийн хэрэгслээрээ тухайн эгнээг голлож явна. Байр эзлэхийн тулд тэмдэглэлийг давахдаа энэ дүрмийн 2 дугаар хавсралтын 1.4, 1.5 заалтыг баримтална. Хоёр дугуйт мотоциклын жолооч эгнээг голлон дангаараа эзэлж явах эрхтэйгээс гадна мөн нэг эгнээнд хоёроос илүүгүй мотоцикл зэрэгцэн явж болно.

11.3. Эсрэг хөдөлгөөнтэй хоёр эгнээгээр зорчдог замд гүйцэж түрүүлэх буюу саадыг тойрон гарахаас бусад тохиолдолд эсрэг урсгал сөрөхийг хориглоно.

11.4. Эсрэг хөдөлгөөнтэй гурван эгнээгээр зорчдог замын дунд эгнээ сөрөг хөдөлгөөнтэй бол уг эгнээнд зөвхөн гүйцэж түрүүлэх, саадыг тойрон гарах, зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд орохыг зөвшөөрөх бөгөөд түүний зүүн гар талын эгнээнд урсгал сөрөхийг хориглоно.

11.5. Эсрэг хөдөлгөөнтэй дөрөв буюу түүнээс олон эгнээгээр зорчдог замд эсрэг урсгал сөрөхийг хориглоно.

11.6. Суурин газрын гаднах замд болон 5.1, 5.5 тэмдэг тавигдсан замд тээврийн хэрэгсэл зорчих хэсгийн баруун гар талын захад аль болох ойр явах бөгөөд баруун гар талын зөвшөөрөгдсөн эгнээ чөлөөтэй байхад (зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд байр эзлэхээс бусад тохиолдолд) түүний зүүн гар талын аль ч эгнээгээр явахыг хориглоно.

11.7. Суурин газарт жолооч энэ дүрмийн 11.8–11.12, 25.4, 25.6, 25.7, 26.3-т заасан шаардлагыг зөрчихгүйгээр аль тохиромжтой эгнээгээ сонгож явна. Хөдөлгөөний эрчим ихтэй, эгнээ чөлөөгүй замд эргэх үйлдэл хийх, саадыг тойрон гарах, зогсохоос бусад тохиолдолд эгнээ байр өөрчлөхийг хориглоно.

11.8. Нэг чигт гурав буюу түүнээс олон эгнээгээр зорчдог замын тухайн чигийн хамгийн зүүн гар талын эгнээнд зөвхөн зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд байр эзлэх, мөн хөдөлгөөний эрчим ихтэй, бусад эгнээ чөлөөгүй үед байрлан явахыг зөвшөөрнө. Харин бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин зөвхөн зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд байр эзлэхээс бусад тохиолдолд уг эгнээгээр байрлан явахыг хориглоно. Нэг чигийн хөдөлгөөнтэй замын хувьд түр зогсохын тулд хамгийн зүүн гар талын эгнээнд орохыг зөвшөөрнө.

11.9. Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ бүхий замд чиглэлийн тээврийн хэрэгсэл нь энэ дүрмийн 10.5-д заасны дагуу байр эзлэх, эсхүл саадыг тойрон гарахаас бусад тохиолдолд зөвхөн уг эгнээгээр явна.

11.10. Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ бүхий замд чиглэлийн тээврийн хэрэгслээс бусад тээврийн хэрэгсэл энэ дүрмийн 10.5-д заасны дагуу байр эзлэхээс бусад тохиолдолд уг эгнээгээр байрлан явахыг хориглоно.

Тайлбар: Дээрх заалт нь суудлын такси болон «Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл», «Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн» таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгсэл, мөн энэ дүрмийн 25.4-т заасны дагуу зорчих хэсгийн баруун гар талын захаар байрлан явах унадаг дугуй, мопедод хамаарахгүй.

11.11. Энэ дүрмийн 25.3, 25.5, 26.3-д зааснаас бусад тохиолдолд тээврийн хэрэгслээр явган хүний зам болон хөвөөгөөр явах, мөн механикжсан тээврийн хэрэгсэл буюу ердийн хөсгөөр унадаг дугуйн зам болон унадаг дугуйн эгнээгээр явахыг хориглоно.

11.12. Трактор, өөрөө явдаг машин механизм болон цагт 40 км-ээс илүү хурдтай явах боломжгүй тээврийн хэрэгсэл нь гүйцэх, гүйцэж түрүүлэх, саадыг тойрон гарах, зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд байр эзлэхээс бусад тохиолдолд зорчих хэсгийн хамгийн баруун гар талын зөвшөөрөгдсөн эгнээгээр явна.

11.13. Эсрэг хөдөлгөөнтэй хоёр эгнээгээр зорчдог замд, түүнчлэн дунд эгнээ нь сөрөг хөдөлгөөнтэй гурван эгнээгээр зорчдог замд цагт 40 км-ээс илүү хурдтай явах боломжгүй, мөн овор ихтэй буюу урт тээврийн хэрэгслийн жолооч нь зорчих хэсгийн баруун гар талын захад аль болох ойр явах бөгөөд араас яваа тээврийн хэрэгсэл өөрийг нь аюулгүй гүйцэж түрүүлэх боломжтой байх хоорондын зайг урд яваа тээврийн хэрэгслээс барьж явна.

Тайлбар: Дээрх заалт нь хөдөлгөөний эрчим, нягтрал ихтэй буюу гүйцэж түрүүлэх хориотой замын хэсэг, мөн цуваанд хамаарахгүй.

11.14. Жолооч нь урдаа яваа тээврийн хэрэгсэл хурдаа хасах буюу зогсоход түүнийг мөргөхгүй, хажуу дахь тээврийн хэрэгслийг шүргэхгүй байх хэмжээний хоорондын болон хажуугийн зайг хөдөлгөөний хурднаас хамааруулан сонгож явна.

Арван хоёр. Тээврийн хэрэгслийн хурд

12.1. Жолооч хөдөлгөөний эрчим, тээврийн хэрэгсэл болон тээж яваа ачааны онцлог, замын болон цаг агаарын нөхцөл, хөдөлгөөний дагуу үзэгдэлтийг

харгалзан тээврийн хэрэгслийн хурдыг энэ дүрэмд тогтоосон хязгаараас хэтрүүлэхгүйгээр тохируулан сонгож явна.

12.2. Харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд жолооч өөрийн үзэгдэх хүрээн дотор тээврийн хэрэгслээ зогсоох боломжтой хурдыг сонгож явна.

12.3. Жолооч хөдөлгөөнд аюул, саад тулгарахыг мэдсэн үед тээврийн хэрэгслийн хурдыг хасаж, зайлшгүй тохиолдолд зогсоох арга хэмжээ авна.

12.4. Тээврийн хэрэгслийн хурдыг суурин газарт цагт 60 км, суурин газрын гадна цагт 80 км, тууш замд цагт 100 км-ээс хэтрүүлэхийг хориглоно.

12.5. Дараахь тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн хурдыг дор дурдсанаас хэтрүүлэхгүйгээр сонгож явна:

а/ автобус, троллейбусаар хүн тээвэрлэх үед суурин газарт цагт 50 км, суурин газрын гадна цагт 70 км, тууш замд цагт 80 км;

б/ мотоцикл, чиргүүлтэй автомашин суурин газрын гадна цагт 60 км, тууш замд цагт 80 км;

в/ хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэх үед цагт 50 км;

г/ механикжсан тээврийн хэрэгслийг чирэх үед цагт 40 км;

д/ хороолол, замын зэргэлдээх нутаг дэвсгэр, сургууль орчмын бүс дотор цагт 20 км.

12.6. Жолоочид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ тээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон дээд хурдыг хэтрүүлэх;

б/ хүнд буюу овор ихтэй, мөн аюултай ачаа тээвэрлэж яваа үед холбогдох журам, стандарт, техникийн баримт бичгээр тогтоосон дээд хурдыг хэтрүүлэх;

в/ «Хурдны хязгаар» таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгслийн хурдыг уг тэмдэгт зааснаас хэтрүүлэх;

г/ шалтгаангүйгээр хэт удаан явж бусдын хөдөлгөөнийг саатуулах;

д/ зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэхээс бусад тохиолдолд огцом тоормослох.

Арван гурав. Гүйцэж түрүүлэх ба гүйцэх

13.1. Жолооч гүйцэж түрүүлэхийн өмнө хөдөлгөөний эрчим, хурд, тээврийн хэрэгсэл болон тээж яваа ачааны онцлог, замын болон цаг агаарын нөхцөл, хөдөлгөөний дагуу үзэгдэлтийг харгалзан, уг үйлдлийг гүйцэтгэхэд аюул үүсгэхгүй, бусдын хөдөлгөөнд саад учруулахгүй байх, мөн хүрэлцэхүйц хэмжээний зай байгаа эсэхийг анхаарч мэдсэн байвал зохино.

13.2. Дараахь тохиолдолд гүйцэж түрүүлэхийг хориглоно:

а/ өөдөөс яваа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд аюул, саад учруулахаар байвал;

б/ урд яваа тээврийн хэрэгсэл гүйцэж түрүүлэх буюу саадыг тойрон гарах үйлдэл хийж байгаа тохиолдолд;

в/ урд яваа тээврийн хэрэгсэл зүүн гар тийш дохио өгч байгаа үед;

г/ араас яваа тээврийн хэрэгсэл өөрийг нь гүйцэж түрүүлэхээр үйлдлээ эхэлсэн үед;

д/ гүйцэгдсэн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд аюул, саад учруулахгүйгээр буцаж эгнээндээ орох боломжгүй тохиолдолд.

13.3. Гүйцэгдэж байгаа жолооч хурдаа нэмэх, гүйцэж түрүүлэхэд нь ямар нэг байдлаар саад хийхийг хориглоно. Гүйцэж түрүүлэх нь хөдөлгөөнд аюултай байвал гүйцэгдэх гэж байгаа жолооч зүүн гар тийш дохио өгч анхааруулна.

13.4. Дараахь газруудад гүйцэж түрүүлэхийг хориглоно:

а/ уулзвар болон гарц дээр;

б/ явган хүний гарц дээр;

в/ хороолол болон сургууль орчмын бүс дотор;

г/ төмөр замын гарам дээр болон түүнд хүртэл 100 м-ээс ойр зайд;

д/ гүүрэн дээр болон доор;

е/ хонгил дотор;

ж/ замын өгсүүр хэсгийн төгсгөл, огцом эргэлт дээр болон үзэгдэлт хязгаарлагдмал хэсэгт.

13.5. Жолооч явган хүний гарцын өмнө гүйцэх үйлдэл хийхдээ энэ дүрмийн 16.3-т заасныг баримтлах бөгөөд мөн хороолол, сургууль орчмын бүс дотор болон 1.19 тэмдгээр анхааруулсан замын хэсэгт гүйцэгдэж байгаа тээврийн хэрэгслийн урдуур явган зорчигч явж байгаа эсэхийг анхаарч мэдсэн байвал зохино.

13.6. Нэг эгнээнд урд яваа тээврийн хэрэгсэл зүүн гар тийш дохио өгч байгаа үед түүний зүүн гар талаар, баруун гар тийш дохио өгч байгаа үед түүний баруун гар талаар орж гүйцэхийг хориглоно.

Арван дөрөв. Түр ба удаан зогсох

14.1. Жолооч тээврийн хэрэгслийг зам дээр түр ба удаан зогсоохдоо 5.17 буюу 6.12 тэмдэг бүхий зогсоолын талбайг ашиглана. Хэрэв тийм талбай байхгүй бол замын баруун гар талд хөвөөн дээр, хөвөөгүй бол зорчих хэсгийн зах, хашлаганд шахаж, эсхүл энэ дүрмийн 14.3, 14.4-т заасны дагуу явган хүний зам дээр буюу түүний хашлагыг унуулж зогсооно. Мөн энэ байдлаар нэг чигийн хөдөлгөөнтэй замын зүүн гар талд түр зогсохыг зөвшөөрнө.

14.2. Тээврийн хэрэгслийг зорчих хэсгийн захыг дагуулан зогсоох тохиолдолд зөвхөн нэг эгнээгээр цувуулан байрлуулна. Харин хоёр дугуйт тээврийн хэрэгслийг автомашины өргөнөөс илүү гаргахгүйгээр ташуу байрлалаар (зорчих хэсгийн захад өнцөг үүсгэн) буюу хоёроос илүүгүйгээр зэрэгцүүлэн зогсоож болно. Мөн хөвөө болон зорчих хэсгийн өргөсгөсөн талбайд тээврийн хэрэгслийг зорчих хэсэг рүү оруулахгүйгээр ташуу байрлалаар зогсоохыг зөвшөөрнө.

Тайлбар: Зорчих хэсгийн захад зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийн харалдаа ард буюу урд нь орж зогсохдоо уг тээврийн хэрэгсэлд хөдөлгөөн эхлэх боломжтой байх хоорондын зайг үлдээнэ.

14.3. Зогсоолд байрлуулах хэлбэр буюу байршлын хилийг 7.6.а-7.6.и нэмэлт тэмдэг буюу 1.1 тэмдэглэлээр заасан байвал уг тэмдэг, тэмдэглэлийн дагуу тээврийн хэрэгслийг байрлуулж зогсооно. 7.6.б, 7.6.в, 7.6.е-7.6.и нэмэлт тэмдэг бүхий зогсоолд суудлын автомашин, мотоцикл, мопед, унадаг дугуйг зорчих хэсэгтэй хиллэсэн явган хүний зам дээр гаргаж (унуулж) зогсоохыг зөвшөөрнө.

14.4. Энэ дүрмийн 14.3-т зааснаас бусад газарт болон мөн 7.4.ж нэмэлт тэмдгээр заасан зориулалтын зогсоол байхгүй газарт унадаг дугуй, мопедыг явган зорчигчийн хөдөлгөөнд саад болгохгүйгээр явган хүний зам дээр зогсоохыг зөвшөөрнө.

14.5. Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн жолооч нь зорчигч буулгах, суулгахдаа буудлын талбайн төгсгөл рүү аль болох ойртож, хашлаганд 0.5 м-ээс илүүгүй зайд шахаж зогсоно.

14.6. Жолоочгүйгээр тээврийн хэрэгсэл үл хөдлөх, өөрөөс нь бусад хүн хөдөлгөх боломжгүй болгох арга хэмжээ авсны дараа тээврийн хэрэгслээс буух, түүнийг орхиж явахыг зөвшөөрнө. Орхиж явахдаа 10 нас хүрээгүй хүүхдийг насанд хүрсэн харгалзах хүнгүйгээр тээврийн хэрэгсэлд үлдээхийг хориглоно.

14.7. Суурин газрын гаднах замд амрах, хонох зэргээр удаан зогсохдоо тээврийн хэрэгслийг тусгай зориулсан талбайд, эсхүл замаас зайдуу газарт зогсооно.

14.8. Дараахь тохиолдолд түр зогсохыг хориглоно:

а/ уулзвар, гарц дээр болон уулзварт 20 м, гарцад 10 м-ээс ойр зайд (тусгаарлах зурвас буюу тэнхлэгийн үргэлжилсэн шугамтай Т-хэлбэрийн уулзвар, гарцын хөдөлгөөн огтлолцохгүй хэсэгт зогсохоос бусад тохиолдолд);

б/ явган хүний гарц, унадаг дугуйн замын огтлолцол дээр болон тэдгээрийн өмнө 5 м-ээс ойр зайд;

в/ чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн буудал, таксийн зогсоол дээр (22 цагаас 06 цагийн хооронд хүн буулгах, суулгахын тулд түр зогсохоос бусад тохиолдолд);

г/ чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ болон унадаг дугуйн эгнээнд;

д/ төмөр замын гарам дээр болон түүнд 20 м-ээс ойр зайд;

е/ гүүрэн дээр болон доор;

ж/ хонгил дотор;

з/ замын тэмдэг, гэрлэн дохиог бусад жолоочоос халхлах газарт;

и/ бусад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хаах газарт;

к/ тээврийн хэрэгсэл зогсоход түүнээс үргэлжилсэн шугаман тэмдэглэл (зорчих хэсгийн захыг тэмдэглэснээс бусад) буюу зорчих хэсгийн эсрэг талын зах, эсхүл тэр талд зогсож байгаа тээврийн хэрэгсэл хүртэл 3 м-ээс бага зайтай газарт;

л/ 5.29 тэмдэг бүхий ослын зогсолтын зурвас дээр;

м/ үзэгдэлт замын дагуу аль нэг чигт 100 м-ийн дотор хязгаарлагдмал нөхцөлд зорчих хэсэг дээр.

14.9. Дараахь тохиолдолд удаан зогсохыг хориглоно:

а/ түр зогсохыг хориглосон газарт;

б/ төмөр замын гарамд 100 м-ээс ойр зайд;

в/ сургууль орчмын бүс дотор зорчих хэсэг дээр.

14.10. Хориглосон газарт зайлшгүй зогсолт хийсэн жолооч тухайн хэсгийг аль болох нэн даруй чөлөөлөх арга хэмжээ авна.

14.11. Бусдын хөдөлгөөнд саад болохоор байвал зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийн хаалгыг нээхийг хориглоно.

Арван тав. Уулзвар нэвтрэх

15.1. Жолооч уулзвараар баруун, зүүн гар тийш эргэхдээ тухайн хөндлөн замын зорчих хэсгийг явган хүний гарцаар хөндлөн гарч яваа явган зорчигч, мөн унадаг дугуйн зам буюу эгнээний огтлолцлоор хөндлөн гарч яваа унадаг дугуй, мопедод зам тавьж өгнө

15.2. Уулзварыг бүрэн гүйцэд нэвтрэн гарах боломжийг хязгаарласан түгжрэл, саатал бий болсон үед жолооч (уулзвар нэвтрэх давуу эрхтэй буюу зөвшөөрсөн гэрэл дохио асаж байгаа эсэхээс үл хамааран) уулзвар руу орохыг хориглоно.

15.3. Гэрэл буюу зохицуулагчийн дохиогоор хөдөлгөөний дараалал тогтоож байгаа уулзварыг зохицуулдаг уулзвар гэнэ. Гэрлэн дохио байхгүй буюу ажиллаагүй, эсхүл анивчсан шар гэрлийн горимд ажиллаж байгаа, мөн зохицуулагч хөдөлгөөн зохицуулаагүй уулзварыг зохицуулдаггүй уулзварт тооцно.

І. Зохицуулдаг уулзвар нэвтрэх

15.4. Жолооч ногоон гэрэл дохиогоор зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхдээ уулзварт ороод, өөдөөс чигээрээ яваа болон баруун гар тийш эргэх тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

15.5. Улаан буюу шар гэрэлтэй хамт ассан нэмэгдэл гэрэл дохиогоор явж буй жолооч бусад чиглэлээс яваа хөдөлгөөнд оролцогчдод зам тавьж өгнө.

15.6. Зохицуулагчийн дохиогоор жолооч буцаж эргэхдээ зүүн гар талын замаас баруун гар тийш эргэж байгаа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

15.7. Зөвшөөрсөн гэрэл дохио асах үед жолооч нь уулзвар нэвтрэх үйлдлээ дуусгаж байгаа тээврийн хэрэгсэл, зорчих хэсгийг хөндлөн гарч амжаагүй яваа явган зорчигчид зам тавьж өгнө.

II. Зохицуулдаггүй уулзвар нэвтрэх

15.8. Адил замын уулзварт жолооч баруун гар талаас ирсэн тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

15.9. Гол ба туслах замын уулзварт туслах замаас яваа жолооч гол замаас ирсэн тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

15.10. Жолооч зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхдээ уулзварт ороод, адил замаар өөдөөс чигээрээ яваа болон баруун гар тийш эргэх тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

15.11. Уулзвар дээр гол зам чигээ өөрчилсөн байвал тэр замаас яваа жолооч нар өөр хоорондоо адил замын уулзвар нэвтрэх журам баримтална. Туслах замаас яваа жолооч нар өөр хоорондоо мөн энэ заалтыг баримтална.

15.12. Дарааллын тэмдэггүй уулзварыг нэвтрэхийн өмнө жолооч уг уулзварт нийлсэн зорчих хэсгүүдийн гадаргуугийн ялгааг тодорхойлох боломжгүйгээс (харанхуй, манантай, цас орсон, бохирдсон зэргээс) нэвтрэх дараалал тогтооход хүндрэлтэй байвал өөрийгөө туслах замаар яваад тооцно.

Арван зургаа. Явган хүний гарц нэвтрэх

16.1. Явган хүний зохицуулдаггүй гарц руу ойртон ирсэн жолооч хурдаа хасаж, уг гарцаар гарч байгаа болон гарахаар завдаж байгаа явган зорчигчид зогсож зам тавьж өгнө.

Тайлбар: Явган хүний зохицуулдаг ба зохицуулдаггүй гарцыг энэ дүрмийн 15.3-т заасан зохицуулдаг ба зохицуулдаггүй уулзварын тодорхойлолттой адилтгаж ойлгоно.

16.2. Зөвшөөрсөн гэрэл дохио асах үед жолооч явган хүний гарцыг нэвтрэхдээ зорчих хэсгийг хөндлөн гарч амжаагүй яваа явган зорчигчид зам тавьж өгнө.

16.3. Явган хүний гарцын өмнө тээврийн хэрэгсэл зогссон буюу хурдаа хасаж байвал зэрэгцээ эгнээнд араас нь ирсэн жолооч мөн хурдаа хасах буюу зогсож, энэ дүрмийн 16.1, 16.2-т заасныг баримталж хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ.

16.4. Жолооч замын аль ч хэсэгт цагаан таяг барьсан харааны бэрхшээлтэй хүнийг урьдчилан өнгөрүүлнэ.

16.5. «Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл» таних тэмдэг бүхий автобус ослын дохионы гэрлээ асааж зогссон байвал (замын аль хэсэгт зогссон байгаагаас үл хамааран) ойртон ирсэн жолооч хурдаа хасаж анхаарал болгоомжтой явах бөгөөд хүүхдүүд зам хөндлөн гарч байвал зогсож урьдчилан өнгөрүүлнэ.

16.6. Жолооч явган хүний гарц дээр тээврийн хэрэгслээ зогсоож болзошгүй түгжрэл, саатал тохиолдсон үед (зөвшөөрсөн гэрэл дохио асаж байгаа эсэхээс үл хамааран) гарц руу орохыг хориглоно.

Арван долоо. Төмөр замын гарам нэвтрэх

17.1. Жолооч төмөр замыг зөвхөн гарамтай хэсгээр нэвтэрнэ. Ингэхдээ ойртон ирсэн галт тэрэг (зүтгүүр)-ийг урьдчилан өнгөрүүлнэ.

17.2. Төмөр замын гарамд ойртон ирсэн жолооч хурдаа хасах ба зайлшгүй тохиолдолд гармын өмнө зогсож, аюулгүй байдал хангагдсан эсэхийг магадлан, гэрэл болон дуут дохио (хонх), тэмдэг, тэмдэглэлийн заалт, хаалтын байрлал, гармын жижүүрийн заалтыг удирдлага болгоно.

17.3. Төмөр замын гармын хаалт хаалттай буюу хаагдаж эхэлж байвал, мөн анивчсан улаан гэрэл ассан, эсхүл дуут дохио (хонх) ажиллаж байхад, түүнчлэн гармын жижүүр хориглосон дохио өгөх үед гарам руу орохыг хориглоно.

Тайлбар: Гармын жижүүр зогсох дохиог өгөхдөө тээврийн хэрэгслийн ирэх зүгт ар буюу өвөр талаараа хандан дохиур, улаан гэрэл буюу дарцаг өргөх, эсхүл гараа алдалж дохих буюу чанга яригч хэрэгслээр зогсохыг шаардаж анхааруулна.

17.4. Үзэгдэх хүрээнд галт тэрэг ойртон ирж байвал гармын жижүүр, хаалт, гэрэл буюу дуут дохио ажиллаж байгаа эсэхээс үл хамааран гарам руу орохыг хориглоно.

17.5. Төмөр замын гармаар нэвтрэх хөдөлгөөн хориглогдсон үед жолооч «Зогс-шугам» (1.11 тэмдэглэл ба 5.32 тэмдэг) буюу 3.5 тэмдэг, эсхүл гэрлэн дохионы өмнө, хэрэв эдгээр нь байхгүй бол хаалтад 5 м-ээс ойргүй зайд, хаалтгүй тохиолдолд төмөр зам хүртэл 10 м-ээс багагүй зайд зогсоно.

17.6. Жолоочид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ гармын хаалтыг дур мэдэн нээх;

б/ гармын хаалтыг болон гармын өмнө зогсож байгаа тээврийн хэрэгслийг эсрэг урсгалаар тойрон гарч нэвтрэх;

в/ гармыг гэмтээж болзошгүй машин механизмыг тээвэрлэхээс бусад байдлаар гаргах;

г/ цагт 8 км-ээс бага хурдтай явдаг машин механизм болон энэ дүрмийн 24.5-д заасан овор хэмжээтэй буюу хүнд ачаатай тээврийн хэрэгслийг тухайн төмөр замын гарам хариуцсан суурь бүтэц эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүйгээр гармаар гаргах;

д/ гарам дээр тээврийн хэрэгслээ зогсоож болзошгүй түгжрэл, саатал тохиолдсон үед гарам руу орох.

17.7. Төмөр замын гарам дээр жолооч зайлшгүй зогсолт хийвэл зорчигчдыг нэн даруй буулган, ослын дохионы гэрлээ асааж, гармыг чөлөөлөх арга хэмжээ авна. Хэрэв гармыг нэн даруй чөлөөлөх боломжгүй бол:

а/ бололцоотой бол хоёр хүнийг төмөр замын дагуу гармаас хоёр тийш (ганц хүнтэй бол түүнийг замын байдал муу үзэгдэх тал руу) 1000 м-ийн зайд явуулж галт тэргэнд зогсох дохио өгүүлнэ. Ингэхдээ тэр хүмүүст дохио өгөх аргыг зааварчилна;

б/ жолооч тээврийн хэрэгслийн дэргэд үлдэж түгшүүрийн дуут дохио өгнө;

в/ гармыг чөлөөлөх талаар бусдаас бололцоотой тусламжийг авна;

г/ хэрэв галт тэрэг ойртон ирж байвал угтан гүйж зогсох дохио өгнө.

Тайлбар: Түгшүүрийн дуут дохиог нэг урт, гурван богино хэмнэлээр, зогсох дохиог өдрийн цагт тод өнгийн сайн харагдах зүйлээр, харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд гэрэл буюу галаар тойруулан даллаж өгнө.

Арван найм. Гадна талын гэрэлтүүлэх хэрэгслийг хэрэглэх

18.1. Харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд, мөн хонгил дотор жолооч тээврийн хэрэгслийн гадна талын гэрлийг дараахь байдлаар асааж явна:

а/ замын гэрэлтүүлэггүй хэсэгт холын буюу ойрын гэрлийг асаана;

б/ замын гэрэлтүүлэгтэй хэсэгт ойрын гэрлийг асаана;

в/ чиргүүлтэй яваа үед түүний оврын гэрлийг асаана.

18.2. Дараахь тохиолдолд холын гэрлийг ойрын гэрэлд шилжүүлнэ:

а/ өөдөөс яваа тээврийн хэрэгсэл хүртэл 150 м-ээс багагүй зайд;

б/ өөдөөс яваа тээврийн хэрэгслийн жолооч гэрэл шилжүүлэх дохио өгвөл зайн хэмжээг үл харгалзан;

в/ бусад жолоочийн нүдийг гялбуулж болзошгүй тохиолдолд.

18.3. Хэрэв жолоочийн нүд гялбан зорчих баримжаа алдвал ослын дохионы гэрлээ асааж, эзэлж явсан эгнээгээ өөрчлөхгүйгээр хурдаа хасах буюу зогсоно.

18.4. Харанхуй үед замын гэрэлтүүлэггүй хэсэгт болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд тээврийн хэрэгслийг зогсоохдоо оврын гэрлийг асаана. Хэрэв тэр нь асахгүй буюу байхгүй бол тээврийн хэрэгслийг замаас гаргаж зогсоох бөгөөд ийм бололцоогүй тохиолдолд энэ дүрмийн 9.3-ын “в”, 9.4, 9.5 заалтын дагуу анхааруулах дохио хэрэглэнэ.

Тайлбар: Үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд тээврийн хэрэгслийг зогсоохдоо оврын гэрэлтэй хамт ойрын буюу манангийн гэрлийг асааж болно.

18.5. Харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд чиргүүл чирч явахдаа ба зогсож байхдаа бүхээг дээрх «Чиргүүлтэй тээврийн хэрэгсэл» таних тэмдгийг асаана.

18.6. Манангийн гэрлийг үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд болон мөн харанхуй үед замын гэрэлтүүлэггүй хэсэгт холын буюу ойрын гэрлийн хамт хэрэглэж болно.

18.7. Гэрэлтүүлүүрийг суурин газрын гаднах замд өөдөөс тээврийн хэрэгсэлгүй үед хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Түүнийг суурин газарт тусгай дуут болон гэрлэн дохиогоор тоноглогсон автомашины жолооч албан үүрэг гүйцэтгэж явахдаа шаардлагатай үед хэрэглэж болох бөгөөд харин бусад тээврийн хэрэгсэлд суурилуулахыг хориглоно.

18.8. Тээврийн хэрэгсэлд өдрийн цагаар асааж явахад зориулан үйлдвэрээс тоноглогсон гэрлийг жолооч өдрийн цагт хөдөлгөөнд оролцохдоо асааж болно.

Арван ес. Хорооллын доторх хөдөлгөөн

19.1. Хорооллын дотор явган зорчигч нь явган хүний замаас гадна зорчих хэсгээр явж болно. Хорооллын дотор явган зорчигч давуу эрхтэй зорчих бөгөөд ингэхдээ тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд санаатайгаар саад хийхийг хориглоно.

19.2. Хорооллын дотор жолоодлогын дадлага хийх, тээврийн хэрэгслийг удаан хугацаагаар асаалттай зогсоох, мөн хашаа, гарааш болон нэмэлт тэмдгээр тусгайлан заасан зогсоолоос бусад хэсэгт бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин болон трактор, өөрөө явдаг машин механизмыг удаан зогсоохыг хориглоно.

19.3. Хорооллын доторх зорчих хэсгийг жолооч дамжин өнгөрөх зорилгоор ашиглахыг хориглоно.

19.4. Жолооч хорооллын доторх хөдөлгөөнөөс гарч зам руу орохдоо тэр замаар яваа хөдөлгөөнд оролцогчдод зам тавьж өгнө.

19.5. Энэ дүрмийн 19.1, 19.3, 19.4 заалтыг замын зэргэлдээх нутаг дэвсгэр дотор мөн адил мөрдөнө.

Хорь. Тууш замын хөдөлгөөн

20.1. Тууш замд дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ явган зорчигч, ердийн хөсөг, унадаг дугуй, мопед, трактор болон өөрөө явдаг машин механизм, мөн техникийн дээд хурд нь цагт 40 км-ээс илүүгүй тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн;

б/ бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин зорчих хэсгийн баруун гар талын нэг ба хоёр дахь эгнээнээс бусад эгнээгээр явах;

в/ 5.17 буюу 6.12 тэмдгээр заасан зориулалтын зогсоолоос бусад хэсэгт түр ба удаан зогсох;

г/ ухрах болон буцаж эргэх;

д/ жолоодлогын дадлага хийх.

20.2. Тууш замд жолооч зайлшгүй зогсолт хийвэл энэ дүрмийн 9.3-ын “б”, 9.4, 9.5 заалтын дагуу анхааруулах дохио хэрэглэж, зорчих хэсгийг нэн даруй чөлөөлөх арга хэмжээ авна.

Хорин нэг. Жолоодлогын дадлага хийх

21.1. Жолоодлогын дадлагыг эрх бүхий багш өөрийн шууд удирдлага, хяналтын дор явуулах ба аюулгүй байдлыг хангах үүргийг хүлээнэ.

21.2. Жолоодлогын дадлагын багш нь тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийн үнэмлэх болон багшлах эрхийн үнэмлэхтэй байна.

21.3. Жолоодлогын анхан шатны дадлагыг тусгайлан бэлтгэсэн талбайд хийнэ. Харин замын хөдөлгөөний дүрмийн мэдлэг, жолоодлогын зохих дадлагатай болсон хүнийг замын хөдөлгөөнд дадлагажуулж болно.

21.4. Жолоодлогын дадлагын тээврийн хэрэгсэл нь MNS 6585 стандартын шаардлагыг хангасан байх бөгөөд дадлага хийх үед «Сургалтын тээврийн хэрэгсэл» таних тэмдэгтэй байна.

Хорин хоёр. Механикжсан тээврийн хэрэгслийг чирэх

22.1. Механикжсан тээврийн хэрэгслийг зөөлөн буюу хатуу холбоогоор, эсхүл цоройлгон ачих байдлаар найдвартай холбож чирнэ.

22.2. Хатуу буюу зөөлөн холбоогоор чирүүлэх тээврийн хэрэгслийг тухайн ангиллын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхтэй хүн жолоодно. Харин цоройлгон ачих байдлаар чирүүлэх тээврийн хэрэгсэлд жолооч байхыг хориглоно.

22.3. Хатуу холбоогоор чирэх, чирүүлэх тээврийн хэрэгслүүдийн хоорондын зай 4 м-ээс илүүгүй байх бөгөөд чирүүлэх тээврийн хэрэгслийн жолооны механизм бүрэн ажиллагаатай байвал зохино.

22.4. Зөөлөн холбоогоор чирэх, чирүүлэх тээврийн хэрэгслүүдийн хоорондын зай 4 м-ээс 6 м байх бөгөөд чирүүлэх тээврийн хэрэгслийн тоормосны систем, жолооны механизм, дуут дохио бүрэн ажиллагаатай байвал зохино. Зөөлөн холбооны нэг метр тутамд 200 мм х 200 мм-ээс багагүй хэмжээний улаан дарцгийг унжуулж бэхэлсэн байх бөгөөд харанхуй үед дарцаг нь гэрэл ойлгох шинж чанартай байвал зохино.

22.5. Механикжсан тээврийн хэрэгслийг чирч яваа автобус, троллейбусанд болон ачааны автомашины тэвшинд, мөн чирүүлж яваа механикжсан тээврийн хэрэгсэлд хүн тээвэрлэхийг хориглоно.

22.6. Дараахь тохиолдолд механикжсан тээврийн хэрэгсэл чирэхийг хориглоно:

а/ чиргүүлтэй тээврийн хэрэгслээр;

б/ хоёр буюу түүнээс олон механикжсан тээврийн хэрэгслийг;

в/ хоёр дугуйтай мотоциклоор буюу хоёр дугуйтай мотоциклыг;

г/ халтиргаатай зам буюу уулын замд зөөлөн холбоогоор;

д/ чирүүлж яваа тээврийн хэрэгслийн бодит жин нь чирч яваа тээврийн хэрэгслийнхээс илүү бол.

Хорин гурав. Хүн тээвэрлэх

23.1. Зорчигчийг хүн тээвэрлэх зориулалт бүхий тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэнэ. Ачааны автомашины жолоочийн бүхээг дотор зориулалтын суудалд зорчигч тээвэрлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд харин түүний тэвшин дээр энэ дүрмийн

23.2, 23.3-т зааснаас бусад тохиолдолд хүн тээвэрлэхийг хориглоно.

23.2. Ачааны автомашины тэвшинд ачааг дагалдан буюу хүлээж авахаар яваа хүмүүсийг тэвшний хашлаганы дээд ирмэгээс нам зассан суудалд суулгаж

тээвэрлэхийг зөвшөөрнө. Ингэхдээ жолооч хөдөлгөөн эхлэхийн өмнө аюулгүй байдал хангагдсан эсэхийг магадлан, уг хүмүүст буух, суух, зорчих журмыг зааварчилж, хөдөлгөөний үед тэвшин дээр зогсож явахыг хориглох тухай анхааруулбал зохино.

23.3. Батлан хамгаалах, хууль сахиулах, хил хамгаалах, онцгой байдлын байгууллага нь өөрийн дотоодын хэрэгцээнд ачааны автомашины тэвшин дотор зорчигчийн суудал засаж, шат, бүрхүүл гэх мэт хэрэгслээр нэмж тоноглон хүн тээвэрлэх зориулалтаар ашиглаж болно. Ийм тээврийн хэрэгсэлд тавих нэмэлт шаардлага, замын хөдөлгөөнд оролцоход баримтлах зааврыг энэ дүрэм болон холбогдох журам, стандартад нийцүүлэн тогтоож мөрдөнө.

23.4. Жолооч нь тээврийн хэрэгслээ гүйцэд зогсоосны дараа зорчигчийг буулгах буюу суулгах, хаалгаа гүйцэд хаасны дараа хөдөлгөөнөө эхлэх үүрэгтэй. Хаалгыг жолоочийн суудлаас удирддаг бол гүйцэд зогсоогүй байхдаа хаалга нээхийг хориглоно.

23.5. Зорчигчийг суурин газрын доторх чиглэлийн тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэхээс бусад тохиолдолд зогсоогоор нь тээвэрлэхийг хориглоно.

23.6. Хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэхэд зөвхөн автобус ашиглах бөгөөд автобусны урд болон ард «Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл» таних тэмдгийг байрлуулна. Байнгын гэрээний дагуу сургуулийн хүүхэд тээвэрлэх автобус нь MNS 6440 стандартын шаардлагыг хангасан байна.

23.7. Хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэх үед, мөн хот хоорондын болон аялал, жуулчлалаар явах автобусанд тээвэрлэх зорчигчдын тоо нь үйлдвэрээс тавьсан суудлын тооноос илүүгүй байх бөгөөд суудал бүр нь хамгаалах бүсээр тоноглогдсон байна.

23.8. Суудлын автомашинд болон ачааны автомашины жолоочийн бүхээгт 10 хүртэлх насны хүүхдийг тээвэрлэхдээ биеийн жин, өсөлтөд нь тохирсон зориулалтын нэмэгдэл суудал буюу хамгаалах хэрэгсэл ашиглана. Хүүхдийн нэмэгдэл суудал, хамгаалах хэрэгсэл нь MNS ISO 13216 (хүүхдийн хамгаалах систем) стандартын шаардлагад нийцсэн байх бөгөөд түүнийг тээврийн хэрэгсэлд байрлуулж ашиглахдаа үйлдвэрлэгчээс тогтоосон зааврыг баримтална.

Тайлбар: Суурин газарт суудлын таксигаар хүүхдийг тээвэрлэх тохиолдолд дээрх шаардлагыг биелүүлэх боломжгүй бол насанд хүрсэн хүн өвөр дээрээ тэвэрч зөвхөн арын суудалд авч явахыг зөвшөөрнө. Мөн хүүхдийн өндөр 140 см-ээс дээш бол суудлын автомашины арын суудалд зорчигчийн хамгаалах бүс зүүлгэн тээвэрлэхийг зөвшөөрнө.

23.9. Дараахь тохиолдолд хүн тээвэрлэхийг хориглоно:

а/ тээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон тооноос олон зорчигч;

б/ тээврийн хэрэгслийн хүн тээхэд зориулаагүй хэсэгт (энэ дүрмийн 23.2, 23.3-т зааснаас бусад тохиолдолд);

в/ трактор болон өөрөө явдаг машин, механизмд;

г/ ачааны болон аяллын чиргүүлд;

д/ ачааны мотоциклын тэвшинд;

е/ 10 хүртэлх насны хүүхдийг мотоциклын арын суудалд;

ж/ жолоочийн өвөр дээр, эсхүл энэ дүрмийн 23.8-ын тайлбарт дурдсанаас бусад тохиолдолд суудлын автомашинд болон ачааны автомашины жолоочийн бүхээгт зорчигчийн өвөр дээр;

з/ өөрийн үйлдлийг хянах чадваргүй (согтуурсан, мансуурсан гэх мэт) хүнийг урд суудалд, эсхүл жолоочоос өөр харгалзаж хамгаалах хүнгүйгээр.

Хорин дөрөв. Ачаа тээвэрлэх

24.1. Ачааны жин болон тэнхлэгт ноогдох ачааллын хэмжээ нь тухайн тээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.

24.2. Жолооч хөдөлгөөн эхлэхийн өмнө болон замд явахдаа ачааны татлага, бэхэлгээ, даруулга, байрлал, битүүмжлэлийг сайтар шалгах бөгөөд энэ дүрмийн 24.3-т заасан шаардлага бүрэн хангагдаагүй тохиолдолд хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэхийг хориглоно.

24.3. Ачааг дараах шаардлагыг хангахаар байрлуулж, шаардлагатай бол бэхэлж битүүмжилсэн байна:

а/ унаж, асгарч, чирэгдэхгүй, хөдөлгөөнд оролцогчдод аюул, саад учруулахгүй;

б/ жолоочийн харах боломжийг хязгаарлахгүй;

в/ тээврийн хэрэгслийн тогтворжилтыг алдагдуулахгүй, жолоодлогыг хүндрүүлэхгүй;

г/ тээврийн хэрэгслийн гадна талын гэрэлтүүлэх хэрэгсэл, гэрэл ойлгуур, эргэх чиг заадаг гэрэл болон гараар өгөх дохио, улсын бүртгэлийн дугаар, таних тэмдгийг халхлахгүй;

д/ их хэмжээний дуу чимээ, эвгүй үнэр гаргахгүй, тоос шороо босгохгүй, зам ба орчныг бохирдуулахгүй.

24.4. Суурин газарт 22 цагаас 06 цагийн хооронд дуу чимээ гаргаж ачих, буулгахыг хориглоно.

24.5. Ачаатай буюу ачаагүй өндөр нь 4 м-ээс, өргөн нь 2.5 м-ээс, урт нь 20 м-ээс, ачаа нь тээврийн хэрэгслийн овроос арагшаа 2 м-ээс илүү, мөн хоёр чиргүүлтэй, эсхүл хүнд буюу аюултай ачаатай тээврийн хэрэгслээр замын хөдөлгөөнд оролцоходоо эрх бүхий байгууллагаас баталсан тусгай журам, стандартыг баримтална.

Тайлбар: Хоёроос олон чиргүүл чирч буюу хагас чиргүүлийн араас чиргүүл залгаж замын хөдөлгөөнд оролцохыг хориглоно.

24.6. Тээврийн хэрэгслийн овроос уртаашаа 1 м, өргөөшөө 0.4 м-ээс илүү гарсан ачааг тээвэрлэхдээ түүний илүү гарсан хэсэгт «Овор ихтэй ачаа» таних тэмдэг байрлуулахаас гадна харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд урд нь цагаан, ард нь улаан өнгийн гэрэл буюу гэрэл ойлгуур байрлуулна.

24.7. Суудлын автомашин, мотоциклоор түүний овроос уртаашаа буюу өргөөшөө 0.4 м-ээс илүү гарсан ачаа тээвэрлэхийг хориглоно.

Хорин тав. Унадаг дугуй, мопедоор хөдөлгөөнд оролцоход тавих нэмэлт шаардлага

25.1. Унадаг дугуйн тоормос, жолоо, хонх нь бүрэн ажиллагаатай байхын дээр харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд хөдөлгөөнд оролцоход урд талдаа цагаан, ар талдаа улаан өнгийн гэрэл буюу гэрэл ойлгуур, хоёр хажуу талдаа улаан буюу улбар шар өнгийн гэрэл ойлгууртай байна.

Мопед нь энэ дүрмийн 4 дүгээр хавсралтаар түүнд хамаатуулан заасан эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчилгүй байна.

25.2. Харанхуй үед гэрэлтүүлэггүй замд болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд унадаг дугуй, мопедын жолооч нь бусад тээврийн хэрэгслийн жолоочид харагдах нөхцөлөө сайжруулах үүднээс аль болох тод гэгээлэг өнгийн, боломжтой бол гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий хувцас хэрэглэл, эд зүйлстэй явбал зохино.

25.3. Унадаг дугуйг 10 хүртэлх насны хүүхэд харгалзах хүнтэйгээр зөвхөн явган хүний зам дээр, харин 10-аас 14 хүртэлх насны хүүхэд явган хүний зам болон түүн дээр тэмдэглэгдсэн унадаг дугуйн замаар унаж хөдөлгөөнд оролцож болно. 16 нас хүрээгүй бол мопед жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцохыг хориглоно.

25.4. Унадаг дугуйг 14-өөс, мопедыг 16-аас дээш насны хүн жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцохдоо унадаг дугуйн зам буюу унадаг дугуйн эгнээгээр явах бөгөөд дараахь тохиолдолд зорчих хэсгийн баруун гар талын захаар байрлан явж болно:

а/ унадаг дугуйн зам болон унадаг дугуйн эгнээ байхгүй, эсхүл түүгээр явах боломжгүй тохиолдолд;

б/ ачаатай буюу ачаагүй өргөн нь 1 м-ээс илүү бол;

в/ зохион байгуулалттай цуваагаар яваа үед.

Тайлбар: Зорчих хэсгийн захаар байрлан явахдаа зохион байгуулалттай цуваагаар яваа тохиолдолд нэг эгнээнд хоёроос илүүгүйгээр зэрэгцэн явж болох бөгөөд бусад тохиолдолд зөвхөн ар араасаа цуварч явна.

25.5. Энэ дүрмийн 25.4-т заасны дагуу зорчих хэсгийн захаар байрлан явахад хүндрэлтэй буюу боломжгүй байвал унадаг дугуй, мопед нь хөвөөгөөр, эсхүл унадаг дугуй нь явган хүний замаар явж болох бөгөөд ингэхдээ аюулгүй байдлыг хангаж, хурдыг цагт 10 км-ээс хэтрүүлэхгүй, явган зорчигчдод саад учруулахгүй байвал зохино. Хэрэв явган зорчигчийн хөдөлгөөн ихтэй байвал бууж явгалан, явган зорчигчийн үүргээр хөдөлгөөнд оролцоно.

25.6. Унадаг дугуй, мопедыг жолоодож явган хүний гарцаар зам хөндлөн гарах, мөн тухайн чигт хоёр буюу түүнээс олон эгнээгээр зорчдог замаас зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийг хориглоно. Энэ тохиолдолд тээврийн хэрэгслээсээ бууж хөтлөн явган зорчигчийн үүргээр зам хөндлөн гарна.

25.7. Унадаг дугуй, мопедын жолооч нь зорчих хэсгээр байрлан явахдаа зөвхөн гүйцэх, гүйцэж түрүүлэх, саадыг тойрон гарахын тулд зүүн гар талын эгнээнд орохыг зөвшөөрнө. Хэрэв уг үйлдлийг эгнээнээс гарахгүйгээр гүйцэтгэх боломжтой бол зүүн гар талын эгнээ рүү орохыг хориглоно.

25.8. Унадаг дугуй, мопедын жолооч нь уулзвар, гарцаас өөр хэсэгт унадаг дугуйн замаар зорчих хэсгийг огтлон гарахдаа тухайн замаар яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө.

25.9. Унадаг дугуй, мопедын жолоочид дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ зам дээр жолоодлогын (унаж сурах) дадлага хийх, сайтар дадлагажаагүй үедээ замын хөдөлгөөнд оролцох;

б/ залуурыг сул тавих, дөрөөнд гишгэхгүй явах;

в/ унадаг дугуй, мопедын овроос уртаашаа буюу өргөөшөө 0.4 м-ээс илүү гарсан ачаа тээвэрлэх;

г/ зорчигчид зориулсан суудалгүй тохиолдолд буюу ачааны зориулалттай тэвшинд хүн тээвэрлэх;

д/ 7 хүртэлх насны хүүхдийг зориулалтын нэмэгдэл суудал, хамгаалах хэрэгсэлгүйгээр тээвэрлэх;

е/ өөрийн үйлдлийг хянах чадваргүй (согтуурсан, мансуурсан гэх мэт) хүнийг тээвэрлэх;

ж/ зориулалтын чиргүүлээс бусад зүйлийг чирэх, тээврийн хэрэгслээр чирүүлэх. Хорин зургаа. Ердийн хөсгөөр хөдөлгөөнд оролцох, замаар мал туухад тавих нэмэлт шаардлага

26.1. Ердийн хөсгийн тоног татлага нь бат бөх байхаас гадна харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд хөдөлгөөнд оролцохдоо баруун, зүүн урд талдаа

хоёр цагаан, ар талдаа хоёр улаан гэрэл ойлгууртай (боломжтой бол гэрэлтэй) байна.

26.2. Ердийн хөсгийг 14-өөс дээш насны хүн унаж, хөтөлж (жолоодож) замын хөдөлгөөнд оролцохыг зөвшөөрнө.

26.3. Ердийн хөсгөөр саадыг тойрон гарах, зүүн гар тийш буюу буцаж эргэхийн тулд байр эзлэхээс бусад тохиолдолд зорчих хэсгийн хамгийн баруун гар талын зөвшөөрөгдсөн эгнээгээр явна. Суурин газрын гаднах зам болон 5.5 тэмдэг бүхий замын уулзвар, гарцгүй хэсэгт, явган зорчигчдод саад учруулахааргүй байвал хөвөөгөөр явж болох бөгөөд зам хөндлөн гарах тохиолдолд бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод зам тавьж өгнө.

26.4. Суурин газрын гаднах хатуу хучилттай зам болон суурин газрын доторх хөдөлгөөний эрчим ихтэй замд малыг зорчих хэсгийн дагуу тууж явахыг хориглоно. Бусад замд туух тохиолдолд зорчих хэсгийн захыг барин, тээврийн хэрэгсэл зөрж өнгөрөх боломжийг хангана. Уулзвар, гарцаар нэвтрэх тохиолдолд бусад хөдөлгөөнд оролцогчдод урьдаас анхааруулан, тэдэнтэй ойлголцсоны үндсэн дээр, аюулгүй байдлыг хангаж, дүрмийн бус байрлал, дарааллаар нэвтрэхийг зөвшөөрнө.

26.5. Малыг зам хөндлөн буюу гүүрээр тууж гаргахдаа 1.22 тэмдгээр анхааруулсан замын хэсгийг сонгох бөгөөд тийм хэсэг байхгүй бол замын дагуу хоёр тийш сайн харагдах, хайс, хашилтгүй хэсгээр, ойртон ирж яваа тээврийн хэрэгсэлгүй үед гаргана. Ингэхдээ аль болох түргэн, бөөнөөр нь гаргах бөгөөд гүйцэд гаргаж амжаагүй байхад ойртон ирсэн тээврийн хэрэгслийн жолооч зам тавьж өгнө.

26.6. Харанхуй үед замын гэрэлтүүлэггүй хэсэгт болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд малыг замын дагуу тууж явахыг хориглоно. Харин зам хөндлөн тууж гаргах зайлшгүй тохиолдолд замын дагуу хоёр тийш тээврийн хэрэгсэл ирэх зүгт гэрэл (дэнлүү) буюу гэрэл ойлгуур барьсан хүн хашиж гаргана.

26.7. Төмөр замын гармаар ердийн хөсгийг гурваас илүүгүйгээр цувуулж гаргана. Мал тууж гаргахдаа зориулалтын гармаар аюулгүй байдлыг хангаж, богино хугацаанд амжиж гарахуйц тоогоор хэсэг хэсгээр цувуулж гаргана. Харин харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд, эсхүл малын тоо 500-аас дээш бол гармын арчилгаа, үйлчилгээ хариуцсан байгууллага, ажилтанд урьдчилан мэдэгдэж, тэдний зөвшөөрөл, зааврын дагуу гаргана.

26.8. Ердийн хөсгөөр хөдөлгөөнд оролцох, замаар мал туухад дараахь зүйлийг хориглоно:

а/ уналга, эдэлгээнд гүйцэд сургаагүй (номхроогүй) ердийн хөсгөөр замын хөдөлгөөнд оролцох;

б/ ердийн хөсгийн овроос уртаашаа буюу өргөөшөө 0.4 м-ээс илүү гарсан ачаа тээвэрлэх;

в/ суурин газрын доторх замд ердийн хөсгийг давхиулах;

г/ согтуурсан буюу мансуурсан үедээ замаар мал туух;

д/ зам дээр ердийн хөсөг, малыг хараа хяналт, эзэнгүй орхих.

Хорин долоо. Замын хөдөлгөөнд оролцогчоос бусад иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг

27.1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөнд оролцох механикжсан тээврийн хэрэгсэл болон чиргүүл нь холбогдох эрх бүхий байгууллагаас олгосон улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэгтэй байх бөгөөд дугаарын тэмдгийг MNS 4410 стандартын дагуу байрлуулсан байна.

27.2. Замын хөдөлгөөнд оролцогчоос бусад иргэн, хуулийн этгээд дараахь үүргийг хүлээнэ:

а/ 10 хүртэлх насны хүүхдийг харгалзах хүнгүйгээр замын хөдөлгөөнд явганаар оролцуулахгүй байх;

б/ өөрийн үйлдлийг хянах чадваргүй согтуурсан, мансуурсан байдалтай буюу сэтгэцийн өвчтэй хүнийг харгалзах хүнгүйгээр замын хөдөлгөөнд явганаар оролцуулахгүй байх;

в/ тээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих стандартын шаардлагыг хангахгүй буюу энэ дүрмийн 4 дүгээр хавсралтад заасан эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчилтэй, эсхүл зохих журмын дагуу улсын бүртгэлд хамруулаагүй, бүртгэлийн дугаарын тэмдэггүй, тогтоосон хугацаанд техникийн хяналтын үзлэгт оруулаагүй буюу тэнцээгүй, автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн татвар, агаарын бохирдлын төлбөрөө төлөөгүй, мөн энэ дүрмийн 3 дугаар хавсралтад заасан шаардлагын дагуу зохих таних тэмдгийг байрлуулаагүй тээврийн хэрэгслийг замын хөдөлгөөнд оролцуулахгүй байх;

г/ тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхгүй (жолоодлогын дадлага хийхээс бусад тохиолдолд), эсхүл согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн, мөн хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж чадахааргүй өвчтэй буюу ядарсан хүнээр тээврийн хэрэгсэл жолоодуулахгүй байх;

д/ эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимыг зөрчсөн хүнээр тээврийн хэрэгсэл жолоодуулахгүй байх;

е/ тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч нь холбогдох хууль, журмын дагуу жолоочийн даатгалд даатгуулсан байх;

ж/ гинж, ажлынхаа хэрэгслээр зам, замын байгууламжийг эвдэж болзошгүй трактор, өөрөө явдаг машин механизмыг хатуу хучилттай замаар явуулахгүй байх;

з/ хатуу хучилттай замд 50 м-ээс дотогш хариулгагүй мал, тэжээвэр амьтдыг оруулахгүй байх.

27.3. Зам ашиглалт, хот тохижилтын асуудал эрхэлсэн байгууллагын ажилтан, албан тушаалтан нь зам, замын байгууламж, төмөр замын гарам болон хөдөлгөөн зохицуулах техник хэрэгслийг холбогдох норм, дүрэм, стандартын шаардлагын дагуу бүрэн бүтэн байлгах, хэрэв эдгээр нь эвдэрсэн буюу замын гадаргуу мөстсөн зэргээс хөдөлгөөнд аюул учирч болзошгүй үед түүнийг нэн даруй засах, цэвэрлүүлэх арга хэмжээ авна.

27.4. Зам дээр засварын ажил, үйлчилгээ эрхэлж буй иргэн, хуулийн этгээд нь дараахь үүргийг хүлээнэ:

а/ засварын ажил, үйлчилгээ хийж байгаа үедээ хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, 1.21 тэмдэг тавьж анхааруулах, замын тухайн хэсгийг хашиж тусгаарлах, түүнийг тойрч гарах чиг заасан тэмдэг байрлуулах;

б/ харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд жолоочид харагдах нөхцөлөө сайжруулах үүднээс гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий хувцас хэрэглэл өмсөх;

в/ барилгын материал, тоног төхөөрөмж, ажиллаагүй машин механизмыг зорчих хэсгээс зайлуулах, хэрэв боломжгүй бол хаших, чиглүүлэх хэрэгслээр тусгаарлаж, тойрч гарах чиг заасан тэмдэг, харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд нэмэлт улаан буюу шар гэрэл тавьж анхааруулах;

г/ засварын ажил, үйлчилгээг дуусгасны дараа тээврийн хэрэгсэл, явган зорчигчийн аюулгүй, хэвийн зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэх.

27.5. Барилга, газар шорооны ажил эрхэлж буй иргэн, хуулийн этгээд нь хатуу хучилттай зам, төмөр замын гармаар зорчих тээврийн хэрэгслийн дугуйн шавар шавхайг цэвэрлүүлэх, замын гадаргууг бохирдуулахгүй байх арга хэмжээ авна.

-----o0o-----

Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний
дүрмийн 1 дүгээр хавсралт

ЗАМЫН ТЭМДЭГ

Нэг. Анхааруулах тэмдэг

1.1. Анхааруулах тэмдэг нь замын аюул бүхий хэсэгт ойртож байгааг болон түүнд зохицсон арга хэмжээ авахыг жолоочид урьдчилан анхааруулна;

1.1 «Төмөр замын хаалттай гарам»;

1.2 «Төмөр замын хаалтгүй гарам»;

1.3.а, 1.3.б «Төмөр замын гарам»-1.3.а тэмдэг нь нэг төмөр замтай, 1.3.б тэмдэг нь хоёр буюу түүнээс олон төмөр замтай огтлолцсон хаалтгүй гарам байгааг анхааруулна;

1.4.а-1.4.е «Төмөр замын гарамд ойртоно»-суурин газрын гаднах замд төмөр замын гарам ойртож байгааг давтан анхааруулна;

1.5 «Адил замын уулзвар»;

1.6 «Тойрох хөдөлгөөнтэй уулзвар»;

1.7 «Гэрэл дохионы зохицуулга»-хөдөлгөөн нь гэрэл дохиогоор зохицуулагддаг уулзвар буюу явган хүний гарцад ойртож байгааг анхааруулна;

1.8.а, 1.8.б «Огцом эргэлт»-замын эргэх радиус багатай буюу үзэгдэлт хязгаарлагдмал тохойрсон хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна. 1.8.а тэмдэг нь баруун гар тийш, 1.8.б тэмдэг нь зүүн гар тийш огцом эргэхийг анхааруулна;

1.9.а, 1.9.б «Тахир зам»-замын огцом тахирласан хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна. 1.9.а тэмдэг нь эхний огцом эргэлт баруун гар тийш, 1.9.б тэмдэг нь зүүн гар тийш чиглэсэн болохыг анхааруулна;

1.10 «Эгц уруу»;

1.11 «Огцом өгсүүр»;

1.12 «Халтиргаатай зам»;

1.13 «Тэгш биш зам»-зорчих хэсгийн гадаргуугийн эвдрэл, гэмтэл, бартаа, донсолгоотой хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна;

1.14 «Хайрга үсэрнэ»-тээврийн хэрэгслийн дугуйн доороос хайрга, чулуу шидэгдэж болзошгүй хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна;

1.15.а-1.15.в «Зам нарийсна»-1.15.а тэмдэг нь зам хоёр талаасаа, 1.15.б тэмдэг нь баруун гар талаас, 1.15.в тэмдэг нь зүүн гар талаас нарийсахыг анхааруулна;

1.16 «Эсрэг хөдөлгөөн»-эсрэг хөдөлгөөнтэй зам (зорчих хэсэг)-д шилжихийг анхааруулна;

1.17 «Хурд сааруулагч»-зорчих хэсэг дээр тээврийн хэрэгслийн хурдыг сааруулах зориулалт бүхий хиймэл бартаа байгааг анхааруулна;

1.18 «Явган хүний гарц»;

1.19 «Хүүхэд»-зорчих хэсэг рүү хүүхэд гэнэт орж ирж болзошгүй (сургууль, цэцэрлэг, асрамжийн газар, тоглоомын төв гэх мэтийн ойролцоох) хэсгийг анхааруулна;

1.20 «Унадаг дугуйн зам нийлнэ»-унадаг дугуйн замтай огтлолцсон хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна;

1.21 «Засварын ажил»-зам дээр ажил хийгдэж байгааг анхааруулна;

1.22 «Мал тууж гарах газар»;

1.23 «Ан амьтан»-зэрлэг ан амьтан гарч ирж болзошгүй хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна;

1.24 «Чулууны нурангитай»-дээрээс шороо, чулуу, цас, мөс нурж болзошгүй хэсэгт ойртож байгааг анхааруулна;

1.25 «Хажуугийн салхитай»;

1.26 «Онгоц доогуур ниснэ»;

1.27 «Хонгил»-гэрэлтүүлэггүй хонгил буюу орох хэсгийн үзэгдэх нөхцөл нь хязгаарлагдмал хонгилд ойртож байгааг анхааруулна;

1.28 «Бусад аюултай газар»-энэ хавсралтад заасан тэмдгээр анхааруулаагүй бусад аюул бүхий хэсэгт ойртож анхааруулна;

1.29.а-1.29.в «Эргэх чиг»-1.29.а, 1.29.б тэмдэг нь замын үзэгдэлт хязгаарлагдмал, эргэх радиус багатай хэсэгт, 1.29.в тэмдэг нь Т-хэлбэрийн уулзвар буюу замын салаалсан хэсэгт эргэх чигийг анхааруулна.

1.2. 1.1, 1.2, 1.5-1.28 тэмдгийг тухайн аюул бүхий хэсгийн эхлэл хүртэл суурин газрын доторх замд 50 м-ээс 100 м, суурин газрын гаднах замд 150 м-ээс 300 м-ийн өмнө байрлуулна. Зайлшгүй тохиолдолд 7.1.а тэмдгийн хамт өөр зайд байрлуулж, уг нэмэлт тэмдгээр тухайн аюул бүхий хэсгийн эхлэл хүртэлх зайг заана.

Хэрэв замын өгсүүр, уруу хэсгүүд залган үргэлжилсэн байвал 1.10, 1.11 тэмдгийг аюул бүхий хэсгийн шууд өмнө байрлуулж болно.

Зорчих хэсэг дээр түр хугацааны ажил хийх тохиолдолд 1.21 тэмдгийг уг хэсгээс 10 м-ээс 15 м-ийн өмнө (7.1.а нэмэлт тэмдэггүйгээр) байрлуулж болно.

1.3. 1.3.а, 1.3.б тэмдгийг төмөр замын гармын шууд өмнө байрлуулна. Ингэхдээ гармын гэрлэн дохиотой хамт нэг тулгуур (шон) дээр, гэрлэн дохиогүй бол төмөр зам хүртэл 6 м-ээс 10 м зайд байрлуулна.

1.4. 1.4.а-1.4.в тэмдгийг замын баруун гар талд, 1.4.г-1.4.е тэмдгийг зүүн гар талд байрлуулах бөгөөд төмөр замын гарам хүртэл хамгийн эхэнд (150 м-ээс 300 м зайд) байрлуулсан 1.1 буюу 1.2 тэмдгийн доор 1.4.а, 1.4.г тэмдгийг, давтан тавьсан 1.1 буюу 1.2 тэмдгийн доор 1.4.в, 1.4.е тэмдгийг, тэдгээрийн хооронд ижил зайд 1.4.б, 1.4.д тэмдгийг дангаар нь тус тус байрлуулна.

1.5. 1.29.а-1.29.в тэмдгийг аюул бүхий газар дээр байрлуулна. Эдгээр тэмдгийг замын ажил хийгдэж байгаа хэсгийг тойрч гарах чигийг заахад нэмэлт байдлаар хэрэглэж болох бөгөөд энэ тохиолдолд тэмдгийг хөдөлгөөн хашсан хаалт дээр байрлуулж болно. Нэг сумтай 1.29.а, 1.29.б тэмдгийг урт зайд үргэлжилсэн эргэлт дээр дөрвөөс цөөнгүй тоотойгоор цувруулан байрлуулна.

1.6. Замын ажил хийгдэж байгаа хэсэгт түр байрлуулсан 1.7, 1.12-1.16, 1.24, 1.28 тэмдгийн дэвсгэр шар өнгөтэй байж болно.

Хоёр. Хориглох тэмдэг

2.1. Хориглох тэмдэг нь замын хөдөлгөөнд тодорхой хязгаарлалт тогтоох буюу хязгаарлалтыг хүчингүй болгоно:

2.1 «Орох хориотой»-тээврийн хэрэгсэл тэмдгээс цааш орохыг хориглоно;

2.2 «Хөдөлгөөн хориотой»-тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.3 «Механикжсан тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн хориотой»;

2.4 «Ачааны автомашины хөдөлгөөн хориотой»-бүх жин нь 3.5 тонноос илүү буюу хэрэв тэмдэгт бүх жинг заасан бол түүнээс илүү ачааны автомашин, мөн трактор, өөрөө явдаг машин механизмын хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.5 «Мотоциклын хөдөлгөөн хориотой»;

2.6 «Тракторын хөдөлгөөн хориотой»-трактор, өөрөө явдаг машин механизмын хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.7 «Чиргүүлтэй тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн хориотой»-чиргүүлтэй ачааны автомашин болон чиргүүлтэй трактор, мөн механикжсан тээврийн хэрэгсэл чирч яваа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.8 «Ердийн хөсгийн хөдөлгөөн хориотой»-ердийн хөсгөөр явах, мал туух болон хөтөлж явахыг хориглоно;

2.9 «Унадаг дугуйн хөдөлгөөн хориотой»-унадаг дугуй болон мопедын хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.10 «Явган зорчигчийн хөдөлгөөн хориотой»;

2.11 «Жингийн хязгаарлал»-бодит жин нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.12 «Тэнхлэгийн ачааллын хязгаарлал»-аль нэг тэнхлэгт ногдож буй бодит жин нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.13 «Өндрийн хязгаарлал»-ачаатай буюу ачаагүй өндрийн хэмжээ нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.14 «Өргөний хязгаарлал»-ачаатай буюу ачаагүй өргөний хэмжээ нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.15 «Уртын хязгаарлал»-ачаатай буюу ачаагүй нийт бүрэлдэхүүний уртын хэмжээ нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;

2.16 «Хоорондын зайн доод хязгаарлал»-тээврийн хэрэгслүүд хоорондоо тэмдэгт зааснаас бага зайтай явахыг хориглоно;

2.17 «Гааль»-гаалийн хяналтын бүсээр хяналт шалгалтад орохгүйгээр нэвтрэхийг хориглоно;

2.18.а «Баруун гар тийш эргэх хориотой»;

2.18.б «Зүүн гар тийш эргэх хориотой»;

2.19 «Буцаж эргэх хориотой»;

2.20 «Гүйцэж түрүүлэх хориотой»-удаан явдалт тээврийн хэрэгсэл, ердийн хөсөг, унадаг дугуй, мопед, хоёр дугуйт мотоциклоос бусад тээврийн хэрэгслийг гүйцэж түрүүлэхийг хориглоно;

2.21 «Гүйцэж түрүүлэх хорионы төгсгөл»-2.20 тэмдгийн үйлчлэх хүрээ дууссаныг заана;

2.22 «Ачааны автомашинаар гүйцэж түрүүлэх хориотой»-бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашинаар бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийг гүйцэж түрүүлэхийг хориглоно;

2.23 «Ачааны автомашинаар гүйцэж түрүүлэх хорионы төгсгөл»-2.22 тэмдгийн үйлчлэх хүрээ дууссаныг заана;

2.24 «Хурдны дээд хязгаарлал»-тээврийн хэрэгслийн хурдыг (км/цаг) тэмдэгт зааснаас хэтрүүлэхийг хориглоно;

2.25 «Хурдны дээд хязгаарлалын төгсгөл»-2.24 тэмдгийн үйлчлэх хүрээ дууссаныг заана;

2.26 «Дуут дохио хориотой»-зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэхээс бусад тохиолдолд дуут дохио өгөхийг хориглоно;

2.27 «Түр зогсох хориотой»-тээврийн хэрэгслийн түр ба удаан зогсолтыг хориглоно;

2.28 «Удаан зогсох хориотой»-тээврийн хэрэгслийн удаан зогсолтыг хориглоно;

2.29 «Бүх хорионы төгсгөл»-2.16, 2.20, 2.22, 2.24, 2.26-2.28 тэмдгүүдийн үйлчлэх хүрээ дууссаныг заана.

2.2. Уулзвар, гарцын өмнө байрласан 2.2-2.9 тэмдгийн үйлчлэх чигийг 7.3.а, 7.3.б, 7.3.в тэмдгээр тогтооно. Харин уулзвар, гарцын цаана байрласан 2.2-2.9 тэмдэг нь тухайн зам (зорчих хэсэг)-д хамаарна.

2.3. 2.2, 2.3, 2.18.а, 2.18.б, 2.19, 2.27 тэмдгийн үйлчлэл нь чиглэлийн тээврийн хэрэгсэлд хамаарахгүй.

2.4. 2.2-2.8 тэмдгийн үйлчлэл нь зохих журмын дагуу зөвшөөрөл авсан тухайн төрлийн тээврийн хэрэгслүүдэд хамаарахгүй. Эдгээр тээврийн хэрэгслийн жолооч уг хориглолт тогтоосон замын хэсгээр зорчихдоо тухайн очих газартаа хүрэх буюу тухайн замын хэсгээс гарах хамгийн дөт зам, ойр уулзварыг ашиглана.

2.5. 2.2, 2.3, 2.28 тэмдгийн үйлчлэл нь «Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн» таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгсэлд хамаарахгүй.

2.6. 2.18.а, 2.18.б тэмдэг нь зорчих хэсгүүдийн зөвхөн эхний огтлолцолд хамаарна.

2.7. 2.16, 2.20, 2.22, 2.24, 2.26-2.28 тэмдгүүдийн үйлчлэх хүрээ нь байрласан газраасаа эхний уулзвар хүртэл, уулзваргүй замд суурин газраас гарах хүртэл хүчинтэй байна. Эдгээр тэмдгийн үйлчлэх хүрээг дараахь байдлаар багасгаж болно:

-2.20, 2.22, 2.24 тэмдгүүдийн үйлчлэх хүрээг 2.21, 2.23, 2.25 харгалзах тэмдгүүдээр;

-2.16, 2.20, 2.22, 2.24, 2.26 тэмдгүүдийн хувьд 7.2.а нэмэлт тэмдгийг хамт хэрэглэснээр;

-2.24 тэмдгийн үйлчлэх хүрээг хурдны өөр хязгаарлал бүхий 2.24 тэмдгээр;

-2.27, 2.28 тэмдгүүдийн хувьд 7.2.б, 7.2.д, 7.2.е нэмэлт тэмдгийг хамт хэрэглэснээр буюу 7.2.в тэмдэгтэй хамт давтан тавьсан 2.27, 2.28 харгалзах тэмдгүүдээр, эсхүл аль нэгийнх нь үйлчлэх хүрээг нөгөөгөөр нь буюу 5.17 тэмдгээр;

-2.27 тэмдгийг 1.4 тэмдэглэлтэй хамт, 2.28 тэмдгийг 1.9 тэмдэглэлтэй хамт байрлуулснаар (энэ тохиолдолд тэмдгийн үйлчлэх хүрээ тэмдэглэлийн уртаар хязгаарлагдана);

-хэд хэдэн тэмдгийн үйлчлэх хүрээг 2.29 тэмдгээр нэгэн зэрэг багасгасан байж болно.

2.8. 2.10, 2.27, 2.28 тэмдгийн үйлчлэл нь замын тухайн байрласан талдаа хүчинтэй байна.

2.9. Замын ажил хийгдэж байгаа хэсэгт түр байрлуулсан 2.11-2.16, 2.18.а-2.25 тэмдгийн дэвсгэр шар өнгөтэй байж болно.

Гурав. Дарааллын тэмдэг

3.1. Дарааллын тэмдэг нь уулзвар, зорчих хэсгийн огтлолцол буюу замын нарийссан хэсгээр тээврийн хэрэгслүүдийн нэвтрэх дарааллыг тогтооно:

3.1 «Гол зам»-зохицуулдаггүй уулзвар нэвтрэхэд давуу эрх олгоно;

3.2 «Гол замын төгсгөл»-3.1 тэмдгийн хүчинтэй хүрээ дууссаныг заана;

3.3.а-3.3.в «Туслах зам нийлнэ»-3.3.а тэмдэг нь туслах зам баруун болон зүүн гар талаас, 3.3.б тэмдэг нь зөвхөн баруун гар талаас, 3.3.в тэмдэг нь зөвхөн зүүн гар талаас нийлэхийг урьдчилан анхааруулж давуу эрх олгоно;

3.4 «Зам тавьж өгнө»-хөдөлгөөний зохицуулгагүй үед жолооч хөндлөн замаар яваа (хэрэв 7.13 нэмэлт тэмдэгтэй хамт тавигдсан бол гол замаар яваа) тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгнө;

3.5 «Зогсохгүй явах хориотой»-хөдөлгөөний зохицуулгагүй үед «Зогс-шугам» тэмдэглэлийн өмнө буюу тэмдэглэлгүй бол зорчих хэсгийн огтлолцлын өмнө зогсолт хийхгүйгээр явахыг хориглоно. Жолооч хөндлөн замаар яваа (хэрэв 7.13 нэмэлт тэмдэгтэй хамт тавигдсан бол гол замаар яваа) тээврийн

хэрэгсэлд зам тавьж өгнө. 3.5 тэмдгийг төмөр замын хаалтгүй гарам буюу замын зарим шаардлагатай хэсгийн өмнө байрлуулж болох бөгөөд энэ тохиолдолд жолооч «Зогс-шугам» тэмдэглэлийн өмнө буюу тэмдэглэлгүй бол уг тэмдгийн өмнө зогсолт хийнэ. Тэмдэг дэх “ЗОГС” гэсэн бичлэгийн оронд “STOP” гэж бичсэн байж болно;

3.6 «Сөрөг хөдөлгөөнд зам тавьж өгнө»-өөдөөс яваа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд саад болохоор байвал замын нарийссан хэсэгт орохыг хориглоно;

3.7 «Сөрөг хөдөлгөөнд давуу эрхтэй»-замын нарийссан хэсэгт эсрэг талаас яваа тээврийн хэрэгслээс түрүүлж нэвтрэх эрх олгоно.

3.2. 3.1, 3.3.а-3.3.в тэмдэг бүхий замтай огтлолцсон туслах чанарын замд 3.4 буюу 3.5 тэмдгийг, мөн 3.7 тэмдэг байрласан замын нарийссан хэсгийн эсрэг талд 3.6 тэмдгийг тус тус байрлуулна.

3.3. Замын ажил хийгдэж байгаа хэсэгт түр байрлуулсан 3.6 тэмдгийн дэвсгэр шар өнгөтэй байж болно.

Дөрөв. Заах тэмдэг

4.1. Заах тэмдэг нь замын хөдөлгөөнд шаардлагатай горим тогтоох буюу тогтоосон горимыг өөрчилнө:

4.1.а «Чигээрээ явна», 4.1.б «Баруун гар тийш явна», 4.1.в «Зүүн гар тийш явна», 4.1.г «Чигээрээ буюу баруун гар тийш явна», 4.1.д «Чигээрээ буюу зүүн гар тийш явна», 4.1.е «Баруун буюу зүүн гар тийш явна»-тухайн уулзвар, гарцыг зөвхөн сум заасан чигт нэвтрэхийг зөвшөөрнө. Зүүн гар тийш эргэхийг зөвшөөрсөн тэмдэг нь буцаж эргэхийг мөн зөвшөөрнө;

4.2.а «Саадыг баруун гар талаар тойрч гарна», 4.2.б «Саадыг зүүн гар талаар тойрч гарна»-тухайн саадыг зөвхөн сум заасан талаар тойрч гарахыг зөвшөөрнө;

4.2.в «Саадыг баруун буюу зүүн гар талаар тойрч гарна»-тухайн саадыг аль ч талаар нь тойрч гарахыг зөвшөөрнө;

4.3 «Тойрох хөдөлгөөн»-тухайн уулзвар (талбай)-ыг зөвхөн сум заасан чигийн дагуу тойрч нэвтрэхийг зөвшөөрнө;

4.4 «Унадаг дугуйн зам»-зөвхөн унадаг дугуй, мопедын хөдөлгөөнийг зөвшөөрөхөөс гадна Замын хөдөлгөөний дүрмийн 5.1-д заасны дагуу явган зорчигчийн хөдөлгөөнийг мөн зөвшөөрнө;

4.5 «Явган хүний зам»-зөвхөн явган зорчигчийн хөдөлгөөнийг зөвшөөрөхөөс гадна Замын хөдөлгөөний дүрмийн 25.3, 25.5-д заасны дагуу унадаг дугуйн хөдөлгөөнийг мөн зөвшөөрнө;

4.6 «Хурдны доод хязгаарлал»-зөвхөн тэмдэгт заасан болон түүнээс илүү хурдтай (км/цаг) явахыг зөвшөөрнө;

4.7 «Хурдны доод хязгаарлалын төгсгөл»-4.6 буюу 5.12.а тэмдгээр тогтоосон хурдны доод хязгаарлалын үйлчлэх хүрээ дууссаныг заана.

4.2. 4.1.а тэмдэг нь замын хэсгийн эхэнд (уулзварын цаана) байрласан бол эхний уулзвар хүртэл хүчинтэй байх бөгөөд гарцаар баруун гар тийш эргэхийг хориглохгүй. Харин тусгаарлах зурвасын тасархай хэсгийн шууд өмнө байрласан бол зөвхөн тэр хэсэгт хамаарна.

4.3. 4.6 тэмдгийн үйлчлэх хүрээг 4.7 тэмдгээр төгсгөөгүй бол байрласан газраасаа эхний уулзвар хүртэл, уулзваргүй замд суурин газраас гарах хүртэл хүчинтэй байна.

Тав. Мэдээлэх тэмдэг

5.1. Мэдээлэх тэмдэг нь замын нөхцөл байдал, хөдөлгөөний горимын онцлог, суурин газар болон бусад объектын байршлыг мэдээлнэ:

- 5.1 «Тууш зам»-тууш замын хөдөлгөөний журмыг мөрдөх зам;
- 5.2 «Тууш замын төгсгөл»-5.1 тэмдэг бүхий замаас гарч байгааг мэдээлнэ;
- 5.3 «Суурин газрын эхлэл»-суурин газрын доторх хөдөлгөөний журмыг мөрдөх шаардлагатай суурин газрын эхлэл болон нэрийг мэдээлнэ;
- 5.4 «Суурин газрын төгсгөл»-5.3 тэмдэг бүхий нутаг дэвсгэрээс гарч байгааг мэдээлнэ;
- 5.5 «Суурин газрын эхлэл»-суурин газрын доторх хөдөлгөөний журмыг тухайн замд мөрдөх шаардлагагүй суурин газрын эхлэл болон нэрийг мэдээлнэ;
- 5.6 «Суурин газрын төгсгөл»-5.5 тэмдэг бүхий нутаг дэвсгэрээс гарч байгааг мэдээлнэ;
- 5.7 «Нэг чигийн хөдөлгөөн»-хөдөлгөөн нь нэг чигт зохион байгуулагдсан зам буюу зорчих хэсэг;
- 5.8 «Нэг чигийн хөдөлгөөний төгсгөл»-5.7 тэмдэг бүхий зам буюу зорчих хэсгээс гарч байгааг мэдээлнэ;
- 5.9.а «Зүүнээс баруун гар тийш нэг чигийн хөдөлгөөнтэй»-хөндлөн нийлсэн зам буюу зорчих хэсэг баруун гар тийш нэг чигийн хөдөлгөөнтэй;
- 5.9.б «Баруунаас зүүн гар тийш нэг чигийн хөдөлгөөнтэй»-хөндлөн нийлсэн зам буюу зорчих хэсэг зүүн гар тийш нэг чигийн хөдөлгөөнтэй;
- 5.10.а, 5.10.б «Эгнээнээс явах хөдөлгөөний чиг»-хөдөлгөөний тухайн чиг дэх эгнээний тоог мэдээлж, эгнээ тус бүрээс тухайн уулзвараар нэвтрэх зөвшөөрсөн чигийг заана. Тэмдгийн зүүн гар тийш эргэхийг зөвшөөрсөн сум бүхий хамгийн зүүн гар талын захын эгнээнээс буцаж эргэхийг зөвшөөрнө;
- 5.11.а, 5.11.б «Эгнээгээр явах хөдөлгөөний чиг»-тухайн зорчих хэсгийн эгнээний тоог болон эгнээ тус бүрийн хөдөлгөөний урсгалын чигийг мэдээлнэ. Тэмдэгт аль нэг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглосон тэмдэг дүрсэлсэн байвал тухайн эгнээгээр уг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;
- 5.12.а, 5.12.б «Эгнээний эхлэл»-хөдөлгөөний тухайн чигт эгнээний тоо нэмэгдэж байгааг мэдээлнэ. 5.12.а тэмдэгт 4.6 «Хурдны доод хязгаарлал» тэмдгийг дүрсэлсэн байвал уг тэмдэгт зааснаас илүү хурдтай явах боломжгүй тээврийн хэрэгслийн жолооч хөдөлгөөнөө зөвхөн нэмэгдэж буй эгнээгээр үргэлжлүүлнэ. 5.12.б тэмдэгт аль нэг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглосон тэмдэг дүрсэлсэн байвал тухайн эгнээгээр уг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хориглоно;
- 5.13.а, 5.13.б «Эгнээний төгсгөл»-хөдөлгөөний тухайн чиг дэх эгнээний тоо хасагдаж байгааг мэдээлнэ;
- 5.14 «Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ»-чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд зориулсан эгнээг мэдээлнэ. Тэмдгийг тухайн эгнээний харалдаа зорчих хэсгийн дээр байрлуулна;
- 5.15 «Хөдөлгөөний бүдүүвч»-хөдөлгөөн нь аль нэг чигт хориглогдсон уулзвараар нэвтэрч гарахад тохиромжтой чиглэл буюу тухайн уулзвар дээрх хөдөлгөөний зохион байгуулалтын онцлогийг мэдээлнэ;
- 5.16 «Буцаж эргэх газар»-тээврийн хэрэгсэл буцаж эргэхэд зориулсан газрыг мэдээлэх бөгөөд зүүн гар тийш эргэхийг хориглоно;
- 5.17 «Зогсоол»-тээврийн хэрэгсэл удаан зогсоход зориулсан газрыг мэдээлнэ. Явган хүний зам дагуух зогсоолыг мэдээлж буй 5.17 тэмдгийн үйлчлэх хүрээ нь байрласан газраасаа эхний түр буюу удаан зогсох хориотой замын хэсэг хүртэл хүчинтэй байна. Үйлчлэх хүрээг 7.2.а нэмэлт тэмдгээр хязгаарлаж болно;

5.18 «Хурд сааруулагч»-тээврийн хэрэгслийн хурдыг сааруулах зориулалт бүхий хиймэл бартааг мэдээлнэ. Замын тухайн хэсэгт хэд хэдэн хурд сааруулагчийг хооронд нь 100 м-ээс холгүй зайтай цувруулан тавьсан бол 7.2.а нэмэлт тэмдгээр тухайн хэсгийн үргэлжлэх зайг заана;

5.19.а, 5.19.б «Явган хүний гарц»-зорчих хэсгээр явган зорчигч хөндлөн гарах газрыг мэдээлнэ. Явган хүний гарц нь тэмдэглэлгүй бол 5.19.б тэмдгийг замын баруун гар талд гарцын шууд өмнө, 5.19.а тэмдгийг замын зүүн гар талд гарцын цаана байрлуулна;

5.20.а-5.20.г «Явган хүний гарам»-явган зорчигч зорчих хэсгийн доогуур ба дээгүүр хөндлөн гарах газрыг мэдээлнэ;

5.21 «Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн буудал»;

5.22 «Таксийн зогсоол»-суудлын болон ахуй үйлчилгээний таксийн зогсоолын байршлыг мэдээлнэ;

5.23 «Хороолол»-хорооллын доторх хөдөлгөөний журмыг баримтлах нутаг дэвсгэр;

5.24 «Хорооллын төгсгөл»-5.23 тэмдэг бүхий нутаг дэвсгэрээс гарч байгааг мэдээлнэ;

5.25 «Сургууль орчмын бүс»-сургууль орчмын бүс дотор тогтоосон хөдөлгөөний журмыг баримтлах нутаг дэвсгэр;

5.26 «Сургууль орчмын бүсийн төгсгөл»-5.25 тэмдэг бүхий нутаг дэвсгэрээс гарч байгааг мэдээлнэ;

5.27 «Хурдны ерөнхий дээд хязгаарлал»-Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тогтоосон тээврийн хэрэгслийн хурдны ерөнхий дээд хязгаарлалыг мэдээлнэ. Тэмдгийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэр рүү орох замын хэсэгт, гаалийн шалган өнгөрүүлэх цэг дээр байрлуулна;

5.28 «Тохиромжтой хурд»-замын тухайн хэсэгт тохирох тээврийн хэрэгслийн хурдны хэмжээг жолоочид зөвлөмж болгох бөгөөд үйлчлэх хүрээ нь байрласан газраасаа эхний уулзвар хүртэл, хэрэв анхааруулах тэмдгийн хамт байрлуулсан бол тухайн аюул бүхий хэсгийг туулан өнгөрөх хүртэл хүчинтэй байна;

5.29 «Ослын зогсолтын зурвас»-замын эгц уруу, тохойрсон хэсэгт ослоос сэргийлж зогсоход зориулсан зурвас газрыг мэдээлнэ;

5.30.а-5.30.в «Мухар зам»;

5.31.а-5.31.в «Ачааны автомашины хөдөлгөөний тохиромжтой чиг»-хөдөлгөөн нь аль нэг чигт хориглогдсон уулзвараар ачааны автомашин болон трактор, өөрөө явдаг машин механизмын жолоочид хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлэх тохиромжтой чигийг зөвлөмж болгоно;

5.32 «Зогс-шугам»-гэрэл буюу зохицуулагчийн хориглосон дохиогоор тээврийн хэрэгслийн зогсох газрыг мэдээлнэ. Тэмдэг дэх “ЗОГС” гэсэн бичлэгийн оронд “STOP” гэж бичсэн байж болно;

5.33.а, 5.33.б «Чигийн урьдчилсан заалт»-суурин газар буюу бусад объектод хүрэх чигийг урьдчилан мэдээлнэ. Тэмдэгт чиглэлийн дугаар (5.38.а тэмдгийн дүрс), тууш зам, нисэх буудлын болон тухайн объектын таних тэмдгийг дүрсэлсэн байж болно. 5.33.а тэмдгийн доод хэсэгт уг тэмдгээс тухайн уулзвар буюу хурд хасах эгнээний эхлэл хүртэлх зайг заана;

5.34.а, 5.34.б «Чигийн заалт»-суурин газар буюу бусад объектод хүрэх чигийг мэдээлнэ. Тэмдэгт тухайн суурин газар буюу объект хүртэлх зайг (километрээр) зааж болох бөгөөд тууш зам, нисэх буудлын болон тухайн объектын таних тэмдгийг дүрсэлсэн байж болно;

5.35 «Объектын нэр»-суурин газраас бусад (гол, мөрөн, нуур, уул, даваа, гүүр, түүхэн дурсгалт газар, дүүрэг, хороолол, гудамж, талбай, өргөн чөлөө, зочид буудал, жуулчны бааз гэх мэт) объектын нэрийг мэдээлнэ;

5.36 «Зайн заалт»-зам (чиглэл)-ын дагуух суурин газар хүртэлх зайг километрээр мэдээлнэ;

5.37 «Километрийн заалт»-тухайн замын эхнээс тэмдэг хүртэлх зайг километрээр мэдээлэх бөгөөд 1 км тутамд байрлуулна;

5.38.а, 5.38.б «Чиглэлийн дугаар»-5.38.а тэмдэг нь зам (чиглэл)-ын дугаарыг мэдээлэх бөгөөд уг замд байрлана. 5.38.б тэмдэг нь зам (чиглэл)-ын дугаар болон чигийг урьдчилан мэдээлэх бөгөөд уулзварын өмнө байрлана;

5.39 «Тойрч гарах бүдүүвч»-хөдөлгөөнд түр хориглолт тогтоосон замын хэсгийг тойрч гарах чиглэлийг мэдээлнэ;

5.40.а-5.40.в «Тойрч гарах чиг»-хөдөлгөөнд түр хориглолт тогтоосон замын хэсгийг тойрч гарах чигийг мэдээлнэ;

5.41.а, 5.41.б «Эсрэг талын зорчих хэсгээр тойрч гарах заалт»-тусгаарлах зурвастай замын түр хориглолт тогтоосон зорчих хэсгийг түүний эсрэг талын зорчих хэсгээр тойрч гарах чиглэлийн эхлэл ба төгсгөлийг мэдээлнэ.

5.2. 5.10.а тэмдэгт зөвхөн хоёр буюу гурван эгнээний хөдөлгөөний чигийг заана. Харин 5.11.а, 5.11.б тэмдэгт хоёр буюу мөн гурваас олон эгнээний хөдөлгөөний чигийг заасан байж болно.

5.3. 5.21, 5.22 тэмдгийн доод хэсэгт тухайн буудал, зогсоолын нэр, чиглэлийн дугаар, үйлчилгээний горим, цагийн хуваарь гэх мэт нэмэлт мэдээллийг, мөн 5.25, 5.26 тэмдгийн доод хэсэгт уг тэмдгийн үйлчлэх хүрээ, хүчинтэй хугацааг заасан байж болно.

5.4. 5.33.а, 5.34.а тэмдгээр хөдөлгөөний хэд хэдэн чигийг, 5.33.б, 5.34.б тэмдгээр зөвхөн нэг чигийг мэдээлэх бөгөөд чиг тус бүрт гурваас илүүгүй суурин газар буюу объектын нэрийг заана. Эдгээр тэмдэг болон 5.36 тэмдэг дээр хөдөлгөөний нэг чигт гурав хүртэлх тооны суурин газар буюу объектын нэрийг заахдаа тэмдэгт ойр орших дарааллаар дээрээс доош байрлуулж бичнэ.

5.5. 5.5, 5.6, 5.37, 5.38.а, 5.38.б тэмдэг нь тууш замд байрласан бол ногоон, бусад замд байрласан бол цэнхэр өнгийн дэвсгэртэй байна.

5.6. 5.33.а-5.36 тэмдэг нь тууш замд байрласан бол ногоон, суурин газрын гаднах бусад замд байрласан бол цэнхэр, суурин газарт байрласан бол цагаан өнгийн дэвсгэртэй байна. Тууш замд байрласан тэмдэгт тууш замаас өөр замаар явж хүрэх суурин газар буюу объектын нэрийг цэнхэр дэвсгэртэй оруулга дээр, харин суурин газрын дундуур дайран гарсан тууш замын хэсэг дээр байрлуулсан тэмдэгт уг суурин газрын нэрийг цагаан дэвсгэртэй оруулга дээр бичнэ. Суурин газрын гаднах бусад замд байрласан тэмдэгт тууш замаар явж хүрэх суурин газар буюу объектын нэрийг ногоон дэвсгэртэй оруулга дээр бичнэ. Суурин газрын дотор байрласан тэмдэгт тууш замаар явж хүрэх суурин газар буюу объектын нэрийг ногоон дэвсгэртэй оруулга дээр, харин уг суурин газраас гарч бусад замаар явж хүрэх бол цэнхэр дэвсгэртэй оруулга дээр тус тус бичнэ.

5.7. 5.33.а, 5.39 тэмдэгт хөдөлгөөний горим буюу чиглэлийн онцлогийг харуулах зорилгоор бусад тэмдгийн дүрсийг байрлуулсан байж болно.

Зургаа. Үйлчилгээний тэмдэг

6.1. Үйлчилгээний тэмдэг нь тухайн объектын зориулалт, байршлыг мэдээлнэ:

6.1 «Эмнэлгийн тусламжийн байр»;

6.2 «Хүн эмнэлэг»;

- 6.3 «Шатахуун түгээгүүр»;
- 6.4 «Техникийн үйлчилгээний газар»;
- 6.5 «Автомашины угаалга»;
- 6.6 «Телефон»;
- 6.7 «Хоолны газар»;
- 6.8 «Худаг ус»;
- 6.9 «Зочид буудал»;
- 6.10 «Жуулчны байр»;
- 6.11 «Хот айл»;
- 6.12 «Амрах газар»;
- 6.13 «Дулаан гараж»;
- 6.14 «Бие засах газар»;
- 6.15 «Гал унтраагуур»;
- 6.16 «Цагдаагийн хяналтын цэг».

6.2. Үйлчилгээний тэмдгийн доод хэсэгт тухайн объект хүртэлх зай, чиг болон тэдгээрийн нэр, хаяг, ажиллах цагийн хуваарь, утасны дугаар зэрэг нэмэлт мэдээллийг тэмдэглэсэн байж болно.

Долоо. Нэмэлт тэмдэг

7.1. Нэмэлт тэмдгийг бусад тэмдэгтэй хамт тавьж тэдгээрийн утга ба үйлчлэлийг тодруулна:

7.1.а «Объект хүртэлх зай»-тухайн тэмдгээс замын дагуух аюул бүхий хэсэг буюу хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоосон хэсэг, эсхүл объект хүртэлх зайг заана;

7.1.б «Объект хүртэлх зай»-суурин газрын гаднах замд 3.5 тэмдгийг уулзварын шууд өмнө байрлуулсан үед 3.4 тэмдгээс уг уулзвар хүртэлх зайг заана. Тэмдэг дэх “ЗОГС” гэсэн бичлэгийн оронд “STOP” гэж бичсэн байж болно;

7.1.в, 7.1.г «Объект хүртэлх зай»-замаас зайдуу орших объект хүртэлх зай, чигийг заана. Мөн уулзварын өмнө анхааруулах тэмдгийн хамт байрлуулж хөндлөн нийлсэн замын тухайн чигийн дагуух аюул бүхий хэсэг хүртэлх зайг заасан байж болно;

7.2.а «Үйлчлэх хүрээ»-1.9.а-1.14, 1.19, 1.21-1.28 тэмдгээр анхааруулсан аюул бүхий хэсгийн үргэлжлэх зайг, 2.16, 2.20, 2.22, 2.24, 2.26, 5.17, 5.18, 5.21, 5.22, 5.28 тэмдгийн үйлчлэх хүрээг заана;

7.2.б-7.2.е «Үйлчлэх хүрээ»-2.27, 2.28 тэмдгийн үйлчлэх хүрээг заана. 7.2.в тэмдэг нь үйлчлэх хүрээний төгсгөлийг, 7.2.г тэмдэг нь үйлчлэх хүрээн дотор байгааг заана;

7.3.а-7.3.в «Үйлчлэх чиг»-уулзвар, гарцын шууд өмнө байрласан 2.2-2.9 тэмдгийн үйлчлэх чигийг заана. Мөн замаас холгүй орших объектын байршлыг заахад хэрэглэж болно;

7.4.а-7.4.ж «Тээврийн хэрэгслийн төрөл»-тухайн тэмдгийн үйлчлэл нь дараахь төрлийн тээврийн хэрэгсэлд хамаарахыг заана:

7.4.а-бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин;

7.4.б-чиргүүлтэй бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл;

7.4.в-суудлын автомашин болон бүх жин нь 3.5 тонноос илүүгүй ачааны автомашин;

7.4.г-жолоочоос гадна 8-аас илүү хүний суудалтай, хүн тээвэрлэхэд зориулсан автомашин;

7.4.д-трактор, өөрөө явдаг машин механизм;

7.4.е-мотоцикл;

7.4.ж-унадаг дугуй, мопед.

7.5.а-7.5.ж «Үйлчлэх хугацаа»-тухайн тэмдгийн үйлчлэл нь дараахь хугацаанд хүчинтэй байхыг заана:

7.5.а-бямба, ням гараг болон нийтээр тэмдэглэх баярын өдөр;

7.5.б-ажлын өдөр;

7.5.в-тухайн гараг;

7.5.г-тухайн цаг;

7.5.д–7.5.ж-тухайн өдөр (гараг)-ийн тухайн цаг.

7.6.а-7.6.и «Тээврийн хэрэгслийг зогсоолд тавих хэлбэр»-5.17 тэмдгийн хамт явган хүний зам дагуух зогсоолыг мэдээлэх бөгөөд 7.6.а, 7.6.г, 7.6.д тэмдэг нь тээврийн хэрэгслийг явган хүний замын хашлаганд шахаж зорчих хэсэг дээр зогсоох, 7.6.б, 7.6.е, 7.6.ж тэмдэг нь хашлагыг унуулж зогсоох, 7.6.в, 7.6.з, 7.6.и тэмдэг нь явган хүний зам дээр гаргаж зогсоох хэлбэрийг тус тус заана. 7.6.а тэмдэг бүхий зогсоолд бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийг, 7.6.б-7.6.и тэмдэг бүхий зогсоолд зөвхөн суудлын автомашин, мотоцикл, мопед, унадаг дугуйг зогсоохыг зөвшөөрнө;

7.7 «Хөдөлгүүрийг унтрааж зогсоох»-5.17, 6.12 тэмдэг бүхий зогсоолд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрийг асаалттай удаан зогсоохыг хориглоно;

7.8 «Төлбөртэй үйлчилгээ»-тухайн үйлчилгээ, зогсоолын талбай төлбөртэй болохыг заана;

7.9 «Удаан зогсохыг зөвшөөрөх хугацаа»-5.17 тэмдэг бүхий зогсоолд тээврийн хэрэгсэл байлгахыг зөвшөөрсөн дээд хугацааг заана;

7.10 «Тээврийн хэрэгслийг шилжүүлэн журамлах сануулга»-2.27, 2.28, 7.9 тэмдгийн заалт зөрчсөн тээврийн хэрэгслийг замын тухайн хэсгээс ачиж буюу чирч шилжүүлэн журамлахыг сануулна;

7.11 «Автомашинд үзлэг хийх газар»-5.17, 6.12 тэмдэг бүхий зогсоолын талбай нь тээврийн хэрэгслийн мордмол тавцан буюу үзлэгийн сувагтай болохыг заана;

7.12 «Бүх жингийн хязгаарлал»-бүх жин нь тэмдэгт зааснаас илүү тээврийн хэрэгсэлд тухайн тэмдгийн үйлчлэл хамаарахыг заана;

7.13 «Гол замын чиг»-3.1, 3.4, 3.5 тэмдэгтэй хамт тавигдаж, тухайн уулзварт нийлсэн гол замын чигийг заана;

7.14 «Эгнээ»-гэрлэн дохио, тэмдгийн үйлчлэх эгнээг заана;

7.15 «Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн»-5.17 тэмдэг бүхий зогсоол нь зөвхөн «Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн» таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгсэлд хамаарахыг заана;

7.16 «Хараагүй хүн»-1.18, 5.19.а, 5.19.б тэмдэгтэй хамт тавигдаж, харааны бэрхшээлтэй хүмүүс зам хөндлөн гарах гарцыг анхааруулах ба мэдээлнэ;

7.17.а, 7.17.б «Зорчих хэсгийн гадаргуугийн байдал»-7.17.а тэмдэг нь зорчих хэсгийн гадаргуу нойтон үед, 7.17.б тэмдэг нь цастай буюу мөстсөн үед тухайн тэмдэг хүчинтэй байхыг заана.

7.2. 5.17 тэмдгээс бусад тэмдгийг хоёроос олон нэмэлт тэмдэгтэй хамт байрлуулахгүй.

7.3. Тэмдгийн утга, үйлчлэлийг тодотгох зорилгоор хөдөлгөөний горимд ямар нэгэн нэмэлт хязгаарлалт тогтоогоогүй, хөдөлгөөнд оролцогчдод хялбар ойлгогдох бусад нэмэлт тэмдэг хэрэглэж болно. Ийм тэмдгийг MNS 4597 стандартад заасан нэмэлт тэмдгийн хэмжээ, техникийн шаардлагад нийцүүлэн цагаан буюу шар өнгийн дэвсгэр дээр хар өнгөөр хийнэ.

ЗАМЫН ТЭМДГИЙН ЗАГВАР

1. Анхааруулах тэмдэг

2.Хориглох тэмдэг

				
2.1 «Орох хоригтой»	2.2 «Харгалсан хоригтой»	2.3 «Механик хөдөлгөөний тээврийн хэрэгсэлтэй хоригтой»	2.4 «Ачааны автомашинны хөдөлгөөн хоригтой»	2.5 «Мотоциклын хөдөлгөөн хоригтой»
				
2.6 «Тракторын хөдөлгөөн хоригтой»	2.7 «Нягтралтай тээврийн хэрэгсэлтэй хоригтой»	2.8 «Юрдайн хөдөлгөөн хоригтой»	2.9 «Ухдаг дугуйн хөдөлгөөн хоригтой»	2.10 «Явган зорчигчийн хөдөлгөөн хоригтой»
				
2.11 «7т хязгаартай»	2.12 «5т хязгаартай»	2.13 «3.5т хязгаартай»	2.14 «2.7т хязгаартай»	2.15 «10т хязгаартай»
				
2.16 «Хороондын зогсоо хязгаартай»	2.17 «Галль»	2.18.a «Баруун тийш зогсох хоригтой»	2.18.b «Зүүн тийш зогсох хоригтой»	2.19 «Зогсох хоригтой»
				
2.20 «Гүйцэтгүүр хоригтой»	2.21 «Гүйцэтгүүр хоригтой»	2.22 «Ачааны автомашинны гүйцэтгүүр хоригтой»	2.23 «Ачааны автомашинны гүйцэтгүүр хоригтой»	2.24 «Хурдны дээд хязгаартай»
				
2.25 «Хурдны дээд хязгаартай»	2.26 «Дуу дэглэх хоригтой»	2.27 «Тур зогсох хоригтой»	2.28 «Хурдан зогсох хоригтой»	2.29 «Бүх зогсох хоригтой»
				

3. Дарааллын тэмдэг

3.1
«Гол зам»

3.2
«Гол замын тэмдэг»

3.3a

3.3b

3.3 «Туслах зам нийлэх»

3.3c

3.4
«Зам тавьж өгнө»

3.5
«Зогсохгүй явах хорьтой»

3.6
«Саяа хадгална
зам тавьж өгнө»

3.7
«Саяа хадгална
дугуй эрхтэй»

4.3аах тэмдэг

4.1.a
«Имгээрээ явна»

4.1.b
«Баруун тэр тийш явна»

4.1.v
«Зүүн тэр тийш явна»

4.1.g
«Имгээрээ буюу баруун
тэр тийш явна»

4.1.d
«Имгээрээ буюу зүүн
тэр тийш явна»

4.1.m
«Баруун буюу зүүн
тэр тийш явна»

4.2.a
«Самдны баруун тэр
талаар тойрч гарна»

4.2.b
«Самдны зүүн тэр
талаар тойрч гарна»

4.2.m
«Самдны баруун буюу зүүн
тэр талаар тойрч гарна»

4.3
«Тойрог хөдлөхөө»

4.4
«Умдаг дугуйн зам»

4.5
«Явган хүний зам»

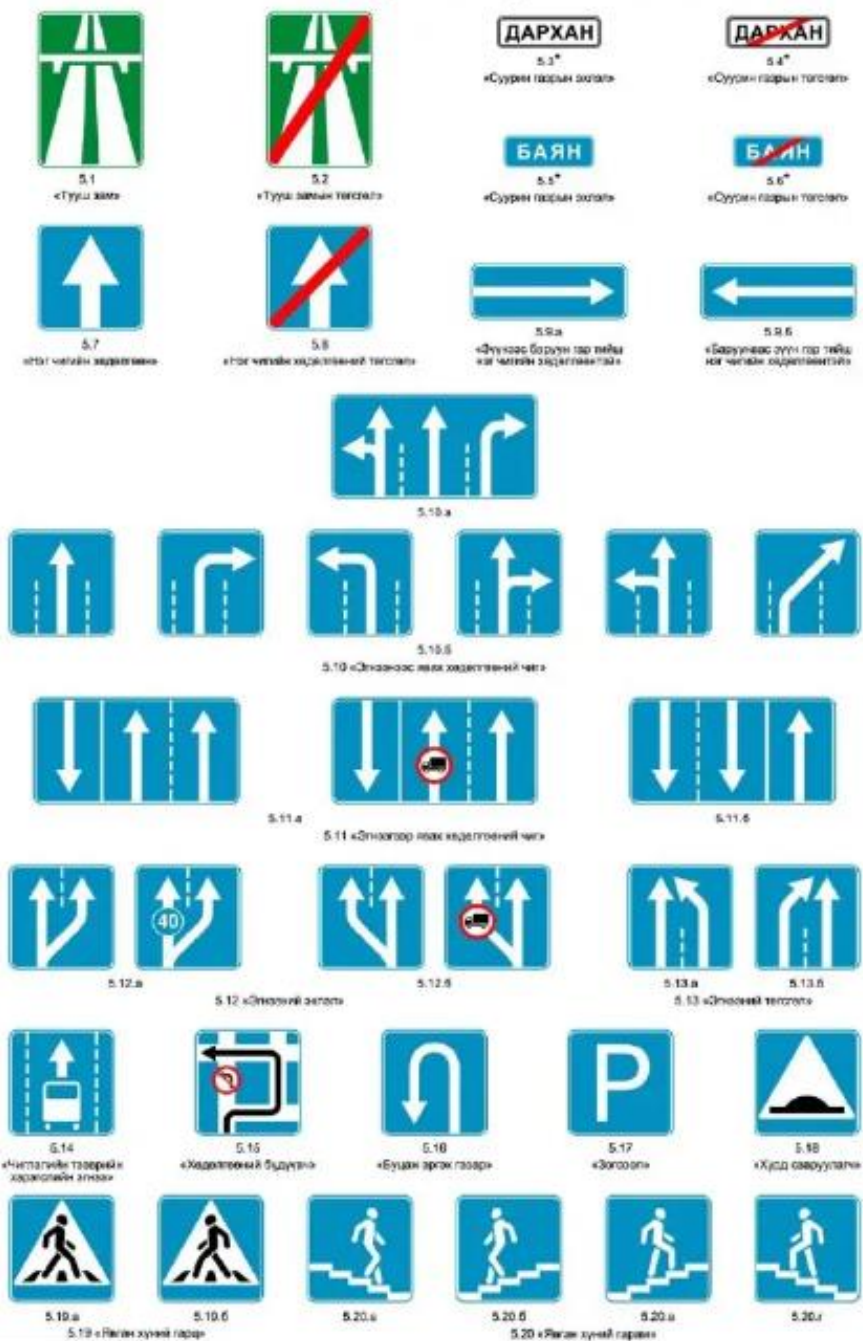
4.6
«Хурдны дээд хязгарлал»

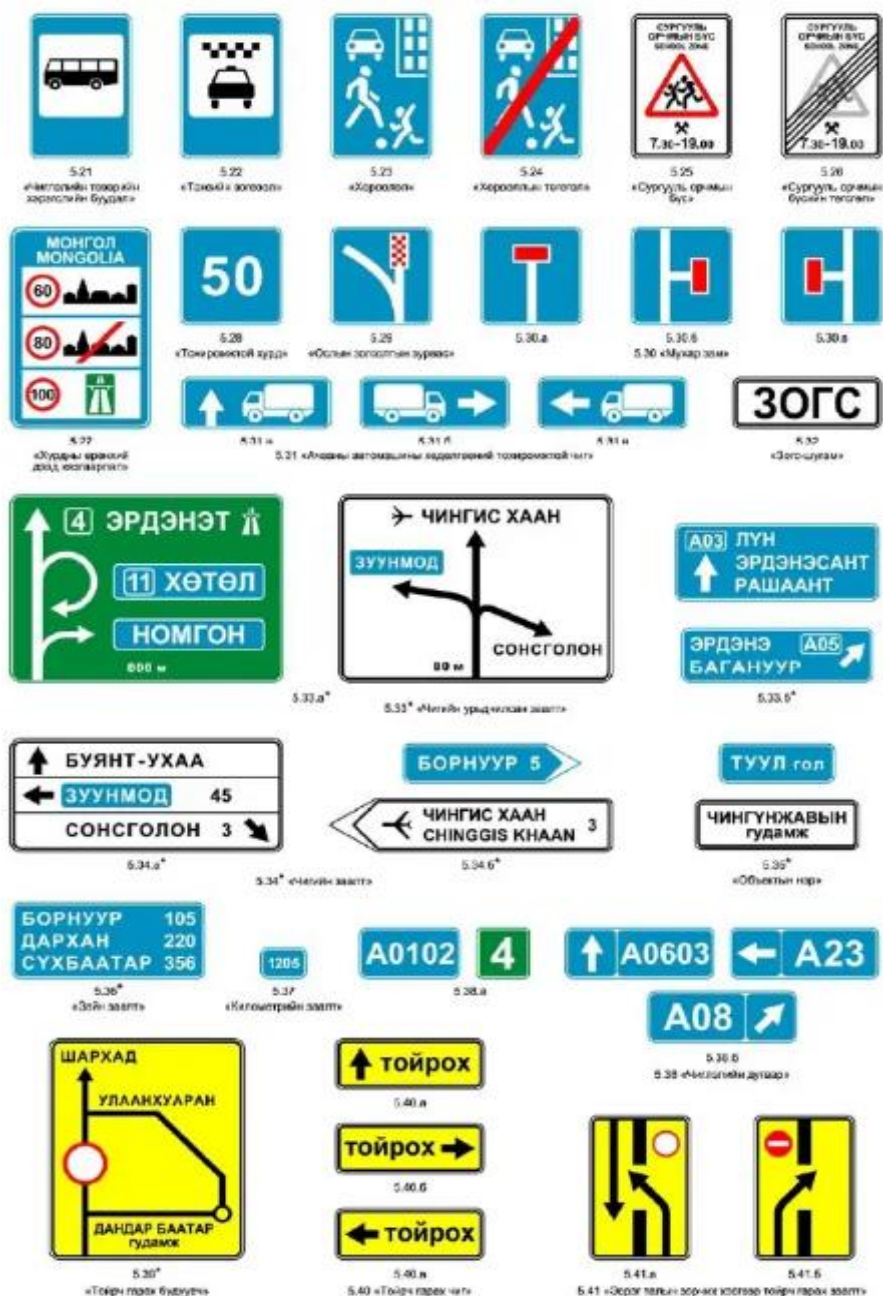
4.7
«Хурдны дээд шалгарлалын
тэмдэг»

5. Мэдээлэх тэмдэг

* Нэг бүрчлэн хийх тэмдгүүд

* Нэг бүрчлэн хийх тэмдгүүд

6. Үйлилгээний тэмдэг

6.1
«Энхэлгийн тусламжийн
байр»

6.2
«Хүж амьсгал»

6.3
«Шатахуун түгээгүүр»

6.4
«Техникийн үйлчилгээний
газар»

6.5
«Автомашин угаалга»

6.6
«Телефон»

6.7
«Холны газар»

6.8
«Худаг ус»

6.9
«Зочид буудал»

6.10
«Жуулчны байр»

6.11
«Хот айм»

6.12
«Амрах газар»

6.13
«Дуулин гаргаш»

6.14
«Бие зогсох газар»

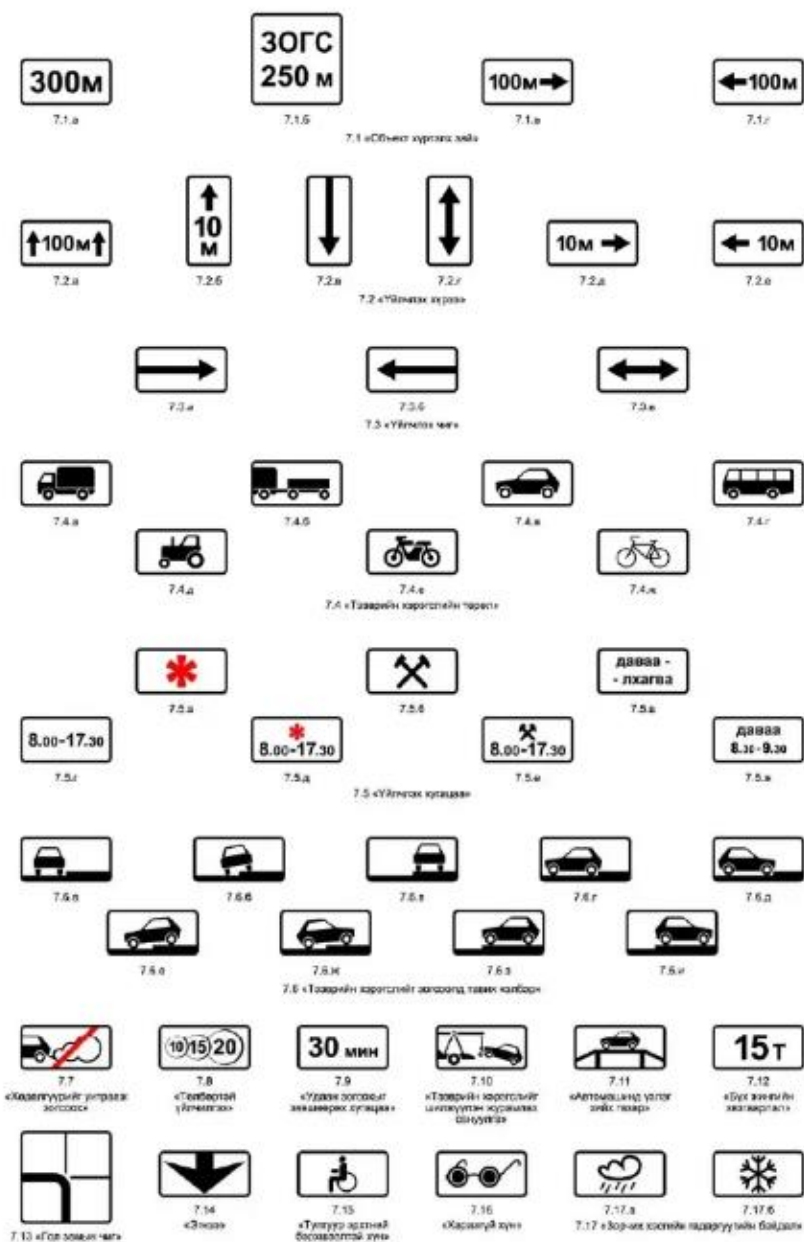
6.15
«Гал унтрөгүүр»

6.16
«Цагдаагийн хяналтын
цаг»

7. Нэмэлт тэмдэг

Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний
дүрмийн 2 дугаар хавсралт

ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

Нэг. Хэвтээ тэмдэглэл

1.1. Замын хөдөлгөөнд тодорхой горим, журам тогтоох зорилгоор зорчих хэсэг болон түүний хашлага дээр хийсэн шугам, сум, дүрс, бичлэг зэрэг нь хэвтээ тэмдэглэлд хамаарна. Хэвтээ тэмдэглэлийг дангаар нь буюу замын тэмдэг, гэрлэн дохио болон бусад техник хэрэгсэлтэй хослуулан хэрэглэнэ.

1.2. Хэвтээ тэмдэглэл нь байнгын буюу түр үйлчлэлтэй байна. Шар өнгийн 1.4, 1.9, 1.16 тэмдэглэл болон шар, цагаан хосолсон өнгөтэй 1.23 тэмдэглэлээс бусад байнгын тэмдэглэл нь цагаан өнгөтэй, түр тэмдэглэл улбар шар өнгөтэй байна. Харин чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээг заагласан 1.1 тэмдэглэлийг шар өнгөөр хийсэн байж болно.

1.3. Хэвтээ тэмдэглэлийг дараахь зориулалтаар хэрэглэнэ:

1.1. хоёр буюу гурван эгнээгээр зорчдог замд хөдөлгөөний эсрэг урсгалыг тусгаарлах, замын аюул бүхий хэсэгт эгнээний хилийг заах, чиглэлийн тээврийн хэрэгсэл буюу унадаг дугуйн эгнээг бусад эгнээнээс зааглах, зорчих хэсгийн орохыг хориглосон хэсгийг хязгаарлах буюу тээврийн хэрэгслийн зогсоолын хилийг тэмдэглэнэ;

1.2. (үргэлжилсэн өргөн шугам)-зорчих хэсгийн захыг тэмдэглэнэ;

1.3. (үргэлжилсэн хос шугам)-дөрөв буюу түүнээс олон эгнээгээр зорчдог замд хөдөлгөөний эсрэг урсгалыг тусгаарлана;

1.4. түр зогсохыг хориглосон газрыг заах бөгөөд дангаар нь буюу 2.27 тэмдэгтэй хамтруулан зорчих хэсгийн зах буюу хашлага дээр тэмдэглэнэ;

1.5. (тасархай шугамын нэг зураасын урт нь тэдгээрийн хоорондын зайнаас гурав дахин бага)-хоёр буюу гурван эгнээгээр зорчдог замд хөдөлгөөний эсрэг урсгалыг тусгаарлах, нэг чигт хоёр буюу түүнээс олон эгнээгээр зорчдог замд эгнээний хилийг заана;

1.6. (тасархай шугамын нэг зураасын урт нь тэдгээрийн хоорондын зайнаас гурав дахин их)-хөдөлгөөний дагуу буюу эсрэг урсгалыг тусгаарласан 1.1, 1.10 тэмдэглэлд ойртож байгааг анхааруулна;

1.7. (тасархай шугамын нэг зураасын урт нь тэдгээрийн хоорондын зайтай тэнцүү)-уулзвар, гарц дээрх хөдөлгөөний эгнээний хилийг тэмдэглэнэ;

1.8. (тасархай өргөн шугам)-тээврийн хэрэгслийн хурд авах буюу хурд хасах эгнээг зорчих хэсгийн үндсэн эгнээнээс тусгаарласан хилийг тэмдэглэнэ;

1.9. удаан зогсохыг хориглосон газрыг заах бөгөөд дангаар нь буюу 2.28 тэмдэгтэй хамтруулан зорчих хэсгийн зах буюу хашлага дээр тэмдэглэнэ;

1.10. (тасархай ба үргэлжилсэн хос шугам)-зөвхөн аль нэг талын урсгалаас эсрэг тал руу ороход зориулсан газарт хөдөлгөөний эсрэг урсгалыг, зөвхөн аль нэг талын эгнээнээс байр эзлэхийг зөвшөөрсөн хэсэгт хөдөлгөөний дагуу урсгалыг тусгаарлах ба мөн аль нэг талаас нь орох, гарахыг зөвшөөрсөн хэсгийн хилийг тэмдэглэнэ;

1.11. «Зогс-шугам»-гэрэл буюу зохицуулагчийн хориглосон дохио, эсхүл 3.5 тэмдгийн заалтыг биелүүлэхийн тулд тээврийн хэрэгсэл зогсох газрыг заана;

1.12. хөндлөн замаар яваа тээврийн хэрэгсэлд зам тавьж өгөх (3.4 тэмдгийн заалтыг биелүүлэх)-ийн тулд зогсох газрыг заана;

- 1.13.а, 1.13.б. «Явган хүний гарц»-зорчих хэсгээр явган зорчигч хөндлөн гарах газрыг тэмдэглэнэ. Явган зорчигчийн хөдөлгөөний чиг заасан сум бүхий 1.13.б тэмдэглэлээр 6 м-ээс илүү өргөн гарцыг тэмдэглэнэ;
- 1.14. унадаг дугуйн зам буюу эгнээ зорчих хэсэгтэй огтлолцсон бэлчрийг тэмдэглэнэ;
- 1.15.а-1.15.в. хөдөлгөөний урсгал нийлж байгаа буюу салж байгаа хэсгийг тусгаарласан чиглүүлэгч арлыг тэмдэглэнэ. 1.15.а тэмдэглэлээр эсрэг урсгал тусгаарласан арлыг, 1.15.б тэмдэглэлээр нэг чигийн урсгал салж байгаа хэсгийг тусгаарласан арлыг, 1.15.в тэмдэглэлээр нэг чигийн урсгал нийлж байгаа хэсгийг тусгаарласан арлыг тус тус тэмдэглэнэ;
- 1.16. (зигзаг шугам)-чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн буудал буюу таксийн зогсоолыг тэмдэглэх бөгөөд 5.21 буюу 5.22 тэмдэгтэй хамтруулан хэрэглэнэ;
- 1.17. «Чиг заагч сум»-тухайн эгнээнээс уулзвар нэвтрэх зөвшөөрсөн чигийг заана. Дангаар нь буюу 5.10.а, 5.10.б тэмдэгтэй хамт хэрэглэнэ. Зүүн гар тийш эргэхийг зөвшөөрсөн сум бүхий хамгийн зүүн гар талын захын эгнээнээс буцаж эргэхийг зөвшөөрнө;
- 1.18. «Чиглүүлэгч сум»-зорчих хэсэг нарийсаж (тухайн чигт эгнээний тоо цөөрч) байгааг буюу эсрэг урсгалыг тусгаарласан 1.1, 1.10 тэмдэглэлд ойртож байгааг анхааруулна. Зорчих хэсэг нарийсаж байгааг анхааруулах 1.18 тэмдэглэлийг 1.15.а-1.15.в тэмдэгтэй хамт хэрэглэж болно;
- 1.19. (хөдөлгөөний урсгалын өөдөөс чиглэсэн гурвалжин)-1.12 тэмдэглэлд ойртож байгааг анхааруулна;
- 1.20. «Зогс-бичлэг»-3.5 тэмдэгтэй хамт хэрэглэсэн 1.11 тэмдэглэлд ойртож байгааг анхааруулна. Тэмдэглэлийн “ЗОГС” гэсэн бичлэгийн оронд “STOP” гэж бичсэн байж болно;
- 1.21. зам (чиглэл)-ын дугаарыг мэдээлэх бөгөөд дангаар нь буюу 5.38.а, 5.38.б тэмдэгтэй хамт хэрэглэнэ;
- 1.22. (“А” үсэг)-чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд зориулсан эгнээг тэмдэглэнэ. Энэ тэмдэглэлийг мөн чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн буудлын зогсох талбай дээр тэмдэглэж болно;
- 1.23. тээврийн хэрэгслийн хурдыг сааруулах зориулалт бүхий хиймэл бартаа (хурд сааруулагч)-г тэмдэглэнэ.
- 1.4. 1.1-1.3, 1.15.а-1.15.в тэмдэглэлийг тээврийн хэрэгслээр давахыг хориглоно. Харин түр буюу удаан зогсохыг зөвшөөрсөн замын хэсэгт жолооч тээврийн хэрэгслээ хөвөөн дээр зогсоох, хөвөөнөөс эргэж зорчих хэсэг рүү орохын тулд 1.2 тэмдэглэлийг давж болно.
- 1.5-1.8. тэмдэглэлийг аль ч талаас нь давахыг зөвшөөрөх бөгөөд харин дээгүүр нь унуулж явахыг хориглоно.
- 1.10 тэмдэглэлийг зөвхөн тасархай шугамтай талаас нь давахыг зөвшөөрнө. Харин гүйцэж түрүүлэх буюу саадыг тойрон гарах үйлдэл хийж дуусах үедээ үргэлжилсэн шугамтай талаас нь давахыг хориглохгүй.
- 1.5. Энэ хавсралтын 1.4-т дурдсан давахыг хориглосон тэмдэглэлийг жолооч саадыг тойрон гарахын тулд давах зайлшгүй тохиолдолд аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан нөхцөлд давж гарах, эргэж орохыг зөвшөөрнө. Ингэхдээ тойрон гарах үйлдлийг аль болох богино зайд, алгуурлахгүй гүйцэтгэнэ.
- 1.6. 1.4, 1.9 болон зогсоолын хилийг тэмдэглэсэн 1.1 тэмдэглэлийн үзэгдэлтийг сайжруулах (хэмжээг тодотгох) зорилгоор шугамын эхлэл, төгсгөлд хөндлөн богино зураас татаж болно.

1.7. Замын хөдөлгөөнд оролцогчдод нэмэлт мэдээлэл өгөх ач холбогдолтой, хөдөлгөөний горимд ямар нэгэн нэмэлт хязгаарлалт тогтоогоогүй бичлэгэн тэмдэглэл (суурин газар, объектын нэр гэх мэт), мөн замын тэмдгийн хуулбар дүрсэн тэмдэглэл зэргийг MNS 4596, MNS 4759 стандартад заасан хэмжээ, шаардлагын дагуу зорчих хэсэг дээр хийж болно.

Замын тэмдгийн хуулбар дүрсэн тэмдэглэлийг тухайн тэмдэгтэй нь хамтруулан хэрэглэх бөгөөд утга, үйлчлэл нь ижил байна. Ийм тэмдэглэлийг цагаан өнгөөр хийсэн буюу тэмдгийн өнгөтэй нь ижилсүүлсэн байж болно.

Хоёр. Босоо тэмдэглэл

2.1. Замын байгууламж, элементүүдийн овор хэмжээг тодотгох, үзэгдэлтийг сайжруулах, зорчих баримжаа олгох зорилгоор замын хашлага, шон, хашилт, гүүрэн байгууламжийн тулгуур, гулдан, дамнуурга, хонгилын нүүрэн тал гэх мэт элементүүд дээр хийсэн, хар ба цагаан өнгө хосолсон шугам, зураас зэрэг нь босоо тэмдэглэлд хамаарна.

2.2. Босоо тэмдэглэлийг дараахь зориулалтаар хэрэглэнэ:

2.1.а-2.1.в. тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд аюул учруулж болзошгүй замын байгууламжийн босоо хэсэг (гүүрийн тулгуур, ус дамжуулах хоолой, хонгилын нүүрэн талын багана гэх мэт)-ийг тэмдэглэнэ. Байгууламжийн босоо хэсэг нь зорчих хэсгийн зүүн гар талд байвал 2.1.а, баруун гар талд байвал 2.1.в, хоёр талаар нь гарах боломжтой байвал 2.1.б тэмдэглэлийг хэрэглэнэ;

2.2. зорчих хэсгийн дээгүүр 5 м-ээс өндөргүй байрласан хөндлөн байгууламж (гүүр, хонгилын гулдан, дамнуурга гэх мэт)-ийн доод ирмэгийг тэмдэглэнэ. Тэмдэглэлийг тухайн хөдөлгөөний чигийн дагуух эгнээ тус бүрийн харалдаа голлуулж, эсхүл зорчих хэсгийн нийт өргөнийг хамруулан тавьсан байж болно;

2.3. тусгаарлах зурвас, аюулгүйн буюу чиглүүлэгч арал дээр байрлуулсан гэрлэн дохио, тэмдгийн дугуй суурийг тэмдэглэнэ;

2.4.а, 2.4.б. замын дагуу байрлуулсан чиглүүлэгч шон, хашилтын тулгуур зэргийг тэмдэглэнэ. 2.4.а тэмдэглэлийг зорчих хэсгийн зүүн гар талд, 2.4.б тэмдэглэлийг баруун гар талд тэмдэглэнэ;

2.5. эргэх радиус багатай, эгц уруу, ганга жалгатай, нарийссан зэрэг замын аюул бүхий хэсэг дэх хашилтын хажуу гадаргууг тэмдэглэнэ;

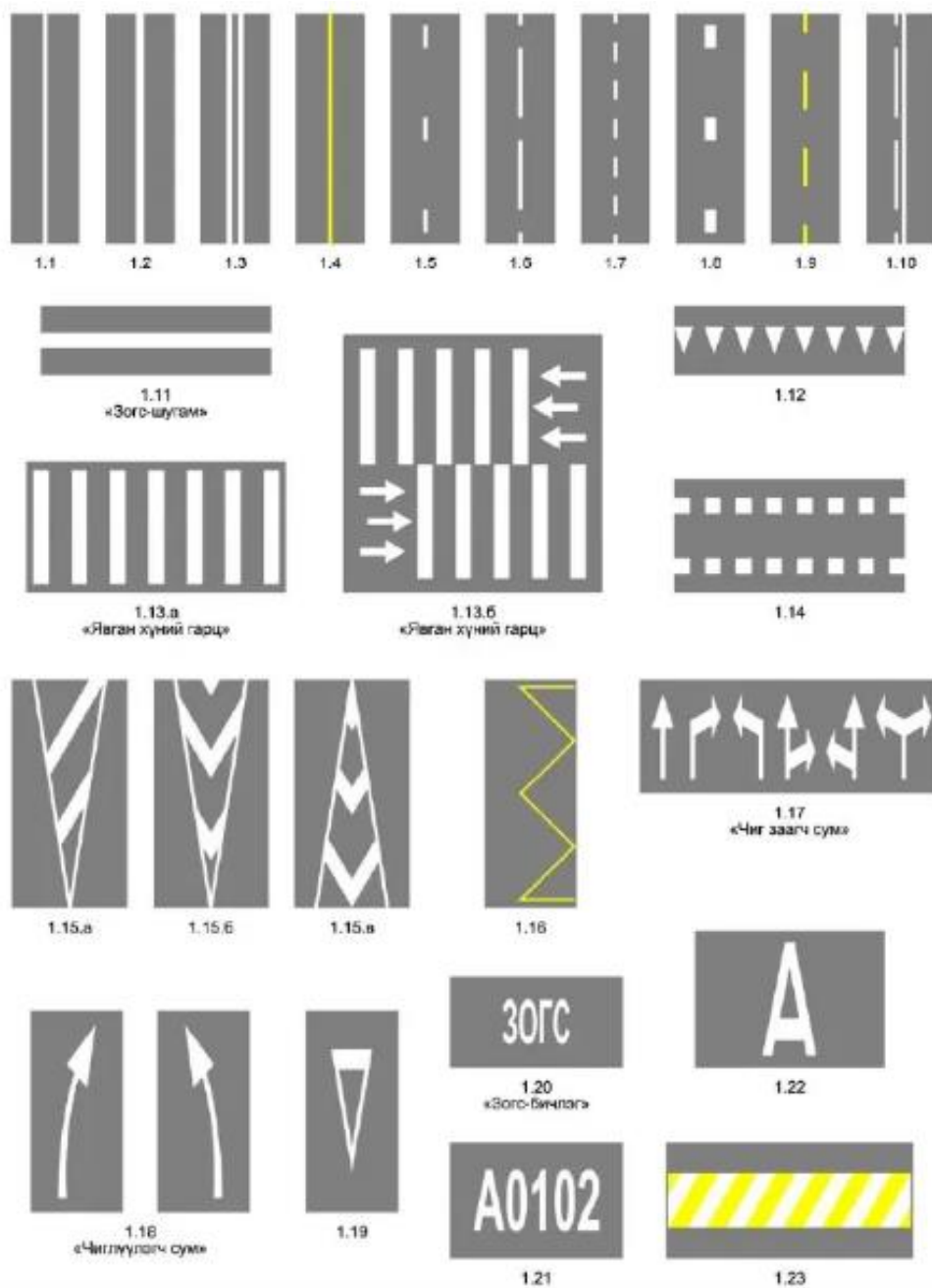
2.6. замын бусад хэсэг дэх хашилтын хажуу гадаргууг тэмдэглэнэ;

2.7. аюул бүхий хэсэг дэх замын хашлагыг тэмдэглэнэ.

ЗАМЫН ТЭМДЭГЛЭЛИЙН ЗАГВАР

1.Хэвтээ тэмдэглэл

2.Босоо тэмдэглэл

2.1.а

2.1.б

2.1.в

2.2

2.3

2.4.а

2.4.б

2.5

2.6

2.7

Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний
дүрмийн 3 дугаар хавсралт

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТАНИХ ТЭМДЭГ

1. Энэ хавсралтад заасан тээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийг дараахь тохиолдолд хэрэглэнэ:

«Чиргүүлтэй тээврийн хэрэгсэл»-хоорондоо 150 мм-ээс 300 мм-ийн зайтай байрлах улбар шар өнгийн гурван гэрэл. Энэ таних тэмдгийг чиргүүлтэй ачааны автомашин, дугуйт трактор, мөн угсраа автобус болон троллейбусны бүхээг дээр хөндлөн байрлуулна;

«Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл»-улаан хүрээ, шар дэвсгэртэй дөрвөлжин (тээврийн хэрэгслийн урд байрлуулах тэмдгийн хувьд нэг талын урт нь 250 мм-ээс, ард байрлуулах тэмдгийн хувьд 400 мм-ээс багагүй, хүрээний өргөн нь дөрвөлжингийн талын 1/10-тэй тэнцүү) дотор хар өнгөөр 1.19 тэмдгийн доторх дүрсийг зурна. Хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэх автобусны урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулна;

«Сургалтын тээврийн хэрэгсэл»-улаан хүрээ, цагаан дэвсгэртэй тэнцүү талт гурвалжин (нэг талын урт нь 200 мм-ээс багагүй, хүрээний өргөн нь гурвалжны талын 1/10-тэй тэнцүү) дотор “С” үсгийг хараар бичнэ. Жолоодлогын дадлага хийх механикжсан тээврийн хэрэгслийн урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулна. Харин суудлын автомашины хувьд ар, өвөр талдаа дүрслэгдсэн хавтгай, эсхүл гурав буюу дөрвөн талдаа дүрслэгдсэн пирамид хэлбэрийн тэмдгийг түүний бүхээг дээр байрлуулж болно;

«Хурдны хязгаар»-улаан хүрээ, цагаан дэвсгэртэй дугуй (голч нь 160 мм-ээс багагүй, хүрээний өргөн нь голчийн 1/10-тэй тэнцүү) дотор зөвшөөрөгдсөн хурдны дээд хэмжээг хараар бичнэ. Хүүхдийг зохион байгуулалттай тээвэрлэх болон хүнд буюу овор ихтэй, мөн аюултай ачаа тээвэрлэх, түүнчлэн техникийн тодорхойлолтоор тогтоосон дээд хурд нь Замын хөдөлгөөний дүрмийн 12.4, 12.5-д заасан хэмжээнд хүрэхгүй механикжсан тээврийн хэрэгслийн зүүн ард энэ таних тэмдгийг байрлуулна;

«Удаан явдалт тээврийн хэрэгсэл»-шар буюу улбар шар хүрээтэй (өргөн нь 45 мм), улаан дэвсгэртэй тэнцүү талт гурвалжин (нэг талын урт нь 360 мм). Энэ таних тэмдгийг удаан явдалт тээврийн хэрэгслийн ард байрлуулна;

«Аюултай ачаа»-хар хүрээтэй (өргөн нь 15 мм), 700 мм х 300 мм хэмжээтэй тэгш өнцөгтийн баруун талын 400 мм урттай хэсэг нь улбар шар, үлдсэн зүүн талын хэсэг нь цагаан дэвсгэртэй байх бөгөөд цагаан дэвсгэртэй хэсэгт тухайн аюултай ачааны шинж чанарыг харуулсан дүрсэн тэмдэглэгээ, баруун талын улбар шар дэвсгэрийн дээд хэсэгт аюулын тэмдэглэгээ, доод хэсэгт аюултай бодисын ангиллын дугаар зэргийг тэмдэглэнэ. Энэ таних тэмдгийг аюултай ачаа тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгслийн урд болон ард байрлуулна;

«Овор ихтэй ачаа»-улаан, цагаан ташуу зураас хосолсон (зураасын өргөн нь 50 мм) 400 мм х 400 мм хэмжээтэй дөрвөлжин тэмдгийг ачаа нь тээврийн хэрэгслийн овроос тогтоосон хэмжээнээс илүү гарсан хэсэгт байрлуулна;

«Урт тээврийн хэрэгсэл»-улаан хүрээтэй (өргөн нь 40 мм), шар дэвсгэртэй 1200 мм х 200 мм хэмжээтэй тэгш өнцөгт тэмдгийг ачаатай буюу ачаагүй нийт урт нь 20 м-ээс илүү, мөн хоёр чиргүүлтэй тээврийн хэрэгслийн ард байрлуулна. Ийм хэмжээний тэмдгийг байрлуулах боломжгүй бол мөн ижил өнгө, хүрээтэй, 600

мм х 200 мм хэмжээтэй хоёр тэмдгийг тээврийн хэрэгслийн арын баруун, зүүн талд тэгш хэмтэйгээр байрлуулж болно;

«Хадаастай дугуй»-улаан хүрээ бүхий цагаан дэвсгэртэй тэнцүү талт гурвалжин (нэг талын урт нь 200 мм-ээс багагүй, хүрээний өргөн нь гурвалжны талын 1/10-тэй тэнцүү) дотор голч нь гурвалжны талын 1/3-тэй тэнцүү хар өнгийн дугуйг байрлуулж түүн дээр “Х” үсгийг цагаанаар бичнэ. Энэ таних тэмдгийг хадаастай дугуй бүхий механикжсан тээврийн хэрэгслийн ард байрлуулна;

«Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн»-шар дэвсгэртэй дөрвөлжин (нэг талын урт нь 150 мм) дотор хар өнгөөр 7.15 тэмдгийн доторх дүрсийг зурна. Тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн жолоодож явах буюу тийм хүн тээвэрлэж явах механикжсан тээврийн хэрэгслийн урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулж болно;

«Сонсголын бэрхшээлтэй жолооч»-цэнхэр дэвсгэртэй дөрвөлжин (нэг талын урт нь 150 мм) дотор цагаан өнгөөр сонсголын бэрхшээлийг илэрхийлэх олон улсын дүрсэн тэмдэглэгээг зурна. Сонсголын бэрхшээлтэй хүн жолоодож явах механикжсан тээврийн хэрэгслийн урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулна;

«Эмч»-цэнхэр дэвсгэртэй дөрвөлжин (нэг талын урт нь 150 мм) дотор цагаан дугуй (голч нь 120 мм) байрлуулж, түүн дээр улаан загалмайн дүрс (өндөр, өргөн нь 90 мм, зураасын өргөн нь 30 мм)-ийг голлуулж зурна. Эмч хүн жолоодож явах автомашины урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулж болно;

«Шинэ жолооч»-шар дэвсгэртэй дөрвөлжин (нэг талын урт нь 150 мм) дотор хар өнгөөр “!” анхаарлын тэмдгийг 110 мм өндөртэй голлуулж зурна. Жолоодох эрх авснаас хойш хоёр жил хүрэхгүй хугацаанд тээврийн хэрэгсэл жолоодож байгаа хүн автомашиныхаа ард энэ таних тэмдгийг байрлуулж болно;

«Цуваа»-шар дэвсгэртэй дөрвөлжин (нэг талын урт нь 200 мм-ээс багагүй) дотор хар өнгөөр “Ц” үсгийг 25 мм-ээс багагүй өргөн зураасаар 140 мм-ээс багагүй өндөртэй голлуулж бичнэ. Цуваанд явах механикжсан тээврийн хэрэгслийн урд болон ард энэ таних тэмдгийг байрлуулна;

«Ослын зогсолтын тэмдэг»-улаан хүрээтэй, цагаан өнгийн дэвсгэртэй буюу дэвсгэргүй (хөндий) тэнцүү талт гурвалжин (нэг талын урт нь 400 мм-ээс багагүй, хүрээний өргөн нь гурвалжны талын 1/10-тэй тэнцүү) бөгөөд босоо байрлалд тавих суурьтай байна. Гурвалжны дотор талд “!” анхаарлын тэмдгийн дүрс байж болно. Энэ тэмдгийг Замын хөдөлгөөний дүрмийн 9.4-9.6 заалтын дагуу хэрэглэнэ.

2. Харанхуй үед болон үзэгдэлт хангалтгүй нөхцөлд тээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийн өнгө, дүрслэл нь замын хөдөлгөөнд оролцогчдод тод харагдаж байх үүднээс гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий гадаргуутай, эсхүл гадна талаасаа буюу дотроосоо гэрэлтүүлэгтэй байвал зохино.

3. Таксийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгсэл нь MNS 5122 стандартад заасан таних тэмдэг, бичиглэлтэй байна.

4. Ачааны автомашин, автобусны ар талд түүний овор хэмжээг тодотгох, үзэгдэлтийг сайжруулах зорилгоор гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий туузан наалт, эсхүл улаан өнгийн гэрэл ойлгуурыг нэмж байрлуулсан байвал зохино.

Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний
дүрмийн 4 дүгээр хавсралт

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ АШИГЛАХЫГ ХОРИГЛОХ ЭВДРЭЛ, ГЭМТЭЛ, ТЕХНИКИЙН ЗӨРЧЛИЙН ЖАГСААЛТ

Тээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих стандартын шаардлагыг хангахгүй буюу дор дурдсан эвдрэл, гэмтэл, техникийн зөрчилтэй автомашин, чиргүүл, мотоцикл, мопед, трактор болон өөрөө явдаг машин механизмыг ашиглахыг хориглоно:

Нэг. Тоормосны систем

1.1. Ажлын тоормосны идэвхжил нь MNS 4598 стандартад заасан үзүүлэлтийг хангаж чадахгүй байх;

1.2. Шингэн дамжуулгатай тоормосны системийн битүүмж алдагдсан;

1.3. Хийн буюу хий-шингэн дамжуулгатай тоормосны системийн даралт хэмжүүр ажиллахгүй болсон;

1.4. Хийн буюу хий-шингэн дамжуулгатай тоормосны системийн битүүмж алдагдсанаас (хөдөлгүүрийг унтраасны дараа) хийн бүрэн даралтын хэмжээ 15 минутын хугацаанд 0.05 МПа-аар буюу түүнээс илүү хэмжээгээр буурсан;

1.5. Зогсоолын тоормос дор дурдсан өгсүүр буюу уруу газарт тээврийн хэрэгслийг тогтоон барьж чадахгүй болсон:

-16 %-д бүрэн ачаалагдсан тээврийн хэрэгслийг;

-23 %-д ачаагүй суудлын автомашин, автобусыг;

-31 %-д ачаагүй ачааны автомашиныг.

Тайлбар: Зогсоолын тоормосны идэвхжилийг шалгахдаа хөдөлгүүрийн ачааллыг хүч дамжуулах ангиас салгасан байна.

1.6. Тоормосны системийн эд ангиудын хийцийг өөрчилсөн.

Хоёр. Жолооны механизм

2.1. Жолооны механизмын эд ангиудын бэхэлгээ эвдэрсэн, холбоосны сул хөдөлгөөн ихэссэн;

2.2. Үйлдвэрээс хийгдсэн хүчлүүр (мотоциклын хувьд зөөллүүр) ажиллахгүй буюу байхгүй болсон;

2.3. Жолооны хүрдний сул эргэлтийн хэмжээ дор дурдсанаас илүү болсон;

2.4. Жолооны механизмын эд ангиудын хийцийг өөрчилсөн.

Гурав. Дугуй

3.1. Дугуйн хээний гүн нь газарт тулах хэсгээрээ дор дурдсан хэмжээнээс бага болсон буюу үйлдвэрээс тогтоосон элэгдлийн тэмдэглэгээний хязгаарт хүрсэн;

3.2. Чиргүүлийн дугуйн хээний гүн нь чирч яваа тээврийн хэрэгслийн дугуйн хээний зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс бага болсон;

3.3. Дугуйн гадаргуу язарсан буюу цоорсон, хээ нь салж хуурсан, утаснууд нь тасарсан;

3.4. Дугуйн булны бэхэлгээ сул, бэхэлгээний эрэг, шураг дутуу, найдваргүй бэхлэгдсэн, дугуйн цоожлох цагариг гэмтсэн, буруу тавигдсан;

3.5. Дугуйн хэмжээ, даац нь тээврийн хэрэгслийн тухайн төрөлд тохироогүй;

3.6. Нэг тэнхлэгт өөр хэмжээ, хээтэй буюу шинэ ба хуучин, хадаастай ба хадаасгүй дугуйнууд тавьсан;

3.7. Улирал, цаг агаарын тухайн нөхцөлд тохирохгүй тэмдэглэгээтэй дугуй ашигласан.

Дөрөв. Хөдөлгүүр, хүч дамжуулах анги

4.1. Хөдөлгүүрийн утаа, түүний найрлага дахь хорт бодис, тортогжилтын хэмжээ нь MNS 5013, MNS 5014 стандартад тогтоосон хэмжээнээс хэтэрсэн;

4.2. Тэжээлийн болон тосолгооны системийн битүүмж алдагдсан, шатах, тослох материал гоожсон;

4.3. Шингэрүүлсэн хийн түлшний системээр тоноглогдсон автомашины хийн баллоны гадаргууд бичигдсэн техникийн үзүүлэлт нь техникийн баримт бичгийн өгөгдөлтэй нийцээгүй буюу баталгаажилтын хугацаа нь дууссан;

4.4. Яндан, дуу намсгуур гэмтсэн буюу байхгүй болсон, яндангаас гарах дуу чимээний түвшин MNS 4599 стандартад тогтоосон хэмжээнээс хэтэрсэн;

4.5. Хурдны хайрцгийн араан дамжуулга хүндрэлтэй залгагддаг, өөрөө салдаг;

4.6. Кардан гол цавтай, савалгаатай.

Тав. Гадна талын гэрэлтүүлэх хэрэгсэл

5.1. Гадна талын гэрэлтүүлэх хэрэгслийн тоо, хэлбэр, өнгө, байрлал, ажиллах горим, гэрэлтүүлэх хүч нь тухайн тээврийн хэрэгслийн хийцэд тохироогүй;

5.2. Хол, ойрын гэрлийн тусгалын тохиргоо алдагдсан;

5.3. Гэрлийн бүрхүүл бохирдсон, хагарч цөмөрсөн, байхгүй болсон буюу бүрхүүл дээр өнгөт хальс наасан, гэрэл нь асахгүй, бүдэг асдаг болсон;

5.4. Үйлдвэрээс тавьсан гэрэл ойлгуур бохирдсон буюу байхгүй болсон;

5.5. Гэрэлтүүлэг, дохиоллын системийн ажиллах горим алдагдсан, унтраалга, шилжүүлүүр гэмтсэн;

5.6. Тээврийн хэрэгсэлд дор дурдсан өнгийн гэрэл буюу гэрэл ойлгуур байрлуулсан:

-урд талд цагаан, шар, улбар шараас өөр өнгийн гэрэл;

-ар талд ухрах арааны болон улсын дугаарын гэрэлтүүлэгт цагаанаас өөр өнгийн гэрэл, мөн ар талд улаан, улбар шараас өөр өнгийн бусад гэрэл;

-урд талд цагаанаас өөр, ар талд улаанаас өөр өнгийн гэрэл ойлгуур.

Тайлбар: Дээрх заалт нь улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэг болон таних тэмдгийн гэрэл ойлгох шинж чанар бүхий дүрс, бичиглэл, хүрээ, дэвсгэрийн өнгөнд хамаарахгүй.

Зургаа. Бусад эд анги, нэмэлт хэрэгсэл

6.1. Хурд хэмжүүр ажиллахгүй болсон;

6.2. Дуут дохио ажиллахгүй болсон;

6.3. Шил арчуур, цан үлээгүүр ажиллахгүй болсон;

6.4. Түлшний түвшин заагуур ажиллахгүй болсон;

6.5. Ар талаа харах толь, салхины шил, нарны хаалтгүй болсон;

6.6. Бүхээгний шилэн дээр юм бичсэн, зураг наасан, хөшиг татсан, цацаг унжуулсан, салхины шил нь их хэмжээгээр цуурсан, бохирдсон зэргээс жолоочийн харах боломжийг хязгаарласан;

Тайлбар: Салхины шилний дээд хэсэгт өнгөт, тунгалаг хальс нааж болно. Салхины шилнээс бусад шилэнд гэрэл бууруулагч наалт (толины тусгал харагдах хэсгээс бусад хэсэгт) ашиглаж болох бөгөөд гэрэл нэвтрүүлэх чадвар нь урд хаалганы шилэнд 70%, бусад шилэнд 60%-аас багагүй байна.

6.7. Хаалга, тэвшний түгжээ эвдэрсэн, гүйцэд хаагдаж, нээгдэхгүй болсон;

6.8. Автобус, троллейбусны хаалга, ослын нэмэгдэл хаалгыг нээх, хаах хэрэгсэл ажиллахгүй болсон, хаалгаа харах тольгүй буюу толио буруу байрлуулсан;

6.9. Үйлдвэрээс тавьсан хамгаалах бүс, суудлын дэр байхгүй буюу ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон;

6.10. Мотоцикл, мопедын жолооч, зорчигчийн хамгаалах малгай нь MNS 6629 стандартын шаардлагыг хангахгүй байх;

6.11. Мотоцикл, мопедод зориулалтын гишгүүр, зорчигчийн бариул байхгүй болсон;

6.12. Чиргүүлийн холбоос эвдэрсэн, хамгаалалтын гинжин татлага байхгүй буюу гэмтсэн;

6.13. Тэвшний шал цөмөрсөн, бүхээг, тэвшний гадна хэсэг их хэмжээгээр эвдэрсэн буюу өнгө үзэмж нь илт муудсан;

6.14. Шаврын хаалтгүй болсон;

6.15. Автобус, троллейбус, суудлын буюу ачааны автомашин, дугуйт тракторт эмийн сан, гал унтраагуур, ослын зогсолтын тэмдэг, хол, ойрын болон оврын гэрлийн нөөц чийдэн байхгүй;

6.16. Гурав буюу дөрвөн дугуйт мотоциклд ослын зогсолтын тэмдэг байхгүй;

6.17. Бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин болон бүх жин нь 5 тонноос их автобусанд ивүүр байхгүй буюу хоёроос цөөн байх.

-----oOo-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2009 оны 8 дугаар сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 251

АВТОТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ

Автотээврийн тухай хуулийн 61.1.4 болон 171.1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох үйл ажиллагааг автотээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хэрэгжүүлэх болсонтой холбогдуулан дараахь арга хэмжээг авч ажиллахыг Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд Х.Баттулга, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Ц.Нямдорж нарт даалгасугай:

а) автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн санг Замын цагдаагийн газраас Автотээврийн газарт электрон хэлбэрээр болон хувилж шилжүүлэх ажлыг 2009 оны 9 дүгээр сард багтаан хийж дуусгах;

б) эрх бүхий байгууллагаас гүйцэтгэх ажлын зориулалтаар ашиглаж байгаа тээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох асуудал болон түүнтэй холбоотой бүртгэл, мэдээллийн санг Замын цагдаагийн газарт хэвээр үлдээх;

в) цагдаагийн байгууллагад автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлтэй холбоотой бүх мэдээллийг тухай бүр өндөр хурдны сүлжээгээр өгч, 24 цагийн турш шаардлагатай бусад мэдээллээр тасралтгүй, шуурхай хангаж байх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах.

2. Дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийг Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд Х.Баттулга, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Ц.Нямдорж, Сангийн сайд С.Баярцогт нарт даалгасугай:

а) автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох болон бүртгэл, мэдээллийн сангийн чиглэлээр Замын цагдаагийн газарт ажиллаж байгаа 8 ажилтныг орон тоо, цалингийн сангийн хамт Автотээврийн газарт шилжүүлэх;

б) Монгол Улсад бүртгэлийн нэгдсэн тогтолцоог бий болгох үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд Автотээврийн газар, Замын цагдаагийн газар, Гаалийн ерөнхий газар, Татварын ерөнхий газрыг өндөр хурдны сүлжээгээр холбож, автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сантай болох ажлыг 2010 онд багтаан зохион байгуулах.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
ЗАМ, ТЭЭВЭР, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД

С.БАЯР
Ц.НЯМДОРЖ
Х.БАТТУЛГА

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ
АВТО ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ҮЗЛЭГТ ОРУУЛАХ ХУГАЦАА,
ОНОШЛОГООНЫ ТӨЛБӨРИЙН ЖИШИГ БАТЛАХ ТУХАЙ

2004 оны 3 дугаар сарын 3-ны өдөр
Дугаар 55

Улаанбаатар хот

Авто тээврийн тухай хуулийн 5.1.5-ыг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас
ТОГТООХ нь :

1. Авто тээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах хугацаа, оношлогооны төлбөрийн жишгийг хавсралт ёсоор баталсугай
2. Шинэ авто тээврийн хэрэгслийг эхний 2 жилд техникийн хяналтын үзлэгт оруулахгүйгээр зөвхөн тооллогод хамруулж байсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

Н.ЭНХБАЯР

Засгийн газрын 2004 оны
55 дугаар тогтоолын
хавсралтАВТО ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГТ
ОРУУЛАХ ХУГАЦАА, ОНОШЛОГООНЫ ТӨЛБӨРИЙН ЖИШИГ

Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Тухайн жилд үзлэгт орох хугацаа /давтамж/	Нэг удаагийн төлбөрийн жишиг /төгрөгөөр/
Суудлын автомашин	1 удаа	10000
Ачааны автомашин	1 удаа	15000
Автобус	1 удаа	15000
Нийтийн тээврийн автобус	2 удаа	15000
Нийтийн тээврийн такси	2 удаа	10000
Трактор, өөрөө явагч механизм	1 удаа	15000
Чиргүүл	1 удаа	5000
Мотоцикль	1 удаа	5000

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ
АВТОМАШИН ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭХ ЖУРМЫГ БАТЛАХ ТУХАЙ

1997 оны 6 дугаар сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 148

Төсвийн хөрөнгийг хэмнэх болон Төр, засгийн үйлчилгээний авто баазын парк шинэчлэхэд шаардагдах хөрөнгийг бий болгох зорилгоор "Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 28 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь :

1.Төр, засгийн үйлчилгээний авто баазын автомашин түрээслүүлэх журмыг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Суудлын автомашин хэрэглэх эрхийн тухай" Засгийн газрын 1996 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдрийн 266 дугаар тогтоолоор баталсан хавсралтын "жич" гэдгийн "а/"-д ". . . Дэд бүтцийн хөгжлийн болон Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрийн яамны Тамгын хэлтэст тус бүр 4 хүртэл, бусад яамдын Тамгын хэлтэст тус бүр 2 хүртэл . . ." гэсэн хэсгийг " Дэд бүтцийн хөгжлийн болон Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрийн яамны Тамгын хэлтэст тус бүр 2, бусад яамдын Тамгын хэлтэст тус бүр 1" гэж өөрчилсүгэй. /Засгийн газрын 1997 оны 173 дугаар тогтоолоор Батлан хамгаалах яамыг энэ тогтоолын заалтад хамааруулахгүй байхаар тогтоосон/.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД М.ЭНХСАЙХАН

ХУУЛЬ ЗҮЙН САЙД Ж.АМАРСАНАА

Засгийн газрын 1997 оны 148
дугаар тогтоолын хавсралт

АВТОМАШИН ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭХ ЖУРАМ

Төр, засгийн үйлчилгээний авто баазын машин, техникийн ашиглалтыг сайжруулж, сул зогсолт, үр ашиггүй гүйлтийг багасгах зорилгоор олон жил ашиглагдсан зарим автомашиныг түрээслүүлж түүний орлогоор парк шинэчлэлт хийхэд энэхүү журмыг удирдлага болгоно.

Нэг.Түрээслүүлэгчийн үүрэг

1.Түрээсийн гэрээгээр хүлээсэн үүргээ чанд биелүүлж, өөрийн буруугаас учирсан хохирол, саатал, түүнээс үүдсэн зардлыг хариуцна.

2.Түрээслэх автомашины техникийн бүрэн бүтэн байдалд комиссын үзлэг хийж акт үйлдэн түрээслүүлэгч болон түрээслэгч хоёр тал гарын үсэг зуран албан ёсоор автомашиныг хүлээлгэн өгнө.

3.Түрээслэгчийн хүсэлтээр түрээсийн автомашиныг баазын гараашид үнэ төлбөргүй тавиулна.

4.Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгал, хүн амын орлогын татвар, замын хураамж зэрэг татварыг түрээслэгчидтэй тохиролцсон гэрээний дагуу хариуцна.

Хоёр.Түрээслүүлэгчийн эрх

5.Түрээсээр ажиллах автомашин, жолоочийг шилж сонгоно.

6.Түрээсээр ажиллах автомашины техникийн бүх үзүүлэлтийг нарийвчлан гаргаж ашиглалтын түвшин тогтооно.

7.Түрээсээр ажиллах автомашины түрээсийн гэрээний хугацаа, жил болон нэг сард оруулах орлогын хэмжээг тогтооно.

8.Хүндэтгэн үзэхээс бусад шалтгаанаар тохиролцсон хугацаанд орлогоо оруулаагүй тохиолдолд түрээслэгчтэй байгуулсан гэрээг өөрийн санаачилгаар цуцалж автомашины элэгдэл, ашиглалтыг тооцож түрээсэлсэн автомашинаа эргүүлэн авч болно. Хэрэв түрээслэгчийн буруугаас автомашин гэмтэж цаашид ашиглах боломжгүй болсон бол түрээслэгчээс түрээсийн хугацаанд өгөх төлбөрийг бүрэн төлүүлнэ.

9.Түрээслэгч түрээсийн төлбөрөө гэрээнд заасан хугацаанаас өмнө төлбөл удирдах байгууллагад албан ёсоор мэдэгдэж уг автомашиныг хугацаанаас нь өмнө түрээслэгчид шилжүүлнэ.

Гурав.Түрээслэгчийн үүрэг

10.Түрээсийн автомашины техникийн бүрэн бүтэн байдал, хамгаалалт, аюулгүй ажиллагааны талаархи асуудлыг хариуцна.

11.Түрээслүүлэгчтэй байгуулсан гэрээнд заагдсан үүргээ чанд биелүүлэх бөгөөд өөрийн буруутай үйлдлээс автомашинд учирсан хохирол, түүнтэй холбоотой асуудлыг өөрөө хариуцна.

12.Түрээсэлсэн автомашины бүх засвар үйлчилгээг хариуцах бөгөөд үүнээс үүдэн гарах сул зогсолт нь түрээсийн гэрээний үүргийн биелэлтэд нөлөөлөхгүй.

13.Үйлчилгээний соёл, хөдөлмөр хамгаалал, эрүүл ахуйн нөхцөлийг өөрөө хангана.

14.Түрээслэгч нь төр, засгийн үйлчилгээний байгууллагыг төлөөлөхгүй.

Дөрөв.Түрээслэгчийн эрх

15.Түрээслүүлэгчийн зүгээс буруу шийдвэр болон дүгнэлт гаргавал гомдол, саналаа дээд шатны болон хууль хяналтын байгууллагад гаргаж шийдвэрлүүлнэ.

16.Өөрийн хөдөлмөр зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны үр дүнд гэрээнд тусгагдсан үзүүлэлт, хүлээсэн үүргээ бүрэн биелүүлсэн тохиолдолд холбогдох тооцоо, судалгаагаа нягтлан хийж хоёр тал гэрээгээ дүгнэсний эцэст түрээсэлсэн автомашинаа хувьдаа авна.

17.Хөдөлмөр зохион байгуулалтаа хариуцаж, ажлын цагаа өөрөө тогтооно.

18.Хүндэтгэн үзэх шалтгаантай бол түрээслүүлэгчээс зайлшгүй туслалцааг авч болох бөгөөд төлбөр тооцоог хоёр тал жич шийдвэрлэж байна.

19.Түрээслэгч нь түрээсийн хугацаанд түрээслүүлэгч авто баазын жолоочид тооцогдон байгууллагын зүгээс зохиож буй ажилд оролцох бөгөөд өмгөөлөл авах эрхтэй байна.

Тав.Хориглох зүйл

20.Автомашин түрээслүүлэгч, түрээслэгчид доорхи зүйлийг хориглоно:

а/түрээсийн автомашины гүйлт, ашиглалтын талаар гаргах тооцоо, түрээсийн явцад хийгдэх дүн мэдээг будлиантуулах, хагас дутуу хийх;

б/түрээсийн орлого болон автомашиныг өр зээлийн барьцаанд өгөх;

в/үнэ төлбөргүйгээр буюу зах зээлийн тухайн үеийн ханшаас доогуур (хэрэв гэрээнд заагдаагүй бол) үнээр түрээсийн автомашинд сэлбэг материал олгох, эсвэл төр, засгийн үйлчилгээний бусад машин техникийн сэлбэг хэрэгслийг сольж тавих, түр хэрэглүүлэх

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 53

**АВТОБЕНЗИН,ДИЗЕЛИЙН ТҮЛШ, МАХ, НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН
ҮНИЙГ ТОГТВОРЖУУЛАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ**

Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Хүнсний тухай хуулийн 7.3, Өрсөлдөөний тухай хуулийн 13.4, Төсвийн байгууллагын удирдлага, санхүүжилтийн тухай хуулийн 56.1, Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалын 3.4.2.3 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Автобензин, дизелийн түлшний үнэ өссөнтэй холбогдуулан нийтийн тээврийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа их, дунд, бага оврын автобус бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагын шатахууны үнийн зөрүүнээс үүссэн алдагдлыг 2012 оны 1 дүгээр сарын гүйцэтгэлээр тооцон нийт 395,953.500 (гурван зуун ерэн таван сая есөн зуун тавин гурван мянга таван зуун) төгрөгийг Засгийн газрын нөөц сангаас гаргаж, Нийслэлийн Засаг даргад олгохыг Сангийн сайд Д.Хаянхярваад зөвшөөрсүгэй.
2. Шатахууны үнийн зөрүүнээс үүссэн алдагдлыг төсвөөс олгож байгаатай холбогдуулан нийтийн тээврийн үйлчилгээний үнэ тарифыг нэмэгдүүлэхгүй байх зохицуулалт хийж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга Г.Мөнхбаярт, нийтийн тээврийн байгууллагын дизелийн түлшний хангалт, нийлүүлэлтийг жигд, үнийг тогтвортой байлгах талаар тодорхой арга хэмжээ авч ажиллахыг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайд Д.Зоригт нарт тус тус даалгасугай.
3. Автобензин, дизелийн түлшний нөөц бүрдүүлэх, үнийн огцом өсөлтөөс урьдчилан сэргийлэхэд шаардлагатай хөрөнгийн тооцоо, судалгаа хийж, хянасны үндсэн дээр Засгийн газарт оруулан шийдвэрлүүлж байхыг Сангийн сайд Д.Хаянхярваа, Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайд Д.Зоригт нарт даалгасугай.
4. Нийслэлийн хүн амын хэрэгцээнд зориулан мах бэлтгэн 2012 оны 3 дугаар сарын 1-нээс 7 дугаар сарын 1-ний хооронд нийлүүлэх хэмжээг хавсралт ёсоор баталж, уг ажлыг аймгийн Засаг дарга нартай хамтран зохион байгуулахыг Нийслэлийн Засаг дарга Г.Мөнхбаяр, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Т.Бадамжунай нарт даалгасугай.
5. Махны улирлын нөөцийг бүрдүүлэхэд шаардлагатай 40.0 (дөчин) тэрбум төгрөгийг нийслэлийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчид төсвийн зээл хэлбэрээр олгон санхүүжүүлэхийг Сангийн сайд Д.Хаянхярваад зөвшөөрсүгэй.
6. Нийслэлийн хүн амын хэрэгцээнд зориулан 2012 оны хавар, зуны улиралд нөөцийн мах нийлүүлэх гэрээг аймгийн Засаг дарга нар болон аж ахуйн нэгжтэй

байгуулж, оновчтой хэлбэрээр борлуулан, гүйцэтгэлд нь хяналт тавьж ажиллахыг нийслэлийн Засаг дарга Г.Мөнхбаярт үүрэг болгосугай.

7. Малчдад шаардлагатай тоног төхөөрөмж, бүтээгдэхүүнийг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр мал, махаар арилжаалах ажил зохион байгуулахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Т.Бадамжунайд даалгасугай.

8. Гахай, шувууны мах, загас, загасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, импортыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Т.Бадамжунай, нийслэлийн Засаг дарга Г.Мөнхбаяр нарт үүрэг болгосугай.

9. Дотоодын зах зээлийг хамгаалах, махны хангамжийг тогтворжуулах зорилгоор махны экспортыг 2012 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл түр хугацаагаар хязгаарлахыг Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газрын дарга Р.Содхүүд даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД С.БАТБОЛД
САНГИЙН САЙД Д.ХАЯНХЯРВАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2016 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр Дугаар 213 Улаанбаатар хот

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГТ ОРУУЛАХ ДАВТАМЖ, ОНОШИЛГООНЫ ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭГ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Автотээврийн тухай хуулийн 5.1.5-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Автотээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт оруулах давтамж, оношилгооны төлбөрийн хэмжээ"-г хавсралт ёсоор баталсугай.
2. Автотээврийн хэрэгслийг үйлдвэрлэсэн оноос хойшхи 2 жилд техникийн хяналтын үзлэгт оруулахгүйгээр зөвхөн автотээврийн хэрэгслийн тооллогод хамруулж байсугай.
3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Автотээврийн хэрэгслийг үзлэгт оруулах хугацаа, оношлогооны төлбөрийн жишиг батлах тухай" Засгийн газрын 2004 оны 3 дугаар сарын 3-ны өдрийн 55 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Зам, тээврийн хөгжлийн сайд

Ж.ЭРДЭНЭБАТ
Д.ГАНБАТ

Засгийн газрын 2016 оны 213 дугаар
тогтоолын хавсралт**АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГТ
ОРУУЛАХ ДАВТАМЖ, ОНОШИЛГООНЫ ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭ**

Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Тухайн жилд үзлэгт оруулах давтамж	Нэг удаагийн төлбөрийн хэмжээ (төгрөгөөр)
Суудлын автомашин	1	20000
Ачааны автомашин	1	30000
Автобус	1	30000
Нийтийн болон жуулчны, ажилчдын, сургуулийн хүүхдийн автобус	2	30000
Такси	2	20000
Трактор, механизм	1	30000
Чиргүүл	1	10000
Мотоцикл	1	10000

Жич: “Автобус” гэдэгт нийтийн болон жуулчин, ажилчид, сургуулийн хүүхэд тээвэрлэдэг автобуснаас бусад ажил, үйлчилгээ эрхэлдэг тээврийн хэрэгслийг хамруулж ойлгоно.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2002 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 8

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭГ САЙЖРУУЛАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Санхүү, эдийн засгийн сайд Ч.Улаан, Дэд бүтцийн сайд Б.Жигжид, Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч М.Энхболд нарт даалгах нь:

а/нийслэлийн нийтийн тээврийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний бүртгэл, мэдээлэл, зохицуулалт, хяналтын автомат системийг нэвтрүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг гадаадын зээл, тусламж, хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээнд хамруулж шийдвэрлэсүгэй;

б/нийслэлийн авто замын уулзварын гэрлэн дохиог орчин үеийн загвараар сольж тоноглох, замын гол уулзвар, хэсэгт хөдөлгөөний хяналтын телекамерийн систем суурилуулахад шаардагдах хөрөнгийг 2003 оны төвлөрсөн төсөвт тусгаж санхүүжүүлэх арга хэмжээ авсугай;

в/хот хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээний төвийг нийслэлийн баруун, зүүн хэсэгт байрлуулж, түүнтэй холбогдон газар олгох, барилга, зам, талбай барихад шаардагдах хөрөнгийг шийдвэрлэх арга хэмжээ авсугай.

2. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч М. Энхболдод үүрэг болгох нь:

~~а/нийслэлийн Тээврийн газрыг авто тээвэр, авто замын бодлого, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий Зам, тээврийн газар болгон өөрчлөн зохион байгуулсугай;~~

б/ нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэж байгаа төрийн өмчит "Автобус-2", "Автобус-3", "Цахилгаан тээвэр" компанийн одоогийн үндсэн үйл ажиллагааг хэвээр хадгалж үйлчилгээний чанар, эдийн засгийн үр ашгийг нь дээшлүүлэх зорилгоор удирдах үйл ажиллагааны үр дүнг харгалзан хувьчлах чиглэл баримталж 2002-2004 онд шийдвэрлүүлэх арга хэмжээ авсугай;

в/замын хөдөлгөөний нягтрал зохиомлоор үүсгэж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын байршлыг хот төлөвлөлтийн бодлого, ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан оновчтой болгох арга хэмжээг дэс дараатай авч хэрэгжүүлсүгэй;

г/олон улсын болон дамжин өнгөрөх авто тээврийн харилцааны эрх зүйн орчин бүрдэж байгаатай холбогдуулан нийслэлд олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн автовокзал, терминал аж ахуйг байгуулах байршлыг 2002 онд тогтоосугай;

д/хөрөнгийн асуудлыг олон улсын байгууллага, хандивлагч орнуудад тавьж шийдвэрлүүлэх замаар хотын ерөнхий төлөвлөгөө, авто замын сүлжээг хөгжүүлэх ерөнхий схемтэй уялдуулан нийслэлийн зорчигч тээврийн ерөнхий схемийг 2002–2003 онд багтаан боловсруулсугай;

е/нийслэлийн авто замын хөдөлгөөн, нийтийн тээврийн үйлчилгээний ачааллыг ажлын өдрийн оргил ачаалалтай уялдуулан зохицуулж байх арга хэмжээ авсугай;

ж/нийслэлийн авто тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг оновчтой зохион байгуулах зорилгоор замын хөдөлгөөний зохицуулалтын дэвшилтэт арга хэлбэрийг судалж, нэвтрүүлэх арга хэмжээ авсугай;

з/авто замын зураг төслийг зохиох, зам барихдаа явган хүний гарцад тахир дутуу хүн, тэргэнцэр болон дугуйтай зорчигчдод зориулсан налуу гаргах, сургууль, цэцэрлэгийн орчимд автомашины хурдыг сааруулах замын байгууламж, замын ус зайлуулах системийг тусган хэрэгжүүлэх арга хэмжээг авч байсугай.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Захирагчийн ажлын албаны бүтцийг шинэчлэн тогтоох тухай" Засгийн газрын 2000 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдрийн 185 дугаар тогтоолын 7 дугаар зүйлийн "г" заалтыг "Зам, тээврийн газар" гэж өөрчилсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Н.ЭНХБАЯР

ДЭД БҮТЦИЙН САЙД Б.ЖИГЖИД

САНХҮҮ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН САЙД Ч.УЛААН

/Засгийн газрын 2004 оны 182 дугаар тогтоолоор оруулсан өөрчлөлт тусгагдсан/

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 сарын 28 өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 81

**НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР, УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧИЙН АЖЛЫН АЛБАНЫ БҮТЭЦ, НИЙСЛЭЛ, ДҮҮРГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР, УЛААНБААТАР ХОТЫН ЗАХИРАГЧИЙН АЖЛЫН
АЛБАНЫ ОРОН ТООНЫ ХЯЗГААРЫГ БАТЛАХ ТУХАЙ**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жаран нэгдүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэг, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 67.2, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 25.1, 30.5, Төрийн албаны тухай хуулийн 10.4, 18.8, 23.4, 57.5-д заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

- 1.Нийслэлийн захиргааны удирдлагын бүтцийг дараах байдлаар тогтоосугай:
 - 1.1.Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч;
 - 1.2.Нийслэлийн Засаг даргын орлогч (хоёроос илүүгүй);
 - 1.3.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга;
 - 1.4.Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер бөгөөд Захирагчийн ажлын албаны дарга;
 - 1.5.Нийслэлийн Ерөнхий архитектор.
- 2.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын бүтцийг доор дурдсанаар тогтоосугай:
 - 2.1.Нийслэлийн бодлого, төлөвлөлтийн газар (Дэд бүтэц, хөгжлийн бодлогын хэлтэс, Нийгмийн бодлогын хэлтэстэй);
 - 2.2.Хууль тогтоомж, гэрээ, эрх зүйн газар (Эрх зүйн бодлого, зохицуулалтын хэлтэс, Гэрээ, эрх зүйн хэлтэстэй);
 - 2.3.Санхүү, хөрөнгө оруулалтын газар (Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс, Хөрөнгө оруулалтын хэлтэстэй);
 - 2.4.Төрийн захиргааны удирдлагын газар (Хүний нөөцийн хөгжлийн хэлтэс, Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах хэлтэс, Нийслэлийн үйлчилгээний нэгдсэн төвтэй);
 - 2.5.Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны газар;
 - 2.6.Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний газар;
 - 2.7.Мэдээллийн технологийн газар (Технологи, системийн хөгжүүлэлтийн хэлтэс, Дэд бүтэц, техникийн хяналтын хэлтэстэй);
 - 2.8.Цэргийн штаб.
- 3.Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албаны бүтцийг дараах байдлаар тогтоосугай:
 - 3.1.Захиргаа, санхүүгийн удирдлагын газар (Мэдээлэл технологи, төлөвлөлтийн хэлтэстэй);
 - 3.2.Хотын инженерийн дэд бүтцийн газар (Ашиглалтын удирдлагын хэлтэстэй);
 - 3.3.Тохижилт, хог хаягдлын удирдлагын газар (Хот тохижилтын хэлтэс, Хотын ногоон байгууламжийн хэлтэс, Орчны бохирдол, хог хаягдлын удирдлагын хэлтэстэй);

3.4.Хүнс, худалдаа, үйлчилгээний газар;

3.5.Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний газар.

4.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын орон тооны хязгаарыг 166, Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албаны орон тооны хязгаарыг 58, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын орон тооны хязгаарыг Баянзүрх, Сонгинохайрхан дүүрэгт 73, Баянгол, Сүхбаатар, Хан-Уул, Чингэлтэй дүүрэгт 64, Багануур, Налайх дүүрэгт 44, Багахангай дүүрэгт 30 (нормативаар ажиллах орон тоо орохгүй) байхаар тогтоосугай.

5.Нийслэлийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээнд дараах агентлаг ажиллуулахаар тогтоосугай:

5.1.Агаар, орчны бохирдолтой тэмцэх газар;

5.2.Архивын газар;

5.3.Аялал жуулчлалын газар;

5.4.Байгаль орчны газар;

5.5.Биеийн тамир, спортын газар;

5.6.Бизнес, инновацын газар;

5.7.Газар зохион байгуулалтын алба;

5.8.Дотоод аудитын алба;

5.9.Замын хөгжлийн газар;

5.10.Нийтийн тээврийн бодлогын газар;

5.11.Нийтлэг үйлчилгээний газар;

5.12.Орон сууцны бодлогын газар;

5.13.Өмчийн харилцааны газар;

5.14.Хот байгуулалт, хотын стандартын газар;

5.15.Хяналт шалгалтын газар;

5.16.Худалдан авах ажиллагааны газар;

5.17.Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар;

5.18.Эрүүл мэндийн газар.

6.Холбогдох хууль, төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийн хүрээнд нийслэлд байгуулсан доор дурдсан төрийн захиргааны байгууллагыг Нийслэлийн Засаг даргын үйл ажиллагаатай уялдуулан ажиллуулахыг Засгийн газрын гишүүдэд даалгасугай:

6.1.Боловсролын газар;

6.2.Залуучуудын хөгжлийн газар (Залуучуудын хөгжлийн төвтэй);

6.3.Мал эмнэлгийн газар;

6.4.Онцгой байдлын газар (Нөөцийн албатай);

6.5.Соёл, урлагийн газар;

6.6.Статистикийн газар;

6.7.Татварын газар;

6.8.Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар;

6.9.Цагдаагийн удирдах газар;

6.10.Улсын бүртгэлийн газар;

6.11.Шүүх шинжилгээний газар;

6.12.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар.

7.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Х.Нямбаатарт даалгасугай:

7.1.Нийслэлийн замын түгжрэлийг бууруулахад чиглэсэн төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийг зохих журмын дагуу Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн дэргэд байгуулж ажиллуулах;

7.2.Нийслэлийн өмчит үйлдвэрийн газруудын засаглал, зохион байгуулалтын бүтцийг оновчтой тогтоох, засаглалыг ил тод болгох, алдагдалтай ажиллаж байгаа үйлдвэр, аж ахуйн нэгжийн алдагдлыг бууруулах, үр өгөөжтэй ажиллуулахад гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалт татах ажлыг зохион байгуулах.

8.Дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын бүтэц, Нийслэлийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн бүтэц, орон тооны хязгаарыг тогтоон мөрдүүлж, нийслэлийн аж ахуйн үйл ажиллагаатай холбоотой зарим чиг үүргийг холбогдох хуулийн дагуу дүүргийн Засаг даргад шилжүүлэхийг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Х.Нямбаатарт зөвшөөрсүгэй.

9.Засгийн газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн 487 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт"-ын "Нутгийн захиргааны байгууллагын албан тушаал"-ын "Удирдах" албан тушаалын ТЗ-2 зэрэглэлд "3.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын газрын дарга, 4.Захирагчийн ажлын албаны газрын дарга" гэж тус тус нэмсүгэй.

10."Төрийн албаны зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээ, доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай" Засгийн газрын 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдрийн 241 дүгээр тогтоолын 11 дүгээр хавсралтаар баталсан "Төрийн улс төрийн зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээ"-ний "Нийслэлийн Засаг даргын орлогч" гэсний дараа ", Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер" гэж, "Дүүргийн Засаг даргын орлогч" гэсний дараа ", Дүүргийн менежер" гэж тус тус нэмсүгэй.

11."Журам батлах тухай" Засгийн газрын 2023 оны 01 дүгээр сарын 05-ны өдрийн 9 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн улс төрийн албан тушаалд ажилласан хугацааг төрийн захиргааны албан тушаалын зохих ангилалд ажилласан хугацаанд дүйцүүлэн тооцох журам"-ын 4.1 дэх хэсгийн хүснэгтийн 2-т "-Нийслэлийн Засаг даргын орлогч;" гэснийг "-Нийслэлийн Засаг даргын орлогч, Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер" гэж өөрчилсүгэй.

12."Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, албан тушаалын жагсаалтыг шинэчлэн батлах тухай" Засгийн газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн 487 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт"-ын "Нутгийн захиргааны байгууллагын албан тушаал"-ын "Удирдах" албан тушаалын ТЗ-1 зэрэглэлийн "3.Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер" гэснийг хассугай.

13.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албаны бүтэц, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албаны орон тооны хязгаарыг батлах тухай" Засгийн газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрийн 360 дугаар тогтоол, "Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" Засгийн газрын 2022 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 430 дугаар тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ
МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА
Д.АМАРБАЯСГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2024 оны 03 сарын 06 өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 91

ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 10.7-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

- 1."Нийгмийн зайлшгүй хэрэгцээг үндэслэн газар чөлөөлөх журам"-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.
- 2.Журмын хэрэгжилтийг хангуулж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотыг Захирагч Х.Нямбаатарт даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА
Д.АМАРБАЯСГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2017 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдөр Дугаар 197 Улаанбаатар хот

**ЖУРАМ БАТЛАХ, ТОГТООЛЫН ХАВСРАЛТАД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

Ахмад настны тухай хуулийн 8.2, 9.7, 13.2, 14.7, Алдар цолтон ахмад настанд төрөөс нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай хуулийн 6.3, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 26.4, 32.8, 37.2.1-д заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Ахмад настанд үйлчилгээ үзүүлэх, дэмжлэг, хөнгөлөлт олгох журам"-ыг 1 дүгээр, "Ахмадын сан байгуулан ажиллуулах журам"-ыг 2 дугаар, "Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих журам"-ыг 3 дугаар, "Ахмад настны хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл, мэдээллийн санг удирдах, ашиглах журам"-ыг 4 дүгээр, "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд тусламж, хөнгөлөлт үзүүлэх журам"-ыг 5 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2. "Журам батлах тухай" Засгийн газрын 2012 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдрийн 185 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан "Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журам"-ын 2.13 дахь заалтын "... эрүүл мэндийн үндэсний төв" гэсний дараа "... , байнгын асаргаа шаардлагатай 0-16 насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тодорхойлолтыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын аймаг, дүүргийн орон тооны бус салбар комисс...." гэж нэмсүгэй.

3. Энэ тогтоолын 1 дүгээр зүйлд заасан "Ахмад настанд үйлчилгээ үзүүлэх, дэмжлэг, хөнгөлөлт олгох журам"-ын 2.2, 3.5, 5.1 дэх заалт, "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд тусламж, хөнгөлөлт үзүүлэх журам"-ын 2.16 дахь заалтыг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн мөрдсүгэй.

4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 26.1.1-26.1.6-д зааснаас бусад нийгмийн халамжийн сангаас хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх тусламж, хөнгөлөлт олгох ажлыг зохион байгуулах арга хэмжээ авч ажиллахыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Н.Номтойбаярт даалгасугай.

5. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Журам батлах тухай" Засгийн газрын 2012 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдрийн 185 дугаар тогтоолын 2,3,5 дугаар хавсралтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд

Ж.ЭРДЭНЭБАТ
Н.НОМТОЙБАЯР

Засгийн газрын 2017 оны 197 дугаар
тогтоолын 3 дугаар хавсралт

АХМАД НАСТАН, ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮН НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР ҮНЭ ТӨЛБӨРГҮЙ ЗОРЧИХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1. Ахмад настны тухай хуулийн 8.1.5, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 32.8-д заасны дагуу ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийслэл, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл (таксинаас бусад)-ээр орон нутгийн харьяалал харгалзахгүй үнэ төлбөргүй зорчихтой холбогдсон харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Энэхүү журмын үйлчлэлд Ахмад настны тухай хуулийн 3.1, 3.3-т заасан ахмад настан, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 4.1.1-д заасан хүн хамаарна.

Хоёр. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих цахим төлбөрийн карт олгох, сунгах

2.1. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчиход зориулсан нийтийн тээврийн цахим төлбөрийн карт (цаашид “цахим карт” гэх)-ыг аймаг, нийслэл, дүүргийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага олгоно.

2.2. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих цахим карт авахыг хүссэн ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн энэхүү журмын “Тав”-д заасан баримт бичгийг бүрдүүлж харьяа аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагад өөрийн биеэр хүсэлт гаргана.

2.3. Аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага цахим карт авах хүсэлт гаргасан иргэний хүсэлт, холбогдох баримт бичгийг хүлээн авч олгох эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

2.4. Ахмад настанд олгох цахим картын хүчинтэй хугацаа 2 жил байна. Ахмад настан 2 жил тутамд цахим картын хугацааг сунгуулна.

2.5. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд олгох цахим картын хүчинтэй хугацааг Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссоос тогтоосон тухайн хүний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хугацаагаар тооцож олгоно. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссоос тухайн хүний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хугацааг сунгасан тохиолдолд цахим картыг мөн хугацаагаар сунгана.

2.6. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссоос хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг хугацаагүйгээр тогтоосон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд цахим картыг 2 жилийн хугацаагаар олгоно.

2.7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд цахим картыг Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын салбар комиссын шийдвэрийн хүчинтэй хугацаагаар тооцож олгоно.

2.8. Байнга оршин суух засаг захиргааны нэг нэгжээс өөр нэгжид 180 хоног болон түүнээс доош хугацаагаар оршин суух ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд цахим картыг аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага энэхүү журмын 5.1.-5.3-т заасан баримт бичгийг үндэслэн олгоно.

2.9. Байнга оршин суух засаг захиргааны нэг нэгжээс өөр нэгжид 180 хоног болон түүнээс дээш хугацаагаар оршин суух тохиолдолд ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд цахим картыг аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн

үйлчилгээний байгууллага энэхүү журмын 5.1.-5.3-т заасан баримт бичгийг үндэслэн олгоно.

2.10. Цахим карт авсан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нас барсан тохиолдолд түүний өрхийн гишүүн энэ тухай аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагад мэдэгдэнэ. Аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага иргэний бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын бүртгэл, нийгмийн даатгал болон нийгмийн халамжийн сангаас оршуулгын тэтгэмж олгосон иргэний мэдээлэлд үндэслэн цахим картыг хүчингүй болгоно.

2.11. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд олгосон цахим картыг хаяж үрэгдүүлсэн тохиолдолд олгосон байгууллагад мэдэгдэж, баримт бичгээ дахин бүрдүүлж шинээр цахим карт авна.

Гурав. Цахим карт нийлүүлэх

3.1. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд олгох цахим картыг бэлтгэн нийлүүлэх ажлыг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.2. Аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд цахим карт олгох ажлыг энэхүү журмын 3.1-д заасны дагуу сонгон шалгаруулсан байгууллагатай гэрээний үндсэн дээр хамтран хэрэгжүүлнэ.

3.3. Цахим карт нийлүүлэх эрх авсан байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ:

3.3.1. аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын захиалгын дагуу цахим картыг идэвхжүүлэн нийлүүлэх;

3.3.2. цахим карт унших, идэвхижүүлэх техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах;

3.3.3. гэмтэлтэй цахим карт олгогдсон тохиолдолд үнэ төлбөргүй сольж өгөх.

3.4. Цахим карт бэлтгэн нийлүүлэх эрх авсан байгууллага ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчсон тоо, мэдээллийг аймаг, нийслэлийн тээврийн газарт сар бүр хүргүүлнэ.

Дөрөв. Тээврийн хэрэгслээр зорчих зардлыг тооцох, нөхөн олговрыг санхүүжүүлэх

4.1. Аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагаас ирүүлсэн ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо, мэдээллийг үндэслэн аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг нийслэл, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн хэрэгсэл (таксинаас бусад)-ээр орон нутгийн харьяалал харгалзахгүйгээр үнэ төлбөргүй зорчуулахад шаардагдах хөрөнгийн тооцоог гарган санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

4.2. Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчуулахад шаардагдах хөрөнгийг аймаг, нийслэлийн төсөвт тусгана.

4.4. Аймаг, нийслэлийн тээврийн газар тухайн сард цахим картаар үнэ төлбөргүй зорчсон ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний зорчсон тоо, гүйцэтгэлийг нийтийн тээврийн үйлчилгээ үзүүлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллага тус бүрээр гаргаж, баталгаажуулсан тайланг дараа сарын 5-ны дотор багтаан аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт хүргүүлнэ.

4.5. Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар төсөвт тусгагдсан хөрөнгийг гүйцэтгэлийг нь үндэслэн орон нутгийн нийтийн тээврийн үйлчилгээ үзүүлсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагад олгоно.

4.6. Аймгийн Засаг даргын Тамгын газар энэхүү журмын 2.8-д заасан тухайн аймгийн ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийслэлийн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчсон нөхөн олговрыг Нийслэлийн тээврийн газрын дансанд улирал бүр шилжүүлнэ.

Тав. Бүрдүүлэх баримт бичиг

5.1. Ахмад настан цахим карт авах хүсэлт гаргахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

5.1.1. иргэний үнэмлэх, хуулбарын хамт;

5.1.2. цахим картын үнэ төлсөн баримт.

5.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн цахим карт авах хүсэлт гаргахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

5.2.1. иргэний үнэмлэх, хуулбарын хамт;

5.2.2. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын шийдвэрийн хуулбар;

5.2.3. цахим картын үнэ төлсөн баримт.

5.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд цахим карт авах хүсэлт гаргахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ:

5.3.1. төрсний гэрчилгээ, хуулбарын хамт;

5.3.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын салбар комиссын шийдвэрийн хуулбар;

5.3.3. цахим картын үнэ төлсөн баримт.

5.4. Энэ журмын 2.8-д заасан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд цахим карт авахдаа дээрх баримт бичгийг бүрдүүлэхээс гадна түр шилжин суурьшсан бүртгэл хийлгэсэн байна.

Зургаа. Бусад

6.1. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд цахим карт олгох үйл ажиллагаанд аймаг, нийслэл, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага хяналт тавина.

6.2. Цахим картыг хуурамчаар үйлдсэн, бусдад дамжуулсан, хууль бусаар авсан иргэний цахим картыг хураан авна.

6.3. Хуурамч баримт бичиг бүрдүүлсэн, хуурамч мэдээлэл өгөх зэргээр үйлчилгээнд хамрагдах иргэнийг буруу тогтоосон албан тушаалтанд Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлд заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

6.4. Энэхүү журмын 5.2.2, 5.3.2-т заасан комиссын шийдвэрийг хуурамчаар үйлдсэн бол учирсан хохирлыг буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлж Зөрчлийн тухай болон бусад хууль тогтоомжид заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

6.5. Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага цахим карт авсан ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний талаархи мэдээллийг нийгмийн халамжийн мэдээллийн нэгдсэн санд оруулж мэдээ, тайланг сар, улирал, хагас, бүтэн жилээр гаргаж нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагад хүргүүлнэ.

6.6. Цахим карт авах иргэний бүрдүүлсэн баримт бичгийг аймаг, нийслэл, дүүргийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын архивт хадгална.

АГУУЛГА

Долоо. Сайдын тушаал

1. Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын тушаал Журам батлах тухай /Авто тээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журам/ /2009 оны 7 дугаар сарын 22-ны өдөр Дугаар 188/
2. Сургалтын хөтөлбөр, журам, үнэмлэхний загвар батлах тухай. /Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайд, Боловсрол, Соёл шинжлэх ухааны сайдын тушаал /2010.05.07-ны өдрийн дугаар 161/229/
3. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, зам тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын хамтарсан тушаал /2011 оны 3 дугаар сарын 7-ны өдөр Дугаар А-63/67/
4. Монгол Улсын Зам, тээврийн сайдын тушаал /Авто үйлчилгээний ангилал тогтоох/ /2016.04.12-ны өдрийн дугаар 90/
5. Жишиг норм батлах тухай /2019.12.30-ны өдрийн 390 дүгээр тушаал/
6. Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын тушаал /Жишиг норм батлах тухай/ "Автомашинны 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм/ /2019 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр Дугаар 390/
7. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм шинэчлэн батлах тухай /2020.01.30-ны өдрийн А/24 дүгээр тушаал/
8. Журам шинэчлэн батлах тухай /Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журам/, /2020.11.18-ны өдрийн А/222 дугаар тушаал/
9. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношилогоо явуулах журам батлах тухай /2021.12.31-ний өдрийн А/199 дүгээр тушаал/
10. Авто үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоох журам шинэчлэн батлах тухай /2022.04.25-ны өдрийн А/112 дугаар тушаал/
11. Тээвэрлэлттэй холбоотой баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглах журам /Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2023.12.08-ны өдрийн 317 дугаар тушаал/

**ЗАМ, ТЭЭВЭР, БАРИЛГА ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД, БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ,
ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙДЫН ТУШААЛ
СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР, ЖУРАМ, ҮНЭМЛЭХНИЙ ЗАГВАР БАТЛАХ ТУХАЙ
/АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН МЭРГЭШСЭН ЖОЛООЧ БЭЛТГЭХ,
МЭРГЭШИЛ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР/**

2010 05 сарын 07-ны өдөр Дугаар 161/229

Улаанбаатар хот

Автотээврийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын хөтөлбөр"-ийг нэгдүгээр хавсралтаар, "Мэргэшсэн жолоочийн шалгалт авах, үнэмлэх олгох журам"-ыг хоёрдугаар хавсралтаар, ~~Мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх~~ ний загварыг гуравдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.
2. Энэхүү тушаалаар батлагдсан журмын хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын яамны Зам, тээврийн бодлогын газар /Б.Махбал/, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны Мэргэжлийн боловсролын газар /М.Баасанжав/-т тус тус үүрэг болгосугай.
3. Энэхүү тушаал батлагдсантай холбогдуулан "Сургалтын хөтөлбөр, журам, үнэмлэхний загвар батлах тухай" Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын 2010 оны 01 дүгээр сарын 14-ний өдрийн 09/12 дугаар хамтарсан тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ЗАМ ТЭЭВЭР, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД
Х.БАТТУЛГА
БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙД
Ё.ОТГОНБАЯР

[/Дээрхи тушаалын 3-р хавсралтыг ЗТС, БШУС-ын хамтарсан 2014-25/А/30 тушаалаар хүчингүй болгосон/](#)

Улсын бүртгэлд 2010 оны 05 сарын 21-ний өдрийн 3154-рт бүртгэсэн.

Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд,
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын
2010 оны 161/229 дүгээр хамтарсан тушаалын
нэгдүгээр хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН МЭРГЭШСЭН ЖОЛООЧ БЭЛТГЭХ, МЭРГЭШИЛ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

Автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын зорилго, хөтөлбөр нь иргэний авъяас, сонирхол, хөдөлмөр эрхлэх хэрэгцээнд тулгуурлан боловсролын үндсэн зарчим, олон улсын нийтлэг жишиг, хандлагад нийцүүлэн мэргэжлийн ур чадвар, боловсрол эзэмшүүлэх, мэргэшлийг дээшлүүлэх, хөдөлмөрийн болон харилцааны соёлыг төлөвшүүлэн доор дурдсан тухайн ангиллын автотээврийн хэрэгслийг жолоодож холбогдох тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээг эрхлэх мэргэжлийн үнэмлэх эзэмших нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэгдэнэ.

а/ "В" /"BE"/ ангиллын мэргэшсэн жолооч - суудлын автомашин, жолоочоос гадна 8-аас илүүгүй хүний суудалтай автомашин, бүх жин нь 3.5 тонноос бага ачааны автомашин /750 кг-аас дээш жинтэй чиргүүлтэй/ жолоодож зорчигч тээврийн болон улс хоорондын ачаа, аюултай ачаа, овор ихтэй, урт хүнд ачаанаас бусад ачаа тээврийн ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэнэ.

б/ "С" /"CE"/ ангиллын мэргэшсэн жолооч - бүх жин нь 3.5 тонноос их ачааны автомашин /5 тонноос дээш даацтай чиргүүлтэй/ жолоодож улс хоорондын ачаа, аюултай ачаа, овор ихтэй, урт хүнд ачаанаас бусад ачаа тээврийн ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэнэ.

в/ "D" /"DE"/ ангиллын мэргэшсэн жолооч - жолоочоос гадна 8-аас илүү хүний суудалтай хүн тээвэрлэхэд зориулсан автотээврийн хэрэгсэл /750 кг-аас дээш жинтэй чиргүүлтэй/ жолоодож улс хоорондын зорчигч болон жуулчин тээврээс бусад зорчигч тээврийн /троллейбус орохгүй/ ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэнэ.

г/ Зохих ангилалтай мэргэшсэн жолооч нь аюултай ачаа болон овор ихтэй, урт хүнд ачаа тээвэр, улс хоорондын ачаа, зорчигч тээвэр, жуулчин тээвэр болон троллейбусаар зорчигч тээврийн ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх чиглэлээр мэргэшил дээшлүүлнэ.

Мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалт нь хууль тогтоомж-тээвэрлэлтийн арга зүй, техникийн мэдлэг-засвар үйлчилгээ, жолоодлого-үйлдвэрлэлийн дадлага гэсэн үндсэн хэсгээс тогтоно.

Техникийн мэдлэг-засвар үйлчилгээ хичээлийн сургалт нь танхимд болон дадлага ажлын гэсэн 2 хэлбэрээр, жолоодлого-үйлдвэрлэлийн дадлагын хичээлийн сургалт нь тусгайлан бэлтгэсэн талбай /автодром/-н жолоодлогын дадлага болон үйлдвэрлэлийн дадлага гэсэн 2 хэлбэрээр хийгдэнэ. Техникийн мэдлэг-засвар үйлчилгээ хичээлийн дадлагыг үйлдвэрлэлийн дадлагатай хамт эрх бүхий сургалтын байгууллагаас сургалт-үйлдвэрлэл, дадлагын бааз болгон ажиллуулахаар хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан тухайн чиглэлийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага дээр хийнэ.

I. "ХУУЛЬ ТОГТООМЖ-ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН АРГА ЗҮЙ" ХИЧЭЭЛИЙН ХӨТӨЛБӨР

Хичээлийн сэдэв	Хичээлийн сэдвийн агуулга	Мэргэшсэн жолоочийн	Мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд нэмж судлах хичээлийн цаг				
		В/ВЕ, С /СЕ, D /DE/	Жуулчин тээвэр	Улс хоорондын	Улс хоорондын	Аюултай ачаа болон	
2	3	4	5	6	7	8	
1. Тээвэрлэлтийн гэрээ		4	-	-	2	2	
Тээвэрлэлтийн гэрээний төрлүүд, түүнтэй холбоотой үүрэг хариуцлага, хууль зүйн хүчинтэй гэрээ байгуулах	Тээвэрлэлтийн гэрээний төрөл, тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчийн хооронд үүсэх харилцаа, үүрэг хариуцлага Холбогдох олон улсын гэрээ, хэлэлцээр болон үндэсний хууль тогтоомжийн үндсэн нөхцөл шаардлага, тэдгээрийг тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулахад ашиглах Тодорхой төрлийн тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулах чадвар эзэмшүүлэх Ачаа тээвэрлэлттэй холбогдсон гэрээний төрлүүд /ачаа тээвэрлэхэд нөлөөлөх худалдааны гэрээнүүд, хамтран ажиллах гэрээ, ачааны ерөнхий нөхцөл, олон улсын тээврийн гэрээ г.м/-ийн талаар ойлголт өгөх		-	-	1	1	
Гэнэтийн осол болон учирч болох бусад тохиолдлын улмаас зорчигч, ачаа, тээшинд гэмтэл учирсан эсхүл ачаа, тээш алдагдсан, хугацаа хожимдсон зэрэг тохиолдолд үүсэх нөхцөл байдал	Тээвэрлэлтийн хугацаа хожимдох болон тээвэрлэлтийн явцад гарч болзошгүй тохиолдлууд нь гэрээний үүрэг, хариуцлагад хэрхэн нөлөөлөхийг тооцох Тээвэрлэлтийн явцад зорчигч, ачаа тээш, гэмтэх, алдагдах, тогтоосон хугацаа хожимдсноос болж учирсан хохиролд гаргах нэхэмжлэл, даатгал, тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчийн хооронд үүсэх зөрчил, зөрчлийг эвлэрэн зохицох байдлаар шийдвэрлэх, зөрчлийг шүүхээр шийдвэрлүүлэх зэрэг асуудлууд		-	-	1	1	
2. Хөдөлмөрийн болон Нийгмийн хамгааллын харилцаа		4	-	-	-	-	
Автотээврийн салбарт ажиллагс дын мэргэжлийн ур чадвар, зэрэглэлээс хамаарсан хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах	Хөдөлмөрийн тухай хууль тогтоомжоор тогтоосон үндсэн нөхцөлүүд: Хөдөлмөрийн гэрээний хэлбэр, агуулга, талуудын хүлээх үүрэг хариуцлага, ажиллах нөхцөл, ажилтны хөдөлмөрийг үнэлэх, цалин хөлс, шагнал урамшуулал, ээлжийн амралт, чөлөө олгох, тэтгэврийн эрх, ажлын шаардлагын дагуу өөр ажилд шилжүүлэх, түр ажил эрхлэлт, гэрээний зөрчил, гэрээг цуцлах зэрэг асуудал		-	-	-	-	

Ажил олгогчийн нийгмийн хамгааллын талаар хүлээх үүрэг, хариуцлага, автотээврийн салбарын нийгмийн байгууллагууд	Нийгмийн хамгааллын хууль тогтоомжоор тогтоосон үндсэн нөхцөлүүд: Ажил олгогчийн болон ажилтны эрх, үүрэг, хариуцлага, эрүүл мэнд, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа, ялгаварлах үзэл, өвчтэй болон тахир дутуугийн тэтгэмж, жирэмсний амралтын болон хүүхэд асрамжилсны тэтгэмж, эмнэлгийн чөлөө, хөдөлмөрийн маргаан болон хууль бусаар ажлаас халах асуудал түүнийг шийдвэрлэх зэрэг нийгмийн хамгааллын асуудлууд Нийгмийн байгууллагуудын үндсэн үйл ажиллагаа, үүрэг, хариуцлага, үйлдвэрчний эвлэл болон ажилчдын эрх ашгийг хамгаалах бусад байгууллагын талаар		-	-	-	-
Жолоочийн ажил, амралтын горим, олон улсад мөрддөг ЕЕС №3820/85 болон ЕЕС №3821/85 удирдамжийн нөхцөлүүд, тэдгээрийг практикт ашиглах	Жолоочийн ажил, амралтын горим Олон улсад мөрддөг 3820/85 удирдамжийн дагуу тээвэрлэлтийг зохион байгуулах, жолоодлого хийх хугацааны хязгаар, завсарлага, өдрийн болон долоо хоногийн амралт, тавигдах шаардлага, бусад нөхцлүүд 3821/85 удирдамжийн дагуу ажлын цагийн бүртгэл хийх, тоног төхөөрөмж ашиглах, бичлэгүүд, хяналтын диаграммын систем, тахографын бүртгэлийг унших, тайлбарлах		-	-	-	-
3. Татвар, даатгал, төлбөр хураамж		4	-	2	2	-
Автотээврийн хэрэгслийн албан татвар, тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээний нэмэгдсэн өртгийн татвар, орлогын албан татвар	Автотээврийн хэрэгслийн албан татвар, НӨТ-тай холбогдсон хууль тогтоомжийн үндсэн нөхцөлүүд: Автотээврийн хэрэгслийн татвар, түүнийг тооцоолох арга, тусгай зориулалтын татвар, автотээврийн хэрэгсэлтэй холбогдолтой татварын нөхцөлүүд Компанийн болон хүн амын орлогын албан татварын хууль тогтоомжийн үндсэн нөхцөлүүд: Компани болон хувь хүний орлогын татвар, үндэслэл, давхар татвар зэрэг асуудал		-	-	-	-
Автотээврийн салбар дахь даатгалын төрлүүд, үүрэг, хариуцлага, баталгаа	Даатгалтай холбогдсон хууль тогтоомжийн үндсэн нөхцөлүүд: Даатгал, даатгалын зарчим, албан ёсны болон болзошгүй тохиолдлоос хамгаалах даатгалын төрлүүд /хариуцлагын, гэнэтийн ослын, гэмтэл бэртлийн, амь даатгал, амьгүй юмс буюу ачаа барааны даатгал/, үүрэг, хариуцлага, баталгаа, түүнийг хүчингүй болгох шалтгаан, өмч хөрөнгө гэмтэж, алдагдсантай холбоотой хохирлын үр дагавар Улс хоорондын тээвэрлэлтийн даатгалын тухай	-	-	1	1	-
	Тээвэрлэлттэй холбогдсон төлбөр, хураамж /автозам, гүүр, түүний хиймэл байгууламж зэрэг	-	-	-	-	-

Автотээвэрлэлттэй холбогдсон төлбөр, хураамж	дэд бүтэц, техник хэрэгсэл, ашигласны төлбөр, хураамж болон бусад/-тай холбогдсон хууль тогтоомжийн үндсэн нөхцөл, төлбөр хураамжийн хэмжээ					
	Улс хоорондын тээвэрлэлттэй холбогдсон төлбөр, хураамж /автозам, гүүр, түүний хиймэл байгууламж зэрэг дэд бүтэц, техник хэрэгсэл, ашигласны төлбөр, хураамж болон бусад/-ийн талаарх холбогдох ОУ-ын гэрээ, хэлэлцээрийн нөхцөл	-	-	1	1	-
4. Санхүүгийн менежмент, зах зээлд гарах		4	-	2	2	2
Тээвэрлэлтийн өртөг, зардлын бүтэц, тээвэрлэлтийн үр ашгийг тооцох, тээвэрлэлтийн үнэ, хөлс тогтоох, ачаа тээвэрлэлтийн үйлчилгээний нэхэмжлэл	Тээвэрлэлтийн өртөг, зардлын бүтэц, тээвэрлэлтийн үр ашгийг тооцох Бодит зардлыг тооцон ачаа, зорчигч тээврийн үнэ, тарифыг тогтоох Эрх бүхий байгууллагаас баталсан автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх жишиг тариф, түүнийг үндэслэн зорчигч тээврийн тарифыг тогтоох, ачааны төрөл, зэргээс хамааруулан ачаа тээврийн үнэ, тариф тогтоох	-	-	-	-	-
	Тээвэрлэлтийн үйлчилгээний нэхэмжлэлийн төрөл, ашиглах арга, үнэ хөлс, захиалга, тооцооны баримт	2 Зөвхөн В. С	-	-	-	-
Зах зээлийн үеийн тээврийн бизнесийн байгууллагын хэлбэрүүд, тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр гүйцэтгэх тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээ	Тээврийн бизнесийн байгууллагын хэлбэрүүд /тээврийн, тээвэр зуучийн байгууллага болон стратегийн хамтрагч, агент зэрэг тээвэрлэлтийн туслах байгууллагууд/, тээврийн бизнесийн байгууллагыг үүсгэн байгуулах нөхцөл, хууль эрх зүйн орчин, нөхцөл Тусгай зөвшөөрөлтэй гүйцэтгэх тээвэрлэлтийн ажил үйлчилгээ, тусгай зөвшөөрөл олгох хууль тогтоомжийн нөхцөл шаардлага, тээвэрлэлтийн гэрээний үүрэг, хариуцлага	-	-	-	-	-
Тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээ эрхлэхэд шаардагдах төрөл бүрийн бичиг баримтууд, тэдгээрийг бүрдүүлэх, ашиглах	Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд шаардагдах бичиг баримт, тэдгээрийг бүрдүүлэх, үнэн зөв бөглөх, хууль ёсны эсэхийг батлах, аюултай ачаа, овор ихтэй, урт, хүнд ачаа ба амархан мууддаг ачаа зэрэг хэвийн бус ачааны бичиг баримт, заавар болон автотээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээний бүртгэл, даатгалын бичиг зэрэг бичиг баримтууд	-	-	1	1	2
	Гаалийн бичиг баримт, олон улсын тээвэрлэлттэй холбоотой зөвшөөрөл, бусад холбогдох бичиг баримтууд	-	-	1	1	-

Зам тээвэр дэх цахилгаан өгөгдөл дамжуулах ажиллагаа, тээврийн төрлүүдийн оролцоотой холимог тээвэрлэлт	Зам тээврийн байгууллагын цахилгаан өгөгдлийн дамжуулалт түүнийг тодорхойлох, ашиглах. Үүнд: GPS-ийн систем, интернет болон үүрэн телефоны технологи зэрэг бусад орчин үеийн дэвшилтэт технологийг ашиглан өгөгдөл солилцох		-	-	-	-
	Автозам, төмөр замын холимог тээвэрлэлт, тээвэрлэлтэнд контейнер ашиглах, тээврийн логистикийн асуудал зэрэг	Зөвхөн С	-	-	-	-
5. Автотээврийн салбарын олон улсын холбогдох конвенци, гэрээ, хэлэлцээр болон үндэсний хууль, дүрэм, журам тээвэрлэлтийн болон техникийн стандартууд		24	2	6	10	4
Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тээвэрлэлт гүйцэтгэх	Тээвэрлэлтийн ангилал, зохицуулалт, тээвэрлэлт гүйцэтгэх, тээвэрлүүлэгчийн эрх, үүрэг, хариуцлага, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт, хууль тогтоомж зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлага		-	-	-	-
Олон улсын холбогдох конвенци, гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу тээвэрлэлт гүйцэтгэх	Олон улсын холбогдох конвенци, гэрээ, хэлэлцээрийн тухай ойлголт, тэдгээрийн дагуу тээвэрлэлт гүйцэтгэх үндсэн нөхцөл	-	-	4	4	-
	ТИР системийг ашиглан тээвэрлэлт гүйцэтгэх /Т баримт, ТИР карнетийн үйлчлэх хүрээ, түүнийг ашиглах ба үүрэг хариуцлага, ТИР карнетийг ашиглаж хил, гаалиар нэвтрэх, гаалийн байгууллага болон бусад холбогдох байгууллагуудын талаар/	-	-	-	2	-
Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих шаардлага	Монгол Улсын болон хөрш орнуудын стандартаар тогтоосон автотээврийн хэрэгслийн овор хэмжээ ба жин болон техникийн бусад шаардлагууд, ачааны хэмжээ, жинг тооцоолох арга		-	-	-	-
Автотээврийн хэрэгсэл болон түүний нэмэгдэл тоног, төхөөрөмжид тогтмол хийх техникийн үйлчилгээ, засварын төлөвлөгөөг гаргаж хэрэгжүүлэх	Автотээврийн хэрэгсэл, түүний нэмэгдэл тоног, төхөөрөмжийн үечилсэн үзлэг, засвар үйлчилгээ хийхтэй холбогдсон стандарт, горим, зааврын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээний арга хэмжээний ач холбогдол, засвар, үйлчилгээг төлөвлөх, аюулгүй байдлыг хангах, засвар үйлчилгээний ажилд байгууллагын хүлээх үүрэг, хариуцлага, засвар, үйлчилгээний бүртгэл зэрэг асуудлууд		-	-	-	-

Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл, техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоо, зөвшөөрөлтэй холбогдсон асуудал	Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл, техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоотой холбогдсон хууль тогтоомжийн нөхцлийг тодорхойлж ашиглах. Үүнд: автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл, техникийн хяналтын үзлэг оношлогоо, автотээврийн хэрэгслийг ашиглах /замын хөдөлгөөнд оролцох/ зөвшөөрөл зэрэг асуудлууд	-	-	-	-
Тээвэрлэлтийн тухайн ажил, үйлчилгээнд тохирсон автотээврийн хэрэгслийг сонгох	Тухайн төрлийн тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх зорилгоор тодорхой зориулалтын автотээврийн хэрэгсэл, түүнийг тодорхойлох хүчин зүйлүүдийг ашиглаж сонголт хийх Ачаа тээвэрт ачааны шинж чанар, овор хэмжээ, тээвэрлэлтийн нөхцөл, тээвэрлэлтэд тавих шаардлага, тоо хэмжээ зэргээс хамааруулж тухайн төрөл, ангиллын ачаанд тохирсон хөдлөх бүрэлдэхүүний зориулалт, төрлийг сонгох	-	-	-	-
Зорчигч /жуулчин/ тээвэр, тээвэрлэлтийн нөхцөл, шаардлагууд	Холбогдох хууль тогтоомжийн зохицуулалтын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: Зорчигч /жуулчин/ тээвэрлэлт, тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчид тавих нөхцөл, шаардлагууд, автотээврийн хэрэгсэлд болон жолоочид тавих нэмэгдэл шаардлага, зорчигчийн аюулгүй байдал, ачаа тээшний бүрэн бүтэн байдал, түүнд тавих хяналт, үүрэг хариуцлага зэрэг асуудлууд Олон улсын зорчигч /жуулчин/ тээвэрлэлтийг зохицуулах хууль зүйн үндсэн нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлж ашиглах	В ангилалд-2 цаг, D ангилалд- 4 цаг	2	2	-
Ачаа тээвэрлэлт, ачааны төрөл, ангилал, тээвэрлэлтийн нөхцөл, шаардлагууд	Холбогдох хууль тогтоомжийн зохицуулалтын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: Ачаа тээвэрлэлтэнд болон тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчид тавих нөхцөл, шаардлагууд, автотээврийн хэрэгсэлд тавих нэмэгдэл шаардлага, ачаа, ачааны төрөл, ангилал, ачаа тээвэрлэх арга хэлбэр, онцлог, ачааг ачих, бэхлэх, тээвэрлэх, буулгах үеийн аюулгүй ажиллагаа зэрэг асуудлууд. Автозамаар ачаа тээвэрлэх олон улсын гэрээний тухай конвенцийн үндсэн нөхцөл, шаардлагууд	2 Зөвхөн В, С ангилалд үзнэ.	-	-	2
Аюултай ачаа тээвэрлэх	Холбогдох хууль тогтоомжийн зохицуулалтын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: Аюултай ачаа тээвэрлэлтэнд болон тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч, автотээврийн хэрэгсэл, жолоочид тавигдах нэмэгдэл нөхцөл, шаардлагууд, аюултай ачааны төрөл, ангилал, аюултай ачаа тээвэрлэх арга хэлбэр, онцлог,	-	-	-	2

	аюултай ачаа ачих, бэхлэх, тээвэрлэх, буулгах үеийн аюулгүй ажиллагаа зэрэг асуудлууд Аюултай ачаа болон аюултай хог, хаягдлыг тээвэрлэх 94/55/EC удирдамж, аюултай ачаа тээвэрлэх ADR дүрэм зэрэг олон улсын тээвэрлэлтийг зохицуулах хууль зүйн үндсэн нөхцөлүүд					
Овор ихтэй, урт, хүнд ачаа тээвэрлэх	Холбогдох хууль тогтоомжийн зохицуулалтын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: Овор ихтэй, урт, хүнд ачаа тээвэрлэх автотээврийн хэрэгсэлд болон жолоочид тавигдах нэмэгдэл нөхцөл, шаардлагууд, ачаа ачих, бэхлэх, тээвэрлэх, буулгах үеийн аюулгүй ажиллагаа зэрэг асуудлууд Олон улсын тээвэрлэлтийн гэрээний үндсэн нөхцөл, автотээврийн хэрэгсэлд тавих шаардлага, түүнийг шалгах, гэрчилгээ, зөвшөөрөл олгох, баримт бичиг, заавар журмыг тодорхойлж ашиглах	-	-	-	-	2
Хүнсний түргэн гэмтдэг, эмзэг бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх	Холбогдох хууль тогтоомжийн зохицуулалтын талаар ойлголт өгөх. Үүнд: Хүнсний түргэн гэмтдэг, эмзэг бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх автотээврийн хэрэгсэлд тавигдах шаардлагууд, бичиг баримт, заавар, зөвлөмжүүд. Хөлдөөх төхөөрөмж, түүнийг ашиглах ажиллагаатай холбоотой асуудал. Олон улсын тээвэрлэлтийн үндсэн нөхцөл, автотээврийн хэрэгсэлд тавих шаардлага, түүнийг шалгах, гэрчилгээ, зөвшөөрөл олгох, баримт бичиг, заавар журмыг тодорхойлж ашиглах	2 Зөвхөн В, С ангилалд үзнэ.	-	-	2	-
Автотээврийн хэрэгслийн нэмэгдэл тоног төхөөрөмжийн ажиллагаа	Автотээврийн хэрэгслийн нэмэгдэл тоног төхөөрөмж, механизмын төрөл, ажиллагаа, ажлын зааврыг бэлтгэх, аюулгүй ажиллагааг шалгах, тоног төхөөрөмжийг аюулгүй ажиллуулах зэрэг асуудлууд	-	-	-	-	-
Ачаа тээвэрлэх ачлагын төхөөрөмж /чиргүүл, контейнер, тавиур/, ачааг ачих, бэхлэх, буулгах /ачааг тараах, өрөх, эмхэлж хураах талаар	Ачаа тээвэрт ашиглаж буй чиргүүл, контейнер, тавиур болон өргөх тайл, автокран, өргөх цамхагийн ажиллагааны тухай, ачааг тээвэрлэлтэнд бэлтгэх, ачих, бэхлэх, тээвэрлэх, буулгах үеийн аюулгүй байдлыг хангах арга замууд, ачааг бэхлэх олс, гинж, оосор бүс ашиглах, зааварчилгаа ба процедурыг гаргах болон ачаа түгээх, баглаж боох, хураах, хамгаалах зэрэг асуудлууд	2 Зөвхөн В, С ангилалд үзнэ.	-	-	-	-

Автотээврийн хэрэгслийн ашиглалтын экологийн аюулгүй байдал	Автотээврийн хэрэгслийн ашиглалт, тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээнээс байгаль орчинд нөлөөлж буй сөрөг үр дагавар, түүнийг бууруулах арга замууд, ЭКО систем		-	-	-	-
6. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал		10	2	4	4	2
Монгол Улсын замын хөдөлгөөний тухай хууль, дүрэм, олон улсын Замын хөдөлгөөний тухай, Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний тухай конвенци	Автотээврийн хэрэгслийг жолоодох эрх олгох сургалтын замын хөдөлгөөний хууль тогтоомжийн хичээлийн мэдлэгийг бататгах		-	-	-	1
	1968 оны Венийн "Замын хөдөлгөөний тухай конвенци", "Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний тухай конвенци"-ийн зорилго, үндсэн нөхцөл, шаардлага. Венийн конвенцид нэгдсэн улс орнууд болон хөрш орнуудын замын хөдөлгөөний дүрэм, замын тэмдэг, тэмдэглэгээний тухай	-	-	3	3	1
Автотээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын үндэс, жолоодлогын арга барил	Хөдөлгөөний үед автомашинд үйлчлэх хүчнүүд, хүндийн төв, төвөөс зугатах хүч, автомашины тогтворжилт, шарвалт, хурд, хурдатгал, удаашралт, туулах чадвар, тоормозлолт, тоормозны зам		-	-	-	-
	Автотээврийн хэрэгслийг чирэх, чиргүүлтэй автомашиныг жолоодох, цаг агаарын болон замын хүнд нөхцөлд автомашиныг жолоодох		-	-	-	-
	Жолоочийн сэтгэл зүй физиологийн онцлог, жолоочийн сэтгэхүй, анхаарал түүний ангилал, ядаргаа түүний хэлбэрүүд, ядаргаанаас урьдчилан сэргийлэх арга		-	-	-	-
	Орчин үеийн жолоодлогын техник ажиллагаа, түүний давуу тал, жолоодлогын үеийн анхаарал		-	-	-	-
Монгол болон орнууд, олон улсын автозамын үндсэн сүлжээ, тээврийн маршрут	Монгол Улсын дотоодын автозамын сүлжээ, тээврийн маршрут, зам гүүр, түүний хиймэл байгууламж, Улаанбаатар хотын автозамын сүлжээ		-	-	-	-
	Жуулчин тээврийн маршрут	-	2	-	-	-
	Хөрш орнуудын болон олон улсын автозамын үндсэн сүлжээ, тээврийн маршрут	-	-	1	1	-
Замын хөдөлгөөний осол, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, ослын үед авах арга хэмжээ, эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх	Зам тээврийн осол, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга зам, осол, зөрчил гарсан тохиолдолд зураглал гаргах, баримтжуулах, ослын талаарх мэдээлэл гаргах, даатгалын нэхэмжлэл гаргах, дүгнэлт хийх, алсын холбоог ашиглах, олон улсын автозамын осол, зөрчлийн мэдээлэл ашиглах Анхны тусламжийн сургалтын тухай ойлголт, ач холбогдол, жолоочийн хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, гэмтэгсдэд үзүүлэх яаралтай тусламжууд		-	-	-	-

	зохиомол амьсгал, зүрхний шууд бус массаж, цус алдалтын үед үзүүлэх анхны тусламж, шархны тухай ойлголт, төрөл бүрийн боолт, ясны хугарал, үений мултрал, гэмтэл, түүнд үзүүлэх анхны тусламж, гэмтэлтэй хүмүүсийг тээвэрлэх, бүх төрлийн хордлого, хөлдөлт, түлэгдэлт, цахилгаанд цохиулах, усанд живэх, угаартах, хахах, бүтэх үед үзүүлэх анхны тусламж, мэргэжлээс шалтгаалах өвчнөөс сэргийлэх, зарим гоц болон халдварт өвчнүүдээс сэргийлэх, хорт зуршлын тухай					
7. Бусад		8	12	12	12	2
Харилцааны соёл, тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээний соёл, чанарыг дээшлүүлэх	Хувь хүний харилцааны соёл, темперамент, этикет-биеэ авч явах нийтлэг ёс зүй, үйлчилгээний соёл, үйлчлэгч, үйлчлүүлэгчийн харилцаа, үйлчилгээний чанар, замын хөдөлгөөний болон тээврийн үйлчилгээний соёл	6	-	-	-	-
Гадаад хэлний мэдлэг	Англи /Орос, Хятад/ хэлээр тээвэрлэлттэй холбогдсон асуудлаар ойр зуур ярих, ойлголцох чадвар эзэмшүүлэх	-	10	10	10	-
Мэргэшсэн жолоочид тавих шаардлага ба бусад шаардлагатай мэдлэг олгох	Автотээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх олгох сургалт, мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалт, шалгалт авах, үнэмлэх олгох, жолоочийн мэргэшсэн байдалд тавих шаардлага, мэргэшсэн жолоочийн ангилал, үнэмлэх, үнэмлэхний хугацаа, түүний сунгалт, торгууль зэрэг асуудлууд Тээвэрлэлтийн тухайн ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэхэд шаардлагатай бусад нэмэгдэл мэдлэг, чадварыг эзэмшүүлэх	2	2	2	2	2
Мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд нэмж судлах хичээлийн цаг			16	26	32	12
B /BE/ ангиллын мэргэшсэн жолоочийн суралцах цаг		68	+16	-	-	+12
C /CE/ ангиллын мэргэшсэн жолоочийн суралцах цаг		68	-	-	+32	+12
D /DE/ ангиллын мэргэшсэн жолоочийн суралцах цаг		62	+16	+26	-	-

Тайлбар:

B /BE/ ангилалтай жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй этгээд B /BE/ ангиллын мэргэшсэн жолооч болохын тулд 68 цагийн хичээл үзнэ. Харин жуулчин тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 16 цаг, аюултай ачаа тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 12 цагийн хичээл тус тус нэмж судлана.

C /CE/ ангилалтай жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй этгээд C /CE/ ангиллын мэргэшсэн жолооч болохын тулд 68 цагийн хичээл үзнэ. Харин улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 32 цаг, аюултай ачаа болон овор ихтэй, урт хүнд ачаа тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 12 цагийн хичээл тус тус нэмж судлана.

D /DE/ ангилалтай жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй этгээд D /DE/ ангиллын мэргэшсэн жолооч болохын тулд 62 цагийн хичээл үзнэ. Харин жуулчин тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 16 цаг, улс хоорондын зорчигч /жуулчин

хамрагдана/ тээвэрлэлтээр мэргэшил дээшлүүлэхэд 26 цагийн хичээл нэмж судлана.

BC /BCE/, BD /BDE/, CD /CDE/, BCD /BCDE/ ангилалтай жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй этгээд мэргэшсэн жолоочийн ангилал тус бүрээр болон холбогдох чиглэлээр үргэлжлүүлэн мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд хамрагдах тохиолдолд зөвхөн зөрүү хичээлийн цагийг нэмж сургалтын цагийг тооцно.

Ашиглах материал:

1. Монгол Улсын нэгдэн орсон "Замын хөдөлгөөний тухай конвенци", "Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний тухай конвенци", "Автозамаар ачаа тээвэрлэх олон улсын гэрээний тухай конвенци", "Олон улсын хэмжээнд ТИР карнейг хэрэглэн тээвэрлэлт гүйцэтгэх тухай гаалийн конвенци", "Ачааг хилээр нэвтрүүлэхэд хийх хяналт, шалгалтын нөхцөлийг уялдуулах тухай олон улсын конвенци", "Азийн хурдны автозамын сүлжээний тухай Засгийн газрууд хоорондын хэлэлцээр", Монгол Улсын Засгийн газраас БНХАУ, ОХУ-ын Засгийн газартай байгуулсан олон улсын автотээврийн харилцааны тухай болон автотээврээр дамжин өнгөрөх тээвэр хийх тухай хоёр талын хэлэлцээр, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх журам, Олон улсын автотээвэрчдийн холбооны мэргэшсэн жолооч бэлтгэх сургалтанд ашигладаг холбогдох эрх зүйн баримт бичиг, аюулгүй ажиллагааны заавар, зөвлөмжүүдийг тухайн хичээлийн сэдэвт нийцүүлэн ашиглах.

2. Монгол Улсын Иргэний хууль, Нийгмийн хамгааллын, Хөдөлмөрийн, Татвар, Даатгал, Санхүүгийн холбогдох хууль тогтоомж болон төлбөр, хураамж тогтоосон эрх зүйн баримт бичгийг холбогдох хичээлийн сэдэвт нийцүүлэн ашиглах.

3. Автотээврийн тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Автозамын тухай хууль, Захиргааны хариуцлагын тухай хууль болон тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан дор дурдсан дүрэм, журам, стандартуудыг тухайн хичээлийн сэдэвт нийцүүлэн ашиглах.

5. Замын хөдөлгөөний дүрэм;

6. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм;

7. Автотээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журам;

8. Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх журам;

9. Мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын хөтөлбөр, Мэргэжлийн шалгалт авах, үнэмлэх олгох журам;

10. тээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журам;

11. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоо явуулах журам;

12. Тээвэрлэлтийн баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглах журам;

13. Автотээврийн жишиг тариф;

14. Автотээврийн хэрэгслийн ашиглалтын жишиг норм;

15. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага MNS 4598:2003;

16. Автотээврийн хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн үйлчилгээ, засварын тогтолцоо. Тодорхойлолт MNS 4601:2003;

17. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг хийх заавар MNS 5011:2003;

18. Автотээврийн хөдлөх бүрэлдэхүүний эргономикийн үзүүлэлтүүд MNS 4599:2003;

19. Бензин хөдөлгүүртэй автомашины утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдсөн дээд хэмжээ ба хэмжих арга MNS 5013:2009;
20. Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга MNS 5014:2009;
21. Улс хоорондын автотээврийн ачаа, зорчигч тээвэрлэлт. Тээвэрлэлтийн ерөнхий шаардлага MNS 5831:2007;
22. Жуулчны автотээврийн үйлчилгээ. Ерөнхий шаардлага MNS 5231:2003;
23. Нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ. Ангилал ба үйлчилгээнд тавих ерөнхий шаардлага MNS 5012:2008;
24. Нийтийн таксийн үйлчилгээ. Ангилал ба тодорхойлолт MNS 5122:2008;
25. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ MNS 5346:2003;
26. Аюултай ачаа. Ангилал. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4978:2000;\
27. Овор ихтэй, урт, хүнд ачааны тээвэрлэлт. Ангилал. Ерөнхий шаардлага MNS 5345:2003;
28. Хүнсний түргэн гэмтдэг, эмзэг бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх. Ангилал. Ерөнхий шаардлага MNS 5343:2003;
29. Барилгын ширхэгийн ба нурмаг ачаа тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага MNS 5645:2006;
30. Ноос, түүхий эд тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага MNS 5646:2006;
31. Өвс тэжээл тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага MNS 5647:2006;
32. Төмс, хүнсний ногоо тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага MNS 5648:2006;
33. Үр тариа, гурил, будаа тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага MNS 5649:2006;
34. Ахуйн хог хаягдлын тээвэрлэлт. Ангилал. Ерөнхий шаардлага MNS 5344:2003 зэрэг стандартууд болон бусад холбогдох сурах бичиг, материалууд.

II. "ТЕХНИКИЙН МЭДЛЭГ-ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ" ХИЧЭЭЛИЙН ХӨТӨЛБӨР

Сургалтын хугацаа

B /BE/ ангилалд-16 цаг /үүнээс дадлага-12 цаг/,

BC /BCE/, BD /BDE/, CD /CDE/, BCD /BCDE/ ангилалд-20 цаг /үүнээс дадлага-14 цаг/

1.Техникийн үйлчилгээ, засварын тогтолцоо

1. Засвар, техникийн үйлчилгээний систем, оношлогоо
2. Ашиглалтын нөхцөлд автомашины техникийн байдлын өөрчлөлт

2. Хөдөлгүүр

1. Хөдөлгүүрийн бүтэц, зохион байгуулалт, ажиллах зарчим, техникийн үйлчилгээ, засвар
2. Тосолгоо, хөргөлтийн системийн бүтэц, зохион байгуулалт, ажиллах зарчим, техникийн үйлчилгээ, засвар
3. Тэжээлийн системийн бүтэц, зохион байгуулалт, ажиллах зарчим, ялгаа, техникийн үйлчилгээ, засвар

3. Шасси

1. Автотээврийн хэрэгслийн ангилал, ерөнхий бүтэц, хөтлөх ба хөтлөгдөх тэнхлэг, нум, амортизаторын зориулалт, төрөл, хурдны хайрцаг, түүний төрөл,

кардан дамжуулга, авцуулах холбоо, түүний тохиргоо, техникийн үйлчилгээ, засвар

2. Жолооны удирдлага, тоормосны системийн бүтэц, ажиллах зарчим, техникийн үйлчилгээ, засвар

3. Резинэн дугуй, түүний төрөл, марк, зориулалт

4. Автотээврийн хэрэгслийн цахилгаан тоноглол

1. Энергиэр хангалтын систем, түүний ажиллагаа, цахилгаан тоноглол, аккумулятор, хянах, шалгах хэрэгслийн ажиллагаа, гэмтэл, засвар үйлчилгээ

2. Гэрэлтүүлгийн систем, гэрлийн тусгалын тохиргоо, дуут дохио, шил арчуур, гал хамгаалагч

5. Бусад

1. Дулаацуулах, сэрүүцүүлэх болон агааржуулалтын систем, тусгай болон нэмэлт төхөөрөмжүүд, тэдгээрийн ажиллагаа, гэмтэл, засвар үйлчилгээ

2. Шатах, тослох материал, тусгай шингэн, тэдгээрийг сонгож хэрэглэх

3. Элбэг тохиолддог гэмтлүүд, түүнийг засах тухай

Тайлбар: "ТЕХНИКИЙН МЭДЛЭГ-ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ" хичээлийн дадлагыг энэ хичээлийн хөтөлбөрт заасан сэдвийн дагуу тухайн чиглэлийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага дээр хийнэ. Мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд хамрагдахад энэ хичээлийг үзэхгүй, харин троллейбусны жолоочоор мэргэшил дээшлүүлэх бол түүний онцлогийг тусгасан тусгай хөтөлбөрт хамрагдана. ВС /BCE/, BD /BDE/, CD /CDE/, BCD /BCDE/ ангилалд дэвших ангиллын автотээврийн хэрэгслийн онцлогийг нэмж заана.

I I I. "ЖОЛООДЛОГО-ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ДАДЛАГА"-ЫН ХИЧЭЭЛИЙН ХӨТӨЛБӨР

Сургалтын хугацаа

Бүх ангилалд-24 цаг /үүнээс жолоодлогын дадлага-12 цаг, үйлдвэрлэлийн дадлага-12 цаг/

№	Жолоодлогын талбайд хийх үйлдэл	Үйлдлийн агуулга	Мэргэшсэн жолоочийн ангилал					
			B	/BE/	C	/CE/	D	/DE/
1.	Туннель, зогсоолд ухрах үйлдлийг гүйцэтгэх	Хурдтай маневрлах, ухрах чадварыг сайжруулах	+	+	+	+	+	
2.	8-ын сүлжих тоо	Хязгаарлагдмал орон зайд хурдтай маневрлах чадварыг сайжруулах	+					
3.	Оврын хязгаарлалт бүхий хаалгаар орох, гарах	Автотээврийн хэрэгслийн овор хэмжээг мэдрэх, дугуйн явалтыг зөв тооцоолох		+	+	+	+	+

4.	Хосоор байрлуулсан туг сүлжих	Автотээврийн хэрэгслийн овор хэмжээг мэдрэх, зайг зөв хуваарилахад суралцах		+		+	+	+
5.	Автобусны урд болон хойд хаалгыг хязгаарлагчид тааруулж зогсоох	Орон зайн мэдрэмжийг сайжруулах					+	+
6.	Гэнэтийн саадыг тойрох	Аюул саад тулгарах үед авах арга хэмжээг сайжруулах	+					
7.	Огцом эргэлт гүйцэтгэж "ЗОГС" шугамд зогсох	Огцом эргэлт тойруу дээр автомашиныг тогтворжуулах	+		+			
8.	Сөөлжүү байрлалтай туг сүлжих	Автотээврийн хэрэгслийн хүндийн төвийн өөрчлөлтийг мэдрэх, тогтворжуулах, орон зайг зөв хуваарилан хурдтай маневрлах		+	+	+	+	+
9.	Автотээврийн хэрэгслийн хойд болон урд тэнхлэгт үүссэн шарвалтыг зогсоох	Автотээврийн хэрэгсэлд шарвалт, гулсалт үүссэн үед тогтворжуулах аргад суралцах	+		+			
Гүйцэтгэх хугацаа			5 мин	8 мин	10 мин	13 мин	10 мин	13 мин
Үйлдлийн тоо			5	4	5	4	5	4

Тайлбар: Жолоодлогын дадлагыг тусгайлан бэлтгэсэн талбай /автодром/-д, үйлдвэрлэлийн дадлагыг "ХУУЛЬ ТОГТООМЖ-ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН АРГА ЗҮЙ" хичээлийн хөтөлбөрийн тухайн ангиллын мэргэшсэн жолоочид хамаарах

холбогдох сэдвийн дагуу тэр чиглэлийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага дээр хийнэ. Мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд хамрагдахад энэ хичээлийг үзэхгүй, харин шуурхай албаны тусгай ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх чиглэлээр болон троллейбусны жолоочоор мэргэшил дээшлүүлэх бол тусгай хөтөлбөрт хамрагдана. BC /BCE/, BD /BDE/, CD /CDE/, BCD /BCDE/ ангилалтай жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй этгээд мэргэшсэн жолоочийн ангилал тус бүрээр мэргэшсэн жолооч болохоор сургалтанд хамрагдсан тохиолдолд дэвших ангиллын автотээврийн хэрэгсэл дээр жолоодлогын дадлага хийнэ.

Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайд,
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын
2010 оны дүгээр сарын -ний өдрийн
дугаар хамтарсан тушаалын хоёрдугаар хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН МЭРГЭШСЭН ЖОЛООЧИЙН ШАЛГАЛТ АВАХ, ҮНЭМЛЭХ ОЛГОХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолооч бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд хамрагдсан сонсогчдоос мэргэшсэн жолоочийн шалгалт авах, тухайн ангиллын автотээврийн хэрэгслийг жолоодож холбогдох ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулах, хяналт тавихад оршино.

1.2. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалт авах, үнэмлэх олгохтой холбогдсон харилцааг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага эрхлэх бөгөөд холбогдох тайлан, судалгааг улирал, хагас, бүтэн жилээр гаргаж автотээврийн болон боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын Үндэсний зөвлөлийг мэдээллээр хангана.

Хоёр. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалт авах

2.1. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалтыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас томилогдсон мэргэжлийн шалгалтын комисс /цаашид "комисс" гэх/ зохион байгуулж авна.

Комиссын бүрэлдэхүүнд магадлан итгэмжлэгдсэн их, дээд сургуульд автотээвэр, барилга замын машины инженер, хөдөө аж ахуйн инженер механик, инженер багш, эрх зүйч мэргэжлээр дээд боловсрол эзэмшсэн, бакалавраас доошгүй зэрэгтэй мэргэшсэн инженер хүнийг оруулна.

2.2. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалтанд орох этгээд дараах материалыг бүрдүүлсэн байна.

2.2.1. автотээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн үнэмлэх;

2.2.2. сургалтын хөтөлбөр хангасан тухай тодорхойлолт /энэ журмын 2.5.1 ба 2.5.2-д заасан тохиолдолд хамаарахгүй/;

2.2.3. эрүүл мэндийн тодорхойлолт.

2.3. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалтыг онолын болон жолоодлогын гэсэн 2 шатлалаар авна.

2.4. Онолын шалгалтыг "Хууль тогтоомж-тээвэрлэлтийн арга зүй" болон "Техникийн мэдлэг-засвар үйлчилгээ" хичээлийн сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд боловсруулсан шалгалтын материал бүхий 40 асуулттай тестээр 45 минутад багтаж авна.

2.5. Дараах тохиолдолд зөвхөн онолын шалгалтыг 20 асуулттай тестээр 25 минутад багтаж авна.

2.5.1. Автотээврийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтад заасны дагуу мэргэшсэн жолооч болохоор хүсэлт гаргасан этгээдээс;

2.5.2. мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэхний хугацааг сунгуулах бол;

2.5.3. өмнө нь мэргэшсэн жолооч болсон этгээд мэргэшил дээшлүүлэх сургалтанд хамрагдсан бол.

2.6. Онолын шалгалтыг цахим, эсхүл бичгийн хэлбэрээр авах бөгөөд бүх хариултын 90 буюу түүнээс дээш хувийг зөв хариулсан бол тухайн шалгалтад тэнцсэнд тооцогдоно.

2.7. Онолын шалгалтыг эхэлж өгөх бөгөөд түүнд тэнцээгүй бол жолоодлогын шалгалтанд оруулахгүй.

2.8. Жолоодлогын шалгалтыг B/BE/, C/CE/, D/DE/ ангилалд тухайн ангиллын автотээврийн хэрэгсэл дээр, харин BC/BCE/, BD/BDE/, CD/CDE/ болон BCD /BCDE/ ангилалд зөвхөн дэвших ангиллын автотээврийн хэрэгсэл дээр авна. Шалгалт авах автотээврийн хэрэгсэл нь техникийн хувьд бүрэн байна.

2.9. Жолоодлогын шалгалтыг авахдаа тусгайлан бэлтгэсэн жолоодлогын талбай /автодром/-д сонсогчоор тухайн ангилалд хамаарах, "ЖОЛООДЛОГО-ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ДАДЛАГА" хичээлийн хөтөлбөрт заасан үйлдлийг гүйцэтгүүлнэ.

2.10. Дараах зөрчлийн аль нэгийг гаргасан тохиолдолд жолоодлогын шалгалтанд хангалтгүй дүн үзүүлсэнд тооцно:

2.10.1. Жолоодлогын шалгалтын талбайд байрлуулсан хязгаарлагч шонг мөргөх, шүргэх байдлаар унагаасан;

2.10.2. Шалгалт өгөх үед тухайн үйлдлийг анхны оролдлогоор гүйцэтгэж чадаагүй;

2.10.3. Туннель, зогсоолд ухрах үйлдлийг гүйцэтгэхдээ дутуу зогссон, аль нэг тал руу нь хэт шахсан;

2.10.4. Тогтоосон хугацаанд үйлдлийг хийж дуусгаагүй;

2.10.5. Автотээврийн хэрэгсэлд шарвалт үүссэн үед тогтворжуулж чадаагүй.

2.11. Онолын шалгалтанд тэнцсэн сонсогч жолоодлогын шалгалтыг 6 сарын хугацаанд өгөөгүй бол тэнцсэн шалгалтын дүнг хүчингүйд тооцно.

2.12. Тухайн сонсогч аль нэг шалгалтанд тэнцээгүй бол дахин шалгалтанд орох, өөрийн дутуу мэдлэг, чадварыг гүйцээж эзэмших боломж нь сургалтын хөтөлбөр хангасан тухай тодорхойлолт гаргасан өдрөөс хойш 6 сарын хугацаанд нээлттэй байх бөгөөд энэ хугацаанд шалгалтанд хэдэн ч удаа орж болно. Харин энэ хугацаанд шалгалтанд тэнцээгүй бол сургалтанд дахин хамрагдана.

2.13. Мэргэшсэн жолоочийн шалгалтанд тэнцсэн сонсогч бүрээр комиссын тогтоол гаргана.

Гурав. Мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх олгох, бүртгэл хөтлөх

3.1. Дараах материалыг бүрдүүлсэн этгээдэд мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх бичиж олгоно.

3.1.1. эрүүл мэндийн тодорхойлолт;

3.1.2. сургалтын хөтөлбөр хангасан тухай тодорхойлолт /энэ журмын 2.5.1, 2.5.2-д заасан тохиолдолд хамаарахгүй/;

3.1.3. 4х6 хэмжээтэй өнгөт гэрэл зураг- 2ш;

3.1.4. мэргэшсэн жолоочийн шалгалт өгч тэнцсэн тухай комиссын тогтоол;

3.1.5. үнэмлэхний үнэ тушаасан санхүүгийн баримт.

3.2. Гэнэтийн аюул /гал түймэр, үер г.м/-ын улмаас мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэхээ үрэгдүүлсэн бол Онцгой байдлын албаны тодорхойлолтыг үндэслэн шалгалтгүйгээр нөхөж олгоно.

3.3. Энэхүү журмын 3.2-д зааснаас бусад тохиолдлоор мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэхээ үрэгдүүлсэн бол зарлуулж хүчингүйд тооцуулсан баримтыг үндэслэн шалгалтгүйгээр нөхөж олгоно.

3.4. Мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэхний хүчинтэй хугацаа 5 жил байх бөгөөд хугацааг 5 жил тутамд сунгана. Үнэмлэхний хугацааг дараалсан гурван 5 жилд амжилттай сунгуулсан тохиолдолд цаашид хугацаагүйгээр олгоно.

3.5. Монгол Улсын хууль тогтоомж зөрчсөний улмаас автотээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхээ хасуулсан этгээд мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэхээр замын хөдөлгөөнд оролцох, тээвэрлэлт гүйцэтгэхийг хориглоно.

3.6. Мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх, эрүүл мэндийн тодорхойлолтыг эзэнд нь буюу итгэмжлэл бүхий хүнд биеийн байцаалт болох бичиг баримтыг шалган үзэж, гарын үсэг зуруулан он, сар, өдрийг тэмдэглэж олгоно.

3.7. Мэргэшсэн жолоочийн бүртгэлийг мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх шинээр олгосон, мэргэшил дээшлүүлсэн, үнэмлэх нөхөн олгосон байдлаар төрөлжүүлэн бүртгэж тухай бүр мэдээллийн санд оруулах бөгөөд шалгалтын болон бусад үндсэн материалыг архивын журмын дагуу хадгална.

3.8. Сургалтын хөтөлбөр хангасан тухай тодорхойлолт, комиссын тогтоол болон мэргэшсэн жолоочийн шалгалт авах, мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх олгох, бүртгэл хөтлөх баримтын загварыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга батална.

3.9. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын албан бичгээр илэрхийлсэн хүсэлт, хувь хүний бичгээр гаргасан өргөдлийг үндэслэн мэргэшсэн жолоочтой холбогдсон асуудлаар лавлагаа гаргаж өгнө.

Дөрөв. Автотээврийн хэрэгсэл жолоодох гадаад орны үнэмлэхтэй этгээдэд Монгол Улсын мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх олгох

4.1. Автотээврийн хэрэгсэл жолоодох гадаад орны үнэмлэхтэй этгээд нь тухайн ангиллын мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх авахын тулд зохих журмын дагуу тэр ангиллын автотээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн үнэмлэхийг эхлээд авсан байвал зохино.

4.2. Монгол Улсад удаан хугацаагаар оршин суугаа гадаадын иргэн Монгол Улсын мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх шинээр авахыг хүсвэл ердийн журмаар шийдвэрлэнэ.

4.3. Мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх олгосон тухай бүртгэл хөтөлж, тухай бүр мэдээллийн санд оруулах бөгөөд холбогдох баримтыг архивын журмын дагуу хадгална.

Тав. Бусад зүйл

5.1. Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь жолоочтой холбогдсон мэдээллийг ямар ч үед саадгүй солилцох чиглэлээр Замын цагдаагийн газартай хамтран ажиллана.

5.2. Энэхүү журмын мөрдөлттэй холбогдсон гомдол, маргааныг Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар хүлээн авч шийдвэрлэнэ.

Зам, тээврийн сайд, Боловсрол шинжлэх
ухааны сайдын 2014 оны 02 дугаар сарын
10-ны өдрийн 25/А/30 хамтарсан тушаалын хавсралт

Автотээврийн хэрэгслийн мэргэшсэн жолоочийн мэргэжлийн үнэмлэхний загвар

МОНГОЛ УЛСЫН МЭРГЭШСЭН ЖОЛООЧИЙН ҮНЭМЛЭХ MONGOLIAN PROFESSIONAL DRIVER'S LICENSE			
Ургийн Овог / Family name БОРЖИГОН BORJIGON		Үнэмлэхний дугаар / Card number № 0000001	
Эцэг/эх/-ийн нэр / Surname БОЛД BOLD		Ангилал / Category B C D E	
Өөрийн нэр / Given name БААТАР BAATAR		Төрсөн он / Date of birth 1980-01-01	
Регистр № / Registration № ЧД 80010101	Иргэншил / Nationality Монгол / Mongolia	Хүйс / Sex Эр / M	Нүдний өнгө / Eyes Хар / Black
Гарын үсэг / Signature			

Тээврийн хэрэгслийн ангилал / Categories of vehicle /	Дуусах хугацаа / Date of expiry
B $< 750 \text{ kg} < 8 \text{ л}$	... он ... сар ... өдөр
C $< 5000 \text{ kg}$	... он ... сар ... өдөр
CE $> 5000 \text{ kg}$	... он ... сар ... өдөр
D $< 750 \text{ kg} > 8 \text{ л}$	... он ... сар ... өдөр
МЭРГЭШИЛ ДЭЭШЛҮҮЛЭЛТ	
Аюултай ачаа болон өвөр ихтэй, урт, хүнд ачаа тээвэр	Дуусах хугацаа / Date of expiry ... он ... сар ... өдөр
Улс хоорондын ачаа тээвэр	... он ... сар ... өдөр
Улс хоорондын зорчигч тээвэр	... он ... сар ... өдөр
Жуулчин тээвэр	... он ... сар ... өдөр

МОНГОЛ
Олгосон
байгууллагын нэр
Itamgal

Олгосон огноо
Date of issue
... он ... сар ... өдөр

№ 0000001

Тайлбар:

үнэмлэхний дэвсгэр өнгө нь цагаан цэнхэр, торон хээн суурьтай, зүүн хэсэгт бөмбөлөг хэлбэрийн мушгиа хээний хагас байх бөгөөд нүүрэн талын дээд хэсэгт “Монгол улсын мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх” гэж Монгол, Англи хэлээр бичнэ; “Монгол улсын мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх” -ний зүүн дээд өнцөгт МонголУлсын “Төрийн далбаа”, нүүрэн талын голд “Төрийн соёмбо” шар өнгөөр, ар талд баруун дээд өнцөгт “MGL” гэсэн ялгах тэмдэг, баруун доод өнцөгт хүн тус бүрийн QR код байрлуулсан байна;

нүүрэн талд хэт ягаан туяаны тусгалд тодрох “Автотээврийн билэг тэмдэг” -ийг өнгөтөөр, олон улсын шаардлагад нийцсэн голограммын нууцлалтай байна;
жолоочийн зураг 3х4 харьцаатай;
бичвэрийг Arial үсгийн фонтыг ашиглан бичнэ. Бичвэрийн үсгийн хэмжээ нь 6-8 байна.

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2023 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдөр Дугаар А/317 Улаанбаатар хот

ТЭЭВЭРЛЭЛТТЭЙ ХОЛБОГДСОН БАРИМТ БИЧГИЙГ ХЭВЛҮҮЛЭХ, АШИГЛАХ ЖУРАМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Тээвэрлэлттэй холбогдсон баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглах журам"-ыг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.
2. Энэхүү тушаал баталсантай холбогдуулан Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын "Журам шинэчлэн батлах тухай" 2011 оны 301 дүгээр тушаал, Зам, тээврийн сайдын "Тээвэрлэлттэй холбоотой баримт бичгийн загвар батлах тухай" 2015 оны 327 дугаар тушаал, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын "Журам батлах тухай" 2021 оны А/90 дүгээр тушаалыг тус тус хүчингүйд тооцсугай.
3. Баталсан журмыг сурталчлан таниулж, тээвэрлэлтийн баримт бичгийг цахим хэлбэрээр ашиглах боломжийг бүрдүүлж ажиллахыг Нийслэлийн нийтийн тээврийн газар (С.Жавхлантбаатар), "Автотээврийн үндэсний төв" ТӨҮГ (Б.Гүрсоронзон) нарт тус тус үүрэг болгосугай.
4. Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Автотээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар (Ё.Жаргалсайхан), Хяналт, шинжилгээ-үнэлгээ, дотоод аудитын газар (А.Мөнхбат)-т тус тус даалгасугай.

САЙД

С.БЯМБАЦОГТ

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2023 оны 12 дугаар сарын 08–ны өдрийн
А/317 дугаар тушаалын хавсралт

ТЭЭВЭРЛЭЛТТЭЙ ХОЛБОГДСОН БАРИМТ БИЧГИЙГ ХЭВЛҮҮЛЭХ, АШИГЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Ерөнхий зүйл

1.1. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах зорчих тасалбар, ачааны дагалдах бичиг, замын хуудас болон тээвэрлэлттэй холбогдсон бусад баримт бичиг /цаашид "тээвэрлэлтийн баримт бичиг" гэх/-ийг хэвлүүлэх, ашиглахтай холбогдсон харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах, зохицуулах эрх бүхий байгууллага, тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагууд энэхүү журамд дурдсан тээвэрлэлтийн баримт бичгийг ашиглана.

1.3. Тээвэрлэлтийн баримт бичиг нь энэхүү журмын хавсралтад заагдсан жишиг загварын дагуу хэвлэсэн, эсхүл шаардлагатай мэдээллийг агуулсан цахим хэлбэрээр уншуулах боломжтой карт, QR код байна.

1.4. Аймгийн төв болон хотын доторх нийтийн тээврийн зохицуулалтыг аймаг, нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаас баталсан холбогдох журмаар зохицуулна.

Хоёр. Тээвэрлэлтийн баримт бичиг

2.1. Тээвэрлэлтийн баримт бичигт дараах баримт бичгүүд хамаарна. Үүнд:

2.1.1. зорчих тасалбар (төлбөрийн карт)

2.1.2. тээвэрлэлтийн дагалдах бичиг

2.1.3. замын хуудас

2.1.4. жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимын тэмдэглэлийн хуудас

2.1.5. Олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн зөвшөөрлийн бичиг.

2.2. Улс хоорондын тээвэрлэлтийн үйлчилгээнд ашиглах тээвэрлэлтийн баримт бичгийн мэдээлэл нь монгол болон хөрш орны хэл дээр, эсхүл монгол болон англи хэл дээр давхар бичигдсэн байна. Олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн зөвшөөрлийн бичиг()

2.3. Зорчих тасалбар нь орон нутаг ба хот хоорондын, улс хоорондын тээвэрлэлтийн (хавсралт 2) гэсэн төрөлтэй байна.

2.4. Зорчих тасалбарт:

2.4.1. зорчигчийн мэдээлэл

2.4.2. чиглэлийн нэр, дугаар, суудлын дугаар

2.4.3. хөдлөх, хүрэх цаг, зорчих үнэ, тасалбарын дугаар

2.4.4. олгосон байгууллагын нэр, огноо

2.4.5. автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаар зэрэг бичигдсэн байх ба эдгээр мэдээллийг багтаасан QR код байна.

2.4.6. зорчигчийн тээш, илгээмжийн ачааг бүртгэн коджуулж, баримтыг шууд хэвлэн олгох ажлыг тухайн үйл ажиллагааг зохион байгуулагч нь хэрэгжүүлнэ.

2.5. Тээвэрлэлтийн дагалдах бичиг нь:

2.5.1. зорчигч тээврийн дагалдах бичиг

2.5.2. ачаа тээврийн дагалдах бичиг,

2.5.3. улс хоорондын тээвэрлэлтийн дагалдах бичиг гэсэн төрөлтэй байна.

2.6. Ачаа тээврийн дагалдах бичиг нь:

- 2.6.1. ачаа илгээгч, хүлээн авагчийн нэр, хаяг
- 2.6.2. тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага, жолоочийн мэдээлэл
- 2.6.3. автотээврийн хэрэгслийн марк, улсын дугаар
- 2.6.4. ачааны тухай мэдээлэл зэргийг багтаасан QR код байна.
- 2.7. Зорчигч тээврийн дагалдах бичиг(хавсралт 3, 4)-ийг орон нутаг, хот хоорондын болон улс хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээнд ашиглана.
- 2.8. Зорчигч тээврийн дагалдах бичигт:
 - 2.8.1. тээвэрлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр, хаяг
 - 2.8.2. жолоочийн мэдээлэл
 - 2.8.3. автотээврийн хэрэгслийн марк, улсын дугаар
 - 2.8.4. тээвэрлэлтийн чиглэл, дугаар, аяллын зай
 - 2.8.5. зорчигч тус бүрийн мэдээллийг агуулсан жагсаалт,
 - 2.8.6. тээшийн тоо, жингийн талаарх мэдээлэл,
 - 2.8.7. олгосон байгууллагын нэр зэрэг мэдээллүүдийг багтаасан байна.
- 2.9. Хот хоорондын тээвэрлэгч жолооч нь автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас дотоодын ачаа тээвэрлэлтийн үйлчилгээг зохион байгуулах эрх олгосон байгууллагын ачаа тээврийн бүртгэлийн систем, эсхүл өөр бусад ачаа болон зорчигч тээврийн үйлчилгээний програмд мэдээллээ оруулж, QR код буюу цахим замын хуудас авна.
- 2.10. Ачаа тээврийн бүртгэлийн програм нь жолоочоос ирүүлсэн мэдээллийг бүртгэн боловсруулалт хийж QR код илгээх бөгөөд тухайн мэдээллээ нэгдсэн систем рүү шууд дамжуулах боломжтой байна.
- 2.11. Энэхүү журмын 2.9-т заасан QR код буюу цахим замын хуудас авахдаа, жолооч нь өөрийн (овог нэр, үнэмлэхийн дугаар) болон ачааны мэдээлэл (ачааны төрөл, жин), ачих, буулгах цэг зэргийг оруулна.
- 2.12. Улс хоорондын болон дамжин өнгөрөх тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд автотээврийн харилцааны талаар олон улсын гэрээ хэлэлцээрээр харилцан тохиролцсон тээвэрлэлтийн баримт бичгийг ашиглана.
- 2.13. Замын хуудас нь цахим хэлбэртэй, холбогдох мэдээллийг агуулсан QR код байх бөгөөд зорчигч(хавсралт 1) ачаа(хавсралт 6), тээврийн гэсэн төрөлтэй байна.
- 2.14. Замын хуудаст:
 - 2.14.1. автотээврийн хэрэгслийн марк, улсын дугаар
 - 2.14.2. замын хуудас олгосон тээвэрлэгчийн нэр, тэмдэг
 - 2.14.3. ачааны нэр, төрөл, зэрэглэл, тоо, жин
 - 2.14.4. жолоочийн талаарх мэдээлэл
 - 2.14.5. хяналтын бүртгэл
 - 2.14.6. эмчийн үзлэгийн тэмдэглэл,
 - 2.14.7. ажилд гарсан, ажлаас буусан цаг, мин
 - 2.14.8. ачаатай, сул болон нийт гүйлт
 - 2.14.9. тээвэрлэлтийн чиглэл, зай, аяллын дугаар
 - 2.14.10. техникийн байдлыг шалгаж ажилд гаргахыг зөвшөөрсөн албан тушаалтан
 - 2.14.11. Ажилд гарахыг зөвшөөрсөн жолоочийн гарын үсэг
 - 2.14.12. хяналт шалгалтын тэмдэглэл зэргийг багтаах бөгөөд тээвэрлэлтийн төрлөөс хамааран дээрх мэдээллүүдийг агуулсан QR код байна.
- 2.15. Тээвэрлэгч нь энэхүү журмын хавсралтаар баталсан тээвэрлэлтийн баримт бичгүүдийн мэдээллийг (олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн

зөвшөөрлийн бичгээс бусад) ажил үйлчилгээний онцлогоос шалтгаалан өөрчлөн ашиглаж болно.

2.16. Жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимын тэмдэглэлд:

2.16.1. унтаж амарсан хугацаа

2.16.2. түр завсарласан хугацаа (цай уух, хоол идэх гэх мэт)

2.16.3. автомашин тасралтгүй жолоодсон хугацаа

2.16.4. автомашин жолоодохоос өөр ажил үүрэг гүйцэтгэсэн хугацаа(ачаа харсан, эмчийн үзлэгт орсон, ажилд гарахад бэлтгэсэн хугацаа гэх мэт)

2.16.5. тээвэрлэлтийн чиглэл, ажилд гарах болон ажлаас буух үеийн одометрийн заалт

2.16.6. хяналт тавих эрх бүхий этгээдийн тэмдэглэлийн хэсэг зэрэг багтсан байна.

2.17. Суудлын автомашины замын хуудасны жишиг загвар (хавсралт 7)-ыг үйл ажиллагаандаа суудлын тээврийн хэрэгсэл ашигладаг төрийн болон захиалгат үйлчилгээ эрхэлдэг байгууллагууд ажил үйлчилгээнийхээ онцлогт нийцүүлэн өөрчлөн ашиглана.

2.18. "Жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимын тэмдэглэл" (хавсралт 8,9)-ийг тахограф ашиглах шаардлагагүй автотээврийн байгууллага, иргэн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах үүднээс хэвлэн хөтөлж болно.

Гурав. Тээвэрлэлтийн баримт бичиг хэвлүүлэх, ашиглах

3.1. Зорчих тасалбар, олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн зөвшөөрлийн бичгээс бусад тээвэрлэлтийн баримт бичгийг баталсан жишиг загварын дагуу цахим хуудаснаас татан авч хэвлэн ашиглаж болно.

3.2. Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгогдсон байгууллага нь олон улсын ачаа, зорчигч тээврийн зөвшөөрлийн бичгийг хэвлэх, холбогдох газарт хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулж, тухайн зөвшөөрлийн хүрээнд тээвэрлэсэн ачааны мэдээллийг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж ажиллана.

3.3. Олон улсын ачаа, зорчигч тээвэрлэлтийн баримт бичгийг үнэн зөв засваргүй бөглөх үүргийг тээвэрлэгч хүлээнэ.

3.4. Тээвэрлэлтийн баримт бичиг нь нэгдсэн байдлаар уншигдах боломжтой байна.

3.5. Хот хооронд, орон нутагт зорчих тасалбарыг санхүүгийн баримт болгон ашиглах тохиолдолд хоёр үсэг, найман оронтой тоо, сери бүхий дугаартай тасалбарыг энэхүү журмын (хавсралт 2) баталсан жишиг загварын дагуу хэвлэн олгоно.

3.6. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тээвэрлэлтийн баримт бичгийг санхүүгийн баримтын нэгэн адил үзэж, тайлан, тооцоонд ашиглаж болно.

3.7. Зорчих тасалбарыг ашиглах боломжгүй болгосон, үрэгдүүлсэн тохиолдолд олгосон байгууллагад цахим шуудан болон утсаар мэдэгдэж шийдвэрлүүлнэ.

3.8. Тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, иргэд тээвэрлэлтийн баримт бичгийг хуурамчаар үйлдэхгүй, бусдад шилжүүлэхгүй, дамжуулан худалдахгүй байх үүрэгтэй.

3.9. Улс хооронд, хот хооронд, аймаг хооронд болон орон нутгийн нийтийн зорчигч тээврийн тасалбарыг цахим сүлжээ, програм ашиглан захиалах, буцаах, аймгийн төв, хотын доторх болон хот орчмын нийтийн тээвэрт цахим тасалбар, төлбөрийн карт хэрэглэх зэрэг дэвшилтэт технологи, техникийн шийдэл нэвтрүүлэх ажлыг тээвэр зохион байгуулах эрх бүхий байгууллага хэрэгжүүлнэ.

3.10. Зорчих тасалбарыг ашиглан зорчигчдод урамшуулал, хөнгөлөлт үзүүлэх чиглэлээр төрөл бүрийн арга хэмжээ зохион байгуулж болно.

3.11. Тээвэрлэгч нь эрх бүхий албан тушаалтны шаардлагаар тээвэрлэлтийн баримт бичиг (QR код) уншуулж шалгуулна.

3.12. Байнгын давтамжтай богино зайн тээвэрлэлтэд (улс хоорондын тээвэрлэлтэд хамаарахгүй) ачааны дагалдах бичгийг нэг удаа үйлдээд олон удаа ашиглаж болно.

3.13. Ачаа тээврийн замын хуудас, ачааны дагалдах бичгийн жишиг загварыг үйл ажиллагааныхаа онцлогоос шалтгаалан өөрчлөн ашиглаж болно.

3.14. Тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага нь өдөр тутмын тээвэрлэлтийн хөдөлгөөний бүртгэл хөтлөх, хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн ашиглалт, бэлэн байдлын коэффициентийг гаргах, шугам замын хуваарийг төлөвлөх зэрэг ажил үйлчилгээтэй холбоотой баримт бичгийг дотоод хэрэгцээндээ боловсруулан ашиглана.

3.15. Олон улсын ачаа(хавсралт 10,11), зорчигч(хавсралт 12) тээврийн монголын талын зөвшөөрлийн бичгийг энэхүү журмын 13 дугаар хавсралтад заасан аргачлалын дагуу бөглөж ашиглана

Дөрөв.Тээвэрлэлттэй холбогдсон баримт бичгийг хэвлүүлэх, ашиглахад тавих хяналт

4.1. Энэхүү журмыг зөрчсөн этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2016 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдөр Дугаар А/31 Улаанбаатар хот

ЭРХ ОЛГОХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Зам, тээврийн сайдын 2016 оны “Журам батлах тухай” 90 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Авто үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоох журам”-ын 1.4 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Авто үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоох үйл ажиллагааг зохион байгуулах эрхийг нийслэлийн нутаг дэвсгэрт “Нийслэлийн тээврийн газар”-т, аймаг орон нутагт “Автотээврийн үндэсний төв” ТӨҮГ-т тус тус олгосугай.

2.Энэхүү тушаал гарсантай холбогдуулан 2016 оны 42 дугаар “Ажил үйлчилгээг хариуцуулан гүйцэтгүүлэх гэрээ”-нд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах мөн Нийслэлийн тээврийн газартай ажил, үйлчилгээг хариуцуулан гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулж, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Автотээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /С.Батболд/т үүрэг болгосугай

3.Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /Т.Гомбосүрэн/-т даалгасугай.

САЙД

Д.ГАНБАТ

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2019 оны 13 дугаар сарын 30-ны өдөр Дугаар А/390 Улаанбаатар хот

ЖИШИГ НОРМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.4 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм"-ыг 1 дүгээр, "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцлүүд"-ийг 2 дугаар, "Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлал, зөвлөмж, жишээ"-г 3 дугаар, "Автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн норм"-ыг 4 дүгээр, "Автомашины сэлбэг хэрэгслийн эдэлгээний доод хязгаарын норм"-ыг 5 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм, шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцлүүд, автомашин, түүний үндсэн агрегат, зангилаанууд, резин дугуй, зай хураагуурын эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын жишиг норм, түүнийг нэмэгдүүлэх болон хорогдуулах нөхцлүүдийг харгалзан өөрсдийн ажил үйлчилгээнийхээ онцлогт нийцүүлэн мөрдөж ажиллахыг автотээврийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, автотээврийн хэрэгсэл бүхий иргэдэд зөвлөсүгэй.

3. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан "Жишиг норм батлах тухай" Дэд бүтцийн сайдын 2004 оны 19 дүгээр тушаал, "Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайдын 2011 оны 224 дугаар тушаалыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Б.ЭНХ-АМГАЛАН

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны
390 дугаар тушаалын 3 дугаар хавсралт

Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлал, зөвлөмж, жишээ

Энэхүү аргачлал, зөвлөмж нь автомашин бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд шатахуун зарцуулалтын нэгжийн норм, хэрэгцээг төлөвлөж тодорхойлох, автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг өөрсдөө тогтоох, шатахуун зарцуулалтын нормыг нэмэгдүүлэх болон хорогдуулах, хэмжилт, сорилт хийхтэй холбогдсон үйл ажиллагааг зохицуулахад зориулагдана.

1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормын төрөл, шатахуун зарцуулалтыг тооцох аргачлал:

1.1. Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын () норм

Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг ихэвчлэн үйлдвэрлэгч тогтоох бөгөөд дасгаж хэвшүүлсэн хөдөлгүүр бүхий автомашины лабораторийн нөхцөлд, эсвэл шулуун замд автомашины бүрэн ачаалан жигд хурдаар ажиллуулан тогтоодог норм юм.

1.2. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм

Шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тогтоогдоогүй автомашины хувьд автомашины үйлдвэрлэгчийн тогтоосон шатахуун зарцуулалтын хяналтын норм болон ашиглалтын нөхцөлөөс хамаарч хяналтын зарцуулалтын өөрчлөлтийн хэмжээг илэрхийлэх коэффициентын тусламжтайгаар тооцооны аргаар тогтоож болно.

Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг (Нжишиг) хяналтын зарцуулалтын тусламжтайгаар дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$N_{\text{жишиг}} = N_{\text{хяналт}} \cdot K_{\theta} \quad [1]$$

Энд:

$N_{\text{жишиг}}$ – Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм

$N_{\text{хяналт}}$ - Шатахуун зарцуулалтын хяналтын норм, л/100 км

K_{θ} – Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициент.

Автомашины шатахуун зарцуулалтыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициентийг судалгаагаар тогтоодог бөгөөд ачаа суудлын зориулалтын ердийн автомашинд 1,2-1,3, туулах чадварыг нэмэгдүүлсэн автомашинд 1,1-1,2 байна.

Энэ аргаар тогтоосон жишиг норм нь шатахууны бодит зарцуулалтын баримжаа хэмжээг харуулах бөгөөд судалгааны, статистикийн болон сорилтын аргаар хэмжилт хийж, баталгаажуулах зайлшгүй шаардлагатай болно.

1.3. Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм

Автомашины 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтыг шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм / / гэнэ. Суудлын автомашин, автобус, чиргүүлгүй ажилласан ачааны автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн нормыг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад заагдсан хэмжээгээр тооцож болно.

Автотээврийн хэрэгсэл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах жишиг нормыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө. Өөрөөр хэлбэл автомашины үндсэн норм нь аж ахуйн нэгж байгууллагаас автомашины 100 км

сул гүйлтэд тооцон олгох шатахуун хэмжээ бөгөөд жишиг нормыг хянан бодит зарцуулалтыг үндэслэн тогтоодог.

Автомашины шатахуун зарцуулалтын бодит хэмжээг автомашины техникийн техникийн байдал хэвийн буюу автомашины шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл, гэмтэлгүй болохыг тогтоосны дараа тодорхой хугацаанд автомашины шатахуун зарцуулалтыг судалгаа хийж, статистикийн болон туршилт хэмжилтийн аргаар тогтооно.

Автомашин насжилт, элэгдэл зэрэг хүчин зүйлээс хамааралтайгаар шатахуун зарцуулалтын жишиг нормоос шатахууны бодит зарцуулалт бага зэргийн зөрүүтэй байж болох бөгөөд судалгаагаар тогтоосон бодит зарцуулалтыг автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн норм болгон мөрдөж болно.

1.4.Чиргүүлтэй ажилласан автомашины 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахууны нормыг /Нү/ дараах томъёогоор тооцно.

$$N_y = N_c + N_y + N_y G \quad [2]$$

Энд:

Н с – Чиргүүлтэй ажилласан автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн норм, л

Н ч – Чиргүүлийн нэг тонн жинд зарцуулах норм, л (бензин хөдөлгүүр 3,0 л, дизель хөдөлгүүрт 1,725 л)

G – Чиргүүлийн жин,тн

1.5.Автомашины шатахуун зарцуулалтын хэмжээ нь дараах үндсэн норм, нэмэгдлүүдээс бүрдэнэ. Үүнд:

1.5.1.Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны үндсэн норм:

- Ачааны автомашины ачаагүй явсан 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км

- Суудлын автомашин, автобусны дундаж ачаалалтай үеийн 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км

- Тусгай зориулалтын автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны хэмжээ л/100 км

1.5.2.Энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын 2, 4 дүгээр хүснэгтийн 1 дүгээр хэсэгт зааснаар ачаа тээврийн автомашины 100 тн.км тээврийн ажил гүйцэтгэхэд зарцуулах шатахууны нормыг тооцно.

1.5.3.Автомашины ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан олгох шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормын нэмэгдлүүд. Үүнд:

- Авто замын нөхцөлийн нэмэгдэл (ашиглалтын бүсийн нэмэгдэл)- Kз

- Хүйтний улирлын нэмэгдэл- Kх

- Тээврийн ажил үйлчилгээний онцлогийг тусгасан нэмэгдлүүд-Kт

2.Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцөлийг тооцох аргачлал

2.1.Хүйтний улирлын нэмэгдэл- Kх тооцох коэффициент

Монгол орны нутаг дэвсгэрийг хүйтний 3 бүсэд хуваан, бүсийн хилийг сумдын хилээр тогтоож, түүнд харьяалагдах аймаг, сум, олгох нэмэгдлийн хэмжээ, мөрдөх хугацааг энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2,1-т тусгав.

Хүйтний улиралд автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба бууруулах хувь хэмжээг () дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_x = \frac{\pm \pi}{100\%}, \quad [3]$$

Энд:

Π - хүйтний улирлын нэмэгдлийн хэмжээ, %

Автомашин үндсэн нормыг хүйтний улиралд нэмэгдүүлэх хувь хэмжээг зөвхөн тухайн бүсэд ажилласан автомашинд олгоно.

Хот хооронд болон орон нутгийн чиглэлд тээвэрлэлт хийж буй автомашин хүйтний бүс дамжин өнгөрвөл II бүсийн нэмэгдлээр тооцож олгоно.

2.2.Авто замын нөхцөлийн нэмэгдэл (ашиглалтын бүсийн нэмэгдэл)- K_3 тооцох коэффициент

Авто замын өндөршилт, хучилтын байдал, хөрсний бүтэц, нэг хавтгай дөрвөлжин км талбайд ногдох бартааг гол үзүүлэлт болгон тус орны нутаг дэвсгэрийг авто замын нөхцөлөөр бүсэд хувааж бүсийн хилийг сумдын хилээр тогтоож, энэ тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2.1.-д үзүүлэв.

Авто замын өндөршилт, далайн түвшнөөс дээш 1000-1500 метрт орших харьцангуй бага бартаатай нутгийн хөрсөн замд шатахууны үндсэн нормыг нэмэгдүүлэхгүй ба хорогдуулахгүй, далайн түвшнөөс дээш 1000-1500 метрт орших боловч нэг хавтгай дөрвөлжин км талбайд ногдох бартаа ихтэй нутагт ажиллах автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг 5%, далайн түвшнөөс дээш 1500-2000 метрт орших нутагт 10%, далайн түвшнөөс 2000 метрээс дээш орших ба элсэрхэг хөрстэй нутагт 15%-иар тус тус нэмэгдүүлж тооцно.

Автомашин шатахууны үндсэн нормыг далайн түвшнөөс дээш 500-1000 метрт орших нутгийн хөрсөн замд 5 хувь 500-1000 метрт орших хот хоорондын хатуу хучилттай замд 10 хувиар тус тус хорогдуулан тооцно.

Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба бууруулах хувь хэмжээг дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_3 = \frac{\pm \Pi}{100\%}$$

[4]

Энд:

Π – Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх ба хорогдуулах хувь /нэмэгдүүлэхэд эерэг утгыг, хорогдуулахад сөрөг утгыг хэрэглэнэ/

Авто замын нөхцөлийг тооцох дундаж коэффициент:

$$K_3 = \frac{\sum_{i=1}^n S_i K_i}{\sum_{i=1}^n S_i},$$

[5]

Энд:

K_i - бүс тус бүрийн авто замын нөхцлийн коэффициент

S_j - бүс тус бүрт автомашины явсан гүйлт, км

n - тооцоонд орсон бүсийн тоо

2.3.Тээврийн ажил үйлчилгээний онцлог, авто замын онцгой хүнд нөхцөлийг тусгасан нэмэгдлийг- K_t тооцох коэффициент

Автомашин шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх тусгай нэмэгдлийн хэмжээ, олгох нөхцөлийг энэ тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүснэгт 2,3-т үзүүлэв.

Ажил үйлчилгээний онцлог, авто замын онцгой хүнд нөхцөлөөс хамааруулж автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулагдах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх хэмжээг дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$K_{\tau} = \frac{\pm \Pi}{100\%};$$

[6]

Энд:

Π - тусгай нэмэгдлийн хэмжээ, %

1.Автомашины 100 тн.км тээврийн ажлын нормыг дараах томъёогоор тодорхойлно:

$$H_w = H_{\text{тнкм}} * \frac{w}{100};$$

[7]

Энд:

-автомашины тнкм-ийн ажилд олговол зохих шатахууны нэмэгдэл

-автомашины хөдөлгүүрээс хамааруулан 100 тн.км тээврийн ажилд олговол зохих шатахууны хэмжээ

автомашины хийсэн ажлын хэмжээ буюу бүтээл

$$W = G * S$$

[8]

Энд:

G - ачааны хэмжээ, тн

S - гүйлт, км

3.Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцон олгох аргачлал, зөвлөмж

Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцох аргачлал, заавар, зөвлөмжийг автотээврийн хэрэгсэл бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд шатахуун зарцуулалтын нэгжийн норм, хэрэгцээг төлөвлөх, тогтоох, нэмэгдүүлэх, хорогдуулах, шатахуун зарцуулалтын хэмжилт туршилт хийхэд ашиглаж болно.

Автотээврийн салбарын ажил, үйлчилгээг эрхлэхэд шатахуун, тослогооны материалын хэрэгцээг үнэн зөв тогтоох, зохистой зарцуулах, тогтоосон нормыг мөрдөж ажиллах нь чухал ач холбогдолтой юм.

Автомашины шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг хэмнэсэн тохиолдолд тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан тогтоосон нормоос шатахуун хэмнэсэн жолоочид хэмнэлтийн тодорхой хувиар шагнал олгох юмуу бусад урамшуулал үзүүлж болно. Энэхүү шагнал урамшуулал олгох журмыг тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллага гаргана.

Автомашин бүхий аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэд автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцож олгохын тулд тухайн автомашины үйлдвэрлэгчээс тогтоосон хяналтын норм, ашиглалтын нөхцөлийг тусгасан жишиг нормыг үндэс болгодог.

Энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад багтсан автомашинуудын шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг шинэчлэн тогтоохын тулд Монгол Улсын автопаркын бүтцэд 10-аас дээш тоогоор ашиглагдаж байгаа, 2007 оноос хойш үйлдвэрлэгдсэн нийтийн хэрэгцээнд ашиглагдаж байгаа автомашинуудыг сонгон авсан болно.

Шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тогтоогдоогүй марк загварын автомашины хувьд автомашины үйлдвэрлэгчийн тогтоосон хяналтын норм болон ашиглалтын нөхцөлөөс хамаарч шатахуун зарцуулалтын өөрчлөлтийн хэмжээг илэрхийлэх коэффициентын тусламжтайгаар тооцооны аргаар тогтоож болно.

(Энэхүү хавсралтын Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлалаас Томъёо [1]).

Автомашины шатахуун зарцуулалтын хяналтын нормыг (л/100 км) автомашин үйлдвэрлэгчээс тогтоож тухайн автотээврийн хэрэгслийн техникийн тодорхойлолт, ашиглалтын зааварт тусгасан байдаг. Автомашины шатахуун зарцуулалтыг ашиглалтын нөхцөлөөс хамааруулан өсгөх коэффициентыг тээврийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын /Кө/ судалгаагаар тогтоосон болно. Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэд боломжтой гэж үзвэл үндсэн нормоор нь шууд мөрдөх, эсвэл тодорхой хугацаанд тухайн автомашины шатахуун зарцуулалтад хэмжилт, туршилт явуулсны үндсэн дээр өөрийн ажил, үйлчилгээний онцлог, авто замын болон цаг агаарын нөхцөл байдалтай уялдуулан нэмэгдүүлэх ба хорогдуулах замаар үндсэн норм болгож мөрдөж болно.

Шатахуун зарцуулалтын сорил, туршилтын ажлыг гүйцэтгэхийн тулд автомашины техникийн байдлыг оношилж, шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл, гэмтэлгүй гэдгийг тогтоосон тохиолдолд сорил, туршилтын ажлыг хийж, бодит зарцуулалтыг тогтооно.

Автомашины тээврийн ажилд олгох шатахуун зарцуулалтын хэмжээ нь автомашины үндсэн норм, холбогдох нэмэгдлүүд (авто замын нөхцөлийн, хүйтний улирлын, тээврийн ажил үйлчилгээний онцлогийн г.м)-ээс бүрдэнэ.

Суудлын автомашин, автобус, ачааны такси, ахуйн тээврийн ачааны автомашин зэрэг гүйцэтгэсэн тээврийн ажлыг нь тн.км-ээр тооцох боломжгүй автомашины шатахууны нормыг дараах томъёогоор тооцно.

$$Q_n = H_V \times \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) \quad [9]$$

Энд:

K_i– автомашинд тухайн нөхцөлд олговол зохих шатахууны нэмэгдлүүд

Гүйцэтгэсэн ажлыг тн.км-ээр үнэлэх боломжтой ачааны автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг дараах томъёогоор тооцно.

$$Q_n = H_V \times \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + H_{\text{ТН.КМ}} * \frac{W}{100} \quad [10]$$

3.1.Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцох жишээ бодлого

Автомашины шатахуун зарцуулалтыг тооцохын тулд дараах дарааллыг баримтална. Үүнд:

1.Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм тооцох.

Жишээнд орж байгаа зарим тоо, үзүүлэлт нь хийсвэр бөгөөд зөвхөн аргачлалыг тодорхой болгох зорилгоор оруулсан болохыг анхаарна уу.

Жишээ 1. Аж ахуйн нэгж байгууллагын албан хэрэгцээнд ажиллах 1497 см³ хөдөлгүүрийн багтаамжтай, 2012 онд үйлдвэрлэсэн бензин хөдөлгүүр бүхий Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм нь энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад 100 км гүйлтэд 7.5 л шатахуун зарцуулахаар заасан байна.

Хэрвээ уг автомашины шатахуун зарцуулалт жишиг норм нь уг тушаалд ороогүй бол хавсралт 3-ын томъёо [1]-ыг ашиглан жишиг нормыг тооцно. Toyota Allion маркийн автомашины хяналтын нормыг 100 км гүйлтэд 6.0 л, ашиглалтын нөхцөлийн коэффициентыг суудлын автомашинд 1,1-1,2 гэсэн өгөгдлийг ашиглан жишиг нормыг тооцвол;

$$N_{\text{жишиг}} = N_{\text{хяналт}} * K_{\text{э}} = 6,0 * 1,2 = 7,2 \approx 7,5 \text{ л}$$

2. Автомашины жишиг нормыг тодорхой хугацаанд хянан автомашины үндсэн нормыг тогтоож мөрдөх.

Автомашины үндсэн норм нь тухайн автомашинд мөрдөх норм бөгөөд жишиг нормыг хянан үзэж бодит зарцуулалтыг үндэслэн жишиг нормыг бага зэрэг нэмэгдүүлэх эсвэл хорогдуулж тогтоож болно

Жишээ 2. Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад орон нутгийн замд 100 км гүйлтэд 7,5 л, Улаанбаатар хотын хөдөлгөөний эрчим ихтэй замд 9,0 л зарцуулахаар заасан бөгөөд Улаанбаатар хотын авто замын ачаалал буюу хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдлийг тооцсон норм байна.

Уг автомашины жишиг нормыг хянаж үндсэн норм болгон мөрдөхийн тулд тухайн байгууллага тодорхой хугацаанд шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийнэ.

Toyota Allion маркийн автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг тогтоох зорилгоор байгууллагаас 1 сарын хугацаанд шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийсэн бөгөөд судалгааны үр дүнгээр уг автомашин орон нутгийн замд 100 км гүйлтэд 8,0 л шатахуун зарцуулсан байна. Иймд автомашины шатахууны бодит зарцуулалтыг үндэслэн Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн нормыг 100 км гүйлтэд 8,0 л-ээр тогтоон байгууллагын даргын тушаалаар баталгаажуулан мөрдсөн байна.

Зөвлөмж

Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг хянахдаа шатахуун зарцуулалтын судалгааг статистик болон туршилт хэмжилтийн аргыг ашиглан хийж автомашины бодит хэмжээг тогтоох шаардлагатай болно.

Шатахуун зарцуулалтын судалгааг хийхэд анхаарах шаардлагатай асуудлууд: Үүнд:

- Автомашины техникийн байдлыг оношлох, шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл гэмтэлгүй болохыг тогтоох. Хэрвээ шатахуун зарцуулалтад нөлөөлөх эвдрэл гэмтэл байгаа тохиолдолд шатахуун зарцуулалтын судалгааг явуулахгүй.
- Туршилт хэмжилтийн ажлыг явуулах зам, зай, хугацааг сонгох, туршилтыг ижил нөхцөлд хэд хэдэн удаагийн давтамжтай явуулж шатахуун зарцуулалтын бодит хэмжээг үндэслэлтэй тогтоох.
- Хэмжилтийн үед гарах нөлөөллийг хянах. Тухайлбал туршилтын үед жолоочийн зүгээс шатахуун зарцуулалтыг нэмэгдүүлэх үйлдэл гарч байгаа эсэх, туршилт явуулж байх үед техникийн байдал хэвийн байгаа эсэх, шатахууны хэмжилтийг нарийвчлалтай, алдаагүй байхаар авах зэрэг бодит зарцуулалтыг үнэн зөв гаргахыг тулд судалгаа, туршилт явуулж байгаа ажилтнаас ихээхэн зүйл хамаардаг. Мөн үндсэн норм нь ямар нэгэн нэмэгдэл тооцоогүй норм байдаг тул туршилтыг хүйтний улиралд явуулсан эсэх, авто замын болон тээврийн ажил үйлчилгээнээс хамааралтай нэмэгдлүүд орсон эсэхийг нягтлан тооцох шаардлагатай болдог.

3. Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх нөхцөлүүдийг тогтоож олговол зохих шатахууныг тооцох.

Автомашины үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх нөхцөлүүдээс бүх автомашинд заавал тооцох шатахуун зарцуулалтын нэмэгдэл нь хүйтний улирлын нэмэгдэл

юм. Өөрөөр хэлбэл автомашин нь дулааны болон хүйтний улиралд мөрдөх шатахуун нормтой байна.

Жишээ 3 Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн нормыг жишээ 2-т 100 км гүйлтэд 7,5 л, уг автомашин Улаанбаатар хотод ажиллах гэсэн өгөгдлийг үндэслэн уг автомашины хүйтний улирлын шатахуун зарцуулалтыг тооцон үзүүлэе.

Жишээнд өгсөн өгөгдлөөс уг автомашинд шатахуун зарцуулалтын ямар нэмэгдлүүдийг тооцох боломжтойг тодорхойлъё.

1.Автомашины үндсэн норм $H_y = 8.0 \text{ л} / 100 \text{ км}$

2.Уг автомашин Улаанбаатар хотын замд ажиллах бөгөөд авто замын хөдөлгөөний эрчим/түгжрэл/-ийн нэмэгдлийг энэхүү тушаалын 1 дүгээр хавсралтад тооцсон бөгөөд 100 км гүйлтэд 9,0 л байхаар заасан байна. Жишээнд авч байгаа Toyota Allion маркийн автомашины үндсэн норм нь жишиг нормоос зөрүүтэй буюу 8,0 л-ээр тогтоогдсон тул энэхүү тушаалын 2 дугаарын хавсралтын 2,3-т заасан хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдлийг тогтоосон үндсэн норм дээр тооцно.3.Хүйтний улиралд ажиллах нормыг тооцох. Уг тушаалын 2 дугаар хавсралтын хүйтний улирлын нэмэгдлийн хувь хэмжээг харуулсан хүснэгтээс Улаанбаатар хот нь хүйтний 2 дугаар бүсэд хамаарахаас гадна хүйтний хэмээс хамааруулан тооцох хувь хэмжээ нь 10 дугаар сарын 15-наас 11 дүгээр сарын 15, 2 дугаар сарын 16-наас 4 дүгээр сарын 10 хүртэл 10% , 11 дүгээр сарын 16-наас 2 дугаар сарын 15 хүртэл 20%-иар тогтоосон байна.

Автомашины шатахуун зарцуулалтын нэмэгдлүүдийг тооцох коэффициент;

1.Улаанбаатар хотын авто замын хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдэл;

$$K_r = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{20\%}{100\%} = 0.2$$

2.Хүйтний улирлын нэмэгдэл ;

$$K_x = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{10\%}{100\%} = 0.1 ;$$

$$K_x = \frac{\pm \Pi}{100\%} = \frac{20\%}{100\%} = 0.2 ;$$

Томьёо 9 нь Автомашинд олговол зохих шатахууны хэмжээг тооцно.

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i)$$

Дээрх томьёогоор уг автомашины 100 км гүйлт дэх үндсэн нормыг хөдөлгөөний эрчмийн нэмэгдэл, хүйтний улирлын 2 дугаар бүсийн 10 хувийн нэмэгдлээр нэмэгдүүлэн тооцвол;

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = H_y * \frac{S}{100} (1 + K_r + K_x) = 8,0 * \frac{100}{100} (1 + 0.2 + 0.1) = 10,4 \text{ л}$$

Хүйтний улирлын 2 дугаар бүсийн 20 хувийн нэмэгдлийг тооцвол;

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} * (\sum_{i=1}^n K_i) = 8,0 \text{ л} * \frac{100}{100} (1+0,2+0,2) = 11,2 \text{ л} / 100 \text{ км}$$

Жишээ 4 Хүйтний улиралд Улаанбаатар – Зуун мод – Улаанбаатар чиглэлийн 86 км замд ажилладаг Аэро сити 540 маркийн автобусны шатахуун нормыг тодорхойлбол;

Өгөгдсөн нь $H_y = 29.5$ л, $S = 86$ км, $K_t = 0$, $K_z = 0$

1.10 дугаар сарын 15-наас 11 дүгээр сарын 15, 2 дугаар сарын 16-наас 4 дүгээр сарын 10 хүртэл 10%-иар тооцвол;

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = 29,5 * \frac{86}{100} (1 + 0.1) = 27,91 \approx 30,0 \text{ л/86км}$$

2.11 дүгээр сарын 16-наас 2 дугаар сарын 15 хүртэл 20%-иар тооцвол;

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} * (1 + \sum_{i=1}^n K_i) = 29,5 * \frac{86}{100} (1 + 0.2) = 30,44 \approx 31,0 \text{ л/86км}$$

$$Q_n = H_y * () = 29,5 * () = 30,44 \approx 31,0 \text{ л/86км}$$

Жишээ 5 Хүйтний улиралд /1 дүгээр сарын 15-ны өдөр/ Улаанбаатар хотоос Архангай аймгийн Цэцэрлэг сум хүртэл 3 тн ачаатай явах Mitsubishi Canter маркийн автомашины олговол зохих шатахуун зарцуулалтыг тооцвол;

Өгөгдсөн: $H_y = 12.7 \approx 13,0$ л, $S = 470$ км, $K_t = 0$, $K_z = 0$, $K_x = 0,2$

$$W = G * S = 470 \text{ км} * 3 \text{ тн} = 1410 \text{ тн.км}$$

Энэхүү тушаалын 2 дугаар хавсралтын 2,4-т Дизель түлшээр ажилладаг автомашины 100 тн.км тээврийн ажил тутамд 1,725 л шатахуун олгохоор заасан буюу $H_{тн.км} = 1.725$ л байна.

Дээрх өгөгдлийг үндэслэн томъёо 10-р уг автомашинд олгох шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцвол;

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + H_{тн.км} * \frac{W}{100} = 13.0 \text{ л} * \frac{470}{100} * (1 + 0.2) + 1.725 * \frac{1410}{100} = 97.64 \approx 98,0 \text{ л}$$

Жишээ 6 Дулаан улиралд North Benz загварын ачааны автомашин А маркийн чиргүүлтэй /чиргүүлийн жин 4 тн/ 350 км замд 40 тн-ийн ачааг тээвэрлэх эд олгох шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцъё.

Өгөгдсөн нь: $H_c = 35.0$ л, $S = 350$ км, $K_t = 0$, $K_z = 0$, $K_x = 0$, $H_{тн.км} = 1,725$ л, $G = 4$ тн гэсэн өгөгдлөөс эхлээд уг автомашины чиргүүлтэй ажилласан 100 км сул гүйлтэд зарцуулах шатахууныг хэмжээг тооцвол;

$$H_y = H_c + H_q * G = 35.0 \text{ л} + 1,725 * 4 = 41.9 \approx 50 \text{ л/100 км}$$

$$Q_n = H_y * \frac{S}{100} (1 + \sum_{i=1}^n K_i) + H_{тн.км} * \frac{W}{100} = 50 \text{ л} * \frac{350}{100} * 1 + 1,725 * \frac{350 * 40}{100} = 416,5 \text{ л}$$

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2019 оны 390 дүгээр тушаалын 4 дүгээр хавсралт

АВТОМАШИНЫ ЭДЭЛГЭЭНИЙ НӨӨЦИЙН ДООД ХЯЗГААР БУЮУ ГҮЙЛТИЙН НОРМ

4.1.Аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэд нь автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын буюу гүйлтийн нормыг үйлдвэрлэгчийн болон судалгааны үндсэн дээр тогтоосон автомашины эдэлгээний гүйлтийн доод хязгаарыг үндэс болгон өөрсдөө тогтоож мөрдөнө.

4.2.Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг ашиглалтын бүс, тээвэрлэлтийн нөхцөл, ачааллаас хамааруулан доорх хувиар хорогдуулан тооцож болно.

4.2.1.Авто замын нөхцөлөөс хамааруулж автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг бууруулах хувь хэмжээ:

№	Авто замын нөхцөл, ердийн хөрсөн зам	Бууруулах хувь хэмжээ
1	Баян-Өлгий, Увс, Хөвсгөл, Завхан, Ховд, Говь-Алтай аймгийн нутагт	10,0
2	Өмнөговь, Архангай, Булган, Сэлэнгэ аймгийн нутагт	5,0
3	Ашиглалтын хүнд нөхцөлд (уулнаас мод цагаалах, тариан талбайд ажиллах, замгүй газраар хайгуулын ажилд явах, уул уурхайн карьерт ажиллах зэрэг нөхцөлүүд орно)	15,0

4.2.2.Автомашины төрөл ачааллаас хамааруулж автомашины эдэлгээний гүйлтийн нормыг бууруулах хувь хэмжээ:

№	Автомашины төрөл, ачаалал	Бууруулах хувь хэмжээ
1	Хоёр голт чиргүүлтэй ажиллавал	15,0
2	Хоёр голт, хоёр чиргүүлтэй ажиллавал	25,0
3	Зүтгэгч автомашин	20,0
4	Өөрөө буулгагч автомашин	15,0
5	Тусгай зориулалтын автомашин	5,0
6	Эмнэлгийн түргэн тусламжийн үйлчилгээний зориулалтын автомашин	25,0
7	Цагдаагийн байгууллагын тусгай үүрэг чиглэлийн автомашин	20,0

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2020 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдөр Дугаар А/24 Улаанбаатар хот

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР АЧАА, ЗОРЧИГЧ ТЭЭВЭРЛЭХ

ДҮРЭМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2, Автотээврийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 2 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх дүрмийг 1 дүгээр хавсралтаар, зорчигч тээвэрлэх дүрмийг 2 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.
2. Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм шинэчлэн батлагдсантай холбогдуулан "Дүрэм батлах тухай" Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын 2009 оны 201 дүгээр тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Б.ЭНХ-АМГАЛАН

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2020 оны А/24 дүгээр тушаалын
нэгдүгээр хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Ачаа тээвэрлэх дүрмийн зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт автотээврийн хэрэгслийг ашиглан ачаа тээврийн ажил, үйлчилгээ эрхэлж буй аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн /цаашид “тээвэрлэгч” гэх/ ачаа тээврийн үйлчилгээг хэрэглэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн /цаашид “ачаа илгээгч” гэх/-ий хүлээх үүргийг тодорхойлж, түүнтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэр гүйцэтгэж байгаа гадаадын иргэн, хуулийн этгээдэд энэхүү дүрэм нэгэн адил үйлчилнэ.

1.3. Энэхүү дүрэм байлдааны тусгай зориулалттай болон дотоодын цэрэг, мөрдөх алба, цагдаа, тагнуул, зэвсэгт хүчин, хилийн цэрэг, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх, онцгой байдлын байгууллага зэрэг хойшлуулшгүй албан үүрэг гүйцэтгэдэг автотээврийн хэрэгсэл болон үйлдвэрлэлийн дотоод үйл ажиллагаанд хамааралтай /уул уурхайн, үйлдвэрийн талбай зэрэг газар/ технологийн тээвэрт хамаарахгүй.

1.4. Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон тээврийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах орон нутгийн автотээврийн байгууллага нь автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого, Автотээврийн тухай хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан дүрэм, журам, стандартын хэрэгжилтийг хангуулан, тээвэрлэлтийг зохицуулан зохион байгуулж, хяналт тавих эрх бүхий байгууллагуудын ажлын харилцан уялдааг хангана.

Хоёр. Ачаа тээвэрлэлт

2.1. Ачаа тээврийн үйлчилгээ нь тээврийн эрэлт хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн ачааны чанар, бүрэн бүтэн байдлыг алдагдуулахгүйгээр, цаг хугацаанд нь аюулгүй тээвэрлэхэд чиглэгдэнэ.

2.2. Ачаа тээврийн үйлчилгээнд зөвхөн Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрхлэн удирддаг ачаа тээвэр, логистикийн мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдож, харилцан мэдээлэл солилцох бололцоотой мэдээллийн систем, програм хангамж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг ашиглах ба эдгээр нь нэгдсэн нэр, дугаар, таних тэмдэг, бүртгэл мэдээлэл, агуулга бүхий мэдээллийн сан бүрдүүлж, тээвэрлэлттэй холбоотой баримт бичгийг боловсруулах, цахим сүлжээнд байршуулах, хэрэглэгчийг холбох, тохируулах зэргээр үйлчилгээний хүртээмжтэй, тэгш байдлыг хангаж ажиллана. *ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар өөрчилсөн.*

2.3. Ачаа тээврийн үйл ажиллагааг логистикийн төв болон ачааны терминалаар дамжуулан зохион байгуулна.

2.4. Ачаа тээврийн үйл ажиллагааг Иргэний хууль, Автотээврийн тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн тээвэрлэлтийн гэрээний үндсэн дээр эрхэлнэ.

2.5. Аюултай ачаа, овор ихтэй, урт, хүнд ачаа, хүнсний түргэн гэмтэх, эмзэг бүтээгдэхүүнийг энэхүү дүрэм болон “Автотээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журам”-ын дагуу тээвэрлэнэ.

2.6. “Аюултай ачаа. Ангилал. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 4978:2000 стандартын 5.2-т заасан аюултай ачааг тээвэрлэхдээ холбогдох хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн актуудад заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

2.7. Автотээврийн хэрэгслийн оврын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандартаар тогтоосноос хэтэрсэн тохиолдолд тухайн аймаг, нийслэлийн замын цагдаагийн алба болон авто зам хариуцагч байгууллагатай тээврийн замнал, цагийн хуваарийг тохиролцож баталгаажуулсан байх бөгөөд “Овор ихтэй ачааны тээвэрлэлтэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5345:2011 стандарт болон бусад эрх зүйн баримт бичгийн дагуу тээвэрлэнэ.

2.8. Хүнсний түргэн гэмтэх, эмзэг бүтээгдэхүүнийг “Хүнсний түргэн муудах, эмзэг бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5343:2011” стандартаар тогтоосон шаардлага болон үйлдвэрлэгчээс тээвэрлэлтийн явцад мөрдүүлэхээр тогтоосон горим, эрүүл ахуйн дэглэмийг баримтлан тээвэрлэнэ.

2.9. Тээвэр зуучийн үйл ажиллагааг “Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ” MNS 5346:2017 стандартын дагуу гүйцэтгэнэ.

2.10. Улс хоорондын ачаа тээвэрлэлтийг холбогдох олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу гүйцэтгэнэ.

2.11. Ачаа тээвэрлэлтийн хөлсийг тогтоохдоо автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас тогтоосон жишиг тарифийг үндэслэн оролцогч талууд гэрээгээр тогтооно.

2.12. Малыг “Автотээврийн хэрэгслээр мал, амьтан тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага MNS 6688:2017” стандартын дагуу зориулалтын болон тусгайлан тоногдсон автотээврийн хэрэгслээр тээвэрлэнэ.

2.13. Улсын хэмжээнд нэгдсэн зохион байгуулалттайгаар хийгдэх тээвэрлэлтийг захиалагч байгууллага нь шаардагдах автотээврийн хэрэгслийн хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлсны үндсэн дээр тээвэрлэгч аж ахуйн нэгжүүдэд мэдээлэн тэдгээрийг чөлөөтэй өрсөлдүүлэн оролцуулах зарчмыг баримтална.

2.14. Тээвэрлэгч нь ачааны шинж чанар, овор хэмжээ, тээвэрлэлтийн нөхцөл, тээвэрлэлтэд тавих шаардлага, тоо хэмжээ зэргээс хамааруулж тухайн төрөл, ангиллын ачаанд тохирсон хөдлөх бүрэлдэхүүний зориулалт, төрлийг сонгож тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

2.15. Задрах боломжгүй ачаа тээвэрлэх автотээврийн хэрэгслийн бүх жин нь “Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 4598:2020 стандартаар тогтоосон хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд Авто замын судалгаа, шинжилгээ хөгжлийн асуудал эрхэлсэн байгууллагаас зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр уг стандартын 14.7-д заасан тэнхлэг дээрх ачааллыг хэтрүүлэхгүйгээр тээвэрлэлт гүйцэтгэж болно. Тээвэрлэлтэд Автотээврийн хяналтын улсын байцаагч тухайн чиглэлийн авто зам хариуцагч байгууллагатай хамтран хяналт тавина. *ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар өөрчилсөн.*

2.16. Улс хоорондын байнгын ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэх тээвэрлэгч аж ахуйн нэгжийн автотээврийн хэрэгслийн тоо нь “Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ. MNS 5346:2017” стандартын “С” зэрэглэлээс доошгүй байна. *Энэ заалтыг ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар хассан/.*

Улс хоорондын байнгын ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэх тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж нь 10-аас доошгүй тээврийн хэрэгсэлтэй байна. /Энэ заалтыг ЗТХС-ын 2022 оны А/113-р тушаалаар өөрчилсөн ба 2022 оны 12 сарын 31-ний өдрийг хүртэл дагаж мөрдөнө/.

2.17. Хүнсний түргэн гэмтэх, эмзэг бүтээгдэхүүн тээвэрлэх, түүнчлэн Монгол Улсад урьд нь ашиглагдаж байгаагүй тусгай зориулалтын автотээврийн хэрэгсэл ашиглан улс хоорондын байнгын ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэх тохиолдолд энэхүү дүрмийн 2.18-д заасан стандартын “D” зэрэглэлтэй байж болно.

2.18. Соёлын биет өвийг Монгол Улсын Засгийн газраас баталсан холбогдох журмын дагуу тээвэрлэнэ.

2.19. Хүнсний түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг бусад төрлийн химийн, хортой бодис болон бараа, материалтай хамт нэг чингэлэг, тэвшинд тээвэрлэхийг хориглоно.

2.20. Ачаа тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааны үндсэн дараалал, зохион байгуулалтын зураглалыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага баталж, мөрдүүлнэ. ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар нэмсэн.

Гурав. Логистикийн төв, ачааны терминал

3.1. Логистикийн төв, ачааны терминалын үйлчилгээ эрхлэх байгууллага нь нутаг дэвсгэрийн холбогдох байгууллагад тогтоосон журмын дагуу бүртгүүлж, улсын бүртгэлийн гэрчилгээ авсан байна.

3.2. Логистикийн төв, ачааны терминал нь өмчийн ямар ч хэлбэрийн /төрийн, хувийн хэвшлийн, гадаадын г.м./ байж болох бөгөөд тээвэр зуучийн болон агуулахын нэгдмэл үйлчилгээ үзүүлэх зориулалтаар байгуулагдсан тээвэр-агуулахын аж ахуйн бие даасан цогцолбор байна.

3.3. Улс хоорондын ачааны холимог терминал нь ачааг цуглуулах, хүлээн авах, хадгалах, боловсруулах, түгээх, ачиж буулгах, мэдээлэл цуглуулах, дамжуулах ба солилцох, даатгал, гаалийн бүрдүүлэлт хийх зэрэг нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлэх дотоод бүтэцтэй байна.

3.4. Логистикийн төв нь “Тээвэр. Логистик ба үйлчилгээ. Ачаа тээвэрлэлтийн гинжин хэлхээ. Карго тээврийн үйлчилгээ үзүүлэх дүрэм MNS EN 13876”, ачааны терминал нь “Ачааны терминал. Ангилал. Нийтлэг шаардлага MNS 5832:2007” стандартад заасан шаардлагад нийцсэн байна.

3.5. Ачааны терминалын үйлчилгээ үзүүлэх барилга байгууламж нь Монгол Улсын Засгийн газрын баталсан барилга байгууламжийн ашиглалтын дүрмийн шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

3.6. Энэхүү дүрмээр зохицуулаагүй иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хоорондын харилцаанд үүсэх бусад асуудлыг хамтын ажиллагааны гэрээгээр зохицуулна.

3.7. Логистикийн төв, ачааны терминал нь тээвэрлэгдэж буй ачааны нэр төрөл, тоо хэмжээг Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрхлэн удирддаг ачаа тээвэр, логистикийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлж, холбогдох байгууллагыг статистик тоон мэдээллээр хангана. ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар өөрчилсөн.

3.8. Логистикийн төв, ачааны терминал болон ачаа илгээгч нь ачаа барааг стандартад заасан даац, оврын хэмжээгээр тээврийн хэрэгсэлд ачуулах, хяналт тавих үүргийг хүлээнэ.

Дөрөв. Ачаа илгээгч, хүлээн авагчийн эрх, үүрэг

Ачаа илгээгчийн эрх, үүрэг

- 4.1.1.Тээвэрлэх ачааны төрөл, тээвэрлэлтийн горимд автотээврийн хэрэгслийг нийцүүлэх талаар тээвэрлэгчээс шаардах;
- 4.1.2.Гэрээнд заасан хугацаанд тухайн ачааны төрөлд тохирсон автотээврийн хэрэгслийг бэлэн байлгахыг тээвэрлэгчээс шаардах;
- 4.1.3. Тээвэрлэж буй ачааны онцлогоос хамаарч тээвэрлэгчид санамж, зөвлөгөө өгөх;
- 4.1.4. Автотээврийн хэрэгсэл нь ачааны онцлог, төрөлд тохирохгүй бол тээвэрлүүлэхээс татгалзах;
- 4.1.5. Тээвэрлэх явцад ачааны бүрэн бүтэн байдал, чанар нь алдагдахгүй байх нөхцөлийг ханган сав баглаа, боодлыг сайтар шалган ачааг тээвэрлэлтэд урьдчилан бэлтгэх;
- 4.1.6. Ачааны баглаа, боодол, сав, бэхэлгээ, битүүмжлэл /лац/, хаяг, шошгыг холбогдох стандарт, техникийн нөхцөлийн дагуу хийх;
- 4.1.7. Ачааны дагалдах бичгийг үнэн зөв бүрдүүлэх;
- 4.1.8. Гэрээгээр ачааг ачих, буулгах үүрэг хүлээсэн бол шаардагдах машин механизм, ажиллах хүчийг бэлэн байлгах;
- 4.1.9. Ачааг чингэлгээр тээвэрлэх бол чингэлгийн тэвшний талбайд тэгш хэмтэй тэнцүү байрлуулж ачуулах;
- 4.1.10. Хайрцаг, сав, баглаа, боодол бүхий ачаанд тус бүрд нь тоо, жингийн хэмжээг тавьсан байх;
- 4.1.11. Гэрээнд заасан бол тээврийн хөлс төлөх;
- 4.1.12.Тээвэрлэх ачааг гэрээнд заасан газар, хугацаанд бэлэн байлгах;
- 4.1.13. Аюултай ачаа тээвэрлүүлэх бол ачааны ангилал, аюулын зэрэглэл, ачаа илгээгч, хүлээн авагчийн талаарх үнэн зөв мэдээллээр тээвэрлэгчийг хангаж, шаардлагатай баримтуудыг бүрдүүлэн жолоочид өгөх;
- 4.1.14. Хүлээн авагчийн гэрээ, захиалгагүй ачааг тээвэрлүүлсэн тохиолдолд түүнээс үүдэн гарах хохирлыг хариуцах.
- 4.2.Ачаа хүлээн авагчийн эрх, үүрэг
- 4.2.1.Тээвэрлэгчээс ачаа буулгах цагийг баримтлахыг шаардах;
- 4.2.2.Тээвэрлэлтийн буруугаас гэмтсэн ачааг бүхэлд нь болон хэсэгчилсэн байдлаар хүлээн авахаас татгалзах;
- 4.2.3. Гэрээний үүргээ биелүүлээгүй бол буруутай этгээдээс хохирлоо нэхэмжлэх;
- 4.2.4. Ирсэн ачааны ломбо, бүрэн бүтэн байдлыг шалгах;
- 4.2.5. Уяа, холбоос, бэхэлгээг тайлж ачааг буулган ачааны дагалдах бичигтэй тулгаж хүлээн авах;
- 4.2.6. Ачааны дагалдах бичигт хүлээн авсан тухай тэмдэглэл хийж гарын үсэг, тэмдгээр баталгаажуулах;
- 4.2.7. Ачаа хүлээж авсан тухай ачааны дагалдах бичигт тэмдэглэл хийж өөрт 1 хувийг үлдээн, жолоочид үлдсэн хувийг өгнө. Жолооч нь дагалдах бичгийн 1 хувийг тээвэрлэлтийн тооцоонд замын хуудасны хамт өгнө;
- 4.2.8. Автомашины тэвшийг цэвэрлэх, шаардлагатай тохиолдолд ариутгах;
- 4.2.9. Тээвэрлүүлэгч нь ачааг дараах байдлаар хүлээн авч, хүлээлгэж өгнө.
- Үүнд:
- 4.2.9.1. Стандартын сав баглаа, боодол, хайрцаг багцалсан ачааг түүний шошгод заасан тоо ширхэг, жингийн хэмжээ, эзлэхүүнээр;

- 4.2.9.2. Задгай ачааг газар дээр нь хэмжиж тогтоосон жингийн хэмжээгээр;
- 4.2.9.3. Газар дээр нь жин, хэмжээг тогтоох боломжгүй, стандартын сав, баглаа боодолгүй ачааг тээвэрлүүлэгчтэй тохиролцсон хэмжээгээр;
- 4.2.9.4. Гэрээний дагуу тээвэрлэж ирсэн ачааг хүлээн авагч нь саадгүй хүлээн авна.
- 4.2.9.5. Ачааны лац, баглаа, боодол, хайрцаг, сав гэмтсэн жин, хэмжээ нь дагалдах бичигт заасан хэмжээнээс зөрсөн болон гэмтсэн бол актын дагуу хүлээн авна.
- 4.2.10. Ачаа буулгах газрыг өөрчлөх зайлшгүй шаардлага гарвал ачаа илгээгч, тээвэрлэгчид мэдэгдэж холбогдох арга хэмжээ авахуулах ба үүнтэй холбогдон гарах зардлыг бүрэн хариуцна.
- 4.2.11. Ачааг буулгасны дараа автомашины тэвш, чингэлгийг цэвэрлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд ариутгал хийнэ.
- 4.2.12. Тээвэрлэгч болон тээвэрлүүлэгч нь гэрээний хариуцлагыг тооцохдоо гэрээ дүгнэсэн баримтыг үндэслэх ба тохиролцоонд хүрч чадаагүй нөхцөлд холбогдох хууль, хяналтын байгууллагад хандаж асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Тав. Тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх, үүрэг
- 5.1. Тээвэрлэлтийн гэрээний асуудлаар хууль ёсны шаардлага тавих, гомдлоо тавьж шийдвэрлүүлэх;
- 5.2. Тээвэрлэлтэд гарсан хүндрэл бэрхшээлийн талаар тухай бүр холбогдох байгууллагад мэдэгдэж шаардлагатай туслалцаа авах;
- 5.3. Тээвэр зохион байгуулалтын чиглэлээр санал гаргах, түүнд оролцох;
- 5.4. Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төв болон орон нутгийн байгууллагаас хууль, эрх зүйн зөвлөгөө авах;
- 5.5. Ачааг зориулалтын автотээврийн хэрэгслээр тогтоосон хугацаанд хүлээн авах газарт нь чанар байдлыг алдагдуулахгүй бүрэн бүтэн хүргэх;
- 5.6. Ачаа илгээгч, ачаа хүлээн авагчид өөрийн хүчин чадал, тээвэрлэлтийн үнэ хөлс зэрэг автотээврийн үйлчилгээтэй холбогдсон үнэн зөв мэдээлэл өгөх;
- 5.7. Стандартын шаардлага хангасан автотээврийн хэрэгслийг гэрээнд заасан хугацаанд бэлэн байлгах;
- 5.8. Тээвэрлэлтийн талаарх мэдээллээ тухайн орон нутгийн, эсхүл тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулсан автотээврийн байгууллагад сар бүр үнэн зөв гаргаж өгнө. Мэдээлэл нь цахим болон бусад хэлбэрээр байж болно;
- 5.9. Шалгах механик нь автомашины техникийн бүрэн бүтэн байдалд үзлэг хийж, хяналт тавин замын хуудас баталгаажуулан олгох;
- 5.10. Стандартын шаардлагад нийцсэн техникийн үйлчилгээ, засварын байр, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан байх;
- 5.11. Автотээврийн хэрэгслийг хадгалах зориулалтын зогсоол, талбайтай байх;
- 5.12. Авто инженер, механик, мэргэшсэн жолооч, засварчнаар хангагдсан байх;
- 5.13. Техник технологи ашиглан хуульд заасны дагуу жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимыг мөрдүүлэх, хяналт тавих;
- 5.14. Жолоочийн ажил, амралтын горимыг хянах төхөөрөмж суурилуулах, мөн засвар үйлчилгээний ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.
- 5.15. Жолоочийн мэдлэг мэргэшлийг дээшлүүлэх чиглэлээр сургалтын төлөвлөгөө гарган давтан сургах үйл ажиллагааг зохион байгуулах;
- 5.16. Тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээг зөвхөн тухайн ангиллын мэргэшсэн жолоочоор гүйцэтгүүлэх;
- 5.17. Тээвэрлэлттэй холбоотой баримт бичгийн бүрдүүлэлтийг хийж, анхан шатны бүртгэл хөтлөх;

5.18. Улс хоорондын байнгын ачаа тээвэр, аюултай ачаа тээвэрлэхдээ автотээврийн хэрэгсэл нь байршил тогтоох хяналтын төхөөрөмжөөр тоноглогдож, тээврийн зохион байгуулалт, зохицуулалтын үйл ажиллагаа хариуцан ажиллаж буй байгууллагын хөдөлгөөний удирдлага хяналтын төвд холбогдсон байна.

5.19. Авто замын байгууллагаас авто зам, гүүрийг автотээврийн хэрэгсэл зорчиход саадгүй байлгахыг шаардах.

5.20. Тээвэрлэгч нь ачааны шинж чанар, овор хэмжээ, тээвэрлэлтийн нөхцөл, тээвэрлэлтэд тавих шаардлага, тоо хэмжээ зэргээс хамааруулж тухайн төрөл, ангиллын ачаанд тохирсон зориулалтын тээврийн хэрэгслийг сонгож тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

5.21. Байгалийн гамшиг болон хүн, малын гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх, гал түймэр унтраах, улсын аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хойшлуулшгүй ажилд автотээврийн хэрэгслийг тогтоосон хугацаанд хурдан шуурхай гаргаж өгөх

5.22. Авто зам, гүүрийн ашиглалтын нөхцөл хангаагүйгээс учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр нэхэмжлэх эрхтэй.

Зургаа. Тээвэрлэгч-жолоочийн эрх, үүрэг

6.1. Тээвэрлэгч-жолооч нь дараах тохиолдолд ачааг тээвэрлэхээс татгалзах эрхтэй.

6.1.1. Сав, баглаа, боодол нь тээвэрлэлтийн шаардлага хангахааргүй бол;

6.1.2. Ачаа нь тухайн автотээврийн хэрэгслийн үйлдвэрээс тогтоосон даацаас хэтэрсэн тохиолдолд;

6.1.3. Тухайн тээвэрлэлтийн чиглэлд авто замын хөдөлгөөнийг түр зогсоосон, хязгаарласан;

6.1.4. Ачаа илгээгч нь тээвэрлэлтийн болон бусад дагалдах баримт бичгүүдийг бүрэн бүрдүүлж өгөөгүй.

6.2. Жолоочийн хөдөлмөр, амралтын горимыг мөрдөх;

6.3. Ачааны онцлог, авто замын нөхцөлд тохирсон тохиромжтой хурдыг замын хөдөлгөөний дүрэмд зааснаас хэтрүүлэхгүйгээр сонгон явах;

6.4. Ажилд гарахын өмнө эмчийн үзлэгт заавал хамрагдаж замын хуудаст зохих тэмдэглэгээг хийлгэх;

6.5. Ачааг өөрийн буруугаас өөр газарт буулгасан бол уг ачааг өөрийн зардлаар зохих газарт нь хүргэж өгөх;

6.6. Ачааг ачихдаа сайтар бэхлэх, задгай ачаа тээвэрлэхдээ унаж, гээгдэхээс хамгаалсан бүтээлэг хэрэглэх;

6.7. Ачаа нь замын хөдөлгөөний болон тээвэрлэлтийн аюулгүй байдалд нөлөөлөхгүй, автотээврийн хэрэгсэлд эвдрэл, гэмтэл учруулахгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх талаар тээвэрлүүлэгчээс шаардах;

6.8. Ачааг хүлээн авсан, хүлээлгэн өгсөн тухайгаа ачааны дагалдах бичигт тэмдэглүүлэх;

6.9. Хөдөлгөөний явцад ачааны байдал нь тээвэрлэлтийн шаардлага хангахгүй байдал илэрвэл ачаа илгээгчид нэн даруй мэдэгдэж холбогдох зөвлөгөөг авах;

6.10. Ачааг хүлээн авснаас хойш хүлээн авагчид хүлээлгэн өгөх хүртэл буюу тээвэрлэлтийн явцад ачааны бүрэн бүтэн байдал, хадгалалт хамгаалалтыг бүрэн хариуцах;

6.11. Гэрээнд заасан цаг, хугацаанд ачааг дагалдах бичигт заасан газарт газарт хүргэх ба ачааг хүлээн авагч нь буулгах газрыг өөрчилсөн тохиолдолд тээвэрлэгч нь энэ тухай ачаа илгээгчид мэдэгдэх ба үүнтэй холбоотой гарах зардлыг буруутай этгээд хариуцна;

6.12. Гэрээнд тодорхой тусгасан бол ачааг ачих, буулгах үйл ажиллагаанд оролцох;

6.13. Авто зам, замын байгууламж, автотээврийн хэрэгслийн даацыг хэтрүүлэхгүй байх;

6.14. Автотээврийн хэрэгслийг зогсоохдоо зөвхөн зориулалтын зогсоол, талбайд байрлуулах;

6.15. Тогтоосон тээвэрлэлтийн чиглэлийг зөрчихгүй байх;

6.16. Тээвэрлэгч-жолооч нь хэмжээ, шинж чанараараа бусад ачаанд нөлөөлөхгүй, автомашинд ачиж байрлуулах боломжтой бүрэн бүтэн сав, баглаа, боодолтой ачааг хүлээн авч тээвэрлэнэ;

6.17. Эрх бүхий байгууллагын хяналт шалгалтын ажилтны шаардлагаар тээвэрлэлт саатсан тохиолдолд энэ талаар замын хуудсанд хяналт шалгалт хийсэн албан тушаалтнаар тэмдэглэл хийлгэж, баталгаажуулна.

Долоо. Ачаа тээвэрлэлтийн баримт бичиг

7.1. Ачаа тээвэрлэлтийн үндсэн баримт бичиг нь ачааны дагалдах бичиг байна.

7.1.1. Ачаа тээвэрлэлтийн гэрээг Иргэний хуульд заасны дагуу ачааны дагалдах бичгийн хэлбэрээр байгуулна.

7.1.2. Ачааны дагалдах бичгийг бүрдүүлснээр тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулагдсанд тооцно.

7.1.3. Дагалдах бичиг нь бараа бүтээгдэхүүний шилжилт хөдөлгөөнийг тооцох, ачаа тээврийн байгууллагын ажлын үр дүн, гүйцэтгэлийг тооцоход ашиглагдана.

7.1.4. Ачаа тээвэрлэлтийн гэрээ /ачааны дагалдах бичиг/ нь Иргэний хуулийн 387 дугаар зүйлд заасан агуулгыг багтаасан байна.

7.1.5. Ачааны дагалдах бичиг гэдэгт тээвэрлэж буй ачааны талаарх зайлшгүй шаардлагатай мэдээллийг агуулсан, тухайн ачааг тодорхойлох боломжтой баримт бичгийг ойлгоно

7.1.6. Ачааны шинж чанар, онцлогоос хамаарч ачааны дагалдах бичиг нь хэлбэрийн хувьд, тоон мэдээллийг агуулсан, ачааны чанар байдлыг тодорхойлсон, төлбөр тооцооны зориулалттай болон дээрх бүх мэдээллийг агуулсан бүрэн цогц хэлбэртэй байж болно.

7.1.7. Тээвэрлэж буй ачааны тухай мэдээллийг агуулсан байгууллагын орлого, зарлагын баримт, гаалийн манифест зэрэг баримт бичгүүд нь ачааны дагалдах бичигтэй нэгэн адил хүчинтэй.

7.1.8. Тээвэрлэгч нь тээвэрлэлт гүйцэтгэх тутамдаа тээвэрлэж буй ачааны талаарх мэдээллийг агуулсан дагалдах бичгийг авч явах үүрэгтэй.

7.1.9. Ачааны дагалдах бичигт талууд гарын үсэг зурж баталгаажуулсан байна.

7.2. Замын хуудас нь автотээврийн байгууллагын анхан шатны бүртгэлийн үндсэн баримт бичиг бөгөөд дагалдах бичгийн хамт тухайн автотээврийн хэрэгслийн ажлын гүйцэтгэл, ашиглалтын норм, цалин хөлс тооцоход ашиглагдана.

7.3. Дараах баримт бичгүүдийн бүрдэл бүхий жолоочид тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж нь замын хуудас олгож ажилд гаргана. Үүнд:

7.3.1. Тухайн ангилалд тохирох жолоодох эрхийн хүчин төгөлдөр үнэмлэхтэй байх;

7.3.2. Хуульд заасан тохиолдолд мэргэшсэн жолоочийн үнэмлэх;

- 7.3.3. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ;
- 7.3.4. Автотээврийн хэрэгслийн албан татвар төлсөн тухай нотолгоо;
- 7.3.5. Техникийн хяналтын үзлэгт орж тэнцсэн байх
- 7.3.6. Жолоочийн хариуцлагын даатгалд даатгуулсан байх
- 7.3.7. Шаардлагатай тохиолдолд автотээврийн хэрэгслийн болон ачааны даатгал.
- 7.3.8. Хүнд болон овор ихтэй ачаа тээвэрлэх бол тухайн чиглэлийн авто замаар явах зөвшөөрөл
- 7.3.9. Хүнсний түргэн гэмтэх эмзэг бүтээгдэхүүн тээвэрлэх бол тухайн автотээврийн хэрэгсэл шаардлага хангаж буй тухай мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт
- 7.3.10. Мал тээвэрлэх тохиолдолд мал эмнэлгийн бичиг
- 7.3.11. Ургамлын хорио, цээрийн гэрчилгээ
- Улс хоорондын болон дамжин өнгөрөх тээвэрлэлт гүйцэтгэх тээвэрлэгч нь дээр дурдсан баримт бичгүүдээс гадна дараах баримт бичгүүдийг нэмэлтээр бүрдүүлсэн байвал зохино. Үүнд:
- 7.3.12. Улс хоорондын болон дамжин өнгөрөх тээвэрлэлт хийх тохиолдолд олон улсын гэрээ хэлэлцээрээр зохицуулагдсан зөвшөөрлийн бичиг
- 7.3.13. Тодорхой дулаан болон хүйтний тохируулга шаардагдах ачаа тээвэрлэж яваа бол температурын хэмжээг тодорхой цагуудад бүртгэл хөтөлнө.
- 7.3.14. Ачааны дагалдах бичиг /Засгийн газар хоорондын автотээврийн хэлэлцээрээр харилцан тохирсон бол/
Тухайн ачааны онцлогтой хамааралтай эрүүл ахуйн, хорио цээрийн, гаалийн болон бусад технологийн баримт бичгүүд
- Найм. Улс хоорондын болон дамжин өнгөрөх ачаа тээвэрлэлт
- 8.1. Олон улсын болон дамжин өнгөрөх ачаа тээвэрлэлтийг холбогдох олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу тээвэрлэлт гүйцэтгэх зөвшөөрлийн бичгийн үндсэн дээр гүйцэтгэнэ.
- 8.2. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх тээвэрлэлтийг зөвхөн олон улсын чанартай хилийн боомтоор гүйцэтгэнэ.
- 8.3. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх ачаа, бараа нь гааль болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөгдөх бөгөөд тээврийн статистик тоон мэдээллийн сан үүсгэх зорилгоор ачааны төрөл, тоо хэмжээг гаалийн байгууллагад заавал бүртгүүлнэ.
- 8.4. Эрх бүхий байгууллага нь шаардлагатай тохиолдолд Засгийн газар хоорондын автотээврийн хэлэлцээрийн хүрээнд зөвшөөрлийн бичгийн хуваарилалтыг улирлаар болон хилийн боомт бүрээр батлах бөгөөд эрх олгогдсон байгууллага нь батлагдсан хуваарийн дагуу зөвшөөрлийн бичгийг олгоно.
- 8.5. Олон улсын хэмжээнд ачаа барааг ТИР карней ашиглан тээвэрлэх автотээврийн хэрэгсэл нь тухайн харилцааг зохицуулдаг олон улсын конвенцийн нөхцөл шаардлагыг хангасан байна.
- 8.6. ачаатай буюу ачаагүй яваа автотээврийн хэрэгслийн овор, хэмжээ, жин хэтэрсэн болон аюултай ачаа тээвэрлэх үед тээвэрлэгч нь олон улсын гэрээ хэлэлцээрийн дагуу хэлэлцэн тохирогч нөгөө талын эрх бүхий байгууллагаас зөвшөөрөл авна. Энэхүү зөвшөөрөлд автотээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний замналыг тогтоосон бол уг заасан замналаар тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.
- 8.7. Үйл ажиллагаа нь ачаа тээврийн үйлчилгээ эрхлэх чиглэлээр мэргэшсэн, санхүүгийн хувьд чадамжтай, аж ахуйн нэгж, байгууллага улс хоорондын

тээвэрлэлт гүйцэтгэнэ; /энэ заалтын зарим хэсгийг ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар хассан/.

Үйл ажиллагаа нь ачаа тээврийн үйлчилгээ эрхлэх чиглэлээр мэргэшсэн, санхүүгийн хувьд чадамжтай аж ахуйн нэгж улс хоорондын ачаа тээвэрлэлт гүйцэтгэнэ. /Энэ заалтыг ЗТХС-ын 2022 оны А/113-р тушаалаар өөрчилсөн ба 2022 оны 12 сарын 31-ний өдрийг хүртэл дагаж мөрдөнө/.

Ес. Дотоодын ачаа тээвэрлэлт.

9.1. Дотоодын ачаа тээвэрлэлтэд хот хоорондын, хотын доторх болон хот орчмын, орон нутгийн ачаа тээвэрлэлт хамаарна.

9.2. Дотоодын ачаа тээвэрлэлтийг үйл ажиллагаа нь ачаа тээврийн үйлчилгээний чиглэлээр мэргэшсэн, автотээврийн асуудал эрхэлсэн холбогдох байгууллагын бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэлтэй тээвэрлэгч гүйцэтгэнэ.

9.3. Хот хоорондын болон хотын доторх ачаа тээврийн үйлчилгээ нь нэгдсэн зохион байгуулалттай байна.

9.4. Хот хоорондын ачаа тээврийн үйлчилгээ нь нэгдсэн мэдээллийн сан, сүлжээг/ачаа тээврийн агент/-ээр дамжин захиалгын дагуу явагдана.

9.5. Хот хоорондын ачаа тээврийн үйлчилгээг зуучлагчийн оролцоотойгоор гүйцэтгэж болно.

9.6. Хот доторх болон хот орчмын ачаа тээврийн үйлчилгээнд байгалийн шатдаг хий, цахилгаанаар ажилладаг, эсхүл автомашинаас ялгарах хорт бодисыг шүүх шүүлтүүр бүхий байгаль орчинд ээлтэй автотээврийн хэрэгсэл ашиглана.

9.7. Хотын доторх болон хот орчмын нутаг дэвсгэрт ачаа тээврийн үйлчилгээ эрхлэх тээвэрлэгч нь автотээврийн асуудал эрхэлсэн нутгийн захиргааны байгууллагаас тээвэрлэлт гүйцэтгэх авто замын чиглэл, хугацааг агуулсан холбогдох зөвшөөрлийг авсан байна.

9.8. Тээвэрлэгч нь тээвэрлэлтийн гүйцэтгэлийн талаарх үнэн зөв мэдээллийг улирал тутам автотээврийн асуудал эрхэлсэн нутгийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ.

Арав. Үнэ зарласан ачаа тээвэрлэх

10.1. Ачаа илгээгч нь үнэ зарласан ачааг тээвэрлүүлж болно.

10.2. Үнэ зарласан ачааг тээвэрлэлтэд хүлээлгэн өгөхдөө түүний үнийг тодорхой мэдүүлэх үүрэгтэй.

10.3. Үнэ зарласан ачаанд:

10.3.1. Үнэт металл, чулуу болон тэдгээрээр хийсэн бүтээгдэхүүн

10.3.2. Эртний эдлэл, урлаг, уран сайхны ховор бүтээл

10.3.3. Видео, аудио багаж хэрэгсэл

10.3.4. Цахим тооцоолон бодох, хувилах, олшруулах техник хэрэгсэл

10.3.5. Туршилтын загварын машин, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл

10.3.6. Ахуйн хэрэгцээний эд зүйлс зэргийг хамааруулж болно.

10.4. Үнийг худалдааны байгууллагын баримтаар, харилцан тохиролцооноор, ижил төрлийн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнэлгээ зэргийг харгалзан тогтооно.

10.5. Үнэ зарласан ачааг тээвэрлэхдээ тээвэрлэгч нь ачаа илгээгчтэй тохиролцож гэрээ байгуулсны үндсэн дээр тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ. Тээвэрлэлтийн нөхцөл, хөлс болон бусад шаардлагуудыг гэрээгээр зохицуулна.

Арван нэг. Хувь хүний ачаа, барааг тээвэрлэх

11.1. Хувь хүний ачаа, барааг Иргэний хууль болон Автотээврийн тухай хуульд заасны дагуу гэрээний үндсэн дээр тээвэрлэнэ.

11.2. Тээвэрлэгч нь хувь хүний ачаа, барааг тээвэрлэхдээ тээвэрлэгчийн хүсэлтээр ачааг боож баглах, шошгожуулах, ачих, буулгах, тогтоосон хаягийн дагуу ачааг хүргэх зэрэг иж бүрэн үйлчилгээг үзүүлж болно.

11.3. Ачаа, барааг хүргэх хугацааг ачаа хүлээн авагчтай тохиролцож тогтооно.

11.4. Хувь хүний дэлгүүрээс худалдан авсан ачаа, бараа нь эвдэрсэн, ямар нэгэн доголдолтой бол тээвэрлэгч барааг шинээр сольж өгөхийг худалдааны байгууллагаас шаардах, сольж өгөөгүй тохиолдолд тухайн иргэнд мэдэгдэж, ачаа, барааг тээвэрлэхээс татгалзаж болно.

11.5. Гэрийн тэжээвэр мал, амьтан, түүнчлэн амьтны гаралтай түүхий эд тээвэрлүүлэх тохиолдолд холбогдох байгууллагын эрүүл ахуйн бичгийг тээвэрлэгчид үзүүлнэ.

11.6. Хэрэв хувь хүний ачаа, барааг тээвэрлэх авто зам нь шаардлага хангахгүй тохиолдолд тээвэрлэлт гүйцэтгэхээс татгалзах эрхтэй.

Арван хоёр. Тээвэрлэлтийн даатгал

12.1. Тээвэрлэгч нь зорчигч болон гуравдагч этгээдийн амь нас, эрүүл мэнд, ачаа тээшинд учирч болзошгүй хохирлыг арилгах зорилгоор Иргэний хууль, Даатгалын тухай хууль, Жолоочийн даатгалын тухай хууль, Автотээврийн тухай хуульд нийцүүлсэн гэрээг даатгалын байгууллагатай урьдчилан байгуулж ажиллана.

12.2. Тээвэрлэгч нь өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр жолоочийн даатгалд заавал даатгуулж тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа явуулна.

12.3. Тээвэрлэгч нь зам тээврийн осолд холбогдсон үед цагдаагийн байгууллага болон жолоочийн даатгалын шуурхай албанд мэдэгдэх үүрэгтэй.

12.4. Тээвэрлэгч нь шаардлагатай тохиолдолд ачааны даатгалд даатгуулсан байна.

Арван гурав. Бусад зүйл

13.1. Ачаа тээвэрлэх дүрмийн хэрэгжилтэд автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон орон нутгийн байгууллагууд, Монгол Улсын бусад хууль тогтоомжоор зөвшөөрөгдсөн бусад төрийн байгууллагууд хяналт тавьж ажиллана.

13.2. Энэхүү дүрмийн заалтыг зөрчсөн этгээдэд Зөрчлийн тухай хуулийн дагуу эрх бүхий этгээд хариуцлага тооцно.

13.3. Энэхүү дүрэмд дурдсан хууль тогтоомж, стандартын хамгийн сүүлд батлагдсан хувилбарыг мөрдөнө.

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2020 А/24 дүгээр тушаалын
хоёрдугаар хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР ЗОРЧИГЧ ТЭЭВЭРЛЭХ ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг зүйл

1.1. Зорилго, үйлчлэх хүрээ

1.1.1 Энэхүү дүрмийн зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр автотээврийн хэрэгслээр зорчигч, зорчигчийн тээш, шуудан, илгээмжийн тээврийн ажил, үйлчилгээг аюулгүй, шуурхай зохицуулж, зохион байгуулахад оршино.

1.1.2. Энэ дүрмээр Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр автотээврийн хэрэгслээр зорчигч тээврийн ажил, үйлчилгээг зохицуулж, зохион байгуулах эрх олгогдсон байгууллага /цаашид “эрх олгогдсон байгууллага” гэх/, үйлчилгээ эрхэлж буй аж ахуйн нэгж, байгууллага /цаашид “тээвэрлэгч” гэх/, тээврийн үйлчилгээг хэрэглэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн /цаашид “тээвэрлүүлэгч” гэх/-д тавигдах шаардлага, хүлээх үүргийг тодорхойлж, түүнтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.

1.1.3. Олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт автотээврийн хэрэгслээр зорчигч тээврийн үйлчилгээ эрхэлж буй гадаад улсын хуулийн этгээд, иргэн энэхүү дүрмийг дагаж мөрдөнө.

1.1.4. Энэхүү дүрэмд тусгагдсан нэр томъёо нь Иргэний хууль, Автотээврийн тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Шуудангийн тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль болон бусад эрх зүйн актуудад нийцсэн байна.

Хоёр. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний ангилал

2.1. Зорчигч тээврийн үйлчилгээг дараах байдлаар ангилна.

2.1.1. зорчигчийн тогтмол тээвэр;

2.1.2. зорчигчийн тогтмол бус тээвэр.

2.2. Зорчигчийн тогтмол тээвэр гэж эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон үйлчилгээний чиглэл, замнал, цагийн хуваарийн дагуу хийгдэж байгаа нийтийн тээврийн үйлчилгээ, зорчигчийн тогтмол бус тээвэр гэж тогтмол тээвэрлэлтээс бусад зорчигч тээврийн үйлчилгээ хамаарна.

Гурав. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний зохицуулалт

3.1. Зорчигч тээврийн төлөвлөлт:

3.1.1. зорчигч тээврийн үйлчилгээг зорчигчийн эрэлт хэрэгцээ, дэд бүтэц, орон сууцны хороолол болон үйлдвэр, үйлчилгээний газруудын байршлаас хамааруулан бусад төрлийн тээврийн үйлчилгээтэй уялдуулан шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, судалгааны арга аргачлалын (зорчигч урсгалын хэмжээ, техник ашиглалтын үзүүлэлт, зардал, үр ашгийн тооцоог.м) дагуу төлөвлөх ба төлөвлөлтөд олон улсын жишигт нийцсэн програм хангамж, техник технологийг ашиглана.

3.1.2. Улс хооронд, хотын доторх болон хот орчмын зорчигч тээврийн үйлчилгээг стандартын шаардлагад нийцсэн зориулалтын их болон дунд багтаамжийн автобусаар, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг иргэдийн зорчих эрэлт хэрэгцээ, шаардлагыг харгалзан их, дунд, бага багтаамжийн автобусаар үзүүлнэ. *ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар өөрчилсөн.*

3.1.3. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн, хотын доторх болон хот орчим, аймгийн төвийн нийтийн тээврийн, таксийн болон бусад захиалгат,

дуудлагын үйлчилгээг зөвхөн Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрхлэн удирддаг зорчигч тээвэр, логистикийн мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдож, харилцан мэдээлэл солилцох бололцоотой мэдээллийн систем, програм хангамж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг ашиглан зохион байгуулна. *ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар нэмсэн.*

3.2. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний чиглэл ба цагийн хуваарь:

3.2.1. энэхүү дүрмийн 3.1-д заасан төлөвлөлтөд үндэслэн зорчигч тээврийн үйлчилгээний батлагдсан замнал, үйлчилгээний цагийн хуваарийн дагуу тээвэрлэнэ.

3.2.2. зорчигчийн тогтмол тээвэрт 3.1-д заасан тооцоо судалгааг хийж, тээвэрлэлтийн эрэлт, хэрэгцээг тооцолгүйгээр цагийн давтамж, тээвэрлэгчийг шинээр нэмэхгүй.

3.2.3. зорчигчийн тогтмол тээврийн үйлчилгээний цагийн хуваарийг улирлын, баяр ёслолын, амралтын өдрүүдээр ялган нийтэд мэдээлнэ. Зорчигчийн тогтмол тээврийн үйлчилгээний цагийн хуваарийг тээвэрлэлт эхлэхээс өмнө болон улс, хот хооронд, орон нутгийн чиглэлийн хуваарьт өөрчлөлт орохоор бол 10-аас доошгүй хоногийн өмнө, хотын доторх болон хот орчмын чиглэлийн хуваарьт өөрчлөлт орохоор бол 3-аас доошгүй хоногийн өмнө зорчигчдод мэдээлсэн байна.

3.3. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээвэр:

3.3.1. улс хоорондын зорчигчдын тогтмол тээврийн үйлчилгээг Олон улсын гэрээ, Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн хүрээнд оролцогч талуудын эрх бүхий байгууллагуудын хэлэлцэн тохиролцсон тээврийн замнал, тээвэрлэлтийн датамж, цагийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.3.2. улс хоорондын зорчигчдын тогтмол бус тээврийн үйлчилгээг Олон улсын гэрээ, Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн хүрээнд оролцогч талуудын эрх бүхий байгууллагуудын хэлэлцэн тохиролцсон тээврийн маршрутын дагуу гүйцэтгэнэ.

3.3.3. хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг батлагдсан замнал, цагийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.3.4. Тухайн чиглэлд зорчигч урсгалын хэмжээ нэмэгдсэн тохиолдолд энэхүү журмын 3.1-т заасан тооцоо судалгааг үндэслэн, эрх ашиг нь хөндөгдөх байгууллагуудтай харилцан зөвшилцсөний үндсэн дээр цагийн давтамжид өөрчлөлт оруулж болно. *ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар өөрчилсөн.*

3.3.5. тээвэрлэлтийн эрэлт хэрэгцээнд үндэслэн цагийн давтамжийг нэмэгдүүлсэн нь уг чиглэлд тээвэрлэгчийг шинээр нэмэх үндэслэл болохгүй.

3.3.6. тээвэрлэгч нь тухайн чиглэлийн тээвэрлэлтийн эрэлт хэрэгцээг бүрэн хангаж чадахгүйг хууль тогтоомжийн хүрээнд үндэслэлтэй тогтоосон бол тус чиглэлд тээвэрлэгчийг шинээр нэмэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

3.3.7. улс хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч нь хот хоорондын болон орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг эрхэлсэн ажлын туршлагатай байна. *ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар зарим хэсгийг хассан.*

3.3.8. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний зогсоол, бүртгэлийн цэгүүдэд тасалбар түгээврийг /цахим болон бусад/ ажиллуулах ба автобусны ирэх, явах үйлчилгээний цагийн хуваарь, тээш тээвэрлэлтийн тариф, энэхүү дүрмийн зарим гол заалтыг зорчигчдод үзэгдэх газар байрлуулна.

3.3.9. тээвэрлэлтийн явцад жолооч зорчих тасалбарыг олгож болох ба ийм тохиолдолд хамгийн ойр хүрэх тасалбар түгээврийн газарт мэдээлж, тасалбарыг бичүүлэн зорчигчид олгоно.

3.3.10. зорчигч тээврийн үйлчилгээг эрхлэхдээ зорчих замд түр бууж амрах, авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламж, автобуудал, бүртгэлийн цэгүүдэд бүртгүүлнэ.

3.3.11. тээвэрлэлтийн туршид байгаль орчинд сөрөг үр дагавар учруулахгүй байх ба энэ талаар тээвэрлэгчийн зүгээс зорчигчдод мэдээлэх ба сурталчлан таниулна.

3.3.12. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг 600 километрээс дээш зайд болон шөнийн цагаар тээвэрлэлт гүйцэтгэх шаардлага гарсан тохиолдолд ээлжийн жолоочтой гүйцэтгүүлэх эсвэл өртөөчилсөн байдлаар зохион байгуулна.

3.4. Хотын доторх ба хот орчим, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээвэр:

3.4.1. хотын доторх болон хот орчмын, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээврийн үйлчилгээг хотын ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөтэй уялдуулан тээврийн эрэлт хэрэгцээг үндэслэн зорчигч урсгалын хэмжээ, тухайн зорчих хэсгийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний эрчим, дэд бүтцийг судлан үзсэний үндсэн дээр төлөвлөнө.

3.4.2. хотын доторх ба хот орчим, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээврийн үйлчилгээг батлагдсан замнал, үйлчилгээний цагийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.4.3. хотын доторх болон хот орчим, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээврийн үйлчилгээнд 30 хүртэл хоног болон улирлын хугацаатай цахим төлбөрийн картыг урьдчилан авч болно. Энэ тохиолдолд хөнгөлөлтийг эдлэх ба хөнгөлөлтийн хувийг эрх олгогдсон байгууллагатай хийсэн гэрээгээр тогтооно.

3.4.4. хотын доторх болон хот орчим, аймгийн төвийн дотор нийтийн тээврийн автобусны зогсоолд үйлчилгээний цагийн хуваарийг зорчигчдод харагдахуйцаар байрлуулна.

3.4.5. тээврийн эрэлт хэрэгцээнд үндэслэн хотын доторх болон хот орчимд шөнийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг үзүүлэх ба тогтоосон замнал, үйлчилгээний цагийн хуваарийн дагуу зохион байгуулна.

3.5. Таксийн үйлчилгээ:

3.5.1.Тээвэрлэгч нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

3.5.1.1.“Таксийн үйлчилгээ. Ерөнхий шаардлага” MNS5122:2013 Монгол Улсын стандартад тавигдах шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

3.5.1.2. такси үйлчилгээ нь тогтоосон чиглэл, цагийн хуваарь харгалзахгүй, зөвхөн хотын дотор, хот орчимд, мөн аймаг, сумдын төвд үйлчилнэ.

3.5.1.3. таксийн үйлчилгээ эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллага нь эрх олгогдсон байгууллагатай хийсэн тээвэрлэлтийн гэрээний дагуу зорчигчдод үйлчилнэ.

3.5.1.4. таксийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгсэл нь зөвхөн тухайн үйлчилгээг эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллагын өөрийн нь өмчлөлд байх бөгөөд Монгол Улсын тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн нэгдсэн системд бүртгэлтэй байна.

3.5.1.5. таксийн үйлчилгээний захиалгыг дуудлагын төвөөр дамжуулан авч, үйлчилнэ. Таксийн үйлчилгээний дуудлагын төв нь дангаар буюу тээвэрлэгч байгууллагыг түшиглэн ажиллуулж болно.

3.5.2.Таксийн үйлчилгээний дуудлагын төв нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

3.5.2.1.эрх олгогдсон байгууллагатай гэрээ байгуулан ажиллана.

3.5.2.2. эрх олгогдсон байгууллагатай таксийн үйлчилгээ эрхлэх гэрээ байгуулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага болон дуудлагын жолоочоор ажиллах иргэнтэй гэрээ байгуулан ажиллана.

3.5.2.3. эрх олгогдсон байгууллагатай таксийн үйлчилгээ эрхлэх гэрээ байгуулаагүй, Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрхлэн удирддаг зорчигч тээвэр, логистикийн мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдож, харилцан мэдээлэл солилцох бололцоотой мэдээллийн систем, програм хангамж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг ашиглаагүй, эсхүл таксийн үйлчилгээг хууль бусаар зохион байгуулж буй этгээдэд үйлчлэхгүй. *ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар өөрчилсөн.*

3.5.2.4. дуудлагын төвийн үйлчилгээний 80 хувьд нь таксийн үйлчилгээний дуудлагыг хүлээн авч жолооч, хэрэглэгчдэд хүргэх ба үлдсэн 20 хувьд нь хүргэлтийн үйлчилгээ, дуудлагын жолоочийн үйлчилгээг эрхэлнэ.

3.5.2.5. дуудлагын төв нь лавлах үйлчилгээ эрхлэхгүй.

3.5.2.6. дуудлагын үйлчилгээг хүлээн авах, мэдээлэх олон улсын жишигт нийцсэн харилцаа холбоо, мэдээлэл технологийн тоног төхөөрөмж, програм хангамжтай байх ба үйлчилгээ явуулах байртай байна.

3.5.2.7. дуудлагын төвд дуудлага хүлээн авах, жолооч, үйлчүүлэгчтэй харилцах үүрэг бүхий дуудлага хүлээн авагч нар ажиллана. Дуудлага хүлээн авагч нь захиалгыг хүлээн авч, жолоочид очих газрын байршил, цаг хугацааг тодорхой өгсний дараа үйлчлүүлэгчид мэдэгдэнэ. Мөн цахимаар дуудлагын үйлчилгээг хүлээн авна.

3.5.2.8. дуудлагын үйлчилгээнд ашиглаж буй програм хангамжийн талаарх мэдээллийг эрх бүхий байгууллагатай хийсэн гэрээнд нарийвчлан тусгаж, програм хангамжийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хамгаалан ажиллана.

3.5.2.9. таксийн үйлчилгээнд Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрхлэн удирддаг зорчигч тээвэр, логистикийн мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдож, харилцан мэдээлэл солилцох бололцоотой хэд хэдэн мэдээллийн систем, програм хангамж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийг ашиглаж болох ба эдгээрийг таксийн үйлчилгээний нэгдсэн удирдлага, хяналт, зохицуулалтын дор хэрэгжүүлнэ. *ЗТХС-ын 2021 оны А/124-р тушаалаар өөрчилсөн.*

3.5.3. такси үйлчилгээний тээврийн хэрэгслийн тоолуурт заасан заалт, баримтыг үндэслэн зорчигч нь үйлчилгээний хөлсийг төлөх бөгөөд тээш тээвэрлэсний хөлсийг давхардуулан төлөхгүй.

3.5.4. такси дуудлагын хүлээлгийн хугацаа, төлбөр нь тоолуурын заалтаар гарах бөгөөд төлбөрийг заалтын дагуу зорчигч төлнө. Хүлээлгийн хугацааны төлбөр нь 1 километр зорчих төлбөрөөс бага байна.

3.5.5.таксийн үйлчилгээний жолооч нь дараах үүргийг хүлээнэ:

3.5.5.1. үйлчилгээний явцад зорчигч болон түүний тээшийн аюулгүй байдлыг ханган ажиллана.

3.5.5.2. зорчигчийг хүргэхдээ аль болох дөт замыг сонгон явна.

3.5.5.3. таксийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгсэлд зорчигчийн хаясан, гэсэн эд зүйлийг зорчигчид өөрт нь эсвэл таксийн үйлчилгээний дуудлагын төвд хүлээлгэн өгнө.

3.5.5.4. дуудлагын жолоочийн үйлчилгээ эрхлэх иргэн нь таксийн үйлчилгээний дуудлагын төвд бүртгэлтэй байна.

3.6. Жуулчин тээврийн үйлчилгээ:

3.6.1. Жуулчин тээврийн үйлчилгээ эрхлэх иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага нь эрх олгогдсон байгууллагатай тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулснаар жуулчин тээвэрлэлтийн үйлчилгээг зохион байгуулна.

3.6.2. Жуулчин тээврийн үйлчилгээ эрхлэх аж ахуйн нэгж байгууллага нь “Жуулчны автотээврийн үйлчилгээ. Ерөнхий шаардлага” MNS 5231:2003 Монгол Улсын үндэсний стандартад тавигдах шаардлагыг бүрэн хангасан байна

3.6.3. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан Аялал жуулчлалын байгууллагын ангилал тогтоох журмын дагуу ангилал тогтоолгосон байгууллага нь жуулчин тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

3.6.4. Жуулчин тээврийн үйлчилгээг жуулчдын аяллын хөтөлбөрийн дагуу гүйцэтгэнэ.

3.6.5. Жуулчин тээврийн үйлчилгээ эрхэлж буй аж ахуйн нэгж, байгууллага нь дараах нэмэлт шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

3.6.5.1. эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон ангиллын хүрээнд тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

3.6.5.2. аялал жуулчлалын байгууллагын захиалга, гадаадын жуулчны хүсэлтээр автотээврийн хэрэгслийг сонгож, үйлчилгээг авахыг хүссэн тохиолдолд тээвэрлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнтэй гэрээ байгуулсан байна.

3.6.5.3. тээвэрлэлтийн явцад байнгын мэдээлэл, холбоотой ажиллах, техникийн түргэн тусламжийн үйлчилгээ үзүүлэх ажлыг шуурхай зохион байгуулна;

3.6.5.4. тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс тээвэрлэлт гүйцэтгэх тээврийн хэрэгсэл болон жолоочийн бэлэн байдлыг шалгасан баримтыг бүрдүүлэх, аяллын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг өгнө.

3.6.6. Жуулчин тээврийн үйлчилгээнд ажиллах жолооч нь дараах үүргийг хүлээнэ:

3.6.6.1. гадаад хэлний зохих мэдлэгтэй байх ба эмнэлгийн анхан шатны тусламж үзүүлэх мэдлэг, чадвартай байна.

3.6.6.2. жуулчдыг суудалдаа бүрэн суусны дараа аялал эхлэхээс өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгыг хөтөчийн тусламжтайгаар өгнө.

3.6.6.3. жуулчдад аяллын дагуух газар, нутгийн мэдээлэл, аяллын замын талаар холбогдох мэдээллийг өгнө.

3.6.6.4. жуулчин тээвэрт хөтөчгүйгээр тээвэрлэлт гүйцэтгэхгүй.

3.6.6.5. шөнийн цаг /22:00-06:00/-аар тээвэрлэлт эрхлэхгүй.

3.6.6.6. хил дамнан хийх зорилготой жуулчин тээвэрлэлтийн үйлчилгээг олон улсын гэрээ, хэлэлцээрт заасны дагуу эрхэлнэ.

3.6.6.7. жуулчин тээврийн үйлчилгээг батлагдсан замнал, цагийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэж, дамжин өнгөрөх хяналтын цэгүүдэд бүртгүүлнэ.

3.7. Хүүхэд тээвэрлэх үйлчилгээ:

3.7.1. Хүүхэд тээвэрлэх үйлчилгээ эрхлэх аж ахуйн нэгж байгууллага нь хүүхдийг тээвэрлэх тээвэрлэлтийн чиглэл, чиглэлийн зураглал, автотээврийн хэрэгслийн тоо, улсын дугаар, жолоочийн нэр, байгууллагын үйл ажиллагааны

товч танилцуулга зэргийг бүрдүүлэн эрх олгогдсон байгууллагад албан хүсэлтээ тавьж, бүртгүүлнэ.

3.7.2. Хүүхэд тээвэрлэх үйлчилгээг Иргэний хуулийн 35 дугаар бүлгийн 381 дүгээр зүйлд заасны дагуу тээвэрлэлтийн гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгэнэ.

3.7.3. Хүүхэд тээвэрлэх үйлчилгээ эрхлэх аж ахуйн нэгж байгууллага нь “Хүүхэд тээвэрлэх автобус. Автобус ба үйлчилгээнд тавих шаардлага” MNS 6440:2014 стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

3.7.4. Хүүхдийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас гаргасан зааврын дагуу хүүхэд тээвэрлэлтийн үед ажиллах зохион байгуулагч, туслах зохион байгуулагч, хүүхэд болон эцэг, эх, асран хамгаалагчийн үүрэг, тавигдах шаардлагыг хангана. Ерөнхий боловсролын тусгай дунд сургуулийн хүүхдийн автобусанд тавигдах нэмэлт шаардлагыг тээвэрлэлтийн гэрээнд тусгасан байна.

3.7.5. Тээвэрлэлтийн явцад хүүхдүүдэд зөвлөмж, зааварчилгаа өгөх, хяналт тавих, хүүхдэд туслах үүрэг бүхий насанд хүрсэн хүн ажиллана.

3.7.6. Хүүхэд тээвэрлэх үйлчилгээнд ажиллах жолооч нь дараах үүргийг хүлээнэ:

3.7.6.1. тээвэрлэлтийн гэрээгээр тогтоосон чиглэл, чиглэлийн дагуух зогсоол болон цагийн хуваарийн дагуу тээвэрлэлтийг гүйцэтгэнэ.

3.7.6.2. хөдөлгөөнд оролцох үед техникийн эвдрэл саатал гарсан тохиолдолд нэн даруй холбогдох байгууллагад мэдэгдэж, дараагийн автобус иртэл хүүхдийг автобуснаас буулгахгүй байна.

3.7.6.3. хөдөлгөөн эхлэхийн өмнө тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлын зааварчилгаа өгөх, хүүхэд болон зохион байгуулагчийн үүргийг танилцуулах, жолооч, зохион байгуулагч нар хүүхэд автобуснаас суух, буух үед хяналт тавьж ажиллана.

3.7.6.4. хүүхэд тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл дотор замналын зураг болон бусад санамжуудыг зохих стандартын дагуу бичиж байрлуулсан байх ба уг автобусаар зөвхөн хүүхэд тээвэрлэнэ.

3.8. Ажилчдыг тээвэрлэх үйлчилгээ ба бусад захиалгат үйлчилгээ:

3.8.1. Хотын дотор ажилчдыг тээвэрлэх үйлчилгээг эрхлэхдээ тээвэрлэлтийн чиглэл, чиглэлийн зураглал, автотээврийн хэрэгслийн тоо, улсын дугаар, жолоочийн нэр, байгууллагын үйл ажиллагааны товч танилцуулга зэргийг бүрдүүлэн эрх олгогдсон байгууллагад албан хүсэлтээ тавьж, бүртгүүлнэ.

3.8.2. Хот хоорондод ажилчдын болон захиалгат үйлчилгээг хүсэлт гаргасан байгууллагатай байгуулсан гэрээний дагуу замын хуудастай эрхлэх ба дамжин өнгөрөх автотээврийн бүртгэлийн цэгт бүртгүүлж, тээвэрлэлт гүйцэтгэнэ.

3.8.3. Ажилчдыг тээвэрлэх үйлчилгээ ба бусад захиалгат үйлчилгээг эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллага нь зорчигч тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулах эрх олгогдсон байгууллагатай хийсэн тээвэрлэлтийн гэрээний дагуу нийтэд үйлчилнэ.

3.8.4. Эрх бүхий байгууллага нь иргэн, байгууллагын захиалгыг албан бичгээр болон утсаар хүлээн авч бүртгэх ба захиалгын дагуу тээвэрлэлтийг зохион байгуулна.

3.8.5. Ажилчдыг тээвэрлэж байгаа болон бусад захиалгат үйлчилгээнд ажиллаж буй жолооч нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний жолоочид тавигдах шаардлагыг нэгэн адил мөрдөгдөнө.

Дөрөв. Зорчигч тээврийн үйл ажиллагаанд оролцогч талууд

4.1. Эрх олгогдсон байгууллага:

4.1.1. “Эрх олгогдсон байгууллага” нь тээврийн үйлчилгээний аюулгүй байдлыг хангаж, Автотээврийн тухай хууль тогтоомж болон энэхүү дүрэмд заасны дагуу тээвэрлэлтийг зохион байгуулах чиг үүрэгтэй, эрх бүхий байгууллагаас эрх олгогдсон байгууллага болно.

4.1.2. Эрх олгогдсон байгууллага нь дараах нийтлэг үүрэгтэй:

4.1.2.1. улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй байх ба байгууллагын дүрэмд тухайн чиг үүргийг тусгасан байна;

4.1.2.2. эрх олгосон байгууллагатай гэрээ байгуулж, гэрээний үүргийн биелэлтийг хангаж ажиллана;

4.1.2.3. Автотээврийн тухай хууль тогтоомж, дүрэм, журам болон тэдгээрийг хэрэгжүүлэхээр эрх бүхий байгууллагаас гаргасан шийдвэрийн дагуу зорчигч тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулна;

4.1.2.4. авто аж ахуйн зэрэглэл бүхий байгууллагатай Иргэний хуулийн 381 дүгээр зүйлд заасны дагуу тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулж, энэхүү дүрэмд заасны дагуу зорчигч тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулна;

4.1.2.5. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн нэг чиглэлийн нэг эргэлтэнд нэг тээвэрлэгчийг ажиллуулна.

4.1.2.6. зорчигч тээврийн үйлчилгээний зөвшөөрөгдсөн чиглэлд энэхүү дүрмийн 3.1-д заасан тооцоо, судалгаа, тээврийн эрэлт, хэрэгцээг тооцолгүйгээр цагийн давтамж болон тээвэрлэгчийг нэмэх зэргээр аливаа өөрчлөлт хийхгүй;

4.1.2.7. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн тухайн чиглэлд тээвэрлэлтийн эрэлт нэмэгдээгүй, суудал ашиглалтын коэффициентийн дундаж 0,90 доош тохиолдолд цагийн давтамжийг нэмэгдүүлэхгүй; *ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар хассан.*

4.1.2.8. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч үйлчилгээнд тээвэрлэлтийн эрэлт хэрэгцээнд үндэслэн цагийн давтамжийг нэмэгдүүлсэн тохиолдолд уг чиглэлд тээвэрлэгчийг шинээр нэмэхгүй;

4.1.2.9. зорчигч тээврийн үйлчилгээг тээврийн төлөвлөлтөд үндэслэн зорчигчдоос бага хугацаа зарцуулж, ая тохитой, аюулгүй зорчих нөхцөл, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, жолоочийн хөдөлмөрийн хэвийн нөхцөл, автотээврийн хэрэгслийг оновчтой, үр ашигтай байх боломжийг бүрдүүлэх замаар зохион байгуулна;

4.1.2.10. зорчигч тээврийн үйлчилгээг зохицуулах, зохион байгуулах мэргэжлийн хүний нөөцтэй байна;

4.1.2.11. Олон улсын гэрээ, хэлэлцээр, Автотээврийн тухай хууль тогтоомж, дүрэм, журам, стандартыг дагаж мөрдөнө;

4.1.2.12. зорчигч тээврийн үйлчилгээний аюулгүй, найдвартай, хүртээмжтэй байдлыг хангана;

4.1.2.13. зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлэх болон ослын дараах тусламж, үйлчилгээг яаралтай үзүүлэх арга хэмжээг тухай бүр авна;

4.1.2.14. зорчигч тээврийн үйлчилгээнд итгэмжлэгдсэн байгууллагаар баталгаажуулалт хийлгэн, “тохирлын гэрчилгээ” авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагыг сонгох, үйлчилгээг гүйцэтгүүлнэ;

4.1.2.15. шаардлага хангасан тээвэрлэгч байгууллагатай Иргэний хуулийн 381 дүгээр зүйлд заасны дагуу тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулж, энэхүү дүрэмд заасны дагуу зорчигч тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулна.

4.1.2.16. зорчигч тээврийн үйлчилгээг энэхүү дүрмийн 3.1-д заасны дагуу төлөвлөх, зохион байгуулна;

4.1.2.17. зорчигч тээврийн үйлчилгээг үйлчилгээний батлагдсан замнал, цагийн хуваарийн дагуу зохион байгуулах;

4.1.2.18. зорчигч тээврийн үйлчилгээг тээврийн бусад төрлүүд (төмөр зам, агаарын тээвэр, усан замын тээвэр)-тэй уялдуулан зохион байгуулана;

4.1.2.19 үйл ажиллагааны орлогын тодорхой хэсгийг зорчигч тээврийн үйлчилгээний аюулгүй байдлыг хангахад зарцуулана;

4.1.2.20. зорчигч тээврийн үйлчилгээний гүйцэтгэлийн мэдээ, тайланг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад сар, улирал, хагас жил, жил тутамд гаргаж өгнө;

4.1.2.21. зорчигч тээврийн үйлчилгээний орлого, зарлагын мэдээ, тайланг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад сар, улирал, хагас жил, жил тутамд гаргаж өгнө;

4.1.2.22. тээвэрлэлтийн гэрээ болон үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч, зорчигчоос гомдол, саналыг хүлээн авч, хуулийн хүрээнд шийдвэрлэнэ.

4.2.Тээвэрлэгч нь дараах үүргийг хүлээнэ:

4.2.1. Иргэний хууль, Автотээврийн тухай хууль болон Шуудангийн тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хуульд нийцсэн тээвэрлэлтийн гэрээг эрх олгогдсон байгууллагатай байгуулсны үндсэн дээр зорчигч тээврийн үйлчилгээг гүйцэтгэнэ.

4.2.2.Үйлчилгээний нөхцөл, тээвэрлэгч-жолоочийн үйлчилгээнд гарах, буух, түр зогсох нөхцөл, шалгах механик, инженер, засварын инженер, техникийн ажилчдын ажлын нөхцөлийг багтаасан ажлын байрны тодорхойлолт боловсруулан, батлуулж, мөрдөж ажиллана.

4.2.3. Инженер, техникийн ажилтан, мэргэшсэн жолооч, засварын ажилтан ажилтан зэрэг мэргэжлийн хүний нөөцтэй байна.

4.2.4. Инженер, механик нь автотээврийн хэрэгслийн техникийн бүрэн бүтэн байдал, тээвэрлэлтийн нөхцлийг хэрхэн хангасныг шалгаж, замын хуудсыг баталгаажуулна.

4.2.5. Ажилд гарахын өмнө жолоочийг эмчийн үзлэгт заавал хамруулж, замын хуудаст зохих тэмдэглэгээг хийнэ.

4.2.6. Зорчигч тээврийн үйлчилгээг ая тохитой, аюулгүй байдлыг ханган гүйцэтгэх ба жолоочийн хөдөлмөрийн хэвийн нөхцлийг хангана.

4.2.7. Улс, хот хооронд болон орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд бага насны хүүхдийг тээвэрлэхдээ хүүхдийн суудлыг ашиглан тээвэрлэх ба тээвэрлэгч нь хүүхдийг аюулгүйн суудлаар хангана.

4.2.8. Жолоочид аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг өгч, үйлчилгээнд гаргах, үйлчилгээний явцад зорчигчдод тээвэрлэлтийн талаарх болон эрх, үүрэг, аюул осолгүй тээвэрлэлтэд оролцох талаар шаардлагатай мэдээллээр хангах ажлыг зохион байгуулна.

4.2.9. Тээвэрлэлтийн гэрээ болон үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар хууль ёсны шаардлага тавьж, шийдвэрлүүлнэ.

4.2.10. Тээвэрлэлтэд гарсан хүндрэл, бэрхшээлийн талаар тухай бүр эрх олгогдсон байгууллагад мэдэгдэж, шаардлагатай туслалцаа авна.

4.2.11. Тээвэр зохион байгуулалтын чиглэлээр санал гаргана.

4.2.12. Автотээврийн асуудал эрхэлсэн төв болон орон нутгийн байгууллагаас үйлчилгээтэй холбоотой хууль, эрх зүйн зөвлөгөө авна.

4.2.13. Байгалийн гамшиг болон хүн, малын гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх, гал түймэр унтраах, улсын аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хойшлуулшгүй

ажилд автотээврийн хэрэгслийг тогтоосон хугацаанд хурдан шуурхай гаргаж өгнө.

4.2.14. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээ, засварыг тогтоосон горимын дагуу гүйцэтгэж, ашиглалтын хувийн хэрэг хөтөлнө.

4.2.15. Тээвэрлэлтийн хөдөлгөөний бүртгэл хөтлөн, хөдлөх бүрэлдэхүүний техникийн ашиглалт, бэлэн байдлын коэффициентийг гаргаж, шугам замын хуваарийг төлөвлөнө.

4.2.16. Зорчигч тээвэрлэж яваа автотээврийн хэрэгсэл замд эвдэрч саатвал зорчигчдыг зохих газар нь хүргэх, автотээврийн хэрэгсэлд техникийн тусламж үзүүлэх арга хэмжээг яаралтай авна.

4.2.17. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчигчдын амь нас, эрүүл мэнд, эд зүйл болон тээврийн хэрэгсэлд аюул хохирол учруулж болзошгүй химийн болон аюултай бодис, түүнчлэн буу зэвсэг, мал, тэжээвэр амьтан тээвэрлэхгүй.

4.3. Тээвэрлүүлэгч нь дараах эрх, үүрэгтэй:

4.3.1. Тээвэрлүүлэгчийн дараах эрхтэй:

4.3.1.1. зорчигч тээврийн хэрэгслийг бэлэн байлгахыг тээвэрлэгчээс шаардана.

4.3.1.2. тээвэрлэлтийн гэрээ болон үйлчилгээтэй холбоотой асуудлаар хууль ёсны шаардлага тавьж, шийдвэрлүүлнэ.

4.3.1.3. автотээврийн асуудал эрхэлсэн төв болон орон нутгийн байгууллагаас үйлчилгээтэй холбоотой хууль, эрх зүйн зөвлөгөө авна.

4.3.1.4. улс, хот хооронд болон орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчигч нь урьдчилан худалдан авсан зорчих тасалбарыг буцаах бол тээвэрлэгчээс тогтоосон үйлчилгээний хөлсийг суутган, тасалбарын үнийг эргүүлэн авч болно.

4.3.2. Тээвэрлүүлэгч дараах үүрэгтэй:

4.3.2.1. орчигч тээврийн үйлчилгээний хөлсийг төлнө.

4.3.2.2. тээвэрлэгчийн хөдөлмөрийг хүндэтгэх, тэднээс үүргээ биелүүлэхэд нь тусалцаа үзүүлэх, бусдын амгалан тайван байдлыг алдагдуулахгүй байх, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, жирэмсэн эмэгтэйчүүд, бага насны хүүхэдтэй хүмүүст суудал тавьж өгөх, бууж суухад нь тусална.

4.3.2.3. улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчигч нь нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчин явах хугацаандаа иргэний үнэмлэх, холбогдох бусад бичиг баримт, зорчигчийн тасалбарыг биедээ авч явах ба жолооч болон шалгах эрх бүхий хүмүүсийн анхны шаардлагаар үзүүлнэ.

4.3.2.4. хотын дотор болон хот орчим, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчигч нь нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчин явах хугацаандаа цахим карт, дагалдах бичиг баримтыг биедээ авч явах ба жолооч болон шалгах эрх бүхий хүмүүсийн анхны шаардлагаар үзүүлнэ.

4.3.2.5. нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчигчдын амь нас, эрүүл мэнд, эд зүйл болон тээврийн хэрэгсэлд аюул хохирол учруулж болзошгүй химийн болон аюултай бодис, түүнчлэн буу зэвсэг, мал, тэжээвэр амьтан тээвэрлүүлэхгүй.

4.3.2.6. нийтийн тээврийн хэрэгсэл дотор тамхи татах, хог хаях, согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэх, жолооч, кондукторын зөвшөөрөлгүй цонх, хаалга онгойлгох, хөдөлгөөний үеэр жолоочтой ярих болон хөдөлгөөний аюулгүй байдалд харшлах үйлдэл хийхгүй.

4.3.2.7. зорчих замд түр бууж амрах, буудал товчоонд бүртгүүлэх, хоноглох үед байгаль орчныг бохирдуулах зөрчил гаргахгүй байна.

4.4. Нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний жолооч нь дараах үүргийг хүлээнэ:

4.4.1. Үйлчилгээний явцад жолооч нь тээврийн хэрэгслийн техникийн болон хөдөлгөөний, мөн зорчигчийн аюулгүй байдлыг хангана.

4.4.2. Батлагдсан тээвэрлэлтийн чиглэлийг /замнал/ зөрчихгүй.

4.4.3. Автобусанд багтаамжаас илүү зорчигч тээвэрлэх, зорчигчийн танхимд зорчигч байх үед автобусыг эзгүй орхих, замналын дагууд тогтоосон автобусны буудлаас өөр газар зогсоох, хөдөлгөөний үед огцом тоормослох, тамхи татах, хөдөлгөөнд оролцох үедээ гар утсаар ярих зэрэг зохисгүй үйлдэл гаргахгүй.

4.4.4. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчигчдын амь нас, эрүүл мэнд, эд зүйл болон тээврийн хэрэгсэлд аюул, хохирол учруулж болзошгүй химийн болон аюултай бодис тээвэрлэхгүй.

4.4.5. Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслийн зорчигчийн зааланд мал, тэжээвэр амьтан, шувуу тээвэрлэхгүй.

4.4.6. Жолооч нь нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээг батлагдсан замнал, цагийн хуваарийн дагуу гүйцэтгэж, дамжин өнгөрөх хяналтын цэгүүдэд бүртгүүлнэ.

4.4.7. Жолооч нь үйлчилгээнээс буухдаа тээврийн хэрэгсэлд шаардлагатай түлш, тослох материалыг авч, тээврийн хэрэгслийн бэлэн байдлыг инженер, механикаар шалгуулж, тэмдэглэлийг хөтөлж, баталгаажуулна.

Тав. Шуудан тээвэрлэлт

5.1. Тээвэрлэгч нь шуудангийн байгууллагатай хийсэн гэрээний үндсэн дээр шууданг хот хоорондын болон орон нутгийн нийтийн тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэнэ.

5.2. Шуудан тээврийн хөлсийг гэрээгээр тогтооно.

5.3. Тээвэрлэж байгаа шууданг хаяж үрэгдүүлсэн, гэмтээсэн, саатуулсны хариуцлагыг гэм буруутай ажилтан холбогдох хууль тогтоомж болон тээвэрлэгч, шуудангийн байгууллагын хооронд байгуулсан шуудан тээвэрлэлтийн гэрээний үндсэн дээр хүлээнэ.

Зургаа. Тээвэрлэлтийн гэрээ

6.1. Тээвэрлэлтийн гэрээг Автотээврийн тухай хууль, Иргэний хуульд нийцүүлэн эрх олгогдсон байгууллага, тээвэрлэгчтэй байгуулна.

6.2. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд тээвэрлэлтийн гэрээг зорчигчийн тогтмол тээвэрт 5 буюу түүнээс дээш жилээр, зорчигчийн тогтмол бус тээвэрт тээвэрлэлт гүйцэтгэх хугацаанд нийцүүлэн тус тус хийнэ.

6.3. Хотын доторх болон хот орчимд, аймгийн төвийн доторх зорчигч тээврийн үйлчилгээнд тээвэрлэлтийн гэрээг 3 хүртэлх жилийн хугацаагаар хийнэ.

6.4. Тээвэрлэлтийн гэрээг тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд оролцогч (эрх олгогдсон байгууллага, тээвэрлэгч, автобуудлын захиргаа, тээвэрлүүлэгч г.м.) талуудыг хамруулан дүгнэж, тайлангийн хурлыг жил бүр зохион байгуулна.

Долоо. Зорчигч тээврийн дэд бүтэц

7.1. Зорчигч тогтмол тээврийн үйлчилгээг дараах дэд бүтцийн байгууламжуудыг ашиглан зохион байгуулж, гүйцэтгэнэ.

7.1.1. зорчигч тээврийн автобуудал;

7.1.2. зорчигч тээврийн терминал;

7.1.3. авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламж;

7.1.4. Нийтийн тээврийн автобусны зогсоол.

Найм. Зорчигч тээврийн хөлс, хөнгөлөлт, нөхөн олговор, тасалбар түгээлт, буцаан олголт

8.1. Зорчигч тээврийн хөлс, хөнгөлөлт, нөхөн олговор

8.1.1. Зорчигч нь тээврийн хөлсийг дараах байдлаар төлнө.

8.1.1.1. бэлнээр;

8.1.1.2. цахимаар;

8.1.1.3. картаар;

8.1.1.4. бусад хэлбэрээр.

8.1.2. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн цахим систем нь улсын хэмжээнд нэгдмэл байна.

8.1.3. Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр зорчих хөлс төлсөн төлбөрийн баримт нь тээвэрлэгч, зорчигч хоёрын хооронд тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулсныг нотлох бичиг баримт бөгөөд эрх бүхий байгууллагаас батлагдсан загварын дагуу үйлдэгдсэн байна.

8.1.4. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн хөлсийг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан жишиг тарифт нийцүүлэн тээвэрлэлтийн гэрээгээр тогтооно.

8.1.5. Жуулчин болон захиалгат тээврийн хөлсийг тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч хоорондын тээвэрлэлтийн гэрээгээр зохицуулна.

8.1.6. Аймаг, нийслэлийн доторх нийтийн тээврийн хэрэгслээр хүүхэд, оюутан, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг тээвэрлэхдээ Автотээврийн тухай, Боловсролын тухай хууль, Ахмад настны тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль ба Цагдаагийн албаны тухай хууль эдгээр хуультай нийцүүлэн гарсан холбогдох журмуудыг тус тус баримтална.

8.1.7. Аймаг, нийслэлийн доторх нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй болон хөнгөлөлттэй үнээр зорчих иргэдийн нөхөн олговор олгох журам, нөхөн олговрын төсвийг Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн дагуу аймаг, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар шийдвэрлүүлнэ.

8.1.8. Хотын доторх болон хот орчим, аймгийн төвд нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгсэл /таксинаас бусад/-ээр ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхдийг хөнгөлөлттэй үнээр тээвэрлэнэ.

8.1.9. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд 0-5 насны хүүхдийг үнэ төлбөргүйгээр эцэг эхийн асрамжинд, мөн 6-12 хүртэлх насны хүүхдийг том хүний 50 хувийн тарифаар суудал эзэмшүүлж тээвэрлэнэ.

8.1.10. Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр харааны бэрхшээлтэй иргэдийн хөтөч нохойг үнэ төлбөргүй тээвэрлэнэ.

8.2. Тасалбар түгээлт ба буцаан олголт

8.2.1. Улс, хот хооронд, орон нутгийн болон хотын доторх, хот орчмын зорчигч тээврийн үйлчилгээний зорчих тасалбар (төлбөрийн цахим карт)-ыг иргэдийн эрэлтэд нийцүүлж авто буудал, зорчигчийн терминал, автобусны зогсоол болон худалдаа үйлчилгээний төв, бусад газруудад худалдаалах, цэнэглэх, эсхүл цахим шуудангаар урьдчилан худалдаалах зэргээр зохион байгуулна.

8.2.2. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд автобусаар зорчих тасалбарт явах, хүрэх буудал, зорчих суудлын дугаар, явах огноо, цаг минут, зорчигчийн тоо, тариф үнэлгээ, зорчигчийн нэр, регистрийн дугаар, олгосон огноо, цаг минутыг тус тус бичнэ. Тасалбарын ар талд зорчигчид зориулсан санамж байна. Тухайн тээвэрлэгчээс нийтэд зарласан нэмэлт үйлчилгээний мэдээлэл байж болно.

8.2.3. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгсэлд сул суудал байгаа тохиолдолд энэ талаарх мэдээллийг хүлээн авсны

үндсэн дээр тухайн чиглэлийн дагуух дундын зогсоол дээр зорчигчдод зорчих тасалбар бичиж үйлчилж болно.

8.2.4. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд тасалбар худалдаалах үйл ажиллагааг автобус хөдлөхөөс 15 минутын өмнө зогсооно. Тасалбар худалдаалах газрын байршлаас хамаарч авто буудлын дарга энэхүү хугацааг өөрчилж болно.

8.2.5. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчигч тээвэрлэлтийн гэрээг цуцалсан тохиолдолд дор дурдсанаас ихгүй үйлчилгээний хөлсийг суутган авна.

8.2.5.1. автобус хөдлөхөөс өмнө 2-24 цагийн дотор буцаавал нийт төлбөрийн 10 хувь,

8.2.5.2. автобус хөдлөхөөс өмнө 2 хүртэл цагийн дотор буцаавал нийт төлбөрийн 20 хувь,

8.2.5.3. автобус хөдөлснөөс хойш зорчигч тасалбараа буцаах тохиолдолд төлбөрийг буцаан олгохгүй. *ЗТХС-ын 2023 оны А/298-р тушаалаар өөрчилсөн*

8.2.5.4. төлбөрийн буцаалтыг тасалбар борлуулсан газраас, цахимаар тасалбар авсан тохиолдолд төлбөр хийгдсэн байгууллагаас ажлын 3 хоногт багтаан зорчигчдод олгоно.

8.2.6. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээгээр үйлчлүүлэхээр тасалбар худалдан авсан зорчигч нь хуваарьт цагаас хоцорсон бол 8 цагийн дотор тээвэрлэгчээс тогтоосон үйлчилгээний хөлсийг нэмж төлөн дараагийн хуваарьт тээврийн хэрэгслээр зорчих, эсхүл тээвэрлэгчээс дээр тогтоосон үйлчилгээний хөлсийг суутган, зорчих тасалбарын үнийн үлдсэн хэсгийг буцаан авч болно.

8.2.7. Хэрэв зорчигч нь замдаа өвдөх зэрэг хүндэтгэх шалтгаанаар цааш явж чадахгүйд хүрвэл замын үлдсэн зайд ногдох зардлыг буцаан авна.

8.2.8. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчигч тасалбараа үрэгдүүлсэн, гээгдүүлсэн тохиолдолд тасалбар худалдан авсан зорчигчийн талаарх мэдээлэл тасалбар түгээлтийн мэдээллийн санд бүртгэгдсэн эсэхийг баталсны үндсэн дээр иргэний биеийн байцаалттай тулган тасалбарын үнийг дахин төлүүлэхгүйгээр, тасалбар нөхөн олгохтой холбоотой үйлчилгээний нэмэлт хураамжийг төлүүлэн, зорчигчид зорчих тасалбарыг нөхөн олгож болно.

8.2.9. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчих тасалбарт нэр нь бичигдсэн зорчигч уг тасалбараар үйлчлүүлнэ. Аяллын дундуур зорчих тасалбарыг дур мэдэн бусдад шилжүүлэхгүй ба хэрэв шилжүүлсэн бол хүчингүйд тооцно.

8.2.10. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд зорчих тасалбар түгээлтийн цэг нь доорх тохиолдолд зорчих тасалбар худалдахаас татгалзах эрхтэй:

8.2.10.1. нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгсэлд сул суудал байхгүй бол;

8.2.10.2. иргэний үнэмлэхгүй болон биеийн байцаалтгүй бол;

8.2.10.3. согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис хэрэглэсэн этгээд;

8.2.10.4. асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчгүй дараах этгээд:

1. 0-11 насны хүүхэд;

2. хүнд өвчтэй зорчигч.

Ес. Зорчигчийн гар тээш, тээш, шуудан, илгээмжийг хүлээн авах, бүртгэх, хадгалах, тээвэрлэх, олгох

9.1. Автобуудал болон авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламж нь зорчигчийн тээш, илгээмжийн ачаа хүлээн авах, хадгалах, олгох стандартын шаардлага хангасан тусгайлсан байртай байна. Уг байраар дамжуулан дараах ачааг хүлээн авах, бүртгэх, хадгалах, тээвэрлэх, хүлээн авагчид олгох үйлчилгээг зохицуулна. Үүнд:

9.1.1. зорчигчийн гар тээш;

9.1.2. зорчигчийн тээш;

9.1.3. илгээмж;

9.1.4. шуудан.

9.2. Зорчигчийн тээш, илгээмж хүлээн авах, хадгалах, олгох байрны ажиллах цагийн хуваарь, тээш, илгээмж хүлээн авах, хадгалах нөхцөл шаардлагын талаарх мэдээллийг нийтэд үзэгдэхүйц газарт байрлуулна.

9.3. Зорчигчийн тээш, илгээмжийг зорчигч болон илгээгчээс хүлээн авах, бүртгэх, тээвэрлэлтэд бэлтгэх, хүлээн авагчид олгохдоо QR болон зураасан код зэрэг үйлчилгээний хялбаршуулсан нөхцөл, дэвшилтэт технологи, тоног төхөөрөмжийг ашиглана.

9.4. Зорчигчийн тээш, илгээмж хүлээн авах, хадгалах, олгохдоо зорчигч болон иргэний биеийн байцаалтыг үндэслэн сав, баглаа боодлын битүүмжийг шалгаж, холбогдох бичиг баримтыг үйлдэнэ. Зорчигчийн тээш, илгээмж хүлээн авсан тасалбар, төлбөрийн баримтын хамтаар зорчигч болон илгээгчид олгоно.

9.5. Нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр зорчиж яваа зорчигчийн тээш нь тухайн тээврийн хэрэгслийн тээшний хэсэгт тээвэрлэж болох зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс овор хэмжээ, жингийн хувьд их бол тусгайлсан тээш тээвэрлэх автомашинаар тээвэрлэн хүргэнэ.

9.6. Гар тээш тээвэрлэх:

9.6.1. Зорчигчийн гар тээш нь 60х30х20 см-ээс илүүгүй овор хэмжээтэй, 15 кг – аас хэтрэхгүй жинтэй байна.

9.6.2. Гар тээш нь сав, баглаа, боодлын байдлаас үл хамааран хэмжээгээр автобусны доторх гар тээшний байранд хялбар багтах, бусад зорчигчдод саад болохооргүй байна.

9.6.3. Гар тээшинд зорчигчийн аяллын туршид хэрэглэх хүнсний болон хувийн хэрэгцээний эд зүйлс, ариун цэврийн хэрэглэл, ахуйн зориулалттай бараа орно.

9.6.4. Гар тээшний бүрэн бүтэн байдлыг зорчигч өөрөө хариуцна.

9.6.5. Зорчигчдын амь нас, эрүүл мэнд, эд зүйл болон тээврийн хэрэгсэлд аюул хохирол учруулж болзошгүй химийн болон аюултай бодисыг гар тээшинд авч явахыг зөвшөөрөхгүй.

9.7. Зорчигчийн тээш хүлээн авах ба тээвэрлэх

9.7.1. Бүх автобуудлууд, зорчигчийн терминал болон авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламжинд зорчигчийн тээш хүлээн авах, бүртгэх, тээвэрлэх, хадгалах, олгох үйл ажиллагаа явагдана.

9.7.2. Зорчигчоос хүлээн авах тээш нь ачих, буулгах, зөөвөрлөхөд хялбар бариултай, сав, баглаа, боодол нь тээвэрлэлтийн явцад тээшийн бүрэн бүтэн байдлыг найдвартай хангахаар зохих дүрэм, журам, зааврын дагуу бэлтгэгдсэн байна.

9.7.3. Зорчигчийн тээшийн сав, баглаа, боодол нь бат бэх, цоож нь гэмтэлгүй байх шаардлагыг хангасан байна.

9.7.4. улс хооронд зорчигч тээврийн хэрэгслээр Олон улсын хэлэлцээрт тусгагдсны дагуу зорчиж буй зорчигчийн тээш нь 60х40х20 см-ээс илүүгүй овор хэмжээтэй, 30 кг-аас хэтрэхгүй жинтэй байна.

9.7.5. хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр зорчиж буй зорчигчийн тээш нь 60х40х20 см-ээс илүүгүй овор хэмжээтэй, 20 кг-аас хэтрэхгүй жинтэй байна. Зорчигч нь энэхүү хэмжээнээс хэтэрсэн тээш авч явбал тогтоосон тарифын дагуу ачааны хөлсийг төлнө.

9.7.6. Зориулалтын бус, шаардлага хангаагүй сав, баглаа, боодолтой тээшийг тээвэрлэлтэд хүлээн авахгүй. Зорчигчдын амь нас, эрүүл мэнд, эд зүйл болон тээврийн хэрэгсэлд аюул хохирол учруулж болзошгүй химийн болон аюултай бодис, мал, тэжээвэр амьтан, шувуу, амьтны гаралтай түүхий эд авч явахыг зөвшөөрөхгүй.

9.7.7. Зорчигчийн зорчих тасалбарт заасан эцсийн цэг хүртэл тээшийг тээвэрлэх ба хүлээн авах цэгийн байршлаас хамаарч автобус хөдлөхөөс нэг цагийн өмнө тээшийг тээвэрлэлтэд хүлээн авна.

9.7.8. Улс, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээвэрлэлтэд зорчигчийн тээшийг тухайн зорчигчийг тээвэрлэж буй автобусаар тээвэрлэнэ. Зорчигчийн тээш хүргэх хугацааг нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслийн үйлчилгээний цагийн хуваарьт нийцүүлэн тогтооно.

9.7.9. Тээшийн сав баглаа, боодол нь тухайн эд зүйлийн аюулгүй тээвэрлэх шаардлагыг хангасан байх, ачилтын үед бүрэн бүтэн байдлыг хангасан байна. Хагарч эвдрэх эд зүйлс бүхий тээшинд тухайлсан тэмдэг наах ба наалт бүхий тээш, илгээмжийг тээвэрлэгч анхаарал болгоомжтой тээвэрлэх үүргийг хүлээнэ.

9.7.10. Тээвэрлэлтийн явцад тээшний бүрэн бүтэн, аюулгүй байдлыг тээвэрлэгч хариуцна.

9.7.11. Улс, хот хооронд, орон нутгийн тээвэрлэлтэд нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслээр зорчигчийн авч яваа 0-2 насны нялх хүүхдийн хэрэглэж буй хүүхдийн тэрэг, хөлд оруулагч зэрэг шаардлагатай зүйлс, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тэргэнцэрийг үнэ төлбөргүй тээвэрлэнэ.

9.7.12. Тээшийн хүндийн жин ачааны дагалдах бичигт зааснаас илүү байвал аяллын замд ба хүрэх газрын автобуудал, зорчигчийн терминал, авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламжид акт үйлдэн, тээврийн хөлсний зөрүүг зорчигчоос шаардаж авна.

9.7.13. Зорчигч тээшийг хадгалуулахдаа тогтоосон тарифын дагуу зохих хөлсийг төлнө.

9.7.14. Зорчигчдод тээшний тасалбарыг зорчигчийн тасалбараас тусад нь олгох бөгөөд уг тасалбарыг үндэслэн ачааг олгоно. Хэрэв зорчигч тээшний тасалбарыг гээгдүүлсэн үед тээшийг хүлээн авах эрх бүхий этгээд мөн гэдгийг нотолсны үндсэн дээр тухайн иргэнд тээшийг олгоно.

9.8. Илгээмж хүлээн авах ба тээвэрлэх

9.8.1. Автобуудал, зорчигчийн терминал болон авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламжинд илгээмжийг хүлээн авах, бүртгэх, тээвэрлэх, хадгалах, олгох үйл ажиллагаа явагдана.

9.8.2. Илгээмж хүлээн авагч нь илгээмжийг 3 хувь баримт үйлдэн авах ба баримтын нэг хувийг илгээмж илгээгчид, нөгөө хувийг илгээмжийн хамтаар нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслийн жолоочид хүлээлгэн өгнө.

9.8.3. Энэхүү дүрмийн 9.8.1.-д заасан байгууламжаар бүртгэгдээгүй илгээмжийг нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслийн жолооч шууд хүлээн авахгүй.

9.8.4. Илгээмж нь сав, баглаа, боодол нь тэдгээрийн бүрэн бүтэн байдал, тээвэрлэлтийн нөхцлийг хангасан байна. Хагарч эвдрэх илгээмжинд тухайлсан тэмдэг наах ба уг наалт бүхий илгээмжийг тээвэрлэгч анхаарал болгоомжтой тээвэрлэх үүрэгтэй.

9.8.5. Илгээмжийн хүндийн жин 30 кг-аас, хэмжээ нь 0, 144 м³-ээс хэтрэхгүй байна. Энэхүү хэмжээнээс хэтэрсэн илгээмжийг тээвэрлэлтэд хүлээн авахгүй.

9.8.6. Тээвэрлэлтийн явцад илгээмжийн бүрэн бүтэн байдлыг тээвэрлэгч хариуцна.

9.8.7. Илгээмжийг тээш хүлээн авагч 72 цагаас дээш хугацаагаар хадгалахгүй.

9.8.8. Илгээмжийг хүрэх газарт хүрмэгц хүлээн авагч нь шалгаж, хүлээн авах ба харилцаа холбооны хэрэгслээр хүлээн авагчид мэдэгдэн, хүлээн авагчийн мөн эсэхийг нотлох бичиг баримт эсвэл иргэний үнэмлэхийг шалган, дагалдах бичиг баримтыг тулган үзсэний үндсэн дээр олгоно.

9.9. Тээш, илгээмж үрэгдэх:

9.9.1. Хадгалуулахаар өгсөн гар тээш, тээш илгээмж үрэгдвэл автобуудал болон авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламжийн дарга тэмдэглэл үйлдэж, тээш хадгалуулсан эзэнд хохирлыг барагдуулна. Барагдуулсан хохирлыг иргэн хүлээн зөвшөөрөхгүй тохиолдолд хууль хяналтын байгууллагаар шийдвэрлүүлнэ.

9.9.2. Алдагдсанд тооцсон гар тээш, тээш, илгээмжийн ачаа олдвол өмнө нь эзэнд нь төлсөн төлбөрөө эргүүлэн авч, гар тээш, тээшийг олгоно.

9.9.3. Гар тээш, тээш, илгээмжийн ачаа хадгалуулсан баримтыг зорчигч, иргэн нь үрэгдүүлсэн тохиолдолд өөрийн эд зүйл болохыг нотолсон баримт бичгийг бүрдүүлэх бөгөөд түүнийг хянан үзсэний үндсэн дээр олгож болно. Бүрдүүлэх бичиг баримтын жагсаалтыг тээвэрлэгч өөрийн дотоод журмаар зохицуулна.

9.9.4. Илгээмжээс бусад зорчигчийн гар тээш, тээшийг 5 хүртэлх хоногийн хугацаатайгаар хадгалах байранд хүлээн авах ба 30 хоногийн дотор авахгүй тохиолдолд мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл өгөх ба автотээврийн байгууллага, холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай хамтран комиссыг томилж, уг гар тээш, тээш, мөн илгээмжийн ачааг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу худалдан борлуулж, хадгалалтын гэрээний хөлсийг нөхөн төлүүлнэ.

Арав. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний даатгал, аюулгүй байдал

10.1. Тээвэрлэгч нь зорчигчийн амь нас, эрүүл мэнд болон тээшинд учирч болзошгүй хохирлыг хариуцах зорилгоор Иргэний хууль, Даатгалын тухай хууль, Жолоочийн даатгалын тухай хууль, Автотээврийн тухай хуультай нийцүүлэн даатгалын байгууллагатай гэрээ байгуулж ажиллана.

10.2. Улс хооронд, хот хооронд, орон нутгийн зорчигч тээвэр, жуулчин тээвэр, захиалгат үйлчилгээгээр үйлчлүүлж буй зорчигч нь өөрийн амь нас, эрүүл мэнд, тээшийг даатгалд даатгуулсан байна.

Арван нэг. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний хяналт шалгалт, гомдол шийдвэрлэх

11.1. Зорчигч тээврийн үйлчилгээтэй холбоотой тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч болон зорчигчийн гомдол, санал, хүсэлтийг эрх олгогдсон байгууллагууд болон автотээврийн асуудал эрхэлсэн төв байгууллага нь дараах байдлаар хүлээн авна.

11.1.1. биечлэн ирж мэдүүлэх;

11.1.2. утсаар мэдүүлэх;

11.1.3. албан бичиг, өргөдлөөр мэдүүлэх;

11.1.4. цахимаар мэдүүлэх.

11.2. Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчийн болон тээврийн хэрэгслийн жолоочийн ёс зүй, үйлчилгээний доголдолтой холбоотой зорчигчийн гомдол, санал, хүсэлтийг хүлээн авч, хянан үзэж, 3-7 хоногийн дотор барагдуулна.

11.3. Зорчигчийн тээш хадгалалт, үрэгдүүлсэнтэй холбоотой гомдлыг хүлээн авч, хянан үзэж, үүссэн гомдлыг 7 хоногт барагдуулна.

11.4. Аливаа гомдлын дагуу автотээврийн хяналтын улсын байцаагч хяналт, шалгалтыг явуулж, холбогдох этгээдэд хариуцлага тооцож, энэ тухай 14 хоногийн дотор гомдол гаргагчид хариу мэдэгдэнэ.

11.5. Автотээврийн хяналтын улсын байцаагч нь энэхүү дүрмийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, зөрчил гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, буруутай үйлдлийг илрүүлж таслан зогсоох, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгуулах арга хэмжээ авна.

Арван хоёр. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний мэдээлэл, удирдлага хяналтын нэгдсэн систем

12.1. Нийслэл, аймаг, орон нутгийн автотээврийн байгууллагууд нь зорчигч тээврийн үйлчилгээний цахим мэдээлэл, удирдлага хяналтын тээврийн нэгдсэн сүлжээнд холбогдсон байна.

12.2. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний цахим мэдээлэл, удирдлага хяналтын нэгдсэн сүлжээ нь нэгдмэл байх ба үйл ажиллагааг удирдлага хяналтын нэгдсэн төв хэрэгжүүлнэ.

12.3. Мэдээллийн нэгдсэн системийн тусламжтайгаар зорчигч тээврийн үйлчилгээний мэдээллийг цуглуулан, бүртгэлжүүлнэ.

12.4. Удирдлага хяналтын нэгдсэн системийн тусламжтайгаар дараах үйл ажиллагааг зохицуулна.

12.4.1. тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний зохицуулалт (автобуудал, авто замын дагуух үйлчилгээний байгууламж, зорчигчийн терминалаас явах, ирэх, тээвэрлэлтийн явцад)-ыг хянах;

12.4.2. нийтийн зорчигч тээврийн хэрэгслийн батлагдсан замнал, үйлчилгээний цагийн хуваарийг хянах;

12.4.3. тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хурдыг хянах, аяллын туршид тээврийн хэрэгслийн хурдны мэдээллийг тээврийн хэрэгслийн жолооч нарт мэдээлэх, холбогдох арга хэмжээг авах;

12.4.4. тээврийн хэрэгслийн саатлыг хянах, мэдээлэх, холбогдох арга хэмжээг авах;

12.4.5. авто замын болон цаг агаарын нөхцөл байдал, тээврийн хэрэгслийн техникийн болон зорчигчдын аюулгүй байдал, тээвэрлэлтийн талаарх мэдээллийг шаардлагатай тохиолдолд тээвэрлэгч болон жолооч, зорчигчдоос авах;

12.4.6. тээврийн хэрэгслийн жолоочид зам тээврийн осол, саатлаас урьдчилан сэргийлэх тухай зөвлөмжийг аяллын туршид өгөх;

12.4.7. тээврийн хэрэгслийн жолооч аяллын замын дагууд зорчигч буух, суух тохиолдолд энэ талаарх мэдээллийг системийн ажилтанд тухай бүр мэдээлэх;

12.4.8. автотээврээр гүйцэтгэж буй жуулчин тээврийн үйлчилгээг хянах, шаардлагатай тохиолдолд урьдчилан сэргийлэх мэдээ, мэдээллээр хангах;

12.4.9. удирдлага хяналтын нэгдсэн системээр тээвэрлэгч өөрийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний мэдээллийг харах, хянах.

12.5. Удирдлага хяналтын нэгдсэн төв нь цаг агаар, замын нөхцөл байдал хүндрэх, осол саатал, байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл тохиолдоход улс, хот хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээнд шуурхай зохицуулалт хийнэ.

12.6. Удирдлага хяналтын нэгдсэн төв нь зорчигч тээврийн үйлчилгээний мэдээлэл, үйл ажиллагааны тайланг сар тутам автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ.

Арван гурав. Дүрэм зөрчигчдөд хүлээх хариуцлага

Энэ дүрмийн зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2020 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдөр Дугаар А/222 Улаанбаатар хот

ЖУРАМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

"Монгол Улсын Засгийн газрын тухай" хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2, "Автотээврийн тухай" хуулийн 17¹дүгээр зүйлийн 17^{1.2} дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журам"-ыг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.
2. Энэхүү журмыг хэрэгжүүлж ажиллахыг Автотээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Ё.Жаргалсайхан/, "Автотээврийн үндэсний төв" аж ахуйн тооцоот төрийн өмчит үйлдвэрийн газар /Б.Гүрсоронзон/-т тус тус үүрэг болгосугай.
3. Энэхүү тушаал гарсантай холбогдуулан "Журам шинэчлэн батлах тухай" Монгол Улсын Шадар сайд, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгчийн 2018 оны 192 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.
4. Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар /М.Энхболд/-т даалгасугай.

САЙД

Л.ХАЛТАР

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2020 оны 11 сарын 18-ны өдрийн
А/ 222 тушаалын хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БҮРТГЭЛ ХӨТЛӨХ, УЛСЫН ДУГААР ОЛГОХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь автотээврийн хэрэгслийн өмчлөх эрх болон бүртгэл хөтлөх, улсын бүртгэлийн дугаар олгох, тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн сан байгуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Гүйцэтгэх ажлын тухай хуульд заасны дагуу гүйцэтгэх ажлын зориулалтаар ашиглаж байгаа болон төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан албан тушаалтан, иргэн, Зэвсэгт хүчин, хилийн ба дотоодын цэрэг, онцгой байдлын албаны автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх үйл ажиллагаа нь энэхүү журамд хамаарахгүй.

1.3. Автотээврийн хэрэгслийг бүртгэхдээ “Автотээврийн хэрэгсэл. Төрөл, нэр томъёо, тодорхойлолт” MNS ISO 3833:2010 стандартыг баримтална.

Хоёр. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх

2.1. Бүртгэлийн байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийн өмчлөх эрхийн болон ашиглалттай холбоотой бүртгэлийг холбогдох хууль тогтоомж, энэхүү журамд нийцүүлэн хөтөлнө.

2.2. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл нь дараах төрөлтэй байна.

2.2.1. автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгэх;

2.2.2. автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөний бүртгэл;

2.2.3. автотээврийн хэрэгслийн техникийн бүртгэлийн мэдээллийн өөрчлөлт;

2.2.4. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар, гэрчилгээг нөхөн олгох;

2.2.5. автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс хасах, бүртгэлийг сэргээх;

2.2.6. автотээврийн хэрэгсэлд түр дугаар олгох;

2.2.7. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын өөрчлөлт, солилт, хадгалалт

Гурав. Автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгэх

3.1. Импортоор оруулж ирсэн болон Монгол Улсад үйлдвэрлэсэн автотээврийн хэрэгслийг мэдээллийн санд шинээр бүртгэнэ.

3.2. Шинээр бүртгэсэн автотээврийн хэрэгсэлд улсын бүртгэлийн дугаар, автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ олгоно.

3.3. Монгол улсын иргэн автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

3.3.1. бүртгэлийн мэдүүлэг /энэхүү журмын 1 дүгээр хавсралтад заасан загварын дагуу цаашид “бүртгэлийн мэдүүлэг” гэх/;

3.3.2. иргэний үнэмлэх, болон түүнтэй адилтгах цахим лавлагаа;;

3.3.3. гаалийн хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлэг;

3.3.4. Импортоор оруулж ирсэн шинэ болон ашиглагдаж байсан автотээврийн хэрэгслийн үйлдвэрлэгчийн, эсхүл экспортын дагалдах баримт бичиг, автотээврийн хэрэгслийг тухайн улсаас экспортлохын өмнөх үеийн техникийн хяналтын үзлэгийн дүгнэлт; *ЗТХС-ын 2021 оны А/136 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон.*

3.3.5. Монгол Улсын Иргэний хуульд заасан өмчлөх эрх шилжүүлэх бүх төрлийн гэрээ;

3.3.6. техникийн хяналтын үзлэгт тэнцсэн тухай баримт;

- 3.3.7 улсын тэмдэгтийн хураамж, автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээний үнэ, үйлчилгээний хөлс төлсөн баримт;
- 3.3.8. үйлдвэрээс тусгай тоноглол суурилагдсан автотээврийн хэрэгслийн хувьд нэмэлт төхөөрөмжийн техникийн байдлыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар шалгуулж баталгаажуулсан дүгнэлт;
- 3.3.9. Монгол Улсад үйлдвэрлэсэн автотээврийн хэрэгслийн хувьд тохирлын болон техникийн гэрчилгээ, автотээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийн дугаар /VIN code/ олгосон тухай баталгаажуулсан баримт;
- 3.4. Хуулийн этгээд автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 3.4.1. хүсэлт;
- 3.4.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ болон хуулбар;
- 3.4.3. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.3-3.3.9-д заасан баримт бичиг
- 3.5. Дипломат байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 3.5.1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хүсэлт;
- 3.5.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.4-3.3.7, 3.4.2-т заасан баримт бичиг;
- 3.6. Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.
- 3.6.1. төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн байгууллагын шийдвэр
- 3.6.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.3-3.3.9, 3.4.2-т заасан баримт бичиг;
- 3.7. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүний автотээврийн хэрэгслийг шинээр бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.
- 3.7.1. оршин суух үнэмлэх;
- 3.7.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.3-3.3.9-т заасан баримт бичиг;
- 3.8. Энэхүү журмын 3.3.3, 3.3.4-д заасан баримт бичгийг үрэгдүүлсэн тохиолдолд эрх бүхий байгууллагаас авсан хуулбар лавлагаа, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр зарлуулж хүчингүй болсон тухай баримт бичгийг тус тус үндэслэн бүртгэнэ.
- 3.9. Барааг гаалийн нутаг дэвсгэрт түр хугацаагаар оруулах горимоор орж ирсэн тээврийн хэрэгслийг горим үйлчлэх хугацаанд бусдад шилжүүлэхгүй.
- 3.10. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн үзүүлэлтийг энэхүү журмын 2 дугаар хавсралтад дурдсан жагсаалтын дагуу техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэлд үндэслэн бүртгэлийн санд бүртгэнэ.
- 3.11. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг монгол, англи хэл дээр хэвлэнэ.
- 3.12. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өмчлөгчийн засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн харьяаллын дагуу олгоно.
- Дөрөв. Автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөний бүртгэл
- 4.1. Шилжүүлж буй өмчлөгчөөс олгосон эрх, түүний ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу тухайн автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгэнэ.
- 4.2. Монгол улсын иргэн автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.
- 4.2.1. журмын 3.3.1, 3.3.2 болон 3.3.6, 3.3.7-д заасан баримт бичиг;
- 4.2.2. энэхүү журмын 3 дугаар хавсралтад заасан автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ;

4.2.3. автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар төлсөн баримт;

4.2.4. хуулиар оногдуулсан торгууль, олон улс, улсын чанартай болон тусгай зориулалтын авто зам ашигласны төлбөр төлсөн баримт;

4.2.5. автотээврийн хэрэгслийн өмчлөлийг шилжүүлж буй иргэн биечлэн ирээгүй тохиолдолд нотариатаар гэрчлүүлсэн гэрээ, хэлцэл Монгол Улсын Иргэний хуульд заасан өмчлөх эрх шилжүүлэх бүх төрлийн гэрээ

4.3. Хуулийн этгээд автотээврийн хэрэгсэлийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

4.3.1. хүсэлт,

4.3.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

4.3.3. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;

4.4. Дипломат байгууллага автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

4.4.1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хүсэлт;

4.4.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;

4.5. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүний автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

4.5.1. оршин суух үнэмлэх;

4.5.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;

4.6. Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллага автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

4.6.1. төрийн болон орон нутгийн өмчийн асуудал эрхэлсэн байгууллагын шийдвэр,

4.6.2. шилжүүлэн авсан болон шилжүүлэн өгсөн байгууллагын хүсэлт;

4.6.3. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;

4.7. Автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнийг өмчлөх эрхийг шилжүүлсэн тухай шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрийг үндэслэн бүртгэл хийнэ.

4.8. Хуулийн этгээд татан буугдсан тохиолдолд эрх бүхий этгээдийн шийдвэр болон улсын бүртгэлийн байгууллагын тодорхойлолтыг үндэслэн автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгчийг шинэчлэн бүртгэнэ.

4.9. Автотээврийн хэрэгслийн өмчлөгч иргэн нас барсан тохиолдолд өвлөх эрхийн гэрчилгээг үндэслэн өвлөгчийн нэр дээр шилжүүлэн бүртгэнэ.

4.10. Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр автотээврийн хэрэгслийг бусдын өмчлөлд шилжүүлэхийг хязгаарласан, цуцалсан, өмчлөх эрхийг баталгаажуулсан бол уг шийдвэрийг үндэслэн бүртгэж мэдээллийн санд оруулна.

4.11. Монгол Улсын Иргэний хуулийн дагуу өмчлөх эрх шилжүүлэх гэрээ байгуулагдсаны дараа тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг үрэгдүүлсэн тохиолдолд тухайн гэрээнд заасан өмчлөгчийн нэр дээр шилжүүлэн бүртгэнэ.

4.12. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар, хуулиар оногдуулсан торгууль, олон улс, улсын чанартай болон тусгай зориулалтын авто зам ашигласны төлбөрийг тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч иргэний

бүртгэлийн дугаар болон хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн регистрийн дугаараар шалгана.

Тав. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн болон бүртгэл мэдээллийн өөрчлөлтийн бүртгэл

5.1. Автотээврийн хэрэгслийн техникийн өөрчлөлтөд дараах өөрчлөлтүүд хамаарна. Үүнд:

5.1.1. автотээврийн хэрэгслийн зориулалтын өөрчлөлт;

5.1.2. өнгөний өөрчлөлт;

5.1.3. хөдөлгүүр солих

5.2. Тухайн автотээврийн хэрэгслийн зориулалтыг зөвхөн үйлдвэрлэгчийн зөвшөөрлөөр өөрчлөх ба үйлдвэрлэгчээс эрх олгогдсон авто үйлчилгээний байгууллагаар хийлгэж дүгнэлт гаргуулсан байна.

5.3. Монгол Улсын иргэн техникийн өөрчлөлтийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

5.3.1. журмын 3.3.1, 3.3.2, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичгүүд;

5.3.2. автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ;

5.3.3. техникийн өөрчлөлт нь стандартын шаардлага хангаж байгааг нотолсон техникийн хяналтын үзлэгийн дүгнэлт;

5.4. Хуулийн этгээд / дипломат байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллагууд нэгэн адил хамаарна/ техникийн өөрчлөлтийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

5.4.1. хүсэлт;

5.4.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

5.4.3. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 5.3.3 -т заасан баримт бичиг;

5.5. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүн техникийн өөрчлөлтийг бүртгүүлэхэд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

5.5.1. оршин суух үнэмлэх

5.5.2. журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 5.3.3-т заасан баримт бичгүүд;

5.6. Автотээврийн хэрэгслийн нэгдсэн сүлжээнд мэдээлэл нь зөрүүтэй, алдаатай бүртгэгдсэн мэдээллийг дараах баримт бичгийг үндэслэн өөрчилнө. Үүнд:

5.6.1. хүсэлт;

5.6.2. энэ журмын 3.3.2, 3.4.1, 3.4.2-т заасан баримт бичиг;

5.6.3. архивын болон бусад холбогдох баримт бичиг;

Зургаа. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар, гэрчилгээг нөхөн олгох

6.1. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг дараах тохиолдолд нөхөн олгоно. Үүнд:

6.1.1. цаашид ашиглах боломжгүй болсон;

6.1.2. хаяж, үрэгдүүлсэн;

6.2. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг нөхөн олгоход Монгол Улсын иргэн дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

6.2.1. бүртгэлийн мэдүүлэг;

6.2.2. иргэний үнэмлэх;

6.2.3. хүчингүй болгосон тухай хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр зарлуулсан баримт;

6.2.4. энэ журмын 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг

6.3. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг нөхөн олгоход хуулийн этгээд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

6.3.1. хүсэлт;

6.3.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

6.3.3. энэ журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4, 6.2.3-т заасан баримт бичиг;

6.4. Дипломат байгууллага автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг нөхөн олгоход дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

6.4.1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хүсэлт;

6.4.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.3, 4.2.4, 6.2.3-т заасан баримт бичиг;

6.5. Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг нөхөн олгоход дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

6.5.1. төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллагын хүсэлт;

6.5.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.3, 4.2.4, 6.2.3-т заасан баримт бичиг;

6.6. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүний автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг нөхөн олгоход дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

6.6.1. оршин суух үнэмлэх;

6.6.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4, 6.2.3-т заасан баримт бичиг;

6.7. Улсын бүртгэлийн дугаарыг дараах тохиолдолд нөхөн олгоно. Үүнд:

6.7.1. цаашид ашиглах боломжгүй болсон;

6.7.2. хаяж, үрэгдүүлсэн;

6.8. Улсын бүртгэлийн дугаарыг нөхөн олгох тохиолдолд улсын тэмдэгтийн хураамж, үйлчилгээний хөлс төлсөн баримтыг үндэслэн нөхөн олгоно.

6.9. Цаашид ашиглах боломжгүй болсон автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ, улсын бүртгэлийн дугаарыг өмчлөгчийн хүсэлтээр энэ журмын 6.2.3-т зааснаас бусад баримт бичгийг үндэслэн сольж олгоно.

6.10. Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр автотээврийн хэрэгслийг бусдын өмчлөлд шилжүүлэхийг хязгаарласан тохиолдолд шийдвэр гаргасан байгууллагын зөвшөөрлийг үндэслэн нөхөх болон сольж олгоно.

Долоо. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс хасах, бүртгэлийг сэргээх

7.1. Автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасахад дараах тээврийн хэрэгсэл хамрагдана. Үүнд:

7.1.1. ашиглалтаас хасагдсан тээврийн хэрэгсэл;

7.1.2. Монгол Улсад ашиглагдаж байгаад экспортод гарсан автотээврийн хэрэгсэл;

7.2. Дараах тохиолдолд бүртгэлийн байгууллага автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасна. Үүнд:

7.2.1. эрх бүхий хуулийн байгууллагын шийдвэр гарсан байх;

7.2.2. тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч тогтоогдохгүй байх;

7.2.3. сүүлийн 3 жил техникийн хяналтын үзлэгт хамрагдаагүй

7.3. Автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасуулахад иргэн дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

7.3.1. энэ журмын 3.3.1, 3.3.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;

7.3.2. үйлчилгээний хөлс төлсөн баримт;

7.3.3. *автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ, улсын дугаарын тэмдэг үрэгдүүлсэн бол хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр зарлуулсан баримт;*

7.3.4. *автотээврийн хэрэгслийг дахин боловсруулах үйлдвэрт тушаасан бол тухайн үйлдвэрийн тодорхойлолт; /ЗТХС-ын 2023 оны А/96 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон./*

7.3.5. хэрэв автотээврийн хэрэгслийг улсын хилээр гаргасан бол гаалийн хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлэг

7.4. Автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасахад хуулийн этгээд дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

7.4.1. хүсэлт;

7.4.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

7.4.3. *энэхүү журмын 3.3.1, 4.2.3, 4.2.4, 7.3.2-7.3.5-д заасан баримт бичиг /ЗТХС-ын 2023 оны А/96 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон./*

7.5. Дипломат байгууллага автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс хасахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ. Үүнд:

7.5.1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хүсэлт;

7.5.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.4.2, 4.2.3, 4.2.4, 7.3.2-7.3.5-д заасан баримт бичиг;

7.6. Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

7.6.1. төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн байгууллагын шийдвэр;

7.6.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.4.2, 4.2.3, 4.2.4, 7.3.2-7.3.5-д заасан баримт бичиг;

7.7. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүний автотээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс хасахад дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

7.7.1. оршин суух үнэмлэх;

7.7.2. энэхүү журмын 3.3.1, 4.2.3, 4.2.4, 7.3.2-7.3.5-д заасан баримт бичиг;

7.8. Бүртгэгч нь бүртгэлийн мэдүүлэг, баримт бичгийг үндэслэн бүртгэлээс хасагдсан авто тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ, улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдгийг хураан авч, мэдээллийн санд бүртгэн, тодорхойлолтыг өмчлөгчид олгоно.

7.9. Энэхүү журмын 7.2.2, 7.2.3-т заасан үндэслэлээр хассан тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийг сэргээнэ.

7.10. Хасагдсан тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийг сэргээхэд дараах дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ.

7.10.1. бүртгэлийн мэдүүлэг;

7.10.2. иргэний үнэмлэх;

7.10.3. тээврийн хэрэгсэл нь стандартын шаардлага хангасан тухай техникийн хяналтын үзлэгийн дүгнэлт;

7.10.4. энэ журмын 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-д заасан баримт бичиг

7.11. Улсын бүртгэлээс хасагдсан тээврийн хэрэгсэлд энэхүү журмын 4 дүгээр хавсралтад дурдсан тодорхойлолтыг олгоно.

7.12. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс түр хасах, бүртгэлийг сэргээх. Үүнд:

7.12.1. тээврийн хэрэгсэл өмчлөгчийн зүгээс энэхүү журмын 12 дугаар зүйлийг зөрчсөн тохиолдолд тухайн тээврийн хэрэгслийг бүртгэлээс түр хасаж болно;

7.12.2. өмчлөгч зөрчлөө арилгасны дараа тухайн тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийг буцаан сэргээнэ;

7.13. Автотээврийн хэрэгслийн нэгдсэн сүлжээнд бүртгэлд ороогүй байгаа тээврийн хэрэгслийг архивын баримтыг үндэслэн бүртгэнэ. Үүнд:

7.13.1. хүсэлт;

7.13.2. энэ журмын 3.3.2, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2-т заасан баримт бичиг;

7.13.3. автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг хаяж гээгдүүлсэн тохиолдолд хүчингүй болгосон тухай хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр зарлуулсан баримт;

Найм. Автотээврийн хэрэгсэлд түр дугаар олгох

8.1. Автотээврийн хэрэгсэлд түр дугаарыг дараах тохиолдолд олгоно.

8.1.1. экспортод гаргах зорилгоор автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс хасагдсан тээврийн хэрэгсэлд “Автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын тэмдэг. 1-р хэсэг: ерөнхий шаардлага”. MNS 4410-1:2002¹ стандартын D хавсралтын 4 дэх зурагт заасан загварын хүрээнд түр дугаарыг олгоно.

8.1.2. автотээврийн хэрэгсэл худалдаалах албан ёсны эрх бүхий байгууллагын худалдан борлуулахаар импортоор оруулж ирсэн автотээврийн хэрэгсэлд иргэн хуулийн этгээдийн хүсэлтийг үндэслэн гаалийн хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлэгт үндэслэн үзэсгэлэн худалдаанд оролцох зорилгоор авто замын хөдөлгөөнд оролцох үед;

8.1.3. барааг түр хугацаагаар оруулах тухай Стамбулын конвенцийн хавсралт А-д заагдсан АТА, СРТ карнейг үндэслэн түр дугаар олгохдоо холбогдох Олон улсын гэрээ хэлэлцээрийн хүрээнд хугацааг тогтооно.

8.1.4. Техникийн хяналтын үзлэгт тэнцсэн байна.

8.2. Экспортод гаргах зорилгоор автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлээс хасагдсан тээврийн хэрэгсэлд олгох түр дугаарын үйлчлэх хугацаа 72 цагаас хэтрэхгүй;

8.3. Импортоор орж ирсэн автотээврийн хэрэгслийг Автотээврийн тухай хуулийн 17¹ дэх хэсэгт заасан хугацаанд гаалийн хяналтын талбайгаас өмчлөгчийн хүсэлт гаргасан байршил хүртэл гаалийн хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлгийг үндэслэн авто замын хөдөлгөөнд оролцохыг зөвшөөрнө.

8.4. Албан ёсны эрх бүхий байгууллагын хүсэлт, гаалийн хилээр нэвтрүүлэх барааны мэдүүлэг, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээг үндэслэн

8.1.2 -т заасан дугаарыг олгоно.

8.5. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрч байгаа автотээврийн хэрэгсэлд түр дугаар олгох зохицуулалтыг Замын хөдөлгөөний тухай конвенцийн дагуу шийдвэрлэнэ.

8.6. Замын хөдөлгөөний тухай конвенцид нэгдэн ороогүй улсын автотээврийн хэрэгсэлд түр дугаар олгох асуудлыг Засгийн газрын хооронд байгуулсан автотээврийн хэлэлцээрийн дагуу шийдвэрлэнэ.

8.7. Энэхүү журмын 8.1.2-т заасан түр дугаарыг “Автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын тэмдэг. 1-р хэсэг: ерөнхий шаардлага”. MNS 4410-1:2002¹ стандартын D хавсралтын 4 дэх зургийн “Transit” гэдгийн оронд албан ёсны борлуулагчийн нэр, “дугаарын оронд автотээврийн хэрэгслийн арлын дугаарыг бичиж олгоно.

Ес. Автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын өөрчлөлт, солилт, хадгалалт

9.1. Улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчилж, сольсон тохиолдолд өмчлөгч хүсэлт гаргаагүй бол өмнөх улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдгийг заавал хураан авч, устгалд оруулна.

9.2. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих тохиолдолд Монгол Улсын иргэн дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ. Үүнд:

9.2.1. автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ;

- 9.2.2. энэ журмын 3.3.1, 3.3.2, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4 -т заасан баримт бичиг
- 9.3. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих тохиолдолд хуулийн этгээд дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 9.3.1. хүсэлт;
- 9.3.2. хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;
- 9.3.3. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-д заасан баримт бичиг;
- 9.4. Дипломат байгууллага автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих тохиолдолд дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 9.4.1. гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хүсэлт;
- 9.4.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;
- 9.5. Монгол Улсад байнга болон түр оршин суугч гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүний иргэний автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих тохиолдолд дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 9.5.1. оршин суух үнэмлэх;
- 9.5.2. энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;
- 9.6. Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар, төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллага автотээврийн хэрэгслийг улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих тохиолдолд дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 9.6.1. төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн байгууллагын шийдвэр,
- 9.6.2. шилжүүлэн авсан болон шилжүүлэн өгсөн байгууллагын хүсэлт;
- 9.6.3. Энэхүү журмын 3.3.1, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;
- 9.7. Улсын бүртгэлийн дугаарыг өмчлөгчийн хүсэлтээр тухайн оршин суух засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн харьяаллын дагуу сольж, өөрчилнө.
- 9.8. Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарыг хооронд нь солих тохиолдолд талууд 3.3.1, 3.3.2, 3.3.6, 3.3.7, 3.4.2, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4-т заасныг мөн адил бүрдүүлнэ.
- 9.9. Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр автотээврийн хэрэгслийг бусдын өмчлөлд шилжүүлэхийг хязгаарласан тохиолдолд улсын бүртгэлийн дугаарыг өөрчлөх, солих бүртгэл хийгдэхгүй.
- 9.10. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг хадгалах тохиолдолд дараах бичиг баримт бүрдүүлнэ. Үүнд:
- 9.10.1. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг хадгалуулах хүсэлт;
- 9.10.2. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар өөрийн нэр дээрх бүртгэлтэй байгаа баримт;
- 9.10.3. энэхүү журмын 3.3.2, 3.4.1, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4-т заасан баримт бичиг;
- 9.10.4. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг хадгалах хугацаа 1-90 хоног байх бөгөөд дахин нэг удаа сунгаж болно;
- 9.11. Автотээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын давхардлыг архивын баримт бичгийг үндэслэн олгосон огнооны дагуу шийдвэрлэнэ. Үүнд:
- 9.11.1. хүсэлт;
- 9.11.2. автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар өөрийн нэр дээрх бүртгэлтэй байгаа баримт;
- 9.11.3. энэ журмын 3.3.2, 3.3.6, 3.4.1, 3.3.7, 4.2.3, 4.2.4 -т заасан баримт бичиг;
- Арав. Автотээврийн хэрэгслийг бүртгэхээс татгалзах
- 10.1. Дараах тохиолдолд автотээврийн хэрэгслийг бүртгэхээс татгалзана:

10.1.1. бүртгэлийн мэдүүлэг болон баримт бичиг нь бүрэн бус, мэдээлэл зөрүүтэй, засварласан;

10.1.2. техникийн хяналтын үзлэгт тэнцээгүй;

10.1.3. автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар төлөөгүй байх;

10.1.4. хуулийн дагуу оногдуулсан торгуулийг, болон олон улс, улсын чанартай болон тусгай зориулалтын авто зам ашигласны төлбөр төлж барагдуулаагүй;

10.1.5. эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүй зориулалтыг өөрчилсөн;

10.1.6. шилжүүлж буй өмчлөгч, итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч биечлэн ирээгүй;

10.1.7. улсын тэмдэгтийн хураамж, автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээний үнэ, үйлчилгээний хөлс төлөөгүй;

10.1.8. эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас автотээврийн хэрэгслийн шилжилт хөдөлгөөнд хязгаарлалт хийсэн;

10.1.9 Жолоочийн даатгалын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т заасны дагуу тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч жолоочийн даатгалд даатгуулаагүй. *ЗТХС-ын 2021 оны А/136 дугаар тушаалаар нэмсэн.*

10.1.10. хилээр нэвтрүүлэх барааны гаалийн мэдүүлэгт “сэлбэг”, “бүхээг” гэж бичигдсэн тохиолдолд улсын дугаар олгохоос татгалзана. *ЗТХС-ын 2021 оны А/136 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон.*

10.2. Бүртгэлийн мэргэжилтэн нь тухайн автотээврийн хэрэгслийг бүртгэхээс татгалзсан тохиолдолд татгалзсан үндэслэлийг тодорхой тайлбарлан бүртгэлийн мэдүүлэгт тэмдэглэж, гарын үсэг зурж хувийн дугаар бүхий тэмдэг дарна.

Арван нэг. Бүртгэлийн байгууллага, ажилтны нийтлэг эрх үүрэг

11.1. Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуульд заасан нийтлэг чиг үүргийг тээврийн хэрэгслийн бүртгэл хариуцсан байгууллага үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгоно.

11.2. Бүртгэлийн байгууллага нь энэхүү журамд заасан бүртгэл хөтлөхийн зэрэгцээ өөрийн үйл ажиллагаатай холбоотой статистик мэдээ, тайлан гаргах, өмчлөгчтэй холбоотой лавлагаа, мэдээлэл өгөх ажлыг хариуцан гүйцэтгэнэ.

11.3. Сайдаас эрх олгосны дагуу ажил хариуцуулан гүйцэтгүүлэх тухай гэрээнд бүртгэлийн байгууллагын эрх, үүргийн талаар тодорхой тусгасан байна.

11.4. Экспортлогч улсын холбогдох байгууллагатай хамтран ашиглагдаж байгаад импортоор орж ирсэн автотээврийн хэрэгслийн түүх агуулсан мэдээллийн сан бий болгох ажлыг зохион байгуулна.

11.5. Бүртгэлийн ажилтан нь Улсын бүртгэлийн хуульд заасан нийтлэг эрх, үүргийг хүлээх бөгөөд ажлын байрны тодорхойлолтод нарийвчлан заасан байна.

11.6. Бүртгэлийн ажилтан нь автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлтэй холбоотой мэдээлэлд албан бус хайлт хийх, ашиглах, төрийн болон албаны нууц, байгууллага, хувь хүний нууцтай холбоотой мэдээллийг задруулахгүй байх үүрэг хүлээнэ.

Арван хоёр. Автотээврийн хэрэгсэлд дугаар олгох

12.1. Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэг. 1-р хэсэг. Ерөнхий шаардлага. MNS 4410-1:2002¹ стандартад заасан улсын бүртгэлийн дугаарыг дараах автотээврийн хэрэгсэлд олгоно:

12.1.1. автомашины энгийн улсын бүртгэлийн дугаарыг төрийн болон орон нутгийн өмчит байгууллага, дипломат байгууллагын, технологийн, эко болон нийтийн тээврийн үйлчилгээнд ашиглагдаж байгаагаас бусад "Автотээврийн

хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага” MNS4598:2011 стандартын 5.8.1, 5.8.2-т заасан зөвшөөрөгдөх үзүүлэлт бүхий авто машинд;
12.1.2. дипломат байгууллагын автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй гадаад улсын элчин сайдын яам, консулын газар, Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.6-д заасан Олон улсын байгууллага /Нэгдсэн Үндэстний байгууллага, Европын Холбооны суурин төлөөлөгч/ болон тэдгээрийн дипломат ажилтны хувийн автомашинд;

12.1.3. нийтийн тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг зорчигч тээврийн стандартаар тогтоосон шаардлагуудыг хангасан нийтийн тээврийн үйлчилгээнд ашиглагдаж буй бүх төрлийн автобус, таксинд;

12.1.4. технологийн тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг "Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага" MNS4598:2011 стандартын 5.8.1, 5.8.2-т заасан зөвшөөрөгдөх үзүүлэлтээс дээш үзүүлэлт бүхий тээврийн хэрэгсэл, чиргүүлд;

12.1.5. эко улсын бүртгэлийн дугаарыг цахилгаан, ус төрөгчөөр ажилладаг болон тэдгээрийн хосолмол эх үүсвэрээр ажилладаг хөдөлгүүр бүхий автомашинд;

12.1.6. хүнд машин, механизмын улсын бүртгэлийн дугаарыг "Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага" MNS4598:2011 стандартын 5.8.1, 5.8.2-т заасан зөвшөөрөгдөх үзүүлэлт бүх төрлийн дугуйт болон гинжит трактор, өөрөө явагч машин механизмд;

12.1.7. мотоциплын улсын бүртгэлийн дугаарыг "Автотээврийн хэрэгсэл. Төрөл, нэр томьёо, тодорхойлолт" MNS ISO 3833:2010 стандартын 3.5-д заасан мотоциклд;

12.1.8. чиргүүлийн улсын бүртгэлийн дугаарыг "Автотээврийн хэрэгсэл. Төрөл, нэр томьёо, тодорхойлолт" MNS ISO 3833:2010 стандартын 3.2-т заасан, "Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага" MNS4598:2011 стандартын 12-т заасан зөвшөөрөгдөх техникийн үзүүлэлт бүхий чиргүүлд тус тус олгоно.

12.2. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ нь Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэг. 1-р хэсэг. Ерөнхий шаардлага. MNS 4410-1:2002¹ стандартад заасны дагуу “энгийн”, “эко”, “нийтийн зорчигч тээвэр”, “технологийн” гэсэн улсын бүртгэлийн дугаарын дэвсгэр өнгийг бичих талбартай байна.

12.3. Автотээврийн хэрэгслийг төрийн болон орон нутгийн өмчит байгууллага, нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд ашиглаж эхлэх болон хасагдах тохиолдолд эрх бүхий байгууллагын тодорхойлолтыг үндэслэн улсын бүртгэлийн дугаарын сери болон тоог өөрчлөхгүйгээр зөвхөн дэвсгэр өнгийг өөрчлөн сольж олгоно.

12.4. Бүртгэлийн байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох үйл ажиллагааг нийтэд нээлттэй ил тод зохион байгуулж, иргэн, хуулийн этгээд улсын бүртгэлийн дугаарыг сонгон захиалах боломжоор хангасан байна.

12.5. Сонирхол татахуйц улсын бүртгэлийн дугаарыг үнэ хаялцуулах замаар худалдан борлуулна.

12.6. Энэ журмын 12.5-д заасан хэлбэрээр үнэ хаялцуулж худалдан борлуулах улсын дугаарын жагсаалтыг бүртгэлийн байгууллага эрэмбэлэн мэдээллийн санд байршуулна.

12.7. Үнэ хаялцуулах ажиллагааг Иргэний хуулийн 197 дугаар зүйлийн холбогдох заалтыг үндэслэн бүртгэлийн байгууллага бусад байгууллагатай хамтран цахим хэлбэрээр зохион байгуулна.

12.8. Үнэ хаялцуулах ажиллагааны ялагчтай байгуулсан гэрээ, улсын бүртгэлийн дугаарын захиалгыг үндэслэн зөвхөн түүний өмчлөлийн тээврийн хэрэгсэлд тухайн дугаарыг олгоно.

12.9. Үнэ хаялцуулах ажиллагаагаар төвлөрүүлсэн орлогоос үйл ажиллагааны зардлыг тооцон суутгаж холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тусгай санд төвлөрүүлнэ.

Арван гурав. Мэдээллийн сан бүрдүүлэх болон цахим үйлчилгээ

13.1. Мэдээллийн сан нь бүртгэлийн эх баримт бичиг бүхий архив, цахим мэдээллийн сангаас бүрдэх бөгөөд мэдээллийн сан бүрдүүлэх, ашиглахдаа эрх бүхий байгууллагаас гаргасан төрийн байгууллагуудын цахим мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах, харилцан мэдээлэл солилцох үйл ажиллагааг зохицуулсан журам, зааврыг мөрдлөг болгоно.

13.2. Мэдээллийн сан нь төрийн үйлчилгээний болон зам, тээврийн салбарын мэдээллийн нэгдсэн сантай холбогдож, энэхүү журмын 13.1 дэх заалтын хүрээнд харилцан мэдээлэл солилцох нөхцөл, бололцоо бүрдүүлсэн байна. *ЗТХС-ын 2021 оны А/136 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон.*

13.3. Автотээврийн хэрэгслийн талаар бусад төрийн байгууллагуудаас авах мэдээллүүдийг бүртгэлийн байгууллага нь баримтаар шаардахгүй ба төрийн байгууллагуудын мэдээлэл солилцох журмын хүрээнд цахим сүлжээгээр дамжуулан мэдээллийг авч архивлана.

13.4. Үйлчлүүлэгч цахим хэлбэрээр үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүртгэлийн байгууллагаас бүрдүүлсэн байна.

13.5. Үйлчлүүлэгч нь төрийн нэгдсэн үйлчилгээний системээр болон бүртгэлийн байгууллагын цахим системээр дамжуулан цахим үйлчилгээг авна.

13.6. Үйлчлүүлэгч нь өөр хоорондоо “Цахим гарын үсгийн тухай” хуулийн дагуу тоон гарын үсгээр баталгаажуулсан хэлцлийн дагуу бүртгэлийн байгууллага нь цахимаар бүртгэл хийнэ.

13.7. Цахим үйлчилгээ авахдаа энэхүү журамд заасан бүртгэлийн мэдүүлэг, шаардагдах баримт бичгийн иж бүрдлийг бүрэн хангасан байна.

13.8. Цахимаар үйлчлүүлэгчид автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ, улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэгтийг шуудангаар, эсхүл угтах үйлчилгээгээр дамжуулан хэрэглэгчид хүргэж болно. Шуудангаар хүргүүлсэн тохиолдолд тухайн үйлчилгээнд мөрдөж байгаа үнэ тариф нэмэгдэж тооцогдоно.

13.9. Өмчлөгчийн болон техникийн мэдээллийг энэхүү журмын нэгдүгээр болон хоёрдугаар хавсралтад заасны дагуу мэдээллийн санд бүртгэнэ.

13.10. Мэдээллийн санд автотээврийн хэрэгслийн марк, загвар, хөдөлгүүр, арлын болон цахим гэрчилгээ (RFID, Smart ID, OTP, FIDO... гэх зэрэг)-ний дугаарыг латин үсгээр, бусад мэдээллийг кирилл үсгээр бүртгэнэ. *ЗТХС-ын 2021 оны А/136 дугаар тушаалаар өөрчлөлт орсон.*

13.11. Энэ журмын тавдугаар хавсралтад заасан автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг цахим болон цаасан хэлбэрээр олгоно.

13.12. Цахим хүсэлт нь Цахим гарын үсгийн тухай хуулийн шаардлагыг бүрэн хангасан байх бөгөөд иргэн, хуулийн этгээдийн санаатай болон санамсаргүй байдлаас үүссэн аливаа эрсдэлийг бүртгэлийн байгууллага хариуцахгүй болно.

Арван дөрөв. Бусад зүйл

14.1. Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой санал, гомдлыг “Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай” хуулийн хүрээнд шийдвэрлэнэ.

14.2. Бүртгэлийн байгууллага нь автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох үйл ажиллагаатай холбоотой тайлан мэдээг гаргаж автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагыг мэдээллээр хангана.

14.3. Автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ, бүртгэлийн мэдүүлэг, экспортын сертификатын загварыг батлах, хэвлүүлэх, хадгалах, зарцуулах үйл ажиллагаанд автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хяналт тавина.

14.4. Энэхүү журмыг зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2020
оны А/222дугаар тушаалаар батлагдсан
“Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл
хөтлөх, улсын дугаар олгох
журам”-ын хоёрдугаар хавсралт

**ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН САНД
БҮРТГЭГДЭХ МЭДЭЭЛЛҮҮДИЙН ЖАГСААЛТ**

- 1.Марк
- 2.Загвар
- 3.Үйлдвэрлэсэн улс
- 4.Үйлдвэрлэсэн огноо
- 5.Импортолсон огноо
- 6.Арлын дугаар /VIN дугаар/
- 7.Хөдөлгүүрийн дугаар
- 8.Өнгө
- 9.Бүх жин, кг
- 10.Даац, кг
- 11.Өөрийн жин, кг
- 12.Суудлын тоо
- 13.Хаалганы тоо
- 14.Оврын хэмжээ, мм, Урт /Өргөн/ Өндөр
- 15.Хүрдний байрлал
- 15.1.баруун
- 15.2.зүүн
- 16.Ангилал
- 16.1.А ангилал
- 16.2.В ангилал
- 16.3.С ангилал
- 16.4.D ангилал
- 16.5.Е ангилал
- 16.6.М ангилал
- 17.Автотээврийн хэрэгслийн төрөл, зориулалт
- 17.1.Суудлын автомашин /бүхээгийн хэлбэрээр/:
- 17.2.Автобус
- 17.2.1угсраа автобус
- 17.2.2.том оврын автобус
- 17.2.3.дунд оврын автобус
- 17.2.4.бага оврын автобус
- 17.2.5.троллейбус
- 17.3.Ачааны автомашин
- 17.3.1.энгийн тэвштэй ачааны автомашин
- 17.3.2.эмээлт зүтгүүр
- 17.3.3.өөрөө буулгагч
- 17.4.Тусгай зориулалтын ачааны автомашин
- 17.4.1.автоцистерн нефтийн бүтээгдэхүүний
- 17.4.2.сүүний
- 17.4.3.усны
- 17.4.4.бохирын цооногийн

- 17.4.5.барилгын зуурмаг тээвэрлэгч
- 17.4.6.барилгын зуурмаг шахагч
- 17.4.7.автокран
- 17.4.8.техникийн түргэн тусламжийн
- 17.4.9.эмнэлгийн түргэн тусламжийн
- 17.4.10.гал командын
- 17.4.11.ахуйн хог хаягдлын
- 17.4.12.хүнсний технологийн
- 17.4.13.бусад
- 17.5.Чиргүүл
- 17.5.1.ачааны автомашины
- 17.5.2.торхтой чиргүүл
- 17.5.3.суудлын автомашины
- 17.5.4.хагас чиргүүл
- 17.5.5.аяллын зориулалттай чиргүүл
- 17.5.6.хөргүүр, дулаан тохируулагч бүхий чиргүүл
- 17.6.Мотоцикл
- 17.6.1. 2 дугуйтай
- 17.6.2. 3 дугуйтай
- 17.6.3. 4 дугуйтай
- 17.6.4. Ачааны мотоцикл
- 17.7.Механизм
- 17.7.1.дугуйт трактор
- 17.7.2.өөрөө явагч дугуйт механизм
- 17.7.3.гинжит трактор
- 17.7.4.гинжит механизм
- 18.Хөдөлгүүрийн төрөл гэдэгт:
- 18.1.бензин
- 18.2.дизель
- 18.3.хий дизель хосолсон
- 18.4.цахилгаан-бензин /Хосолсон /гибрид/
- 18.5.Хий
- 18.5.1.шингэрүүлсэн нефтийн хий /LPG/
- 18.5.2.байгалийн шахсан хий -/CNG/-
- 18.5.3.Шингэрүүлсэн байгалийн хий /LNG/
- 18.6.Дан цахилгаан
- 18.7.Устөрөгчийн
- 18.8.Хөдөлгүүрийн багтаамж, см3
- 19.Экологийн ангилал
- 19.1.евро 0
- 19.2.евро I
- 19.3.евро II
- 19.4.евро III
- 19.5.евро IV
- 19.6.евро V
- 19.7.евро VI
- 19.8.бусад
- 20.Хурдны хайрцаг
- 20.1.механик

- 20.2.автомат
- 20.3.хосолсон/хагас автомат/
- 20.4.бусад
- 21.Насжилт /тайлангаар гаргах боломжтой байх/
- 22.Хөтлөгчийн төрөл
- 22.1.урд хөтлөгчтэй,
- 22.2.хойт хөтлөгчтэй,
- 22.3.давхар хөтлөгчтэй,
- 23.Тэнхлэгийн тоо, /тоогоор/

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2020
оны А/222 дугаар тушаалаар батлагдсан
“Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл
хөтлөх, улсын дугаар олгох
журам”-ын гуравдугаар хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ЗАГВАР

ТЕХНИКИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ Technical specifications		(MGL)	ГЭРЧИЛГЭЭ ОЛГОСОН БАЙГУУЛЛАГА Certificate issuing authority
Улсын бүртгэлийн дугаар Registration plate number	Хөдөлгүүрийн дугаар Engine number		
Марк, загвар Make, model	Үйлдвэрлэсэн он Year of manufacture		
Анхлан, хөдөлгүүрийн багтаамж Category, engine displacement	Импортлосон өнөө Date of importation		Бүртгэлийн ажилтан Registration officer
Бүх жин Gross vehicle weight	Өнгө Color		Тэмдэг Stamp
Давц, суудлын тоо Loading capacity, number of seats	Тэнхлэгийн тоо Axes		Гарын үсэг Signature
Төрөл Type	Улсын бүртгэлийн дугаарын өнгө Color registration plate number		Огноо YYYY MM DD
Зориулалт Vehicle designation	Өмчлөгч Owner		Тусгай тэмдэглэл additional note
VIN дугаар, VIN number			
Арвмын дугаар, Chassis number	Хаяг Address		
Бүхэлгийн дугаар, Cabin number			
		№ 00000000	

ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГ TECHNICAL INSPECTION			(MGL) САНАМЖ	МОНГОЛ УЛС MONGOLIA
Он, Сар, Өдөр YYYY.MM.DD	Техникийн байдал Technical status	Гарын үсэг Тэмдэг signature Stamp		
			АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛ ӨМЧЛӨГЧ ТА	
			- Шинээр автотээврийн хэрэгсэл өмчилж авсан бол 72 цагийн дотор; - Ашиглалтаас хассан бол 1 сарын дотор; - Нэр, хаяг, арлын болон хөдөлгүүрийн дугаар, өнгө өөрчлөгдсөн бол 7 хоногийн дотор тус тус бүртгүүлэх; - Жолоочийн хариуцлагын даатгалд хамрагдах; - Хуульд заасан хугацаанд албан татвараа төлөх; - Тогтоосон хугацаанд техникийн хяналтын үзлэгт хамруулах үүрэгтэй	 CERTIFICAT D'IMMATRICULATION DU VEHICULE АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ CERTIFICATE OF VEHICLE REGISTRATION (MGL)
Засвартай бол хүчингүй Not valid if edited			№ 00000000	

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2020
оны А/222 дугаар тушаалаар батлагдсан
“Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл
хөтлөх, улсын дугаар олгох
журам”-ын дөрөвдүгээр хавсралт

ХАСАЛТЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ/ CERTIFICATE

Тээврийн хэрэгслийн мэдээлэл/vehicle information	УД/RegistrationNo	Хөд.Багтаамж/ Engine capacity	
	Марк.Модель/Make. Model	Өнгө /Colour	
	Арлын дугаар/Maker's serial number	Ө.жин / weight	
	Хөд.дугаар/Engine number	Б.жин/ Gross weight	
	Үйлд.он/Year	Суудлын тоо/ Fixed Number	
	Зориулалт.төрөл/Pur pose.Type	Шатахууны төрөл /Classification of fuel	
	Их биеийн төрөл/Type of body	Урт.Өргөн.Өндөр/ Length.Width.Hei ght	
Өмчлөгчийн мэдээлэл/owner information	Овог/Surname	Нэр /Name	
	Хаяг/Address		
Автотээврийн хэрэгслийн бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журмын 7 дугаар бүлгийн заалтыг үндэслэн улсын бүртгэлээс хасав /This vehicle deregistrated from state vehicle registration, via section 7 of the vehicle registration rule/.			

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр Дугаар А/199 Улаанбаатар хот

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГ, ОНОШЛОГОО ЯВУУЛАХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2, 17 дугаар зүйлийн 17.5 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

- 1."Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоо явуулах журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.
- 2.Журмыг хэрэгжүүлж ажиллахыг тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгжүүдэд, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Автотээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар /Ё.Жаргалсайхан/-т даалгасугай.
- 3.Энэ журмын 2.3 дахь заалтыг 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.
- 4.Энэхүү тушаал гарсантай холбогдуулан Зам, тээврийн сайдын 2013 оны "Журам шинэчлэн батлах тухай" 232 дугаар тушаал, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны "Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын гэрчилгээний загвар батлах" тухай 365 дугаар тушаалыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Л.ХАЛТАР

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн
А/199 дүгээр тушаалын хавсралт

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЗЛЭГ, ОНОШЛОГОО ЯВУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь Автотээврийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлд заасан автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэгийн үйл ажиллагааг зохицуулахад оршино.

1.2. Гүйцэтгэх ажлын тухай хуульд заасны дагуу гүйцэтгэх ажлын зориулалтаар ашиглаж байгаа болон төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан албан тушаалтан, иргэн, Зэвсэгт хүчин, хилийн ба дотоодын цэрэг, онцгой байдлын албаны тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэгийн үйл ажиллагааг энэхүү журмаар зохицуулахгүй.

1.3. Энэхүү журамд заасан тээврийн хэрэгсэл гэдэгт зорчигч, ачаа тээвэрлэхэд зориулсан бүх төрлийн автомашин, чиргүүл, цахилгаан тээврийн хэрэгсэл, мотоцикл, механизмыг хамааруулна.

Хоёр. Техникийн хяналтын үзлэгийг зохион байгуулах

2.1. Техникийн хяналтын үзлэгийг тухайн үзлэгийн төвийн техник, технологийн онцлогт тохируулан боловсруулсан технологийн картын дагуу бүрэн явуулна.

2.2. Технологийн картад стандартаар тогтоосон үзүүлэлт шаардлагыг хянан тогтоох арга, аргачлал, хугацаа, хүчин чадал зэргийг тооцож тусгана.

2.3. Техникийн хяналтын үзлэгийн төв /цаашид "үзлэгийн төв" гэх/ нь Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд заасны дагуу тохирлын үнэлгээ хийлгэн итгэмжлэгдсэн байх бөгөөд үзлэгийн төвд тавигдах шаардлагыг стандартаар тогтооно.

2.4. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.1-д заасан тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн санг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцан хөтөлнө.

2.5. Үзлэгийн төв нь техникийн хяналтын үзлэг хийсэн талаарх мэдээллийг энэ журмын 2.4-д заасан сантай холбогдож дамжуулна.

2.6. Замын хөдөлгөөнд шууд оролцох боломжгүй өөрөө явагч механизмыг үзлэгийн явуулын төвөөр үзэж болно.

2.7. Жолоочийн даатгалын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2-т заасны дагуу тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч жолоочийн даатгалд даатгуулаагүй олон улс, улсын чанартай болон тусгай зориулалтын авто зам ашигласны төлбөр төлөөгүй тохиолдолд тээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт хамруулахгүй. /ЗТХС-ын 2022 оны А/313 дугаар тушаалаар нэмэлт орсныг тусгав/

2.8. Олон улсын тээвэрлэлт гүйцэтгэх тээврийн хэрэгсэлд энэхүү журмын гуравдугаар хавсралтад заасан мэдээллүүдийг агуулсан гэрчилгээг монгол, англи хэл дээр хэвлэж олгоно.

2.9. Дор дурдсан тусгай тоноглол бүхий тээврийн хэрэгслийг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагын шалгаж, баталгаажуулсан дүгнэлтийг үндэслэн техникийн хяналтын үзлэгт хамруулна.

2.9.1. автокраны, тээврийн хэрэгсэлд суурилагдсан өргөх төхөөрөмжийн, аюултай ачаа тээвэрлэх торхны, хийгээр ажилладаг автомашины баллоны

болон түүнтэй адилтгах бусад даралтат савны баталгаажуулалтын талаарх мэргэжлийн хяналтын байгууллагын дүгнэлт.

2.9.2. баталгаажуулалт нь гэрчилгээ, эсхүл дүгнэлт хэлбэртэй байх бөгөөд тодорхой хугацааг заасан байна.

2.10. Энэхүү журмын 2.9-т заасан дүгнэлтийг техникийн хяналтын үзлэгийн төвд цахим хэлбэрээр хүргүүлж болно.

2.11. Хийгээр ажилладаг тээврийн хэрэгслийн хийн баллоны баталгаажуулалт, хийн баллон, дамжуулах хоолой, хаалт, хавхлагын битүүмжлэлийг шалгана.

2.13. Зөвхөн тусгайлан бэлтгэсэн зам, талбайд зорчих зориулалт бүхий “Чингэлэг тээвэрлэх автомат удирдлагатай тээврийн хэрэгсэл” MNS JT/T 1377:2022 стандартын шаардлага хангасан автомат удирдлагатай өөрөө явагч тээврийн хэрэгслийг үйлдвэрлэгчийн техникийн баримт бичгийг үндэслэн техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээллийн санд бүртгэнэ. */энэ заалтыг ЗТХС-ын 2022 оны А/313 дугаар тушаалаар нэмсэн./*

Гурав. Техникийн хяналтын үзлэгийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын эрх, үүрэг

3.1. Техникийн хяналтын үзлэгийн инженер нь хяналтын үзлэгт хамрагдсан тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигч нарт тухайн тээврийн хэрэгслийн техникийн байдлын талаар мэргэжлийн зөвлөгөө өгнө.

3.2. Техникийн хяналтын үзлэгийн инженер нь тээврийн хэрэгсэлд үзлэг хийж бодит дүгнэлтийг гаргана.

3.3. Техникийн хяналтын үзлэгийн техникч нь тээврийн хэрэгсэлд үзлэг хийж дүгнэлт гаргахгүй.

3.4. Үзлэгт тэнцсэн тээврийн хэрэгслийн дүгнэлтийг цахимаар олгож, шаардлагатай бол гэрчилгээнд энэ тухай тэмдэглэгээ хийнэ.

3.5. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын гэрчилгээ нь энэхүү журмын нэгдүгээр хавсралтад заасан загварт нийцсэн байна.

3.6. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын гэрчилгээнд энэ журмын хоёрдугаар хавсралтад заасан шаардлага тавигдана.

3.7. Засгийн газрын шийдвэрээр батлагдсан техникийн хяналтын үзлэг, явуулах хугацаа, төлбөрийн жишгийг үйл ажиллагаандаа баримтална.

3.8. Тухайн тээврийн хэрэгслийн баримт бичиг нь техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээллийн сангийн мэдээлэлтэй зөрсөн, эсхүл засвартай байвал зөрчлийг арилгуулахаар тухайн асуудлыг шийдвэрлэх эрх бүхий байгууллага / хууль хяналтын, тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн, гаалийн болон бусад /-д шилжүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад хандан холбогдох зөвлөмж чиглэлийг авна.

3.9. Үзлэгийн төв нь тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн ашиглалт, баталгаажуулалтын бүртгэлийг хөтөлж, үзлэг явуулах дараалал, хугацааг агуулсан технологийн картыг үйл ажиллагааны онцлогт нийцүүлэн байгууллагын даргаар батлуулан мөрдөж, шаардлагатай бусад техникийн баримт бичгийг боловсруулж үйл ажиллагаандаа ашиглана.

3.10. Үзлэгийн төвийн байршил, цагийн хуваарь зэрэг үйлчлүүлэгчид хэрэгцээт мэдээллийг хэвлэл мэдээллийн болон бусад хэрэгслээр нийтэд мэдээлэх, үзлэгт хамрагдах захиалгыг цахим сүлжээгээр хүлээн авах, дүгнэлтийг үйлчлүүлэгчид цахим хэлбэрээр хүргүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

3.11. Үзлэгийн чанар, мэдээллийн санд бүртгэлтэй тээврийн хэрэгсэл бүрэн хамрагдсан эсэхэд тээврийн хэрэгслийн бүртгэл хариуцсан байгууллага, аймаг,

нийслэл, сум, дүүргийн төрийн захиргааны байгууллага, тээврийн цагдаагийн алба хамтран хяналт тавина.

3.12.Техникийн хяналтын үзлэгт орох тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг автоматаар таньснаар үзлэгийг эхлүүлнэ. Хэрэв гэрчилгээг алдаатай танивал энэ талаар тэмдэглэл үйлдэж, үзлэгийг эхлүүлж болно. Үзлэг дуусах үед улсын дугаарыг автоматаар таньснаар үзлэгийн үр дүнг баталгаажуулна.

3.13. Тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээг автоматаар таних теле хяналтын техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж нь "Теле хяналтын системийн ерөнхий шаардлага" MNS 6423:2019 стандартад нийцсэн байна.

3.14.Суурин болон явуулын төвөөр гүйцэтгэх тээврийн хэрэгслийн үзлэг, техникийн хяналтын үйл ажиллагааг теле хяналтын дор зохион байгуулж, дүрс бичлэг хийх, сүлжээнд холбох зэрэг техник, технологийн нөхцөл, шаардлагыг бүрдүүлсэн байна.

3.15.Тээврийн хэрэгслийн өнгө, хөдөлгүүр, зориулалт зэрэгт холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам стандартын дагуу техникийн өөрчлөлт хийсэн дүгнэлтийн хуудсыг тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн байгууллагад цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.

Дөрөв. Тээврийн хэрэгслийг өмчлөгч, эзэмшигч иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын эрх, үүрэг

4.1.Тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч нь жолоочийн хариуцлагын даатгалд даатгуулсны дараа тээврийн хэрэгслээ техникийн хяналтын үзлэгт хамруулна.

4.2.Иргэн, хуулийн этгээд нь бүртгэлийн харьяаллаас үл хамааран техникийн хяналтын үзлэгийн аль ч төвд тээврийн хэрэгслээ үзлэгт хамруулах эрхтэй.

4.3.Иргэн, хуулийн этгээд нь нийтийн тээврийн үйлчилгээнд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгслийг хагас жил тутамд, бусад тээврийн хэрэгслийг жилд нэг удаа тогтсон хугацаанд үзлэгт хамруулах үүрэгтэй.

4.4.Тээврийн хэрэгслийг өмчлөгч, эзэмшигч иргэн, хуулийн этгээд нь техникийн хяналтын үзлэгт хамруулахын өмнө дараах бэлтгэл ажлуудыг хангасан байвал зохино.

4.4.1. баримт бичгийн бүрдлийг хангасан байх;

4.4.2.техникийн хяналтын үзлэгийн төлбөрийг төлсөн байх;

4.4.3.Цагдаагийн байгууллагаас бэлэн бус хэлбэрээр хуулиар оногдуулсан торгууль, олон улс, улсын чанартай болон тусгай зориулалтын авто зам ашигласны төлбөрийг бүрэн төлж барагдуулсан байх. *Энэ заалтыг ЗТХС-ын 2022 оны А/313 дугаар тушаалаар өөрчлөн найруулсан./*

4.4.4.тээврийн хэрэгслийг угааж цэвэрлэн техникийн хяналтын үзлэг хийх боломжийг бүрдүүлсэн байх;

4.4.5.стандартад заасан иж бүрдлийг хангасан байх;

4.4.6.арлын дугаарыг ил болгон цэвэрлэж техникийн баримт бичигтэй тулган шалгах нөхцөлийг бүрдүүлэх.

4.5.Дараах тохиолдолд хугацаа үл харгалзан тээврийн хэрэгслийг техникийн хяналтын үзлэгт хамруулна. Үүнд:

4.5.1.хөдөлгүүр сольсон, өнгө өөрчилсөн, тээврийн хэрэгслийн зориулалтыг үйлдвэрлэгчийн зөвшөөрлөөр өөрчилсөн, нэмэлт төхөөрөмж суурилуулсан бол;

4.5.2.тээврийн хэрэгсэлд засвар, үйлчилгээ хийлгэсний дараа эзэмшигч нь хүсэлт гаргасан бол;

4.5.3.зам, тээврийн осолд өртөж хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлөх агрегат, зангилаа, механизмд эвдрэл, гэмтэл гарсан, түүнийг засварласан бол дахин замын хөдөлгөөнд оролцохын өмнө;

4.5.4.тээврийн хэрэгслийг Монгол Улсад үйлдвэрлэсэн, үйлдвэрлэгчийн технологийн шаардлагын дагуу угсарсан зэрэг хамаарна.

Тав. Бусад

5.1.Тээврийн хэрэгсэл өмчлөгч, эзэмшигч нь технологийн картын дагуу үзлэг хийхийг шаардаж, чанаргүй үйлчилгээ үзүүлсэн гэж үзвэл гомдлоо тухайн байгууллагын удирдлагад, шаардлагатай тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл олгосон харьяалах дээд шатны байгууллагад хүсэлтээ гаргаж шийдвэрлүүлнэ.

5.2.Үйлчилгээтэй холбоотой гомдлыг иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.

5.3.Энэхүү журмыг зөрчсөн этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно.

---000---

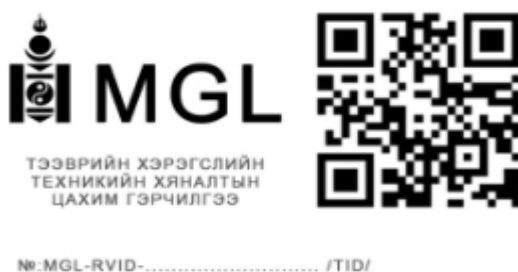
Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн А/199
дугаар тушаалаар батлагдсан "Тээврийн
хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг,
оношлогоо явуулах журам"-ын
нэгдүгээр хавсралт

**ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН
ХЯНАЛТЫН ЦАХИМ ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ЗАГВАР**

А. Гэрчилгээний нүүр тал

Гэрчилгээний суурь өнгө цагаан, бичиглэл нь хар өнгөтэй байна.

85 мм

55 мм

Б. Гэрчилгээний ар тал

Гэрчилгээний ар тал цулгуй, цагаан буюу ямар нэгэн мэдээлэлгүй байна.

В.Бусад

Гэрчилгээг тухайн автотээврийн хэрэгслийн урд салхины шилний дотор талаас, жолооны хүрдтэй талын буланд жолоочийн харах орчныг хязгаарлахгүй, ил харагдахаар байрлуулна.

---000---

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН
САЙДЫН ТУШААЛ**

2022 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Дугаар А/112 Улаанбаатар хот

ЖУРАМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 192дугаар зүйлийн 192.2 дахь хэсгийн заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Зам, тээврийн сайдын 2016 оны "Журам батлах тухай" 90 дүгээр тушаалын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан "Автотээврийн үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох журам"-ыг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.

2.Энэ журмыг 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

3.Энэхүү тушаал хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс Зам, тээврийн сайдын 2016 оны "Журам батлах тухай" 90 дүгээр тушаалын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан "Автотээврийн үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох журам"-ыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Л.ХАЛТАР

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2022 оны 112 дугаар тушаалын хавсралт

АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ БАЙГУУЛЛАГАД АНГИЛАЛ ТОГТООХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт авто тээврийн хэрэгслийн ашиглалттай холбогдон гарах үйлчилгээ эрхэлж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд (цаашид “авто үйлчилгээ эрхлэгч” гэх) эрх бүхий байгууллагаас ангилал тогтоохтой холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Энэхүү журмыг өмчийн төрөл харгалзахгүй авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон ангилал тогтоох, хяналт тавих эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан дагаж мөрдөнө.

1.3. Холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу эрх бүхий байгууллагаар ангилал тогтоолгоогүй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааг мэдээллийн санд бүртгэж, олон нийтэд мэдээлэхгүй.

1.4. Авто үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох үйл ажиллагааг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгогдсон байгууллага гүйцэтгэнэ.

1.5. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2. дэх заалтыг үндэслэнэ.

1.6. Энэ журамд ашигласан нэр томъёог Автотээврийн тухай хууль, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, “Авто үйлчилгээ”, “Авто үйлчилгээ эрхлэгч” гэж “Авто үйлчилгээнд тавих. Ерөнхий шаардлага” MNS5025:2020 стандарт болон бусад хууль тогтоомжид дурдсан утгаар ойлгоно.

Хоёр. Ангилал тогтоох үйл ажиллагааны зохион байгуулалт

2.1. Авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагаар үйлчилгээний ангиллаа тогтоолгосны үндсэн дээр үйлчилгээ эрхэлнэ.

2.2. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь ангилал тогтоолгох хүсэлтийг хүлээн авах, бүртгэх, хянан үзэж шийдвэрлэх, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, гэрээ байгуулах, ангилал тогтоолгосон гэрчилгээ олгох зэрэг ажлыг зохион байгуулна.

2.3. Үйлчилгээний ангиллыг тогтоохдоо тохирлын баталгаа, улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтэд үндэслэн тогтооно.

2.4. Ангилал тогтоохдоо дараах зарчмыг баримтална:

2.4.1. Бие даасан, хараат бус байх;

2.4.2. Ил тод, шуурхай, шударга байх;

2.4.3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага үйлчилгээ эрхлэхэд таатай орчныг бүрдүүлэх, адил тэгш нөхцөл олгох.

2.5. Ангилал тогтоох үйл ажиллагаа нь цахим хэлбэрээр явагдах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд газар дээр нь үзэх, тодруулга хийж болно.

2.6. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь ангилал тогтоолгох хүсэлтээ мэдээллийн сан дах маягтын дагуу ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагад цахимаар гаргана.

2.7. Ангилал тогтоолгох хүсэлтэд дараах материалыг хавсаргана. Үүнд:

2.7.1. Аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээний хуулбар (иргэний нэр дээр үйл ажиллагаа явуулах бол иргэний үнэмлэхний хуулбар);

- 2.7.2. Үйлчилгээний хүчин чадал, тоног төхөөрөмжийн тухай товч танилцуулга;
- 2.7.3. Тохирлын гэрчилгээний хуулбар;
- 2.7.4. Улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлт;
- 2.7.5. Үйлчилгээний нэр төрөл, тэдгээрийг гүйцэтгэх технологийн карт;
- 2.7.6. Үйлчилгээний үнэ тариф, ажиллах цагийн хуваарь;
- 2.7.7. Үл хөдлөх хөрөнгийн гэрчилгээний хуулбар эсвэл түрээсийн гэрээний хуулбар;
- 2.7.8. Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт
- 2.7.9. Авто угаалгын үйлчилгээ эрхлэгч мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулах.
- 2.8. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь хүсэлтийг хүлээн авснаар хянан үзэж ажлын 15 хоногийн дотор “Авто үйлчилгээнд тавих. Ерөнхий шаардлага” MNS5025:2020 стандартад заасан төрлийн үйлчилгээ эрхлэх ангиллын гэрчилгээ олгох асуудлыг шийдвэрлэнэ.
- 2.9. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагын эрх, үүрэг
- 2.9.1. Ангилал тогтоолгох хүсэлтийг хүлээн авч хянан үзэж шаардлага хангаж буй тохиолдолд зохих ангиллын гэрчилгээг тогтоосон хугацаанд олгох;
- 2.9.2. Тухайн ангиллын үйлчилгээ эрхлэхэд тавигдах нөхцөл шаардлага хангаагүй тохиолдолд ангилал тогтоож, гэрчилгээ олгохоос татгалзах;
- 2.9.3. Ангилал тогтоолгосон үйлчилгээ эрхлэгчийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг мэдээллийн санд бүртгэх;
- 2.9.4. Ангилал тогтоолгосон байгууллагад мэдээллийн санд техникийн үйлчилгээ, засварын тухай мэдээлэл оруулах эрх олгох, эрхийг цуцлах;
- 2.9.5. Ангилал тогтоолгосон байгууллагатай гэрээ байгуулах, гэрээг тогтоосон хугацаанд дүгнэх, ангиллын гэрчилгээг сунгах, хүчингүй болгох;
- 2.9.6. Ангилал тогтоолгосон байгууллагын үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах, мэргэжил арга зүйн зөвлөмжөөр хангах;
- 2.9.7. Гэрээний нөхцөл, шаардлагыг биелүүлж байгаад хяналт, шалгалт тавих;
- 2.9.8. Авто үйлчилгээний мэдээллийн сангийн аюулгүй байдал, найдвартай ажиллагаа, шинэчлэлийг хариуцна;
- 2.9.9. Авто үйлчилгээний талаарх статистик мэдээ тайланг жилийн эхний хагас болон жилийн эцэс, мөн шаардлагатай тохиолдолд тухай бүр нь гарган автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.
- 2.10. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь ангилал тогтоолгосон байгууллагатай тухайн ажил үйлчилгээг төрөл, хүчин чадал, технологийн карт, цагийн хуваарийн дагуу үзүүлэх талаар болон тухайн хоёр байгууллагын эрх, үүрэг, хариуцлагын тухай тохиролцож гэрээ байгуулна.
- 2.11. Ангилал тогтоолгох хугацаа, түүнийг сунгах
- 2.11.1. Ангилал тогтоосон гэрчилгээг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон хугацаагаар олгоно.
- 2.11.2. Тухайн үйлчилгээний ангиллын хугацааг сунгахдаа улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтийг үндэслэн анх олгосон хугацаанаас доошгүй хугацаагаар сунгаж болно.
- 2.11.3. Тухайн үйлчилгээний байгууллагад тавигдах нөхцөл шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд гэрчилгээний хугацааг сунгахгүй.
- 2.12. Тогтоосон ангиллыг түр түдгэлзүүлэх.
- 2.12.1. Үйл ажиллагаанд тавигдах нөхцөл шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд мэргэжлийн хяналтын байгууллага, автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн

дүгнэлтийг үндэслэн ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага түүнийг 3 сар хүртэл хугацаагаар түдгэлзүүлж болно;

2.12.2.Үйл ажиллагааг түдгэлзүүлсэн нөхцөл арилсан тухай мэргэжлийн хяналтын байгууллага, автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн дүгнэлтийг үндэслэн ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага тогтоосон ангиллыг сэргээнэ. Тогтоосон ангиллыг сэргээхдээ анх олгосон хугацаанаас нь үргэлжлүүлнэ.

2.13.Ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага нь дараах тохиолдолд ангилал тогтоосныг хүчингүйд тооцно. Үүнд:

2.13.1.Эзэмшигч хүсэлт гаргасан;

2.13.2.Хуулийн этгээд татан буугдсан;

2.13.3.Гэрчилгээнд заасан төрлийн үйлчилгээг шалтгаангүйгээр гурван сараас дээш хугацаагаар эрхлээгүй буюу тавигдах шаардлагыг хангахгүй болсон;

2.13.4.Үйлчлүүлэгчдээс удаа дараа (2 ба түүнээс дээш) гомдол гарч тэр нь мэргэжлийн байгууллагаас үндэслэлтэй гэж тогтоосон;

2.13.5.Ангиллын гэрчилгээг бусдад шилжүүлсэн, худалдсан, барьцаалсан;

2.13.6.Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ ноцтой зөрчсөн;

2.13.7.Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан”-д техникийн үйлчилгээ, засварын тухай мэдээллээ тогтмол оруулаагүй.

2.14.Эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр авто үйлчилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг түдгэлзүүлсэн, хүчингүйд тооцсон тохиолдолд ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага энэ тухай олон нийтэд мэдээлнэ.

2.15.Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь тогтоолгосон ангиллаа өөрчлөх, нэмэгдүүлэх тохиолдолд зөвхөн тухай ангилалд хамаарах хүрээнд улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлт гаргуулна.

2.16.Тохирлын баталгаа, улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтэд үндэслэн үйлчилгээний ангиллыг дахин тогтоон гэрчилгээ олгоно.

2.17.Үйлчилгээ эрхлэгч нь олон байршилд үйл ажиллагаа эрхлэх бол салбар тус бүрт ангилал тогтоолгон гэрчилгээ авсан байна.

2.18.Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан”-д техник үйлчилгээ, засварын тухай мэдээллээ тогтмол оруулна.

2.19.Үйлчлүүлэгч нь үйлчилгээтэй холбоотой гомдлоо тухайн байгууллагын удирдлагад гаргаж шийдвэрлүүлнэ. Хэрэв тухайн үйлчилгээний байгууллага гомдлыг шийдвэрлээгүй, гаргасан шийдвэр үйлчлүүлэгчийн шаардлагыг хангаагүй тохиолдолд эрх бүхий эсвэл хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлнэ. Үйлчилгээтэй холбоотой гомдлыг холбогдох байгууллага 14 хоногийн дотор шалгаж хариу өгнө.

2.20.Авто үйлчилгээ эрхлэгч тухайн ангиллын авто үйлчилгээг эрхлэх гэрчилгээ, мэргэжлийн байгууллагатай байгуулсан гэрээг цахимаар авч ашиглана.

Гурав. Авто үйлчилгээ эрхлэгчийн нийтлэг эрх, үүрэг

3.1.Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь дараах эрх эдэлнэ.

3.1.1.Мэргэжлийн байгууллагаар ажил үйлчилгээнийхээ чанар, байдлыг үнэлүүлж зохих ангилал тогтоолгох;

3.1.2.Үйлчилгээтэй холбоотой холбогдох мэдээллээ нэгдсэн санд бүртгүүлэх;

3.1.3.Шаардлагатай асуудлаар саналаа эрх бүхий байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлэх.

3.2.Авто үйлчилгээ эрхлэгчийн үүрэг.

3.2.1.Ажил, үйлчилгээний талаарх мэдээллээ нэгдсэн мэдээллийн санд байршуулах;

3.2.2.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийхдээ үйлдвэрлэгчээс тогтоосон техникийн норм, дүрэм, зааварчилгааг мөрдлөг болгон ашиглах бөгөөд технологийн карт, аюулгүйн ажиллагааны дүрэм боловсруулж мөрдөн ажиллах;

3.2.3.Техникийн үйлчилгээ, засварын үнэ тарифыг тогтоох, үйлчилгээндээ үндэслэлтэй тогтоосон үнэ тарифыг мөрдөх;

3.2.4.Үйлчилгээндээ баталгаат хугацаа тогтоох, баталгаат хугацаанд техникийн үйлчилгээ, засварыг хэрэглэгчид үзүүлэх;

3.2.5.Тээврийн хэрэгсэлд хийсэн засвар, үйлчилгээний мэдээллийг тухай бүрт нь мэдээллийн санд бүртгэж оруулах;

3.2.6.Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 10.2.4-д “Хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсвэл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх” гэж заасны дагуу хамтран ажиллах;

3.2.7.Авто угаалгын үйлчилгээ эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага усаа дахин цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг ашиглах;

3.2.8.Энэ журмын 2.6-д заасны дагуу хүсэлтээ илгээхдээ барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн тод харагдахуйц зураг, хүний нөөц, үйлчилгээний газрын байршил, нэр, хаягийн мэдээллийг хавсаргана.

3.2.9.Холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд орон нутгийн засаг захиргаатай гэрээ байгуулж ажиллана.

Дөрөв. Хяналт тавих эрх бүхий байгууллагын эрх, үүрэг

4.1.Авто үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагаанд тавих захиргааны хяналтыг автотээврийн хяналт, шалгалтын асуудал эрхэлсэн төв байгууллага болон нутгийн захиргааны байгууллагын мэргэжлийн хяналтын алба, автотээврийн хяналтын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

4.2.Ажил үйлчилгээний талаарх мэдээллээ нэгдсэн мэдээллийн санд тогтмол байршуулдаг авто үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг эрх бүхий байгууллага олон нийтэд мэдээлэх үүрэгтэй.

----oOo-----

Хавсралт А
Ангилал тогтоох эрх бүхий
байгууллагын таних тэмдэг

АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АНГИЛЛЫН ГЭРЧИЛГЭЭ

"....." ХХК-д

..... ын захирал (дарга)-ын 20 . . . оны дугаар
сарын (ангилал тогтоосон байгууллагын нэр) өдрийн . . . тоот тушаалыг
үндэслэн авто үйлчилгээний ангиллын гэрчилгээ олгов.

ГАРЫН ҮСЭГ

Гэрчилгээ олгосон огноо.....

Хүчинтэй хугацаа

Энэхүү гэрчилгээ нь гэрээний хамт хүчинтэй.

/Гэрчилгээний арын нүүр/

Аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэний нэр:

(ангилал тогтоолгосон байгууллага)

1. Регистер:

2. Үйлчилгээний газрын хаяг:

..... аймаг (нийслэл)-ийн сум (дүүрэг)-
ын хорооны нутаг дэвсгэрт байрлах

Энэхүү гэрчилгээ нь засвартай бол хүчингүй.

Хавсралт Б

**АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АНГИЛАЛ ТОГТООЛГОХ
БАЙГУУЛЛАГААС АВАХ ЦАХИМ ХҮСЭЛТИЙН ЗАГВАР**

№	Байгууллагын мэдээлэл	Танилцуулга
1	Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний нэр	
2	Байгууллагын хаяг	
3	Үйлчилгээний газрын нэр	
4	Үйл ажиллагааны чиглэл	
5	Үйлчилгээний газрын хаяг	
6	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний №	
7	Байгууллагын регистр	
8	Өмчийн хэлбэр	
9	Тухайн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй хугацаа	
10	Удирдлагын нэр холбогдох утас, майл хаяг	

Нэг. Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний мэдээлэл

Хоёр. Ангилал тогтоолгох хүсэлт
Гурав. Үйлдвэрлэл үйлчилгээний барилга байгууламж

№	Барилга байгууламж	Нэгж	Тайлбар	
1	Байршил, Хаяг			
2	Байрны эзэмшил		өөрийн	түрээсийн
3	Үйлдвэрлэлийн байрны хэмжээ	м2		
4	Зогсоолын талбай	м2		
5	Галын аюулгүй байдлыг хангасан байдал	ОБГ-ын дүгнэлт		
6	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийлгэсэн дүгнэлт	БО-ын дүгнэлт		

7	Ажилчдын хувцас солих өрөө	м2	
8	Амрах өрөө	м2	
9	Бие засах газар, гар угаах газар	Тоо	

Дөрөв. Технологийн тоног төхөөрөмж

№	Нэрс	Танилцуулга
1	Технологийн карт	
2	Тоног төхөөрөмжийн товч танилцуулга	
3	Тоног төхөөрөмжийн тоо хэмжээ	
4	Тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал	
5	Тоног төхөөрөмжийн баталгаажилт	
6	Тоног төхөөрөмжийн насжилт	
7	Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа	

Тав. Хүний нөөц

№	Ажлын байрны нэр	Инженер техникийн ажилтны тоо	Мэргэшсэн байдал

**АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЭРХЛЭГЧ ИРГЭН, АЖ АХУЙН НЭГЖ,
БАЙГУУЛЛАГА БҮРТГЭХ МЭДЭЭЛЭЛ**

Нэг. Байгууллагын мэдээлэл

1	Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний нэр	
2	Байгууллагын хаяг	
3	Үйл ажиллагааны чиглэл	
4	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний №	
5	Байгууллагын регистр	
6	Өмчийн хэлбэр	
7	Удирдлагын нэр холбогдох утас, майл хаяг	
8	Авто үйлчилгээний ангилал, төрөл	
9	Тухайн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй хугацаа	

10	Ангилал тогтоолгосон хугацаа	
11	Дуусах хугацаа	

Хоёр. Хүний нөөцийн мэдээлэл

1	Овог	
2	Нэр	
3	Албан тушаал	
4	Регистерийн дугаар	
5	Хүйс	
6	Иргэншил	
7	Мэргэжил	
8	Мэргэшил	
9	Мэргэжлийн үнэмлэх, дипломын дугаар	
10	Мэргэжлээрээ ажилласан жил	
11	Тухайн байгууллагад ажилласан жил	

Гурав. Барилга байгууламж

1	Байршил, Хаяг		
2	Байрны эзэмшил		
3	Үйлдвэрлэлийн байрны хэмжээ	м2	
4	Зогсоолын талбай	м2	
5	Галын аюулгүй байдлыг хангасан байдал	ОБГ-ын дүгнэлт	
6	Ажилчдын хувцас солих өрөө	м2	
7	Амрах өрөө	м2	
8	Бусад		

-----oOo-----

Хавсралт В

ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН ОРУУЛАХ МЭДЭЭЛЭЛ

Нэг. Тээврийн цагдаагийн байгууллага

Зам, тээврийн осолд холбогдсон гэмтэл

- Их гэмтэлтэй
- Дунд гэмтэлтэй
- Бага гэмтэлтэй

Хоёр. Онцгой байдлын байгууллага

		Их гэмтэлтэй	Дунд гэмтэлтэй	Бага гэмтэлтэй
	Гал түймэрт өртсөн			
	Үер, усанд өртсөн			
	Бусад			

Гурав. Даатгалын байгууллага

- Даатгагч байгууллагын нэр
- Даатгалын хүчинтэй хугацаа
- Нөхөн олговрын мэдээлэл

Дөрөв. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын байгууллага

- Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

Тав. Тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн байгууллага

- Өмнөх эзэмшигчийн мэдээлэл
- Тухайн тээврийн хэрэгслийн хязгаарлалт

Зургаа. Гаалийн байгууллага

- Эвдрэл гэмтлийн мэдээлэл
- Нийт явсан гүйлт

Долоо. Татварын ерөнхий газар

- Татварын түүх

Найм. Үнэлгээний байгууллага

- Эвдрэл гэмтлийн мэдээлэл

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД, ЗАМ ТЭЭВЭР, БАРИЛГА,
ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙДЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ**

2011 оны 3 дугаар сарын 7-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар А-63/67

ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3-т заасныг үндэслэн ТУШААХ нь:

1."Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан ангилал тогтоох журам"-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.

~~2. Энэхүү журмын дагуу автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд түүнээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан ангилал тогтоох ажлыг зохион байгуулж, хяналт тавьж ажиллахыг Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо, хяналт зохицуулалтын алба /Б.Болдбаатар/, Агаарын чанарын мэргэжлийн алба /С.Энхтүвшин/ нд тус тус үүрэг болгосугай./Энэ хэсгийг БОАЖС, ЗТХС-ын 2016 оны А/151/124-р хамтарсан тушаалаар хүчингүй болгосон/~~

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД Л.ГАНСҮХ

ЗАМ ТЭЭВЭР, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД Х.БАТТУЛГА

/ БОАЖС, ЗТХС-ын 2016 оны А/151/124-р хамтарсан тушаалаар нэмэлт өөрчлөлт орсныг тусгав./

Улсын бүртгэлд 2011 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрийн 3228 дугаарт бүртгэв.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд,
Зам тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын
2011 оны А/63/67 дугаар хамтарсан
тушаалын хавсралт

АВТОТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЛЭЭС ЯЛГАРАХ НҮҮРСХҮЧЛИЙН ХИЙН ХЭМЖЭЭ, ХӨДӨЛГҮҮРИЙН БАГТААМЖААС ХАМААРУУЛАН АНГИЛАЛ ТОГТООХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэ журмын зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт ашиглагдаж байгаа автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийг түүнээс ялгаран гарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан ангилж, агаарын бохирдлын төлбөрийг тогтоохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн хөдөлгүүрээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан ангилал тогтоох үйл ажиллагааг “Автотээврийн үндэсний төв” Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар улсын хэмжээнд зохион байгуулна. */Энэ хэсгийг БОАЖС, ЗТХС-ын 2016 оны А/151/124-р хамтарсан тушаалаар өөрчлөн найруулсан/*

1.3. Автотээврийн үндэсний төв” Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар нь “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай” хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3-т заасны дагуу автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийсний үндсэн дээр ногдох төлбөрийн тохирох ангилалыг тогтоон тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээний “тусгай тэмдэглэл” хэсэгт бичилт хийнэ. */Энэ хэсгийг БОАЖС, ЗТХС-ын 2016 оны А/151/124-р хамтарсан тушаалаар өөрчлөн найруулсан/*

1.4. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийг өмчлөгч, эзэмшигч нь “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай” хуулийн 7.3-т заасан ангилалын дагуу агаарын бохирдлын төлбөрийг холбогдох татварын албанд мөн хуулийн 9.3-т заасан хугацаанд багтаан төлнө.

1.5. “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай” хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2-д заасны дагуу нэгж километр зайд явахад 120 грамм болон түүнээс бага хэмжээний нүүрсхүчлийн хий ялгаруулж буй автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын “эко” гэрчилгээ олгоно. */Энэ хэсгийг БОАЖС, ЗТХС-ын 2016 оны А/151/124-р хамтарсан тушаалаар нэмсэн/*

Хоёр. Төлбөр тогтоох үйл ажиллагаа

2.1. Агаарын бохирдлын төлбөрийн хэмжээг автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан дараахь байдлаар тогтооно:

Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн ангилал	Бензин хөдөлгүүртэй		Дизель хөдөлгүүртэй	Жилд ногдуулах төлбөр (төгрөгөөр)
	CO ₂ хийн ялгарал (г/км)	CO ₂ (%)	Хөдөлгүүрийн багтаамж (см ³)	
А	121-180	5.5-8.0	1500 хүртэл	1800
Б	181-250	8.1-10.5	1501-2500	2100

В	251-350	10.6 -12.0	2501-3500	3500
Г	351-500	12.1-13.5	3501-4500	5000
Д	501-750	13.6 -14.5	4501-5500	7500
Е	751-ээс дээш	14.6-ээс дээш	5501-ээс дээш	9500

2.2. Дараахь тохиолдолд автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан дахин ангилал тогтоолгоно:

а/ ажил, үйлчилгээний шаардлагын дагуу эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрлөөр автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлийн хөдөлгүүр болон түүний эд ангид нэмэлт, өөрчлөлт хийгдсэн бол;

б/ хөдөлгүүрийг сольсон бол;

Гурав. Бусад

3.1. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийн хэмжээ, хөдөлгүүрийн багтаамжаас хамааруулан ангилал тогтоохтой холбогдсон маргааныг Агаарын чанарын мэргэжлийн алба хүлээн авч дүгнэлт гаргах бөгөөд уг дүгнэлтийг үндэслэн харъяалах мэргэжлийн хяналтын байгууллага шийдвэрлэнэ.

ЗАМ, ТЭЭВЭР, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙДЫН ТУШААЛ

2009 оны 7 дугаар сарын 22-ны өдөр Дугаар 188 Улаанбаатар хот

ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ /АВТО ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР ХҮНИЙ АМЬ НАС, ЭРҮҮЛ МЭНД, ХҮРЭЭЛЭН БАЙГАА ОРЧИНД АЮУЛ, ХОХИРОЛ УЧРУУЛЖ БОЛЗОШГҮЙ АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ ЖУРАМ/

Авто тээврийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 2 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1."Автотээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.

2.Энэхүү журмыг мөрдөж ажиллахыг холбогдох аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад, журмын хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг Автотээврийн газар /Б.Цэнгэл/-т үүрэг болгосугай.

САЙД

Х.БАТТУЛГА

Улсын бүртгэлд 2009 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрийн 3072 дугаарт бүртгэсэн /ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар нэмэлт, өөрчлөлт орсныг тусгав/

*Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын
2009 оны 188 дугаар тушаалын хавсралт*

АВТОТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛЭЭР ХҮНИЙ АМЬ НАС, ЭРҮҮЛ МЭНД, ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИНД АЮУЛ, ХОХИРОЛ УЧРУУЛЖ БОЛЗОШГҮЙ АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь автотээврийн хэрэгслээр хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа /цаашид "аюултай ачаа" гэх/ тээвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах, хяналт тавихад оршино.

1.2. Аюултай ачаа тээвэрлэх аж ахуйн нэгж байгууллага нь аюултай ачаа тээвэрлэх талаарх мэдээллийг цагдаагийн байгууллагад урьдчилан гарган өгч, тээвэрлэлтийн хөдөлгөөний замнал, цагийн хуваарийг тохиролцож зөвшөөрөл авах бөгөөд аймаг, нийслэлийн автотээврийн талаарх бодлого шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах байгууллагаас баталгаажуулсан замын хуудас авч тээвэрлэлт гүйцэтгэнэ;

1.3. Улс хоорондын аюултай ачаа тээвэрлэлтийг 1996 онд Оросын Холбооны Улс, 2011 онд Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс, 1993 онд Бүгд Найрамдах Казахстан Улс, 2003 онд Бүгд Найрамдах Беларусь Улс, 1995 онд Украин Улс, 2002 он Бүгд Найрамдах Турк Улс, 2004 онд Бүгд Найрамдах Киргиз Улстай байгуулсан Олон улсын автотээврийн харилцааны тухай хэлэлцээрийн дагуу гүйцэтгэнэ;

1.4. MNS 4978:2000 стандартын 5.2-т заасан аюултай ачааг тээвэрлэхдээ холбогдох хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн актуудад заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу тээвэрлэлтийг гүйцэтгэвэл зохино; [/ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар 1.2, 1.3, 1.4 дэх хэсэгт өөрчлөлт орсныг тусгав/](#)

Хоёр. Аюултай ачаа тээвэрлэлт

2.1. "Аюултай ачаа" гэж MNS 4978:2000 стандартын 5.1-т заасныг ойлгоно. [/ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар өөрчлөлт орсныг тусгав/](#)

2.2. Аюултай ачааг олон улсын хэмжээнд хэрэглэгддэг аюултай ачааны таних тэмдэг болон аюулын шинж чанарын тухай санамж байрлуулсан, техник ашиглалт, аюулгүйн байдлыг хангасан, зориулалтын буюу тухайн ачааг тээвэрлэхэд тусгайлан бэлтгэж мэргэжлийн хяналтын холбогдох байцаагчаар шалгуулж ашиглахыг зөвшөөрсөн тухай дүгнэлт гаргуулсан автотээврийн хэрэгслээр холбогдох хууль тогтоомж, энэхүү журам, аюултай ачааны стандарт, аюулгүй ажиллагааны зааврын дагуу тээвэрлэнэ.

2.3. Аюултай ачааг хүн, мал, амьтан болон өөр бараа бүтээгдэхүүнтэй хамт тээвэрлэх, шуудан тээвэр, нийтийн тээврийн хэрэгсэл, суудлын автомашин, ердийн хөсгөөр тээвэрлэхийг хориглоно.

2.4. Аюултай ачааны хайрцаг, сав нь гэмтэлтэй, автотээврийн хэрэгсэл бүрэн бус, баримт бичиг зөрчилтэй байвал тээвэрлэлт гүйцэтгэхийг хориглоно.

2.5. Тээвэрлэлтийн үед ачаа унах, сав баглаа боодол гэмтэх, холилдохоос урьдчилан сэргийлж, тэдгээрийг зөв байрлуулж, хөдөлгөөнгүй сайтар бэхэлсэн байна. Аюултай ачаа тээвэрлэх автомашиныг унтраасны дараа ачааг ачиж, буулгахыг зөвшөөрнө.

2.6.Тээвэрлэх үед бодисын сав баглаа, боодлын битүүмжлэл алдагдах, ачаа нурах зэрэг зогсох шаардлага гарсан тохиолдолд уг аюултай ачааг тээвэрлэж яваа автотээврийн хэрэгслээс хоёр тийш 100м зайд **"Орохыг хориглоно"** тэмдгийг байрлуулна. Ийм ачаатай автотээврийн хэрэгслийг хот, суурин газрын ойролцоо удаан хугацаагаар зогсоохыг хориглоно.

2.7.Их хэмжээтэй шингэн түлш /шатахуун/, шахсан хийг зориулалтын автоцистернээр тээвэрлэнэ. Автоцистерн нь чиргүүл торх, хагас чиргүүл торхтой ажиллаж болох бөгөөд автоцистерний ба чиргүүлийн торхны баруун, зүүн гадна талд **"Галын аюултай"** гэсэн бичилтийг хурц ялгарах өнгөөр заавал бичсэн байна. Аюултай ачаа ачсан автотээврийн хэрэгслийг газар дээр нь механикжсан аргаар цэнэглэхэд тусгай зориулалтын түлш цэнэглэгч автоцистерн ашиглана.

2.8.Бага хэмжээний шингэн түлшийг төмөр торхонд, шахсан хийг баллонд тээвэрлэнэ. Өргөн хэрэглээний шахсан хий /шингэрүүлсэн шатдаг хий/-г бага хэмжээ /1.5 тонноос доош/-гээр хотын дотор түгээх тээвэрлэлтийг гүйцэтгэхдээ өмнөх сарын тээвэрлэлтийн тайлан, дараа сарын тээвэрлэлтийн талаарх мэдээллийг тухайн аймаг, нийслэлийн онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн болон замын цагдаагийн газар, хэлтэст урьдчилан хүргүүлж, хөдөлгөөний аюулгүй байдлын болон тээвэрлэлтийн нөхцөл, шаардлагыг хангаж ажиллана.

2.8.1.баллон баталгаажуулах эрх бүхий байгууллагаас техникийн магадлал хийж баталгаажуулсан хоосон болон шахсан хийтэй баллоныг тээвэрлэлтэд хүлээн авна. Баллон нь цэнхэр өнгөөр будагдсан, дээр нь хар өнгийн тосон будгаар ачааны нэрийг нь бичсэн байх ба түүний мөрөн дээр үйлдвэрийн марк, үйлдвэрлэсэн он, баллоны дугаар, даралтын хэмжээ, дахин шалгах хугацааг заасан байна;

2.8.2.баллонтой шахсан хийг тээвэрлэхэд хоногтой, хоног нь дотроо резинэн зөөлөвчтэй хөндөл дэр мод 2-3-ыг тэвшний уртааш хөдөлгөөнгүй байрлуулж тэдгээрийн хоногонд баллоныг, тагийг нь нэг тийш харуулан ачина. Үе хооронд резинэн зөөлөвч бүхий хоёр талдаа хоногтой модон хөндлөөр жийрэглэж, дээд үеийг талдаа хоногтой хөндлөвчөөр таглана. Баллонууд холхих хөдөлгөөнгүй байх шаардлагатай;

2.8.3.баллоныг босоо байрлалд эргүүлгэн хаалтуудыг нэг зүг рүү харуулж байрлуулан хооронд нь жийрэг тавьж ачиж болно. Баллонд жийргийн зориулалтаар баллон тавих ховил гарган хийсэн хөндлөн мод, мөн 25 мм-ээс багагүй зузаантай олсон буюу резинэн цагираг /нэг баллонд хоёр цагираг/ хэрэглэж болох бөгөөд эсвэл баллонууд өөр хоорондоо мөргөлдөхөөс сэргийлсэн бусад жийрэг хэрэглэж болно;

2.8.4.баллонтой хийг хэт халахаас урьдчилан сэргийлэх ба баллон ачсан тээврийн хэрэгслийн тэвшинд тостой алчуур, торхтой шатахуун, тослох материал ачихыг хориглоно;

2.8.5.хоосон баллонд үлдэгдэл даралт байх тул түүний тээвэрлэлт нь цэнэглэсэн баллоныг тээх бүх шаардлагыг хангасан байна.

2.9.Автомашинд шингэрүүлсэн хийн түлшний зориулалтаар ашиглаж буй баллон нь хаалт, хамгаалах хавхалгаас гадна дүүргэлтийн дээд түвшинг заах хэмжүүртэй байх ёстой. Ийм зориулалттай баллонд дүүргэлтийн тусгай хавхлаг, ууршилтын төлөвд байгаа хий авах хаалт, баллон дахь шингэрүүлсэн хийн түвшин хэмжигч, хий гаргах хаалт зэргийг тавьж болно.

2.10.Хүчил, шүлт зэрэг идэмхий шингэнийг үйлдвэрлэгчээс савласан зориулалтын тусгай шилэн саванд тээвэрлэнэ. Шилэн сав нь гадуураа модон хайрцаг, гөрмөл шээжгий, давхар савтай байна. Автотээврийн хэрэгслийн

тэвшинд шилэн савны хоолой /таг/-г дээш харуулж босоогоор хөдөлгөөнгүй байхаар бэхэлж ачина.

2.11. Аюулын зэрэг өндөр химийн хорт болон аюултай бодис бүхий ачааг зөвхөн өдрийн цагаар ачиж буулгах ба түүний ачааны тэмдгэнд заасан урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хатуу сахина.

2.12. Аюултай ачаа тээвэрлэх жолооч нь /цуваагаар тээвэрлэх үед цувааны ахлагч нь/ замын хөдөлгөөний эрчим, автотээврийн хэрэгслийн онцлог байдал, тээж яваа ачаа, замын болон цаг агаарын нөхцөл, хөдөлгөөний дагуу үзэгдэлтийг харгалзан автомашины хурд болон хоорондын зайг замын хөдөлгөөний дүрэм, аюултай ачааны стандартаар тогтоосон хязгаараас хэтрүүлэхгүйгээр сонгон өдрийн цагт ойрын гэрлээ асааж явна.

2.13. Аюултай ачааг нэгэн зэрэг 3 буюу түүнээс дээш автомашинаар цуваагаар тээвэрлэх үед дараах шаардлагыг биелүүлнэ:

2.13.1. тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хариуцахаар томилогдсон ажилтан /цувааны ахлагч/ цувааг зохион байгуулж, зөвшөөрөгдсөн маршрутын дагуу замын хөдөлгөөний дүрэм, аюултай ачааны стандарт, аюулгүй ажиллагааны зааврыг баримтлан аюултай ачааг тээвэрлэх үйл ажиллагааг удирдана;

2.13.2. цувааны ахлагч цувааны эхний автомашинд явах бөгөөд цувааны эхэнд хамгаалалтын автомашин, төгсгөлд нөөц автомашин явна;

2.13.3. цувааны эхний болон сүүлчийн автомашин "цуваа" гэсэн тод бичлэгтэй байх ба цуваанд эзлэх дугаарыг автомашин бүрийн урд болон ард талд харагдахуйцаар жигд байрлуулна.

2.14. Аюултай ачаа тээвэрлэх бусад шаардлагыг аюултай ачаа тээвэрлэх техникийн нөхцөл, стандартад тусгана.

2.15. Аюултай ачаа тээвэрлэсэн автотээврийн хэрэгслийг сайтар цэвэрлэж, хоргүйжүүлнэ.

2.16. Аюултай ачаа тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл нь хяналтын цахим төхөөрөмжөөр тоноглогдсон мөн тухайн төхөөрөмжөөр хяналт хийх эрх бүхий байгууллагын сервертэй холбогдож, хяналтад байна. [/ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар 2.16. дэх хэсгийг нэмсэн./](#)

Гурав. Аюултай ачаа тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгчийн хүлээх үүрэг

3.1. Тээвэрлүүлэгчээс тээвэрлэлтэд бэлтгэсэн аюултай ачаа нь зориулалтын сав, баглаа боодолтой, стандартын шаардлага хангасан англи эсвэл монгол хэл дээр үйлдэгдсэн хаяг, шошготой байна.

3.2. Тээвэрлүүлэгч нь үйлдвэрлэгчээс гаргасан хор аюулын лавлах мэдээллийг үндэслэн аюултай ачаа нэг бүрээр боловсруулсан аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг байгаль орчны болон гамшгаас урьдчилан сэргийлэх хяналтын улсын байцаагчаар хянуулж, баталгаажуулсан байна.

3.3. Аюултай ачаа тээвэрлэх автотээврийн хэрэгсэл нь техникийн хяналтын үзлэг, оношлогоонд орж тэнцсэн дүгнэлт гаргуулсан байна.

3.4. Тээвэрлэгч нь аюултай ачаа тээвэрлэх автоцистерн, чиргүүлийн торхыг, тээвэрлүүлэгч нь шахсан хийн баллоныг тухайн аймаг, нийслэлийн стандартчилал, хэмжил зүйн газар, хэлтсээр баталгаажуулсан байна.

3.5. Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь тухайн аймаг, нийслэлийн онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн газар, хэлтсээр аюултай ачааг ачиж, буулгах, тээвэрлэх үйл ажиллагаатай холбоотойгоор гарч болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөө боловсруулж батлуулсан байхаас гадна аюултай ачаатай автотээврийн хэрэгслийг хадгалах байр, талбай, зогсоолын аюулгүй ажиллагааны талаарх дүгнэлт гаргуулсан байна.

3.6.Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь аюултай ачааг ачиж, буулгах ажилтан, тээвэрлэх автотээврийн хэрэгслийн жолооч болон түүнийг дагалдан явах ажилтанд аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, аюултай ачаа тус бүрийн хор аюулын лавлах мэдээлэл, болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөө, тээвэрлэх маршрут зэргийг танилцуулж гарын үсэг зуруулсан байна. Эдгээр баримт бичиг болон тээвэрлэлтийн гэрээ /ачаа дагалдах бичиг/, холбогдох замын хуудсыг жолооч заавал биедээ авч явна.

3.7.Тээвэрлэгч нь аюултай ачааны тээвэрлэлтийг зөвхөн аюултай ачаа тээвэрлэх чиглэлээр мэргэшсэн жолоочоор гүйцэтгүүлэх бөгөөд ийм ачаатай автотээврийн хэрэгслийг хот, суурин газарт зориулалтын бус гарааш, зогсоолд тавихыг хориглоно.

3.8.Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь аюултай ачааг ачиж, буулгах, тээвэрлэхтэй холбогдсон аргачлал, арга зүйн чиглэлийн сургалтад ажиллагсдыг тогтмол хамруулна.

3.9.Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь нь тээвэрлэлтийн явцад болзошгүй аюул учирсан тохиолдолд хэрэглэх, хор уршгийг арилгах зориулалтын багаж, хэрэгсэл /галын хор, хүрз, лоом, сүх, шуудайтай элс, хувин г.м/, хор саармагжуулах бодис, уусмал, арьс болон амьсгал хамгаалах зориулалт бүхий стандартын шаардлага хангасан хүн нэг бүрийн хамгаалалтын хэрэгслэл зэргээр автотээврийн хэрэгсэл бүрийг хангасан байна.

3.10. Аюултай ачааг тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь тээвэрлэлтийн явцад дотоодын хяналт тавих, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, мал, амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, гарсан хор уршгийг арилгах арга хэмжээг өөрийн зардлаар авч хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.11.Тээвэрлэгч, тээвэрлүүлэгч нь аюултай ачаа тээвэрлэлтэй холбогдсон мэдээллийн цахим сан үүсгэж, тухай бүр шинэчилж, холбогдох байгууллагуудыг мэдээллээр хангана.

Дөрөв. Аюултай ачаа тээвэрлэлтэнд тавих хяналт, хүлээлгэх хариуцлага

4.1.Аюултай ачаа тээвэрлэхтэй холбогдсон хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд тавих хяналтыг автотээврийн хяналтын улсын байцаагч, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд хяналт тавих цагдаагийн байгууллагын ажилтан хэрэгжүүлнэ. /ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар өөрчлөлт орсныг тусгав/

4.2.Автотээврийн хяналтын улсын байцаагч, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд хяналт тавих цагдаагийн байгууллагын ажилтан нь аюултай ачаа тээвэрлэхтэй холбогдсон зөрчлийг илрүүлсэн тохиолдолд холбогдох байгууллагатай яаралтай холбоо тогтоож болзошгүй аюул, ослыг таслан зогсоох арга хэмжээ авна./ЗТС-ын 2015-12-09-ний 334-р тушаалаар өөрчлөлт орсныг тусгав/

4.3.Иргэд, байгууллага нь аюултай ачаа тээвэрлэхтэй холбогдолтой хууль тогтоомж зөрчигдөж байгаа талаарх санал, хүсэлтээ холбогдох төрийн захиргааны байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлэх эрхтэй.

4.5.Энэхүү журмын хэрэгжилтэнд мэргэжлийн хяналтын байгууллага хяналт тавих бөгөөд гэм буруутай этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу зохих хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАМ, ТЭЭВРИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2016 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 90

ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.4 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Авто үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох журам"-ыг 1 дүгээр хавсралтаар, "Тээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээ, засвар хийх журам"-ыг 2 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.
2. "Авто үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох журам", "Тээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээ, засвар хийх журам"-ын хэрэгжилтийг зохион байгуулж ажиллахыг Авто замын тээврийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар (Д.Доржханд)-т даалгасугай.
3. Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хяналт шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар (П.Билгүүн)-т даалгасугай.
4. Энэхүү тушаал гарсантай холбогдуулан Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайдын 2010 оны 4 дүгээр сарын 29-ны өдрийн 128 дугаар тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

М.ЗОРИГ

Хавсралт А
Ангилал тогтоох эрх бүхий
байгууллагын таних тэмдэг

АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АНГИЛЛЫН ГЭРЧИЛГЭЭ

"....." ХХК-д
..... ын захирал (дарга)-ын 20 ... оны ... дугаар
сарын ... (ангилал тогтоосон байгууллагын нэр)
өдрийн ... тоот тушаалыг үндэслэн авто үйлчилгээний ангиллын гэрчилгээ
олгов.

ГАРЫН ҮСЭГ

Гэрчилгээ олгосон огноо.....
Хүчинтэй хугацаа
Энэхүү гэрчилгээ нь гэрээний хамт хүчинтэй.

/Гэрчилгээний арын нүүр/

Аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэний нэр:
(ангилал тогтоолгосон байгууллага)

- Регистер:
- Үйлчилгээний газрын хаяг:
..... аймаг (нийслэл)-ийн сум (дүүрэг)-
ын хорооны нутаг дэвсгэрт байрлах

2.Авто үйлчилгээний ангилал:

д/д	Төрөл	Хүчинтэй хугацаа
1		
2		
3		

3.Нэмэлт өөрчлөлт:

д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан, тэмдэглэл

Энэхүү гэрчилгээ нь засвартай бол хүчингүй.

-----oOo-----

Хавсралт Б

**АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АНГИЛАЛ ТОГТООЛГОХ
БАЙГУУЛЛАГААС АВАХ ЦАХИМ ХҮСЭЛТИЙН ЗАГВАР**

Нэг. Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний мэдээлэл

№	Байгууллагын мэдээлэл	Танилцуулга
1	Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний нэр	
2	Байгууллагын хаяг	
3	Үйлчилгээний газрын нэр	
4	Үйл ажиллагааны чиглэл	
5	Үйлчилгээний газрын хаяг	
6	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний №	
7	Байгууллагын регистр	
8	Өмчийн хэлбэр	
9	Тухайн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй хугацаа	
10	Удирдлагын нэр холбогдох утас, майл хаяг	

Хоёр. Ангилал тогтоолгох хүсэлт

№	Ажил үйлчилгээний төрөл	Ангилал	Хүсэлт
Техникийн оношилгоо, үйлчилгээ, засвар Тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын хугацаанд техникийн бүрэн бүтэн байдал, найдвартай ажиллагааг хангахад чиглэгдсэн бүх төрлийн техникийн оношлогоо, үйлчилгээ, засвар зэрэг хамаарна.			
1	Агрегат зангилаа механизмын оношлогоо, засвар		
2	Техникийн үйлчилгээ		
3	Хөдөлгүүрийн оношилгоо, техникийн үйлчилгээ, засвар, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		
4	Түлшний систем засвар, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		
5	Ажилласан хий (утаа)-г зайлуулах систем, яндангийн дуу, чимээ намсгагч, ажилласан хийг гаргах систем (EGR), DFP, DOC, катализаторын хувиргагч гэх мэт оношилгоо, засвар, техникийн үйлчилгээ, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		

6	Радиатор, хөргөлт, агааржуулалтын системийн оношилгоо, техникийн үйлчилгээ, засвар, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		
7	Хурдны хайрцаг, хүч дамжуулах ангийн оношилгоо, техникийн үйлчилгээ, засвар		
8	Жолооны механизм, явах ангийн оношилгоо, техникийн үйлчилгээ, засвар, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		
9	Их биеийн засвар		
10	Угаалга, цэвэрлэгээ үйлчилгээ		
11	Цахилгаан систем, түүний тоноглол, хэрэгсэл болон цахилгаан хөдөлгүүрийн системийн оношилгоо, техникийн үйлчилгээ, засвар, тохиргоо, зүгшрүүлэлт		
12	Резин дугуй засвар, дугуйн баланс тохируулга, зүгшрүүлэлт		
13	Автомашины шил засварлах, суурилуулах үйлчилгээ		

Автотээврийн хэрэгсэл түүний сэлбэг, хэрэгсэл, эд ангийн худалдаа:
автотээврийн хэрэгсэл түүний сэлбэг хэрэгсэл, эд анги, цахилгаан тоноглол, туслах тоног, төхөөрөмж, ашиглалтын бусад материалын бөөний болон жижиглэнгээр худалдаалах зэрэг үйлчилгээ үзүүлэх газар

1	Автотээврийн хэрэгсэл		
2	Автотээврийн хэрэгслийн сэлбэг, хэрэгсэл		
3	Тос, тосолгооны болон ашиглалтын бусад материал		
4	Оёдол доторлогоо үйлчилгээ		
5	Тээврийн хэрэгслийн резин дугуй, обуд		

Автотээврийн хэрэгсэл, түүний эд анги хадгалах үйлчилгээ:
автотээврийн хэрэгслийг урт, богино хугацаагаар хадгалах авто зогсоол, түүнтэй нийцсэн бусад үйлчилгээг төлбөртэйгөөр үзүүлэх

1	Авто зогсоол		
2	Тээврийн хэрэгслийн агрегат зангилаа, эд анги, сэлбэг, хэрэгсэл хадгалах		

Гурав. Үйлдвэрлэл үйлчилгээний барилга байгууламж

№	Барилга байгууламж	Нэгж	Тайлбар

1	Байршил, Хаяг		
2	Байрны эзэмшил		өөрийн түрээсийн
3	Үйлдвэрлэлийн байрны хэмжээ	м2	
4	Зогсоолын талбай	м2	
5	Галын аюулгүй байдлыг хангасан байдал	ОБГ-ын дүгнэлт	
6	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийлгэсэн дүгнэлт	БО-ын дүгнэлт	
7	Ажилчдын хувцас солих өрөө	м2	
8	Амрах өрөө	м2	
9	Бие засах газар, гар угаах газар	Тоо	

Дөрөв. Технологийн тоног төхөөрөмж

№	Нэрс	Танилцуулга
1	Технологийн карт	
2	Тоног төхөөрөмжийн товч танилцуулга	
3	Тоног төхөөрөмжийн тоо хэмжээ	
4	Тоног төхөөрөмжийн хүчин чадал	
5	Тоног төхөөрөмжийн баталгаажилт	
6	Тоног төхөөрөмжийн насжилт	
7	Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа	

Тав. Хүний нөөц

№	Ажлын байрны нэр	Инженер техникийн ажилтны тоо	Мэргэшсэн байдал

**АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭ ЭРХЛЭГЧ ИРГЭН, АЖ АХУЙН НЭГЖ,
БАЙГУУЛЛАГА БҮРТГЭХ МЭДЭЭЛЭЛ**
Нэг. Байгууллагын мэдээлэл

1	Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний нэр	
2	Байгууллагын хаяг	
3	Үйл ажиллагааны чиглэл	
4	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний №	
5	Байгууллагын регистр	
6	Өмчийн хэлбэр	
7	Удирдлагын нэр холбогдох утас, майл хаяг	
8	Авто үйлчилгээний ангилал, төрөл	
9	Тухайн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй хугацаа	
10	Ангилал тогтоолгосон хугацаа	
11	Дуусах хугацаа	

Хоёр. Хүний нөөцийн мэдээлэл

1	Овог	
2	Нэр	
3	Албан тушаал	
4	Регистерийн дугаар	
5	Хүйс	
6	Иргэншил	
7	Мэргэжил	
8	Мэргэшил	
9	Мэргэжлийн үнэмлэх, дипломын дугаар	
10	Мэргэжлээрээ ажилласан жил	
11	Тухайн байгууллагад ажилласан жил	

Гурав. Барилга байгууламж

1	Байршил, Хаяг		
2	Байрны эзэмшил		

3	Үйлдвэрлэлийн байрны хэмжээ	м2	
4	Зогсоолын талбай	м2	
5	Галын аюулгүй байдлыг хангасан байдал	ОБГ-ын дүгнэлт	
6	Ажилчдын хувцас солих өрөө	м2	
7	Амрах өрөө	м2	
8	Бусад		

-----oOo-----

Хавсралт В

ЭРХ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН ОРУУЛАХ МЭДЭЭЛЭЛ

Нэг. Тээврийн цагдаагийн байгууллага

Зам, тээврийн осолд холбогдсон гэмтэл

1. Их гэмтэлтэй
2. Дунд гэмтэлтэй
3. Бага гэмтэлтэй

Хоёр. Онцгой байдлын байгууллага

		Их гэмтэлтэй	Дунд гэмтэлтэй	Бага гэмтэлтэй
	Гал түймэрт өртсөн			
	Үер, усанд өртсөн			
	Бусад			

Гурав. Даатгалын байгууллага

1. Даатгагч байгууллагын нэр
2. Даатгалын хүчинтэй хугацаа
3. Нөхөн олговрын мэдээлэл

Дөрөв. Тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын байгууллага

1. Техникийн хяналтын үзлэгийн мэдээлэл

Тав. Тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн байгууллага

1. Өмнөх эзэмшигчийн мэдээлэл
2. Тухайн тээврийн хэрэгслийн хязгаарлалт

Зургаа. Гаалийн байгууллага

1. Эвдрэл гэмтлийн мэдээлэл
2. Нийт явсан гүйлт

Долоо. Татварын ерөнхий газар

1. Татварын түүх

Найм. Үнэлгээний байгууллага

1. Эвдрэл гэмтлийн мэдээ

/ЗТХС-ын 2022 оны А/112 дугаар тушаалаар шинэчлэн баталсан/

Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2016 оны 90 дүгээр тушаалын хавсралт
АВТО ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ БАЙГУУЛЛАГАД АНГИЛАЛ ТОГТООХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт авто тээврийн хэрэгслийн ашиглалттай холбогдон гарах үйлчилгээ эрхэлж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд (цаашид “авто үйлчилгээ эрхлэгч” гэх) эрх бүхий байгууллагаас ангилал тогтоохтой холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Энэхүү журмыг өмчийн төрөл харгалзахгүй авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон ангилал тогтоох, хяналт тавих эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан дагаж мөрдөнө.

1.3. Холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу эрх бүхий байгууллагаар ангилал тогтоолгоогүй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааг мэдээллийн санд бүртгэж, олон нийтэд мэдээлэхгүй.

1.4. Авто үйлчилгээний байгууллагад ангилал тогтоох үйл ажиллагааг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгогдсон байгууллага гүйцэтгэнэ.

1.5. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2. дэх заалтыг үндэслэнэ.

1.6. Энэ журамд ашигласан нэр томъёог Автотээврийн тухай хууль, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, “Авто үйлчилгээ”, “Авто үйлчилгээ эрхлэгч” гэж “Авто үйлчилгээнд тавих. Ерөнхий шаардлага” MNS5025:2020 стандарт болон бусад хууль тогтоомжид дурдсан утгаар ойлгоно.

Хоёр. Ангилал тогтоох үйл ажиллагааны зохион байгуулалт

2.1. Авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэх иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагаар үйлчилгээний ангиллаа тогтоолгосны үндсэн дээр үйлчилгээ эрхэлнэ.

2.2. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь ангилал тогтоолгох хүсэлтийг хүлээн авах, бүртгэх, хянан үзэж шийдвэрлэх, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, гэрээ байгуулах, ангилал тогтоолгосон гэрчилгээ олгох зэрэг ажлыг зохион байгуулна.

2.3. Үйлчилгээний ангиллыг тогтоохдоо тохирлын баталгаа, улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтэд үндэслэн тогтооно.

2.4. Ангилал тогтоохдоо дараах зарчмыг баримтална:

2.4.1. Бие даасан, хараат бус байх;

2.4.2. Ил тод, шуурхай, шударга байх;

2.4.3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага үйлчилгээ эрхлэхэд таатай орчныг бүрдүүлэх, адил тэгш нөхцөл олгох.

2.5. Ангилал тогтоох үйл ажиллагаа нь цахим хэлбэрээр явагдах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд газар дээр нь үзэх, тодруулга хийж болно.

2.6. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь ангилал тогтоолгох хүсэлтээ мэдээллийн сан дах маягтын дагуу ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагад цахимаар гаргана.

2.7. Ангилал тогтоолгох хүсэлтэд дараах материалыг хавсаргана. Үүнд:

2.7.1. Аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээний хуулбар (иргэний нэр дээр үйл ажиллагаа явуулах бол иргэний үнэмлэхний хуулбар);

2.7.2. Үйлчилгээний хүчин чадал, тоног төхөөрөмжийн тухай товч танилцуулга;

2.7.3. Тохирлын гэрчилгээний хуулбар;

- 2.7.4. Улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлт;
- 2.7.5. Үйлчилгээний нэр төрөл, тэдгээрийг гүйцэтгэх технологийн карт;
- 2.7.6. Үйлчилгээний үнэ тариф, ажиллах цагийн хуваарь;
- 2.7.7. Үл хөдлөх хөрөнгийн гэрчилгээний хуулбар эсвэл түрээсийн гэрээний хуулбар;
- 2.7.8. Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт
- 2.7.9. Авто угаалгын үйлчилгээ эрхлэгч мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулах.
- 2.8. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь хүсэлтийг хүлээн авснаар хянан үзэж ажлын 15 хоногийн дотор “Авто үйлчилгээнд тавих. Ерөнхий шаардлага” MNS5025:2020 стандартад заасан төрлийн үйлчилгээ эрхлэх ангиллын гэрчилгээ олгох асуудлыг шийдвэрлэнэ.
- 2.9. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллагын эрх, үүрэг
- 2.9.1. Ангилал тогтоолгох хүсэлтийг хүлээн авч хянан үзэж шаардлага хангаж буй тохиолдолд зохих ангиллын гэрчилгээг тогтоосон хугацаанд олгох;
- 2.9.2. Тухайн ангиллын үйлчилгээ эрхлэхэд тавигдах нөхцөл шаардлага хангаагүй тохиолдолд ангилал тогтоож, гэрчилгээ олгохоос татгалзах;
- 2.9.3. Ангилал тогтоолгосон үйлчилгээ эрхлэгчийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг мэдээллийн санд бүртгэх;
- 2.9.4. Ангилал тогтоолгосон байгууллагад мэдээллийн санд техникийн үйлчилгээ, засварын тухай мэдээлэл оруулах эрх олгох, эрхийг цуцлах;
- 2.9.5. Ангилал тогтоолгосон байгууллагатай гэрээ байгуулах, гэрээг тогтоосон хугацаанд дүгнэх, ангиллын гэрчилгээг сунгах, хүчингүй болгох;
- 2.9.6. Ангилал тогтоолгосон байгууллагын үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах, мэргэжил арга зүйн зөвлөмжөөр хангах;
- 2.9.7. Гэрээний нөхцөл, шаардлагыг биелүүлж байгаад хяналт, шалгалт тавих;
- 2.9.8. Авто үйлчилгээний мэдээллийн сангийн аюулгүй байдал, найдвартай ажиллагаа, шинэчлэлийг хариуцна;
- 2.9.9. Авто үйлчилгээний талаарх статистик мэдээ тайланг жилийн эхний хагас болон жилийн эцэс, мөн шаардлагатай тохиолдолд тухай бүр нь гарган автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.
- 2.10. Ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага нь ангилал тогтоолгосон байгууллагатай тухайн ажил үйлчилгээг төрөл, хүчин чадал, технологийн карт, цагийн хуваарийн дагуу үзүүлэх талаар болон тухайн хоёр байгууллагын эрх, үүрэг, хариуцлагын тухай тохиролцож гэрээ байгуулна.
- 2.11. Ангилал тогтоолгох хугацаа, түүнийг сунгах
- 2.11.1. Ангилал тогтоосон гэрчилгээг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон хугацаагаар олгоно.
- 2.11.2. Тухайн үйлчилгээний ангиллын хугацааг сунгахдаа улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтийг үндэслэн анх олгосон хугацаанаас доошгүй хугацаагаар сунгаж болно.
- 2.11.3. Тухайн үйлчилгээний байгууллагад тавигдах нөхцөл шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд гэрчилгээний хугацааг сунгахгүй.
- 2.12. Тогтоосон ангиллыг түр түдгэлзүүлэх.
- 2.12.1. Үйл ажиллагаанд тавигдах нөхцөл шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд мэргэжлийн хяналтын байгууллага, автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн дүгнэлтийг үндэслэн ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага түүнийг 3 сар хүртэл хугацаагаар түдгэлзүүлж болно;

2.12.2. Үйл ажиллагааг түдгэлзүүлсэн нөхцөл арилсан тухай мэргэжлийн хяналтын байгууллага, автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн дүгнэлтийг үндэслэн ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага тогтоосон ангиллыг сэргээнэ. Тогтоосон ангиллыг сэргээхдээ анх олгосон хугацаанаас нь үргэлжлүүлнэ.

2.13. Ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага нь дараах тохиолдолд ангилал тогтоосныг хүчингүйд тооцно. Үүнд:

2.13.1. Эзэмшигч хүсэлт гаргасан;

2.13.2. Хуулийн этгээд татан буугдсан;

2.13.3. Гэрчилгээнд заасан төрлийн үйлчилгээг шалтгаангүйгээр гурван сараас дээш хугацаагаар эрхлээгүй буюу тавигдах шаардлагыг хангахгүй болсон;

2.13.4. Үйлчлүүлэгчдээс удаа дараа (2 ба түүнээс дээш) гомдол гарч тэр нь мэргэжлийн байгууллагаас үндэслэлтэй гэж тогтоосон;

2.13.5. Ангиллын гэрчилгээг бусдад шилжүүлсэн, худалдсан, барьцаалсан;

2.13.6. Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ ноцтой зөрчсөн;

2.13.7. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан”-д техникийн үйлчилгээ, засварын тухай мэдээллээ тогтмол оруулаагүй.

2.14. Эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр авто үйлчилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг түдгэлзүүлсэн, хүчингүйд тооцсон тохиолдолд ангилал тогтоосон эрх бүхий байгууллага энэ тухай олон нийтэд мэдээлнэ.

2.15. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь тогтоолгосон ангиллаа өөрчлөх, нэмэгдүүлэх тохиолдолд зөвхөн тухай ангилалд хамаарах хүрээнд улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлт гаргуулна.

2.16. Тохирлын баталгаа, улсын байцаагчийн эсвэл шинжээчийн дүгнэлтэд үндэслэн үйлчилгээний ангиллыг дахин тогтоон гэрчилгээ олгоно.

2.17. Үйлчилгээ эрхлэгч нь олон байршилд үйл ажиллагаа эрхлэх бол салбар тус бүрт ангилал тогтоолгон гэрчилгээ авсан байна.

2.18. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан”-д техник үйлчилгээ, засварын тухай мэдээллээ тогтмол оруулна.

2.19. Үйлчлүүлэгч нь үйлчилгээтэй холбоотой гомдлоо тухайн байгууллагын удирдлагад гаргаж шийдвэрлүүлнэ. Хэрэв тухайн үйлчилгээний байгууллага гомдлыг шийдвэрлээгүй, гаргасан шийдвэр үйлчлүүлэгчийн шаардлагыг хангаагүй тохиолдолд эрх бүхий эсвэл хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлнэ. Үйлчилгээтэй холбоотой гомдлыг холбогдох байгууллага 14 хоногийн дотор шалгаж хариу өгнө.

2.20. Авто үйлчилгээ эрхлэгч тухайн ангиллын авто үйлчилгээг эрхлэх гэрчилгээ, мэргэжлийн байгууллагатай байгуулсан гэрээг цахимаар авч ашиглана.

Гурав. Авто үйлчилгээ эрхлэгчийн нийтлэг эрх, үүрэг

3.1. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь дараах эрх эдэлнэ.

3.1.1. мэргэжлийн байгууллагаар ажил үйлчилгээнийхээ чанар, байдлыг үнэлүүлж зохих ангилал тогтоолгох;

3.1.2. Үйлчилгээтэй холбоотой холбогдох мэдээллээ нэгдсэн санд бүртгүүлэх;

3.1.3. Шаардлагатай асуудлаар саналаа эрх бүхий байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлэх.

3.2. Авто үйлчилгээ эрхлэгчийн үүрэг.

3.2.1. Ажил, үйлчилгээний талаарх мэдээллээ нэгдсэн мэдээллийн санд байршуулах;

3.2.2. Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийхдээ үйлдвэрлэгчээс тогтоосон техникийн норм, дүрэм, зааварчилгааг мөрдлөг болгон ашиглах бөгөөд технологийн карт, аюулгүйн ажиллагааны дүрэм боловсруулж мөрдөн ажиллах;

3.2.3. Техникийн үйлчилгээ, засварын үнэ тарифыг тогтоох, үйлчилгээндээ үндэслэлтэй тогтоосон үнэ тарифыг мөрдөх;

3.2.4. Үйлчилгээндээ баталгаат хугацаа тогтоох, баталгаат хугацаанд техникийн үйлчилгээ, засварыг хэрэглэгчид үзүүлэх

3.2.5. Тээврийн хэрэгсэлд хийсэн засвар, үйлчилгээний мэдээллийг тухай бүрт нь мэдээллийн санд бүртгэж оруулах;

3.2.6. Авто үйлчилгээ эрхлэгч нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 10.2.4-д “Хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсвэл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх” гэж заасны дагуу хамтран ажиллах

3.2.7. Авто угаалгын үйлчилгээ эрхлэгч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага усаа дахин цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг ашиглах;

3.2.8 Энэ журмын 2.6-д заасны дагуу хүсэлтээ илгээхдээ барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн тод харагдахуйц зураг, хүний нөөц, үйлчилгээний газрын байршил, нэр, хаягийн мэдээллийг хавсаргана.

3.2.9. Холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд орон нутгийн засаг захиргаатай гэрээ байгуулж ажиллана.

Дөрөв. Хяналт тавих эрх бүхий байгууллагын эрх, үүрэг

4.1. Авто үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагаанд тавих захиргааны хяналтыг автотээврийн хяналт, шалгалтын асуудал эрхэлсэн төв байгууллага болон нутгийн захиргааны байгууллагын мэргэжлийн хяналтын алба, автотээврийн хяналтын улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

4.2. Ажил үйлчилгээний талаарх мэдээллээ нэгдсэн мэдээллийн санд тогтмол байршуулдаг авто үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг эрх бүхий байгууллага олон нийтэд мэдээлэх үүрэгтэй.

Зам, тээврийн сайдын 2016 оны
4 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 90 дүгээр
тушаалын хоёрдугаар хавсралт

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ, ЗАСВАР ХИЙХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Энэхүү журмын зорилго нь авто тээврийн хэрэгслийн хадгалалт, техникийн үйлчилгээ, засвар болон ашиглалттай холбогдсон материалаар хангах үйлчилгээ (цаашид “авто үйлчилгээ” гэх) эрхлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2.Энэхүү журмыг өмчийн төрөл харгалзахгүй авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага, албан тушаалтан дагаж мөрдөнө.

1.3.Автотээврийн тухай хууль болон холбогдох стандарт, дүрэм, журмаар тогтоосон шаардлагыг бүрэн хангаж буй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага “Авто үйлчилгээ-Ангилал, ерөнхий шаардлага” MNS 5025:2010 стандартад заасан ангиллын хүрээнд үйлчилгээ эрхэлж болно.

1.4.Авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэхдээ холбогдох хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм, журам, стандарт болон оюуны өмчийн харилцааны тухай болон патенттай холбоотой Монгол Улсын олон улсын гэрээ хэлэлцээрийг мөрдөн ажиллана.

1.5.Авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэхдээ тохирлын үнэлгээнд хамрагдаж тохирлын баталгаа авсан, эрх бүхий байгууллагаар үйлчилгээний ангиллаа тогтоолгосон байна.

1.6.Авто үйлчилгээний байгууллага нь тухайн үйлчилгээнд тавигдах шаардлагыг хангаж буй эсэх талаар жил бүр тохирлын баталгаанд хамрагдсан байна.

1.7.Үйлчилгээндээ Үндэсний тохирлын тэмдэг, Олон улсын чанарын удирдлагын тогтолцооны ISO 9001, Байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны ISO 14001 стандартыг нэвтрүүлсэн авто үйлчилгээний байгууллагыг тохирлын үнэлгээнд хамруулахгүй.

1.8.Авто үйлчилгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхлэн явуулах этгээдэд тавих шаардлагыг үндэсний стандартаар тогтооно.

1.9.Авто үйлчилгээ нь дараах төрөлтэй байна. Үүнд:

1.9.1.техникийн үйлчилгээ, засвар

1.9.2.ашиглалтын материалаар хангах

1.9.3.тээврийн хэрэгслийн хадгалалт

1.10.Авто үйлчилгээний байгууллагын ажил үйлчилгээ, бүтээгдэхүүн нь хэрэглэгчийн амь нас, эрүүл мэнд болон хүрээлэн байгаа орчинд гэм хор учруулахгүй байх, үйл ажиллагаандаа заавал мөрдөх стандартын болон техникийн зохицуулалтын шаардлагыг хангасан байна.

1.11.Авто үйлчилгээний байгууллага нь орон нутгийн эрх бүхий байгууллагаас батлан гаргасан тухайн нутаг дэвсгэрт үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд тавигдаж буй нийтлэг шаардлагыг мөрдөж ажиллана.

1.12.Үйлдвэрлэгчийн зөвшөөрөл болон бүтээгдэхүүнтэй холбоотой зохиогчийн эрх, патент, лиценз, гэрчилгээ эзэмшигчийн зохих зөвшөөрөлгүйгээр үйлдвэрлэгчийн болон бүтээгдэхүүний нэрийг үйлчилгээндээ ашиглахыг хориглоно.

1.13.Эрх бүхий байгууллагаас батлан гаргасан насанд хүрээгүй хүнийг ажиллуулахыг хориглосон ажлын байр, ажил мэргэжлийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажиллана.

Хоёр. Нэр томьёоны тайлбар

2.1.Энэхүү журамд заасан дараах нэр томьёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

2.1.1.“Техникийн хяналт” гэж авто үйлчилгээний байгууллагын үйлчилгээ, ажлын байрны орчин нөхцөл нь холбогдох хууль, стандарт, техникийн зохицуулалт, норм, нормативт заасан үзүүлэлт, шаардлагад тохирч байгаа эсэхийг мэргэшлийн үүднээс тодорхойлох үйл ажиллагаа;

2.1.2.“Тохирлын үнэлгээний байгууллага” гэж авто үйлчилгээний байгууллагад техникийн хяналт хийх эрх бүхий байгууллагыг;

2.1.3.“Техникийн хяналтын шинжээч” гэж техникийн хяналт хийж дүгнэлт гаргах эрх бүхий этгээд;

2.1.4.“Техникийн хяналтын шинжээчийн дүгнэлт” гэж авто үйлчилгээний байгууллагын үйлчилгээ, тоног төхөөрөмж, ажлын байрны орчин нөхцөл, хэвийн ажиллагаа, аюулгүй байдлын үзүүлэлт нь эрх бүхий байгууллагаас батлан гаргасан нийтээр дагж мөрдөх дүрэм, журам, стандартаар тогтоосон шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлсон баримт(цаашид “шинжээчийн дүгнэлт” гэх);

2.1.5.“Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан” гэж “Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай” хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.-д заасан Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангийн төрөлжсөн дэд сан (цаашид “мэдээллийн сан” гэх);

2.1.6.“Баталгаат хугацаа” гэж авто үйлчилгээ эрхлэгч нь үйлчилгээ, бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдалд гаргаж өгсөн хугацааг.

2.2.Энэхүү журамд ишлэл болгосон эрх зүйн баримт бичигт өөрчлөлт орсон тохиолдолд албан ёсны хамгийн сүүлийн эх материалыг татаж хэрэглэнэ.

Гурав. Техникийн болон засварын үйлчилгээ

3.1.Техникийн болон засварын үйлчилгээнд тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын хугацаанд техникийн бүрэн байдал, найдварт ажиллагааг хангахад чиглэгдсэн бүх төрлийн техникийн үйлчилгээ, засвар, угаалга зэрэг үйлчилгээ хамаарна.

3.2.Техникийн болон засварын үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага нь автотээврийн салбарын мэргэжлийн байгууллага байх бөгөөд инженер техникийн ажилчид нь тухайн ажил, үйлчилгээний чиглэлээр мэргэжлийн үнэмлэх, зэрэгтэй байна.

3.3.Тээврийн хэрэгсэлд техникийн үйлчилгээ, засвар хийхдээ үйлдвэрлэгчээс тогтоосон техникийн норм, дүрэм, зааварчилгааг мөрдлөг болгон ашиглах бөгөөд технологийн карт, аюулгүй ажиллагааны дүрэм боловсруулж мөрдөн ажиллана.

3.4.Техникийн болон засварын үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага нь (авто угаалгаас бусад) үйлчилгээ, засварын ажилдаа техникийн үзүүлэлт, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын шаардлагад нийцэж байгаад баталгаа гаргаж өгөх ба баталгааг дагалдах хуудсаар баримтжуулна.

3.5.Баталгаат хугацаа нь үйлдвэрлэгчээс тогтоосон хугацаанаас доошгүй байх бөгөөд хэрэв үйлдвэрлэгчээс хугацаа тогтоогоогүй бол баталгаат хугацаа нь 6 сараас доошгүй байна.

3.6.Техникийн үйлчилгээ, засварын байгууллагын, эрх, үүрэг

3.6.1.техникийн үйлчилгээ, засварын үнэ тарифыг тогтоох;

3.6.2.аюулгүй ажиллагааны дүрэм боловсруулан мөрдүүлэх;

3.6.3.үйлчилгээндээ баталгаат хугацаа тогтоох;

3.6.4.үйлчилгээ үзүүлэхдээ тээврийн хэрэгслийг хүлээн авсан, хүлээлгэн өгсөн тухай бүртгэл хөтлөх ба хүлээн авсан тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг хариуцна;

3.6.5.засвар үйлчилгээний мэдээллийг тухай бүрт нь мэдээллийн санд тэмдэглэнэ;

3.6.6.баталгаат хугацаанд техникийн үйлчилгээ, засварыг хэрэглэгчид үзүүлэх;

3.6.7.үйлчилгээндээ үндэслэлтэй тогтоосон үнэ тарифыг мөрдөх;

3.6.8.үйлчилгээ, засвар хийсэн тээврийн хэрэгслийг үйлчлүүлэгчид техникийн бүрэн бүтэн байдал, найдвартай ажиллагаатай эсэхийг нь шалгаж хүлээлгэн өгөх;

3.6.9.өөрийн үйлчилгээний төвийн байршил, цагийн хуваарь зэрэг мэдээллийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд мэдээлэх;

3.6.10.засвар үйлчилгээ хийлгэх захиалгыг цахим сүлжээгээр хүлээн авах нөхцөлийг бүрдүүлэх.

3.7.Техникийн болон засварын үйлчилгээ эрхлэх байгууллагад хориглох зүйл

3.7.1.гарал үүслийн гэрчилгээгүй, үйлдвэрлэгчээс тогтоосон баталгаат болон хадгалах хугацаа дууссан, мөн чанарын шаардлага хангаагүй бүтээгдэхүүнээр үйлчлэх;

3.7.2.хэрэглэгчийг хууран мэхлэх, төөрөгдүүлэх, үндэслэлгүй тогтоосон үнэ тариф мөрдөх;

3.7.3.хэрэглэгчийн амь нас, эрүүл мэнд болон хүрээлэн байгаа орчинд гэм хор учруулах, эрх бүхий байгууллагаас зөвшөөрөл авах аюултай бодис, технологийг зөвшөөрөлгүйгээр ашиглах;

3.7.4.техникийн үйлчилгээ, засварт хүлээн авсан тээврийн хэрэгслийг эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүйгээр жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцох, бусад байдлаар ашиглах;

3.7.5.зохиж журмын дагуу тохирлын үнэлгээнд хамрагдаагүй, эрх бүхий байгууллагаар үйлчилгээний ангиллаа тогтоолгохгүйгээр үйлчилгээ эрхлэх.

Дөрөв. Ашиглалтын материалаар хангах үйл ажиллагаа

4.1.Ашиглалтын материалаар хангах үйлчилгээнд тээврийн хэрэгсэл, түүний сэлбэг, тоног төхөөрөмж худалдаалах, түүгээр үйлчлэх, шатахуун тосолгооны болон ашиглалтын бусад материалаар (цаашид “бараа, бүтээгдэхүүн” гэх) хангах зэрэг үйлчилгээ хамаарна.

4.2.Ашиглалтын материалаар хангах байгууллагын үүрэг.

4.2.1.нийлүүлсэн бараа, бүтээгдэхүүний техникийн үзүүлэлт шаардлагад нийцэж байгаад баталгаа гаргаж өгөх ба баталгааг дагалдах хуудсаар баримтжуулна;

4.2.2.баталгаат хугацаа нь үйлдвэрлэгчээс тогтоосон хугацаанаас доошгүй байх бөгөөд баталгаат хугацаанд техникийн бүрэн байдалтай холбоотой үйлчилгээг хариуцна;

4.2.3.хэрэв үйлдвэрлэгч удаан хугацаанд хэрэглэх бараанд баталгаат хугацаа тогтоогоогүй бол барааг үйлчлүүлэгчид нийлүүлсэн өдрөөс эхлэн 6 сарын хугацаанд барааны чанар, аюулгүй байдлын баталгаа гаргана;

4.2.4.нийлүүлсэн бараа, бүтээгдэхүүнийг хэрэглэх заавар, хадгалах, ашиглахад дагаж мөрдөх зааварчилгаа болон бусад мэдээллийг хэрэглэгчид үнэн зөв өгөх;

4.2.5.тээврийн хэрэгсэл нийлүүлсэн иргэн аж ахуйн нэгж байгууллага нь ашиглалтын хугацаанд найдвартай ажиллагааг хангах зорилгоор техникийн үйлчилгээг зохион байгуулах, түүнчлэн үйлдвэрлэлийн хугацаанд болон түүнийг үйлдвэрлэлээс хассанаас хойш ашиглалтын хугацаа дуусах хүртэлх хугацаанд,

хэрэв ийм хугацаа заагаагүй бол худалдаанд нийлүүлснээс хойш 5 хүртэл жилийн хугацаанд холбогдох сэлбэг хэрэгслийг худалдаанд нийлүүлж байх.

4.3.Ашиглалтын материалаар хангах байгууллагад хориглох зүйл.

4.3.1.гарал үүслийн гэрчилгээгүй, үйлдвэрлэгчээс тогтоосон баталгаат болон хадгалах хугацаа дууссан, мөн чанарын шаардлага хангаагүй бараа, бүтээгдэхүүн нийлүүлэх;

4.3.2.хууран мэхлэх аргаар бараа, бүтээгдэхүүн борлуулан хэрэглэгчийг хохироох.

4.3.3.зохих журмын дагуу тохирлын үнэлгээнд хамрагдаагүй, эрх бүхий байгууллагаар үйлчилгээний ангиллаа тогтоолгоогүйгээр үйлчилгээ эрхлэх.

Тав. Тээврийн хэрэгслийн хадгалалтын үйлчилгээ

5.1.Тээврийн хэрэгслийн хадгалалтын үйлчилгээнд тээврийн хэрэгслийг урт, богино хугацаагаар хадгалах авто зогсоол, түүнтэй нийцсэн бусад үйлчилгээг төлбөртэйгөөр үзүүлэхэд хамаарна.

5.2.Тээврийн хэрэгслийн хадгалалтын үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын үүрэг.

5.3.авто зогсоол нь “Авто зогсоол. Ангилал ба ерөнхий шаардлага” MNS 5342:2007 стандартын шаардлагад бүрэн нийцсэн байх;

5.3.1.тээврийнхэрэгслийг хадгалалтад хүлээн авах, хүлээлгэн өгсөн тухай цахим бүртгэл хөтлөх;

5.3.2.тээврийн хэрэгслийг хүлээн авснаас хүлээлгэн өгөх хүртэл хугацаанд тухай тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг хариуцах;

5.3.3.авто зогсоолын аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааг бүрэн хариуцах;

5.3.4.аюулгүй ажиллагааны дүрэм боловсруулан мөрдөх;

5.3.5.Тээврийн хэрэгслийн хадгалалтын үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагад хориглох зүйл;

5.3.6.зогсоолын тоо, үйлчилгээний хүчин чадлаас илүү тээврийн хэрэгсэл хүлээн авах;

5.3.7.хадгалалтад хүлээн авсан тээврийн хэрэгслийг жолоодож замын хөдөлгөөнд оролцох, бусад байдлаар ашиглах.

Зургаа. Тохирлын үнэлгээ хийх үйл ажиллагаа

6.1.Тохирлын үнэлгээг “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай” хуульд заасны дагуу Стандартчиллын төв байгууллагаас итгэмжлэгдсэн тохирлын үнэлгээний байгууллага гүйцэтгэнэ.

6.2.Тохирлын үнэлгээг “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай” хуулийн 17 дугаар зүйлд заасан “Техникийн хяналт”-ын төрлөөр хийнэ.

6.3.“Техникийн хяналт”-ыг “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай” хууль, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан дүрэм, журмын хүрээнд хийнэ.

6.4.Авто үйлчилгээний байгууллага нь тохирлын үнэлгээнд хамрагдах хүсэлтээ мэдээллийн сан дах батлагдсан маягтын дагуу тохирлын үнэлгээний байгууллагад гаргана.

6.5.Тохирлын үнэлгээний байгууллага нь тохирлын үнэлгээнд хамрагдах хүсэлтийг хүлээн авснаар ажлын 5 хоногийн дотор шинжээчийн дүгнэлт гаргана.

6.7.Техникийн хяналтын шинжээч нь автотээврийн чиглэлээр дээд боловсрол эзэмшсэн, бакалавраас доошгүй зэрэгтэй, мэргэжлээрээ гурваас доошгүй жил ажилласан, мэргэшсэн, эсвэл зөвлөх инженерийн зэрэгтэй, тохирлын үнэлгээний чиглэлээр мэргэшсэн байна.

Долоо. Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан

7.1. “Авто үйлчилгээний мэдээллийн сан” нь Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сангийн төрөлжсөн бусад сантай холбогдон ажилладаг, мэдээлэл солилцдог байна.

7.2. Мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбогдсон зааврыг зохих байгууллагуудтай зөвшилцөн ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

7.3. Мэдээллийн санд тохирлын үнэлгээ хийх, ангилал тогтоох, засвар үйлчилгээний болон ашиглалтын бусад мэдээлэл хамаарна.

7.4. Ашиглалтын бусад мэдээлэлд тухайн тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын хугацаанд холбогдсон зам тээврийн осол, гал түймэр, байгалийн гамшиг, техникийн хяналтын үзлэг, даатгал болон марк, зориулалт өөрчилсөн мэдээлэл хамаарна.

7.5. Энэхүү журмын 7.4-т заасан мэдээллийг тухайн асуудлыг хариуцсан эрх бүхий байгууллагууд тухай бүрд нь оруулах ба тэдгээр мэдээллийн сангуудтай холбогдсон байна.

7.6. Мэдээллийн сангийн аюулгүй байдал, нууцлал, түүнийг хөгжүүлэх асуудлыг авто үйлчилгээний ангилал тогтоох эрх бүхий байгууллага хариуцна.

7.7. Тохирлын үнэлгээнд хамрагдах, ангилал тогтоолгох хүсэлт, түүнийг шийдвэрлэсэн тухай мэдэгдлийг мэдээллийн сангийн программ хангамжаар дамжин хийгдэнэ.

7.8. Мэдээллийн сангийн засвар үйлчилгээний хэсэгт оруулсан мэдээллийг өөрчлөх эрх зөвхөн мэдээллийн сангийн эрх бүхий тушаалтанд байна.

Найм. ХАРИУЦЛАГА

8.1. Авто үйлчилгээтэй холбоотой маргаан гарсан тохиолдолд “Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль”, “Патентын тухай хууль”, “Өрсөлдөөний тухай хууль” болон холбогдох бусад хууль, эрх зүйн баримт бичгийг мөрдөн шийдвэрлэнэ.

8.2. Энэхүү журмыг зөрчсөн тохиолдолд Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

8.3. Авто үйлчилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг зогсоох, түдгэлзүүлэх нь зөвхөн хуулиар эрх олгогдсон байгууллага, албан тушаалтанд хамаарна.

8.4. Эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр авто үйлчилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг зогсоосон тохиолдолд энэ тухай олон нийтэд мэдээлнэ.

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙДЫН ТУШААЛ

2019 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 390

ЖИШИГ НОРМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.4 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын жишиг норм"-ыг 1 дүгээр, "Автомашины 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахуун зарцуулалтын үндсэн нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцлүүд"-ийг 2 дугаар, "Автомашины шатахуун зарцуулалтын нормыг тооцоолох аргачлал, зөвлөмж, жишээ"-г 3 дугаар, "Автомашины эдэлгээний нөөцийн доод хязгаар буюу гүйлтийн норм"-ыг 4 дүгээр, "Автомашины сэлбэг хэрэгслийн эдэлгээний доод хязгаарын норм"-ыг 5 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2. Автомашины шатахуун зарцуулалтын жишиг норм, шатахуун зарцуулалтын жишиг нормыг нэмэгдүүлэх болон бууруулах нөхцлүүд, автомашин, түүний үндсэн агрегат, зангилаанууд, резин дугуй, зай хураагуурын эдэлгээний нөөцийн доод хязгаарын жишиг норм, түүнийг нэмэгдүүлэх болон хорогдуулах нөхцлүүдийг харгалзан өөрсдийн ажил үйлчилгээнийхээ онцлогт нийцүүлэн мөрдөж ажиллахыг автотээврийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, автотээврийн хэрэгсэл бүхий иргэдэд зөвлөсүгэй.

3. Энэ тушаал гарсантай холбогдуулан "Жишиг норм батлах тухай" Дэд бүтцийн сайдын 2004 оны 19 дүгээр тушаал, "Жишиг норм батлах тухай" Зам, тээвэр, барилга хот байгуулалтын сайдын 2011 оны 224 дугаар тушаалыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

САЙД

Б.ЭНХ-АМГАЛАН

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД, ЦАГДААГИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН ДАРГА НАРЫН ХАМТАРСАН ТУШААЛ

2023 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар А/246, А/189

ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2, Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4, Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1, 14.7 дахь хэсэг, Монгол Улсын Засгийн Газрын 2022 оны 417 дугаар тогтоолын 1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

- 1."Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн аюулгүй ажиллагааны журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.
- 2.Журмыг хэрэгжүүлж ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Салбарын хяналтын газар дарга /Б.Мөнхдөл/, Цагдаагийн ерөнхий газрын Дэд дарга /цагдаагийн хурандаа О.Ганбат/ нарт тус тус даалгасугай.
- 3.Энэхүү тушаал батлагдсантай холбогдуулан Цагдаагийн ерөнхий газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газрын даргын хамтарсан 2022 оны А/68, А/11 дүгээр тушаалыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН
САЙД

Ж.ГАНБААТАР

ЦАГДААГИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН
ДАРГА, ДОТООДЫН ЦЭРГИЙН
КОМАНДЛАГЧ ХОШУУЧ ГЕНЕРАЛ
Ж.БОЛД

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны сайд,
Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга нарын хамтарсан
2023 оны 07 дугаар сарын 04-ны өдрийн
А/246, А/189 дугаар тушаалын хавсралт

ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙН ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Монгол Улсын хэмжээнд олон улс, улсын, орон нутгийн чанартай авто зам, нийслэлийн, тусгай зориулалтын, аж ахуй нэгж, байгууллагын дотоодын авто зам, талбайд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэхтэй холбогдсон харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Энэ журмыг хэрэгжүүлэхдээ Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай, Автотээврийн тухай, Автозамын тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Зөвшөөрлийн тухай хууль, Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм, Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм, холбогдох стандарт, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан бусад эрх зүйн актыг удирдлага болгоно.

1.3. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл болон түүний үндсэн түүхий эдийг тээвэрлэх ажиллагааг улс хоорондын тээвэрлэлт, хот хоорондын тээвэрлэлт, орон нутгийн тээвэрлэлт, ажлын байран дахь тэсрэх материалын тээвэрлэлт гэж ангилна.

1.4. Улс хоорондын тээвэрлэлт, хот хоорондын тээвэрлэлт, орон нутгийн тээвэрлэлтийг энэхүү журмын 6.1 дэх хэсэг, 8 дугаар зүйлд тус тус зааснаар баталсан маршрутын дагуу тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан, дотоодын цэргийн алба хаагчтай хамт гүйцэтгэнэ.

1.5. Ажлын байран дахь тэсрэх материалын тээвэрлэлтийг Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэмд заасны дагуу гүйцэтгэнэ.

1.6. Засгийн газрын тогтоолоор баталсан "Пиротехникийн хэрэгслийг импортлох, ашиглах журам"-д зааснаар үзвэрийн пиротехникийн хэрэгслийг энэ журмын 3.1, 4 дүгээр зүйл, 7.2, 8.8, 8.10 дахь хэсэг, 11 дүгээр зүйлд заасныг баримталж, хэрэглээний пиротехникийн хэрэгслийг галын аюулгүй байдлыг хангасан тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангаж тус тус тээвэрлэнэ.

Хоёр. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн хамтатгах бүлгийн ангилал болон дэд ангийн ангилал Тэсрэх материалын хамтатгах бүлгийн ангилал

Хүснэгт №1

Хамтатгах /аюулын зэрэг/	Бодис, бүтээгдэхүүн
В	тэсрэх бодис агуулсан бөгөөд хоёр хүртэл үл хамаарах хамгаалалтын төхөөрөмжтэй бүтээгдэхүүн. Түүнчлэн ердийн детонатор, детонатор агуулсан хэрэгсэл ба өдөөгч тэсрэх бодис агуулаагүй детонаторууд орно.

C	йлчилгээтэй тэсрэх бодис ба бүтээгдэхүүн (утаагүй дарь)
D	одис. Тэсэлгээний хэрэгсэл ба шидэх үйлчилгээтэй цэнэг агуулаагүй тэсрэх бодис бүхий бүтээгдэхүүн. Өдөөгч тэсрэх бодис агуулсан бөгөөд хоёр ба түүнээс дээш тооны үл хамаарах хамгаалалтын төхөөрөмжтэй бүтээгдэхүүн.
E	ний хэрэгсэлгүй тэсрэх бодис агуулсан, гэхдээ шидэх үйлчилгээтэй цэнэг бүхий бүтээгдэхүүн (хялбархан дөл авалцдаг шингэн, гель буюу өөрөө шатдаг шингэнээс бусад)
F	тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл ба шидэх үйлчилгээтэй цэнэг агуулсан, эсвэл шидэх үйлчилгээтэй цэнэг агуулаагүй бүтээгдэхүүн
G	никийн бодис, түүнийг агуулсан бүтээгдэхүүн
N	гий чадвар нь онцгой муу тэсрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн
S	гэнэтийн үйлдлээс цочрол авч тэсрэх аюул тохиолдоход түүний үйлчилгээг хязгаарлах сав, баглаа боодолтой, хэрэв сав баглаа нь галд өртөж гэмтвэл тэсрэлтийн нөлөө цацалт нь аваар устгах, гал унтраахаар сав баглааны дэргэд хүн ажиллахад саад болохгүйгээр тусгайлан бүтээгдсэн бодис, бүтээгдэхүүн

ТЭСРЭХ МАТЕРИАЛЫН ДЭД АНГИЙН АНГИЛАЛ

Хүснэгт №2

	Дэд ангийн нэр
	тэсрэх аюултай тэсрэх материалууд
	тэсрэхгүй, гэхдээ тэсрэлтээр цацалт үүсгэх болон орчны зүйлийг гэмтээх аюултай тэсрэх материалууд
	тэсрэхгүй, шатах аюултай тэсрэх материалууд
	лтийн явцад гал гарах буюу өдөөсөн тохиолдолд бага зэргийн тэсрэлтийн аюултай тэсрэх материал. Тэсрэлтийн үйлчлэл нь сав баглаагаар хязгаарлагдана. Гаднын өдөөх эх үүсвэр сав баглаа дотор огцом тэсрэлт үүсгэхгүй.
	тэсрэх аюултай, гэхдээ мэдрэмтгий чадвар нь маш бага, тээвэрлэлтийн хэвийн нөхцөлд өдөөлт үүсэх ёсгүй буюу шаталтаас тэсрэлтэд шилжихгүй тэсрэх материалууд

	тын өдөөлтөд өртөх магадлал багатай, бөөнөөр тэсрэхгүй, нэн бага мэдрэх чадвартай тэсрэх бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүн. 1.6 дэд ангийн бүтээгдэхүүний аюул нь нэг бүтээгдэхүүний тэсрэлтээр хязгаарлагдана.

Гурав. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэлтэд бэлтгэх, түүний сав, баглаа боодолд тавих шаардлага

3.1. Ачаа илгээгч нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг аюулгүй, бүрэн бүтэн, тээвэрлэхэд тохиромжтой байдлаар бэлтгэнэ. Үүнд:

3.1.1. сав, баглаа боодол, уут хайрцаг дээр үйлдвэрлэсэн, импортолсон байгууллагын нэр, хаяг, утасны дугаар, бүтээгдэхүүний нэр, энэ журмын хүснэгт 1, 2-т заасан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн аюултай байдлын бүлгийн ангилал, дэд ангилал тус бүрийг байрлуулсан, битүүмжлэлтэй, лацадсан байх;

3.1.2. сав, баглаа боодол доторх тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл нь нягт чигжигдсэн, сул чөлөөтэй хөдөлгөөнгүй байх.

3.2. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн сав, баглаа боодол, уут хайрцгийг дараах нөхцөлд аюулгүй ачааны адил тээвэрлэхийг зөвшөөрнө. Үүнд:

3.2.1. сав, баглаа боодол, уут хайрцгийг нэг бүрчлэн шалгаад "Сав, баглаа боодол бүрэн цэвэрлэгдсэн. Аюулгүй" гэсэн тэмдэглэл хийгдсэн байх;

3.2.2. хуулийн этгээдийн тэмдэг, шалгасан огноотой, үзлэг хийсэн ажилтны гарын үсэгтэй байх.

Дөрөв. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэлд тавих шаардлага

4.1. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тусгай зориулалтаар үйлдвэрлэсэн, эсхүл үйлдвэрлэгчээс тогтоосон нөхцөл шаардлагад нийцүүлэн тоноглогдсон, зөвшөөрөл олгогдсон, авто тээврийн хяналтын улсын байцаагчийн дүгнэлт гаргуулсан, шингэн түлшээр ажилладаг тээврийн хэрэгсэл болон чиргүүлээр тээвэрлэнэ.

Тээврийн хэрэгсэл нь үйлдвэрлэгчээс тогтоосон эдэлгээний нөөц, гүйлт хэтрээгүй байх бөгөөд дараах шаардлагад нийцүүлэн тоноглогдсон байна. Үүнд:

4.1.1. тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрээс гарч байгаа утааны яндан оч баригчтай байхаас гадна шатахууны сав /нөөц/-наас алслагдсан байх;

4.1.2. тээврийн хэрэгслийн тэвшний хана, шал нь үрэлтээс оч үүсэхгүй галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн байх;

4.1.3. тээврийн хэрэгслийн шатахууны савны хойд ба урд хэсэгт нь төмөр хаалтаар тоноглож, доод талаас нь 10x10 мм нүх бүхий төмөр тороор хамгаалсан байх бөгөөд хамгаалалт болон түлшний савны хоорондох зай 20 мм-ээс багагүй зайтай байх;

4.1.4. түлшний сав нь хөдөлгүүр, цахилгааны утаснууд, утааны яндангаас хол байрлах ба хэрвээ шатахуун гоожих тохиолдолд шууд газарт асгарахаар байрласан байх;

4.1.5. тээврийн хэрэгслийн цахилгааны тоног төхөөрөмжүүдийн хүчдэл нь 24 вольтоос ихгүй, цахилгааны хэлхээ нь гал хамгаалагчаар бүрэн хамгаалагдсан, хэлхээний бүх хүчдэлийг салгах боломжтой байдлаар тоноглогдсон байх ба үйлдвэрлэгчээс тухайн тээврийн хэрэгсэлд цахилгаан хэлхээний хүчдэл салгах тоноглол байршуулсан бол зориулалтыг өөрчлөхгүй;

4.1.6.тээврийн хэрэгсэлд холбоо мэдээллийн хэрэгсэл, шаардлагатай тохиолдолд сансрын холбооны хэрэгсэл, байршил тогтоогч GPS төхөөрөмж, тээвэрлэх явцад автомашины бүхээг доторх болон явж байгаа маршрутын замын бичлэг хийх камер суурилуулсан байх ба бичлэгийг тухайн хуулийн этгээд тээвэрлэлт дууссанаас хойш зөрчил илрээгүй тохиолдолд ажлын 7 хоногийн хугацаанд хадгалж, нууцлал аюулгүй байдлыг хангах ба ажлын байранд тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэлд байршил тогтоогч буюу GPS төхөөрөмж суурилуулахыг шаардахгүй;

4.1.7.битүүмжилсэн тэвш нь галд тэсвэртэй, бат бөх материалаар хийгдсэн, хаалга нь бат бөх, цоожлох боломжтой байх ба битүүмжилсэн тэвшний хаалга онгойсон тохиолдолд дохио өгөх систем байрлуулсан байх.

4.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгсэл нь дараах иж бүрдэлтэй байна. Үүнд:

4.2.1.жолоочийн бүхээгийн дээр шар гэрэл болон тэвшний хойд талын баруун, зүүн дээд өнцөгт шар гэрэл ойлгогч байрлуулах;

4.2.2.нөөц дугуй 1-2 ширхэг, дугуйны хэмжээнд таарсан 2-оос доошгүй өнхрөхөөс сэргийлсэн ивүүртэй байх;

4.2.3.ашиглалтын хугацаа дуусаагүй галын хор (нунтаг хор болон 5 л-ээс багагүй эзлэхүүнтэй нүүрс хүчлийн хий) хоёроос доошгүй, гал унтраах цохиур, галд тэсвэртэй бүтээлэгтэй байх;

4.2.4.засвар үйлчилгээ хийх иж бүрэн багаж түлхүүр, гулгалтаас хамгаалах гинжтэй байх;

4.2.5.эмийн сан, шүгэл, улаан өнгө бүхий анивчих гэрэлтэй байх; /гар чийдэн/

4.2.6.Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан "Ослын зогсолтын тэмдэг", "Орох хориотой" тэмдэг тус бүр 2 ширхэг байх.

4.3. хуулийн этгээд нь энэхүү журмын 1.3 дахь хэсэгт заасан тээвэрлэлтэд тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх үндсэн болон нөөц тус бүртээ 2-оос доошгүй, ажлын байранд тэсрэх материал тээвэрлэх 2-оос доошгүй тээврийн хэрэгсэлтэй байна.

4.4. хуулийн этгээдээс тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл болон түүний үндсэн түүхий эдийг улс хооронд, хот хооронд, орон нутагт тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийг техникийн үзлэг оношилгоонд оруулж тэнцсэн тохиолдолд жилд 2 удаа, ажлын байранд тэсрэх материал тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийг жилд 1 удаа авто тээврийн хяналтын улсын байцаагчийн аюултай ачаа тээвэрлэх стандарт шаардлага хангасан талаарх дүгнэлтийг гаргуулж цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналтын ажил хариуцсан нэгжид хүргүүлнэ.

4.5. хуулийн этгээд нь авто тээврийн хэрэгслийг хадгалах зориулалтын зогсоол, талбайтай байх бөгөөд засвар үйлчилгээний ажлыг хариуцсан инженер, механик, засварчинтай байна. Дээрх засвар үйлчилгээг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж болно.

4.6. Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналтын ажил хариуцсан нэгж нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх зөвшөөрөл авсан хуулийн этгээдийн талаарх мэдээллийг нутаг дэвсгэр хариуцсан байгууллагад тухай бүр нь мэдэгдэнэ.

Тав. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх жолоочид тавигдах шаардлага

5.1.Тухайн ангиллын тээврийн хэрэгслийг 3-аас дээш жил тасралтгүй жолоодсон, тухайн ангилалд тохирох, аюултай ачаа ачих чиглэлээр мэргэшсэн жолоочийн хүчинтэй үнэмлэхтэй, эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдсан, Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны дүрмийн 16-д заасны дагуу тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрх олгох сургалтад хамрагдаж, үнэмлэх авсан хүн байна.

5.2.Жолооч нь Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан бичиг баримтыг авч явахаас гадна дараах тээвэрлэлтийн бичиг баримттай байна. Үүнд:

5.2.1.ачаа илгээгчээс хүлээн авагчид хүлээлгэн өгөх тээврийн хэрэгслийн явах зам, хурд, хоноглох, түр зогсолт хийх, шатахуун цэнэглэх газар, ачааны нэр төрөл, тоо хэмжээ зэргийг тогтоосон тээвэрлэлт зохион байгуулалтыг төлөвлөсөн бүдүүвч зураг буюу "Тээвэрлэлтийн маршрут";

5.2.2.тухайн тээврийн хэрэгслээр тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийн зөвшөөрөл;

5.2.3.тээвэрлэж яваа тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн ослын карт.

5.3.Жолооч автомашины техникийн бүрэн бүтэн байдал, ачааны татлага, лац ломбо болон тэвшний хаалга хаалтуудад бүрэн хяналт тавина.

5.4.Найман цагаас дээш завсарлагагүй хугацаагаар тээвэрлэлтийн ажил гүйцэтгэх ба энэхүү журмын 1.3 дахь хэсэгт заасан тээвэрлэлтэд ээлжийн жолоочтой байна.

5.5.Зайлшгүй зогсолт хийх тохиолдолд ачаа илгээгч болон хүлээн авагч байгууллагад шуурхай мэдэгдэж, суурин газраас 200 метрээс багагүй зайд, замын баруун гар талыг шахаж, хойно ба урдаа 100 метрийн зайд "Ослын зогсолтын тэмдэг" тавина.

5.6.Зам тээврийн осол гарсан тохиолдолд тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан, дотоодын цэргийн алба хаагч, жолооч Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм болон ослын картад заасны дагуу шуурхай ажиллах ба шаардлагатай гэж үзвэл дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

5.6.1.онцгой байдал болон эмнэлгийн түргэн тусламж дуудах, зам тээврийн осол, хэргийн газар руу гаднын хүмүүсийг ойртуулахгүй байх бүхий л арга хэмжээ авах;

5.6.2.ослын аюултай бүсийг тэмдэглэн зааглаж бусад хүмүүс осолд нэрвэгдэхээс сэргийлэх;

5.6.3.цагдаа, эмнэлэг болон бусад албаны ажилтнуудыг ирэх үед тээврийн баримт бичгээ шалгуулах, тээвэрлэж яваа ачааны хор хөнөөл, шинж байдал, ачаатай хэрхэн харьцах нөхцөлийн талаар бүрэн танилцуулах.

Зургаа. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн маршрут ба тээвэрлэх хуудас

6.1.Хуулийн этгээд нь энэхүү журмын 5.2.1-д заасан тээвэрлэлтийн маршрутыг нөөц маршрутын хамт боловсруулан 24 цагийн өмнө цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгжид хүргүүлж батлуулна. Тээвэрлэлтийн маршрутыг боловсруулахдаа дараах нөхцөлийг тооцож үйлдэнэ. Үүнд:

6.1.1.хот суурин газар, үйлдвэрийн объект, эмнэлэг, сургууль, олон нийтийн газар, байгалийн хамгаалалттай бүс, түүх соёлын дурсгалт газруудыг аль болох дайран өнгөрөхгүй байх;

6.1.2.батлагдсан хатуу хучилттай, сайжруулсан, ердийн хөрсөн замыг сонгож хөдөлгөөн үйлдэх бөгөөд ямар замаар явах, хаана зогсож хоноглох, хооллох,

шатахуун цэнэглэх, замын аль хэсэгт аюултай, анхааралтай явах хэсэг байгаа эсэхийг;

6.1.3.төв суурин газруудыг аль болох тойрч гарах чиглэлийг сонгох бөгөөд зайлшгүй тохиолдолд суурин газар дайрч өнгөрөх бол цувааг суурин газар орохоос өмнө тухайн нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн газар, хэлтэст хамгаалалт авах цаг хугацаа, зогсох цэг зэргийг.

6.2. Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгж цагдаа, дотоодын цэргийн байгууллагатай хамгаалалтын гэрээ байгуулсан хуулийн этгээдээс боловсруулж, илгээсэн тээвэрлэлтийн маршрутыг хянаж батлах бөгөөд мэдээлэл зөрүүтэй, дутуу оруулсан, даац, жин зөрүүтэй, бичиг баримт зөрчилтэй, тухайн хуулийн этгээдэд бүртгэлгүй тээврийн хэрэгслийн мэдээлэл оруулсан бол зөрчлийг арилгуулахаар татгалзаж буцаана.

6.2.1.тэсрэх бодисын үндсэн түүхий эдийг зөвшөөрөлтэй тээврийн хэрэгслээр, маршрут батлуулан, дотоодын цэргийн хамгаалалт авахгүй тээвэрлэхийг зөвшөөрнө.

6.2.2.Эрдэм шинжилгээний сорилт, туршилт хийх зориулалтаар дээж авч явах тохиолдолд энэхүү журамд заасан шаардлагыг хангаж тээвэрлэнэ.

6.3.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэх тоо хэмжээг тогтоосон "Тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх хуудас"-ыг Геологи, уул уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын Салбарын хяналтын газраас цаасан болон цахим хэлбэрээр тухай бүр олгоно. Тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх хуудас авахаар хүсэлт гаргасан хуулийн этгээд нь дараах материалыг бүрдүүлнэ.Үүнд:

6.3.1. Геологи, уул уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын Салбарын хяналтын газраас олгосон "Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл ашиглах хяналтын хуудас";

6.3.2.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэх тоо хэмжээг заасан албан хүсэлт;

6.3.3.цагдаагийн байгууллагаар батлуулсан "Тээвэрлэлтийн маршрут".

6.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэх хуудас нь бичигдсэн болон цахим системд баталгаажсан өдрөөс эхлэн ажлын таван өдрийн дотор хүчинтэй байх бөгөөд хүчинтэй хугацаа дууссан тохиолдолд тээвэрлэх хуудсыг дахин авна. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэх хуудсыг цахим системээр олгох тохиолдолд "QR" кодоор баталгаажуулна.

6.5.Тээвэрлэлтийн үед давагдашгүй хүчин зүйл тохиолдох, цаг агаар, замын нөхцөл байдлаас шалтгаалж тухайн маршрутад заасан замаар тээвэрлэлтийг цааш үргэлжлүүлэх боломжгүй тохиолдолд нөөц маршрутаар явна.

6.6 Хуулийн этгээд нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тухай хууль тогтоомж, дүрэм, журам, технологийн горимын биелэлтэд дотоод хяналт тавих нэгж, албан тушаалтантай байх бөгөөд үйл ажиллагаандаа хяналт тавьж ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Долоо. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээврийн хэрэгсэлд ачих ба буулгах

7.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээврийн хэрэгсэлд ачих, буулгахдаа зориулалтын талбайд "Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм"-ийг баримтлан гүйцэтгэнэ.

7.2.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээврийн хэрэгсэлд хайрцаг савыг сул зай гаргахгүй, хоорондоо мөргөлдөхгүй, тэвшний хана, шаланд цохигдохгүй, үрэгдэхгүй, унахгүй байхаар байрлуулж ачна.

7.3.Ачаа илгээгч нь Геологи, уул уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын Салбарын хяналтын газраас олгосон "Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх хуудас", цагдаагийн байгууллагын баталсан "Тээвэрлэлтийн маршрут"-ыг үндэслэн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг олгоно.

7.4.Ачаа илгээгч нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн нэр төрөл, тоо хэмжээ, лац ломбо, сав баглаа боодлын бүрэн бүтэн байдлыг нэг бүрчлэн шалгаж тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтанд хүлээлгэж өгнө.

7.5.Ачиж буулгах үйл ажиллагаа нь тухайн хуулийн этгээдийн мөрддөг аюулгүй ажиллагааны зааврын дагуу явагдана. Ачаа ачуулсан машин үйлдвэр-агуулахын талбайгаас гарч тусгай зориулалтын хамгаалалттай талбайд байрлана. Ачаа ачуулах дараагийн машин ачилт, буулгалтын талбайгаас 100 метрээс хол зайд байрлаж хүлээнэ.

7.6.Ачаа ачиж буулгах үед жолооч нь тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрийг унтрааж, зогсоолын торомз татаж, хоёр талын дугуйнд ивүүр хийн, бүхээгээс бууж, аюулгүй байдлыг хангана.

7.7.Ачааг хоёр болон түүнээс дээш хүлээн авагчид нэг удаагийн тээвэрлэлтээр хүргэх бол тэдгээрийг зааглан бэхэлж, тус тусад нь ачиж буулгана.

Найм. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн үед тавих шаардлага

8.1.Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан, дотоодын цэргийн алба хаагч, жолооч нар ачааныхаа шинж байдал онцлог нөхцөл байдлыг мэдсэн байх шаардлагатайгаас гадна болзошгүй ослын үед хувийн хамгаалах хэрэгслүүдийг ашиглах, анхны тусламж үзүүлэх чадвартай байна.

8.2.Тээвэрлэлтийн хамгаалалт авах хүсэлтийг тээвэрлэлт хийхээс 48 цагийн өмнө албан бичгээр дотоодын цэргийн байгууллагад ирүүлнэ. Дотоодын цэргийн байгууллага нь тээврийн хэрэгслийн тоо, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн хэмжээ, аюулгүй байдлыг харгалзан тээврийн хамгаалалтад ажиллах алба хаагчийг томилно.

8.3. Дотоодын цэргийн алба хаагч нь тээврийн хэрэгсэлд ачиж, лацадсан тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг хуулийн этгээдээс лацаар нь хүлээн авч, лацаар нь хүлээлгэн өгнө. Хэрэв лац хөндөгдсөн тохиолдолд өөрийн дээд шатны удирдах дарга болон хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтанд мэдэгдэж тэмдэглэл үйлдэж, бусад нотлох баримтыг бүрдүүлэн зөрчлийг арилгуулна.

8.4.Нэг тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэж яваа нөхцөлд тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан болон дотоодын цэргийн алба хаагч нар хамт явж болох бөгөөд хоёр, түүнээс дээш тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэж байгаа үед тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан цувааны эхний машинд, дотоодын цэргийн алба хаагч сүүлийн автомашинд явж, хоорондоо холбогдох холбооны хэрэгсэлтэй байна.

8.5.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл нь шатахуунаар хүрэлцэхүйц цэнэглэгдсэн байна. Зайлшгүй шаардлагаар зам зуур шатахуунаар цэнэглэх нөхцөлд хот, суурин газрын захад байрласан маршрутад тусгагдсан шатахуун түгээх станцаас цэнэглэж болно.

8.6.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгслийн хурдыг хөдөлгөөний эрчим, тээврийн хэрэгсэл болон тээж яваа ачааны онцлог, замын болон цаг агаарын нөхцөл, хөдөлгөөний дагуу үзэгдэлтийг харгалзан Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэмд тогтоосон хурдны хязгаараас хэтрүүлэхгүйгээр тохируулан сонгож явна.

8.7.Тав болон түүнээс илүү тооны автомашинууд цуваагаар тээвэрлэх тохиолдолд цувааны урд заавал хамгаалалтын хөтөч автомашин, цувааны сүүлд нөөц /засварын/ тээврийн хэрэгсэл заавал явна. Хамгаалалтын хөтөч автомашин болон цуваанд яваа тээврийн хэрэгслүүд нь ойрын гэрлээ асааж явна.

8.8.Аянга цахилгаантай бороотой үед тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг зогсооно. Ингэхдээ тээврийн хэрэгслийг ой мод, уулын хавцал, жалга болон хот суурин газраас 200 метр, машин хооронд 50 метрээс багагүй зайд байрлуулж, жолооч болон тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан, дотоодын цэргийн алба хаагч нь тээврийн хэрэгслийг 200 метрээс багагүй зайнаас хянана.

8.9.Тээврийн хэрэгслийн хойно ба урд талд тэсрэх материалын ангилал, дэд ангилал, НҮБ-ын аюултай ачааны код бүхий "Аюултай ачаа тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл" таних тэмдгийг Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрмийн 3 дугаар хавсралтад заагдсаны дагуу байрлуулна.

8.10.Тээвэрлэлтийн үед дамжин өнгөрч байгаа нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын хяналтын цэгт бүртгүүлж, цагдаагийн алба хаагч хяналт тавих бөгөөд тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг хариуцсан ажилтан болон дотоодын цэргийн алба хаагч энэ талаар бүртгэл хөтөлнө.

8.11.Тэсрэх материалын тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан нь тэсрэх материалтай харьцах эрхийн үнэмлэхтэй байх ба түүний овог, нэр, албан тушаалыг замын хуудас дээр тэмдэглэсэн байна. Тэсрэх материалын тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан тэсрэх материалын тээвэрлэлтийг ачихаас буулгах хүртэлх үйл ажиллагааны аюулгүй байдлыг хариуцна.

8.12.Эрх бүхий байгууллагын хяналт шалгалтын ажилтны шаардлагаар тээвэрлэлт саатсан тохиолдолд энэ талаар хяналт шалгалт хийсэн албан тушаалтнаар тэмдэглэл хийлгэж баталгаажуулна.

Ес. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн ослын карт

9.1.Тээвэрлэлтийн үед тээвэрлэж буй ачааны онцлог шинж чанар, хор хөнөөлт байдал, тээвэрлэлтийн явцад тохиолдож болох эрсдэл, аюул ослын үед авах хариу арга хэмжээ, шаардлагатай үед тусламж дуудах утасны дугааруудыг тусгасан мэдээлэх хуудас /маягт №2/ бүхий тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн ослын карт /цаашид "Ослын карт" гэх/-тай байна.

9.2.Ослын картыг ачаа илгээгч байгууллага бөглөж ачааны зарлагын баримттай хамт тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа хариуцсан ажилтан болон тээврийн хэрэгслийн жолоочид хүлээлгэн өгнө.

9.3.Ослын карт дээрх яаралтай арга хэмжээ авах тоон кодууд нь НҮБ-ын аюултай ачаа тээвэрлэх зөвлөмж, аргачилсан зааварт заасны дагуу тавина.

9.4.Тээвэрлэлтийн үед осол гарсан тохиолдолд ослын картад заасан ослын нөхцөлд зайлшгүй авах арга хэмжээнүүдийг яаралтай авч хэрэгжүүлнэ.

Арав. Зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох

10.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэлд зөвшөөрөл олгох, сунгах харилцааг Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2.7.1 дэх заалтыг үндэслэн цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгж олгоно. Хуулийн этгээдээс зөвшөөрөл хүсэхдээ шаардлага хангасан дараах бичиг баримтыг ирүүлнэ. Үүнд:

- 10.1.1.зөвшөөрөл хүссэн албан бичиг;
- 10.1.2.улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар;
- 10.1.3.үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийн хуулбар;
- 10.1.4.тухайн ангилалд тохирох жолоодох эрхийн хүчин төгөлдөр үнэмлэх;
- 10.1.5. аюултай ачаа ачих болон тухайн ангилалд тохирох мэргэшсэн жолоочийн хүчин төгөлдөр үнэмлэх;
- 10.1.6. тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх ;
- 10.1.7. эрүүл мэндийн үзлэгийн хуудас;
- 10.1.8. автотээврийн хэрэгслийн гэрчилгээний хуулбар;
- 10.1.9. тээврийн хэрэгслийг стандартын дагуу тусгайлан тоногловсон тухай хуулийн этгээдийн тодорхойлолт, уг тээврийн хэрэгслийг 4 талаас нь авсан фото зураг;
- 10.1.10.автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг, оношилгоонд орж тэнцсэн дүгнэлт;
- 10.1.11.автотээврийн хяналтын улсын байцаагчийн аюултай ачаа ачих стандарт шаардлага хангасан тухай дүгнэлт;
- 10.1.12.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэлтэй харьцах талаар аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгсөн талаар нотломж;
- 10.1.13. автотээврийн хэрэгслийн албан татвар төлсөн тухай нотломж;
- 10.1.14. жолоочийн хариуцлагын даатгал, авто тээврийн хэрэгслийн даатгалд хамрагдсан нотломж;
- 10.1.15.энэ журмын 4.1, 4.2-т заасан тээврийн хэрэгсэлд тавих шаардлага, тээврийн хэрэгслийн иж бүрдлийг шалгасан тухай нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын тодорхойлолт;
- 10.1.16.хуулийн этгээд нь болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөө батлуулсан байна;
- 10.1.17 хуулийн этгээд энэ журмын 4.3, 4.4, 4.5, 6.6 дахь нөхцөл шаардлагыг хангасан талаар нотломж, баримт бичиг.

10.2 Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгж нь хуулийн этгээдээс ирүүлсэн хүсэлтийг хүлээн авч магадлаад энэхүү журмын 10.1-д заасан бичиг баримтын бүрдлийг хангасан тохиолдолд зөвшөөрөл /маягт №1/-ийг олгоно.

10.3.Энэ журмын 10.2-т заасан зөвшөөрөл /маягт №1/ Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 5.3.3 дахь заалтад заасан мэдээллийг тусгасан байна.

10.4.Тээврийн хэрэгслийн зөвшөөрөл нь 3 жилийн хугацаатай байх ба тухайн тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээний хамт хүчинтэй байна.

10.5.Энэ журмын 10.1-д заасан бичиг баримт, нотломжийг дутуу ирүүлсэн, мэдээллийн санд мэдээллээ дутуу илгээсэн тохиолдолд хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзаж, хариуг албан бичгээр өгнө.

10.6. Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгж нь зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдээс тээвэрлэлтийн аюулгүй ажиллагаа зөрчсөн, батлагдсан маршрутаас гадуур, зөвшөөрөлгүй тээвэрлэлт хийсэн, тайлан мэдээ, баримт бичиг, нотломжийг тогтоосон хугацаанд ирүүлээгүй бол

холбогдох хууль тогтоомж, энэхүү журмыг үндэслэн зөвшөөрлийн хүчингүй болгож мэдэгдэнэ.

10.7. Зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох үндэслэл бий болсон тохиолдолд Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 дэх хэсгүүдийг тус тус баримтлан шийдвэрлэнэ.

Арван нэг. Хориглох зүйл

11.1.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн үеийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дараах зүйлийг хориглоно. Үүнд:

11.1.1.тэсэрч дэлбэрэх бодисыг тэсэлгээний хэрэгслийн хамт тээвэрлэх;

11.1.2.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг өөрөө буулгагч тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх;

11.1.3.тусгайлан тоноглогдоогүй, зөвшөөрөлгүй тээврийн хэрэгслээр тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх;

11.1.4.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх үед тээврийн хэрэгслийн орчимд тамхи татах, тээврийн хэрэгслээс 100 метрээс ойр зайд ил гал гаргах;

11.1.5.тусгай зориулалтын хатуу холбоогоор холбогдоогүй чиргүүлээр тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэх;

11.1.6.жолооч нь энэхүү журмын 6.5-д заагдсан нөхцөлөөс бусад тохиолдолд батлагдсан маршрутыг зөрчих, өөр газарт зогсолт хийх, хурд хэтрүүлэх;

11.1.7.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэлд өөр төрлийн ачаа ачих, уг ачаатай хамааралгүй хүн авч явах;

11.1.8.тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгслийг цахилгаан дамжуулах шугамын доор, төмөр замын гарам, гүүрний дээр болон доор, туннел дотор, суурин газар зогсох болон зориулалтын бус гараж түүнтэй адилтгах барилга байгууламж дотор болон зогсоолд тавих;

11.1.9.амархан шатах материалаар хийгдсэн татлага буюу хучлагыг хэрэглэх;

11.1.10.тээвэрлэлт үйлдэх огноо, маршрут, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн мэдээллийг бусдад дамжуулах.

11.2. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх зөвшөөрөл авсан хуулийн этгээд нь холбогдох хууль, дүрэм, журам, стандартыг мөрдөж хориглосон үйл ажиллагаа эрхлэхгүй байх.

Арван хоёр. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэлтэд тавих хяналт, хүлээлгэх хариуцлага.

12.1.Цагдаагийн байгууллагаас тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн зөвшөөрөл олгох болон зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд захиргааны хяналтыг дараах чиглэлээр хэрэгжүүлнэ.

12.1.1. хууль тогтоомж түүнд нийцүүлэн эрх бүхий байгууллагаас дагаж мөрдүүлэхээр гаргасан стандарт, дүрэм, журмыг сахиулах;

12.1.2. тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг осол аюулгүй тээвэрлэх нөхцөл шаардлага, автотээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд нөлөөлж болох зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх;

12.1.3. хуулийн этгээдээс гарч болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөө, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг батлуулан хэрэгжүүлж байгаа эсэх.

12.2. хуулийн этгээд нь үйл ажиллагааны тайлан, мэдээ, энэ журмын 4.4 дэх хэсэгт заасан дүгнэлтийг хагас бүтэн жилээр гаргаж жил бүрийн 06 сарын 01, 12 сарын 01-ний өдрөөс өмнө Цагдаагийн байгууллагын бүртгэл хяналт хариуцсан нэгжид хүргүүлж дүгнүүлэх бөгөөд хугацаандаа ирүүлээгүй тохиолдолд

Зөвшөөрлийн тухай хуульд зааснаар зөвшөөрлийг хүчингүй болгох үндэслэл болно.

12.3. Цагдаагийн байгууллага нь тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл үйлдвэрлэх, импортлох, худалдах, тэсэлгээний ажил үйлчилгээ эрхлэх, тээвэрлэх үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд, алба хаагч, тээврийн хэрэгслийн бүртгэл судалгаа, тээвэрлэлтийн маршрут, ачааны нэр төрөл, тоо хэмжээ, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэлд зөвшөөрөл олгосон, сунгасан, түдгэлзүүлсэн, сэргээсэн, хүчингүй болгосон шийдвэрийн талаар мэдээлэл агуулсан зөвшөөрлийн бүртгэл, хяналт, мэдээллийн нэгдсэн сантай байх бөгөөд сангийн аюулгүй байдал, хэвийн үйл ажиллагааг Мэдээлэл технологи, холбооны нэгж хариуцна.

12.4.Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн тээвэрлэлтийн үед мөрдөх аюулгүй ажиллагааны журмыг зөрчсөн, эсхүл хуурамч бичиг баримт бүрдүүлэн зөвшөөрөл авсан тохиолдолд хуулийн этгээдэд холбогдох хууль тогтоомжид заасан хариуцлага хүлээлгэнэ. Учирсан хохирол нийгмийн хор аюул цаашид үүсэх үр дагаврыг тухайн байгууллага албан тушаалтан бүрэн хариуцна.

---o0o---

Маягт №1

ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЭЛ
ТЭЭВЭРЛЭХ ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛД ОЛГОХ ЗӨВШӨӨРӨЛ

[illegible]

Маягт №2

ОСЛЫН КАРТ

НҮБ-ИЙН дугаар	Ачааны төрөл, нэршил	Аюулын зэрэглэл	Шуурхай арга хэмжээний код
ҮНДСЭН ШИНЖ ЧАНАР БА АЮУЛЫН ЗЭРЭГЛЭЛ			
Үндсэн шинж чанар	Тухайн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн шинж чанарыг тодорхой бичих		
Галын болон тэсрэлтийн аюул	Тэсрэлт болон галын аюулаас байгаль орчинд үзүүлэх, хүнд учрах хор хөнөөлийн талаар тодорхой бичих		
Хүний эрүүл мэндэд аюултай байдал			
Яаралтай үед холбоо барих утас			
ХУВИЙН ХАМГААЛАХ ХЭРЭГСЭЛ			
Хамгаалах хэрэгслүүд зайлшгүй байх талаар бичих			
ОСЛЫН НӨХЦӨЛД ЗАЙЛШГҮЙ АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ			
Тээвэрлэлтийн үед			
Гал түймрийн үед			
ЯАРАЛТАЙ ТУСЛАМЖИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНҮҮД			

Тайлбар: Ослын картыг бөглөхдөө тухайн тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн техникийн тодорхойлолт, ашиглалтын заавруудаас авч бичнэ.

АГУУЛГА

Найм. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, түүний Тэргүүлэгчдийн тогтоол

1. Хураамжийн хэмжээ тогтоох тухай /2013.03.28-ны өдрийн 8/34 дүгээр тогтоол/
2. “Их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн сурагч, оюутанд нийтийн тээврийн цахим төлбөрийн карт олгох, цэнэглэх, ашиглахад баримтлах журам батлах тухай” /2015.10.22-ны өдрийн 6/21 дүгээр тогтоол/
3. “Хүндэт донор” иргэнийг нийтийн тээврийн хэрэгслээр хөнгөлөлттэй зорчуулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2017.06.14-ний өдрийн 95 дугаар тогтоол/
4. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт гадна зар сурталчилгаа байрлуулахад дагаж мөрдөх журам /2017 оны 04 дүгээр сарын 27-ны 9/10 дугаар тогтоол/
5. Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай /2020.12.04-ний 02/09 дүгээр тогтоол/
6. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний салбарын санхүүжилтийн журам шинэчлэн батлах тухай /2022.09.07-ны өдрийн 82 дугаар тогтоол/
7. Журамд өөрчлөлт оруулах тухай Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол /2023 оны 09 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 99 дүгээр тушаал/
8. Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд ногдуулах албан татварын хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2024.02.08-ны өдрийн дугаар 07/
9. Авто зам ашигласны төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн батлах тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр дугаар 02/
10. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх , барьж байгуулах журам батлах тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн дугаар 16/
11. Нийслэл хотод олгох тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын дээд хязгаарыг тогтоох тухай /2024оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр дугаар 18/
12. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай /2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр дугаар 21/
13. Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх захиран зарцуулах, хяналт тавих журам батлах тухай / 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр Дугаар 03 /
14. Машин цагийн зардлын тарифыг шинэчлэн батлах тухай /2024.02.28-ны 26 дугаар тогтоол/

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 07

АВТО ТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЭЛД НОГДУУЛАХ АЛБАН ТАТВАРЫН ХЭМЖЭЭГ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.10, 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.5 дахь заалт, Монгол Улсын авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1, 3 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1.Нийслэл Улаанбаатар хотод авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд ногдуулах албан татварын хэмжээг шинэчлэн хавсралтаар баталсугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат)-нд, Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд тус тус даалгасугай.
- 5.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2010 оны "Авто тээвэр болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын хэмжээг батлах тухай" 6/46 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны
өдрийн 07 дугаар тогтоолын хавсралт
**АВТО ТЭЭВРИЙН БОЛОН ӨӨРӨӨ ЯВАГЧ ХЭРЭГСЭЛД
НОГДУУЛАХ АЛБАН ТАТВАРЫН ХЭМЖЭЭ**

№	Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн төрөл	Жилд ногдуулах албан татварын хэмжээ /төгрөгөөр/
1	2 дугуйтай мотоцикл	2500
2	3 дугуйтай мотоцикл	4000
3	Суудлын авто машин: а/2001 см3 хүртэл б/2001-3001 см3 хүртэл в/ 3001 см3 болон түүнээс дээш	/Цилиндрийн багтаамжийн нэг см3 тутамд төгрөгөөр/ 24 27 33
4	Микробус/15 хүртэл суудалтай	35000
5	Автобус	52000
6	Ачааны машин: 1/1 хүртэл тооны даацтай 2/ 1-2 тн-ын даацтай 3/ 2-3 тн-ын даацтай 4/ 3-5 тн-ын 5/ 5-8 тн-ын 6/ 8-10 тн-ын 7/ 10-20 тн-ын 8/ 20-30 тн-ын 9/ 30-40 тн-ын 10/ 40-50 тн-ын 11/ 50-60 тн-ын 12/ 60-70 тн-ын 13/ 70-80 тн-ын 14/ 80-90 тн-ын 15/ 90-100 тн-ын 16/ 100 тн-оос дээш даацтай	30000 45000 55000 75000 120000 135000 150000 210000 270000 330000 420000 480000 540000 600000 660000 720000
7	Тусгай зориулалтын автомашин	16000
8	Трактор, өөрөө явагч бусад хэрэгсэл	18000
9	Бага оврын трактор	8000
10	Чиргүүл/даацын 1 тонн тутамд	8000
11	Цахилгаан тэжээлт автомашин	0

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 02

**АВТО ЗАМ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭГ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ
ТУХАЙ**

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.10, 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.5 дахь заалт, Авто замын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1.Нийслэлийн авто зам ашигласны төлбөрийн хэмжээг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат)-нд, Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд тус тус даалгасугай.
- 5.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2013 оны "Журам батлах тухай" 13/47 дугаар тогтоол, 2019 оны "Төлбөрийн хэмжээ тогтоох тухай" 22/12 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 16

НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ НИЙТИЙН ХЭРЭГЦЭЭНИЙ АВТО ЗОГСООЛЫГ ТӨЛӨВЛӨХ, БАРЬЖ БАЙГУУЛАХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1."Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд, Зам, тээвэр, хөдөлгөөн зохицуулалтын хороо (Б.Сэргэлэнбаатар)-нд тус тус даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны
өдрийн 16 дугаар тогтоолын
хавсралт

НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ НИЙТИЙН ХЭРЭГЦЭЭНИЙ АВТО ЗОГСООЛЫГ ТӨЛӨВЛӨХ, БАРЬЖ БАЙГУУЛАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Нийслэлийн авто замын түгжрэлийг бууруулах, авто зогсоолын хүрэлцээг нэмэгдүүлэх, оршин суугчдын тав тухтай амьдрах орчныг бүрдүүлэн, Улаанбаатар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, төсөл хөтөлбөртэй уялдуулж нийтийн хэрэгцээний авто зогсоол (“цаашид “авто зогсоол” гэх)-ыг барьж байгуулахад энэ журмын зорилго оршино.

1.2. Нийслэл Улаанбаатар хотод өмчийн хэлбэрээс үл хамааран нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

Хоёр. Авто зогсоол төлөвлөх

2.1. Нийтийн хэрэгцээний авто зогсоол нь дараах төрөлтэй байна:

2.1.1. төвлөрсөн ил авто зогсоол буюу тээврийн хэрэгслийг тодорхой хугацаанд үнэ төлбөргүй болон төлбөртэй нөхцөлөөр байрлуулах зориулалтаар байгуулж, зориулалтын дагуу тохижуулсан талбай;

2.1.2. төвлөрсөн дотор авто зогсоол буюу тээврийн хэрэгслийг тодорхой хугацаанд үнэ төлбөргүй болон төлбөртэй нөхцөлөөр байрлуулах зориулалтаар байгуулж, тохижуулсан барилга байгууламж;

2.1.3. орон сууцны хороолол дундах авто зогсоол буюу орон сууцны хороолол дунд оршин суугчдын тээврийн хэрэгслийг байршуулахаар төлөвлөж тохижуулсан талбай, дээрээ тохижилт бүхий газар доорх авто зогсоолын барилга байгууламж;

2.1.4. гудамж, зам дагуух авто зогсоол буюу явганаар зорчигчдын болон замын хөдөлгөөний эрчмийг бууруулахгүй байхаар байгуулагдсан, гудамж замын зорчих хэсгээс нэвтрэх, гарах боломжтой хөндлөн огтлолын элементүүд (зорчих хэсэг, явган хүний зам, ногоон байгууламж) дээр төлөвлөгдсөн тээврийн хэрэгслийн зогсоол, ил талбай;

2.1.5. их багтаамжтай газар доорх авто зогсоол буюу Хот тосгоны төлөвлөлт барилгажилтын норм ба дүрэм БНБД 30.01.04-ийн зөвлөмжийн 14, 15 дугаар хавсралтад заасан доод тоо хэмжээнээс дээш багтаамж бүхий тээврийн хэрэгслийг тодорхой хугацаанд үнэ төлбөргүй болон төлбөртэй нөхцөлөөр байрлуулах зориулалтаар байгуулж, дээрээ тохижилт бүхий авто зогсоолын барилга байгууламж;

2.1.6. их багтаамжтай олон давхар зогсоол буюу Хот тосгоны төлөвлөлт барилгажилтын норм ба дүрэм БНБД 30.01.04-ийн зөвлөмжийн 14, 15 дугаар хавсралтад заасан доод тоо хэмжээнээс дээш бага зайд олон давхар багтаамж бүхий төлөвлөж тээврийн хэрэгслийг тодорхой хугацаанд үнэ төлбөргүй болон төлбөртэй нөхцөлөөр байрлуулах зориулалтаар байгуулж, тохижуулсан барилга байгууламж;

2.2. Нийслэлийн нутаг дэвсгэр дэх суурьшлын нягтаршил, газар зохион байгуулалт, хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөтэй

уялдуулан ажил, үйлчилгээний төвлөрөл, замын хөдөлгөөний эрчим, авто зогсоолын эрэлт, хэрэгцээг тооцож нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг байгуулахаар төлөвлөх ба дараах, шаардлага хангасан байна:

2.2.1.хүний эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх;

2.2.2.дэвшилтэт техник, технологийг ашиглах;

2.2.3.эдийн засаг, нийгмийн үр ашигтай байх;

2.2.4.замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд саад учруулахгүйгээр орц, гарцыг төлөвлөсөн байх;

2.2.5.нийтийн ашиг сонирхолд нийцсэн байх.

2.3.Шинээр авто зогсоол байгуулах байршлыг хүн, хуулийн этгээдийн санаачилгаар төлөвлөж болно.

2.4.Төвлөрсөн ил авто зогсоолыг төлөвлөхдөө тухайн байршлын зай хэмжээнд тулгуурлан хөдөлгөөний чиглэлийг зохион байгуулна.

2.5.100-аас дээш авто машины багтаамжтай зогсоолд цахилгаан авто машин хурдан цэнэглэгч болон цэнэглэх станц, түүнчлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний тээврийн хэрэгсэл зогсох хэсгийг заавал төлөвлөнө.

2.6. Авто зогсоолын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь өмчийн хэлбэрээс үл хамааран авто зогсоолын нэгдсэн системд холбогдсон байна.

2.7. Бүх төрлийн авто зогсоолд унадаг дугуй, мотоцикл, мопед болон тусгай хэрэгцээт хүнд зориулсан зогсоолыг төлөвлөнө.

2.8.Авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах ашиглах үйл ажиллагаанд “Авто зогсоол ангилал ба ерөнхий шаардлага” MNS5342:2007, Монгол Улсын стандарт болон “Авто зогсоол” БНБД 21-05-10, “Тээврийн хэрэгслийн зогсоолыг төлөвлөх, байгуулахад тавигдах ерөнхий шаардлага” UCS0902B:2022 стандартыг дагаж мөрдөнө.

2.9.Нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг барьж байгуулах зорилгоор газар чөлөөлөх үйл ажиллагааг Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд заасны дагуу зохион байгуулна.

Гурав.Авто зогсоолыг барьж байгуулах үйл ажиллагаа

3.1.Нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах үйл ажиллагааг дараах хөрөнгийн эх үүсвэрээр хэрэгжүүлнэ:

3.1.1.улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар;

3.1.2.төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд;

3.1.3.хувийн хэвшил өөрийн хөрөнгө оруулалтаар;

3.1.4.дотоод, гадаадын зээл, тусламжаар.

3.2. Авто зогсоолын үйл ажиллагааг Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 8.3-т зааснаар зохицуулна.

3.3.Шалгарсан төсөл хэрэгжүүлэгч нь авто зогсоолыг барьж байгуулахдаа дараах үе шатыг баримтална:

3.3.1. авто зогсоол барьж байгуулах тохиолдолд Нийслэлийн замын хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллагаар дамжуулан нийслэлийн хот байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллагад хүсэлт гарган шийдвэрлүүлнэ;

3.3.2.архитектур төлөвлөлтийн даалгаврын дагуу авто зогсоолын загвар зургийг боловсруулах, батлуулах;

3.3.3.Нийслэлийн Засаг даргатай гэрээ байгуулах;

3.3.4.батлагдсан загвар зургийн дагуу холбогдох техникийн нөхцөлийг авч, ажлын зураг боловсруулах, магадлал хийлгэх;

3.3.5.барилгын ажил эхлүүлэх, үргэлжлүүлэх зөвшөөрөл авч, авто зогсоолын барилга угсралтын ажлыг холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын дагуу хийж гүйцэтгэх, ашиглалтад оруулах;

3.3.6.улс, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар авто зогсоолын барилга байгууламжийн ажлыг графикийн дагуу хийж гүйцэтгэх, ажлын явцад захиалагчийн техник хяналтыг хийлгүүлэх.

3.4.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь дараах зүйлийг мөрдөнө:

3.4.1.эрх бүхий этгээдээс олгосон зөвшөөрлийн үндсэн дээр төслийг хэрэгжүүлэх;

3.4.2.батлагдсан зураг төслийн дагуу авто зогсоолыг барих;

3.4.3.төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг бүрэн хариуцах;

3.4.4.төсөл хэрэгжүүлэх явцад гарсан аливаа хохирлыг арилгах; /нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам талбай, ногоон байгууламж, орчны барилга болон хүн, хуулийн этгээдэд учруулсан гэм хор/

3.4.5.авто зогсоолын үйл ажиллагаа эрхлэгч этгээд нь эрсдэлээс хамгаалж даатгуулсан байх.

3.5.Орон сууцны хороолол дундах зогсоол барьж, байгуулахад орчны оршин суугчдын саналыг харгалзан үзнэ.

3.6.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь авто зогсоолын чанар, аюулгүй байдалд ашиглалтад орсноос хойш гурван жилийн хугацаанд баталгаа гаргаж, баталгаат хугацаанд гарсан чанарын зөрчил, доголдлыг өөрийн хөрөнгөөр арилгана.

Дөрөв.Нийслэлийн Засаг дарга болон нутгийн захиргааны байгууллагын чиг үүрэг

4.1.Нийслэлийн Засаг дарга нь нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолтой холбоотой дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1.ажил, үйлчилгээний төвлөрөл, замын хөдөлгөөний эрчим, авто зогсоолын эрэлт, хэрэгцээг тооцож авто зогсоол байгуулах байршлын саналыг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн барьж, шийдвэрлүүлэх;

4.1.2.нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг төлөвлөх, барьж байгуулах санал гаргахдаа олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан мэдээлэл хүргэх;

4.1.3.энэ зүйлийн 4.1.2-д заасан төлөвлөгөөнд авто зогсоол барихад шаардагдах хөрөнгийг улс, нийслэлийн төсөвт тусгуулах саналыг боловсруулах.

4.2. Нийслэлийн замын хөдөлгөөний удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага нийтийн хэрэгцээний авто зогсоолыг хүн амын төвлөрөл, замын хөдөлгөөний нягтрал, авто зогсоолын эрэлт, хэрэгцээтэй уялдуулан зогсоолтой холбоотой дараах үйл ажиллагааг зохион байгуулна.

4.2.1.нийтийн хэрэгцээний авто зогсоол барих шаардлагатай газрын судалгааг боловсруулан, зөвшилцөж боломжит байршлыг тогтоон Нийслэлийн Засаг даргад танилцуулах;

4.2.2.авто зогсоол барьж байгуулахад шаардагдах техник эдийн засгийн урьдчилсан тооцоог гарган, авто зогсоол барихаар тогтоосон байршлаас хамааран авто зогсоолын хэлбэр, хэмжээ, төрлийг тодорхойлох ажлыг зохион байгуулах;

4.2.3.авто зогсоол байгуулахаар төлөвлөсөн байршилд газар чөлөөлөх санал гаргаж, газар зохион байгуулалтын тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусгуулах.

Тав. Хариуцлага.

5.1.Энэ журмын дагуу авто зогсоол төлөвлөх, барьж байгуулах, ашиглахад дараах зүйлийг дагаж мөрдөнө:

5.1.1.авто зогсоол барихаар төлөвлөсөн газарт батлагдсан загвар зургаас өөр зориулалтын барилга байгууламж барихгүй, барилга угсралтын ажлыг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэйгөөр эхлэх, үргэлжлүүлэх;

5.1.2.авто зогсоолыг зориулалтын дагуу ашиглах;

5.1.3.нийслэлийн нутаг дэвсгэрт өмчийн хэлбэрээс үл хамааран үйл ажиллагаа явуулж байгаа авто зогсоолыг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэйгөөр төлбөртэй ажиллуулах;

5.1.4.авто зогсоолын барилга байгууламж барихтай холбоотой зөвшөөрлийг эрх бүхий байгууллагаас зохих журмын дагуу авсан хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд санаатайгаар саад хийхгүй байх.

5.2.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй бол төсөл хэрэгжүүлэх эрхийг цуцална.

5.3.Зөвшөөрөлгүй авто зогсоол барих болон зогсоолын зориулалтыг өөрчилж барилга барьсан хүн, хуулийн этгээдэд Газрын тухай хуулийн 57.3, 57.4-т заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

5.4.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт дур мэдэн авто зогсоол барьж хүн, хуулийн этгээдэд зарж борлуулсан бол авто зогсоолыг буулгаж, газрыг албадан чөлөөлөх ба гэм буруутай этгээдээр учирсан хохирлыг төлүүлнэ.

5.5.Энэ журмыг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 18

НИЙСЛЭЛ ХОТОД ОЛГОХ ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ДУГААРЫН ДЭЭД ХЯЗГААРЫГ ТОГТООХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.11 дэх заалт, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.1.3 дахь заалт, Авто тээврийн тухай хуулийн 17^{1.5} дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1.Нийслэлд хотод олгох тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын дээд хязгаарыг 730.000 байхаар тогтоосугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тус тогтоолын 1 дэх заалтад заасан хязгаарт багтаан олгох тээврийн хэрэгслийн төрөл, ангилал, иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэл, шалгуур үзүүлэлтийг баталж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д даалгасугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд, Зам, тээвэр, хөдөлгөөн зохицуулалтын хороо (Б.Сэргэлэнбаатар)-нд тус тус даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 21

НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ МӨРДӨХ ТАКСИНААС БУСАД НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭГ ТОГТООХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.11 дэх заалт, Авто тээврийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1."Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээ"-г хавсралтаар тогтоосугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат)-нд, Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд тус тус даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны
өдрийн 21 дүгээр тогтоолын хавсралт

НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ МӨРДӨХ ТАКСИНААС
БУСАД НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭ

Д/д	Нийтийн тээврийн хэрэгслийн нэр	Хөдөлгүүрийн төрөл	Зорчих чиглэлийн нэр	Төлбөрийн хэмжээ /1 зорчигч төгрөгөөр/		Зорчих давтамж
				Насанд хүрсэн хүн	Сургуулийн насны хүүхэд	
1.	Автобус	Дизель	Чиглэл харгалзахгүй	1000	200	Зориулалтын картаар өдөрт 4 удаа, бусад тохиолдолд зорчих бүрд
		Цахилгаан				
2.	Троллейбус	Цахилгаан	Чиглэл харгалзахгүй	600	200	Зорчих бүрд
3.	Автобус	Дизель	Жаргалант тосгон-Хархорин /ХО14 /	2600	1500	Зорчих бүрд

Жич: "Зориулалтын карт"-д нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчиход ашиглах албан ёсны төлбөрийн карт, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, оюутан, сурагчийн картыг орно.

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 03

НИЙСЛЭЛИЙН НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САНГИЙН ХӨРӨНГИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ, ЗАХИРАН ЗАРЦУУЛАХ, ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1.11 дэх заалт, 35 дугаар зүйлийн 35.1.13, 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.3 дахь заалт, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1."Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, хяналт тавих журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат)-нд, Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд тус тус даалгасугай.
- 5.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн нийтийн тээврийн газрын Улаанбаатар нийтийн тээврийн парк шинэчлэлтийн сангийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдлийг Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх санд шилжүүлж, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2013 оны 151 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны
өдрийн 03 дугаар тогтоолын хавсралт

НИЙСЛЭЛИЙН НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САНГИЙН ХӨРӨНГИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ, ЗАХИРАН ЗАРЦУУЛАХ, ТҮҮНД ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, тайлагнах, түүнд хяналт тавихтай холбогдон үүсэх харилцааг энэ журмаар зохицуулна.

1.2.Сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, тайлагнах, хяналт тавих үйл ажиллагаанд Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын Нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, энэ журмыг баримтална.

1.3.Сангийн үйл ажиллагаа, хөрөнгийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, санхүүгийн тайлагналт олон нийтэд ил тод, нээлттэй байна.

Хоёр.Сангийн удирдлага зохион байгуулалт

2.1.Нийслэлийн Засаг дарга Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сан (цаашид "Сан" гэх)-ийн хөрөнгийг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, тайлагнах үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулна.

2.2.Сангийн үйл ажиллагаанд Нийслэлийн Засаг даргын баталсан Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн дүрмийг мөрдөнө.

2.3.Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сангийн данс нь Нийслэлийн Засаг даргын дэргэд Төрийн санд байршина.

2.4.Санд төвлөрүүлэх орлого, сангийн хөрөнгөөс хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, зарцуулах хөрөнгийг Нийслэлийн тухайн жилийн төсөвт тусгана.

Гурав.Сангийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт

3.1.Сангийн хөрөнгийг Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5-д заасан хөрөнгийг дараах байдлаар бүрдүүлж болно:

3.1.1.нийтийн тээврийн автобусыг төлбөртэйгөөр ашиглаж байгаа аж ахуйн нэгжээс гэрээний дагуу төлөх төлбөрийг машин цагийн зардлаас суутгасан суутгал болон элэгдэл, хорогдлын шимтгэлээс;

3.1.2.төлбөртэй ашиглуулж байгаа нийтийн тээврийн хэрэгслийн гадна, дотор байршуулсан болон дэлгэц дээр явуулсан зар сурталчилгааны орлого;

3.1.3.гадаад, дотоодын эх үүсвэр.

Дөрөв.Сангийн захиран зарцуулалт

4.1.Сангийн хөрөнгийг Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 7.1-д заасан арга хэмжээнд зарцуулна.

4.2.Энэ журмын 4.1-д заасан арга хэмжээ нь дараах шаардлагыг хангасан байна.

4.2.1.сангийн зорилгод нийцсэн төсөл байх;

4.2.2.инновац, шинэ технологийг нэвтрүүлэх боломжтой байх;

4.2.3.байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй, уур амьсгалын өөрчлөлтийг бууруулахад чиглэсэн, ногоон эдийн засгийн хөгжлийг дэмжсэн байх.

4.3.Сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээний саналыг тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх байгууллага, албан тушаалтан боловсруулж, холбогдох төлөвлөгөө, төсвийн зардлын дэлгэрэнгүй тооцоог Нийслэлийн Засаг даргын шийдвэрийн хамт Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт ирүүлнэ.

4.4.Энэ журмын 4.3-т заасан шийдвэрийн төсөлд дараах агуулга бүхий танилцуулгыг хавсаргана:

4.4.1.сангийн зориулалттай бүрэн нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлсон байх;

4.4.2.үндэслэл, шаардлага, үр дүнг тодорхой дурдсан байх;

4.4.3.арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах төсвийн хэмжээг үнэн зөв, бодитой тооцсон эсэхийг холбогдох норм, норматив, тариф, бусад баримтаар нотолсон байх;

4.5.Энэ журмын 4.3-т заасан санал, шийдвэрийн төслийг холбогдох албан тушаалтан хянаж, Засаг даргын зөвлөлийн хуралдаанд хэлэлцүүлж шийдвэрлүүлнэ.

4.6.Сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санхүүжилтийг төслийн хэрэгжилтийн онцлог, үе шатны ажлын гүйцэтгэлтэй уялдуулан олгоно.

4.7.Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 7.1.5, 7.1.6-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэх зардлын дээд хэмжээ нь тухайн жилд батлагдсан нийт төсвийн 10 хувиас хэтрэхгүй байна.

4.8.Энэ журмын 4.5-д заасан шийдвэрийн дагуу сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахад Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийг баримтална.

Тав.Сангийн хөрөнгийн зарцуулалтыг тайлагнах

5.1.Сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээг хариуцан гүйцэтгэж байгаа байгууллага, албан тушаалтан хөрөнгийн зарцуулалтын тайланг уг арга хэмжээг хэрэгжүүлж дууссанаас хойш ажлын 10 хоногийн дотор гаргаж, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт ирүүлнэ.

5.2.Сангийн зарцуулалтын тайланг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын санхүү, төрийн сангийн асуудал хариуцсан нэгж нэгтгэж, сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, эх үүсвэрийн үлдэгдлийн талаарх мэдээллийг Засаг даргын зөвлөлийн хуралд хагас жил тутамд танилцуулна.

5.3.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын санхүү, төрийн сангийн асуудал хариуцсан нэгж сангийн зарцуулалтыг шилэн дансны цахим хуудсаар дамжуулан нийтэд мэдээлнэ.

5.4.Нийслэлийн Засаг дарга сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн арга хэмжээ болон санхүүгийн тайланг аудитаар баталгаажуулж, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд хүргүүлнэ.

Зургаа.Сангийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт,захиран зарцуулалтад хяналт тавих

6.1.Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал сангийн хөрөнгийн бүрдүүлэлт, захиран зарцуулалтад хяналт тавих бөгөөд энэ журмын 5.4-т заасан тайланг хуралдаанаараа хэлэлцэж, шаардлагатай бол сангийн үйл ажиллагаанд санхүүгийн хяналт, шалгалт хийж болно.

Долоо.Бусад

7.1.Сангийн хөрөнгийг зөвхөн энэ журамд заасан арга хэмжээнд зарцуулах ба барьцаалах, баталгаа гаргах, зээлээр ашиглах, ашиглуулах, хандивын зориулалтаар зарцуулахгүй.

7.2.Сангийн эх үүсвэрээр арга хэмжээг хэрэгжүүлэх байгууллага, албан тушаалтан нь холбогдох хуульд заасан журмын дагуу ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тухай бүрд авч хэрэгжүүлнэ.

7.3.Сангийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу зарцуулаагүй, энэ журмыг зөрчиж сангийн хөрөнгийг зарцуулсан албан тушаалтанд холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 17

АМЬТНЫ ХҮРЭЭЛЭН АЖИЛЛУУЛАХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.2.1 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.3 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

- 1."Амьтны хүрээлэн ажиллуулах журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.
- 2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.
- 3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.
- 4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд, Байгаль орчин, ногоон байгууламжийн хороо (Л.Отгонбаатар)-нд тус тус даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 09

МАЛ АЖ АХУЙ ЭРХЛЭХИЙГ ХОРИГЛОХ БҮСИЙН ХИЛ ХЯЗГААРЫГ ТОГТООЖ, ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.2.2 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийслэлийн мал аж ахуй эрхлэхийг хориглох бүсийн хил хязгаарыг нэгдүгээр хавсралтаар, "Мал аж ахуй эрхлэхийг хориглосон бүсэд нэвтэрсэн малыг түр хадгалах, түүнтэй холбогдон гарсан зардлыг нөхөн төлүүлэх журам"-ыг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.

4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд, Байгаль орчин, ногоон байгууламжийн хороо (Л.Отгонбаатар)-нд тус тус даалгасугай.

5.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2019 оны 21/06 дугаар тогтоол, 2023 оны 62 дугаар тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 08

**ОРШУУЛГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭХ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ,
ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ ОРШУУЛГЫН ГАЗАР БОЛОН ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ ГАЗАР
ОРШУУЛСАН ШАРИЛЫГ ШИЛЖҮҮЛЭХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ**

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1.22 дахь заалт, 35 дугаар зүйлийн 35.1.14, 35.2.3 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1."Оршуулгын үйл ажиллагаа эрхлэх, зохион байгуулах, зөвшөөрөлтэй оршуулгын газар болон зөвшөөрөлгүй газар оршуулсан шарилыг шилжүүлэх журам"-ыг хавсралтаар баталсугай.

2.Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбямба)-нд даалгасугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.

4.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд даалгасугай.

5.Энэ тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2014 оны "Журам батлах тухай" 86 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 03 дугаар сарын 28-ны өдөр Дугаар 8/34 Улаанбаатар хот
Хураамжийн хэмжээ тогтоох тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйл 18.1.2 “д”_ 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэг, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2013 оны “Журам батлах тухай” 37 дугаар тогтоол, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас байгуулагдсан Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний хэт ачааллыг буруулах ажлын хэсгийн санал, дүгнэлтийг үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийслэл Улаанбаатар хотод цагийн хязгаарлалт тогтоосон замын хөдөлгөөнд ачааны автомашиныг оролцуулах түр зөвшөөрлийн хураамжийн хэмжээг “В” ангиллын ачааны автомашинаас өдөрт 1000 төгрөг, “С” ангиллын ачааны автомашинаас өдөрт 1500 төгрөг, “СЕ” ангиллын ачааны автомашинаас өдөрт 2000 төгрөг байхаар тогтоосугай.

2.Түр зөвшөөрлийг хагас жилийн хугацаагаар /1 дүгээр сараас 6 дугаар сар, 7 дугаар сараас 12 дугаар сар/ олгоход хураамжийн хэмжээ “В” ангилалд 10000 төгрөг, “С” ангилалд 15000 төгрөг, “СЕ” ангилалд 20000 төгрөг байхаар тогтоосугай.

3.Зөвшөөрлийн хуудасны хийц, загвар, тоо хэмжээг тогтоох, хэвлүүлэх, олгоход гарах зардлыг зөвшөөрлөөс олох орлогоос санхүүжүүлэхийг Нийслэлийн Тээврийн газар /Ч.Энхбат/-т зөвшөөрч, гудамж замын хөдөлгөөнд оролцох үеийн хяналт шалгалтыг зохион байгуулж ажиллахыг Замын цагдаагийн газрын Нийслэлийн замын цагдаагийн газар /Ч.Жаргалсайхан/-т даалгасугай.

4.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2010 оны 07 дугаар сарын 16-ны өдрийн 5/40 тоот тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Д.БАТТУЛГА

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны 09 дүгээр сарын 21-ний өдөр Дугаар 99 Улаанбаатар хот

Журамд өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.13 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсгийг үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2015 оны 6/21 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан “Их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн сурагч, оюутанд нийтийн тээврийн цахим төлбөрийн карт олгох, цэнэглэх, ашиглахад баримтлах журам”-ын “2.1.4, 2.1.6” дахь заалтыг дор дурдсанаар тус тус өөрчлөн найруулсугай.

1.1.Журмын “2.1.4.Сурагч, оюутны тээвэрлэлтийн зардал гэж нийтийн тээврийн хэрэгслээр хичээлдээ явах зайлшгүй шаардлагатай сурагч, оюутан ажлын өдөрт 2 удаа зорчих буюу ирж, буцах зардлыг”;

1.2.Журмын 2.1.6.”Нийтийн тээврийн хэрэгслээр хичээлдээ явах зайлшгүй шаардлага гэж энэхүү журмын 2.1.1, 2.1.2-т заасан сурагч, оюутан танхимаар хичээллэх хэрэгцээ шаардлагыг”;

2.Тогтоолын хэрэгжилтийн хангаж, нийслэлийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн сурагч, оюутанд цахим картыг хүндрэл чирэгдэлгүйгээр, төрийн үйлчилгээний нэгдсэн системийг ашиглан цахимаар захиалах, олгох нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Д.Сумъяабазар)-д үүрэг болгосугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Б.Мягмар)-нд даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН ТОГТООЛ

2017 оны 06 дугаар сарын 14-ний өдөр Дугаар 95 Улаанбаатар хот

“Хүндэт донор” иргэнийг нийтийн тээврийн хэрэгслээр хөнгөлөлттэй зорчуулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн жаран хоёрдугаар зүйлийн 62.2, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2, 25 дугаар зүйлийн 25.1, Донорын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдээс ТОГТООХ нь:

1.Хүмүүнлэг, энэрэнгүй сэтгэлээр донорын үйлсэд идэвхтэй оролцсон иргэдийг урамшуулах зорилгоор Монголын Улаан загалмайн нийгэмлэгийн “Хүндэт донор” цол, тэмдэг бүхий нийслэлийн оршин суугчдыг хот дотор нийтийн тээврийн хэрэгслээр өдөрт хоёр удаа хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр зорчуулсугай.

2.Нийтийн тээврийн хэрэгслээр хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр зорчих “Хүндэт донор”-уудын зардлыг батлагдсан төсвийн хүрээнд шийдвэрлэж, жил бүрийн нийслэлийн төсвийн төсөлд тусгаж байхыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /С.Батболд/-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА

Ц.САНДУЙ

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2017 оны 04 дугаар сарын 27-ны өдөр Дугаар 9/10 Улаанбаатар хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын Засаг Захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1, Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1, Зар сурталчилгааны тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2, 9.4 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт гадна зар сурталчилгаа байрлуулахад дагаж мөрдөх журмыг 1 дүгээр, Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг байрлуулахыг хориглох гудамж, зам, талбайг 2 дугаар, Нийтийн эзэмшлийн газар, барилга байгууламжид байрлуулах гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн төлбөрийг 3 дугаар, Гадна зар сурталчилгаанд тавигдах шаардлагыг 4 дүгээр хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2013 оны 02 дугаар сарын 25-ны өдрийн 3/32 дугаар тогтоолыг хүчингүй болгосугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /С.Батболд /-д даалгасугай.

ДАРГА

Ц.САНДУЙ

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2017 оны 9/10 дүгээр тогтоолын
1 дүгээр хавсралт

НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ГАДНА ЗАР СУРТАЛЧИЛГАА БАЙРЛУУЛАХАД ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт гадна зар сурталчилгаа байрлуулахтай холбогдон үүсэх харилцааг энэ журмаар зохицуулна.

1.2.Гадна зар сурталчилгааг нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайд зорчиж байгаа иргэд, үйлчлүүлэгчдэд зориулан тухайн барилга байгууламжийн архитектур, дизайнтай уялдуулан хотын өнгө үзэмж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж, амьдрах нөхцөлийг хангасны үндсэн дээр байрлуулж болно.

1.3.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт гадна зар сурталчилгаа байрлуулах үйл ажиллагаанд Монгол Улсын Үндсэн хууль, Зар сурталчилгааны тухай хууль, Хот байгуулалтын тухай хууль, Газрын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, энэ журмыг мөрдөж ажиллана.

Хоёр. Гадна зар сурталчилгааны ангилал, төрөл

2.1.Гадна зар сурталчилгааг доор дурдсанаар ангилна:

2.1.1.сурталчилгааны байгууламж;

2.1.2.хаягийн байгууламж;

2.1.3.зарлалын хуудас.

2.2.Гадна зар сурталчилгааг байрлаж байгаа газар, барилга байгууламж, объектын хувьд доор дурдсанаар ангилна:

2.2.1.нийтийн эзэмшил дэх;

2.2.2.хувийн эзэмшил дэх.

2.3.Сурталчилгааны байгууламж дараахь төрөлтэй байна:

2.3.1.дээврийн байгууламж;

2.3.2.тулгуурт байгууламж;

2.3.3.түр байгууламж;

2.3.4.барилга байгууламжийн ханан дахь байгууламж;

2.3.5.барилга байгууламжийн хашаа хаалт дээрх байгууламж;

2.3.6.гүүрэн байгууламж;

2.3.7.нийтийн тээврийн зогсоол дахь байгууламж;

2.3.8.загварт байгууламж;

2.3.9.хоргот байгууламж;

2.3.10.лед гэрлэн байгууламж;

2.3.11.нүхэн гарцын байгууламж;

2.3.12.агаарын байгууламж;

2.3.13.хөдөлгөөнт байгууламж.

2.4.Хаягийн байгууламж дараахь төрөлтэй байна:

2.4.1.нэгдсэн хаягийн байгууламж;

2.4.2.гэрэлт хайрцаг;

2.4.3.эзэлхүүнт үсэг бүхий байгууламж;

2.4.4.неон гэрлэн байгууламж;

2.4.5.лед гэрлэн;

2.4.6.хулдаасан, давуун хэвлэл бүхий;

2.4.7.туг далбаат.

Гурав. Гадна зар сурталчилгаа байрлуулах зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага

3.1.Нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбай болон барилга байгууламжид сурталчилгааны байгууламж байрлуулах зөвшөөрлийг доор дурдсан байгууллага олгоно:

3.1.1.Баянзүрх, Баянгол, Хан-Уул, Сүхбаатар, Чингэлтэй, Сонгинохайрхан дүүрэгт Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба;

3.1.2.Налайх дүүрэгт Налайх хотын Захирагчийн ажлын алба;

3.1.3.Багануур дүүрэгт Багануур хотын Захирагчийн ажлын алба;

3.1.4.Багахангай дүүрэгт тус дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар.

3.2.Хувийн эзэмшлийн барилга байгууламж, объектын хана, дээвэрт байрлуулах сурталчилгааны байгууламж Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан шаардлагад нийцсэн байна.

3.3.Хувийн эзэмшил дэх газарт сурталчилгааны байгууламж байрлуулах тохиолдолд сурталчилгааны байгууламжийн өнгө үзэмж, аюулгүй байдлын шаардлагыг тухайн газрыг эзэмшигч хангуулж ажиллана.

3.4.Зарлалын хуудсыг зөвхөн аж ахуйн нэгж, байгууллагын байр, үйлчилгээний газар, орон сууцны хорооллын доторх зориулалтын мэдээллийн самбарт, эрх бүхий этгээдийн зөвшөөрлөөр байрлуулж болно.

Дөрөв. Гадна зар сурталчилгааг байрлуулах зөвшөөрөл олгох, сунгах, цуцлах

4.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага гадна зар сурталчилгаа байрлуулах хүсэлтээ энэ журмын 3.1-д заасан байгууллагад гаргана. Хүсэлтэд дараахь баримтыг хавсаргасан байна:

4.1.1.гадна зар сурталчилгаа байрлуулах үндэслэл;

4.1.2.гадна зар сурталчилгаа байрлуулах газрын зураг, солбилцлын цэг;

4.1.3.байгууламжийн ангилал, төрөл, тоо, хэмжээ, эскиз зураг;

4.1.4.байрлуулах газрын фото монтаж, газрын зураг болон байгууламжийн зургийн эвлүүлэг;

4.1.5.хүсэлт гаргасан этгээд нь аж ахуйн нэгж, байгууллага бол гэрчилгээний хуулбар, тухайн байгууллагын танилцуулга;

4.1.6.хүсэлт гаргасан этгээд нь иргэн бол иргэний үнэмлэхийн хуулбар.

4.2.Энэ журмын 3.1-д заасан байгууллага гадна зар сурталчилгаа байрлуулах хүсэлтийг хүлээн авч, дараахь шаардлагыг хангасан тохиолдолд 30 хоногийн дотор зөвшөөрөл олгоно:

4.2.1.Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан шаардлагыг хангасан байх;

4.2.2.Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан хориглосон байршилд хамаарахгүй байх;

4.2.3. Хот төлөвлөлт, газар эзэмшил, шугам сүлжээ, улс, нийслэл, дүүргийн хөрөнгө оруулалтаар хийх хот тохижилт, ногоон байгууламж, инженерийн хангамжийн бүтээн байгуулалт, засварын ажлуудтай уялдсан байх;

4.2.4.орон сууцны зориулалттай барилгын цонхгүй цул хана, дээвэрт сурталчилгааны байгууламж байрлуулах бол тухайн сурталчилгаа байрлуулах хэсэгт хамааралтай орон сууц өмчлөгчдийн дийлэнх олонхи зөвшөөрсөн нөхцөлд Сууц өмчлөгчдийн холбооны Удирдах зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж, шийдвэрлэсэн байх.

4.3. Гадна зар сурталчилгаа байрлуулах зөвшөөрөлийг 1-3 хүртэлх жилээр олгох бөгөөд зөвшөөрөл олгосон иргэн, хуулийн этгээдтэй ажлын 5 хоногийн дотор 1 жилийн хугацаатай ашиглалтын гэрээ байгуулна.

4.4. Зөвшөөрөл авч, гэрээ байгуулсан иргэн, хуулийн этгээд нь эрх бүхий байгууллагаар гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн ажлын зургийг хийлгэж, барилга угсралтын тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллага, аж ахуйн нэгжээр сурталчилгааны байгууламжийг хийлгэж байрлуулна.

4.5. Гадна сурталчилгааны байгууламжийн эзэмшигч нь Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас тогтоосон төлбөрийг гэрээнд заасан хуваарийн дагуу төлөх бөгөөд гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн ашиглалтын гэрээний хугацаа дуусгавар болохоос 30 хоногийн өмнө гэрээний хугацааг сунгуулах хүсэлт гаргана.

4.6. Гэрээний хугацааг сунгах эсэхийг гэрээний биелэлтийг дүгнэж, энэ журамд нийцүүлэн Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба шийдвэрлэнэ.

4.7. Гадна зар сурталчилгааны зөвшөөрлийг дараахь тохиолдолд цуцална:

4.7.1. Ажлын зураггүй, барилга угсралтын зөвшөөрөлгүйгээр гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулах;

4.7.2. Гадна зар сурталчилгааны байгууламж өнгө үзэмж, аюулгүй байдлын хувьд тавих шаардлагыг хангахгүй бөгөөд зөрчлийг арилгах талаар энэ журмын 3.1-д заасан байгууллага болон мэргэжлийн улсын хяналтын байцаагчийн албан шаардлагыг тогтоосон хугацаанд биелүүлээгүй;

4.7.3. Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн байршил хот тохижилт, бүтээн байгуулалтын ажлын талбайд орох болсон;

4.7.4. Иргэн, хуулийн этгээд нь төлбөрөө гэрээний дагуу төлөөгүй.

4.8. Энэ журмыг зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээдийн гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн зөвшөөрлийг цуцлах шийдвэрийг энэ журмын 3.1-д заасан байгууллага гаргана.

4.9. Гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулах, ашиглах, хяналт тавихтай холбогдсон бусад харилцааг гэрээгээр зохицуулна.

Тав. Гадна зар сурталчилгааг буулгах

5.1. Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн эзэмшигч дараахь тохиолдолд тухайн байгууламжийг өөрийн зардлаар буулгана:

5.1.1. Ажлын зураггүй, барилга угсралтын зөвшөөрөлгүйгээр гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулсан;

5.1.2. ашиглалтын гэрээний хугацаа дуусгавар болсон;

5.1.3. энэ журмын 4.7-д заасны дагуу зөвшөөрлийг цуцалсан.

5.2. Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг эзэмшигч нь энэ журмын 5.1-д заасан тохиолдолд түүнийг 10 хоногийн дотор өөрийн зардлаар буулгаж, орчны тохижилт, ногоон байгууламжийн нөхөн сэргээлтийг хийнэ.

5.3. Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг эзэмшигч нь энэ журмын 5.2-т заасныг зөрчсөн тохиолдолд албадан буулгах арга хэмжээ авч, холбогдох зардлыг түүгээр нөхөн төлүүлнэ.

Зургаа. Гадна сурталчилгааны зөвлөл

6.1. Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежерийн дэргэд гадна зар сурталчилгаанд тавигдах шаардлага, байршил, тоо, хэмжээ, загвар, бүсчлэл, төлбөрийн зэрэглэл, хэтийн чиг хандлагыг тогтоох зөвлөмж боловсруулах үүрэг бүхий орон тооны бус Зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ ажиллана.

6.2. Зөвлөлийн дарга нь Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер байна.

6.3.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, чиг үүрэг, ажиллах хуваарийг Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежер батална.

6.4.Зөвлөл дараахь байгууллагуудын төлөөллөөс бүрдэнэ:

6.4.1.Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба;

6.4.2.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс;

6.4.3.Улаанбаатар хотын Цагдаагийн газар;

6.4.4.Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар;

6.4.5.Нийслэлийн Хот байгуулалт, ерөнхий төлөвлөгөөний газар;

6.4.6.Нийслэлийн Авто замын хөгжлийн газар;

6.4.7.Нийслэлийн Газрын алба;

6.4.8."Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв" НӨҮГ;

6.4.9. Хот тохижилтын газар ОНӨААТҮГ;

6.4.10.төрийн бус байгууллагын төлөөлөл.

Долоо. Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба болон холбогдох бусад байгууллагын эрх, үүрэг

7.1.Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба гадна зар сурталчилгааны талаар дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн талаар баримтлах бодлого, хууль тогтоомж, журмын хэрэгжилтийг нийслэлийн хэмжээнд зохион байгуулж, биелэлтэд хяналт тавих;

7.1.2.энэ журмын хэрэгжилтэд хяналт тавих зорилгоор холбогдох байгууллагуудтай хамтарсан үзлэг, шалгалт хийж, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг шуурхай арилгуулах;

7.1.3.энэ журмыг хэрэгжилтийг зохион байгуулах, биелэлтэд хяналт тавих зорилгоор гадна зар сурталчилгааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагатай хамтран ажиллах;

7.1.4.зөвшөөрөлгүй болон энэ журмыг зөрчсөн гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг буулгах арга хэмжээг зохион байгуулах;

7.1.5.согтууруулах ундаагаар үйлчлэх тусгай зөвшөөрөл олгохдоо тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын хаягийн байгууламж энэ журамд заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд хяналт тавих;

7.1.6. Баянзүрх, Баянгол, Хан-Уул, Сүхбаатар, Чингэлтэй, Сонгинохайрхан дүүргийн нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайд гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулах зөвшөөрөлтэй иргэн, хуулийн этгээдтэй ашиглалтын гэрээ байгуулж, төлбөрийг төсөвт төвлөрүүлэх;

7.1.7.хууль тогтоомжид заасан бусад.

7.2.Багануур, Налайх хотын Захирагчийн ажлын алба энэ журмын 7.1.2-7.1.5-д зааснаас гадна дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.2.1 дүүргийн нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайд гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулах зөвшөөрлийг энэ журмын 4.3-д заасны дагуу олгож, зөвшөөрөл авсан иргэн, хуулийн этгээдтэй ашиглалтын гэрээ байгуулж, төлбөрийг төсөвт төвлөрүүлэх;

7.2.1.энэ журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд авсан арга хэмжээний талаар Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албанд тогтоосон хугацаанд тайлагнах;

7.2.2.хууль тогтоомжид заасан бусад.

7.3.Дүүргүүдийн Засаг даргын Тамгын газар дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.3.1.хаягийн байгууламжид тавих шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгуулах;

7.3.2.аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнд худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл олгох, хамтран ажиллах гэрээ байгуулахдаа хаягийн байгууламжид тавих шаардлагыг чанд мөрдүүлэх;

7.3.3.энэ журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд авсан арга хэмжээний талаар Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албанд тогтоосон хугацаанд тайлагнах;

7.3.4.нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбай, барилга байгууламж, эд хогшил, гэрэлтүүлгийн шон, хайс хашлага дээр нааж байрлуулсан зарлалын хуудсыг арилгуулах арга хэмжээ авах;

7.3.5.хууль тогтоомжид заасан бусад.

7.4.Нийслэлийн Засаг даргын дараах хэрэгжүүлэгч агентлаг, харьяа газар гадны зар сурталчилгааны талаар доор дурдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.4.1.Нийслэлийн Хот төлөвлөлт, ерөнхий төлөвлөгөөний газар нь шинээр барих барилга байгууламжийн зураг төслийг батлахдаа шаардлагатай хаягийн байгууламжийн орон зайг уялдуулан төлөвлөж, тусгуулах;

7.4.2.Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар, дүүргүүдийн Мэргэжлийн хяналтын хэлтэс нь нийслэлийн хэмжээнд байрлуулсан гадна зар сурталчилгаа, хаягийн байгууламжийн өнгө үзэмж, аюулгүй байдалд хяналт шалгалт хийж, илэрсэн зөрчил, дутагдлыг арилгуулан, хариуцлага тооцож ажиллах;

7.4.3.Нийслэлийн Газрын алба нь хувийн эзэмшлийн газарт гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулсан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах гэрээнд энэ журамд заасан шаардлагыг биелүүлэх тухай нөхцөл тусгаж, хэрэгжилтэд нь мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран хяналт тавьж ажиллах, гэрээний үүргээ хангалтгүй биелүүлсэн тохиолдолд газар эзэмших эрхийг цуцлах хүртэл арга хэмжээ авах;

7.4.4.Нийслэлийн Авто замын хөгжлийн газар нь тухайн жилд хийх авто замын барилга, засвар, өргөтгөлийн ажлын төлөвлөгөөний талаар Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албыг урьдчилсан мэдээллээр шуурхай хангаж ажиллах;

7.4.5.Нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар нь эмнэлэг, эмийн сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгохдоо хаягийн байгууламжид тавих шаардлагыг хангуулах;

7.4.6.Нийслэлийн Аялал жуулчлалын газар нь зочид буудал, аялал жуулчлалын баазуудын хаягийн байгууламжид тавих шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, мөрдүүлэх;

7.4.7.Нийслэлийн Боловсролын газар нь төрийн өмчийн болон хувийн хэвшлийн бүх шатны сургууль, цэцэрлэг, боловсролын салбарын бусад байгууллагын хаягийн байгууламжид тавих шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, мөрдүүлэх;

7.4.8.Нийслэлийн Соёл, урлагийн газар нь театр, караоке гэх мэт урлаг, соёлын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагын хаягийн байгууламжид тавих шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, мөрдүүлэх;

7.4.9.Улаанбаатар хотын Цагдаагийн газар нь Зар сурталчилгааны тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийг зөрчсөн этгээдэд зохих журмын дагуу хариуцлага тооцож ажиллах;

7.4.10 Нийслэлийн Тээврийн газар нь нийтийн тээврийн хэрэгсэл /автобус, такси гэх мэт/-ийн гадаргууд байрлуулсан сурталчилгааны тавигдах шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавьж, мөрдүүлэх.

7.5.Энэ журмын 7.4-т заасан байгууллага нь эрхэлсэн асуудлын хүрээнд авсан арга хэмжээний талаарх тайлан, мэдээг хагас жил тутамд Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын албанд цахим хэлбэрээр хүргүүлж байна.

Найм. Иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн үүрэг

8.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн талаар дараахь үүрэгтэй:

8.1.1.хууль тогтоомж болон энэ журмыг зөрчсөний улмаас бусдад учруулсан хохирлыг бүрэн хариуцаж арилгах;

8.1.2.нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайд гадна зар сурталчилгааны байгууламж байрлуулсан тохиолдолд дүйцэх төлбөрийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөх;

8.1.3.зар сурталчилгааны тухай хууль тогтоомж болон энэ журмыг зөрчсөний улмаас иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад учирсан хохирлыг бүрэн хариуцаж арилгах;

8.1.4.нийслэл, дүүрэг, харьяа байгууллагуудаас зохион байгуулж байгаа үйл ажиллагаа, арга хэмжээг олон нийтэд сурталчлах зорилгоор сурталчилгааны байгууламжаа улирал бүр 10 хүртэлх хоногоор үнэ төлбөргүй ашиглуулах;

8.1.5.хууль тогтоомжид заасан бусад.

---о0о---

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2017 оны 9/10 дүгээр тогтоолын
2 дугаар хавсралт

ГАДНА ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ БАЙГУУЛАМЖ БАЙРЛУУЛАХЫГ ХОРИГЛОХ ГУДАМЖ, ЗАМ, ТАЛБАЙ

1.Гадна зар сурталчилгааг доор дурдсан газруудад байрлуулахыг хориглоно:

- 1.1.соёлын өвд бүртгэсэн хөшөө дурсгал, түүх, соёлын дурсгалт газар;
- 1.2.музей, дархан цаазат газар;
- 1.3.архитектурын өвөрмөц хийц бүхий барилга байгууламж;
- 1.4.сүм, хийдийн барилга, түүний байнгын хашаа, хайс;
- 1.5.төрийн байгууллага болон нутгийн захиргааны байгууллагын барилга байгууламж, түүний эзэмшлийн газарт.

2.Гадна сурталчилгааны тулгуурт болон гүүрэн байгууламжийг доор дурдсан гудамжинд байрлуулахыг хориглоно:

- 2.1.Энхтайваны өргөн чөлөө /Саппарогоос Офицеруудын ордон/
- 2.2.Чингисийн өргөн чөлөө;
- 2.3.Сүхбаатарын гудамж;
- 2.4.Их сургуулийн гудамж;
- 2.5.Жуулчны гудамж;
- 2.6.Олимпийн гудамж;
- 2.7.Их Монгол улсын гудамж;
- 2.8.Токиогийн гудамж;
- 2.9.Бээжингийн гудамж;
- 2.10.Сөүлийн гудамж;
- 2.11.Бага тойруу болон түүнээс дотогш гудамж;
- 2.12.Наадамчдын зам.

---o0o---

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2017 оны 9/10 дугаар
тогтоолын 3 дугаар хавсралт

НИЙТИЙН ЭЗЭМШЛИЙН ГАЗАР, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИД БАЙРЛУУЛАХ ГАДНА ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНЫ БАЙГУУЛАМЖИЙН ТӨЛБӨР

1.Тулгуурт, дээврийн, гүүрэн, барилгын хана, хашаа, нийтийн тээврийн зогсоол дээр байрлах сурталчилгааны байгууламжийн 1 жилд ногдох төлбөрийн хэмжээг тооцохдоо 1 м² талбайн үнийг нийт талбайгаар үржүүлж тооцно.

Талбайн хэмжээ /м ² /	1 м ² талбайгаас авах хураамжийн хэмжээ гудамжны зэрэглэлээр / төгрөгөөр /		
	1-р зэрэглэл	2-р зэрэглэл	3-р зэрэглэл
1 м ²	160'000.00	80'000.00	40'000.00

2.Лед гэрлэн байгууламжийн 1 жилд төлөх төлбөрийн хэмжээг тооцохдоо нэг талын талбайн хэмжээгээр тодорхойлж талуудын тоогоор нэмэгдүүлж тооцно.

1м ² талбайгаас авах хураамжийн хэмжээ гудамжны зэрэглэлээр / төгрөгөөр /					
Дүрс бичлэг гаргах зориулалттай			Текст гаргах зориулалттай.		
1-р зэрэглэл	2-р зэрэглэл	3-р зэрэглэл	1-р зэрэглэл	2-р зэрэглэл	3-р зэрэглэл
140'000.00	70'000.00	30'000.00	70'000	45'000	20'000

3.Эзэлхүүн, орон зайг хамарсан зар сурталчилгааны байгууламж /Хоргот байгууламж, загварт байгууламж/-ийн төлбөрийг тодорхойлохдоо тухайн байгууламжийн эзэлхүүнээр тодорхойлно.

Эзэлхүүний хэмжээ /м ³ /	1м ³ эзэлхүүн бүхий байгууламжаас авах хураамжийн хэмжээ гудамжны зэрэглэлээр /төгрөг/		
	1-р зэрэглэл	2-р зэрэглэл	3-р зэрэглэл
1 м ³	40'000.00	20'000.00	10'000.00

4.Хөдөлгөөнт, нүхэн гарцын болон нийтийн тээврийн зогсоол дахь байгууламжийн төлбөрийг тодорхойлохдоо эзэлж байгаа талбайг тодорхойлон 1 м² тутамд жил бүрийн 70'000 төгрөгөөр тооцно.

5.Нийтийн эзэмшлийн талбайд байрлуулсан хаягийн байгууламжийн төлбөрийг 1 дүгээр зэрэглэлд жилийн 300.000 төгрөг, 2 дугаар зэрэглэлд 200.000 төгрөг, 3-р зэрэглэлд 100.000 төгрөгөөр тооцно.

---o0o---

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2016 оны 9/10 дугаар
тогтоолын 4 дүгээр хавсралт

ГАДНА ЗАР СУРТАЛЧИЛГААНД ТАВИХ ШААРДЛАГА

Нэг. Сурталчилгааны байгууламж

1.1.Гадна зар сурталчилгааны төлөвлөлтийг зохион байгуулахдаа “Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 он хүртэлх хөгжлийн чиг хандлага” баримт бичгийг мөрдөж, түүнтэй уялдуулна.

1.2.Гадна зар сурталчилгааны байгууламж нь гадна, эсхүл дотор гэрэлтүүлэгтэй байна.

1.3.Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг “Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүрэм”, “Цахилгаан техникийн угсралтын дүрэм”, Барилгын норм, нормативын дагуу байрлуулж, ашиглалтад оруулна.

1.4.Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийг байрлуулахдаа нэг орон зайд нэгэн жигд загвар, хэмжээтэй байх зарчмыг баримтална.

1.5.Гадна зар сурталчилгааны байгууламж нь замын хөдөлгөөний болон гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх хяналтын камер, хөдөлгөөн зохицуулах гэрэл дохио, авто замын тэмдгийн үзэгдэх орчныг халхлахгүй байна.

1.6.Гадна зар сурталчилгааны байршил, хугацаа нь хот тохижилт, инженерийн хангамжийн байгууллагуудын бүтээн байгуулалт, засвар, үйлчилгээний ажлын график, төлөвлөгөөтэй нягт уялдсан байна.

1.7.Гадна зар сурталчилгааг дэд бүтцийн шугам сүлжээний хамгаалалтын зурваст байрлуулахгүй.

1.8.Гадна зар сурталчилгаа нь авто зам болон явган замын зорчих хөдөлгөөнд саад учруулахгүй байх бөгөөд замын байгууламжаас хэвтээ проекцоор 1 м зайтай байна.

1.9.Барилга байгууламжийн хана, дээвэрт байрлуулсан сурталчилгааны байгууламж нь тухайн барилгын аюулгүй, бүрэн бүтэн байдал, өнгө үзэмжийг алдагдуулахгүй байна.

1.10.Бусдын эзэмшил газар, барилга байгууламж, объектыг ашиглан нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайд гадна сурталчилгаа түгээх бол түүний эзэмшигчээс албан ёсоор зөвшилцсөн байна.

1.11.Гадна зар сурталчилгааны байгууламж дээрх сурталчилгааны бичвэр нь Засгийн газрын 2013 оны 37 дугаар тогтоолын 5-д заасны дагуу монгол /крилл/ үсгээр алдаагүй бичигдсэн байх ба зохиогчийн эрхээр баталгаажсан бараа, бүтээгдэхүүний лого дээрх бичвэрт энэ нь хамаарахгүй.

1.12.Гадна зар сурталчилгааны байгууламжийн бүрэн бүтэн, өнгө үзэмжтэй, аюулгүй байдлыг хариуцах; урсгал засвар арчилгааг байнга хийж гүйцэтгэдэг байна.

1.13.Нийтийн тээврийн зогсоол дахь сурталчилгааны байгууламж дээр нийтийн тээврийн хэрэгслийн маршрут, мэдээллийг байрлуулсан байна.

Хоёр. Хаягийн байгууламж

2.1.Гадна хаягийн байгууламжийн бичвэрийг Засгийн газрын 2013 оны 37 дугаар тогтоолын 5 дахь заалтын дагуу Монгол хэл /крилл/-ээр үг, үсгийн алдаагүй бичих бөгөөд Монгол бичиг /уйгаржин/-ээр бичиж болно.

2.2.Шаардлагатай нөхцөл /бараа, бүтээгдэхүүний нэр, лого нь зохиогчийн эрхээр баталгаажсан, гадаадын иргэд олноор үйлчлүүлдэг/-д гадна хаяг, мэдээллийн байгууламжийн бичвэрийг англи хэлээр бичих бөгөөд бичвэр нь монгол

бичвэрийн доод талд байрлаж, түүнээс 2 дахин бага өндөртэй байх, эсхүл Монгол /крилл/ бичвэрийн зүүн гар талд байрлаж, түүнтэй ижил өндөртэй байна.

2.3.Гадна хаягийн байгууламжийг нийтийн эзэмшлийн гудамж, талбайд байрлуулах нөхцөлд дараахь хэм хэмжээг баримтална:

2.3.1.автомашин болон явган хүний хөдөлгөөнд саад учруулахгүй, үзэгдэх орчныг хязгаарлахгүй байх;

2.3.2.замын байгууламжаас 1 метрээс багагүй зайд байрлах;

2.3.3.авто зам, инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлийн ажил хийгдэхээр төлөвлөж байгаа газарт байрлуулахгүй байх.

2.4.Барилгын хана, фасад дээвэрт байрлуулах гадна хаягийн байгууламж нь тухайн барилга болон хөрш зэргэлдээ объектын цонх, хаалга, үзэгдэх орчныг халхлахгүй байна.

2.5.Гадна хаягийн байгууламж нь гадна, эсхүл дотор гэрэлтүүлэгтэй байна.

2.6.Гадна хаягийн байгууламжийг байрлуулахдаа цахилгаан болон барилга угсралтын аюулгүй ажиллагааны талаарх холбогдох норм, стандартыг баримталсан байна.

2.7.Барилгын даац, гадна фасадны бүрэн бүтэн байдлыг алдагдуулахгүй байхын зэрэгцээ хууль ёсны эзэмшигч, ашиглагч нараас албан ёсоор зөвшөөрөл авсан байна.

2.8.Нэг барилга, объектэд хэд хэдэн байгууллага, аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаа явуулж байгаа тохиолдолд тэдгээрийн гадна хаяг, мэдээллийн байгууламж нь дараахь шаардлагыг хангасан байна:

2.8.1.нэг барилга байгууламжид байрлаж байгаа хэд хэдэн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн гадна хаягийн байгууламжийн нийт овор хэмжээ нь жигд өндөрт байрлаж, ижил технологи материал ашиглан хийгдсэн байх бөгөөд өнгө, лого болон бичвэрийг тус тусын үйл ажиллагааны онцлогт нийцүүлэн байрлуулах;

2.8.2.нийт хаягийн талбайн хэмжээ фасадны 20 хувиас хэтрэхгүй хэмжээтэй байх;

2.8.3.нэг барилгад үйл ажиллагаа явуулж байгаа хэд хэдэн байгууллагын гадна хаягийн байгууламжийг нийтийн эзэмшлийн талбайд байрлуулахаар бол бүх байгууллагын мэдээллийг агуулсан нэгдсэн хаягийн байгууламжийг тухайн барилгын эзэмшигч, өмчлөгчийн зүгээс байрлуулах;

2.8.4.аль нэг байгууллага солигдох, мэдээлэл нь шинэчлэх үед мэдээллийг хялбар өөрчилж болох шийдэлтэй байх.

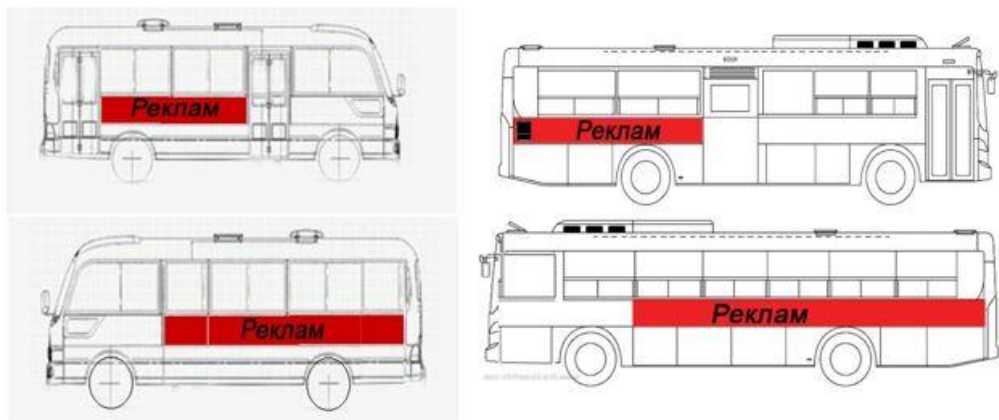
2.9.Гадна хаяг, мэдээллийн байгууламж нь хотын өнгө үзэмжид нийцсэн, орчин үеийн технологийн шийдлийг ашигласан байх бөгөөд засвар, үйлчилгээг тогтмол хийж, бүрэн бүтэн байдлыг хангуулна.

Гурав. Хөдөлгөөнт гадна сурталчилгаа

3.1.Нийтийн тээврийн автобус болон троллейбусны гадаргууд сурталчилгаа байрлуулахдаа дараах шаардлагыг хангасан байна:

3.1.1.Тээврийн хэрэгслийн баруун талд зорчигчийн буух хаалганаас хойш, зурагт үзүүлсэн хэсэгт автобусны өндрийн $\frac{1}{3}$ –ээс хэтрэхгүй өндөртэй байрлуулах /доорх зурагт харуулсанаар/;

3.1.2.Тээврийн хэрэгслийн зүүн талд урд дугуйнаас хойш, гадаад гэрлэн хэрэгсэл, граж дугаарыг халхлахгүй, автобусны өндрийн $\frac{1}{3}$ –ээс хэтрэхгүй өндөртэй байрлуулах /доорх зурагт харуулсанаар/;

3.2. Нийтийн тээврийн хэрэгслийн гадаргууд сурталчилгаа байрлуулахад дараах зүйлсийг хориглоно:

3.2.1. Сурталчилгаа байрлуулахдаа гэрэл буцаах нөлөөтэй хучилт, элементийг ашиглах, тээврийн хэрэгслийн үндсэн өнгийг алдагдуулах;

3.2.2. Гадаад гэрлэн хэрэгсэл, дугаар, мэдээллийн бичиг, тэмдгийг халхалсан сурталчилгаа байрлуулах

3.2.3. Тусгай болон шуурхай албаны авто тээврийн хэрэгсэл дүрс, өнгө графикийн схемтэй төстэй реклам байрлуулах

---o0o---

НИЙСЛЭЛИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2022 оны 09 сарын 07 өдөр

Дугаар 82

Улаанбаатар хот

「Нийтийн тээврийн үйлчилгээний салбарын
санхүүжилтийн журам шинэчлэн батлах
тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1.11 дэх заалт, 35 дугаар зүйлийн 35.1.17 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Төсвийн тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.1.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. "Нийтийн тээврийн үйлчилгээний салбарын санхүүжилтийн журам"-ыг хавсралтаар шинэчлэн баталж, 2022 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдсүгэй.

2. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Д.Сумъяабазар)-д ДААЛГАХ нь:

2.1. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр иргэд бэлэн мөнгөөр зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэн, үйлчилгээний орлого төвлөрүүлэлтийг сайжруулах зорилгоор нийтийн тээврийн үйлчилгээнд бэлэн мөнгөөр зорчих, төлбөр хураахтай холбогдсон харилцааг зохицуулан журам баталж, мөрдүүлэх;

2.2. Нийтийн тээврийн хэрэгслээр "Цахим төлбөрийн карт"-аар бус бэлэн мөнгө төлж зорчсон тохиолдолд үйлчилгээний хөлсийг цахим төлбөрөөс илүү байхаар холбогдох гэрээнд өөрчлөлт оруулах талаар судалж танилцуулах;

2.3. "Цахим төлбөрийн карт"-аар үйлчлүүлсэн зорчигч нийтийн тээврийн нэг чиглэлийн тээврийн хэрэгслээс өөр чиглэлийн тээврийн хэрэгсэлд зорчихдоо 30 минутын дотор дамжин суулт хийхэд ижил болон бага төлбөрийн тарифтай чиглэлд 1 удаа үнэ төлбөргүй, илүү төлбөрийн тарифтай чиглэлд зорчиход зөрүүг нэмж төлөхөөр зохицуулах;

3. Тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Д.Сумъяабазар)-д үүрэг болгосугай.

4. Энэхүү тогтоол батлагдсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2019 оны 23/14 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА

Ж. БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2022 оны 09 дүгээр сарын 07-ны
өдрийн 82 дугаар тогтоолын хавсралт

НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ САЛБАРЫН САНХҮҮЖИЛТИЙН ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, төсөл хэрэгжүүлэгч, нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын хоорондын төлбөр тооцоог түргэн шуурхай явуулах, үйлчилгээний орлогыг төвлөрүүлэх, хуваарилах, хяналт тавих, нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого, зардлын зөрүүг нийслэлийн төсөвт тусгах, нийтийн тээврийн үйлчилгээний аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааны зардлыг санхүүжүүлэхтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Энэхүү журамд хэрэглэсэн нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно.

1.2.1. "Нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж" гэж нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулан нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэн гүйцэтгэж байгаа тээвэрлэгч этгээдийг;

1.2.2. "Нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого" гэж төлбөрийн бүхий л хэлбэрээр төлсөн хөлсийг;

1.2.3. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний "Бүртгэл, мэдээлэл, төлбөрийн систем" (БМТС) гэж нийтийн тээврийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгслүүдийг бүртгэл мэдээллийн байршил тогтоогч GPS төхөөрөмж ашиглан өдөр тутам бүртгэн ажлын даалгавар, түүний гүйцэтгэл, зөрчлийн мэдээ, зорчигч урсгал, орлого төвлөрүүлэлт, хуваарилалт гэх мэт холбогдох мэдээ, тайлан гаргах нэгдсэн системийг;

1.2.4. "Машин цагийн зардал" гэж нийтийн тээврийн үйлчилгээнд ажиллаж байгаа автобус, троллейбус нэг цаг ажиллахад гарах зардлыг;

1.2.5. "Машин цагийн гүйцэтгэл" гэж нийтийн тээврийн удирдлага, мэдээллийн болон цахим төлбөрийн системээс Нийтийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргын баталсан ажлын даалгаврын дагуу гарсан өдөр, сар, жилээр нэгтгэсэн нийтийн тээврийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгслийн ажилласан цаг, рейсийг;

1.2.6. "Нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого, зардлын зөрүү" гэж машин цагийн зардлаас нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлогыг хассан дүнг;

1.2.7. "Төсөл хэрэгжүүлэгч" гэж нийтийн тээврийн үйлчилгээний бүртгэл, мэдээлэл, төлбөрийн ухаалаг шийдлийг нэвтрүүлэх төсөл хэрэгжүүлж буй байгууллагыг;

1.2.8. "Төлбөрийн бүхий л хэлбэрээр төлсөн хөлс" гэж нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн гүйлгээг гүйцэтгэж буй зайнаас уншигдах технологид суурилагдсан төхөөрөмжөөр бүх төрлийн цахим хэлбэрээр болон бэлнээр төлсөн төлбөрийг;

1.2.9. "Карт цэнэглэлтийн дүн" гэж зорчигч карт цэнэглэх бүх төрлийн арга хэлбэрээр цахим төлбөрийн картаа цэнэглэсэн мөнгөн дүнг;

Хоёр. Нийслэлийн нийтийн тээврийн үйлчилгээний
орлогыг төвлөрүүлэх, хуваарилах

2.1.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого төвлөрүүлэх, нэмэгдүүлэх үйл ажиллагааг нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, төсөл хэрэгжүүлэгч, нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагууд хамтран зохион байгуулна.

2.2.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь төсөл хэрэгжүүлэгч, нийтийн тээврийн үйлчилгээний аж ахуйн нэгжүүдтэй холбогдох харилцааг зохицуулсан гэрээ болон тухайн төсвийн жилийн санхүүжилтийн гэрээг, төсөл хэрэгжүүлэгч нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний аж ахуйн нэгжүүдтэй холбогдсон харилцааг зохицуулсан гэрээг тус тус байгуулж, биелэлтийг хангаж ажиллана.

2.3.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлогын төлөвлөгөө гарган энэ журмын 4.6-д заасан байгууллага, албан тушаалтнаар баталгаажуулж, орлого төвлөрүүлэлтийг хариуцан зохион байгуулж ажиллана.

2.4.Төсөл хэрэгжүүлэгч болон нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагууд нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний тогтоосон орлогын төлөвлөгөөг биелүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.

2.5.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь төсөл хэрэгжүүлэгчээс ирүүлсэн мэдээг үндэслэн тухайн өдрийн нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлогыг хуваарилан ажлын 2 өдөрт багтаан нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

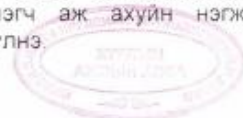
2.6.Төсөл хэрэгжүүлэгч, нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагууд нь төлбөр тооцооны цахим болон цаасан баримт, бусад холбогдох материалуудыг хууль тогтоомжийн дагуу архивын нэгж болгон хадгална.

Гурав. Төлбөр тооцооны үйл ажиллагаа

3.1.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого төвлөрүүлэх, хуваарилах, төлбөр тооцоо гүйцэтгэхэд нийтийн тээврийн бүртгэл, мэдээлэл, төлбөрийн ухаалаг шийдэл бүхий программ хангамж, тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглан бодит цагийн горимоор найдвартай, тасралтгүй явуулах үйл ажиллагааг хариуцна.

3.2.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар нь дээрх системийн үйл ажиллагааны найдвартай байдалд холбогдох мэргэжлийн газар, харьяа нэгжүүдээр дамжуулан тогтмол хяналт тавьж ажиллана.

3.3.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага болон төсөл хэрэгжүүлэгчээс ирүүлсэн нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын өмнөх сарын ажлын гүйцэтгэлийн тайланг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс хянан үзэж, нийслэлийн тухайн төсвийн жилийн санхүүжилтийн гэрээний дагуу "нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого, зардлын зөрүүг санхүүжүүлэх" зардлаас нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дансаар дамжуулан нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагуудад дараа сарын 12-ны өдрийн дотор санхүүжүүлнэ.

3.4.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний мэдээг нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас гаргасан загварын дагуу өдөр бүр танилцуулж, тайланг сар, улирал, жилээр баталгаажуулж хүргүүлнэ.

3.5.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний карт цэнэглэлтийн дансны мэдээллийг өдөр, сар, жилээр тухай бүр нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад танилцуулна.

3.6.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний карт цэнэглэлтийн дүнд хяналт тавьж ажиллах бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь картын системийн нэвтрэх эрхийг өгч, системийн шаардлагатай өөрчлөлт хөгжүүлэлтийг хийж, хяналт тавих нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.

Дөрөв. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний зардлыг
тооцоолох, нийслэлийн төсөвт тусгах

4.1.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого, зардлын зөрүүг тооцохдоо жилийн үйлчилгээний даалгавар цагийг нэг машин цагийн зардлаар үржүүлж, нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлогын дүнг хасаж тооцон, төсөвт тусгуулах саналаа хүргүүлнэ.

4.2.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс нь энэ журмын 4.1-д заасан саналыг хянаж, төсөвт тусгуулна.

4.3.Нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага нь улирал, жилийн эцэст санхүүгийн байдлын тайлан, тээвэрлэлтийн нэгдсэн тайлан мэдээг, төсөл хэрэгжүүлэгч нь цахим төлбөрийн хэрэгсэл болон бусад хэлбэрээр төлсөн төлбөрийн мэдээлэл, борлуулалт, ашиглалтын мэдээг тогтоосон загварын дагуу тус тус үнэн зөв гаргаж нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ.

4.4.Инфляцын түвшин, шатахууны үнийн өсөлтөөс шалтгаалан нэг машин цагийн зардалд өөрчлөлт орох тохиолдолд нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь холбогдох судалгаа, тооцооллыг хийж төсөвт тусгуулах саналаа Нийслэлийн Засаг даргаар уламжлуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлнэ.

4.5.Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, Төрийн сангийн хэлтэс нь энэ журмын дагуу хийгдэх бүхий л төлбөр тооцоо, мэдээлэл, судалгаанд хяналт тавьж ажиллана.

4.6.Нийслэлийн тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь орлого төвлөрүүлэлтийн талаарх тайлан, мэдээллийг хагас жил тутамд Нийслэлийн Засаг даргын Зөвлөлийн хуралд, улирал тутамд нийслэлийн Засаг даргын нэгдүгээр орлогчид, сар бүр Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэст тус тус танилцуулж ажиллана.

Тав. Хариуцлага

5.1.Энэ журмын 2.2-т заасан гэрээний биелэлт "хангалтгүй" үнэлгээтэй дүгнэгдсэн эсхүл дүгнэгдээгүй бол тухайн нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагад нийтийн тээврийн үйлчилгээний орлого, зарлагын зөрүү санхүүжилтийг олгохгүй.

5.2.Энэ журмын 2.2-т заасан гэрээний биелэлт “хангалтгүй” үнэлгээтэй дүгнэгдсэн эсхүл дүгнэгдээгүй бол төсөл хэрэгжүүлэгчид олгох ажил үйлчилгээ эрхэлсний шимтгэлийг олгохгүй.

5.3.Төсөл хэрэгжүүлэгч нь нийтийн тээврийн бүртгэл, мэдээлэл, төлбөрийн ухаалаг шийдэл бүхий программ хангамж, тоног төхөөрөмжүүд доголдсон, нийтийн тээврийн үйлчилгээний бодит цагийн горимоор найдвартай, тасралтгүй явуулах үйл ажиллагааг алдагдуулсан, энэ журмын 2.3-д заасан үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд холбогдох гэрээний дагуу олгогдох ажил, үйлчилгээ эрхэлсний шимтгэлээс 30 хүртэл хувиар хасаж тооцно.

5.4.Нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын “Нийтийн тээврийн үйлчилгээг гүйцэтгүүлэх” гэрээний үүргийн биелэлтийг харгалзаж олгогдох санхүүжилтээс 30 хүртэл хувиар хасаж тооцон санхүүжилтийн олгоно.

5.5.Энэхүү журмын 5.1-5.4-т заасан хариуцлагын талаар журмын 2.2-т заасан гэрээнд нарийвчлан тусгасан байна.

НИЙСЛЭЛИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2024 оны 02 сарын 28 өдөр

Дугаар 26

Улаанбаатар хот

Машин цагийн зардлыг шинэчлэн
батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1.11 дэх заалт, 35 дугаар зүйлийн 35.1.17 дахь заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.2 дахь заалт, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний "Машин цагийн зардлын тариф"-ыг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.

2.Тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж, машин цагийн зардлын тариф шинэчлэн батлагдсантай холбогдуулан холбогдох задаргааг батлан, санхүүжилтийг шийдвэрлэж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.

3.Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат), Зам тээвэр, хөдөлгөөн зохицуулалтын хороо (Б.Сэргэлэнбаатар)-нд тус тус даалгасугай.

4.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2022 оны 79 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

ДАРГА Ж.БАТБАЯСГАЛАН

1110100037

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2024 оны 02 дугаар сарын 28-ны өдрийн 26...
дугаар тогтоолын хавсралт

МАШИН ЦАГИЙН ЗАРДЛЫН ШИНЭЧИЛСЭН ТАРИФ

№	Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Нэг машин цагийн зардал /төгрөг/
1	Угсраа автобус	84,471
2	Их багтаамжийн дизель хөдөлгүүртэй автобус	68,947
3	Их багтаамжийн дизель хөдөлгүүртэй автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	80,807
4	Их багтаамжийн автобус /CNG хөдөлгүүртэй автобус/	68,695
5	Цахилгаан автобус	70,417
6	Цахилгаан давхар автобус	80,564
7	Троллейбус	56,588
8	Дунд багтаамжийн автобус	58,984
9	Дунд багтаамжийн автобус /Парк шинэчлэлт/	63,467

НИЙСЛЭЛИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛЗахиргааны хэм хэмжээний
актын улсын нэгдсэн бүртгэлд
2024 оны 02 сарын 26-ны
өдрийн 4656 дугаарт бүртгэв.

2024 оны 02 сарын 08 өдөр

Дугаар 21

Улаанбаатар хот

Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх
таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний
төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.14 дэх заалт, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.11 дэх заалт, Авто тээврийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.5 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх таксинаас бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг хавсралтаар тогтоосугай.

2. Тогтоолыг захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэхийг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Ажлын алба (Б.Батбаясгалан)-нд даалгасугай.

3. Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч (Х.Нямбаатар)-д үүрэг болгосугай.

4. Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хурлын Эдийн засаг, төсвийн хороо (М.Халиунбат)-нд, Засаглал, эрх зүйн шинэтгэлийн хороо (Н.Баярчимэг)-нд тус тус даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн
Хурлын 2024 оны 02 дугаар сарын 08-ны
өдрийн 27 дүгээр тогтоолын хавсралт

**НИЙСЛЭЛИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ МӨРДӨХ
ТАКСИНААС БУСАД НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭ**

Д/д	Нийтийн тээврийн хэрэгслийн нэр	Хөдөлгүүр- ийн төрөл	Зорчих чиглэлийн нэр	Төлбөрийн хэмжээ /1 зорчигч төгрөгөөр/		Зорчих давтамж
				Насанд хүрсэн хүн	Сургуулийн насны хүүхэд	
1.	Автобус	Дизель Цахилгаан	Чиглэл харгалзахгүй	1000	200	Зориулалтын картаар өдөрт 4 удаа, бусад тохиолдолд зорчих бүрд
2.	Троллейбус	Цахилгаан		600	200	
3.	Автобус	Дизель	Жаргалант тосгон- Хархорин /ХО14 /	2600	1500	Зорчих бүрд

Жич: "Зориулалтын карт"-д нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчиход ашиглах албан ёсны төлбөрийн карт, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, оюутан, сурагчийн картыг орно.

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2020 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдөр Дугаар 02/09 Улаанбаатар хот

Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх

таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 “а”, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.11.1 дэх заалт, Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, УИХ-ын 2020 оны 23 дугаар тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны 01/6523 дугаар албан бичгээр өргөн мэдүүлсэн саналыг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ НЬ:

1.“Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл” дунд хугацааны төлөвлөлтийн баримт бичиг, түүний хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшинг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.“Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл” дунд хугацааны төлөвлөлтийн баримт бичиг батлагдсантай холбогдуулан нийслэл, дүүрэг, хороо, харьяа нутгийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагааг үндсэн чиглэлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэх түүний үр дүн, биелэлтийг гаргаж, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /Д.Сумъяабазар/-д үүрэг болгосугай.

3.“Нийслэлийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-д дэвшүүлсэн зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүжилтийг жил бүрийн нийслэлийн төсөвт тусгахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /Д.Сумъяабазар/-д даалгасугай.

4.Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдэд даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛД:

Авто зам, нийтийн тээвэр

Зорилт 9.21. Улаанбаатар хотод олон төрөлт тээврийн оновчтой сүлжээг төлөвлөн, хөгжүүлнэ.

9.21.1. Нийтийн тээврийн мастер төлөвлөгөө боловсруулж, нийтийн тээврийн төлөвлөлт оновчтой төлөвлөгдсөн байна.

9.21.2. Зорчигч тээврийн урсгалаас хамаарч дагуул, хаяа хот, тосгод нийтийн тээврийн сүлжээнд холбогдсон байна.

9.21.3. Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд олон төрөлт, ухаалаг зорчигч тээврийн төрөл нэмэгдсэн байна.

Зорилт 9.22. Зорчигчдын ариун цэвэр, аюулгүй байдлыг хангасан, ая тухтай зорчих нөхцөлийг бүрдүүлсэн, нийтийн тээврийн хэрэгсэл, зогсоолтой болно.

9.22.1. Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд байгаль орчинд ээлтэй автобусаар парк шинэчлэлт хийсэн байна.

9.22.2. Цахилгаан тээврийн хэрэгслийг цахилгаан эх үүсвэрээр цэнэглэх цэгийг байгуулсан байна.

9.22.3. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний зогсоолыг сайжруулж, стандартын дагуу байгуулна.

Зорилт 9.23. Улаанбаатар хотод ачаа тээврийн логистик, зорчигчдын ая тухтай зорчих нөхцөлийг хангасан зорчигч тээврийн нэгдсэн терминал байгуулна.

9.23.1. Улаанбаатар хотын зүүн, баруун хэсэгт ачаа тээврийн логистик, зорчигч тээврийн нэгдсэн терминал байгуулсан байна.

-----oOo-----

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2020 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдөр Дугаар 02/10 Улаанбаатар хот
“Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн
2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай”

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.1 “д”, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.11.1 дэх заалт, 17 дугаар зүйлийн 17.4 дэх хэсэг, Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, УИХ-ын 2020 оны 24 дүгээр тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны 01/6524 дугаар албан бичгээр өргөн мэдүүлсэн саналыг тус тус үндэслэн Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас ТОГТООХ НЬ:

1. “Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хавсралтаар баталсугай.

2. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлагдсантай холбогдуулан дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /Д.Сумъяабазар/-д даалгасугай.

2.1. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшний хамт батлах;

2.2. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт дэвшүүлсэн зорилтуудыг жил бүрийн нийслэлийн төсөвт тусган хэрэгжүүлэх;

2.3. Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зорилтуудын биелэлтийг гаргаж, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулах;

2.4. Монгол Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө батлагдсаны дараа түүнд суурилсан Нийслэлийн хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг боловсруулж Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлэх

3.“Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч /Д.Сумъяабазар/-д үүрэг болгосугай.

4.Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, чиглэл өгч ажиллахыг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдэд даалгасугай.

ДАРГА

Ж.БАТБАЯСГАЛАН

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН ЗАХИРАГЧИЙН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР

Авто зам

6.3.13. Сургууль орчмын авто замуудын тэмдэг, тэмдэглэгээг олон улсын жишигт хүргэж, сургуулийн сурагчид зориулсан тээврийн үйлчилгээний шинэ менежмент нэвтрүүлнэ.

6.3.13.1. Сурагчийн автобусны парк шинэчлэлт хийнэ.

6.3.13.2. Сургуулийн сурагчид зориулсан тээврийн үйлчилгээний менежментийг сайжруулах.

Тээвэр, логистик

6.3.14. Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд байгаль орчинд ээлтэй, дэвшилтэт технологи бүхий, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг тээвэрлэх тоноглол бүхий тээврийн хэрэгслийг үе шаттайгаар нэвтрүүлнэ.

6.3.14.1. Цахилгаан эх үүсвэрээр ажилладаг тээврийн хэрэгслүүдийг цэнэглэх цэгүүдийн байршлыг тодорхойлж цэгүүдийг холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудын оролцоотойгоор байгуулна.

6.3.14.2. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний автобусны парк шинэчлэлтийг олон улсын стандартад нийцүүлэн хийж гүйцэтгэнэ.

6.3.14.3. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хотын такси тээврийг хөгжүүлж, менежментийг сайжруулна

6.3.15. Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд ухаалаг, олон төрөлт тээврийн төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.

6.3.15.1. “Агаарын дүүжин замын тээврийн төсөл”-ийг хэрэгжүүлнэ.

6.3.15.2. Өндөр хүчин чадалтай нийтийн тээврийн төслийг хэрэгжүүлнэ.

6.3.16. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний дамжин суулт хийх нэгдсэн терминал, зогсоолуудыг барьж, зорчигчийн ая тухтай үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

6.3.16.1. Зорчигч тээврийн үйлчилгээний дамжин суулт хийх нэгдсэн терминал, зогсоолуудыг барьж, зорчигчийн ая тухтай үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

6.3.17. Хотын зүүн, баруун хэсэгт олон улсын ачаа тээвэр, логистикийн бөөний худалдааны төв байгуулна.

6.3.18. Ачаа тээврийн удирдлагын системийн нэмэлт хөгжүүлэлтийн програм хангамж боловсруулж, ачаа тээвэрлэлт, түгээлтийн үйл ажиллагааг үе шаттайгаар шөнийн горимд шилжүүлнэ.

6.3.18.1. Ачаа тээврийн шөнийн түгээлтийн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, менежментийг сайжруулна.

6.3.18.2. Ачааны автомашины ЕС түр зөвшөөрлийн програм хангамжийг хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.

6.3.18.3. "Авто үйлчилгээ эрхлэгчдийн нэгдсэн мэдээллийн сан"-ийн програм хангамжийг хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.

6.3.19. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний хөдөлгөөний бүртгэл, мэдээлэл, хяналт, зохиоцуулалтын удирдлагын төв байгуулна.

6.3.19.1. Удирдлагын төвд хяналтын дэлгэц байршуулж, нийтийн тээврийн үйлчилгээний автобусанд зорчигч тоолох систем суурилуулж, бүртгэл мэдээллийн програм хангамж нэвтрүүлнэ.

АГУУЛГА

Нийслэлийн Засаг даргын захирамжууд

1. Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдөр Дугаар А/1037/
2. Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай /2023 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн А/1429/
3. Машин цагийн зардлын задаргааг шинэчлэн батлах тухай/2024.03.21-ний өдрийн А 290/
4. Нийтийн тээврийн бодлогын газрын дүрмийг батлах тухай /2024.05.09-ний А 536/

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдөр Дугаар А/1037 Улаанбаатар хот

ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЧААЛЛЫГ БУУРУУЛАХ ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засаг Захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.4-ийн б, 29.2, Авто замын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.8, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2020 оны 92 дугаар захирамжийг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1.Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэл, саатлыг зохицуулах зорилгоор "Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоох журам"-ыг нэгдүгээр, "Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаараар ялгаж замын хөдөлгөөнд оролцуулах цаг, нутаг дэвсгэрийн бүсчлэл"-ийг хоёрдугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2.Энэхүү захирамж батлагдсантай холбогдуулан замын хөдөлгөөнд хяналт тавьж ажиллахыг Тээврийн цагдаагийн албаны Замын цагдаагийн газар /цагдаагийн хурандаа Д.Дашдорж/, Нийслэлийн Замын хөдөлгөөний төлөвлөлт, инженерчлэлийн газар /С.Энхтөр/ нарт тус тус үүрэг болгосугай.

3.Захирамжийн талаарх мэдээллийг иргэд, олон нийтэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулахыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Хэвлэл мэдээлэл харилцах хэлтэс /М.Батбаатар /-т үүрэг болгосугай.

4.Захирамжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Зам, тээврийн асуудал хариуцсан төслүүдийн удирдагч /Б.Отгонсүх/-т даалгасугай.

5.Энэхүү захирамж гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн Засаг даргын 2012 оны А/532, А/724, 2013 оны А/1074, 2015 оны А/469, 2017 оны А/613 дугаар захирамжуудыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ БӨГӨӨД
НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН АСУУДАЛ
ХАРИУЦСАН НЭГДҮГЭЭР ОРЛОГЧ
Ж.БАТБАЯСГАЛАН

Нийслэлийн Засаг даргын
2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдрийн
А/1037 дугаар захирамжийн нэгдүгээр хавсралт

ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХӨДӨЛГӨӨНД ХЯЗГААРЛАЛТ ТОГТООХ ЖУРАМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.1.Энэхүү журам нь нийслэлийн нутаг дэвсгэрт замын хөдөлгөөний түгжрэл, саатлыг бууруулах зорилгоор тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоох, Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан “чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ”-гээр зорчих тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулна.

1.2.Энэхүү журамд заасан улсын дугаарын хязгаарлалттайгаар замын хөдөлгөөнд оролцох зохицуулалт нь дипломат байгууллага, тусгай дуут болон гэрлэн дохио тавьж ашиглах зөвшөөрөлтэй, байлдааны болон тусгай зориулалтын, Улсын Их Хурлын 2019 оны 19 дүгээр тогтоолоор батлагдсан албан тушаалтнуудын албан ажлын, “тулгуур эрхтний бэрхшээлтэй хүн” таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгсэл, нийтийн тээвэр, хүүхэд зохион байгуулалттайгаар тээвэрлэсэн болон ажилчдын автобусанд хамаарахгүй.

Хоёр.Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын хязгаарлалттайгаар замын хөдөлгөөнд оролцуулах

2.1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт улсын дугаар нь дараах тоогоор төгссөн тээврийн хэрэгсэл /ажлын өдрүүдэд/ уг гарагуудад замын хөдөлгөөнд оролцохыг хязгаарлана. Үүнд:

2.1.1.Даваа гарагт 1 ба 6-аар төгссөн;

2.1.2.Мягмар гарагт 2 ба 7-оор төгссөн;

2.1.3.Лхагва гарагт 3 ба 8-аар төгссөн;

2.1.4.Пүрэв гарагт 4 ба 9-өөр төгссөн;

2.1.5.Баасан гарагт 5 ба 0-ээр төгссөн;

2.2.Шаардлагатай гэж үзвэл холбогдох байгууллагаас гаргасан саналыг харгалзан баяр, амралт, онц байдал, хөл хорио тогтоох үед замын хөдөлгөөнд хязгаарлалттайгаар оролцуулах шийдвэрийг Нийслэлийн Засаг дарга тухай бүр гаргана.

2.3.Дараах тохиолдолд Нийслэлийн Замын хөдөлгөөний төлөвлөлт, зохицуулалт, инженерчлэлийн газраас олгосон зөвшөөрлөөр тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын хязгаарлалтаас тодорхой хугацаанд чөлөөлж болно. Үүнд:

2.3.1.Гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журмыг хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах;

2.3.2.Мөрдөн шалгах хойшлуулшгүй ажиллагаанд ашиглах;

2.3.3.Жуулчин тээврийн үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөлтэй байгууллагын автобус, 8-аас дээш буюу нийслэлийн нутаг дэвсгэрээр дайран өнгөрөх;

2.3.4.Гадаад улсад бүртгэлтэй тээврийн хэрэгсэл нийслэлийн нутаг дэвсгэрээр зорчин өнгөрөх;

2.3.5.Онцгой байдлын үед эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр дайчлагдсан;

2.3.6.Дулаан, цахилгаан, усан хангамж, шуурхай ажиллагааны тээврийн хэрэгсэл, эмнэлэгийн зориулалттай бараа бүтээгдэхүүн түгээх;

2.4.Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын хязгаарлалттайгаар замын хөдөлгөөнд оролцуулах шийдвэрийн хэрэгжилтэд цагдаагийн нэгж, алба хаагч хяналт тавьж, илэрсэн зөрчлийг холбогдох хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.

Гурав.Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээгээр замын хөдөлгөөнд оролцуулах

3.1.Улаан, хөх, хөх-улаан, ногоон өнгийн тусгай гэрлэн дохио ажиллуулан хойшлуулшгүй албан үүрэг гүйцэтгэж яваа тээврийн хэрэгсэл нь “Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ”-гээр замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг ханган хөдөлгөөнд оролцож болно.

3.2.Цагдаагийн байгууллагаас тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулсан тээврийн хэрэгслээр хамгаалуулсан цуваа “Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ”-гээр зорчих тохиолдолд уг цуваанд явах тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарыг цагдаагийн байгууллагын бүртгэл, хяналт хариуцсан нэгжийн зөвшөөрлийн дагуу замын хөдөлгөөн зохицуулах, хяналт тавих нэгж тодорхой хугацаанд цахим санд бүртгэнэ.

3.3.Замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан “Чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ”-гээр зорчих нийтийн үйлчилгээний автобус, троллейбус, суудлын такси болон “Хүүхэд тээвэрлэж яваа тээврийн хэрэгсэл” таних тэмдэг бүхий тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, судалгаа, мөн ажилчдын автобусны судалгааг гаргаж, тогтоосон буудал, чиглэлийг баталж, хяналт тавьж, чиглэлийн дугаар олгох ажлыг Нийслэлийн нийтийн тээврийн үйлчилгээний газар хариуцан зохион байгуулж, шаардлага хангасан тээврийн хэрэгслийн мэдээллийг Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний удирдлагын төвд хүргүүлж бүртгүүлнэ.

Дөрөв.Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоосон шийдвэрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, зөрчлийг шийдвэрлэх

4.1.Хууль, тогтоомжид заасны дагуу нийслэлийн нутаг дэвсгэрт тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоосон шийдвэрийн хэрэгжилтэд Тээврийн цагдаагийн албаны Замын цагдаагийн газар хяналт тавьж, хэрэгжилтийг хангуулан, зөрчлийг холбогдох хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

Тав.Бусад

5.1.Энэхүү журмыг зөрчсөн иргэн, албан тушаалтанд холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

---oOo---

Нийслэлийн Засаг даргын
2020 оны 8 дугаар сарын 14-ний өдрийн
А/1037 дугаар захирамжийн хоёрдугаар хавсралт

**ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН УЛСЫН ДУГААРААР ЯЛГАЖ
ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНД ОРОЛЦУУЛАХ ЦАГ, БҮСЧЛЭЛ**

- 1.Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын сүүлчийн тоогоор ялган ажлын өдрийн 08.00-20.00 цагийн хооронд хөдөлгөөнийг хязгаарлана.
- 2.Улаанбаатар хотын Их тойруугийн зам болон түүний доторх замуудад, Энхтайваны өргөн чөлөөнд Саппорогийн уулзвараас Чулуун овооны уулзвар хүртэлх хэсэгт, Чингисийн өргөн чөлөөнд 120 мянгатын уулзвараас Энхтайваны өргөн чөлөө хүртэлх хэсэгт, Энэбишийн өргөн чөлөөнд Ахуй үйлчилгээний ордны уулзвараас Баянбүрдийн аюулгүйн тойрог хүртэлх хэсэгт, Ард Аюушийн өргөн чөлөөнд Ахуй үйлчилгээний ордны уулзвараас Саппорогийн уулзвар хүртэлх хэсэгт, Нарны зам болон түүний доторх замуудад, Чингэлтэйн өргөн чөлөөнд 32-ын тойрог, Доржийн гудамж КТМС-ийн баруун урд аюулгүйн тойрог, Их хүрээ гудамж Дүнжингаравын уулзвар, Их Монгол Улсын гудамж Хоум плазагийн уулзвар, Энгельсийн гудамж МИС-ын уулзвар, Ажилчдын гудамж ТЭЦ-4 уулзвараас дотогш замын хөдөлгөөнд оролцохыг хязгаарлана.
- 3.Шаардлагатай тохиолдолд тодорхой хугацаанд энэхүү бүсчлэлийг Нийслэлийн Засаг даргын шийдвэрээр өөрчлөн тогтоож болно.

---oOo---

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ЗАХИРАМЖ

2023 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдөр Дугаар А/1429 Улаанбаатар хот

Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1.12 дахь заалт, 66 дугаар зүйлийн 66.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3.11 дэх заалт, 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсэг, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5 дахь хэсэг, Авто замын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.8 дахь заалт, Захиргааны ерөнхий хуулийн 63 дугаар зүйлийн 63.1 дэх хэсэг, Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.5.10 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1.Замын хөдөлгөөний түгжрэл, ачааллыг бууруулах зорилгоор 2023 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрөөс 2024 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдрийг дуустал дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг доор дурдсан байгууллага, албан тушаалтанд үүрэг болгосугай:

1.1.Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны “Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” А/1037 дугаар захирамжийн 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоох журам”-ын 2.2-т заасны дагуу улсын дугаарын сүүлчийн орон нь сондгой тоо (1,3,5,7,9)-оор төгссөн тээврийн хэрэгслийг Даваа, Лхагва, Баасан гарагт, тэгш тоо (0,2,4,6,8)-оор төгссөн тээврийн хэрэгслийг Мягмар, Пүрэв, Бямба гарагт тус тус 08:00-20:00 цагийн хооронд замын хөдөлгөөнд оролцуулах зохион байгуулалтын арга хэмжээ авахыг Нийслэлийн цагдаагийн удирдах газар (О.Ганбат), “Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв” ОНӨТҮГ (Ч.Хувьзаяа)-т;

1.2.энэ захирамжийн 1.1-д заасан арга хэмжээнд Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны “Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” А/1037 дугаар захирамжийн 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоох журам”-ын 2.3-т зааснаас гадна зохих зөвшөөрөл, тоноглол бүхий бүх төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүний түгээлт, татан авалт, оршуулга, авто зам, хот тохижилт, шугам сүлжээний засвар, үйлчилгээ, дипломат байгууллага болон гадаад улсын зочин, төлөөлөгчид үйлчлэх, нийтийн тээвэр, стандартын шаардлага хангасан такси үйлчилгээ, сургууль, цэцэрлэг, байгууллагын ажилчдыг тээвэрлэх үйл ажиллагаанд ашиглах болон таних тэмдэг бүхий хэвлэл мэдээллийн байгууллагын тээврийн хэрэгслийг хамааруулахгүй байх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авахыг Тээврийн цагдаагийн алба (Ц.Ариунболд), “Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв” ОНӨТҮГ (Ч.Хувьзаяа)-т;

1.3.энэ захирамжийн 1.1-д заасан арга хэмжээг Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны “Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” А/1037 дугаар захирамжийн 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаараар ялгаж, замын хөдөлгөөнд оролцуулах цаг, бүсчлэл”-ийн 2-т зааснаас гадна Таван шарын уулзвар, Их Монгол Улсын

гудамж И-Март дэлгүүрийн уулзвар, Дунд голын гудамж, Махатма Гандигийн гудамжнаас дотогш замын хөдөлгөөнд авч хэрэгжүүлэхийг Тээврийн цагдаагийн албаны Замын цагдаагийн газар (С.Баасанжав)-т;

1.4.Нийслэлийн Засаг даргын 2020 оны “Замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” А/1037 дугаар захирамжийн 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаараар ялгаж замын хөдөлгөөнд оролцуулах цаг, бүсчлэл”-д хамаарах автозамын дагуу тэмдэг, тэмдэглэгээг стандарт шаардлагын дагуу сайжруулахыг Тээврийн цагдаагийн алба (Ц.Ариунболд), Нийслэлийн замын хөгжлийн газар (Г.Баярсайхан)-т;

1.5.нийтийн тээврийн үйлчилгээний сүлжээ, чиглэлийг шинэчлэн тогтоож, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авахыг Нийслэлийн Нийтийн тээврийн газар (Д.Отгонжаргал)-т;

1.6.замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах талаар авч хэрэгжүүлж байгаа үйл ажиллагааг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд сурталчилж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах хэлтэс (Н.Сугар)-т.

2.Энэ захирамж гарсантай холбогдуулан Цагдаагийн байгууллагаас ажиллах албан хаагчдын хоол, шатахууны нэмэлт зардлыг төсвийн холбогдох зардлаас гаргахыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар (Л.Хосбаяр)-т зөвшөөрсүгэй.

3.Замын хөдөлгөөний ачаалалд байнгын хяналт тавьж, энэ захирамжийн 1.1-д заасан арга хэмжээг цуцлах эсэх асуудлаар санал танилцуулж ажиллахыг “Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв” ОНӨТҮГ (Ч.Хувьзаяа)-т үүрэг болгосугай.

4.Энэ захирамжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг даргын эдийн засаг, дэд бүтцийн асуудал хариуцсан нэгдүгээр орлогч П.Сайнзоригт даалгасугай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ

Х.НЯМБААТАР

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2024 оны 03 сарын 21 өдөр

Дугаар А/290

Улаанбаатар хот

Машин цагийн зардлын задаргааг
шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 63 дугаар зүйлийн 63.1.1, 63.1.2 дахь заалт, 66 дугаар зүйлийн 66.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсэг, Автотээврийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.1, 7.1.4 дэх заалт, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.8 дахь заалт, Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.3 дахь заалт, 41 дүгээр зүйлийн 41.2.2 дахь заалт, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны 26 дугаар тогтоолын 2-т заасныг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1.Нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний "Машин цагийн зардлын тариф"-ыг Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас шинэчлэн баталсантай холбогдуулан "Машин цагийн зардлын задаргаа"-г хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2.Батлагдсан машин цагийн зардлын задаргааг баримтлан нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээний орлого, зардлын зөрүүг гүйцэтгэлээр нь зохих зардлаас санхүүжүүлэхийг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс (Б.Энхжин)-т зөвшөөрсүгэй.

3.Энэ захирамж гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны А/1224 дүгээр захирамжийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ

Х.НЯМБААТАР

1110201415

Нийслэлийн Засаг дарга 2024 оны
03 дугаар сарын 27 өдрийн
А/230-00000 захирамжийн
хааралт

МАШИН ЦАГИЙН ЗАРДЛЫН ЗАДАРГАА

Д/д	Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Хэмжих нэгж	Зардал (төгрөг)						Бусад	Нийт зардал
			Шатахуун	Тос	Сэлбэг, хэрэгсэл	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	Цалин	ЭМД, НДШ		
1	Усгаа автобус	Төгрөг	33,583	391	3,867	8,658	31,239	4,530	2,203	84,471
2	Троллейбус	Төгрөг	10,141	240	2,377	3,998	32,864	4,765	2,203	56,588
3	Их багтаамжийн дизель хөдөлгүүртэй автобус	Төгрөг	23,800	604	4,873	1,774	29,934	4,340	3,622	68,947
4	Их багтаамж дизель хөдөлгүүртэй автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Төгрөг	29,768	604	4,873	7,666	29,934	4,340	3,622	80,807
5	Цахилгаан автобус	Төгрөг	7,410	604	4,873	19,634	29,934	4,340	3,622	70,417
6	Цахилгаан давхар автобус	Төгрөг	11,343	604	4,873	21,672	29,934	4,340	7,798	80,564
7	Их багтаамжийн автобус /CNG хөдөлгүүртэй автобус/	Төгрөг	23,548	604	4,873	1,774	29,934	4,340	3,622	68,695
8	Дунд багтаамжийн автобус	Төгрөг	17,760	604	4,873	3,024	25,416	3,685	3,622	58,984
9	Дунд багтаамжийн автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Төгрөг	17,760	604	4,873	7,507	25,416	3,685	3,622	63,467

Үүнээс: Цалин, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал

Д/д	Ажилчид	Хэмжих нэгж	Угсраа автобус	Тролл ейбус	Цалин					Дунд багтаамжийн автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/
					Их багтаамж дизель хөдөлгүүртэй автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Цахилгаан автобус	Цахилгаан давхар автобус	Их багтаамжийн автобус /CNG хөдөлгүүртэй автобус/	Дунд багтаам жийн автобус	
1	Инженжр техникийн ажилчид	Төгрөг	2,990	3,566	2,525	2,525	2,525	2,525	2,525	2,525
2	Засаварчин	Төгрөг	1,627	1,974	1,349	1,349	1,349	1,349	1,367	1,367
3	Жолооч	Төгрөг	23,333	23,333	23,333	23,333	23,333	23,333	18,760	18,760
4	Бусад	Төгрөг	855	1,038	709	709	709	709	719	719
Нийт			28,805	29,911	27,916	27,916	27,916	27,916	23,371	23,371

Д/д	Ажилчид	Хэмжих нэгж	Угсраа автобус	Троллейбус	Нийгмийн даатгалын шимтгэл					Дунд багтаамжийн автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/
					Их багтаамж дизель хөдөлгүүртэй автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Цахилгаан автобус	Цахилгаан давхар автобус	Их багтаамжийн автобус /CNG хөдөлгүүртэй автобус/	Дунд багтаамжийн автобус	
1	Инженжр техникийн ажилчид	Төгрөг	434	517	365	365	365	365	365	365
2	Засаварчин	Төгрөг	236	286	196	196	196	196	198	198
3	Жолооч	Төгрөг	3,383	3,383	3,383	3,383	3,383	3,383	2,722	2,72
4	Бусад	Төгрөг	124	151	103	103	103	103	104	104
Нийт			4,177	4,337	4,047	4,047	4,047	4,047	3,389	3,389

Үүнээс: Зорчигчийн хөлс төлөлтөд хяналт шалгагчийн зардал

Д/д	Тээврийн хэрэгслийн төрөл	Хэмжих нэгж	Зардал	Цалин	НДШ
1	Усраа автобус	Төгрөг	2,787	2,434	353
2	Троллейбус	Төгрөг	3,381	2,953	428
3	Их багтаамжийн дизель хөдөлгүүртэй автобус	Төгрөг	2,311	2,018	293
4	Их багтаамж дизель хөдөлгүүртэй автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Төгрөг	2,311	2,018	293
5	Цахилгаан автобус	Төгрөг	2,311	2,018	293
6	Цахилгаан давхар автобус	Төгрөг	2,311	2,018	293
7	Их багтаамжийн автобус /CNG хөдөлгүүртэй автобус/	Төгрөг	2,311	2,018	293
8	Дунд багтаамжийн автобус	Төгрөг	2,341	2,045	296
9	Дунд багтаамжийн автобус /Шинэ, парк шинэчлэлт/	Төгрөг	2,341	2,045	296

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2024 оны 05 сарын 09 өдөр

Дугаар А/536

Улаанбаатар хот

Нийтийн тээврийн бодлогын газрын
дүрмийг батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 66 дугаар зүйлийн 66.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь хэсэг, Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.12 дахь заалт, Автотээврийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.4 дэх заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 81 дүгээр тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1.Нийслэлийн Засаг даргын хэрэгжүүлэгч агентлаг "Нийтийн тээврийн бодлогын газрын дүрэм"-ийг хавсралтаар баталсугай.

2.Дүрмийг үйл ажиллагаандаа мөрдөж, удирдлага зохион байгуулалтаар ханган ажиллахыг Нийтийн тээврийн бодлогын газар (Д.Отгонжаргал)-т, захирамжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар (Л.Хосбаяр)-т тус тус үүрэг болгосугай.

3.Энэ захирамж гарсантай холбогдуулан Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны 01 дүгээр сарын 26-ны өдрийн "Дүрэм батлах тухай" А/88 дугаар захирамжийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ

Х.НЯМБААТАР

1110202651

Нийслэлийн Засаг даргын 2024 оны
05 дугаар сарын 09-ны өдрийн
А/536 дугаар захирамжийн
хавсралт

НИЙТИЙН ТЭЭВРИЙН БОДЛОГЫН ГАЗРЫН ДҮРӨМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1.Нийслэлийн “Нийтийн тээврийн бодлогын газар” (цаашид “Газар” гэх) ачаа тээвэр, авто үйлчилгээ, нийтийн тээврийг хөгжүүлэх талаар Монгол Улсын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасан хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах, санал гаргах, хэрэгжилтийг хангах, мэргэжлийн зөвлөгөө өгөх, дэмжлэг үзүүлэх үндсэн чиг үүрэг бүхий Нийслэлийн Засаг даргын хэрэгжүүлэгч агентлаг мөн.

1.2.Газар нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль, Автотээврийн тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, Засгийн газар, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Нийслэлийн Засаг даргын шийдвэр, энэхүү дүрмийг мөрдөж ажиллана.

1.3.Газар нь үйл ажиллагааныхаа явц, үр дүнг Нийслэлийн Засаг даргын өмнө хариуцан тайлагнана.

1.4.Газар нь зохих журмын дагуу үйлдсэн тамга, тэмдэг, албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэх бөгөөд Төрийн сан банканд харилцах данстай байна.

Хоёр. Газрын эрхэм зорилго

2.1.Газрын зорилго нь нийслэл Улаанбаатар хотын нийтийн тээврийн салбарт орчин үеийн дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлэх замаар иргэд тав тухтай үйлчлүүлэх нийтийн тээврийн цогц үйлчилгээг бий болгоход оршино.

Гурав. Газрын үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим

3.1.Газар нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт заасан төрийн үйл ажиллагаанд баримтлах үндсэн зарчмуудаас гадна дараах зарчмыг үйл ажиллагаандаа баримтална:

3.1.1.Байгууллагын үнэ цэнэ, нэр хүндийг дээшлүүлж, төрийн үйлчилгээг чанартай, шуурхай, хүртээмжтэй хүргэх, ил тод, мэргэшсэн байх, үйл ажиллагааныхаа төлөө хариуцлага хүлээх;

3.1.2.Иргэд, үйлчлүүлэгчид болон хамтран ажиллагч байгууллага, харилцагчдаа дээдлэн хүндэлж, тэдний эрэлт хэрэгцээ, шаардлагад хүндэтгэлтэй хандах;

3.1.3.Хүнд суртал, авлигал, хээл хахууль, шан харамжаас ангид байх.

Дөрөв. Газрын үндсэн чиг үүрэг

4.1.Газар нь дараах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

4.1.1.Хууль тогтоомж дүрэм, журам боловсруулах, шинэчлэх талаар хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1.1.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний зорчих үнэ, тариф, машин цагийн зардлыг шинэчлэн тогтоох тооцоо, судалгааг хийж, санал боловсруулах, нийтийн тээврийг хөгжүүлэх сантай холбоотой асуудлыг эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх, хяналт тавих;

4.1.1.2.Хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хүрээнд тээвэрлэлт гүйцэтгэх аж ахуйн нэгж, байгууллагыг сонгон шалгаруулах, стандартын шаардлагыг хангаж буй эсэх талаар дүгнэлт гаргах, түвшин тогтоох /аттестатчилал/ явуулах;

4.1.2.Нийтийн тээврийн, ачаа тээвэр үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

4.1.2.1.Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нийтийн тээврийн үйлчилгээг төлөвлөх, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хяналт тавих, олон нийтийг мэдээллээр хангах;

4.1.2.2.Хотын доторх болон хот орчмын нийтийн зорчигч тээврийн сүлжээ, төлөвлөлт, үйлчилгээний чиглэлийг тогтоох, чиглэл, зогсоолыг шинээр нээх, хаах, өөрчлөх, бүртгэлжүүлэх, цагийн хуваарь тогтоох;

4.1.2.3.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний автобусны эцсийн болон дундын зогсоолын барилга байгууламжийн ашиглалтад хяналт тавьж, тохижилт болон урсгал засварын ажлыг зохион байгуулах;

4.1.2.4.Нийтийн тээврийн үйлчилгээний чанар, соёлыг сайжруулах ажлыг тасралтгүй зохион байгуулах.

4.1.2.5.Нийтийн тээврийн хэрэгсэл, сургуулийн болон ажилчдын автобус, нийслэлийн төр, захиргааны автотээврийн хэрэгсэлд техникийн хяналтын үзлэг хийх ажлыг зохион байгуулах;

4.1.2.6.Аюултай болон тусгай ачаа тээврийн зохицуулалтыг төлөвлөж, бүртгэх, хяналт тавьж, нэгдсэн удирдлагаар хангах;

4.1.2.7.Стандарт, шаардлага хангасан хүүхдийн болон ажилчдын автобус, бусад тээврийн хэрэгслийг бүртгэх, чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээгээр зорчуулах, дугаарын хязгаарлалтаас чөлөөлөх зөвшөөрөл олгох ажлыг зохион байгуулах;

4.1.2.8.Ачаа тээвэр, авто үйлчилгээ, логиستيкийн талаар баримтлах бодлого, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, ачаа тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулах, хөгжүүлэх;

4.1.3. Дэвшилтэт техник, технологи, инновац хөгжүүлэлтийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

4.1.3.1. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний байгууллагуудад ангилал тогтоох, бүртгэх үйл ажиллагааг нийслэлийн хэмжээнд зохион байгуулах;

4.1.3.2. Нийтийн тээврийн салбарт дэвшилтэт шинэ техник, технологи болон олон төрөлт, багтаамж ихтэй тээврийн хэрэгслийг үе шаттайгаар нэвтрүүлж, хөгжүүлэх, үйлчилгээний тогтвортой байдлыг хангах, тээврийн үйлчилгээг орчин үеийн түвшинд хүргэж, хөрөнгө оруулалтын үр өгөөжийг дээшлүүлэх;

4.1.3.3. Дэвшилтэт техник, технологид суурилсан тээврийн хэрэгслийн техникийн хяналт, бүртгэлийн цогц үйлчилгээ, тээврийн ухаалаг системийг хөгжүүлэх, нийтийн тээврийн төлбөрийн менежментийн систем, тоног төхөөрөмжийг суурилуулж бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж, засвар үйлчилгээний ажлыг зохион байгуулах;

4.1.3.4. Нийтийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний удирдлага, мэдээллийн болон цахим төлбөрийн системийн хэвийн үйл ажиллагааг хангуулах, өргөжүүлэх, программ хангамжийг сайжруулах, төлбөрийн системд дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлэх чиглэлээр төсөл хэрэгжүүлэгч болон холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах;

4.1.4. Төрийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

4.1.4.1. Нийтийн тээврийн салбарт мөрдөж байгаа хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, дүрэм, журмын биелэлт, стандартын хэрэгжилтийг хангуулах зорилгоор автотээврийн улсын хяналт хэрэгжүүлэх;

4.1.4.2. Такси үйлчилгээний дуудлагын төв, дуудлагын төвийн жолооч, хүргэлтийн үйлчилгээг бүртгэлжүүлж, нэгдсэн удирдлагаар хангах, үйлчилгээний чанарт хяналт тавих;

4.1.4.3. Нийтийн тээврийн үйлчилгээний хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилгоор автобус, таксины зогсоол, чиглэлийн тээврийн хэрэгслийн эгнээ байранд саад учруулж буй тээврийн хэрэгслийг чөлөөлөх, хариуцлага тооцох;

4.1.4.4. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт ачаа тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа эрхэлж буй тээврийн хэрэгслийн бүртгэл, мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ачаа тээврийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг зохицуулах, хяналт тавих ажлыг зохион байгуулах.

Тав. Газрын зохион байгуулалтын бүтэц

5.1. Газрын зохион байгуулалтын бүтэц, орон тооны хязгаарыг Нийслэлийн Засаг дарга батална.

5.2. Газрын бүтцийн нэгж нь үйл ажиллагааныхаа явц, үр дүнг газрын даргын өмнө хариуцан тайлагнана.

5.3.Газар нь хариуцсан чиг үүргийн хүрээнд гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө боловсруулж ажиллах бөгөөд гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг Нийслэлийн Засаг дарга, чиг үүргийн удирдлагын саналыг тусган батлуулж, хэрэгжилтийг зохион байгуулан, хяналт тавьж ажиллана.

5.4.Газар нь Улсын Их Хурал, Засгийн газар, Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар болон төрийн захиргааны төв байгууллагатай Нийслэлийн Засаг даргаар дамжуулан харилцана.

5.5.Газар нь хууль тогтоомж, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол, Засаг даргын захирамж, үүрэг, даалгавар, төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, үйл ажиллагааны явц, гүйцэтгэлийн үр дүн, холбогдох тайлан мэдээллийг тогтоосон хугацаанд Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт тайлагнана.

Зургаа. Газрын удирдлагын тогтолцоо

6.1.Газрын удирдлага нь газрын дарга байх бөгөөд Газрын даргыг Нийслэлийн Засаг дарга томилж, чөлөөлнө.

6.2.Газрын даргын түр эзгүйд түүний чиг үүргийг хамгийн ойр чиг үүрэгтэй хэлтсийн дарга хэрэгжүүлнэ.

6.3.Газрын удирдлагын тогтолцоо нь чиг үүргийн болон шугаман удирдлагатай хавсарсан хэлбэртэй байна.

6.4.Газрын хариуцсан чиг үүрэгт хамаарах нийслэлийн хөгжлийн урт, дунд, богино хугацааны бодлогын баримт бичиг боловсруулах, батлуулах, салбар дундын уялдааг хангах, зохицуулах, хяналт тавих, захиргааны эрх хэмжээний асуудлаар зөвлөмж, чиглэл өгөх, мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагааны гүйцэтгэлд хяналт тавих чиг үүргийн удирдлагыг Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар хэрэгжүүлнэ.

6.5.Газрын хариуцсан чиг үүргийн хүрээнд нийслэлийн хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө боловсруулж, батлуулах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хяналт тавих, чиг үүргийн удирдлагаас өгсөн зөвлөмж, чиглэлийн дагуу ажиллах, үйл явц, үр дүнг тогтоосон хугацаанд тайлагнах, газрыг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах шугаман удирдлагыг газрын дарга хэрэгжүүлнэ.

Долоо. Газрын даргын чиг үүрэг

7.1.Газрын дарга дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.Хууль тогтоомжоор олгосон эрх хэмжээний хүрээнд тушаал гаргах, газрын хөдөлмөрийн дотоод журам, холбогдох дүрэм, журмыг баталж мөрдүүлэх;

7.1.2.Батлагдсан бүтэц, орон тооны хүрээнд хууль, журмын дагуу албан хаагчдыг томилох, чөлөөлөх, урамшуулах, сахилгын шийтгэл ногдуулах, албан тушаалын тодорхойлолтыг боловсруулж, батлуулах;

7.1.3.Хэлтсийн дарга болон төрийн захиргааны албан хаагчидтай гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, төрийн үйлчилгээний албан хаагчидтай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулж, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах;

7.1.4.Сахилга, дэг журам, төрийн албан хаагчийн ёс зүйн хэм хэмжээг сахиулах, ажилтнуудын ажлын цаг ашиглалт, эд хөрөнгийн ашиглалт, зарцуулалт, хамгаалалтад хяналт тавьж, зөрчил, дутагдлыг арилгах, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах;

7.1.5.Ажилтнуудын нийгмийн асуудлыг хууль тогтоомж, хөдөлмөрийн дотоод журмын дагуу шийдвэрлэх, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

7.1.6.Газрын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, ажлын байрны чиг үүргийн давхардал, хийдлийг арилгаж, уялдаа холбоог сайжруулах, боловсронгуй болгох арга хэмжээ авах;

7.1.7.Хариуцсан чиг үүрэгт хамаарах асуудлаар холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам, норм стандартад санал өгөх, үндэсний болон хотын стандартын төсөл боловсруулах, хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартыг мөрдүүлэх;

7.1.8.Чиг үүрэгтэй холбоотой асуудлаар иргэн, хуулийн этгээдээс гаргасан өргөдөл, гомдлыг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэж, үндэслэл бүхий хариу өгөх;

7.1.9.Хариуцсан чиг үүрэгт хамаарах асуудлаар Нийслэлийн Засаг даргад хандаж санал гаргах, шийдвэрлүүлэх;

7.1.10.Хариуцсан чиг үүрэгт хамаарах асуудлаар удирдах албан тушаалтан, холбогдох байгууллага, албан хаагчдыг мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, зөвлөмжөөр хангах;

7.1.11.Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

7.1.12.Тээвэрлэлт гүйцэтгэх шаардлага хангасан аж ахуйн нэгж, байгууллагуудтай гэрээ байгуулах, сунгах, цуцлах, шаардлагатай мэдээ, мэдээллийг гаргуулах;

7.1.13.Гадаад, дотоодын төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хууль тогтоомжийн хүрээнд хамтарч ажиллах;

7.1.14.Хууль тогтоомжид заасан бусад.

7.2.Газрын дарга дэргэдээ байгууллагын зорилт, чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон асуудлаар түүнд зөвлөх, санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Зөвлөл байгуулан ажиллуулж болно.

7.3.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, ажиллах журмыг газрын дарга батална.

Найм. Хариуцлага

8.1.Албан ажилдаа хариуцлагагүй хандсаны улмаас бусдын хууль ёсны эрх ашгийг хохироосон, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө болон энэ дүрмээр хүлээсэн үүргээ хангалтгүй биелүүлсэн албан тушаалтанд Төрийн албаны тухай хууль болон холбогдох бусад хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

Ес. Бусад зүйл

9.1.Энэ дүрэмд Нийслэлийн Засаг даргын захирамжаар нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох бөгөөд тэдгээр нь дүрмийн салшгүй хэсэг болно.

9.2.Энэ дүрэм, түүнд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг тухай бүр холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу улсын бүртгэлд бүртгүүлнэ.

Авто тээврийн салбарт мөрдөх стандартын жагсаалт

Д/д	Стандартын нэр	Стандартын тэмдэглэгээ
0	1	2
1	Агаар мандал. Дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах агаар мандлыг бохирдуулах хорт бодис. Нэр томьёо, тодорхойлолт	MNS 0017-2-1-01: 1978
2	Автомашинны техникийн үйлчилгээ. Засвар. Аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага	MNS 0012-3-004: 1983
3	Автотээврийн хэрэгслийн дуу чимээ. Дуу чимээний хүлцэх түвшин, хэмжих арга	MNS 0017-5-1-21:1992
4	Тээврийн хэрэгслийн аюулгүйн шил	MNS 4246:1994
5	Автомашин, трактор болон ХАА-н машины цонхны болон салхивчийн аюулгүйн шил. Механик шинж чанарыг тодорхойлох арга	MNS 4247:1994
6	Дотоод шаталтын хөдөлгүүр. Хөдөлгүүрийн системийн бүрэлдэхүүн хэсэг, эд ангийн нэр томьёо	MNS ISO 7967-1:2000
7	Автотээврийн хэрэгсэл. Масс. Тайлбар толь ба код	MNS ISO 1176:2001
8	Автотээврийн хэрэгсэл. Өндөр даралтын түлшний насосыг сорих. Хэсэг 1: Динамик нөхцөл	MNS ISO 4008 1:2001
9	Автотээврийн хэрэгсэл. Өндөр даралтын түлшний хоолойн сорилт. 2-р хэсэг. Статик нөхцөл	MNS ISO 4008 2:2001
10	Дизель хөдөлгүүр. Өндөр даралтын түлшний насос. Сорилтын өндөр даралтын түлшний хоолой	MNS ISO 4093:2001
11	Түлшний багаж хэрэгсэл. Тайлбар толь. 2-р хэсэг. Түлшний форсунк	MNS ISO 7876-2:2001
12	Тээврийн хэрэгслийн улсын дугаарын тэмдэг. Техникийн шаардлага.	MNS 4410:2002
13	Таксиметр. Ерөнхий шаардлага	MNS 5218:2002
14	Таксиметр. Хэмжилзүйн болон техникийн шаардлага, туршилтын аргачлал ба туршилтын тайлангийн маягт	MNS 5219:2002
15	Техникийн найдварт ажиллагааны үндсэн нэр томьёо, тодорхойлолт тайлбар толь	MNS 3831:2003
16	Автотээврийн хөдлөх бүрэлдэхүүний эргономикийн үзүүлэлтүүд	MNS 4599:2003
17	Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэг хийх заавар. Ерөнхий шаардлага	MNS 5011:2020
18	Жуулчны автотээврийн үйлчилгээ, Ерөнхий шаардлага	MNS 5231:2003
19	Автомашинны угаалгын үйлчилгээ. Ангилал. Ерөнхий шаардлага.	MNS 5347:2003
20	Ачааны машин ба чиргүүлийн хэрэгсэл. Суудлын автомашины чиргүүл САЧ-500 техникийн шаардлага.	MNS 5394:2004
21	Замын тээврийн хэрэгслийн ерөнхий асуудал. Автотээврийн хэрэгслийн хэрэглээний үзүүлэлтүүд. Ангилал. Ерөнхий шаардлага	MNS 4470:2005
22	Автотээврийн хэрэгслийг шингэрүүлсэн шатдаг хийн түлшний нэмэлт төхөөрөмжөөр тоноглох үйлчилгээ. Ангилал. Ерөнхий шаардлага	MNS 5529:2005
23	Зам, тээврийн хэрэгсэл. Автомашин ба чиргүүлийн тоормос-тайлбар толь	MNS ISO 611:2005
24	Машин механизмын бүхээг доторх дуу чимээ түвшинг тодорхойлох	MNS ISO 5128:2005
25	Барилгын ширхгийн ба нурмаг ачаа тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага	MNS 5645:2006
26	Өвс, тэжээл тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл, Ерөнхий шаардлага	MNS 5647:2006
27	Төмс, хүнсний ногоо тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл.Ерөнхий шаардлага	MNS 5648:2006
28	Үр тариа, гурил, будаа тээвэрлэлт. Ангилал. Тээвэрлэлтийн нөхцөл. Ерөнхий шаардлага	MNS 5649:2006
29	Түлшний шүршигч төхөөрөмж. Тайлбар толь. 3-р хэсэг. Шүршигчийн бүрдэл	MNS ISO 7876-3:2006
30	Автотээврийн хэрэгсэл болон дотоод шаталтын хөдөлгүүр. Шүүлтүүрийн нэр томьёо. 2-р хэсэг. Шүүлтүүр болон түүний бүрдэл хэсгүүдийн үзүүлэлтүүдийн тодорхойлолт	MNS ISO 11841-2:2006

31	Нийтийн үйлчилгээний цахилгаан тээврийн хэрэгсэл. JEA-800 маркийн троллейбус угсрах, ашиглах -Үндсэн параметр ба техникийн ерөнхий шаардлага	MNS 5773:2007
32	Улс хоорондын ачаа, зорчигч тээвэрлэлт. Тээвэрлэлтийн ерөнхий шаардлага	MNS 5831:2007
33	Ачааны терминал. Ангилал ба нийтлэг шаардлага	MNS 5832:2007
34	Автомашинны цахилгаан халаагч /ДН-1/. Техникийн шаардлага	MNS 5878:2008
35	Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга.	MNS 5013:2009
36	Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга	MNS 5014:2009
37	Авто үйлчилгээ. Ангилал. Ерөнхий шаардлага	MNS 5025:2020
38	Автотээврийн хэрэгслийн техникийн хяналтын үзлэгийн төв. Ангилал. Ерөнхий шаардлага	MNS 5044:2020
39	Нийтийн үйлчилгээний цахилгаан тээврийн хэрэгсэл угсрах үйлдвэрлэлд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6224:2010
40	Нийтийн үйлчилгээний цахилгаан тээврийн хэрэгсэл. JEA-800F загварын дуобус. Техникийн ерөнхий шаардлага	MNS 6225:2010
41	Автотээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийн дугаар(VIN) -Агуулга ба бүтэц	MNS ISO 3779:2010
42	Автотээврийн хэрэгслийн -Дэлхийн үйлдвэрлэгчийг таних тэмдэг (WMI)--ийн код	MNS ISO 3780:2010
43	Автотээврийн хэрэгсэл.төрөл, нэр томьёо, тодорхойлолт	MNS ISO 3833:2010
44	Автотээврийн хэрэгслийн таних тэмдгийн дугаар (VIN) -байрлал ба бэхлэгээ	MNS ISO 4030:2010
45	Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих шаардлага	MNS 4598:2020
46	Автотээврийн хэрэгслийн техникийн үйлчилгээ засварын тогтолцоо, тодорхойлолт	MNS 4601:2011
47	Нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээ. Ангилал ба үйлчилгээнд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5012:2021
48	Хүнсний түргэн гэмтэх, эмзэг бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5343:2011
49	Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5344:2011
50	Овор ихтэй ачааны тээвэрлэлтэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5345:2011
51	Ноос, түүхий эдийг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5646:2011
52	Хүнд даацын автотээврийн хэрэгсэл. Техникийн ерөнхий шаардлага.	MNS 6278:2011
53	Автотээврийн үйлчилгээ. Зорчигч тээврийн авто буудал. Ерөнхий шаардлага	MNS 6300:2011
54	Нийтийн тээвэр. Замналын зогсоол. Ангилал. Техникийн шаардлага	MNS 5879:2012
55	Автотээврийн хэрэгслийн дизель хөдөлгүүрийг шингэрүүлсэн шатдаг хийн түлшний нэмэлт төхөөрөмжөөр тоноглох үйлчилгээ	MNS 6309:2012
56	Нийтийн үйлчилгээний тээврийн хэрэгсэл. J-800 маркийн автобус. Техникийн шаардлага	MNS 6310:2012
57	Автотээврийн хэрэгсэл. Автомашин, чиргүүлийн хэмжээ, Нэр томьёо, тодорхойлолт	MNS ISO 612:2012
58	Таксийн үйлчилгээ, ерөнхий шаардлага	MNS 5122:2013
59	Хэрэглэгчидэд зориулсан үйлчилгээ. Тээвэр зуучлал	MNS 5523:2013
60	Тээврийн хэрэгслийн дугуйны хийн даралт хэмжих манометр	MNS OIML R 23 : 2013
61	Хүүхэд тээвэрлэх автобус. Автобус ба үйлчилгээнд тавих шаардлага	MNS 6440:2014
62	Резин дугуй, хийлэх хошуу болон дотуур хаймар. Нэр томьёо, тайлбар толь. 1-р хэсэг: Резин дугуй	MNS ISO 3877-1:2014
63	Резин дугуй хийлэх хошуу болон хаймар. Нэр томьёоны тайлбар толь, жагсаалт. 2-р хэсэг: Резин дугуй хийлэх хошуу	MNS ISO 3877-2:2014
64	Автотээврийн хэрэгсэл. Техникийн хяналт болон үйлчилгээний үед ажилласан хийн хорт бодисын агууламжийг хэмжих аргууд	MNS ISO 3929:2014
65	Тээврийн хэрэгслийн ажилласан хий дэх хорт бодисыг хэмжих багаж. Хэмжил зүйн болон техникийн шаардлагууд туршилт явуулах	MNS ISO /PAS 3930:2014

	болон хэмжил зүйн хяналт	
66	Ачааны автомашин, Автобусны резин дугуй болон обуд (метрийн) - 1-р хэсэг: Резин дугуй	MNS ISO 4209-1:2014
67	Давших буцах хөдөлгөөнт дотоод шаталтад хөдөлгүүр. Ажилласан хий дэх хорт бодисын агууламжийг хэмжих. 1-р хэсэг: Туршилтын стэнд дээр ажилласан хий дэх тоосонцор болон хий байдалтай хорт бодисыг хэмжих	MNS ISO 8178-1:2014
68	Давших буцах хөдөлгөөнт дотоод шаталтад хөдөлгүүр. Ажилласан хий дэх хорт бодисын агууламжийг хэмжих. 2-р хэсэг: Ажлын нөхцөлд ажилласан хий дэх тоосонцор болон хийн байдалтай хорт бодисыг хэмжих	MNS ISO 8178-2:2014
69	Давших буцах хөдөлгөөнт дотоод шаталтад хөдөлгүүр. Ажилласан хий дэх хорт бодисын агууламжийг хэмжих. 3-р хэсэг: Ажилласан хийн тортожилтыг тогтонги горимд хэмжих арга ба тодорхойлолт	MNS ISO 8178-3:2014
70	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 1-р хэсэг: Ерөнхий мэдээлэл болон асуудлыг шийдвэрлэх тохиолдол, тодорхойлолт	MNS ISO 15031-1:2014
71	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 2-р хэсэг: Нэр томьёо тодорхойлолт, товчлол ба товчилсон үгийн тайлбар	MNS ISO 15031-2:2014
72	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 3-р хэсэг: Оношлогооны залгуур болон холбогдох цахилгаан хэлхээ, техникийн тодорхойлолт ба ашиглалт	MNS ISO 15031-3:2014
73	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 4-р хэсэг: Оношлогооны нэмэлт төхөөрөмж	MNS ISO 15031-4:2014
74	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 5-р хэсэг: Ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох үйлчилгээ	MNS ISO 15031-5:2014
75	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 6-р хэсэг: Гэмтэл оношлох код, тодорхойлолт	MNS ISO 15031-6:2014
76	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Тээврийн хэрэгсэл болон ажилласан хийн хорт бодисын агууламжид нөлөөлдөг системүүдийг оношлох нэмэлт төхөөрөмжийн харилцан холболт. 7-р хэсэг: Холболтын шугамын аюулгүй байдал	MNS ISO 15031-7:2014
77	Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал (ЗХАБ)-ын удирдлага, зохион байгуулалтын тогтолцоо. Зааврыг ашиглах хэрэгцээ шаардлага	MNS ISO 39001:2014
78	Монгол Улсад үйлдвэрлэсэн авто тээврийн хэрэгсэлд MNS ISO 3779:2010 (VIN) стандартыг хэрэглэх заавар	MNS 6512:2015
79	Тээврийн Чанарын удирдлагын тогтолцоо. Авто зам, төмөр зам, дотоодын усан тээврээр аюултай ачаа тээвэрлэхэд Чанарын удирдлагын тогтолцооны	MNS EN 12798 : 2015
80	Тээвэр. Логистик ба үйлчилгээ. Ачаа тээвэрлэлтийн гинжин хэлхээ. Карго тээврийн үйлчилгээ үзүүлэх дүрэм	MNS EN 13876: 2015
81	Ачаа тээврийн үйлчилгээ. Ачаа тээврийн сүлжээний байгаль орчинд нөлөөлөх талаарх мэдүүлэг ба тайлан	MNS CEN/TR 14310: 2015
82	Дотоод шаталтын хөдөлгүүр болон компрессорын агаарын шүүлтүүр. Гүйцэтгэлийн үзүүлэлтүүдийг туршилтаар шалгах	MNS ISO 5011:2015
83	Авто замын тээврийн хэрэгсэл. Их гэрлийн цацрагийн тусгалыг хэмжих төхөөрөмж	MNS ISO 10604:2015
84	Гал түймэр унтраах, аврах тоног төхөөрөмж, багаж болон тээврийн хэрэгслийн нэр томьёо, тодорхойлолт	MNS 0639:2016

85	Тээврийн хэрэгсэлд ашиглах тусгай дуут болон гэрлэн дохио. Ерөнхий шаардлага	MNS 4979:2016
86	Авто замын дагуух үйлчилгээний цогцолбор. Ангилал, ерөнхий шаардлага	MNS 5537 :2016
87	Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийн шалгалтын төв. Ерөнхий шаардлага	MNS 6584 : 2016
88	Тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх сургалтын байгууллага. Ерөнхий шаардлага	MNS 6585 : 2016
89	Автотээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт	MNS 6593:2016
90	Ашиглалтаас хасагдсан тээврийн хэрэгслийг дахин боловсруулах үйлдвэрлэл. Ерөнхий шаардлага	MNS 6594:2016
91	Автотээврийн салбарын ажилчдын ажил мэргэжлийн стандарт	MNS 6595:2016
92	Мотоцикл болон мопедийн жолооч болон зорчигчийн хамгаалах малгай болон шилэн нүүрвч. Ерөнхий шаардлага	MNS 6629 : 2016
93	Хийлдэг дугуйн обуд ба резин дугуй. Тайлбар толь, тэмдэг ба тэмдэглэгээ	MNS ISO 3911:2016
94	Мотоциклын резин дугуй ба обуд (Кодын тэмдэглэгээтэй цуврал). 2-р хэсэг: Резин дугуйн даацын зэрэглэл	MNS ISO 4249-2:2016
95	Хүнд машин, механизмын резин дугуй болон обуд 1-р хэсэг: Дугуйн тэмдэглэгээ болон хэмжээс	MNS ISO 4250-1:2016
96	Мотоциклын резин дугуй ба обуд (метрийн цуврал). 2-р хэсэг: Резин дугуйны хэмжээ ба даац	MNS ISO 5751-2:2016
97	Автотээврийн хэрэгсэл. Хоёр дугуйтай мопед болон мотоциклын хэмжээс. Нэр томьёо тодорхойлолт	MNS ISO 6725:2016
98	Автотээврийн хэрэгсэл. Зам, тээврийн ослын шинжилгээ. 1-р хэсэг: Нэр томьёо, тайлбар толь	MNS ISO 12353-1:2016
99	Автотээврийн хэрэгсэл. Зам, тээврийн ослын шинжилгээ. 2-р хэсэг: Ослын нөлөөллийн ноцтой байдлын хэмжүүрийг ашиглах заавар	MNS ISO 12353-2:2016
100	Автотээврийн хэрэгсэл. Зам, тээврийн ослын шинжилгээ. 3-р хэсэг:Ослын нөлөөллийн ноцтой байдлыг тодорхойлох үүднээс мөргөх үеийн цохилтын импульсийн бичигдсэн өгөгдөл, мэдээллийг тайлж унших заавар	MNS ISO/TR 12353-3:2016
101	Автозамын тээврийн хэрэгсэл-Хүүхдийн хамгаалалтын системийн төхөөрөмж, хэрэгслүүд болон тээврийн хэрэгслийн дотор бэхлэгээ-1 дүгээр хэсэг: Суудал болон түшлэгний уулзвар дээр байрлуулах бэхлэгээ болон төхөөрөмж.	MNS ISO 13216-1: 2016
102	Авто тээврийн хэрэгсэл-Хүүхдийн хамгаалах системд зориулсан Тээврийн хэрэгсэл дэх бэхлэгээ ба холбоос-2 дугаар хэсэг: Дээд уяаны бэхлэгээ ба холбоос.	MNS ISO 13216-2: 2016
103	Авто тээврийн хэрэгсэл-Тээврийн хэрэгсэл дэх бэхлэгээ ба хүүхдийн хамгаалалтын системийн бэхлэгээний холбоос-3 дугаар хэсэг: Хүүхдийн хамгаалах хэмжээний ангилал ба тээврийн хэрэгсэл дэх зай.	MNS ISO 13216-3: 2016
104	Автотээврийн хэрэгсэл. Нийтийн тээврийн автобусны жолоочийн ажлын байранд тавигдах эргономикийн шаардлага. 1-р хэсэг: Ерөнхий тодорхойлолт, үндсэн шаардлага.	MNS ISO 16121-1:2016
105	Автотээврийн хэрэгсэл. Нийтийн тээврийн автобусны жолоочийн ажлын байранд тавигдах эргономикийн шаардлага. 4-р хэсэг: Жолоочийн бүхээгийн орчин	MNS ISO 16121-4:2016
106	Бүх төрлийн замд ашиглах резин дугуй ба обуд. 5 градусын налуутай обудад угсрах резин дугуй тэмдэг. Тодорхойлолт, хэмжээс, тэмдэглэгээ болон даацын зэрэглэл	MNS ISO 29802:2016
107	Автотээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаарын тэмдэг. 2-р хэсэг: Ерөнхий шаардлага	MNS4410-2:2017
108	Аюултай ачаа. Ангилал.Техникийн ерөнхий шаардлага	MNS 4978:2017
109	Автотээврийн хэрэгслээр ачаа тээвэрлэх ба тээвэрлэлтэд зуучлах үйлчилгээ	MNS 5346:2017
110	Автомашинь хөдөлгүүрийг стэнд дээр турших арга	MNS 6664:2017

111	Автотээврийн хэрэгслээр мал амьтан тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6688:2017
112	Дотоод шаталтын хөдөлгүүр. Хөдөлгүүрийн чадлыг хэмжих арга, тодорхойлолт. Ерөнхий шаардлага	MNS ISO15550:2017
113	Ачаа тээврийн автомашин болон чиргүүлийн бүтээлэг. Ерөнхий шаардлага.	MNS 6756:2019
114	Автомашины дизель хөдөлгүүрийг утааны тортгийн шүүлтүүр (DPF)-ээр тоноглох, ашиглах. Техникийн ерөнхий шаардлага.	MNS 6757:2019
115	Цахилгаан тээврийн хэрэгслийг цэнэглэх станцын төрөл, тоноглолыг суурилуулах болон байрлуулахад тавих. Ерөнхий шаардлага	MNS 6758:2019